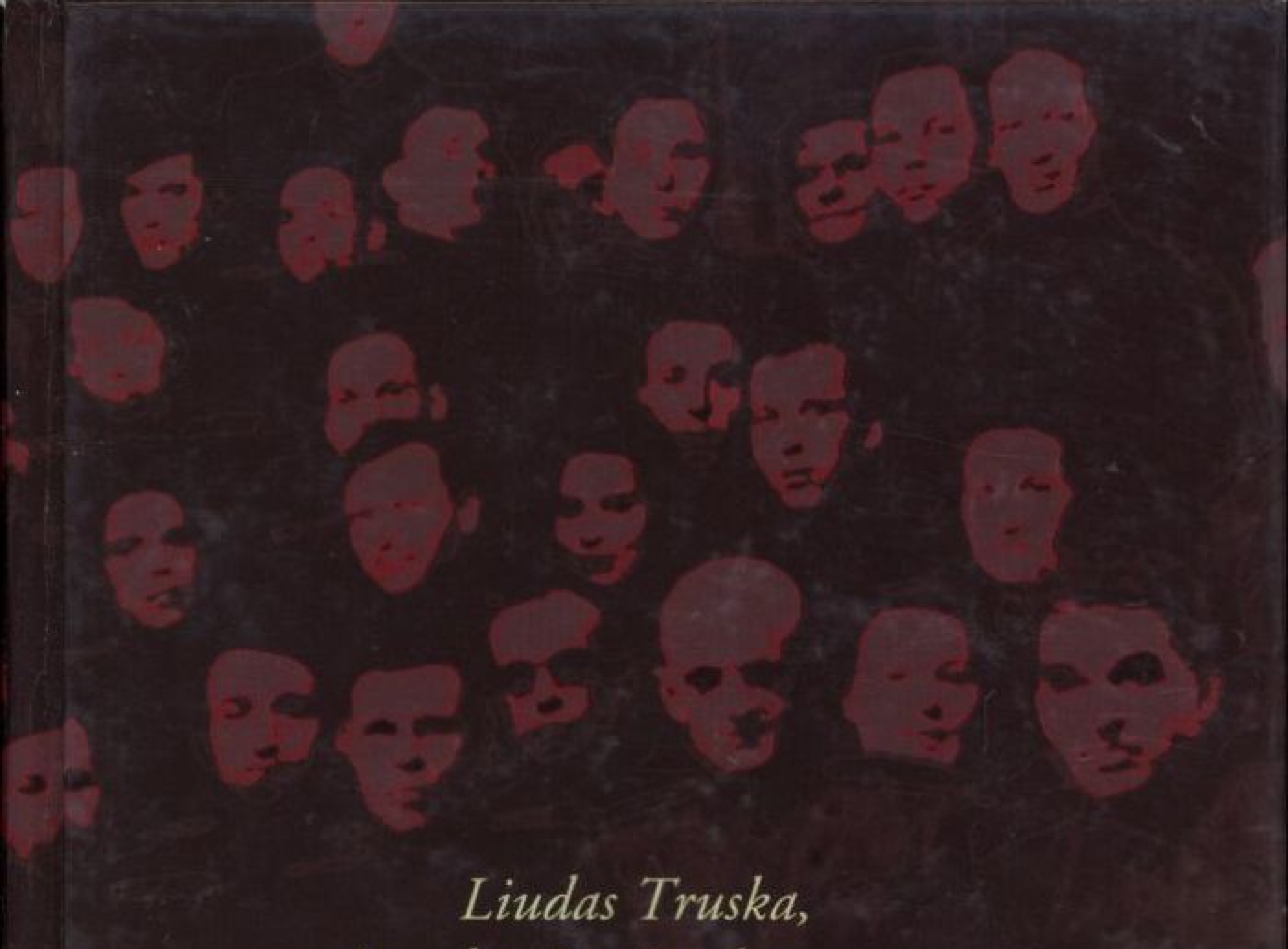

Liudas Truska,
Arvydas Anušauskas,
Inga Petravičiūtė

SOVIETINIS SAUGUMAS LIETUVOJE 1940–1953 METAIS

Liudas Truska

Arvydas Anušauskas

Inga Petravičiūtė

SOVIETINIS SAUGUMAS LIETUVOJE 1940–1953 METAIS

www.atmintis.lt

Liudas Truska
Arvydas Anušauskas
Inga Petravičiūtė

SOVIETINIS SAUGUMAS LIETUVOJE 1940–1953 METAIS

MVD–MGB organizacinė
struktūra, personalas ir veikla

LIETUVOS GYVENTOJŲ
GENOCIDO IR REZISTENCIJOS
TYRIMO CENTRAS

VILNIUS 1999

www.atmintis.lt

UDK 947.45.081/.083
Tr-252

Recenzavo:
dr. Eugenijus Grunskis
dr. Vytautas Tininis

ISBN 9986-757-32-0

© Liudas Truska, 1999
© Arvydas Anušauskas, 1999
© Inga Petravičiūtė, 1999
© Meninis apipavidalinimas, Alfonsas Žvilius, 1999
© Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 1999

Turinys

Pratarmė.....6

Inga Petravičiūtė.

SOVIETINIO SAUGUMO STRUKTŪRA IR FUNKCIJOS LIETUVOJE.....7

Įvadas.....7

Sovietinis saugumas 1940–1944 metais.....10

Represinės struktūros pokario Lietuvoje.....25

Vidaus reikalų sistema.....25

Valstybės saugumo sistema.....36

Saugumo aparatas po J. Stalino mirties.....47

Liudas Truska.

MVD–MGB DARBUOTOJŲ PERSONALINĖ SUDĖTIS.....72

Įvadas.....72

LKP(b) kadrų politika. Nacionalinių čekistų rengimas.....75

NKVD–NKGB pirmuoju sovietmečiu (1940–1941).....90

NKVD (MVD) personalas 1944–1953 metais.....102

NKGB (MGB) personalas 1944–1953 metais.....112

Arvydas Anušauskas.

TERORAS IR KARO NUSIKALTIMAI.....137

Pirmieji masiniai suėmimai.....139

„Baimės ministerija".....143

Kalėjimai ir tardymai.....145

Birželio trėmimai.....149

Lietuvių naikinimas pirmosiomis karo dienomis.....151

Lietuvių naikinimas lageriuose ir tremtyje 1941–1944 metais.....156

Masiniai trėmimai.....161

Baudžiamosios operacijos ir jų aukos.....171

Teroro metodai.....175

MVD–MGB VADOVAUJANČIŲJŲ DARBUOTOJŲ BIOGRAFINIAI DUOMENYS. *Parengė Liudas Truska*.....185

Asmenvardžių rodyklė.....399

Pratarmė

Gyvojoje atmintyje dar neišblėso laikas, kai XX a. viduryje lietuviai tarsi vergai buvo vežami į Sibirą. Vieni kitus keitę okupantai visokiais būdais fiziškai ir dvasiškai naikino buvusios nepriklausomos valstybės piliečius. Dabar tai vadiname teroru, genocidu ir karo nusikaltimais.

Teroras ir genocidas buvo svarbiausi Lietuvos sovietinimo, jos visuomenės ardymo būdai. Komunizmas savo nusikaltimus dangstė žodžiu „slopinimas“. Tokio „slopinimo“, arba „raudonojo teroro“, objektu buvo tapęs kiekvienas trukdęs įgyvendinti komunistines doktrinas, joms priešinęsis ar kitaip savo nepasitenkinimą reiškęs žmogus. Sovietų Sąjunga, pasirašinėdama tarptautines konvencijas dėl atsakomybės už genocidą, tuo pačiu metu mėgino pirmiausia fiziškai, o vėliau ir dvasiškai sunaikinti visas savo pajungtas tautas. Buvo naikinami ne „nacionalistai“, „buožės“ ar kitaip vadinti žmonės. Nuo 1940 m. lietuvių tauta, kaip ir kitos pagal Molotovo–Ribbentropo paktą į Sovietų Sąjungos valdžią patekusios tautos (estai, latviai, lenkai, Vakarų Ukrainos gyventojai), tapo sovietinio genocido ir teroro auka. Tautybė turėdavo lemiamos reikšmės, kai būdavo sprendžiamas konkretaus žmogaus likimas. Kai kurie genocido būdai (įkalinimas GULAG'o lageriuose, ištrėmimas į Sibirą ir Šiaurę) nereiškė, kad lietuviai iš karto bus fiziškai naikinami. Bet vertinant pagal Genocido konvenciją (1948) tiems žmonėms nepriklausomai nuo represavimo būdo buvo sudarytos nepakeliamos gyvenimo sąlygos. To padarinys – sunaikinta didelė tautos dalis. Dabar jau įvardijame tuos nusikaltimus vykdžiusius žmones ir struktūras. XX a. pabaigoje laikas yra šių nusikaltėlių sąjungininkas, jis nuslepia jų nusikaltimų pėdsakus ir pasiglemžia iš gyvenimo likusias gyvas aukas, nusikaltimų liudininkus ir pačius nusikaltėlius. Atkurti istorinį teisingumą galbūt padės šis leidinys, apibūdinantis sovietines represines struktūras (NKVD, MVD, NKGB ir MGB) ir žmones, kurie 1940–1953 m., užimdami aukščiausius postus, tose nusikalstamose institucijose planavo ir okupuotos Lietuvos teritorijoje vykdė karo nusikaltimus bei nusikaltimus žmonijai.

Sovietinio saugumo struktūra ir funkcijos Lietuvoje

Inga Petravičiūtė

ĮVADAS

Sovietinės okupacijos laikotarpiu Lietuvoje veikę represiniai valdžios organai buvo centrinių SSRS valdymo įstaigų padaliniai ir tiesioginiai jų politikos vykdytojai. Jų struktūrinė kaita (išskyrus kai kuriuos aspektus) siejasi su visoje Sovietų Sąjungoje vykdytomis permainomis. 1934 m. liepos 10 d. SSRS centrinio vykdomojo komiteto įsakyme „Dėl sąjunginio Vidaus reikalų liaudies komisariato įsteigimo“[1] buvo numatyta ir sąjunginėse respublikose organizuoti vidaus reikalų liaudies komisariatus *(Narodnyj komissariat vnutrennich del, NKVD)* – institucijas, tiesiogiai pavaldžias centriniam Vidaus reikalų liaudies komisariatui Maskvoje. Iki 1941 m. vasario veikė NKVD priklausiusi Vyriausioji valstybės saugumo valdyba *(Glavnoje upravlenije gosudarstvennoj bezopasnosti, GUGB)*, kurios pagrindu, vadovaujantis SSRS Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo 1941 m. vasario 3 d. įsaku[2], įsteigiamas Valstybės saugumo liaudies komisariatas *(Narodnyj komissariat gosudarstvennoj bezopasnosti, NKGB)*. Prasidėjus Vokietijos–SSRS karui, 1941 m. liepos 20 d. NKVD ir NKGB sujungiami į vieną Vidaus reikalų liaudies komisariatą (NKVD). SSRS Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo 1943 m. balandžio 14 d. įsaku[3] NKVD vėl padalijamas į du atskirus liaudies komisariatus – Vidaus reikalų (NKVD) ir Valstybės saugumo (NKGB). SSRS Aukščiausiosios Tarybos 1946 m. kovo 14 d. nutarimu SSRS liaudies komisariatai pavadinami ministerijomis[4]. Buvęs Vidaus reikalų liaudies komisariatas (NKVD) tampa Vidaus reikalų ministerija *(Ministerstvo vnutrennich del, MVD)*, o Valstybės saugumo liaudies komisariatas (NKGB) – Valstybės saugumo ministerija *(Ministerstvo gosudarstvennoj bezopasnosti, MGB)*. 1953 m. kovo 15 d., iškart po J. Stalino mirties, įvykusiame Sovietų Sąjungos komunistų partijos Centro komiteto, SSRS Ministrų

[1] *Lubianka. VČK–KGB*, Moskva, 1997, s. 40.
[2] Ibid., s. 26.
[3] Ibid., s. 34.
[4] Ibid., s. 48.

Tarybos ir SSRS Aukščiausiosios Tarybos bendrame posėdyje nutariama MGB ir MVD sujungti į vieną – MVD – aparatą. Po metų, 1954 m. kovo 13 d., SSRS Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo nutarimu valstybės saugumo organai vėl tampa atskira struktūra. Minėtu nutarimu įsteigiamas Valstybės saugumo komitetas prie SSRS Ministrų Tarybos *(Komitet gosudarstvennoj bezopasnosti pri Sovete Ministrov SSSR, KGB pri SM SSSR)*[5].

Sovietų okupuotoje Lietuvoje taip pat veikė atitinkamos represinės įstaigos. Aptariant Lietuvoje veikusių sovietinių organų struktūrinę kaitą atskirai paminėtinas sričių laikotarpis (1950 m. liepa–1953 m. birželis), kai pakeitus Lietuvos administracinį-teritorinį suskirstymą ir įsteigus keturias sritis (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių) kiekvienoje iš jų buvo įkurtos MGB ir MVD sričių valdybos, pavaldžios centriniams LSSR MGB ir LSSR MVD aparatams.

Be to, Lietuvoje veikė ir sąjunginio pavaldumo valstybės saugumo padaliniai: SSRS NKVD–MVD–MGB vidaus ir pasienio kariuomenės dalys, SSRS NKGB–MGB transporto (geležinkelių ir Lietuvos vandens baseino) apsaugos skyriai, karinės kontržvalgybos padaliniai (iki 1946 m. gegužės – SSRS NKVD kontržvalgybos „Smerš“ skyriai, vėliau – ypatingieji skyriai).

Pastaruoju metu vis dažniau pasirodo ir Lietuvos istorikų darbų, nagrinėjančių sovietinės santvarkos represinių struktūrų veikla Lietuvoje. Tai – A. Anušausko, N. Gaškaitės-Žemaitienės, V. Kašauskienės, D. Kuodytės, M. Pociaus, J. Starkausko, A. Streikaus, H. Šadžiaus, L.Truskos savarankiški arba bendri darbai.

Nemažai vertingos medžiagos pateikta N. Gaškaitės, A. Kašėtos ir J. Starkausko parengtame dokumentų rinkinyje „Lietuvos partizanų kovos ir jų slopinimas MVD–MGB dokumentuose 1944–1953 metais“ (Vilnius, 1996). Išsamiau saugumo organų sistema ir specifinės jų veiklos sąlygos nagrinėtos A. Anušausko knygoje „Lietuvos slaptosios tarnybos“ (Vilnius, 1993 ir 1998), kurioje apžvelgtas pirmųjų sovietinių struktūrų įsteigimas ir veikla 1940 m. vasarą. Kitoje A. Anušausko knygoje „Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 metais“ (Vilnius, 1996) pateikiama nemažai duomenų apie atskiras saugumo organų struktūras, tiesiogiai prisidėjusias prie Lietuvos gyventojų naikinimo.

Taip pat paminėtini šie leidiniai: J. P. Kedžio redaguota „Terorizuojama ir naikinama Lietuva“ (Klaipėda, 1994), „Lietuvos gyventojų genocidas“ (t. I,

[5] Ibid., s. 72, 81.

1992 ir 1999, t. 2, 1998), „Lietuvos gyventojų genocidas nacių ir sovietų okupacijoje“ (Vilnius–Kaunas, 1994). Tačiau pagrindinis šių studijų objektas – sovietų vykdytos lietuvių tautos represijos, antisovietinė rezistencija pokario metais. Represinių organų, kurie apibūdinami kaip svarbiausias genocido vykdytojas, vidaus struktūra detaliai netiriama. Atskiras represines struktūras yra nagrinėję J. Starkauskas (NKVD–MGB vidaus kariuomenė), M. Pocius (MGB specialiosios grupės), A. Streikus (saugumo organų politika dvasininkijos atžvilgiu).

Vertingas šaltinis, teikiantis duomenų apie SSRS saugumo organų struktūras, jų kaitą bei funkcijas, yra A. Kokurino ir N. Petrovo parengtas ir 1997 m. Maskvoje išleistas sovietinių saugumo organų struktūrų žinynas („Lubianka: VČK–KGB“, Moskva, 1997), o teorinių žinių apie saugumo organų veiklą šaltinis – tarnybiniam buvusių saugumo darbuotojų naudojimui skirtas „Kontržvalgybos žodynas“ („Kontrrazvedyvatel'nyj slovar'“, Moskva, 1972).

Pagrindiniai nagrinėjamos temos šaltiniai – Lietuvos centrinio valstybės archyvo (LCVA), Lietuvos TSR vidaus reikalų liaudies komisariato (f. R-756) bei Lietuvos TSR valstybės saugumo liaudies komisariato (f. R-759) fondai ir buvusio SSRS KGB padalinio Lietuvoje archyviniai dokumentai, šiuo metu sudarantys Lietuvos ypatingojo archyvo fondą K-1. Šio fondo apyrašai – tai buvę LSSR KGB archyvo fondai. LSSR KGB archyvas buvo kaupiamas tik Saugumo komiteto vidaus reikmėms. Tie dokumentai (bylos), kurie nebeturėjo operatyvinės reikšmės, t. y. juose buvusi informacija nebepraversdavo operatyviniame darbe, buvo kaupiami NKGB–MGB–KGB vidaus archyve, o pasibaigus saugojimo laikui – sunaikinami. LSSR KGB archyvas smarkiai nukentėjo 1990–1991 m., kai ištisi fondai buvo skubiai naikinami ar išvežami į Rusiją. Kai kurie iš buvusių 26-ių slaptosios raštvedybos fondų yra visai arba iš dalies sunaikinti. LSSR NKVD–NKGB–MGB–KGB įstatymų, direktyvų, nurodymų fondas 1990 m. kovo pabaigoje buvo išvežtas į KGB Omsko srities valdybos archyvą. Į Rusiją išvežtos KGB darbuotojų asmens bylos, stribų asmens bylos, agentų asmens ir darbo bylos, dalis agentūrinio-operatyvinio darbo bylų[6]. Archyve yra išlikę dokumentų apie LSSR NKVD–NKGB–MGB–KGB agentūrinį-operatyvinį darbą, kovą su tautiniu lietuvių pogrindžiu, partizanų junginiais, kontržvalgybinio ir tardomo-

[6] A. Bubnys, „Buvęs Lietuvos SSR KGB archyvas: dokumentų sudėtis, kiekis ir tvarkymas“, *Lietuvos archyvai*, 1997, Nr. 8, p. 7–15.

jo darbo ataskaitų, susirašinėjimo su centriniais SSRS organais įvairiais darbo klausimais dokumentų. Nagrinėjamai temai (saugumo organų struktūra ir funkcijos) šaltinių bazė nėra pakankama. Kartais, norint nustatyti vieno ar kito struktūrinio padalinio funkcijas, jų kaitos chronologines ribas, net padalinio egzistavimo laikotarpį, reikia peržvelgti dešimtis dokumentų. LCVA fonduose yra išlikę tik 1940–1941 m. daugiau administracinę ir ūkinę veiklą fiksuojantys dokumentai.

Apskritai Lietuvoje išlikusi archyvinių šaltinių bazė nėra pakankama, kad būtų galima atkurti visiškai tikrą vaizdą, kokia Lietuvoje buvo sovietinių saugumo organų struktūrinių padalinių sudėtis, jų funkcijų chronologinė kaita.

SOVIETINIS SAUGUMAS 1940–1944 METAIS

Okupantai laikėsi „savanoriško, taikaus" Lietuvos „įsijungimo" į SSRS sudėtį taktikos, ir okupacinė valdžia iš pradžių (iki 1940 m. rugsėjo), iki jos inkorporavimo į Sovietų Sąjungą, pasinaudojo iki tol veikusių Lietuvos valstybinių įstaigų „iškabomis". Galutinį tikslą aiškiai apibrėžė A. Sniečkus (nuo birželio 19 d. paskirtas eiti Valstybės saugumo departamento (VSD) direktoriaus pareigas): „<...> aš atvykau čia prieš tai pasitaręs su draugu Pozdniakovu. Mums teks iš nieko suorganizuoti tokią instituciją, kuri Sovietų Sąjungoje yra žinoma Čekos arba GPU vardu. Darbo bus daug <...>"[7].

Būsimojo represinio aparato branduolys buvo sutelktas prie Lietuvos vidaus reikalų ministerijos veikusiame Valstybės saugumo departamente. Ankstesnis Valstybės saugumo departamentas buvo palaipsniui reorganizuojamas steigiant naujus skyrius ir priimant naujus, sovietų manymu, patikimus darbuotojus. VSD direktoriaus 1940 m. birželio 20 d. įsakymu Nr. 20 prie VSD direktoriaus liepos 10 d. buvo įsteigtas sekretoriatas, turėjęs tvarkyti departamento direktoriaus ir viso departamento slaptą korespondenciją, kontroliuoti departamento direktoriaus ir valstybės saugumo policijos viršininko įsakymų vykdymą, atlikti administracinį darbą ir kt.[8]

[7] A. Gailius, „A. Sniečkaus vizitas", *Politika*, 1990, Nr. 6.

[8] VSD direktoriaus 1940 m. liepos 10 d. įsakymas Nr. 20, Lietuvos centrinis valstybės archyvas (toliau – LCVA), f. R-759, ap. 1, b. 6, l. 1.

Departamento Žinių skyrius buvo reorganizuotas į Registracijos ir statistikos skyrių, prie jo priskirtas departamento Bendrojo skyriaus archyvas ir muziejus[9]. Registracijos ir statistikos skyriuje turėjo būti renkami ir registruojami duomenys apie sovietų valdžios požiūriu „priešišką elementą".

Įkurtas Kadrų skyrius rūpinosi valstybės saugumo policijos tarnautojų ir departamento kadrų parinkimu, naujų tarnautojų paskirstymu dirbti centro ir periferijos įstaigose, VSD tarnautojų registravimu ir kt.[10]

Iš VSD direktoriaus 1940 m. rugpjūčio 9 d. įsakymų Nr. 27 ir 31 aiškėja pagrindiniai būsimojo NKVD aparato struktūriniai padaliniai, tuo metu jau veikę departamente: 2-asis, 3-iasis, Ekonomikos, Kvotų (tardymo), Kadrų skyriai, 1-asis, 2-asis, 3-iasis specialieji skyriai, 7-oji dalis, Administracijos ir ūkio skyrius bei sekretoriatas[11].

Po oficialaus „savanoriško" Lietuvos „įstojimo" į SSRS 1940 m. rugpjūčio 3 d. prasidėjo naujas, jau atviras sovietų valdžios organų kūrimo ir veiklos etapas.

1940 m. rugpjūčio 26 d. sudarius LSSR Liaudies Komisarų Tarybą (LKT), kurios pirmininku tapo M. Gedvilas, vidaus reikalų liaudies komisaru buvo paskirtas A. Guzevičius, nuo birželio 26 d. ėjęs Vidaus reikalų ministerijos generalinio sekretoriaus pareigas. Jo pavaduotoju laikinai buvo paskirtas D. Švarcmanas. Oficialiai LSSR NKVD buvo įsteigtas 1940 m. rugsėjo 3 d., kai buvo paskelbtas LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro A. Guzevičiaus įsakymas[12].

Visam LSSR NKVD aparatui, atsižvelgiant tiek į specifinę Lietuvos padėtį (buvusi nepriklausoma valstybė, prievarta prijungta prie SSRS, bendros sienos su Vokietija), tiek į stalininio režimo vidaus politikos tikslus, buvo iškeltos šios užduotys:

– užtikrinti, kad Lietuvoje bus sudarytos sąlygos vykti sparčiai sovietizacijai ir integracijai į Sovietų Sąjungą, „išvalyti" iš krašto antisovietinius elementus;

– likviduoti vadinamuosius kontrrevoliucinius elementus ir organizacijas (buvusių Lietuvos politinių partijų, organizacijų vadovus ir narius, visuomenės veikėjus, inteligentiją, pažangiąją studentiją, karininkus, buvusius verslininkus, savininkus ir kt.);

[9] Ibid., l. 2.

[10] Ibid.

[11] VSD direktoriaus 1940 m. rugpjūčio 9 d. įsakymai Nr. 27 ir 31, ibid., f. R-756, ap. 6, b. 5, l. 90–91, 94.

[12] LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro 1940 m. rugsėjo 3 d. įsakymas Nr. 001089, ibid., b. 11, l. 1.

– neleisti krašte plisti antisovietinių elementų „ardomajai veiklai“ (demaskuoti ir sunaikinti pogrindines organizacijas, jų narius bei agentus);

– užtikrinti sienų su Vokietija saugumą.

Visas aparatas turėjo būti griežtai centralizuotas, todėl buvo nustatyta apskričių skyrių tiesioginė priklausomybė bei atskaitomybė LSSR NKVD centrui, o šio – SSRS NKVD centrinei vadovybei Maskvoje[13].

Pagal funkcijas skyriai buvo skirstomi į administracijos ir ūkio bei operatyvinius-čekistinius. Pirmieji turėjo užtikrinti viso NKVD aparato funkcionavimą. Sekretoriatas tvarkė bei kontroliavo slaptą raštvedybą centro ir apskričių operatyviniuose skyriuose, rengė instrukcijas, nurodymus dėl dokumentacijos tvarkymo bei saugojimo. Į sekretoriatą patekdavo ir VČ (VČ – termino *vysokočiastotnaja telefonnaja sviaz'* santrumpa) telegramos, kurios būdavo perduodamos 2-ajam specialiajam skyriui.

Kadrų skyrius, vadovaudamasis tiek LSSR NKVD vadovybės, tiek SSRS NKVD vadovybės nurodymais, tvarkė kadrų priėmimo, atleidimo, operatyvinio tikrinimo reikalus. Čia buvo tvarkomos ir saugomos NKVD operatyvinių skyrių darbuotojų (išskyrus tų, kurie priklausė SSRS NKVD nomenklatūrai) asmens bylos. Kadrų skyriuje buvo ypatingojo įgaliotinio padalinys[14], kuriame dirbę ypatingieji įgaliotiniai ir tardytojai tikrino LSSR NKVD centrinio aparato bei periferinių padalinių vadovaujančiuosius ir operatyvinius darbuotojus.

Administracijos ir ūkio skyrius *(Administrativno-choziajstvennyj otdel, AChO)* tvarkė NKVD aparato materialinio aprūpinimo, ginkluotės, centrinių NKVD pastatų apsaugos, ryšių, NKVD darbuotojų medicininio aptarnavimo, ūkio sistemos kadrų reikalus[15]. AChO sistemoje buvo šie padaliniai: komendantūra (NKVD centrinių pastatų apsauga, leidimų įeiti į juos išdavimas), kurjerinio ryšio padalinys (slapta ir visiškai slapta korespondencija, asmeniniai vyriausybės laiškai, siuntiniai, pinigų perlaidos), telefonų stotis, autotechnikos poskyris, sanitarijos dalis (jai priklausė poliklinika)[16]. Finansinius NKVD reikalus tvarkė atskiras Finansų skyrius.

Atitinkami administraciniai ir ūkiniai padaliniai buvo NKVD valdybose (Vilniaus miesto, Milicijos), apskričių skyriuose.

[13] LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro 1940 m. spalio 7 d. įsakymas Nr. 3186, LCVA, f. R-756, ap. 6, b. 13, l. 13; 1940 m. rugsėjo 18 d. įsakymas Nr. 5, ibid., l. 59, 114.

[14] LSSR NKVD vadovaujančiųjų darbuotojų sąrašas, Lietuvos ypatingasis archyvas (toliau – LYA), f. 142, ap. 1, b. 88, l. 8.

[15] LSSR NKVD Administracijos ir ūkio skyriaus pareigybių sąrašas, LCVA, f. R-756, ap. 6, b. 36, l. 32–33.

[16] LSSR NKVD vadovaujančiųjų darbuotojų sąrašas, LYA, f. 142, ap. 1, b. 88, l. 9.

LSSR NKVD operatyviniai-čekistiniai skyriai (žr. 1 schemą), – Valstybės saugumo valdybos *(Upravlenije gosudarstvennoj bezopasnosti, UGB)* 2-asis, 3-iasis skyriai, 1-asis, 7-asis poskyriai, 1-asis, 2-asis ir 3-iasis specialieji skyriai, Ekonomikos skyrius *(Ekonomičeskij otdel, EKO)*, Vandenų poskyris *(Vodnoje otdelenije, VO)*, 3-iasis transporto poskyris *(3-e transportnoje otdelenije, TO)*, Darbininkų ir valstiečių milicijos valdyba *(Upravlenije raboče-krestjanskoj miliciji, URKM)*, Kelių valdyba ir kt., – turėję konkrečiai apibrėžtas veiklos sritis ir specializavęsi įmonių, organizacijų bei įstaigų darbuotojų sekimo baruose, turėjo savo operatyvinius darbuotojus, agentūrinį tinklą (agentus ir informatorius), apėmusį visas krašto gyvenimo sritis. Be to, NKVD žinioje buvo kalinimo vietų steigimas ir priežiūra, tardymo sistema, atskira nuo SSRS teisingumo liaudies komisariato teismų, dėl to galėjusi vykdyti teismines baudžiamąsias funkcijas.

Valstybės saugumo valdybą sudarė šie padaliniai:

1-asis poskyris – Lietuvos komunistų partijos (bolševikų) Centro komiteto (LKP(b) CK), vyriausybės ir Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo narių apsauga, asmenų, norinčių dirbti LKP(b) CK, tikrinimas[17];

2-asis skyrius (keturi poskyriai) – slaptasis politinis skyrius; jis rinko duomenis apie buvusius Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojus, partijų narius, politikos veikėjus, emigrantus, lenkų ir vokiečių pabėgėlius, Lietuvos SSR valstybinių bei mokslo įstaigų darbuotojus, sukarintų organizacijų (2-ojo skyriaus 4-asis poskyris) darbuotojus, įtariamus „kontrrevoliucine veikla“; į 2-ojo skyriaus įskaitą buvo įtraukiamos ir NKVD apskričių skyriuose atskiriems asmenims bei grupėms užvestos agentūrinės bylos (šnipinėjimas, diversijos, pogrindinė veikla ir kt.);

3-iasis skyrius (keturi poskyriai) – kontržvalgybos skyrius; jis užsiėmė užsienio valstybių specialiųjų tarnybų veiklos Lietuvos teritorijoje demaskavimu, sekė asmenis, įtariamus palaikant ryšius su užsienio valstybių žvalgybos tarnybomis;

7-asis poskyris – šifravimas ir valstybės paslapčių saugojimas.

NKVD operatyviniai skyriai vykdė šias funkcijas:

1-asis specialusis skyrius (trys grupės) – įskaita, statistika, NKVD vidaus archyvas;

2-asis specialusis skyrius (trys poskyriai ir VČ grupė) – operatyvinė technika ir VČ ryšys;

[17] A. Guzevičiaus 1940 m. rugsėjo 19 d. pranešimas SSRS NKVD Kadrų skyriui. LCVA, f. R-759, ap. 1, b. 19, l. 127.

3-iasis specialusis skyrius (trys poskyriai) – operatyvinis darbas (išorinis stebėjimas[18], kratos, suėmimai);

Ekonomikos skyrius (trys poskyriai) – valstybės saugumo užtikrinimas pramonės ir žemės ūkio įstaigose bei įmonėse (darbuotojų sekimas, buvusių savininkų, ūkininkų sąrašų sudarymas, pramonės ir žemės ūkio objektų nacionalizavimo kontrolė).

LSSR LKT 1940 m. rugsėjo 5 d. nutarimu LSSR NKVD buvo perduota Susisiekimo ministerijos Kelių valdyba[19], kurios vietoje 1940 m. lapkričio mėn. buvo įsteigta LSSR NKVD Plentų valdyba *(Upravlenije šossejnych dorog, UŠOSDOR)*. Jos žinioje buvo Lietuvos kelių, plentų, tiltų išlaikymas, priežiūra bei remontas. Ši valdyba turėjo parengti ir įgyvendinti Lietuvos kelių centralizavimo ir prijungimo prie sąjunginės plentų sistemos planą[20].

1940 m. NKVD buvo perduoti ne tik sausumos keliai – rugpjūčio mėn. įsteigto NKVD Vandenų poskyrio žinion buvo atiduotos ir Lietuvos vandenų baseino įstaigos: Nemuno baseino upių laivininkystė (Nemuno, Nevėžio, Neries upės su Kauno, Jurbarko, Kėdainių uostais) bei Šventosios žuvininkystės uostas Baltijos jūros pakrantėje[21]. 1940 m. lapkričio mėn. buvo įkurtas 3-iasis transporto poskyris, kontroliavęs Lietuvos SSR ryšių valdybą, Kauno centrinį paštą, telefono ir telegrafo stotį, miesto radijo stotį, pašto poskyrius, Plentų valdybą, Kauno miesto visuomeninio transporto įstaigas[22].

NKVD teisminę-baudžiamąją sistemą sudarė Tardymo dalis, Kalėjimų skyrius (jo žinioje buvo Vilniaus ir Kauno vidaus kalėjimai, vidaus kalėjimų kameros Alytaus, Biržų, Kretingos, Lazdijų, Mažeikių, Šakių, Vilkaviškio apskrityse (iki 1941 m. balandžio), dvylika miestų kalėjimų[23]), Pataisos darbų kolonijų skyrius *(Otdel ispravitel'no trudovych kolonij, OITK)*, kurio žinioje

[18] *Išorinis stebėjimas* – asmenų, dominančių saugumo organus, sekimas gatvėse, visuomeniniame transporte ir kt. Žr. *Kontrazvedyvatel'nyj slovar'*, Moskva, 1972, s. 170.

[19] LSSR NKVD Kelių valdybos direktoriaus J. Kanišausko 1940 m. spalio 26 d. pranešimas LSSR vidaus reikalų liaudies komisarui, LCVA, f. R-756, ap. 6, b. 12, l. 3.

[20] LSSR NKVD Kelių valdybos direktoriaus J. Kanišausko 1940 m. lapkričio 12 d. laiškas LSSR vidaus reikalų liaudies komisarui, ibid., l. 52–54.

[21] LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojo B. Baranausko, LSSR NKVD Vandenų poskyrio viršininko A. Gavrilino 1940 m. gruodžio 14 d. ataskaitinis pranešimas SSRS NKVD, LYA, f. K-1, ap. 10, b. 2, l. 33–35.

[22] LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro B. Baranausko, LSSR NKVD 3-iojo transporto poskyrio viršininko L. Lichvincevo 1940 m. gruodžio 12 d. ataskaitinis pranešimas SSRS NKVD 3-iojo skyriaus viršininkui I. Belovui apie 3-iojo transporto poskyrio agentūrinį-operatyvinį darbą, ibid., l. 27–32.

[23] LSSR NKVD kalėjimų viršininkų sąrašas, LCVA, f. R-756, ap. 2, b. 79, l. 5–6.

buvo pataisos darbų stovyklos (Pravieniškių pataisos darbų stovykla, įsteigta 1940 m. lapkričio 20 d., Jurdaičių ir Kalnaberžės vaikų kolonijos[24]). Suimti asmenys pirmiausia būdavo apklausiami operatyvinių skyrių darbuotojų, po to perduodami Tardymo daliai, kuri toliau vesdavo baudžiamąsias bylas. Buvusių Lietuvos politikos veikėjų, partijų vadovų bei narių, valstybės tarnautojų, visuomenės veikėjų ir kitų vadinamųjų antisovietinių elementų baudžiamąsias bylas LSSR NKVD Tardymo dalis perduodavo prie SSRS vidaus reikalų liaudies komisaro veikusiam Ypatingajam pasitarimui[25]. SSRS NKVD kariuomenės Karo tribunolas nagrinėjo karininkų, karo prievolininkų, NKVD URKM, administracijos, ūkio bei tarnybos skyrių ir NKVD UGB operatyvinių darbuotojų bylas, susijusias su tarnybiniais pažeidimais[26].

1940 m. birželio 26 d. viešajai tvarkai palaikyti vietoje buvusios Lietuvos policijos buvo įsteigta milicija, o įkūrus NKVD jo struktūriniu padaliniu tapo Darbininkų ir valstiečių milicijos valdyba (URKM), 1941 m. kovo mėn. pervardyta Milicijos valdyba. Ją sudarė šie padaliniai (žr. 2 schemą):

valdybos vadovybė;

sekretoriatas;

Politinis skyrius, kuriam priklause redakcija;

kvalifikacinė komisija;

Kriminalinės paieškos skyrius (*Otdel ugolovnogo rozyska, OUR*, jam priklausė keturi poskyriai, operatyvinės paieškos ir tarnybinės šunininkystės grupės), kuris užsiėmė kova su kriminaliniais nusikaltimais, vagystėmis, tvarkė kriminalinių nusikaltėlių apskaitą, tyrė jų panaudojimo agentūriniam darbui galimybes, kontroliavo periferinių tardymo organų darbą;

Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu skyrius *(Otdel bor'by s chiščenijem socialističeskoj sobstvennosti, OBChSS*, jis turėjo keturis poskyrius), kuris užsiėmė kova su nusikalstamumu valstybinėse įmonėse, prekybos ir kooperacijos organizacijose, su spekuliacija, finansinėmis machinacijomis ir kt.;

Tardymo poskyris;

Kovos su banditizmu skyrius (jį sudarė du poskyriai);

Operatyvinis skyrius (jį sudarė keturios grupės), kurio darbuotojai atlikdavo kratas ir areštus, „vykdydavo išorinį stebėjimą" ir nustatydavo asmenis, dominusius saugumiečius;

[24] A. Anušauskas, „KGB Lietuvoje 1940–1991 metais", *Lietuvos archyvai*, 1997, Nr. 8, p. 42.

[25] Ypatingojo pasitarimo protokolų nuorašai, LCVA, f. R-756, ap. 2, b. 59, l. 61.

[26] SSRS teisingumo liaudies komisaro, Karo tribunolų valdybos 1940 m. spalio 31 d. pranešimas, ibid., b. 51, l. 23.

Kovinės parengties skyrius (nuo 1941 m. – Tarnybos ir kovinės parengties skyrius, kurį sudarė vienas poskyris ir trys grupės), rūpinęsis viešosios tvarkos palaikymu, laikinojo sulaikymo kamerų ir konvojų apsauga, beglobiais vaikais;

Valstybinė autoinspekcija;

Vizų ir užsieniečių registravimo skyrius, kuris tvarkė užsieniečių ir asmenų be pilietybės apskaitą, išduodavo minėtiems asmenims pasus;

Pasų ir registracijos skyrius (jį sudarė trys grupės ir adresų biuras), kontroliavęs pasų išdavimą, registraciją, išduodavęs leidimus įvažiuoti į pasienio zoną, rūpindavęsis civiline paieška;

Civilinės metrikacijos skyrius[27].

1941 m. kovo mėn. NKVD Valstybės saugumo valdybos pagrindu įkūrus Valstybės saugumo liaudies komisariatą (NKGB), atitinkami milicijos padaliniai buvo įsteigti Vilniaus miesto ir apskrities skyriuje bei apskričių skyriuose. Antai NKVD Vilniaus miesto ir apskrities skyriui kaip atskiri padaliniai priklausė (žr. 7 schemą) Kriminalinės paieškos, Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu, Operatyvinis, Tarnybos ir kovinės parengties, Valstybinės autoinspekcijos, Civilinės metrikacijos, Vizų poskyriai, adresų biuras, kvalifikacinė komisija[28]. NKVD apskričių skyriuose buvo (žr. 8 schemą) kriminalinės paieškos, kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu, civilinės metrikacijos poskyriai, operatyvinė grupė, tarnybos ir kovinės parengties padalinys, atskirasis būrys, pasų stalas, laikinojo sulaikymo kamera[29].

LSSR NKVD buvo perduoti visi Lietuvos archyvai, kuriems vadovauti centriniame NKVD aparate buvo įsteigtas Archyvų skyrius. Šiam skyriui priklausė Vilniaus ir Kauno centriniai archyvai, valstybinių įstaigų, organizacijų, draugijų, konfesijų, karinių, teismo organų ir įstaigų, nacionalizuotų pramonės, prekybos, finansų, mokymo (universitetų, institutų) įstaigų, dvarų, rūmų, spaudos leidinių, pašto ir telegrafo archyvai[30].

NKVD struktūroje buvo ir Priešgaisrinės apsaugos skyrius *(Otdel protivopožarnoj ochrany, OPO)*, nuo 1940 m. pabaigos veikė Vietinės priešlėktuvinės apsaugos *(Mestnaja protivovozdušnaja oborona, MPVO)* skyrius ir NKVD objektų Vietinės priešlėktuvinės gynybos štabas (žr. 1 schemą).

[27] LSSR NKVD Milicijos valdybos padalinių ir pareigybių 1941 m. sąrašas, LYA, f. 142, ap. 1, b. 96, l. 10–14.

[28] Ibid, l. 16–17.

[29] Ibid, l. 18.

[30] LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro 1940 m. pranešimas LSSR NKVD miestų, apskričių skyrių viršininkams, LCVA, f. R-756, ap. 2, b. 9, l. 34.

Kadangi centrinis NKVD aparatas buvo įsikūręs Kaune, Vilniuje veikė NKVD Vilniaus miesto valdyba, kurios struktūra buvo panaši į centrinio aparato struktūrą. NKVD Vilniaus miesto valdybą sudarė (žr. 3 schemą) valdybos vadovybė, sekretoriatas, kadrų, finansų grupės, Administracijos poskyris, 2-asis, 3-iasis, Tardymo, Ekonomikos ir 1-asis specialusis skyriai, 2-asis, 3-iasis specialieji poskyriai, 7-oji grupė[31]. Apskrityse veikė atskiri NKVD apskričių skyriai. Didžiausi apskričių skyriai veikė Marijampolės ir Šiaulių apskrityse – juos sudarė (žr. 4 schemą) skyriaus vadovybė, sekretoriatas, finansų grupė, 2-asis, 3-iasis, Ekonomikos poskyriai, 1-oji (Šiauliuose), 7-oji ir tardymo grupės. NKVD Alytaus, Kretingos, Panevėžio, Tauragės, Trakų, Ukmergės, Utenos, Vilkaviškio apskričių skyrius sudarė (žr. 5 schemą) skyriaus vadovybė, Valstybės saugumo, Ekonomikos poskyriai, tardymo grupė. Kitų apskričių skyriai (Biržų, Kauno, Kėdainių, Lazdijų, Mažeikių, Raseinių, Rokiškio, Telšių, Šakių, Švenčionėlių ir Zarasų) į atskirus padalinius nebuvo skirstomi[32].

SSRS Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo 1941 m. vasario 3 d. įsaku[33] NKVD padalijus į du atskirus – Vidaus reikalų (NKVD) ir Valstybės saugumo (NKGB) – liaudies komisariatus, NKVD buvo palikti bendri valstybės vidaus, išskyrus valstybės saugumą, reikalai. NKGB atiteko politinės – valstybės saugumo užtikrinimo – funkcijos. Taigi Vidaus reikalų liaudies komisariatui priklausiusi Valstybės saugumo valdyba tapo administraciniu atžvilgiu nepriklausoma represine sovietinės totalitarinės valstybės struktūra. Lietuvoje NKGB įsteigtas 1941 m. kovo 8 d.

NKVD struktūra iš esmės nepakito. Jam priklausė (žr. 6 schemą):

vadovybė;

sekretoriatas;

Kadrų skyrius, kuriame vietoje ypatingojo įgaliotinio aparato buvo įsteigta Ypatingoji inspekcija;

Specialusis poskyris;

kontrolės ir inspektavimo grupė (NKVD skyrių ir padalinių darbo tikrinimas, SSRS NKVD įsakymų ir nurodymų vykdymo NKVD padaliniuose tikrinimas);

Mobilizacijos inspekcija;

Šaukimo į Raudonąją armiją poskyris;

[31] LSSR NKVD padalinių ir pareigybių 1940 m. sąrašas, LYA, f. 142, ap. 1, b. 88, l. 12–14.

[32] Ibid., l. 15–16.

[33] *Lubianka. VČK–KGB*, s. 26.

Administracijos ir ūkio skyrius;

Finansų skyrius;

1-asis specialusis skyrius, kuris buvo gerokai išplėstas ir jį sudarė sekretoriatas bei penki poskyriai: 1-asis – įskaitos ir statistikos, 2-asis – teismų, 3-iasis – kontrolės, 4-asis – archyvų, 6-asis – šifravimo[34];

Kalėjimų skyrius, kurio žinioje buvo dvylika miestų kalėjimų, o Vilniaus ir Kauno vidaus kalėjimai, vidaus kalėjimų kameros Alytaus, Biržų, Kretingos, Lazdijų, Mažeikių, Šakių ir Vilkaviškio apskrityse su darbuotojais ir jose kalintais kaliniais buvo perduoti LSSR NKGB 2-ojo skyriaus žinion[35];

Pataisos darbų kolonijų skyrius;

Vietinės priešlėktuvinės apsaugos skyrius;

NKVD objektų vietinės priešlėktuvinės apsaugos štabas;

Priešgaisrinės apsaugos skyrius;

Archyvų skyrius;

NKVD Vilniaus miesto ir apskrities skyrius, kurį sudarė skyriaus vadovybė, sekretoriatas, finansų grupė, komendantūra, politinis padalinys, Priešgaisrinės apsaugos poskyris ir anksčiau (žr. p. 16 ir 7 schemą) išvardyti milicijos padaliniai[36].

NKVD struktūrai priklausę apskričių skyriai taip pat buvo skirstomi į atskirus padalinius. Juos sudarė skyriaus vadovybė, sekretoriatas, finansų padalinys, priešgaisrinės apsaugos poskyris, archyvas ir anksčiau (žr. p. 16 ir 8 schemą) išvardyti milicijos padaliniai[37].

Beveik visi buvę NKVD operatyviniai skyriai atiteko NKGB, kur dalis jų buvo performuoti į naujus, jau LSSR NKGB skyrius (žr. 9 schemą). Panaikinus NKVD Ekonomikos skyrių ir transporto padalinius jų bylos buvo perduotos NKGB Slaptajam politiniam skyriui *(Sekretno političeskij otdel, SPO)*, o darbuotojai liko LSSR NKVD Kadrų skyriaus žinioje[38].

Vietoje buvusio NKVD 2-ojo specialiojo skyriaus (operatyvinės technikos) buvo įsteigtas NKGB 4-asis skyrius, vietoje NKVD 3-iojo specialiojo

[34] LSSR NKVD padalinių ir pareigybių 1941 m. gegužės 28 d. sąrašas, LYA, f. 142, ap. 1, b. 96, l. 2.

[35] LSSR NKVD kalėjimų viršininkų 1941 m. sąrašas, LCVA, f. R-756, ap. 2, b. 79, l. 5–6.

[36] LSSR NKVD Vilniaus miesto ir apskrities skyriaus 1941 m. struktūra, LYA, f. 142, ap. 1, b. 96, l. 16–18.

[37] LSSR NKVD apskrities skyriaus 1941 m. struktūra, ibid., l. 19–23.

[38] LSSR vidaus reikalų ir valstybės saugumo liaudies komisarų 1941 m. kovo 10 d. įsakymas Nr. 0022/008, LCVA, f. R-756, ap. 2, b. 79, l. 5–6.

skyriaus (operatyvinio) – NKGB 3-iasis skyrius. NKGB 4-ąjį skyrių sudarė trys poskyriai (1-asis, 4-asis ir 5-asis), Kauno pelengavimo punktas ir eterio kontrolės grupė[39]. NKGB 3-iąjį skyrių sudarė trys poskyriai: išorinio stebėjimo (1-asis poskyris), agentūros ir informacijos (2-asis poskyris) bei kratų ir areštų (3-iasis poskyris)[40].

Buvę NKVD UGB skyriai iš esmės liko tie patys. LKP(b) CK narių apsaugos, asmenų, norinčių dirbti jame, tikrinimo funkcijos liko NKGB 1-ojo poskyrio žinioje.

NKVD UGB 2-asis skyrius buvo performuotas į Slaptąjį politinį skyrių. NKGB struktūroje tai buvo vienas didžiausių ir svarbiausių skyrių. Jį sudarė šeši poskyriai. 1-asis poskyris užsiėmė „kova su antisovietinių ir kontržvalgybinių organizacijų likučiais“, t. y. ieškojo Lietuvos Respublikos politinių partijų ir organizacijų narių, valstybės ir visuomenės veikėjų. 2-asis poskyris ieškojo antisovietinių organizacijų narių tarp inteligentų ir jaunimo, sekė meno ir mokslo darbuotojus, studentus ir moksleivius. 3-iasis poskyris „kovojo su nacionaline kontržvalgyba“, t. y. ieškojo asmenų, įtariamų palaikant ryšius su užsienio valstybių specialiosiomis tarnybomis. 4-asis poskyris sekė visų Lietuvoje buvusių konfesijų dvasininkus, ieškojo Lietuvos tautinių mažumų (lenkų, žydų, ukrainiečių, baltarusių) buvusių nacionalinių partijų narių. 5-asis poskyris ieškojo buvusių baltagvardiečių, buvusių carinės Rusijos karininkų, valstybės ir visuomenės veikėjų, dvasininkų, partijų ir organizacijų narių. 6-asis poskyris (vadintas specialiuoju) ieškojo antisovietinių anoniminių dokumentų autorių, tvarkė antisovietinių apraiškų (kalbų, propagandos ir kt.) apskaitą, tyrė svarbiausius įvykius, avarijas[41].

NKVD UGB 3-iasis skyrius buvo performuotas į Kontržvalgybos skyrių *(Kontrrazvedyvatel'nyj otdel, KRO)*. Jį sudarė keturi poskyriai. 1-asis poskyris buvo skirtas Vokietijos specialiųjų tarnybų veiklai Lietuvoje, repatriantams iš Vokietijos sekti ir kt., 2-asis poskyris sekė Anglijos, Prancūzijos ir kitų Vakarų valstybių specialiųjų tarnybų veiklą, 3-iasis poskyris (specialiosios paskirties) tyrė diversijas transporto ir karinės pramonės objektuose, 4-asis poskyris kontroliavo agentūrinį darbą pasienio kariuomenės daliniuose, perėjusiųjų valstybės sieną filtracinį tikrinimą[42].

[39] LSSR NKGB struktūrinių padalinių ir pareigybių 1942 m. balandžio 3 d. sąrašas, LYA, f. 142, ap. 1, b. 89, l. 7.

[40] Ibid, l. 6.

[41] Ibid., l. 4–5.

[42] Ibid, l. 3–4.

NKGB veikė ir Žvalgybos skyrius, NKVD sistemoje įsteigtas dar 1940 m. pabaigoje[43].

NKGB 2-ąjį skyrių (įskaitos ir statistikos) sudarė trys poskyriai. 1-asis poskyris tvarkė agentų ir informatorių tinklo, agentūrinių bylų apskaitą, 2-asis poskyris – baudžiamųjų bylų ir areštų apskaitą, 3-iasis poskyris sudarinėjo operatyvinę kartoteką[44]. Kaip jau minėta, šio skyriaus žinion buvo perduoti ir NKGB priklausę vidaus kalėjimai bei vidaus kalėjimų kameros.

Šifravimo darbui ir valstybės paslapčių apsaugai buvo įsteigtas NKGB 5-asis poskyris.

Tardymo dalis, kurioje, be dalies viršininko, viršininko pavaduotojo ir padėjėjo, buvo 26 tardytojai, taip pat buvo perduota NKGB.

NKGB administracijos ir ūkio padaliniai buvo šie: Kadrų skyrius, kuriam priklausė Ypatingoji inspekcija, sekretoriatas, Administracijos, ūkio ir finansų skyrius (jam priklausė ūkio grupė, Finansų poskyris, komendantūra, garažas).

Vilniuje buvo įsteigta NKGB Vilniaus miesto valdyba, kurią sudarė (žr. 10 schemą):

valdybos vadovybė;

sekretoriatas;

Kadrų poskyris;

Administracijos ir ūkio poskyris;

Slaptasis politinis skyrius (trys poskyriai ir antisovietinių apraiškų atskleidimo grupė);

Kontržvalgybos skyrius (trys poskyriai);

2-asis poskyris (jį sudarė trys grupės);

3-iasis poskyris;

4-asis poskyris;

5-asis poskyris;

Tardymo dalis;

vidaus kalėjimas[45].

Alytaus, Kretingos, Marijampolės, Panevėžio, Šakių, Šiaulių, Švenčionėlių, Tauragės, Trakų, Ukmergės, Utenos, Vilkaviškio apskrityse NKGB sky-

[43] LSSR valstybės saugumo organų žvalgybos padalinio veiklos istorinė apžvalga, ibid., f. K-1, ap. 49, b. 846, l. 2.

[44] Ibid., l. 5.

[45] LSSR NKGB Vilniaus miesto valdybos padalinių ir pareigybių sąrašas, ibid., f. 142, ap. 1, b. 89, l. 14–19.

riai (be vadovybės ir aptarnaujančiojo personalo) dar buvo skirstomi į kontržvalgybos, slaptąjį politinį poskyrius ir tardymo grupę (žr. 11 schemą). NKGB Šakių apskrities skyrius tardymo grupės neturėjo. NKGB Biržų, Kauno, Kėdainių, Lazdijų, Mažeikių, Raseinių, Rokiškio, Telšių, Zarasų apskričių skyriai nebuvo skirstomi į atskirus padalinius[46].

Toks NKGB aparatas veikė palyginti neilgai – iki Vokietijos–SSRS karo pradžios. Prasidėjus karui 1941 m. birželio mėn. dalis LSSR NKVD ir NKGB aparato buvo evakuota į įvairias Sovietų Sąjungos vietas. Lietuvos sektoriaus prie SSRS NKVD 2-ojo skyriaus[47] 1941 m. lapkričio 4 d. darbo plane nurodoma, kad Gorkyje, Kostromoje ir Penzoje yra 1398 evakuoti Lietuvos SSR NKVD darbuotojai[48]. SSRS NKVD 4-osios valdybos 2-ojo skyriaus 5-ojo poskyrio (Lietuvos sektorius) viršininko vyr. mjr. A. Guzevičiaus 1942 m. vasario 10 d. raporte SSRS NKVD 4-osios valdybos viršininkui vyr. mjr. P. Sudoplatovui nurodoma, kad iš Lietuvos žmonės evakuoti į šias SSRS vietoves: Gorkio sr. – 706, Ivanovo sr. – 872, Jaroslavlio sr. – 1758, Kirovo sr. – 1776, Totorijos ASSR – 1361, Uzbekijos SSR – 2000, Vologdos sr. – 616 žmonių[49].

Be to, iš Lietuvos žmonės buvo evakuoti į Čkalovo, Sverdlovsko, Novosibirsko, Kuibyševo sritis, Altajaus, Krasnojarsko kraštus, Kazachijos, Turkmėnijos SSR, Komijos, Baškirijos ASSR[50]. Į Vologdos, Gorkio ir Čkalovo sritis buvo išvežti Lietuvos kalėjimuose kalinti asmenys, į Usollagą (Permės sr.), Kraslagą (Krasnojarsko kr.), Sevurallagą (Sverdlovsko sr.) pateko per „masinę operaciją“ (t. y. 1941 m. birželio 14 d.) suimti asmenys, o į Altajaus, Krasnojarsko kraštus, Novosibirsko sritį ir Komijos ASSR – per tą pačią „masinę operaciją“ ištremti asmenys[51].

Į Čkalovo sritį buvo išvežtas operatyvinis LSSR NKVD–NKGB archyvas, į Sverdlovsko sritį – LSSR NKVD ir 29-ojo teritorinio šaulių korpuso

[46] LSSR NKGB apskričių skyrių pareigybių sąrašas, ibid., l. 20–49.

[47] SSRS NKVD žvalgybinėms-diversinėms grupėms, veikusioms vokiečių okupuotoje teritorijoje, vadovauti 1941 m. spalio 3 d. buvo sudarytas 2-asis skyrius, kuris 1942 m. sausio 18 d. buvo perorganizuotas į 4-ąją valdybą.

[48] Lietuvos sektoriaus prie SSRS NKVD 1941 m. lapkričio 4 d. darbo planas, LYA, f. K-1, ap. 3, b. 529, l. 37.

[49] Ibid., l. 17.

[50] SSRS NKVD 4-osios valdybos 2-ojo skyriaus 5-ojo poskyrio viršininko A. Guzevičiaus pranešimas SSRS NKVD 4-osios valdybos viršininkui P. Sudoplatovui, ibid., b. 200, l. 149–151.

[51] Lietuvos sektoriaus prie SSRS NKVD 1941 m. lapkričio 4 d. darbo planas, ibid., b. 529, l. 18.

vestos baudžiamosios bylos, į Čeliabinsko sritį – 29-ojo teritorinio šaulių korpuso operatyvinė medžiaga, per 1000 agentūrinių bylų ir bylų formuliarų[52], apie 3000 agentų bylų, taip pat vadovaujančiojo personalo bylos[53]. Maskvoje (1942 m. kovo mėn. beveik visas SSRS NKVD centrinis aparatas, karo pradžioje evakuotas į įvairias SSRS vietas, buvo sugrąžintas) veikė Lietuvos SSR NKVD darbuotojų grupė, iš pradžių priklausiusi SSRS NKVD 2-ajam skyriui, nuo 1942 m. sausio 18 d. sudariusi SSRS NKVD įsteigtos 4-osios valdybos (teroras ir diversijos vokiečių užimtoje teritorijoje) 2-ojo skyriaus 5-ąjį poskyrį (viršininkas A. Guzevičius), vėliau – 4-osios valdybos 1-ojo skyriaus 3-iąjį poskyrį, kuris, 1943 m. balandžio 14 d. vėl atkūrus atskirą Valstybės saugumo liaudies komisariatą (NKGB), tapo SSRS NKGB 4-osios valdybos 2-ojo skyriaus 3-iuoju poskyriu. Buvusių LSSR NKVD darbuotojų grupė prie SSRS NKVD karo metais rūpinosi kadrų rezervo telkimu ir rengimu operatyviniam darbui[54], žvalgybinio, teroristinio ir diversinio darbo vokiečių okupuotoje Lietuvos teritorijoje organizavimu. Šiam darbui buvo naudojami evakuoti Lietuvos NKVD darbuotojai, partijos ir komjaunimo aktyvas, likę Lietuvoje „patikimi ir patikrinti“ asmenys[55].

1943 m. sausio 3 d. buvo sudarytos Lietuvos, Latvijos ir Estijos SSR operatyvinės-čekistinės grupės, pavaldžios SSRS NKVD[56]. Centrinė operatyvinių grupių vadovybė veikė Maskvoje, o vietose, kur buvo iš Lietuvos evakuotų žmonių, buvo sudarytos atskiros operatyvinės grupės, kiekviena turėjusi po 2–5 operatyvinius darbuotojus. Centrinį grupės aparatą Maskvoje sudarė vadovybė (viršininkas A. Guzevičius ir du jo pavaduotojai), Operatyvinė dalis (13 žmonių) ir Administracijos ir ūkio dalis (22 žmonės). Periferijoje, kaip minėta, operatyvines grupes sudarė 2–5 darbuotojai. Didžiausia LSSR NKVD operatyvinė grupė veikė Čkalovo srityje (5 žmonės). Jos darbuotojai turėjo prižiūrėti LSSR NKVD–NKGB operatyvinį archyvą. Buvo sudarytos

[52] *Byla formuliaras* – operatyvinės įskaitos byla, vesta atskiram asmeniui, įtariamam antisovietine veikla. Žr. *Kontrrazvedyvatel'nyj slovar'*, s. 84.

[53] SSRS NKVD 4-osios valdybos 2-ojo skyriaus 5-ojo poskyrio viršininko A. Guzevičiaus pranešimas SSRS NKVD 4-osios valdybos viršininkui P. Sudoplatovui, LYA, f. K-1, b. 200, l. 149–151.

[54] A. Guzevičiaus 1942 m. birželio 28 d. raportas SSRS vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojui V. Merkulovui, ibid., b. 529, l. 133.

[55] Lietuvos sektoriaus prie SSRS NKVD 2-ojo skyriaus 1941 m. lapkričio 27 d. darbo planas, ibid., l. 37.

[56] *Lietuvos partizanų kovos ir jų slopinimas MVD–MGB dokumentuose 1944–1953 m.: dokumentų rinkinys*, Vilnius, 1996, p. 214–215.

trys (Briansko, Šiaurės vakarų ir 3-iosios smogiamosios armijos) LSSR NKVD operatyvinės grupės, turėjusios po du operatyvinius darbuotojus, prie veikiančiojoje armijoje buvusių NKVD ypatingųjų skyrių (*Osobyj otdel, OO* – kontržvalgybos skyrius armijoje) ir LSSR NKVD operatyvinė-čekistinė grupė prie Baltarusijos SSR NKVD operatyvinės-čekistinės grupės. Iš viso LSSR NKVD operatyvinę-čekistinę grupę sudarė 67 darbuotojai, iš jų 55 buvo operatyviniai, 9 – administracinio bei ūkinio aparato ir 3 – pagalbiniai darbuotojai[57].

Šios operatyvinės-čekistinės grupės turėjo pasirengti atkurti NKVD aparatus Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Taigi jau 1943 m. pradžioje buvo pradėta sistemingai rengtis naujai sovietinei Baltijos valstybių okupacijai. Operatyvinės grupės turėjo rūpintis kadrų rezervo telkimu, organizuoti žvalgybinį darbą okupuotoje Lietuvos teritorijoje, tirti karo pradžioje iš Lietuvos išvežtą archyvinę medžiagą (t. y. atrinkti agentūriniam-operatyviniam darbui reikalingą medžiagą), sekti evakuotus iš Lietuvos žmones, tarp jų ieškoti tinkamų verbuoti, suimtiesiems tardyti[58].

Veikiančiojoje armijoje buvusios operatyvinės grupės turėjo organizuoti agentų ir specialių grupių siuntimą per fronto liniją į vokiečių okupuotos Lietuvos teritoriją, rinkti medžiagą apie priešo kariuomenės išsidėstymą ir veiklą, sulaikyti ir apklausti iš Lietuvos pabėgusius karo belaisvius[59].

SSRS Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo 1943 m. balandžio 14 d. nutarimu SSRS NKVD buvo padalytas į du atskirus komisariatus – NKVD ir NKGB. NKGB (nuo 1946 m. – MGB) atskirai veikė iki 1953 m. kovo 15 d. Lietuvos operatyvinė grupė, SSRS NKVD sudariusi 4-osios valdybos 2-ojo skyriaus 5-ąjį poskyrį, toliau veikė kaip SSRS NKGB 4-osios valdybos 2-ojo skyriaus 3-iasis poskyris (viršininkas A. Guzevičius). 1943 m. lapkričio 1 d. A. Guzevičius buvo paskirtas Lietuvos SSR NKGB operatyvinės grupės, sudarytos Pavlo Posade (netoli Maskvos), vadovu[60]. Jo pavaduotojais tapo J. Rudakovas ir E. Kisminas (pastarasis – kadrų reikalams). Ši operatyvinė grupė sudarė būsimojo LSSR NKGB aparato (oficialiai atkurto Vilniuje 1944 m. liepos 15 d.) branduolį. Pagrindinis jos darbas buvo telkti kadrų rezervą, organizuoti žvalgybines-diversines grupes, turėjusias veikti Lietuvos teritorijoje, ir koordinuoti jų veiklą.

[57] 1943 m. sausio 3 d. nuostatai dėl Lietuvos, Latvijos ir Estijos operatyvinių-čekistinių grupių įsteigimo, LYA, f. K-1, ap. 3, b. 200, l. 145–146.

[58] Ibid., l. 142–143.

[59] Ibid., l. 151.

[60] A. Guzevičiaus tarnybinė kortelė, ibid., ap. 61.

Svarbiausias LSSR NKGB operatyvinės grupės padalinys – 4-asis skyrius (viršininkas pplk. A. Syrychas) – organizavo ir koordinavo žvalgybinių-diversinių grupių, veikusių vokiečių okupuotoje Lietuvos teritorijoje, veiklą. Operatyvinei grupei priklausė ir A grupė (operatyvinis archyvas), pradėtas formuoti 2-asis skyrius (kontržvalgyba), V skyrius (korespondencijos tikrinimas), kadrų grupė, administracijos, ūkio ir finansų grupė.

1944 m. birželio antrojoje pusėje buvo sudarytos dvi operatyvinės grupės: kpt. M. Čiobotovo vadovaujama grupė, nusiųsta į šiaurinius Lietuvos rajonus, ir ltn. B. Levikovo vadovaujama grupė, nusiųsta į centrinius Lietuvos rajonus[61]. Šios saugumiečių grupės, vykusios kartu su Raudonosios armijos daliniais, turėjo įsitvirtinti didžiausiuose Lietuvos miestuose ir apskričių centruose, perimti vokiečių administracinių, kariuomenės, žvalgybos tarnybų medžiagą, materialines vertybes (radijo stotis, transporto mazgus ir kt.), užmegzti ryšius su Lietuvoje jau veikusiomis saugumiečių grupėmis.

Centriniai NKVD ir NKGB aparatai į Vilnių persikėlė 1944 m. liepos viduryje. Ten jie ėmė veikti kaip teisėtos krašto valdymo institucijos, nors iš tikrųjų tai buvo svetimos valstybės grobikiškos politikos vykdymo įrankiai.

Nuo 1944 m. NKVD ir NKGB vykdė bendras represines akcijas, Lietuvoje slopindami antisovietinę rezistenciją. Abu komisariatus kuravo pats L. Berija. Vadovauti NKVD–NKGB aparatų steigimo darbui ir jų veiklai Lietuvoje buvo paskirti SSRS NKVD–NKGB įgaliotiniai: nuo 1944 m. lapkričio iki 1945 m. sausio Lietuvoje buvo SSRS NKVD–NKGB įgaliotinis gen. mjr. I. Tkačenka, kurį pakeitė gen. mjr. D. Rodionovas, Lietuvoje buvęs nuo 1945 m. sausio iki balandžio. Jį 1945 m. gegužės mėn. vėl pakeitė gen. mjr. I. Tkačenka. SSRS vidaus reikalų liaudies komisaro L. Berijos įsakymu 1944 m. pabaigoje buvo įsteigti operatyviniai sektoriai[62]. Jie buvo sudaryti teritoriniu principu: visa Lietuvos teritorija suskirstyta į devynis (nuo 1945 m. birželio – septynis) operatyvinius sektorius. Kiekvienam sektoriui priklausė po keletą apskričių. Operatyvinių sektorių viršininkai ir operatyviniai įgaliotiniai turėjo koordinuoti NKVD–NKGB apskričių aparatų darbą. 1945 m. gegužės mėn. operatyviniams sektoriams buvo patikėta koordinuoti ir NKVD kariuomenės dalių, dislokuotų Lietuvoje, veiksmus. Nuo 1945 m. birželio pradžios Lietuvoje veikė septyni operatyviniai sektoriai: 1) Klaipėdos opera-

[61] LSSR NKGB operatyvinės grupės 4-ojo skyriaus viršininko A. Syrycho 1944 m. birželio 20 d. raportas LSSR NKGB operatyvinės grupės viršininko pavaduotojui J. Rudakovui, ibid., b. 536, l. 13–14.

[62] Ibid., ap. 18, apyrašo pratarmė.

tyvinis sektorius apėmė Klaipėdos, Kretingos, Pagėgių, Šilutės ir Tauragės apskritis, štabas – Tauragėje; 2) Marijampolės operatyvinis sektorius apėmė Lazdijų, Marijampolės, Šakių ir Vilkaviškio apskritis, štabas – Marijampolėje; 3) Šiaulių operatyvinis sektorius apėmė Joniškio, Mažeikių, Šiaulių ir Telšių apskritis, štabas – Šiauliuose; 4) Panevėžio operatyvinis sektorius apėmė Biržų, Panevėžio ir Rokiškio apskritis, štabas – Panevėžyje; 5) Kauno operatyvinis sektorius apėmė Kauno, Kėdainių, Raseinių apskritis ir NKVD–NKGB Kauno miesto skyrius, štabas – Kaune; 6) Utenos operatyvinis sektorius apėmė Švenčionių, Ukmergės, Utenos ir Zarasų apskritis, štabas – Utenoje; 7) Vilniaus operatyvinis sektorius apėmė Alytaus, Trakų, Vilniaus apskritis ir NKVD–NKGB Vilniaus miesto skyrius, štabas – Vilniuje[63]. 1945 m. rugpjūčio mėn. prie operatyvinių sektorių, kad sparčiau vyktų tardymo darbai ir greičiau būtų baigiamos baudžiamosios bylos, buvo įsteigtos karinės prokuratūros[64]. Operatyviniai sektoriai panaikinti 1946 m. balandžio mėn.

REPRESINĖS STRUKTŪROS POKARIO LIETUVOJE

VIDAUS REIKALŲ SISTEMA

1944 m. liepos mėn. Lietuvoje atkurtąjį LSSR NKVD sudarė centrinis padalinys ir jam pavaldūs atskiri aparatai: milicija, kalėjimai, pataisos darbų kolonijos, karo belaisvių stovyklos, vaikų kalinimo vietos, priešgaisrinė apsauga, vietinė priešlėktuvinė apsauga, Plentų valdyba, archyvai, periferiniai MVD padaliniai (miestų, apskričių skyriai ir valsčių poskyriai).

LSSR NKVD centrinį aparatą sudarė (žr. 12 schemą) vadovybė, sekretoriatas, Kadrų skyrius ir jam pavaldi Ypatingoji inspekcija, Ūkio, Finansų skyriai, Kurjerinio ryšio poskyris, šifravimo grupė, Kovos su banditizmu, Kontržvalgybos, Tardymo, 1-asis specialusis skyriai, Operatyvinis, 2-asis specialusis, Specialiųjų vežimų poskyriai, Kalėjimų skyrius, kurio žinioje buvo miestų kalėjimai, Karo belaisvių ir internuotųjų reikalų skyrius *(Otdel po delam vojennoplennych i internirovannych, ODVI)*, kurio žinioje buvo karo belaisvių stovyklos, Pataisos darbų kolonijų skyrius, kurio žinioje buvo pataisos darbų stovyklos, Beglobių vaikų skyrius *(Otdel po bor'be s detskoj beznadzornost'ju*

[63] LSSR NKVD–NKGB operatyvinių sektorių sąrašas, ibid., ap. 18, b. 1, l. 1.

[64] LSSR vidaus reikalų ir valstybės saugumo liaudies komisarų 1945 m. rugpjūčio 17 d. pranešimas Nr. 063, ibid., b. 4, l. 88–90.

i bezprizornost'ju, OBDBB), kurio žinioje buvo vaikų kolonijos ir vaikų priėmimo ir paskirstymo punktai *(Detskije prijomniki-raspredeliteli, DPR)*, Respublikinė ir Miesto milicijos valdybos, Priešgaisrinės apsaugos skyrius, vėliau – valdyba, Vietinės priešlėktuvinės apsaugos skyrius, NKVD objektų vietinės priešlėktuvinės apsaugos štabas, Vyriausybinio VČ ryšio poskyris, Archyvų skyrius, Plentų valdyba, „Dinamo" respublikinė taryba[65].

LSSR NKVD–MVD struktūra 1944–1950 m. labai keitėsi (žr. 13 schemą). Toliau apibūdinami atskirų struktūrinių padalinių pokyčiai.

Vienas svarbiausių sovietinių represinių organų veiklos barų pokario metais ir visą penktąjį dešimtmetį buvo kova su ginkluota lietuvių rezistencija. Šiuo tikslu jau nuo 1944 m. liepos veikė LSSR NKVD priklausęs Kovos su banditizmu skyrius *(Otdel bor'by s banditizmom, OBB)*, LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro J. Bartašiūno (nuo 1944 m. balandžio – LSSR vidaus reikalų ministras) 1946 m. vasario 15 d. įsakymu reorganizuotas į LSSR NKVD (nuo 1946 m. kovo pabaigos – MVD) Kovos su banditizmu valdybą *(Upravlenije bor'by s banditizmom, UBB)*[66]. Ši valdyba 1947 m. vasario 4 d., kaip minėta, perduota LSSR MGB, ir vietoj jos sudaryta LSSR MGB 2N valdyba.

OBB sudarė keturi poskyriai, operatyvinio ryšio, informacijos ir statistikos grupės, skyriaus sekretoriatas, Žvalgybos ir nustatymo poskyris[67]. 1-asis poskyris turėjo užsiimti lietuvių nacionalinio pogrindžio dalyvių bei grupių atskleidimu ir jų naikinimu, vadovavo šiam darbui periferijoje, 2-asis poskyris – lenkų nacionalinio pogrindžio (Armijos krajovos) dalyvių nustatymu ir naikinimu; 4-asis poskyris buvo atsakingas už operatyvinį radijo ryšį[68]. SSRS vidaus reikalų liaudies komisaro 1944 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 001525 buvo įsteigtas OBB 3-iasis poskyris, turėjęs vadovauti naikintojų (stribų) batalionams[69]. Žvalgybos

[65] LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro J. Bartašiūno 1944 m. rugpjūčio 8 d. pranešimas SSRS NKVD Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojui, ibid., f. 142, ap. 1, b. 1, l. 1–2.

[66] A. Anušauskas, *Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 metais*, Vilnius, 1996, p. 268.

[67] LSSR NKVD OBB 1-ojo poskyrio vestų bylų 1941 m. lapkričio 25 d. sąrašas, LYA, f. K-1, ap. 3, b. 685, l. 8; LSSR NKVD OBB 2-ojo poskyrio vestų agentūrinių stebėjimo bylų sąrašas, ibid., b. 685, l. 16; LSSR NKVD OBB informacinės grupės bylų 1944 m. lapkričio 25 d. apyrašas, ibid, l. 20.

[68] LSSR NKVD OBB operatyvinio radijo ryšio poskyrio (4-ojo poskyrio) inventoriaus ir bylų perdavimo-priėmimo aktas, ibid., l. 40.

[69] SSRS NKVD GUBB viršininko A. Leontjevo 1945 m. sausio 30 d. raštas respublikų, sričių bei kraštų NKVD Kovos su banditizmu skyrių viršininkams, ibid., b. 672, l. 114; LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro J. Bartašiūno 1945 m. sausio mėn. raštas LSSR NKVD apskričių skyrių viršininkams, ibid., l. 199.

ir nustatymo poskyriui priklausė asmenų, dominusių saugumo organus, išorinis sekimas, slaptų susitikimų konspiraciniuose butuose rengimas ir pan.[70] 1946 m. vasario mėn. vietoje OBB įsteigtą UBB sudarė trys skyriai (kiekviename buvo po keletą poskyrių), informacijos ir statistikos grupė bei valdybos sekretoriatas. UBB 1-asis skyrius, kovos su banditizmu, užsiėmė lietuvių tautinio pogrindžio grupių, jų narių atskleidimu ir naikinimu, skyriaus 5-asis poskyris vadovavo vadinamųjų liaudies gynėjų (stribų) būriams, 2-asis skyrius (tardymo) buvo įsteigtas vietoje iki tol buvusio atskiro LSSR NKVD Tardymo skyriaus, 3-iasis skyrius buvo atsakingas už operatyvinės technikos panaudojimą.

NKVD apskričių skyriuose veikė kovos su banditizmu poskyriai *(otdelenije bor'by s banditizmom, OBB)*, o valsčiuose dirbo specialiai kovoti su partizaniniu judėjimu atsiųsti vyresnieji operatyviniai įgaliotiniai.

Kaip minėta, NKVD–MVD kovos su banditizmu padalinio žinioje buvo stribų būriai. LKP(b) CK biuras 1944 m. liepos 24 d. išleido nutarimą steigti naikintojų (stribų) batalionus (nuo 1945 m. spalio jie vadinti liaudies gynėjų būriais[71])[72], kurie, kaip pagalbiniai kariniai padaliniai, periferijoje kovotų su partizanais. Stribų būriai steigti Sovietų Sąjungoje nuo 1941 m. birželio veikusių NKVD naikintojų batalionų *(istrebitel'nyje batal'jony)* pavyzdžiu. Karo metu šie būriai naikino vokiečių žvalgus, permestus į SSRS teritoriją (parašiutininkus diversantus)[73]. SSRS vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas I. Serovas 1943 m. gruodžio 16 d. išleido direktyvą, nurodžiusią, kad „išvalytose nuo grobikų vietovėse turi būti steigiami naikintojų batalionai, kurie turi dalyvauti palaikant vietose revoliucinę tvarką, taip pat padėti NKVD rajonų skyriams išvalyti vietoves nuo antisovietinio elemento“[74]. 1944 m. rugpjūčio pabaigoje stribų batalionai pradėti steigti miestuose ir apskrityse, o nuo gruodžio mėn. stribų būriai steigti valsčiuose[75]. Iki 1944 m. gruodžio pabaigos stri-

[70] LSSR NKVD OBB Žvalgybos ir nustatymo poskyrio slaptojo personalo etatų 1945 m. birželio 20 d. sąrašas, ibid., b. 685, l. 50.

[71] LSSR Liaudies Komisarų Tarybos ir LKP(b) CK 1945 m. spalio 18 d. nutarimas dėl liaudies gynėjų būrių, ibid., b. 671, l. 115.

[72] *Lietuvos partizanų kovos ir jų slopinimas MVD–MGB dokumentuose 1944–1953 metais*, p. 328.

[73] SSRS NKVD naikintojų batalionų ir pagalbos grupių operatyvinio panaudojimo 1943 m. gruodžio 5 d. apžvalga, LYA, f. K-1, ap. 3, b. 670, l. 93.

[74] Išrašas iš SSRS vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojo 1943 m. gruodžio 16 d. direktyvos Nr. 1612, ibid., l. 24.

[75] LSSR Liaudies Komisarų Tarybos ir LKP(b) CK 1944 m. gruodžio 3 d. nutarimas, ibid., b. 671, l. 30.

bų būriams vadovavo LSSR NKVD naikintojų batalionų štabas (viršininkas plk. I. Glazunovas-Eismontas), kurio pagrindu 1944 m. gruodžio 28 d. sudarytas LSSR NKVD OBB 3-iasis poskyris[76]. Įsteigus LSSR NKVD UBB, stribams vadovavo UBB 1-ojo skyriaus 5-asis poskyris. Stribų būriai buvo atskiri sukarinti daliniai (nuo 1945 m. gegužės stribams buvo taikomas karcivinių režimas[77]), suformuoti iš vietos gyventojų, skirti „tvarkai" vietose palaikyti, taip pat svarbesnių objektų (tiltų, pastatų ir kt.) apsaugai, jie dalyvaudavo karinėse-čekistinėse operacijose. 1947 m. sausio mėn. stribai kartu su kovos su banditizmu padaliniu buvo perduoti LSSR MGB žinion. Stribų būrių skaičius pradėtas mažinti 1951 m., o 1954 m. juos imta išformuoti (paskutiniai stribai paleisti 1954 m. gruodžio viduryje)[78].

LSSR NKVD veikė Kontržvalgybos „Smerš" skyrius, 1946 m. birželio mėn. performuotas į Kontržvalgybos skyrių. Šis padalinys atliko kontržvalgybos darbą NKVD–MVD struktūriniuose padaliniuose: milicijoje, priešgaisrinės apsaugos, Plentų valdybos, vietinės priešlėktuvinės gynybos dalyse[79].

Milicijos aparatą sudarė Respublikinė milicijos valdyba, Miesto (atskirai Vilniaus miesto) milicijos valdyba, nepavaldi Respublikinei milicijos valdybai[80], Kauno ir Klaipėdos miestų milicijos skyriai, nuo 1947 m. rugpjūčio, įsteigus MVD Kauno valdybą *(Kaunasskoje upravlenije MVD, Kaunasskoje UMVD)* – Kauno milicijos valdyba, Šiauliuose ir Panevėžyje – miesto milicijos poskyriai, apskrityse – apskrities milicijos skyriai (1949 m. pabaigoje jų buvo 40), valsčiuose – valsčiaus milicijos poskyriai (1949 m. pabaigoje jų buvo 320)[81].

Respublikinę milicijos valdybą sudarė (žr. 14 schemą) valdybos vadovybė, sekretoriatas, Politinis, Kriminalinės paieškos, Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu, Tardymo, Operatyvinis, Išorės tarnybos, Parengties skyriai, Valstybinė autoinspekcija, Pasų skyrius (jam priklausė pasų stalai,

[76] LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro J. Bartašiūno 1945 m. sausio mėn. pranešimas NKVD apskričių skyrių viršininkams, ibid., b. 672, l. 199.

[77] SSRS NKVD–NKGB įgaliotinio Lietuvoje I. Tkačenkos 1945 m. liepos 19 d. pranešimas SSRS valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotojui S. Kruglovui, ibid., l. 111.

[78] KGB prie LSSR Ministrų Tarybos 4-osios valdybos viršininko J. Obukausko 1955 m. sausio 4 d. raštas, ibid., b. 442, l. 206.

[79] LSSR NKVD 1944 m. rugpjūčio 1 d.–1945 m. sausio 1 d. darbo ataskaita, ibid., b. 679, l. 92–94.

[80] Ataskaitinis pranešimas apie Vilniaus miesto milicijos valdybos agentūrinį-operatyvinį darbą, ibid., ap. 11, b. 48, l. 38.

[81] Milicijos organų perdavimo iš LSSR vidaus reikalų ministerijos LSSR valstybės saugumo ministerijai 1950 m. vasario 7 d. aktas, ibid., ap. 10, b. 115, l. 1.

karinės įskaitos stalai, adresų biuras), Vizų ir užsieniečių registravimo, Civilinės metrikacijos skyriai, mokymo punktas[82].

Miesto milicijos valdybą sudarė (žr. 15 schemą) valdybos vadovybė, sekretoriatas, Kadrų skyrius, Finansų, Politinė dalys, Kriminalinės paieškos, Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu skyriai, Tardymo poskyris, Operatyvinis skyrius, Mokslo ir technikos skyrius (aptarnavęs Miesto ir Respublikinę milicijos valdybas), Pasų, Išorės tarnybos, Kovinės parengties skyriai, Valstybinė autoinspekcija, miesto milicijos poskyriai[83]. Kiekvieną miesto milicijos poskyrį (Vilniuje jų buvo 8, Kaune – 5) sudarė vadovybė, pasų stalas, karinės įskaitos stalas, atskirasis būrys. Vilniuje taip pat veikė atskirasis Vilniaus įgulos milicijos, operatyvinis, konvojinis būriai, kavalerijos eskadronas, mokomasis divizionas, laikinojo sulaikymo kamera ir klubas, žinybinės milicijos padaliniai[84].

MVD Kauno valdybos (nuo 1947 m. rugpjūčio) Milicijos valdybą sudarė (žr. 17 schemą) valdybos vadovybė, Politinė dalis, Kriminalinės paieškos, Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu, Tardymo skyriai, paieškos, operatyvinė grupės, išorės tarnybos grupė (skyrius), kovinės parengties grupė, Tarnybos poskyris, Pasų skyrius (jam priklausė pasų stalas, adresų biuras, karinės įskaitos stalas), vizų ir registracijos, civilinės metrikacijos grupės, Valstybinė autoinspekcija, laikinojo sulaikymo kamera, penki miesto milicijos poskyriai, Apskrities (Kauno) aptarnavimo skyrius, valsčių milicijos poskyriai, operatyvinis, konvojinis, kavalerijos, žinybinis būriai, išorės tarnybos divizionas, Respublikinė milicijos mokykla[85].

Klaipėdos miesto milicijos skyriaus ir apskrityse veikusių apskrities milicijos skyrių struktūra buvo tokia pat. Miesto ir apskrities milicijos skyrius sudarė (žr. 16 schemą) skyriaus vadovybė, budėtojų dalis, kriminalinės paieškos, kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu poskyriai, operatyvinė, tarnybos ir kovinės parengties grupės, pasų poskyris, kuriam priklausė pasų stalai, karinės įskaitos stalas, civilinės metrikacijos grupė, adresų biuras, konvojinis būrys, milicijos rikiuotės padalinys (Klaipėdos miesto milicijos sky-

[82] Duomenys apie LSSR MVD Respublikinės milicijos valdybos sudėtį 1949 m. gruodžio mėn., ibid., f. 142, ap. 1, b. 56, l. 2–11.

[83] Duomenys apie LSSR MVD Miesto (Vilniaus) milicijos valdybos sudėtį 1949 m. gruodžio mėn., ibid, l. 12–15.

[84] Ibid., l. 16–17.

[85] Duomenys apie MVD Kauno aparatą ir užmokesčio fondo dydį 1948 m. rugpjūčio 1 d., ibid., f. 18, ap. 1, b. 4, l. 37–40; Duomenys apie MVD Kauno aparatą ir užmokesčio fondo dydį 1949 m. rugpjūčio 1 d., ibid., b. 13, l. 32, 35.

riuje – atskirasis rikiuotės būrys), laikinojo sulaikymo kamera, apylinkių įgaliotiniai, valsčių milicijos poskyriai[86].

Šiaulių ir Panevėžio miestuose veikę miesto milicijos poskyriai, valsčiuose – valsčiaus milicijos poskyriai į atskirus padalinius skirstomi nebuvo.

Remiantis SSRS vidaus reikalų ir SSRS valstybės saugumo ministrų 1949 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 00969/00344 ir 1949 m. spalio 28 d. direktyvomis Nr. 53/653 bei 659/55 milicija iš MVD buvo perduota MGB žinion[87]. Valstybės saugumo organų dispozicijai milicija priklausė iki 1953 m. kovo. Perduodant iš MVD miliciją MGB, buvo perduota ir dalis kitų skyrių darbuotojų. Taip MGB atiteko dalis MVD 1-ojo specialiojo skyriaus (buvo atiduotas milicijos archyvas), Kadrų skyriaus, Ypatingosios inspekcijos, Kontržvalgybos skyriaus, Šifravimo poskyrio, Finansų ir Ūkio skyrių darbuotojų[88]. Taigi MGB aparatas 1950 m. gerokai išsiplėtė ne tik struktūrinių padalinių, bet ir kadrų skaičiaus atžvilgiu.

LSSR NKVD–MVD Priešgaisrinės apsaugos skyriui priklausė sukarintos Vilniaus ir Kauno miestų priešgaisrinės apsaugos komandos, miestų, apskričių ir valsčių priešgaisrinės apsaugos komandos, vietose buvo sudaromos pagalbinės savanoriškosios priešgaisrinės apsaugos komandos. Nuo 1945 m. sausio Vilniuje veikė Gaisrininkų jaunesniojo vadovaujančiojo personalo rengimo mokykla[89].

LSSR NKVD–MVD vietinės priešlėktuvinės apsaugos tarnybai priklausė keturi miestų (Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Panevėžio) MPVO štabai ir apskričių MPVO štabai. Prie štabų veikė miestų ir apskričių MPVO batalionai. Kiekviename miesto štabe veikė komandiniai punktai, palaikę ryšį su vietos MPVO punktais, stebėjimo bokštais, svarbiais pramonės ir transporto objektais, NKVD būstinėmis. MPVO tarnybai taip pat priklausė ir priešcheminė apsauga (sanitarinės chemijos laboratorijos ir kt.). Medicinos pagalbai teikti prie miestų ir apskričių MPVO štabų veikė miestų ir apylinkų medicinos tarnybos štabai, stacionariniai medicinos pagalbos punktai, pirmosios pagalbos punktai. Be to, MPVO daliniai, kaip ir milicija, buvo naudojami ne tik priešlėktuvinei apsaugai, bet ir organizuojant operatyvines-čekistines ope-

[86] MVD Kauno milicijos valdybos etatų, perduotų MGB Kauno valdybai, sąrašas, ibid., f. 13, ap. 1, b. 28, l. 3–39.

[87] Milicijos organų perdavimo iš LSSR vidaus reikalų ministerijos LSSR valstybės saugumo ministerijai 1950 m. vasario 7 d. aktas, ibid., f. K-1, ap. 10, b. 115, l. 1.

[88] Ibid., l. 2–3.

[89] LSSR NKVD 1944 m. rugpjūčio 1 d.–1945 m. sausio 1 d. darbo ataskaita, ibid., ap. 3, b. 679, l. 98–102.

racijas prieš partizanus[90]. Atskirai veikė taip pat NKVD–MVD priklausęs NKVD–MVD objektų apsaugos MPVO štabas.

LSSR NKVD–MVD Kalėjimų skyrius, vadovavęs miestų kalėjimams, turėjo organizuoti ir kontroliuoti kalėjimuose tarp kalinių ir darbuotojų atliekamą agentūrinį-operatyvinį darbą, rūpintis kalėjimų vidaus ir išorės apsauga, suimtųjų laikymo kalėjime terminais, kalinių konvojavimu, materialiniu, sanitariniu aprūpinimu ir kt.[91] Kalėjimų skyriaus Operatyvinis poskyris užsiėmė jo žinioje buvusių kalėjimų darbuotojų (kalėjimų prižiūrėtojų, apsaugos) tikrinimu, kalinių izoliavimo ir režimo stiprinimu, taip pat kalinių sekimu ir jų verbavimu[92]. Kalėjimų skyriaus žinioje buvo du Vilniaus miesto kalėjimai, Klaipėdos (nuo 1945 m. liepos), Kauno, Panevėžio, Šiaulių, Marijampolės, Ukmergės, Šilutės, Raseinių, Utenos, Telšių ir Švenčionių miestų kalėjimai[93].

LSSR NKVD–MVD Pataisos darbų kolonijų skyriaus žinioje buvo pataisos darbų stovyklos ir jų padaliniai. 1944 m. rugpjūčio mėn. Lietuvoje veikė atskirasis lagerio punktas *(otdel'nyj lagernyj punkt, OLP)* Vilniuje, Rasų gatvėje, ir Pravieniškių OLP[94]. 1950 m. pabaigoje Lietuvoje buvo aštuoni lagerių padaliniai (pataisos darbų stovyklos Vilniuje, Klaipėdoje, Klaipėdos r., Akmenės r., atskirieji lagerio punktai Vilniuje, Pravieniškėse, Šilutėje), Vilniaus persiuntimo kalėjimas, respublikinė kalinių ligoninė ir centrinė materialinio-techninio aprūpinimo bazė[95]. Kaliniai dirbo pramonės, medžio, metalo apdirbimo, žemės ūkio, durpių kasimo darbus. NKVD OITK pavaldūs operatyvinių poskyrių darbuotojai sekė ir verbavo kalinius, rinko juos kompromituojančius duomenis ir pan.[96] 1953 m. balandžio mėn. pataisos darbų stovyklos iš MVD žinios buvo perduotos Teisingumo ministerijai, o 1954 m. vasario mėn. grąžintos atgal (LSSR vidaus reikalų ministro ir teisingumo ministro 1954 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. 003/0021)[97].

[90] Ibid., l. 102–107.

[91] Pažyma apie LSSR MVD Kalėjimų skyriaus ir kalėjimų darbą 1953 m. kovo mėn., ibid., ap. 10, b. 159, l. 143–144.

[92] LSSR NKVD 1944 m. rugpjūčio 1 d.–1945 m. sausio 1 d. darbo ataskaita, ibid., ap. 3, b. 679, l. 95–97.

[93] A. Anušauskas, *Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 metais*, p. 452–453.

[94] Ibid., p. 338.

[95] LSSR MVD OITK 1950 m. gruodžio 12–19 d. perdavimo-priėmimo aktas, LYA, f. 142, ap. 1, b. 66, l. 32.

[96] LSSR NKVD Pataisos darbų kolonijų skyriaus darbo ataskaita, ibid., l. 38–40.

[97] LSSR MVD Pataisos darbų kolonijų skyriaus 1954 m. vasario 10 d. perdavimo aktas, ibid., f. K-1, ap. 10, b. 202, l. 103–106.

Nuo 1944 m. Lietuvoje veikė karo belaisvių stovyklos: Nr. 195 – Vilniuje, Nr. 294 – Šiauliuose, Nr. 296 – Kaune, Nr. 57 – Klaipėdoje ir Nr. 184 – Šilutėje (pastarosios dvi įsteigtos 1945 m.)[98]. 1946 m. birželio mėn. įsteigtas LSSR MVD Karo belaisvių ir internuotųjų reikalų skyrius turėjo vadovauti šioms visoms stovykloms[99]. Karo belaisvių stovyklos Lietuvos teritorijoje buvo panaikintos 1947–1948 m., o minėtas skyrius – 1953 m.

1944 m. rugpjūčio mėn. įsteigto Beglobių vaikų skyriaus žinioje buvo vaikų įstaigos – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio vaikų priėmimo ir paskirstymo punktai, taip pat vaikų kolonijos[100]. 1950 m. gruodžio mėn. Beglobių vaikų skyrius buvo performuotas į Vaikų kolonijų skyrių, kuris MVD žinioje veikė iki 1953 m.[101]

Visi Lietuvos archyvai – Centrinis valstybinis archyvas Vilniuje, jo filialas Kaune, apskričių valstybiniai archyvai, taip pat įstaigų, organizacijų archyvai buvo perduoti LSSR NKVD–MVD Archyvų skyriaus žinion. Archyvai buvo „šukuojami“ ieškant juose vokiečių okupacijos metų dokumentų, renkant operatyviniam darbui reikalingus duomenis apie nepriklausomos Lietuvos laikų valstybės bei visuomenės veikėjus, partijų narius ir kitus „antisovietinius elementus“. Surinkti duomenys buvo siunčiami LSSR NKVD–MVD bei NKGB–MGB organams ir SSRS NKVD–MVD Vyriausiajai archyvų valdybai[102].

LSSR NKVD operatyvinis archyvas buvo kaupiamas 1-ajame specialiajame skyriuje. LSSR NKVD–MVD veikęs 2-asis specialusis poskyris buvo skirtas šifravimo ir dešifravimo darbui.

Iki 1947 m. gegužės LSSR NKVD–MVD priklausė Vyriausybinio VČ ryšio poskyris. Šis poskyris vadovavo vyriausybinio ryšio stotims, įsteigtoms didesniuose miestų skyriuose: 1944 m. stotys buvo įsteigtos Vilniaus, Kauno, Tauragės, Panevėžio, Utenos, Marijampolės miestuose[103], o 1946 m. –

[98] LSSR NKVD 1944 m. rugpjūčio 1 d.–1945 m. sausio 1 d. darbo ataskaita, ibid., ap. 3, b. 679, l. 88–90.

[99] 1946 m. birželio mėn. pranešimas apie LSSR MVD Karo belaisvių ir internuotųjų reikalų skyriaus darbą, ibid., f. 142, ap. 1, b. 6, l. 150.

[100] LSSR NKVD 1944 m. rugpjūčio 1 d.–1945 m. sausio 1 d. darbo ataskaita, ibid., f. K-1, ap. 3, b. 679, l. 114–115.

[101] Pažyma apie LSSR NKVD OBDBB skyriaus sudėtį 1948 m. liepos mėn., ibid., f. 142, ap. 1, b. 32, l. 189–193; Duomenys apie LSSR MVD sudėtį 1950 m. gegužės 1 d., ibid., b. 74, l. 26–41.

[102] LSSR NKVD 1944 m. rugpjūčio 1 d.–1945 m. sausio 1 d. darbo ataskaita, ibid., f. K-1, ap. 3, b. 679, l. 107–109.

[103] 1949 m. vasario 21 d. pažyma apie LSSR MGB Vyriausybinio VČ ryšio skyriaus darbą, ibid., ap. 10, b. 83, l. 53.

dar dešimtyje Lietuvos miestų. 1947 m. gegužės mėn. MVD vyriausybinių ryšių poskyris buvo perduotas MGB.

LSSR NKVD iki 1946 m. kovo (t. y. iki NKVD UBB įsteigimo) veikė Tardymo skyrius. Kai MVD UBB buvo perduota MGB žinion, MVD tardymo padaliniai veikė tik milicijos aparate.

SSRS Ministrų Tarybos 1948 m. lapkričio 24 d. nutarimas Nr. 4367–1726 „Dėl iškeldintų asmenų" nurodė sustiprinti asmenų, pabėgusių iš kalinimo ir tremties vietų, Raudonosios armijos dezertyrų ir kitų valstybiniais nusikaltėliais laikomų asmenų paiešką[104]. Vadovaujantis šiuo nutarimu 1949 m. sausio mėn. buvo įsteigtas LSSR MVD pavaldus Specialiųjų gyvenviečių poskyris *(Otdelenije spec. poselenij)*, vykdęs iš kalinimo ir tremties vietų pabėgusių asmenų paiešką[105]. 1949 m. liepos mėn. šis poskyris buvo perorganizuotas į LSSR MVD Kovos su banditizmu ir nusikaltėlių paieškos skyrių (jį sudarė du poskyriai ir tardymo grupė)[106], o šis 1949 m. spalio mėn. perorganizuotas į Operatyvinės paieškos skyrių *(Otdel operativnogo rozyska, OOR)*[107]. Skyrių sudarė du poskyriai (1-asis – teritorinis, 2-asis – operatyvinis tardymo), MVD Kauno valdybos operatyvinės paieškos grupė ir operatyvinė paieškos užkarda *(operativno-rozysknaja zastava, ORZ)*. Skyrius su jam priklausiusiais operatyvinės paieškos padaliniais vadovaujantis SSRS vidaus reikalų ir valstybės saugumo ministrų 1950 m. liepos 21 d. įsakymu Nr. 00464/00392 1950 m. rugpjūčio mėn. buvo perduotas LSSR MGB žinion[108].

LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro 1944 m. rugpjūčio 23 d. įsakymu Nr. 9 buvo atnaujinta (veikė ir iki karo, t. y. 1940–1941 m.) sąjunginės sporto draugijos „Dinamo" respublikinės tarybos veikla[109]. Ši taryba turėjo rūpintis fiziniu NKVD ir NKGB darbuotojų parengimu.

[104] LSSR MVD Operatyvinės paieškos skyriaus operatyvinio įgaliotinio S. Potapcevo 1950 m. rugpjūčio 12 d. parengta pažyma, ibid., b. 115, l. 139.

[105] LSSR MVD Specialiųjų gyvenviečių poskyrio etatų 1949 m. sausio mėn. sąrašas, ibid., f. 142, ap. 1, b. 43, l. 41.

[106] LSSR vidaus reikalų ministro 1949 m. liepos 2 d. direktyva Nr. D–0060 apie Kovos su banditizmu ir nusikaltėlių paieškos skyriaus įsteigimą ir funkcijas, ibid., f. K-1, ap. 10, b. 115, l. 158; LSSR MVD Kovos su banditizmu ir nusikaltėlių paieškos skyriaus sudėtis 1949 m. birželio mėn., ibid., f. 142, ap. 1, b. 43, l. 71.

[107] LSSR MVD Operatyvinės paieškos skyriaus 1950 m. rugpjūčio 18 d. perdavimo-priėmimo aktas, ibid., f. K-1, ap. 10, b. 115, l. 17.

[108] Ibid., l. 17–27.

[109] LSSR vidaus reikalų ministro J. Bartašiūno 1944 m. rugpjūčio 23 d. įsakymas Nr. 9, ibid., ap. 3, b. 671, l. 16.

LSSR NKVD administraciniai bei ūkiniai padaliniai buvo šie: sekretoriatas, Kadrų skyrius, Kadrų skyriaus ypatingoji inspekcija (tikrino LSSR NKVD–MVD centrinio aparato ir miestų bei apskričių skyrių vadovaujančiuosius ir operatyvinius darbuotojus), nuo 1947 m. kovo išskirta į atskirą padalinį – LSSR MVD Ypatingąją inspekciją, Mobilizacijos skyrius (įsteigtas 1948 m. liepos mėn., nuo 1951 m. vasaros – poskyris), Ūkio, Finansų skyriai, dvi mokyklos – Milicijos mokykla Kaune ir NKVD–MVD mokykla Vilniuje.

Periferiniai NKVD–MVD organai – miestų, apskričių skyriai ir valsčių poskyriai. MVD miesto skyriai veikė tik Kaune ir Klaipėdoje, o Šiaulių ir Panevėžio miestus aptarnavo apskrities skyrius, tik kaip atskiras padalinys šiuose miestuose veikė miesto milicijos poskyris, aptarnavęs miesto ir apskrities teritoriją. NKVD–MVD apskrities skyrių sudarė (žr. 16 schemą) skyriaus vadovybė, sekretoriatas, kadrų grupė, Kovos su banditizmu poskyris (iki 1947 m. vasario), kontržvalgybos „Smerš“ grupė, 1946 m. gegužės mėn. perorganizuota į Kontržvalgybos poskyrį, specialioji grupė, tardymo grupė (iki 1946 m. kovo), ūkio grupė, Finansų dalis, Milicijos skyrius (jo struktūra apžvelgta aukščiau), Priešgaisrinės apsaugos inspekcija, valsčių poskyriai[110]. NKVD–MVD miesto skyriaus struktūra buvo tokia pat, kaip ir apskrities skyriaus (žr. tą pačią schemą), be to, MVD miesto skyrius aptarnavo ir apskrities teritoriją[111]. 1950 m. birželio mėn. pakeitus Lietuvos teritorinį-administracinį suskirstymą ir vietoje apskričių įsteigus rajonus, rajonuose MVD skyriai nebuvo įsteigti[112]. 1947 m. rugpjūčio mėn. buvo įsteigta MVD Kauno valdyba (aptarnavo Kauno miestą ir apskritį). Ją sudarė (žr. 17 schemą) valdybos vadovybė, sekretoriatas, Kadrų, Kontržvalgybos poskyriai, tardymo, 1-ojo specialiojo skyriaus grupės, kovos su banditizmu ir nusikaltėlių paieškos grupė (nuo 1949 m. sausio), Operatyvinės paieškos poskyris (nuo 1949 m. spalio), mobilizacijos grupė (nuo 1948 m. liepos), Ūkio poskyris, Finansų dalis, Priešgaisrinės apsaugos inspekcija, vyriausybinio VČ ryšio grupė (iki 1947 m. rugsėjo), Milicijos valdyba[113].

[110] Duomenys apie LSSR NKVD apskrities skyriaus sudėtį 1946 m., ibid., f. 142, ap. 1, b. 9, l. 7–8; LSSR MVD apskrities skyriaus pareigybių 1949 m. sausio mėn. sąrašas, ibid., b. 43, l. 11–12.

[111] LSSR MVD miestų ir apskričių skyrių vadovaujančiojo personalo sąrašas, ibid., f. 142, ap. 1, b. 14, l. 11; MVD Klaipėdos miesto skyriaus pareigybių 1948 m. sąrašas, ibid., b. 32, l. 34.

[112] 1951 m. gegužės 1 d. duomenys apie LSSR MVD sudėtį, ibid., b. 74, l. 6–41.

[113] 1947 m. rugpjūčio 1 d. duomenys apie MVD Kauno valdybos struktūrą ir etatus, ibid., f. 13, ap. 1, b. 2, l. 34–47.

1950 m. birželio mėn. Lietuvoje įkūrus Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių sritis, kiekvienoje jų buvo įsteigtos ir MVD sričių valdybos. Kiekvienos srities valdybos struktūra iš esmės nesiskyrė, tačiau Vilniaus srities valdyba buvo mažesnė nei kitų sričių.

MVD Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių sričių valdybas sudarė (žr. 18 schemą) valdybos vadovybė, sekretoriatas, kadrų poskyris, ypatingoji inspekcija, 1-oji specialioji, 2-oji specialioji grupės, kalėjimų poskyris, vaikų kolonijų skyriaus grupė, kurjerinio ryšio, ūkio, finansų poskyriai, priešgaisrinės apsaugos skyrius (Šiauliuose – inspekcija), vyresnysis operatyvinis įgaliotinis mobilizaciniam darbui, vietinės priešlėktuvinės gynybos tarnybos miesto valdyba[114].

MVD Kauno srities valdybai priklausė 3-iasis (Kaune) ir 6-asis (Marijampolėje) kalėjimai, MVD Klaipėdos srities valdybai – 2-asis (Klaipėdoje), 8-asis (Šilutėje) kalėjimai, MVD Šiaulių srities valdybai – 5-asis (Šiauliuose) ir 4-asis (Panevėžyje) kalėjimai[115].

MVD Vilniaus srities valdybą sudarė (žr. 19 schemą) valdybos vadovybė, sekretoriatas, Kadrų poskyris, Ypatingoji inspekcija, 1-oji specialioji, 2-oji specialioji grupės, Ūkio poskyris, Priešgaisrinės apsaugos skyrius, Vietinės priešlėktuvinės gynybos tarnybos miesto valdyba, 1-asis (Vilniuje), 7-asis (Švenčionių) ir 10-asis (Utenoje) kalėjimai[116].

Sričių valdybos buvo pavaldžios LSSR MVD centriniam aparatui, kurio struktūra nuo 1950 m. iki 1953 m. pavasario buvo tokia (žr. 20 schemą): vadovybė, sekretoriatas, Kadrų skyrius, Ypatingoji inspekcija, Kontrolės ir inspektavimo poskyris, Finansų, Ūkio skyriai, Mobilizacijos, Kurjerinio ryšio poskyriai, 1-asis specialusis skyrius, 2-asis specialusis poskyris, Kalėjimų, Pataisos darbų kolonijų, Vaikų kolonijų, Karo belaisvių ir internuotųjų reikalų, Vietinės priešlėktuvinės gynybos skyriai, MVD objektų vietinės priešlėktuvinės gynybos štabas, Priešgaisrinės apsaugos valdyba, Archyvų skyrius, „Dinamo“ respublikinė taryba[117].

[114] MVD Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių sričių valdybų pareigybių sąrašai, ibid., l. 34–41.

[115] LSSR MVD kalėjimų vadovaujančiojo personalo 1953 m. kovo 20 d. sąrašas, ibid., f. K-1, ap. 10, b. 159, l. 164–165.

[116] MVD Vilniaus srities valdybos pareigybių sąrašas, ibid., f. 142, ap. 1, b. 74, l. 34–38; LSSR MVD kalėjimų vadovaujančiojo personalo 1953 m. kovo 20 d. sąrašas, ibid., f. K-1, ap. 10, b. 159, l. 162.

[117] 1949 m. gruodžio mėn. duomenys apie LSSR MVD sudėtį, ibid., f. 142, ap. 1, b. 56, l. 52; 1951 m. gegužės mėn. duomenys apie LSSR MVD sudėtį, ibid., b. 74, l. 6–41.

VALSTYBĖS SAUGUMO SISTEMA

Sovietiniai valstybės saugumo, kaip ir vidaus reikalų, organai savo veiklą atnaujino vos tik sovietinei kariuomenei įžengus į Lietuvą, t. y. 1944 m. liepos mėn. LSSR NKGB–MGB aparatą sudarė operatyviniai-čekistiniai padaliniai – 1-asis, 2-asis, 4-asis, 5-asis, Operatyvinis, 7-asis, A, B, V, O, Apsaugos skyriai, D, S, 6-asis, Kalėjimų poskyriai ir administracijos bei ūkio padaliniai – sekretoriatas, Kadrų skyrius, Kadrų skyriaus ypatingoji inspekcija, Administracijos ir ūkio, finansų skyriai, inspekcija prie ministro (nuo 1946 m.). Periferijoje veikė miestų (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos), apskričių (nuo 1950 m. liepos mėn. – rajonų) skyriai, valsčiuose – valsčių poskyriai, kurie buvo apskrities skyrių padaliniai (žr. 21 ir 22 schemas).

NKGB–MGB 1-asis skyrius (žvalgybos) pradėtas formuoti 1945 m. gegužės mėn. Pokario metais svarbiausias žvalgybos objektas buvo lietuvių emigracija Vakarų valstybėse. 1-ojo skyriaus 1-asis poskyris sekė Vakaruose veikusias lietuvių organizacijas – Vyriausiąjį Lietuvos išlaisvinimo komitetą (VLIK'ą), Lietuvių rezistencinę santarvę, Lietuvos diplomatų kolegiją, Lietuvos katalikų dvasininkus Vakarų Vokietijoje ir Vatikane, Klaipėdos lietuvių organizaciją „Mažosios Lietuvos sąjunga", veikusią Vokietijoje, anglų okupacinėje zonoje, Lietuvos liuteronų organizaciją Vakarų Vokietijoje, Klaipėdos vokiečių organizaciją Vakarų Vokietijoje „Memel Bund", lietuvių organizacijas Švedijoje, JAV, Anglijoje[118]. Nuo 1951 m. 1-ajame skyriuje pradėtos atskirų emigracinių centrų agentūrinės bylos (pvz., VLIK'ui buvo pradėta agentūrinė byla „Džiazas", katalikų dvasininkams – agentūrinė byla „Kontaktas" ir kt.)[119]. 1-ojo skyriaus 2-asis poskyris dirbo vadinamąja lenkiškąja linija, o 3-iasis poskyris, dar vadintas įskaitos ir technikos, tvarkė skyriaus archyvą, buvo atsakingas už skyriuje naudotą operatyvinę techniką. 1-asis skyrius rinko duomenis ir apie Lietuvoje veikusias pogrindines organizacijas, jų narius[120]. Taip pat buvo sekami užsienio šalių žvalgybos tarnybų veiksmai, nustatomi jų ryšiai su lietuvių emigracija Vakaruose bei Lietuva. 1945 m. gegužės mėn. 1-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio pagrindu buvo sudaryta A. Slavino vadovaujama LSSR NKGB Berlyno operatyvinė grupė, priklausiusi SSRS NKGB Pirmosios vyriausiosios valdybos *(Pervoje glavnoje up-*

[118] 1952 m. balandžio 15 d. pažyma apie LSSR MGB 1-ojo skyriaus agentūrinį-operatyvinį darbą, ibid., ap. 10, b. 146, l. 11–12.

[119] Ibid., l. 12.

[120] LSSR KGB 1-ojo skyriaus istorija, ibid., ap. 49, b. 846, l. 4.

ravlenije, PGU) Berlyno aparatui. Ji sekė, suiminėjo ir siuntė į Lietuvos teritoriją Berlyne buvusius lietuvių emigrantus (be abejo, asmenis, kurie domino saugumą)[121], skverbėsi į lietuvių išeivių organizacijas. Ši operatyvinė grupė buvo panaikinta 1947 m. Žvalgybiniam darbui buvo verbuojami ir asmenys, išvykstantys gyventi į Lenkiją, Vokietiją, kitas Vakarų šalis[122]. 1953 m. kovo mėn. sujungus MVD ir MGB, žvalgybos funkcijos buvo perduotos MVD 2-ajam skyriui, o MVD 1-ajam skyriui atiteko kontržvalgybos funkcijos. Nuo 1954 m. balandžio žvalgybą vėl vykdė KGB prie LSSR Ministrų Tarybos 1-asis skyrius.

2-asis skyrius (kontržvalgybos) įkurtas sujungus NKGB Slaptąjį politinį ir Kontržvalgybos skyrius. Pirmaisiais pokario metais šio skyriaus žinioje buvo visos kontržvalgybinio darbo sritys: „antisovietinio elemento" paieška ir atskleidimas, agentūrinis-operatyvinis darbas su inteligentais, jaunimu, dvasininkais, valstybiniais nusikaltėliais laikomų asmenų paieška, užsienio šalių žvalgybos agentų, lietuvių pogrindinių organizacijų ryšių su užsienio šalimis nustatymas, agentūrinis-operatyvinis darbas įmonėse ir gamyklose, vadovavimas kontržvalgybos darbui periferijoje[123]. 2-ojo skyriaus darbuotojai atlikinėjo kratas, suiminėjo ir tardė „antisovietine veikla" įtariamus žmones, legalizuotus pogrindinių organizacijų narius, ieškojo anoniminių laiškų ir antisovietinių raštelių autorių[124]. 1944 m. LSSR NKGB 2-ąjį skyrių sudarė devyni poskyriai. Iki 1946 m. pabaigos dalis poskyrių buvo performuota į atskirus skyrius. 1945 m. sausio mėn. 2-ojo skyriaus 8-asis poskyris buvo pertvarkytas į Operatyvinį skyrių (kratos, areštai, operatyvinis nustatymas, išorinis stebėjimas). 1945 m. kovo mėn. 2-ojo skyriaus 6-asis poskyris buvo performuotas į NKGB B skyrių (operatyvinės technikos panaudojimas, dokumentų ir daktiloskopinė ekspertizė). 1946 m. spalio mėn. 2-ojo skyriaus 5-ojo poskyrio (valstybiniais nusikaltėliais laikomų asmenų paieška) pagrindu buvo suformuotas NKGB 4-asis skyrius. Tų pačių metų gruodžio mėn. 2-ojo skyriaus 2-asis poskyris (darbas „dvasininkijos linija") buvo performuotas į LSSR NKGB O skyrių.

[121] SSRS valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotojo B. Kobulovo 1945 m. birželio 16 d. pranešimas, ibid., ap. 3, b. 556, l. 29.

[122] LSSR valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotojo Veselovo 1945 m. gegužės 17 d. pranešimas Nr. 3/27, ibid., ap. 3, b. 204, l. 131; ap. 49, b. 846, l. 21.

[123] Ibid., ap. 3, b. 571, l. 15–16; ap. 10, b. 9, l. 12; ap. 17, b. 7, l. 29; ap. 10, b. 22, l. 127–128; ap. 3, b. 552, l. 110–146.

[124] Pažyma apie LSSR NKGB 2-ojo skyriaus tardymo darbą 1945 m. gegužės mėn., ibid., ap. 10, b. 22, l. 185.

Nuo 1946 m. pabaigos nusistovėjo 2-ojo skyriaus struktūra ir funkcijos. Skyrių sudarė sekretoriatas, šeši poskyriai ir įskaitos grupė (skyriaus 7-asis poskyris). Iki 1950 m. 2-asis skyrius, be politinės kontržvalgybos, vykdė ir vadinamąją ideologinę kontržvalgybą (agentūrinis-operatyvinis darbas su jaunimu, inteligentais, mokslo ir meno darbuotojais). Šis darbas 1950 m. buvo perduotas MGB 5-ajam skyriui. 2-ajam skyriui liko tik politinės kontržvalgybos funkcijos: anglų, amerikiečių, vokiečių ir kitų Vakarų šalių žvalgybos tarnybų agentų, Vokietijos kontržvalgybos agentų, lietuvių, lenkų, baltųjų emigrantų pogrindinių organizacijų ir jų narių, sionistinių organizacijų narių atskleidimas, sekimas, vokiečių baudėjų, tėvynės išdavikų, teroristų paieška[125]. Skyrius sekė repatriantus, asmenis, susirašinėjančius su užsieniečiais ar turinčius giminaičių užsienyje, taip pat asmenis, apsilankiusius Maskvoje esančiose Vakarų valstybių ambasadose, ir pan. 2-asis ir 1-asis skyriai gan glaudžiai bendradarbiavo rengdami agentūrą, skirtą siųsti į užsienį, rinkdami duomenis apie lietuvius emigrantus, nustatydami lietuvių pogrindinių organizacijų ryšius su Vakarų valstybėmis.

Nuo 1945 m. sausio iki 1946 m. gruodžio Lietuvoje veikė du atskiri NKGB–MGB 2-ieji skyriai: 2-asis respublikos skyrius ir 2-asis miesto skyrius (Vilniaus miesto). Pastarasis skyrius atliko kontržvalgybos darbą tarp Vilniuje, pietryčių Lietuvoje ir kitose Lietuvos vietose gyvenusių lenkų tautybės asmenų. Skyrius ieškojo Lietuvoje ir Lenkijoje esančių antisovietinio pogrindžio vadų, buvusių prieškarinės Lenkijos specialiųjų tarnybų darbuotojų ir agentų, užsienio šalių (Anglijos, JAV ir kt.) specialiųjų tarnybų agentų ir lenkų „emigracinių centrų“ emisarų[126]. 1946 m. gruodžio mėn. MGB 2-asis miesto skyrius buvo prijungtas prie MGB 2-ojo respublikos skyriaus ir veikė kaip šio skyriaus 6-asis poskyris.

1946 m. lapkričio mėn. sąjunginei valstybinių nusikaltėlių paieškai vykdyti įsteigtas LSSR MGB 4-asis skyrius. Valstybinių nusikaltėlių kategorijai buvo priskiriami šie asmenys: a) užsienio valstybių žvalgybos tarnybų agentai ir bendradarbiai; b) užsienio valstybių kontržvalgybos tarnybų agentai ir bendradarbiai; c) tautinio pogrindžio ir partizanų būrių nariai; d) tuomet vadinti „tėvynės išdavikais“ asmenys, kolaboravę su vokiečių okupacine valdžia, emigracinių organizacijų nariai; e) iš kalinimo bei tremties vietų pabėgę asmenys; f) Raudonosios armijos dezertyrai; g) asmenys, besislapstantys nuo saugumo organų.

[125] Pažyma apie LSSR MGB 2-ojo skyriaus agentūrinį-operatyvinį darbą 1951 m. birželio 1 d.–1952 m. balandžio 1 d., ibid., b. 146, l. 23.

[126] Ibid., ap. 2, apyrašo pratarmė.

Nuo 1948 m. daugiausia dėmesio skirta anglų ir amerikiečių žvalgybos agentų paieškai. Sąjunginę paiešką skelbdavo SSRS MGB Vyriausioji kontržvalgybos „Smerš" valdyba (ji nuo 1946 m. gegužės 5 d. buvo perorganizuota į SSRS MGB 3-iąją vyriausiąją valdybą[127]), SSRS MGB 2-oji valdyba, SSRS MVD 1-asis specialusis skyrius. Sąjunginės paieškos sąrašus sudarinėjo SSRS MGB 4-oji valdyba. LSSR MGB 4-asis skyrius sudarinėjo ir siuntė į MGB apskričių skyrius vietinės paieškos sąrašus. Nustačius ieškomo asmens buvimo vietą ar jį suėmus paieška būdavo nutraukiama. 1953 m. balandžio mėn. „valstybinių nusikaltėlių" paieška buvo perduota LSSR MVD (vėliau – KGB) 4-ajai valdybai.

NKGB 5-asis skyrius nuo 1944 m. iki 1946 m. gruodžio mėn. atliko šifravimo ir dešifravimo darbą. Skyrių sudarė šifravimo, leidimų išdavimo ir operatyvinė-čekistinė grupės. Šio skyriaus darbuotojai aptarnavo įstaigų slaptuosius skyrius, tikrino darbuotojus, dirbančius su slaptais dokumentais, išduodavo leidimus šiam darbui. Šifravimo grupė šifruodavo siunčiamą ir dešifruodavo gaunamą slaptą korespondenciją. 5-ajame skyriuje taip pat buvo iššifruojami partizanų dokumentai, tikrinami asmenys, įtariami priklausę pogrindinėms organizacijoms, vedamos tardymo bylos[128]. 1946 m. gruodžio mėn. šias funkcijas perdavus MGB 6-ajam poskyriui, 5-asis skyrius perėmė panaikintojo operatyvinio skyriaus funkcijas. 1950 m. skyriui buvo perduotas 2-ojo skyriaus dirbtas „ideologinės kontržvalgybos" darbas. 1953 m. kovo mėn. 5-ajam skyriui buvo pavesta rūpintis saugumo užtikrinimu žemės ūkyje ir pramonės įmonėse.

NKGB–MGB 6-asis poskyris iki 1946 m. gruodžio mėn. buvo vyriausybės ir LKP CK narių apsaugos padalinys. 1946 m. gruodžio mėn. suformavus MGB Apsaugos skyrių, 6-ajam poskyriui buvo perduotas šifravimo ir dešifravimo darbas. 1950 m. rugsėjo mėn. 6-ojo poskyrio funkcijos perduotos įsteigtam MGB S poskyriui[129], o 6-asis poskyris panaikintas.

1945 m. sausio 1 d. vietoje 2-ojo skyriaus 8-ojo poskyrio įsteigtą NKGB Operatyvinį skyrių (areštai, kratos, išorinis stebėjimas)[130] sudarė trys poskyriai: 1-asis poskyris – išorinio stebėjimo, 2-asis – agentūrinio nustatymo, 3-iasis – kratų ir areštų. Šio skyriaus darbuotojai kitų NKGB (taip pat ir NKVD) skyrių nurodymu sekdavo žmones viešose vietose (transporto prie-

[127] *Liubianka. VČK–KGB*, s. 249.

[128] LSSR NKGB 5-ojo skyriaus 1945 m. darbo ataskaita, LYA, f. K-1, ap. 10, b. 22, l. 42–64.

[129] 1949 m. vasario 21 d. pažyma apie LSSR MGB 6-ojo poskyrio darbą, ibid., b. 83, l. 46.

[130] M. Vorobjovo tarnybinė kortelė, ibid., ap. 61.

monėse, gatvėse ir t. t.), darydavo kratas ir suimdavo, pagal surinktus duomenis nustatydavo įtariamų asmenų tapatumą[131]. 1946 m. gruodžio mėn. šios funkcijos buvo perduotos NKGB 5-ajam skyriui, o 1950 m. sausio mėn. – naujai įsteigtam 7-ajam skyriui. LSSR NKGB 7-ąjį skyrių sudarė sekretoriatas ir keturi poskyriai: 1-asis ir 2-asis – agentūrinio nustatymo, 3-iasis – operatyvinio sekimo ir 4-asis – areštų ir kratų[132]. Šis MGB skyrius veikė iki 1953 m. kovo mėn., 1953–1954 m. balandžio mėn. tai buvo LSSR MVD 7-asis skyrius, o nuo 1954 m. balandžio mėn. – jau KGB prie LSSR Ministrų Tarybos 7-asis skyrius.

NKGB–MGB A skyrių (įskaitos ir archyvų) pradėjo formuoti dar Pavlo Posade veikusi LSSR NKGB operatyvinė grupė. LSSR NKGB A skyrius, kurį sudarė keturi poskyriai ir skyriaus sekretoriatas, tvarkė (t. y. tikrino ir atrinkinėjo kitų NKGB skyrių operatyviniam darbui reikalingą medžiagą) iš Čkalovo pargabentą archyvą bei 1945 m. pradėtą formuoti LSSR NKGB operatyvinį archyvą[133].

1945 m. kovo mėn. suformuotą NKGB B skyrių sudarė literos M (telefonai) ir literos N (mikrofonai) grupės, baigtos formuoti 1945 m. rugpjūčio mėn.[134] Šis skyrius įrengdavo klausymosi ir kitokią sekimo aparatūrą NKGB operatyvinių skyrių sekamuose objektuose (įstaigų kabinetuose, kalėjimų kamerose ir kt.). B skyriuje iki 1949 m. buvo atliekama grafinė ir daktiloskopinė ekspertizė[135].

MGB D poskyris, įkurtas 1949 m. spalio mėn., perėmė dalį B skyriaus funkcijų. D poskyryje buvo atkuriami dokumentų tekstai, atliekama grafinė dokumentų ekspertizė, pirminė cheminė daiktinių įrodymų analizė, popieriaus, daktiloskopinė ekspertizė, iš nuotraukų atpažįstami asmenys. Šiame poskyryje buvo klastojami operatyviniam darbui reikalingi dokumentai[136]. 1953 m. balandžio mėn. D poskyrio funkcijos perduotos LSSR MVD 3-iajam specialiajam skyriui.

[131] LSSR NKGB Operatyvinio skyriaus 1945 m. darbo ataskaita, ibid., f. K-1, ap. 10, b. 22, l. 32–45.

[132] 1952 m. balandžio 10 d. pažyma apie LSSR MGB 7-ojo skyriaus darbą, ibid., b. 146, l. 123–132.

[133] Pažyma apie LSSR MGB A skyriaus darbą, ibid., ap. 6, b. 519, l. 271.

[134] SSRS NKVD–NKGB įgaliotinio Lietuvoje I. Tkačenkos 1945 m. rugpjūčio 6 d. pranešimas Nr. 1/671, ibid., l. 221–222.

[135] Rašto palyginamojo nustatymo instrukcija, ibid., ap. 3, b. 204, l. 112.

[136] 1952 m. balandžio 15 d. pažyma apie LSSR MGB D poskyrio darbą, ibid., b. 146, l. 163.

NKGB–MGB V skyrius (tarptautinės ir vietinės korespondencijos tikrinimas ir cenzūra) slapta tikrino tarptautinę ir vidaus pašto bei telegrafo korespondenciją, kurioje ieškojo duomenų apie užsienio šalių žvalgybų ryšius su lietuvių nacionaliniu pogrindžiu, antisovietinių provokacinių minčių, karinių ir valstybės paslapčių. Korespondencija buvo tikrinama ir siekiant sužinoti įvairių gyventojų sluoksnių požiūrį į šalies vidaus ir užsienio politiką. Surinktus duomenis skyrius perduodavo kitiems operatyviniams NKGB skyriams, kurie juos naudojo kaip tam tikrus asmenis kompromituojančią medžiagą, ypač tuos, kuriuos jau sekė NKVD–NKGB[137]. Laiškus su negalima skleisti informacija iš dalies arba visiškai sunaikindavo. Didesniuose miestuose ir apskričių centruose korespondencijos tikrinimui buvo įsteigti vidaus cenzūros *(vnutrenniaja cenzura, VC)* punktai[138]. Prie V skyriaus iki 1949 m. vasario mėn. buvo įsteigta dešimt korespondencijos tikrinimo *(perliustracija korrespondenciji, PK)* punktų (Alytuje, Marijampolėje, Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje, Šiauliuose, Šilutėje, Tauragėje, Vilniuje, Zarasuose). Šiame skyriuje taip pat buvo vedamos asmenų, susirašinėjančių su užsieniečiais, stebėjimo bylos, sudaryta nuolat susirašinėjančių su užsieniečiais žmonių kartoteka[139].

LSSR MGB vadovaujant D. Jefimovui (jis 1945 m. rugpjūčio mėn. buvo paskirtas LSSR valstybės saugumo liaudies komisaru ir LSSR saugumo organams vadovavo iki 1949 m. vasario 25 d.[140]) dvasininkai buvo dar smarkiau persekiojami, su jais dažniau buvo fiziškai susidorojama. Iki 1946 m. gruodžio mėn. tuo užsiėmė MGB 2-ojo skyriaus 2-asis poskyris, o 1946 m. gruodžio mėn. buvo įkurtas atskiras LSSR MGB O skyrius, kuris sekė visas Lietuvos religines bendruomenes. O skyrių sudarė du poskyriai: 1-asis sekė katalikų, 2-asis – kitų konfesijų dvasininkus. Šis skyrius buvo panaikintas 1950 m. sausio mėn. perdavus jo funkcijas LSSR MGB 5-ajam skyriui[141].

LSSR NKGB–MGB Tardymo skyrius 1947 m. vasario mėn. buvo performuotas į Tardymo dalį (tardymo bylas tuo pačiu metu tvarkė ir 2N val-

[137] 1952 m. balandžio 1 d. pažyma apie LSSR NKGB V skyriaus darbą, ibid., ap. 10, b. 146, l. 34.

[138] LSSR NKGB V skyriaus 1945 m. gegužės mėn. darbo ataskaita, ibid., b. 22, l. 103–111.

[139] 1949 m. vasario 21 d. pažyma apie LSSR MGB V skyriaus PK punktų skaičių, ibid., b. 83, l. 53.

[140] D. Jefimovo tarnybinė kortelė, ibid., ap. 61.

[141] 1949 m. vasario 21 d. statistiniai duomenys apie LSSR MGB O skyriaus agentūrinį-operatyvinį tinklą ir operatyvinę įskaitą, ibid., f. K-1, ap. 10, b. 83, l. 23.

dybos 1-asis skyrius), kurią sudarė trys skyriai[142]. 1953 m. Tardymo dalis buvo prijungta prie naujai suformuotos MVD 4-osios valdybos ir veikė kaip jos 5-asis skyrius[143], o nuo 1954 m. balandžio – vėl kaip savarankiškas KGB padalinys.

1946 m. gruodžio mėn. organizuoto LSSR MGB Kalėjimų poskyrio žinioje buvo MGB vidaus kalėjimai prie MGB miestų bei apskričių skyrių būstinių. 1949 m. MGB Kalėjimų poskyriui priklausė 22 vidaus kalėjimai[144]. Centriniame MGB pastate Vilniuje veikęs vidaus kalėjimas buvo išskiriamas kaip atskiras padalinys.

LSSR vidaus reikalų ir valstybės saugumo ministrų 1947 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. 0018/003 MVD BB valdyba buvo perduota MGB žinion ir jos pagrindu buvo sudaryta LSSR MGB 2N valdyba[145], kuri egzistavo iki 1953 m. balandžio, kai sujungus MVD ir MGB į vieną ministeriją, MVD, vietoje 2N valdybos buvo sudaryta 4-oji valdyba[146].

2N valdybą sudarė trys skyriai, valdybos sekretoriatas, Įskaitos ir informacijos, Operatyvinės technikos poskyriai[147]. 1-asis skyrius sekė lietuvių nacionalinio pogrindžio vadovybę. Pavyzdžiui, valdybos viršininkas I. Počkajus, 1-ojo skyriaus viršininkas P. Odincovas ir 1-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas I. Malcevas vedė agentūrinę bylą[148] „Taim“, skirtą Lietuvos laisvės armijos centro štabo vadovybei, Vakarų srities štabui buvo vedama agentūrinė byla „Top'“, Šiaurės rytų srities štabui – „Nord-Ost“[149]. Kiekvienos partizanų apygardos vadovybei taip pat buvo vedamos atskiros agentūrinės bylos. 1-ojo skyriaus poskyriai sekė atskirų Lietuvos teritorijų partizanų junginių vadovybę: 1-asis – centrinę partizaninio sąjūdžio vadovybę, 3-iasis –

[142] 1949 m. vasario 28 d. pažyma apie LSSR MGB Tardymo dalies darbą, ibid., b. 84, l. 112–123.

[143] Ibid., ap. 8, b. 95, l. 35.

[144] 1949 m. vasario 20 d. pažyma apie LSSR MGB vidaus kalėjimų skaičių, ibid., b. 83, l. 49.

[145] Ibid., b. 41, l. 3.

[146] 1953 m. balandžio 22 d. bylų priėmimo-perdavimo aktas, ibid., ap. 3, b. 448, l. 273.

[147] Ibid., ap. 3, apyrašo pratarmė.

[148] *Agentūrinė byla* – operatyvinės įskaitos forma. Agentūrinės bylos buvo vedamos antisovietinėms grupėms arba organizacijoms, taip pat atskiriems asmenims, vadovavusiems antisovietinėms grupėms. 1959 m. šias bylas imta vadinti agentūrinio tyrimo bylomis (žr. *Kontrrazvedyvatel'nyj slovar'*, s. 14).

[149] Nacionalistinio pogrindžio ir jo būrių vadovaujančioms grandims vedamų agentūrinių bylų 1949 m. balandžio 21 d. sąrašas, LYA, f. K-1, ap. 10, b. 84, l. 9–11.

Dzūkijos ir Užnemunės partizanų apygardų vadovybę, 4-asis – Vakarų sričiai priklausiusių Kęstučio, Žemaičių, Prisikėlimo apygardų vadovybę, 5-asis – Šiaurės rytų sričiai priklausiusių Vytauto, Algimanto apygardų vadovybę, 6-asis – centro ir Rytų sričiai priklausiusių Didžiosios Kovos, Vyčio bei Dariaus ir Girėno (ši apygarda, kurios centras buvo Biržų apskrityje, praktiškai neegzistavo) apygardų vadovybę[150]. 6-ajame poskyryje taip pat buvo sudaromos agentų kartotekos, apibendrinami kovos su nacionaliniu pogrindžiu rezultatai.

MGB 2N valdybos 2-asis skyrius vadovavo periferinių MGB organų kovos su partizaniniu pogrindžiu darbui, tiesiogiai dalyvavo operacijose prieš partizanus. 2-ojo skyriaus 1-asis poskyris vadovavo Vilniaus ir Kauno apskričių, Dzūkijos ir Užnemunės, 2-asis – Žemaitijos, 3-iasis – Šiaurės rytų Lietuvos, 4-asis – Vidurio ir Šiaurės Lietuvos periferiniams MGB skyriams[151]. 2-ojo skyriaus 5-asis poskyris vadovavo centrinės specialiosios grupės (SG) agentams smogikams.

MGB 2N valdybos 3-iasis skyrius organizavo MGB centrinio aparato ir periferinių organų radijo ryšį, rengė vadinamąsias specialiąsias priemones (radijo žaidimus)[152], o nuo 1949 m. šiam skyriui buvo pavesta vadovauti stribų būrių veiklai. 3-iojo skyriaus funkcijos atiteko valdybos 1-ojo skyriaus vadinamajam Operatyvinės technikos poskyriui. 1952 m. vasario mėn. LSSR MGB buvo įsteigtas atskiras specialusis poskyris, kuris 1953 m. kovo mėn. buvo prijungtas prie naujai suformuotos LSSR MVD Slaptosios politinės valdybos (nuo gegužės mėn. – 4-oji valdyba).

Vadovaujantis 1947 m. sausio 21 d. įsakymu stribų būriai, pavaldūs LSSR MVD, buvo perduoti MGB žinion, o jiems vadovauti sudarytas specialus poskyris. Vietose stribų būriams vadovavo MGB apskričių skyrių viršininkai, valsčiuose – MGB valsčių poskyrių viršininkai. Tiesiogiai vadovauti stribų būriams į apskritis buvo siunčiami MGB vyresnieji operatyviniai įgaliotiniai, kurie, 1948 m. sausio mėn. įsteigus stribų būrių štabus, tapo tų štabų viršininkais[153].

Nuo 1946 m. pradžios karinėms operacijoms prieš partizanus vis dažniau naudotos specialios agentų smogikų grupės. Jos buvo organizuojamos iš legalizuotų, suimtų, perverbuotų partizanų. 1946 m. gegužės mėn. buvo sufor-

[150] Ibid.

[151] Pažyma apie LSSR MGB 2N valdybos agentūrinį-operatyvinį darbą 1949 m. balandžio mėn., ibid., b. 84, l. 10.

[152] Ibid., l. 9.

[153] LSSR valstybės saugumo ministro P. Kapralovo 1948 m. sausio 15 d. pranešimas MGB apskričių skyrių viršininkams, ibid., ap. 3, b. 283, l. 10–15.

muota centrinė agentų smogikų grupė, vadovaujama A. Sokolovo, pavaldi LSSR MVD UBB. 1947 m. vasario mėn. ji tapo LSSR MGB 2N valdybos padaliniu, jai vadovavo valdybos 2-ojo skyriaus 5-asis poskyris, vėliau – 2-ojo skyriaus 3-iasis poskyris[154].

1947 m. gegužės mėn. MVD priklausęs Vyriausybinio VČ ryšio poskyris su 17 jam priklausiusių miesto stočių buvo perduotas MGB žinion. 1949 m. spalio mėn. poskyris buvo reorganizuotas į skyrių. Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Šiauliuose veikė vyriausybinio ryšio poskyriai, o kituose miestuose (Alytuje, Jurbarke, Klaipėdoje, Kretingoje, Kupiškyje, Lazdijuose, Marijampolėje, Panevėžyje, Raseiniuose, Tauragėje, Telšiuose, Ukmergėje, Utenoje, Varėnoje) – vyriausybinio VČ ryšio punktai[155].

SSRS vidaus reikalų ministro 1949 m. spalio 17 d. įsakymu milicija taip pat buvo perduota MGB žinion. Milicijos valdybas ir skyrius sudarė kriminalinės paieškos, kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu, operatyvinis bei kontržvalgybos skyriai, kitos tarnybos, reglamentavusios visas sovietinio gyvenimo sritis. 1950 m. rugpjūčio mėn. MGB atiteko ir buvęs MVD Operatyvinės paieškos skyrius bei operatyvinė paieškos užkarda[156]. Operatyvinės paieškos skyrius ieškojo pabėgusiųjų iš lagerių, Raudonosios armijos ir karo belaisvių stovyklų[157]. Taigi 1950 m. MGB buvo sutelkta visa totalitarinės valstybės teroro vykdymo jėga.

LSSR NKGB–MGB savo padalinius turėjo ir miestuose, apskrityse bei valsčiuose. Nuo 1944 m. Vilniaus ir Kauno miestuose veikė NKGB–MGB skyriai (Vilniaus ir Kauno apskrityse veikė atskiri NKGB apskričių skyriai). Šių miestų skyrius sudarė sekretoriatas, administracijos, ūkio ir finansų, 2N, 1-asis, 2-asis, 4-asis, operatyvinis (nuo 1947 m. kovo mėn. – 5-asis), tardymo, A, B, O poskyriai, korespondencijos tikrinimo punktas, vyriausybinio VČ ryšio stotis, vidaus kalėjimas (žr. 23 schemą).

1948 m. rugpjūčio mėn. MGB Kauno miesto ir apskrities skyriai buvo sujungti ir sudaryta LSSR MGB Kauno valdyba[158], veikusi iki 1950 m. liepos

[154] M. Pocius, „MVD–MGB specialiosios grupės Lietuvoje 1945–1959 m.“, *Darbai*, 1996, Nr. 1, p. 54–55.

[155] Pažyma apie Lietuvos SSR MGB Vyriausybinio VČ ryšio skyriaus padėtį 1952 m. balandžio 21 d., LYA, f. K-1, ap. 10, b. 146, l. 18.

[156] Operatyvinės paieškos skyriaus ir operatyvinės paieškos užkardos 1950 m. rugpjūčio 18 d. perdavimo aktas, ibid., ap. 3, b. 283, l. 17–18.

[157] Ibid., l. 25.

[158] LSSR MGB Kauno valdybos agentūrinio-operatyvinio darbo patikrinimo 1949 m. spalio 11 d. ataskaitinis pranešimas, ibid., ap. 11, b. 32, l. 78.

10 d., kada buvo įsteigta MGB Kauno srities valdyba. MGB Kauno valdybą sudarė (žr. 24 schemą) valdybos vadovybė, sekretoriatas, administracijos ir ūkio poskyris, 2N, 2-asis skyriai, 4-asis poskyris, 5-asis skyrius, A, B, V, O poskyriai, vidaus kalėjimas, Vyriausybinio ryšio poskyris, įsteigtas 1949 m. spalio mėn., 7-asis skyrius, įsteigtas 1950 m. sausio mėn., valsčių poskyriai[159].

1945 m. liepos mėn. buvo įkurti NKGB Klaipėdos miesto ir apskrities skyriai. Kituose miestuose pokario metais atskirų skyrių nebuvo, tik Šiaulių ir Panevėžio apskričių skyriai turėjo miesto poskyrius. 1950 m. liepos mėn. įsteigus MGB sričių valdybas miestų skyriai buvo panaikinti, tik Panevėžyje veikė miesto skyrius, kurį sudarė (žr. 25 schemą) 2N, 2-asis bei 5-asis poskyriai ir Tarprajoninis tardymo poskyris, aptarnavęs penkių rajonų MGB skyrius[160].

NKGB–MGB apskričių skyrių struktūra nusistovėjo 1946 m. antrojoje pusėje–1947 m. pradžioje. Apskrities skyriaus operatyviniai darbuotojai iš pradžių dirbo pagal vadinamąsias atskiras darbo linijas, t. y. darbas pagal 2-ojo skyriaus liniją (kontržvalgyba), pagal 5-ojo skyriaus liniją (slaptasis politinis), valstybiniais nusikaltėliais laikomų asmenų paieška. Nuo 1946 m. antrosios pusės MGB apskrities skyriai pradėti skirstyti į atskirus poskyrius: kontržvalgybinis poskyris – darbas pagal MGB 2-ojo skyriaus liniją, operatyvinis poskyris – darbas pagal MGB 5-ojo skyriaus liniją, tardymo poskyris, 2N poskyris, įsteigtas 1947 m. pradžioje – darbas pagal MGB 2N valdybos liniją, vidaus kalėjimas (dažniausiai apskrities centre prie NKGB–MGB buvusi laikinojo sulaikymo kamera), įskaitos grupė, valsčių poskyriai[161]. Tose apskrityse, kurių centruose (pvz., Alytuje, Marijampolėje, Tauragėje ir kt.) buvo vyriausybinio VČ ryšio stotys, jos taip pat buvo pavaldžios (bent jau formaliai) apskrities skyriui, nors tiesiogiai jų darbą kontroliavo MGB Vyriausybinio ryšio poskyris (nuo 1949 m. spalio mėn. – skyrius)[162]. MGB apskričių skyrių operatyviniai darbuotojai taip pat vykdė valstybiniais nusikaltėliais laikomų asmenų paiešką, vadovavo stribų būriams, operatyvinėms grupėms. 1950 m. liepos mėn.,

[159] Ibid., l. 78–187.

[160] MGB Šiaulių srities Panevėžio miesto skyriaus agentūrinio-operatyvinio darbo patikrinimo 1952 m. sausio 8 d. ataskaitinis pranešimas, ibid., b. 56, l. 1–2, 14.

[161] MGB Vilniaus apskrities skyriaus agentūrinio-operatyvinio darbo patikrinimo 1947 m. sausio 1 d. aktas, ibid., b. 10, l. 1–12; MGB Kauno apskrities skyriaus agentūrinio ir tardymo darbo patikrinimo 1947 m. gruodžio 2 d. ataskaitinis pranešimas, ibid., b. 5, l. 12–29; Pažyma apie Marijampolės apskrities agentūrinį-operatyvinį darbą 1949 m. balandžio mėn., ap. 10, b. 84, l. 147–158.

[162] 1952 m. balandžio 14 d. pažyma apie LSSR MGB Vyriausybinio VČ ryšio skyriaus darbą, ibid., ap. 10, b. 146, l. 187–192.

panaikinus Lietuvos administracinį-teritorinį suskirstymą į apskritis ir valsčius, buvo panaikinti ir MGB apskričių bei valsčių padaliniai ir įsteigti 87 rajonų skyriai, kuriuose buvo išskirtas tik 2N poskyris[163].

1950 m. birželio mėn. sudarytas MGB sričių valdybas sudarė (žr. 26 schemą) valdybos vadovybė, sekretoriatas, kadrų poskyris, administracijos ir ūkio skyrius, finansų poskyris, 2N, 2-asis skyriai, 4-asis poskyris, 5-asis, 7-asis, A skyriai, B, V, vyriausybinio ryšio poskyriai, srities vidaus kalėjimas, rajonų skyriai[164].

Be LSSR NKVD–MVD ir NKGB–MGB aparatų, SSRS NKVD kariuomenės dalių, Lietuvoje veikė tiesiogiai Maskvai pavaldūs transporto padaliniai – SSRS NKGB–MGB Lietuvos vandens baseino skyrius ir SSRS NKGB–MGB Lietuvos geležinkelių transporto skyrius. SSRS MGB Lietuvos vandens baseino skyriaus centrai buvo Kaune ir Klaipėdoje (nuo 1945 m. vasario). Skyriui priklausė Klaipėdos ir Karaliaučiaus poskyriai (pradėjo veikti 1945 m. lapkričio mėn.), Šventosios, Gardino, Jurbarko, Tilžės, Vilniaus operatyviniai punktai bei Kauno agentūrinis poskyris[165]. 1947 m. rugpjūčio mėn. SSRS MGB Lietuvos vandens baseino skyrius perorganizuotas į SSRS MGB Lietuvos baseino apsaugos skyrių[166]. SSRS NKGB–MGB Lietuvos geležinkelių transporto skyriui priklausė transporto poskyriai Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Karaliaučiaus, Šiaulių, Panevėžio stotyse bei operatyviniai punktai Švenčionėlių, Kaišiadorių, Pagėgių, Virbalio, Radviliškio ir kitose stotyse. Skyrių operatyviniai darbuotojai dirbo agentūrinį-operatyvinį darbą: tikrino transporto įmonių (žvejybos uostų, geležinkelio įstaigų) darbuotojus, ieškojo „valstybinių nusikaltėlių“, „antisovietiškai“ nusiteikusių asmenų, verbavo agentus, taip pat turėjo teisę suiminėti ir tardyti žmones. Lietuvoje veikė SSRS transporto teismai: Lietuvos geležinkelio karo tribunolas Vilniuje, nuo 1946 m. – Lietuvos geležinkelio linijinis teismas, kurio nuolatinės sesijos vykdavo Vilniuje, Šiauliuose ir Kaliningrade. Nemuno baseino vandens tribunolas, nuo 1946 m. – Nemuno linijinis teismas veikė Vilniuje[167].

[163] MGB rajono skyriaus agentūrinio-operatyvinio darbo patikrinimo 1952 m. rugsėjo 20 d. aktas, ibid., ap. 11, b. 62, l. 148.

[164] 1951 m. spalio 31 d. pažyma apie MGB Vilniaus srities valdybos etatus, ibid., ap. 10, b. 138, l. 77–80.

[165] SSRS NKGB Lietuvos vandens baseino skyriaus pranešimas SSRS NKGB 3-iosios valdybos 2-ajam skyriui, ibid., ap. 31, b. 2, l. 1–4.

[166] SSRS MGB Lietuvos baseino apsaugos skyriaus 1947 m. lapkričio 6 d. ataskaitinis pranešimas SSRS MGB Vyriausiajai transporto apsaugos valdybai, ibid., b. 21, l. 96.

[167] V. Tininis, *Sovietinė Lietuva ir jos veikėjai*, Vilnius, 1994, p. 38.

SAUGUMO APARATAS PO J. STALINO MIRTIES

Nutarimas sujungti Lietuvos SSR MVD ir MGB buvo priimtas 1953 m. kovo pabaigoje, o balandžio mėn. buvęs LSSR vidaus reikalų ministras J. Bartašiūnas ir buvęs LSSR valstybės saugumo ministras P. Kondakovas pasirašė priėmimo-perdavimo aktą, pagal kurį naujajam LSSR vidaus reikalų ministrui P. Kondakovui buvo perduotas LSSR MVD aparatas[168].

Sujungus abi ministerijas dalis buvusių MGB ir MVD skyrių liko, kiti buvo sujungti arba jų vietoje įsteigti nauji, tačiau veiklos kryptys ar atskirų padalinių funkcijos iš esmės nesikeitė. 1953 m. kovo mėn. LSSR MGB 2N valdybos, 4-ojo ir 5-ojo skyrių pagrindu buvo suformuota LSSR MVD Slaptoji politinė valdyba *(Sekretno-političeskoje upravlenije, SPU)*, kuri gegužės mėn. buvo pertvarkyta į 4-ąją valdybą. Šis padalinys vykdė ne tik kovos su Lietuvos nepriklausomybės šalininkais funkcijas, bet ir dirbo pagal „slaptą politinę" liniją: ieškojo buvusių politinių bei visuomeninių partijų ir organizacijų narių, valstybiniais nusikaltėliais laikomų asmenų, dirbo agentūrinį-operatyvinį darbą su jaunimu, inteligentais ir dvasininkais, tardydavo suimtuosius. Pasikeitė 5-ojo skyriaus funkcijos – nuo 1953 m. balandžio jis rūpinosi saugumu žemės ūkyje ir pramonės įmonėse. LSSR MGB 1-ajam skyriui buvo perduotas kontržvalgybinis darbas, o 2-ajam – žvalgyba. Archyvinis A skyrius sujungtas su MVD 1-uoju specialiuoju skyriumi, MGB 6-asis poskyris ir MVD 2-asis specialusis poskyris sujungti ir sudarė 8-ąjį skyrių (šifravimo ir dešifravimo darbas), B skyriaus funkcijos atiteko 2-ajam specialiajam skyriui, V skyriaus – 6-ajam specialiajam skyriui, D poskyrio – 3-iajam specialiajam skyriui, Apsaugos skyriaus – 9-ajam skyriui, Vyriausybinio ryšio – S skyriui, MGB vidaus kalėjimai perduoti MVD Kalėjimų skyriaus žinion.

Sujungus MVD ir MGB srityse liko tik MVD sričių valdybos, kurios, 1953 m. liepos 1 d. panaikinus Lietuvos administracinį-teritorinį suskirstymą į sritis, taip pat buvo panaikintos. Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Šiauliuose liko veikti 1953 m. birželio 10 d. įkurti MVD miestų skyriai ir 87 MVD rajonų skyriai. Nuo 1954 m. balandžio vietoje miestų skyrių buvo įsteigtos KGB įgaliotinių miestams (t. y. Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių) įstaigos[169]. Tokia struktūra gyvavo iki 1954 m. balandžio 1 d., kai buvo įsteigtas KGB ir prasidėjo naujas SSRS politikos etapas – vadinamasis chruščiovinio atšilimo laikotarpis.

[168] LSSR MVD 1953 m. balandžio 8 d. priėmimo-perdavimo aktas, LYA, f. K-1, ap. 10, b. 159, l. 1.

[169] Ibid., ap. 14, apyrašo pratarmė.

* * *

Apibūdinant LSSR vidaus reikalų (NKVD–MVD) ir valstybės saugumo (NKGB–MGB) organų struktūros raidą penktajame dešimtmetyje ir šeštojo dešimtmečio pradžioje galima išskirti kelis etapus.

1. 1944–1947 m. NKVD–MVD buvo svarbiausia represinė struktūra šalyje. Jo žinioje buvo kariuomenės daliniai, kovos su partizanais padalinys, kalinimo įstaigos, milicija ir kt. Valstybės saugumo organai patyrė nemažai struktūrinių permainų, dalis skyrių buvo įsteigta ar perorganizuota būtent šiuo laikotarpiu.

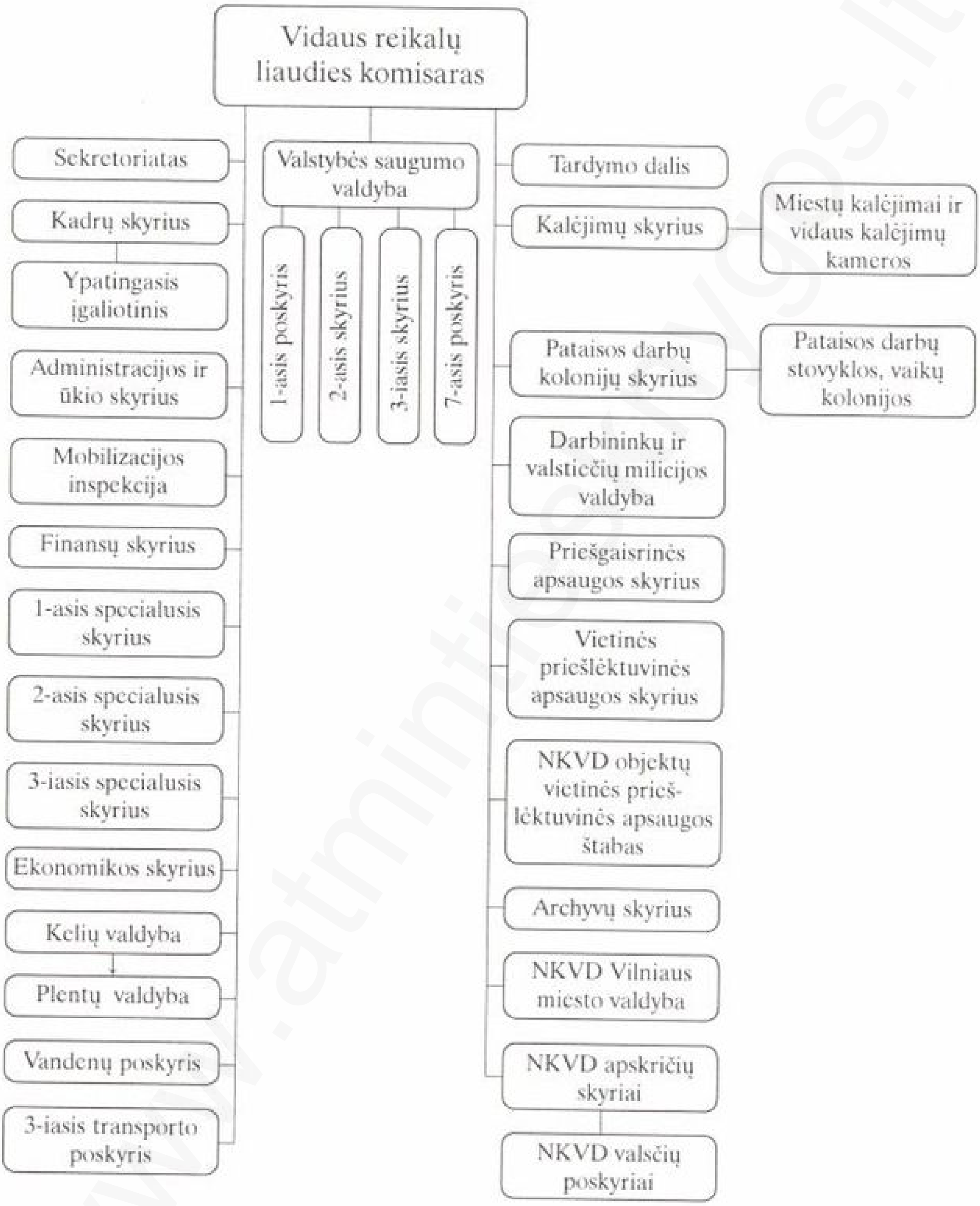
2. 1947–1950 m. – tai laikotarpis, kai MVD įtaka šalies valdymui buvo mažinama. 1945 m. gruodžio 29 d. vietoje L. Berijos SSRS vidaus reikalų liaudies komisaru buvo paskirtas S. Kruglovas[170], kuris šias pareigas (nuo 1946 m. kovo mėn. – vidaus reikalų ministras) ėjo iki 1953 m. kovo 11 d. Pasikeitė ir SSRS MGB vadovybė – 1946 m. gegužės mėn. vietoje V. Merkulovo valstybės saugumo ministru buvo paskirtas V. Abakumovas, prieš tai buvęs SSRS gynybos liaudies komisariato *(Narodnyj komissariat oborony, NKO)* Kontržvalgybos „Smerš" vyriausiosios valdybos viršininku. Jam tapus SSRS valstybės saugumo ministru, valstybės saugumo žinion buvo perduotas ir karinės kontržvalgybos padalinys (SSRS MGB struktūroje įsteigta 3-ioji vyriausioji valdyba, kuri rūpinosi karine kontržvalgyba, perimta iš liūdnai pagarsėjusios Kontržvalgybos „Smerš" valdybos)[171]. 1947 m. MGB taip pat buvo perduota vidaus ir pasienio kariuomenė, kovos su partizanais padalinys, vyriausybinis VČ ryšys, 1949 m. lapkričio 1 d. – milicija.

3. 1950–1953 m. laikotarpis labiau išskirtinis Lietuvai. 1950 m. vasarą pakeitus Lietuvos administracinį-teritorinį suskirstymą ir įsteigus keturias (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių) sritis, buvo išplėstas ir represinis aparatas. Kiekvienoje srityje įsteigtos MVD ir MGB srities valdybos, pavaldžios centriniams LSSR MVD ir LSSR MGB aparatams. Būtent šis laikotarpis laikomas baigiamuoju ginkluotojo lietuvių pasipriešinimo sovietinei okupacijai krašte etapu.

4. 1953 m. kovas–1954 m. balandis – tai laikotarpis, kai po Stalino mirties Sovietų Sąjungoje vykstant kovai dėl valdžios valstybės saugumo organai vėl buvo perduoti MVD. Ši struktūra funkcionavo metus, iki KGB įsteigimo.

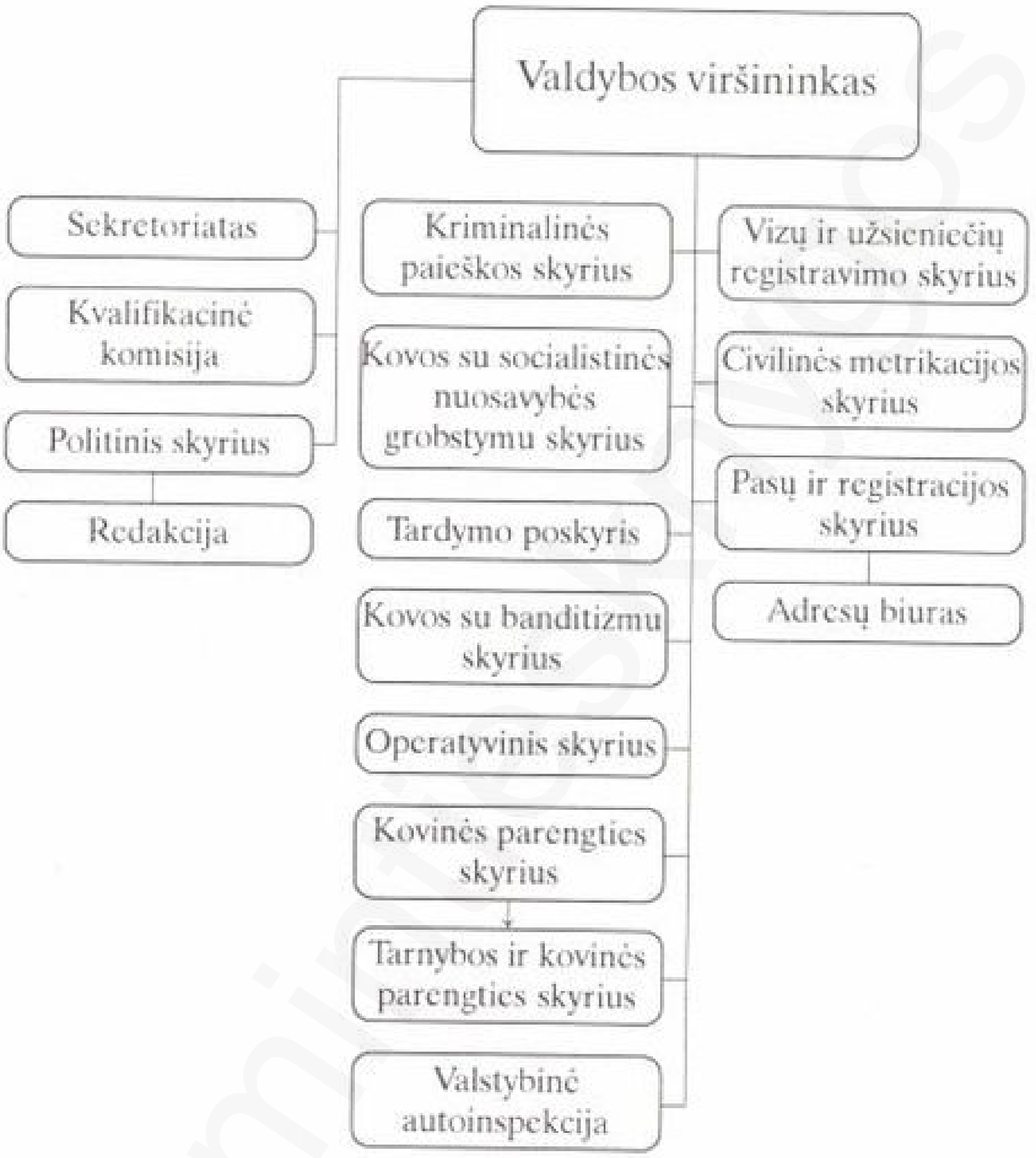
[170] *Lubianka. VČK–KGB*, s. 46–47.
[171] Ibid, s. 35.

1 schema
LIETUVOS SSR NKVD (1940 09–1941 03)

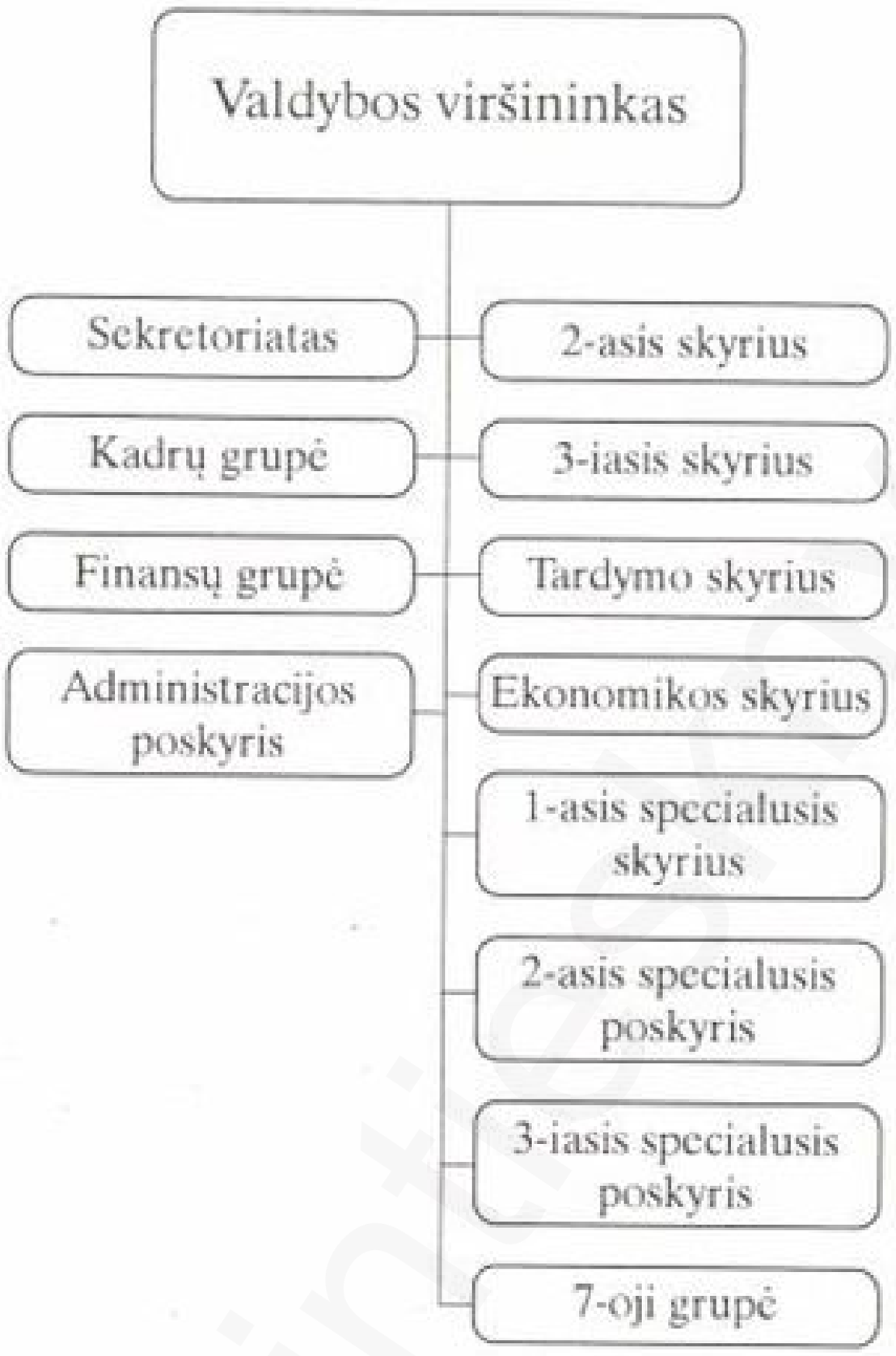

2 schema

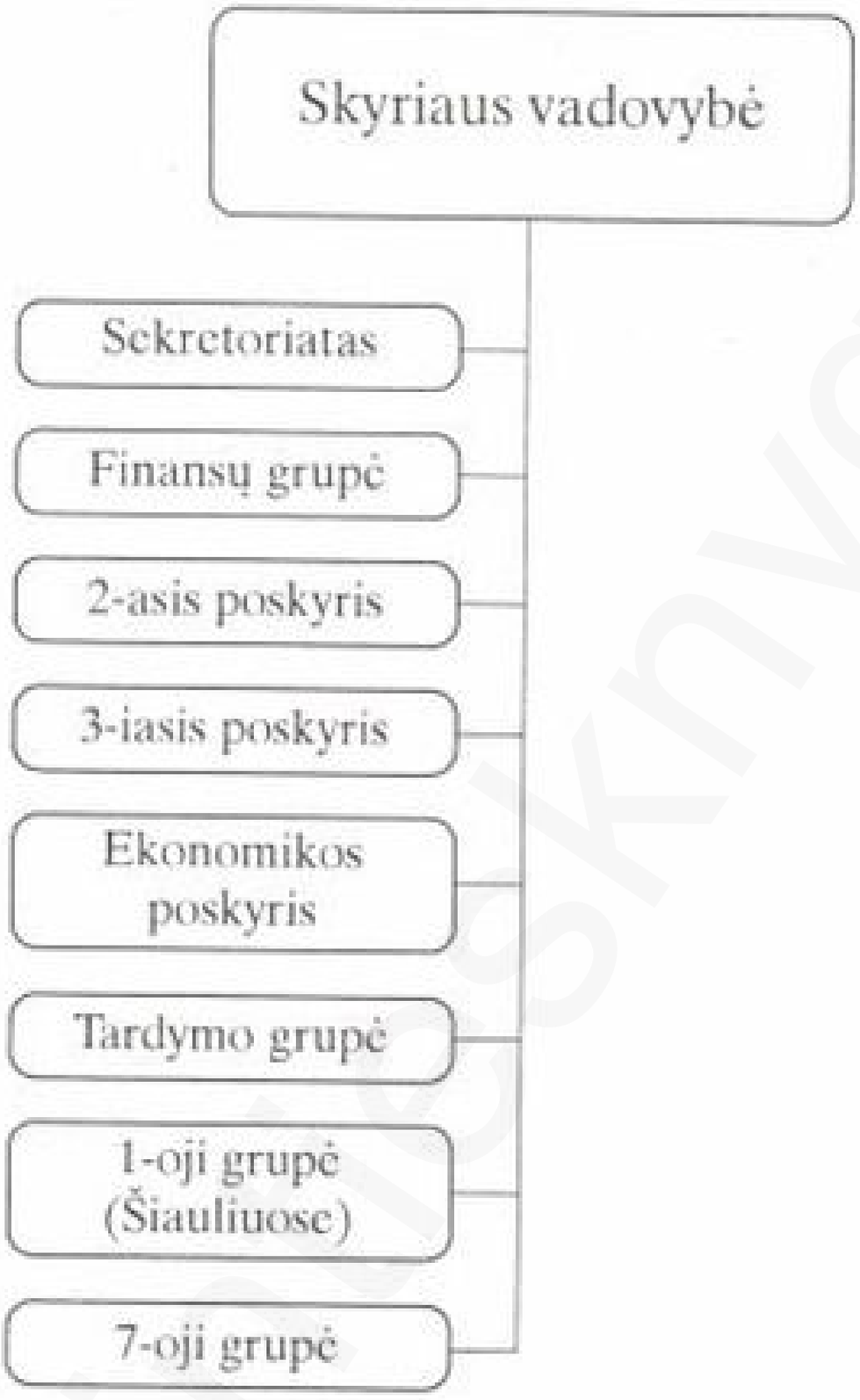
LIETUVOS SSR NKVD DARBININKŲ IR VALSTIEČIŲ MILICIJOS VALDYBA – LIETUVOS SSR NKVD MILICIJOS VALDYBA (1940 09–1941 07)

3 schema
LIETUVOS SSR NKVD VILNIAUS MIESTO VALDYBA (1940–1941 03)

4 schema
LIETUVOS SSR NKVD MARIJAMPOLĖS IR ŠIAULIŲ APSKRIČIŲ SKYRIAI (1940–1941 03)

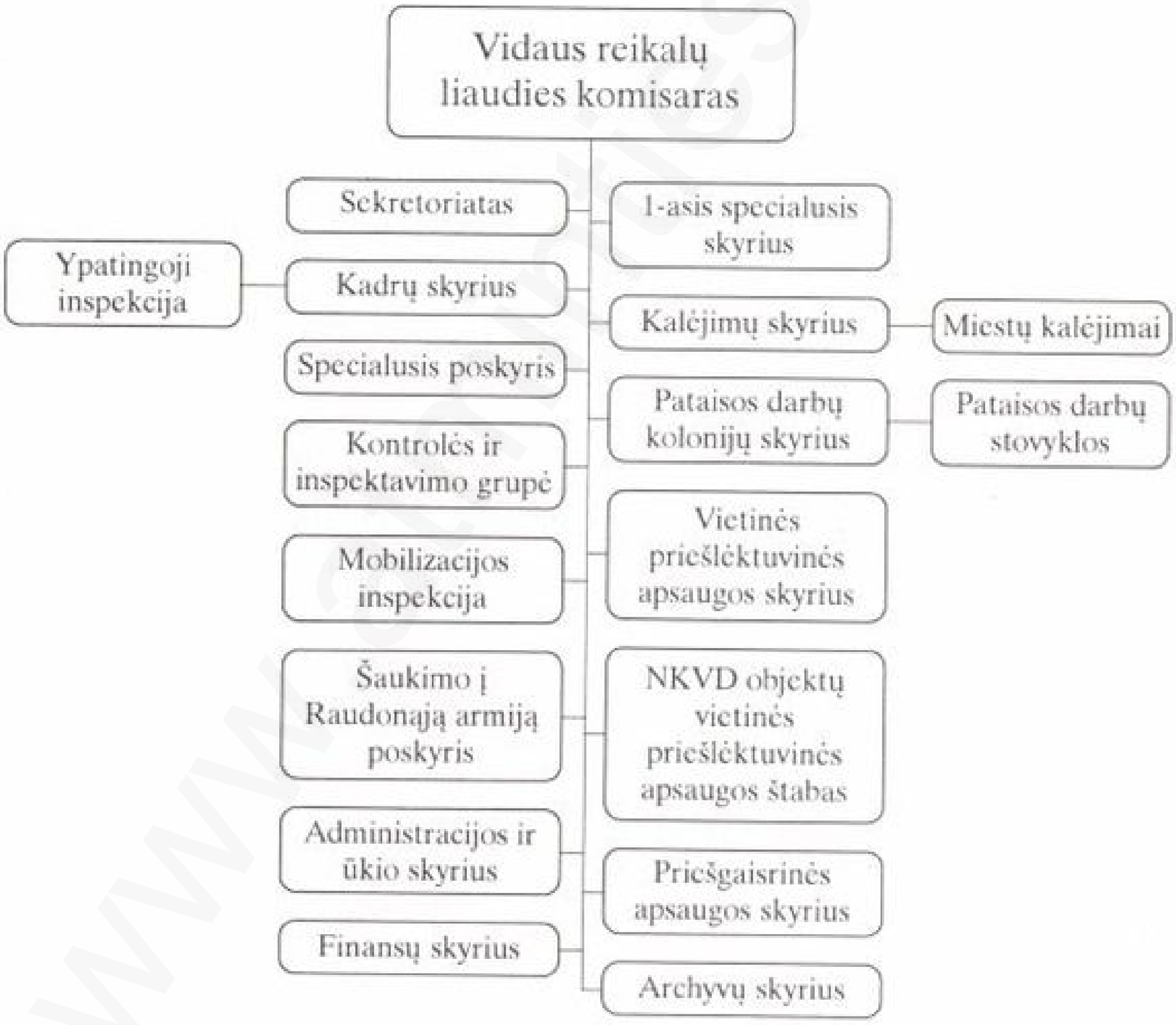

www.atmintiesknygos.lt

5 schema
LIETUVOS SSR NKVD APSKRITIES SKYRIUS (1940–1941 03)

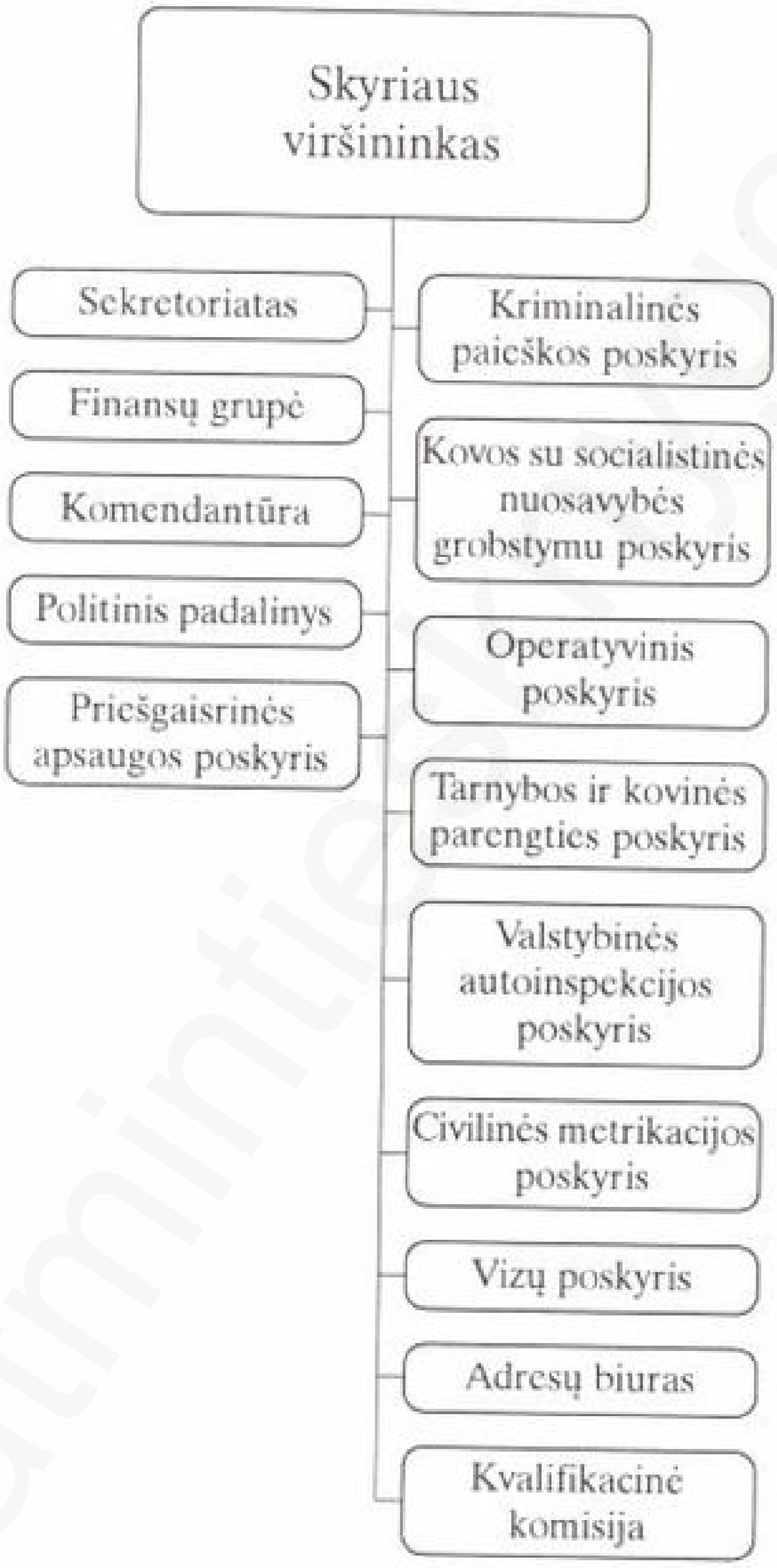

6 schema
LIETUVOS SSR NKVD (1941 03–1941 07)

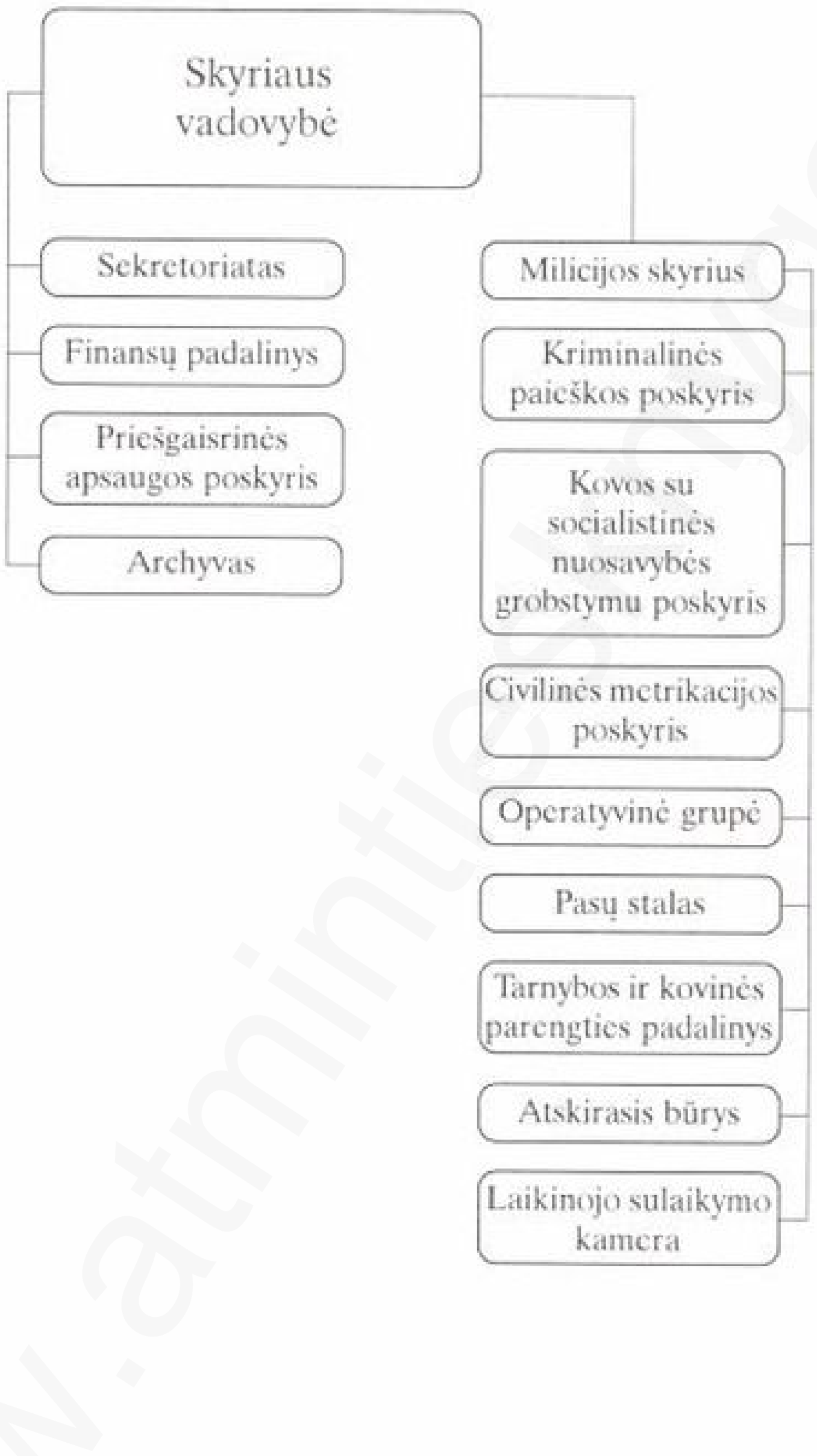

7 schema

LIETUVOS SSR NKVD VILNIAUS MIESTO IR APSKRITIES SKYRIUS
(1941 03–1941 07)

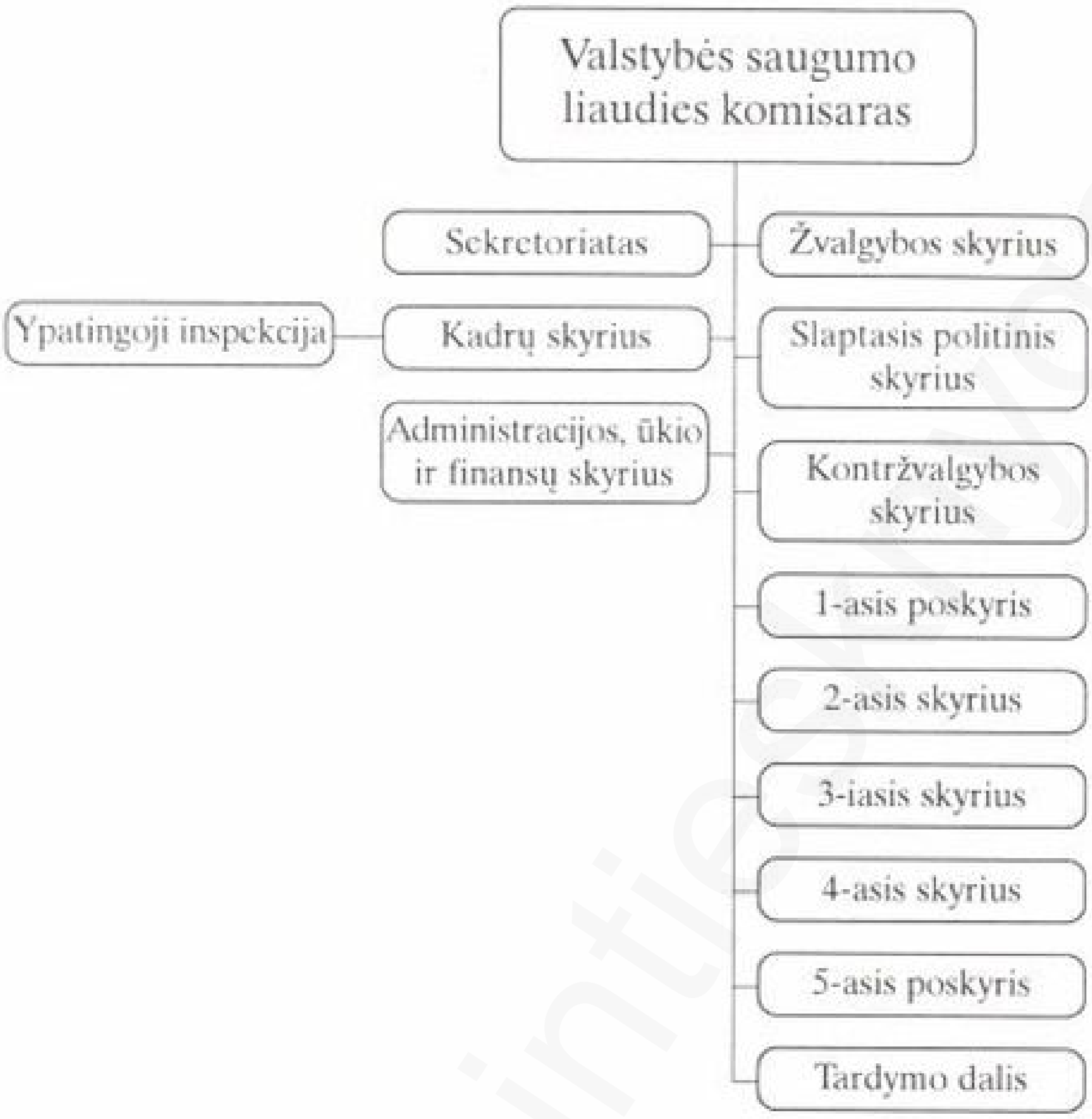

8 schema
LIETUVOS SSR NKGB APSKRITIES SKYRIUS (1941 03–1941 07)

www.atmintis.lt

9 schema
LIETUVOS SSR NKGB (1941 03–1941 07)

www.atmintiesgidas.lt

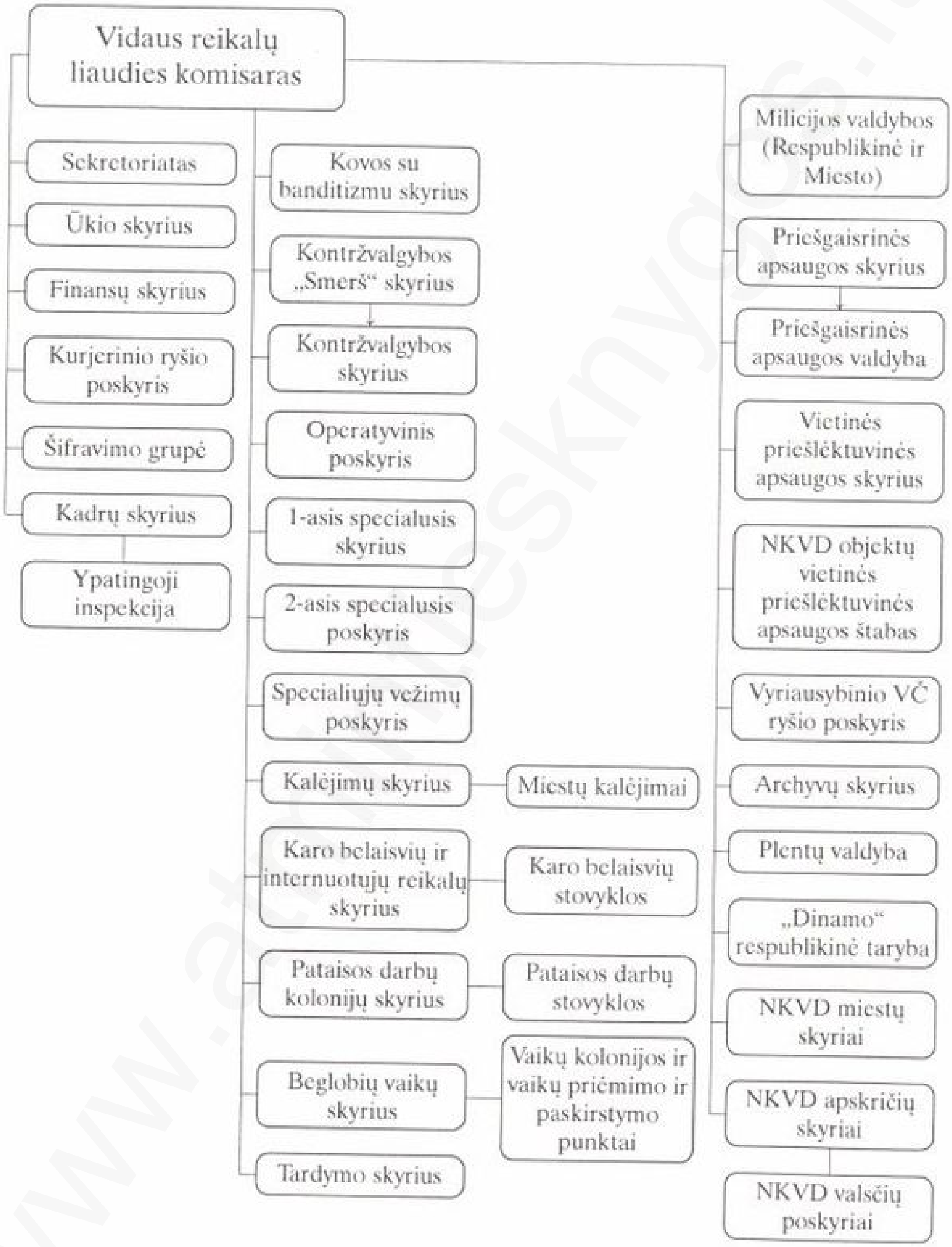
10 schema
LIETUVOS SSR NKGB VILNIAUS MIESTO VALDYBA (1941 03–1941 07)

11 schema
LIETUVOS SSR NKGB APSKRITIES SKYRIUS (1941 03–1941 07)

12 schema
LIETUVOS SSR NKVD (1944–1946)

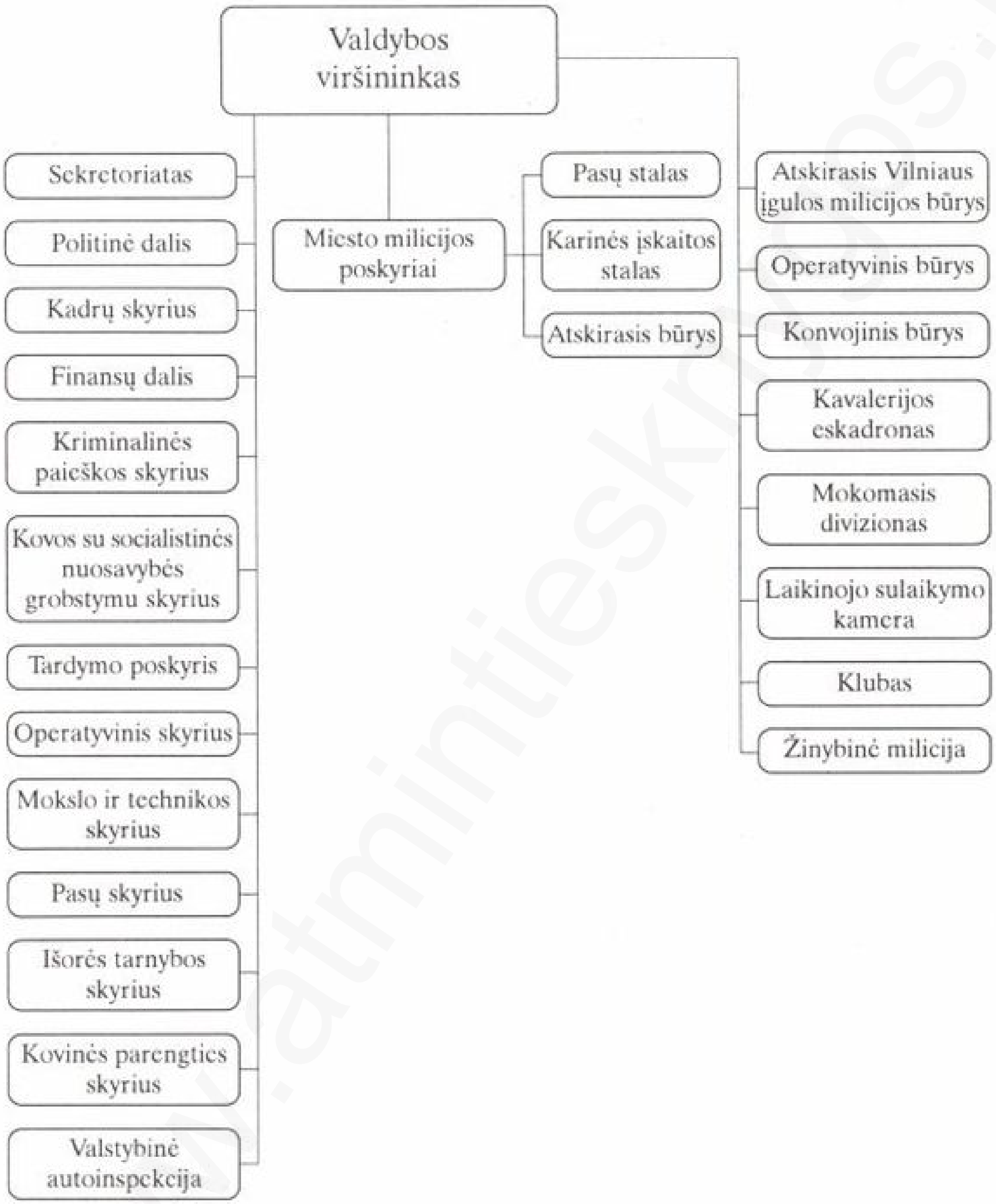
13 schema
LIETUVOS SSR MVD (1946–1950 06)

14 schema
RESPUBLIKINĖ MILICIJOS VALDYBA (1944–1950)

15 schema
MIESTO MILICIJOS VALDYBA (1944–1950)

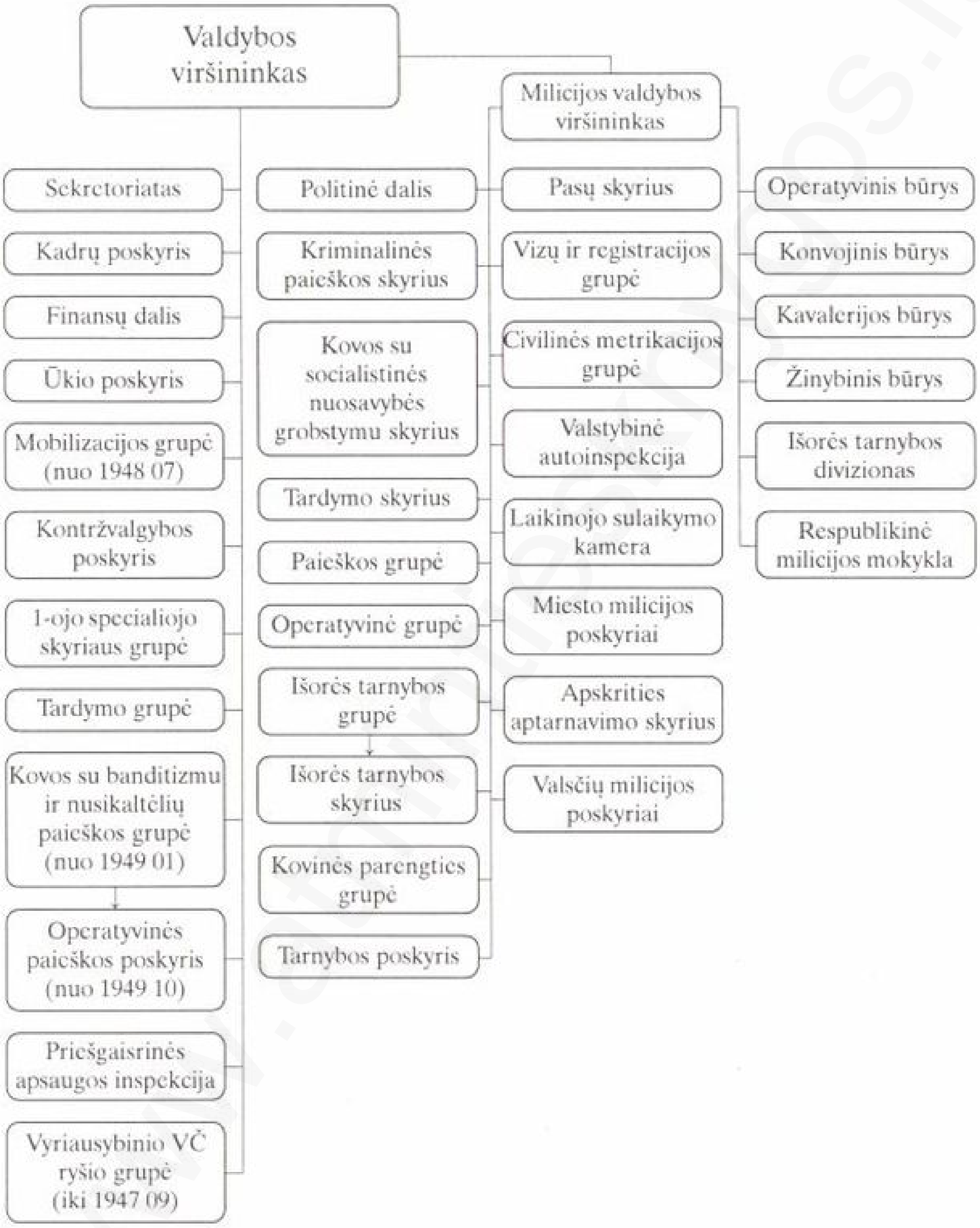

16 schema

LIETUVOS SSR NKVD–MVD APSKRITIES, MIESTO SKYRIUS (1944–1950)

17 schema
LIETUVOS SSR MVD KAUNO VALDYBA (1947 08–1950 06)

18 schema
LIETUVOS SSR MVD SRITIES VALDYBA (1950–1953)

19 schema
LIETUVOS SSR MVD VILNIAUS SRITIES VALDYBA (1950–1953)

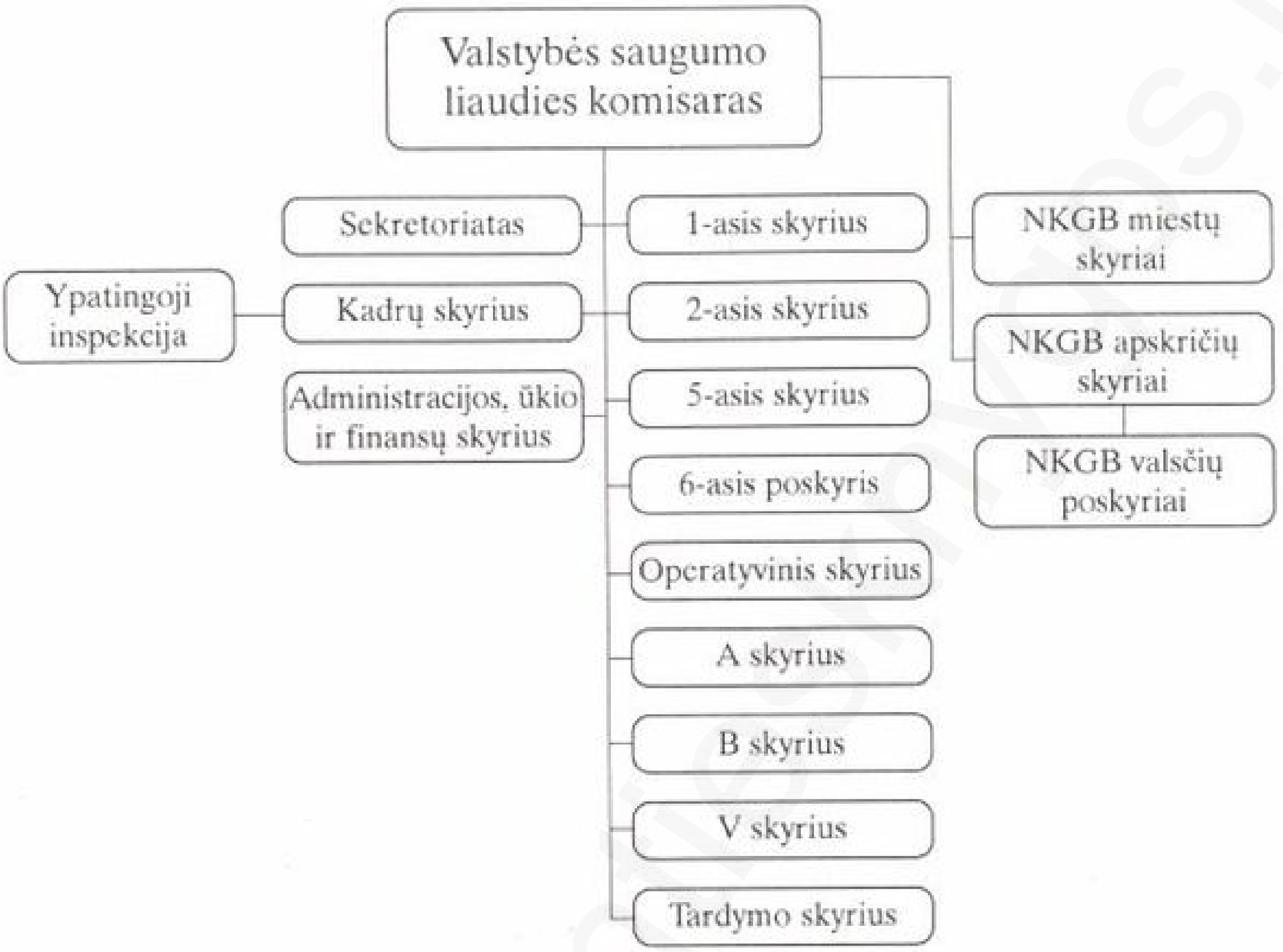
www.atmintis.lt

20 schema
LIETUVOS SSR MVD (1950–1953)

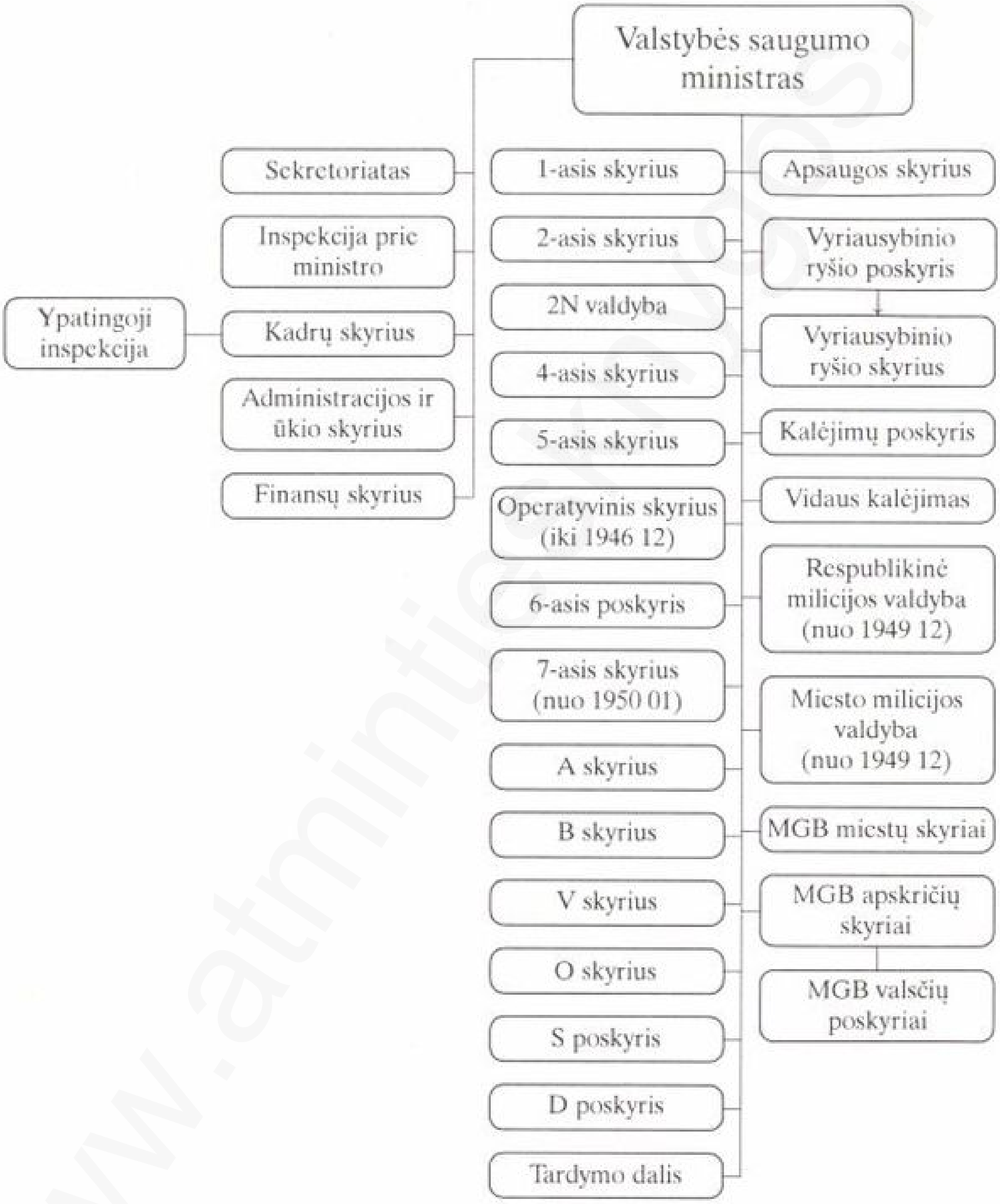

www.lgma.lt

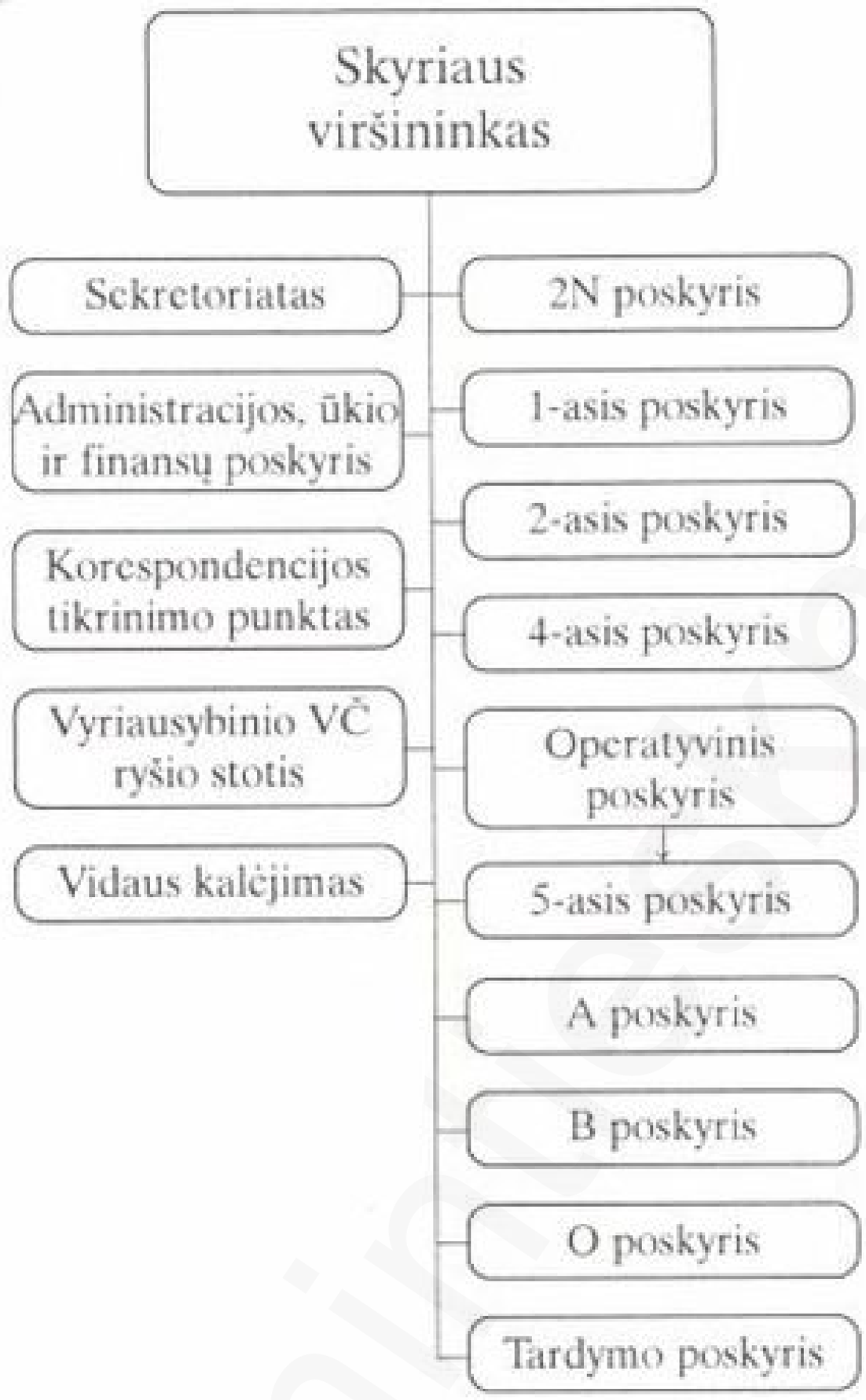
21 schema
LIETUVOS SSR NKGB (1944–1946)

22 schema
LIETUVOS SSR MGB (1946–1950)

23 schema
LIETUVOS SSR NKGB–MGB MIESTO SKYRIUS (1944–1950)

24 schema
LIETUVOS SSR MGB KAUNO VALDYBA (1948–1950)

www.atmin.lt

25 schema
LIETUVOS SSR MGB PANEVĖŽIO MIESTO SKYRIUS (1950–1953)

26 schema
LIETUVOS SSR MGB SRITIES VALDYBA (1950–1953)

MVD–MGB darbuotojų personalinė sudėtis *Liudas Truska*

ĮVADAS

Sovietmečiu bet kokie duomenys apie represinių institucijų personalo sudėtį buvo valstybės paslaptis. Nebuvo garsinamos ir ten dirbusių pareigūnų, ypač atsiųstų iš Rusijos, pavardės, todėl septintojo dešimtmečio pabaigoje išleistoje „Mažojoje lietuviškojoje tarybinėje enciklopedijoje“ arba jau gorbačiovinės pertvarkos metais pasirodžiusioje „Tarybų Lietuvos enciklopedijoje“ veltui ieškotume valstybės saugumo pulkininkų ir generolų D. Bykovo, P. Gladkovo, D. Jefimovo, P. Kapralovo, L. Martavičiaus, I. Počkajaus, A. Slavino pavardžių. O ir tų saugumiečių, kurie dėl savo „revoliucinės praeities“ buvo įtraukiami į enciklopedijas (A. Milvydas, P. Raslanas, E. Rozauskas, J. bei V. Vildžiūnai ir kt.), tarnyba valstybės saugumo ir vidaus reikalų ministerijose užmaskuota taip: „dirbo administracinį darbą“[1].

Istorikai pradėjo vilkti Lietuvos žmonių trėmėjus, kankintojus ir budelius į dienos šviesą tik prasidėjus tautiniam atgimimui. Savo darbuose fragmentiškų duomenų apie MVD–MGB personalą yra paskelbę ir daugelį jų aukštų pareigūnų nurodę H. Šadžius[2], E. Grunskis[3], V. Tininis[4]. Pastarasis, be to, paskelbė dešimties aukščiausiųjų 1940–1953 m. laikotarpio represinių

[1] *Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 3, p. 92, 508; t. 4, p. 517.

[2] H. Šadžius, „Lietuva 1940–1941metais“, *Gimtasis kraštas,* 1988, Nr. 39–42; idem, „1944–1945 metai: sovietinė prievartos mašina prieš ginkluotą pogrindį Lietuvoje“, *Lietuvos rytas,* 1994, Nr. 20, 25, 30, 33, 39, 44, 49, 54, 59, 64; idem, „Karinės čekistinės operacijos Lietuvoje Antrojo pasaulinio karo pabaigoje“, *Lietuvos istorijos metraštis. 1995 metai,* Vilnius, 1996; idem, „Pirmosios čekistinės slaptosios operacijos prieš lietuvių partizanus 1945–1946 metais“, *Lietuvos istorijos metraštis. 1996 metai,* Vilnius, 1997.

[3] E. Grunskis, „Generolai, kurių bijojo Lietuva“, *Politika,* 1990, Nr. 1–4; idem, „Vetrovo divizija“, *Pasaulis,* 1990, Nr. 23.

[4] V. Tininis, „„Internacionalistų“ antplūdis 1944–1952 m.“, *Gimtasis kraštas,* 1989, Nr. 50; idem, „Partinės nomenklatūros bruožai (1944–1952 m.)“, *Laikas ir įvykiai,* 1990, Nr. 6; idem, „„Issledovaniju ne podležit“. Ar galėjo Laurentijus Berija padėt Lietuvai?“, *Švyturys,* 1990, Nr. 15; idem, „Lietuva 1944–1988 m.“, *Gimtasis kraštas,* 1991, Nr. 52.

institucijų vadovų – G. Bacharovo, B. Baranausko, J. Bartašiūno, A. Gailevičiaus, P. Gladkovo, A. Guzevičiaus, D. Jefimovo, J. Rugienio, I. Tkačenkos, P. Vetrovo – biografines apybraižas[5]. Ne vieną Lietuvoje dirbusio čekisto pavardę aptinkame 1991 m. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pradėtame leisti „Laisvės kovų archyve", ypač jo skyriuje „Represinės struktūros"[6]. N. Gaškaitės, A. Kašėtos ir J. Starkausko parengtame dokumentų rinkinyje pateikti 31 aukščiausiojo rango saugumiečio biografiniai duomenys[7]. Nemažai lietuvių genocido vykdytojų savo monografijoje išvardijo A. Anušauskas[8]. Pastaruoju metu daugelio MVD–MGB skyrių bei poskyrių viršininkų pavardes nustatė I. Petravičiūtė[9]. Represinių LSSR institucijų darbuotojų tautinė sudėtis pirmuoju sovietmečiu analizuojama A. Anušausko, V. Vosyliūtės ir L. Truskos straipsniuose[10].

Šio darbo tikslas – nustatyti personalinę bei tautinę MVD–MGB darbuotojų, ypač jų aukštesniųjų grandžių, sudėtį stalininiu (1940–1953) laikotarpiu.

Svarbiausi šio darbo šaltiniai turėtų būti LSSR KGB bei MVD archyvai, tačiau pirmosios įstaigos Kadrų skyriaus bylos 1990–1991 m. buvo išvežtos į Rusiją[11], o antrosios medžiaga iki pastarojo meto dėl techninių priežasčių buvo sunkiai prieinama[12]. Šią spragą nemažai užpildė buvusio LKP Centro

[5] V. Tininis, *Sovietinė Lietuva ir jos veikėjai*, Vilnius, 1994.

[6] *Buvusio LSSR KGB archyvo 18-ojo fondo dokumentų rinkinys*, parengė J. Starkauskas, *Laisvės kovų archyvas*, 1994, Nr. 11; J. Starkauskas, „Iš 14-osios gen. P. Vetrovo divizijos veiklos", ibid., 1995, Nr. 14, 15; idem, „Stribai", ibid., 1996, Nr. 17; idem, „Pokario Lietuva čekistų dokumentuose", ibid., 1996, Nr. 19.

[7] *Lietuvos partizanų kovos ir jų slopinimas MVD–MGB dokumentuose 1944–1953 metais*, sudarė N. Gaškaitė, A. Kašėta, J. Starkauskas, Kaunas, 1996, p. 658–722.

[8] A. Anušauskas, *Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 metais*, Vilnius, 1996; taip pat žr. A. Anušauskas, „KGB Lietuvoje 1940–1991 metais", *Lietuvos archyvai*, t. 8, 1997.

[9] I. Petravičiūtė, „LSSR NKVD ir NKGB struktūra bei funkcijos 1940–1941 metais", *Lietuvos archyvai*, t. 8, 1997; idem, „Sovietinio saugumo struktūra ir funkcijos Lietuvoje (1940–1954)", *Genocidas ir rezistencija*, 1997, Nr. 1.

[10] A. Anušauskas, V. Vosyliūtė, „Represijų mechanizmas 1940–1941 metais", *Lietuvos gyventojų genocidas*, t. 1, Vilnius, 1992; L. Truska, „Lietuvos valdžios įstaigų rusifikavimas 1940–1941 m.", *Darbai*, 1996, Nr. 1.

[11] Yra išlikusi tik tarnybinė KGB darbuotojų kartoteka, kurios duomenys panaudoti šiame darbe. Fragmentinių duomenų apie šios žinybos personalo sudėtį yra jos sekretoriato fonde.

[12] Nuo 1997 m. LSSR MVD dokumentai saugomi Lietuvos ypatingajame archyve (toliau – LYA). Čia nagrinėjamai temai svarbiausi yra MVD Kadrų skyriaus (f. 142) ir sekretoriato (f. 141) fondai.

komiteto (dabar – Lietuvos visuomenės organizacijų) archyvo fondai. Juose saugomos gana išsamios MVD ir MGB ataskaitos apie kiekybinę bei kokybinę (tautinę, partinę, pagal išsilavinimą) personalo sudėtį. Kadangi aukščiausiųjų pareigybių (1947 m. gruodžio 1 d. – 102 MVD ir 82 MGB)[13] darbuotojai priklausė LKP(b) CK nomenklatūrai, tai buvusiame komunistų partijos archyve yra išlikusios ir daugumos jų asmens bylos, taip pat jų tvirtinimo eiti pareigas medžiaga. Vidurinių grandžių darbuotojai buvo partijos sričių (1950–1953 m.) ir miestų bei apskričių (nuo 1950 m. liepos – rajonų) komitetų nomenklatūra. Todėl MVD bei MGB, kaip ir visos žinybos, du kartus per metus, birželio 1 ir gruodžio 1 d., pateikdavo partijos valdžiai nomenklatūrinių darbuotojų sąrašus. Sistemingiausi ir išsamiausi yra CK nomenklatūros sąrašai, kuriuose įrašyta darbuotojo pavardė, vardas, tėvavardis, pareigos (neretai ir ankstesniosios), skyrimo į pareigas ir atleidimo iš jų data bei priežastys[14]. Prasčiau buvo tvarkomi, be to, mažiau jų ir išliko, partijos apskričių (rajonų) komitetų nomenklatūros sąrašai.

Apskritai Vidaus reikalų ministerijos personalo šaltinių yra išlikę kur kas daugiau negu Valstybės saugumo ministerijos; gerokai „apipešioti" (nukentėję per karą) archyviniai pirmojo sovietmečio (1940–1941 m.) fondai[15]; šeštojo dešimtmečio pradžios šaltinių bazė skurdesnė negu penktojo dešimtmečio vidurio ir antrosios pusės. Dėl šios priežasties MVD–MGB personalo analizėje ir darbuotojų biografiniuose duomenyse yra spragų, vis dėlto esamų šaltinių bazė leidžia susidaryti gana išsamų vaizdą, kokia buvo tautinė bei personalinė Lietuvos SSR MVD–MGB darbuotojų sudėtis ir jos kaita stalininiu laikotarpiu.

[13] Pažyma apie LKP(b) CK nomenklatūrinių darbuotojų sukomplektavimą ir patvirtinimą 1947 m. gruodžio 1 d., Lietuvos visuomenės organizacijų archyvas (toliau–LVOA), f. 1771, ap. 10, b. 527, l. 90–91.

[14] 1945 m. birželio 15 d. sąrašas, idib., ap. 8, b. 296; 1945 m. gruodžio 10 d. sąrašas, ibid., b. 298; 1946 m. birželio 1 d. sąrašas, ibid., ap. 9, b. 426; 1946 m. gruodžio 1 d. sąrašas, ibid., b. 427; 1947 m. birželio 1 d. sąrašas, ibid., ap. 10, b. 531; 1947 m. gruodžio 1 d. sąrašas, ibid., b. 532; 1948 m. birželio 1 d. sąrašas, ibid., ap. 11, b. 440; 1948 m. gruodžio 1 d. sąrašas, ibid., b. 441; 1949 m. birželio 1 d. sąrašas, ibid., ap. 130, b. 48; 1949 m. gruodžio 1 d. sąrašas, ibid., b. 49; 1950 m. birželio 1 d. sąrašas, ibid., b. 76; 1950 m. gruodžio 1 d. sąrašas, ibid., b. 77; 1951 m. birželio 1 d. sąrašas, ibid., b. 97; 1951 m. gruodžio 1 d. sąrašas, ibid., b. 98; 1952 m. birželio 1 d. sąrašas, ibid., b. 121; 1952 m. gruodžio 1 d. sąrašas, ibid., b. 122.

[15] Lietuvos centrinis valstybės archyvas (toliau – LCVA), f. R-756 ir R-759. Be to, 1940–1941 m. dokumentų yra Lietuvos ypatingajame archyve saugomuose LSSR vidaus reikalų ministerijos, visų pirma Kadrų skyriaus ir sekretoriato, fonduose (f. 142 ir 141).

LKP(b) KADRŲ POLITIKA. NACIONALINIŲ ČEKISTŲ RENGIMAS

Nors po savo kelionės 1940 m. rugpjūčio mėn. į Maskvą A. Sniečkus į saugumo žinybos vadovo postą jau negrįžo, partijos dėmesys represinėms institucijoms neatslūgo. Rugsėjo 18 d. LKP(b) CK biuras įpareigojo partijos struktūras aktyviai dalyvauti komplektuojant NKVD, pasiųsti į šią žinybą 2600 komunistų, komjaunuolių bei patikimų nepartinių („nepartinių komunistų"): 1830 – į miliciją, 206 – į UGB (*Upravlenije gosudarstvennoj bezopasnosti*– Valstybės saugumo valdyba) ir 515– kalėjimų prižiūrėtojais; daugiau kaip pusę (1500) būsimųjų enkavėdistų turėjo sudaryti demobilizuoti „lietuviškojo" (29-ojo) korpuso kariai[16]. Spalio 21 d. biuras vėl svarstė NKVD komplektavimo reikalus. Išklausius A. Sniečkaus pranešimą buvo dar kartą pabrėžta, jog „NKVD organų stiprinimas patikrintais kadrais yra viena svarbiausių partinių organizacijų pareigų"; kartu NKVD apskričių skyrių viršininkai buvo įpareigoti naujus darbuotojus priimti tik suderinus jų kandidatūras su partijos apskričių komitetų sekretoriais[17].

Nacionalinius čekistų kadrus turėjo rengti 1940 m. rudenį įsteigta respublikinė NKVD mokykla, kuriai kursantus (du šimtus 23–35 metų amžiaus lietuvių, turinčių bent pradinį išsimokslinimą ir nors kiek mokančių rusų kalbą) taip pat parinko partinės organizacijos[18]. Aukštesniojo rango nacionaliniai čekistų kadrai Baltijos respublikoms (po 100 asmenų kiekvienai) turėjo būti rengiami SSRS NKVD aukštosios mokyklos (Maskva) specialiajame skyriuje. Spalio–lapkričio mėn. LKP(b) CK biuras patvirtino 114 kandidatų mokytis šioje mokykloje: 103 lietuvius, 9 vietinius rusus ir 2 žydus[19]. Tačiau svarbiausias LSSR represinių institucijų kadrų, ypač vadovaujančiųjų, komplektavimo šaltinis buvo čekistinio darbo patirtį turėję darbuotojai, siųsti į Lietuvą iš SSRS[20].

[16] LVOA, f. 1771, ap. 1, b. 3, l. 1–2.

[17] Ibid., b. 17, l. 4–5.

[18] LKP(b) CK 1940 m. rugsėjo 18 d. nutarimas, ibid., b. 3, l. 1.

[19] Ibid., b. 19, l. 2–4; b. 25, l. 2–4; b. 37, l. 29; b. 307, l. 33–103. SSRS vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojo Kruglovo 1940 m. rugsėjo 16 d. instrukcijoje nurodyta, jog kandidatai parenkami iš komunistų, komjaunuolių ir nepartinių piliečių, patikrintų politiškai ir atsidavusių Lenino–Stalino partijai, 22–35 metų amžiaus, pakankamai raštingų, bent kiek mokančių rusų kalbą ir besiorientuojančių vietos sąlygomis (žr. ibid., b. 479, l. 38–44).

[20] Žr. kito skyriaus 1 lentelę.

Kilus Vokietijos–SSRS karui daugelis NKVD–NKGB darbuotojų, pirmiausia jų viršūnės, spėjo pasitraukti iš Lietuvos. LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro A. Guzevičiaus turėtais 1941 m. pabaigos duomenimis, iš 5006 NKVD darbuotojų evakavosi 1196 (40 komisariato, 896 milicijos, 140 kalėjimų bei 120 pasienio milicijos darbuotojų), o iš 680 NKGB darbuotojų – 159[21]. Šie skaičiai, matyt, nebuvo visiškai tikslūs[22], nes 1943 m. vien 16-ojoje, vadintoje lietuviškąja, divizijoje tarnavo 1,2 tūkst. buvusių enkavėdistų bei enkagėbistų[23]. O kur dar tie, kurie dirbo SSRS NKVD–NKGB sistemoje arba kaip sovietiniai partizanai ir diversantai buvo permesti į vokiečių užimtą Lietuvą?

Čekistų kadrai „išlaisvintai" Lietuvai buvo telkiami dar vykstant karui. Nuo 1943 m. pavasario Pavlo Posade (prie Maskvos) pradėjo veikti operatyvinių darbuotojų rengimo Pabaltijo respublikoms kursai. Čia įsikūrė ir A. Guzevičiaus vadovaujama saugumiečių grupė, kuri telkė čekistų rezervą ir kartu buvo būsimojo LSSR NKGB užuomazga.

1944 m. liepos viduryje Vilniuje pradėję veikti LSSR vidaus reikalų, o ypač Valstybės saugumo, liaudies komisariatai nuo pat pradžios buvo rusiški, todėl iš jų mažiau negu iš kitų respublikos įstaigų reikėjo „valyti" „fašistinius, nacionalistinius, buožinius elementus"[24]. 1945 m. rugpjūčio 23–24 d. Vilniuje vykusiame LKP(b) CK plenume SSRS valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotojas B. Kobulovas pranešė, jog „paprašius Suslovui [VKP(b) CK Lietuvos biuro pirmininkui. – *L. T.*] sovietinės žvalgybos vadovas Berija atsiuntė čia vadovaujančiuosius čekistus kartu su NKVD kariuomene". Oratoriaus nuomone, „Lietuvos respublika neturi žmonių, kurie galėtų vadovauti mūsų organų apskričių skyriams <...>, mes netgi negalime surasti 2–3 gerų

[21] LSSR NKVD ir NKGB etatinių bei besievakavusių bendradarbių 1942 m. sausio 1d. lentelė, LVOA, f. 1771, ap. 5, b. 102, l. 191 (čia duomenys rodo ir nevičšuosius darbuotojus bei pasienio policininkus, todėl jie šiek tiek skiriasi nuo kito skyriaus 1 lentelės duomenų). Taip pat plg. I. Petravičiūtė, „Sovietinio saugumo struktūra ir funkcijos Lietuvoje (1941–1954)", *Genocidas ir rezistencija*, 1997, Nr. 1, p. 68.

[22] A. Sniečkaus 1943 m. rugpjūčio 13 d. ataskaitiniame pranešime apie LKP(b) CK veiklą nurodyta, jog besievakavusių iš Lietuvos asmenų apskaita dar nėra baigta (žr. LVOA, f. 1771, ap. 6, b. 32, l. 19).

[23] LKP(b) CK Kadrų skyriaus duomenys, ibid., ap. 6, b. 85, l. 10.

[24] Vis dėlto LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro J. Bartašiūno 1945 m. sausio 25 d. pranešime VKP(b) CK biuro pirmininkui M. Suslovui apie LSSR NKVD Kadrų skyriaus darbą 1944 m. rugpjūčio 1–1945 m. sausio 1 d. nurodyta, jog iš NKVD organų atleista 400 asmenų, „mums svetimo elemento" (žr. *Lietuvos partizanų kovos ir jų slopinimas MVD–MGB dokumentuose 1944–1953 metais*, p. 219–220).

darbuotojų lietuvių, kurie vadovautų darbui respublikos organuose“[25]. Kai kuriems vietiniams vadovams užsiminus apie moralinį „brolišķųjų kadrų“ veidą (šiurkščią savivalę, plėšikavimus, girtavimą), aukštasis „svečias“ patarė per daug nepriekabiauti, nes į Lietuvą atsiųsti saugumiečiai turi daugiametę darbo patirtį, ko esą stokoja vietiniai kadrai[26].

„Internacionalistai“ pradėjo plūsti į Lietuvą jau nuo pirmųjų jos „išvadavimo“ dienų. Vien iki 1945 m. balandžio 1 d. centrinės SSRS žinybos atsiuntė į LSSR 6116 darbuotojų, iš jų 2783 – į NKVD ir 664 – į NKGB[27]. Šiuos duomenis – beje, nerodančius, kiek atvyko dirbti milicijoje, – papildo respublikos Vidaus reikalų liaudies komisariato Kadrų skyriaus metinės ataskaitos. Pagal šį šaltinį 1944 m. antrojoje pusėje LSSR NKVD buvo priimta dirbti 672 vietiniai ir 905 atvykę iš kitų respublikų asmenys, o milicijoje – atitinkamai 1563 ir 1029[28]. Vidaus reikalų komisariato Kadrų skyriaus 1945 m. darbo ataskaitoje rašoma: „Visi operatyviniai darbuotojai atvyko dirbti į Lietuvą iš rytinių sričių bei SSRS NKVD mokyklų. Eiliniam darbui milicijoje ir kalėjimuose kandidatus iš vietinių gyventojų ir liaudies gynėjų parinko partijos bei komjaunimo organizacijos“[29]. Iš viso 1945 m. respublikos NKVD buvo įdarbinta 4107 vietiniai (iš jų 2500 – milicijoje) ir 2283 atvykę asmenys[30]; tais pačiais metais į Lietuvos SSR NKGB atvyko dirbti 619 pareigūnų[31].

1946 m. į MVD (kartu su milicija) buvo priimta 756 atvykusieji ir 2,1 tūkst. vietinių darbuotojų[32], per 1947 m. pirmąjį pusmetį atitinkamai 189 ir 2,1 tūkst.[33] Dauguma MVD bei milicijoje įdarbintųjų „vietinių“ buvo demobilizuoti

[25] LKP(b) CK VII plenumo stenograma, LVOA, f. 1771, ap. 8, b. 15, l. 152–155. Plg. V. Tininis, „Lietuva 1944–1988 m.“, *Gimtasis kraštas*, 1991, Nr. 51–52, p. 12.

[26] Ibid.

[27] L. Truska, *Lietuva 1938–1953 metais*, Vilnius, 1995, p. 137. Plg.: I. Petravičiūtė, „Sovietinio saugumo struktūra ir funkcijos Lietuvoje (1940–1954)“, *Genocidas ir rezistencija*, 1997, Nr. 1, p. 72; *Lietuvos partizanų kovos ir jų slopinimas MVD–MGB dokumentuose 1944–1953 metais*, p. 220.

[28] LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojo A. Mickevičiaus 1945 m. sausio mėn. ataskaita apie komisariato Kadrų skyriaus darbą 1944 m. antrąjį pusmetį, LYA, f. 142, ap. 1, b. 1, l. 69.

[29] Ibid., b. 2, l. 97.

[30] Ibid.

[31] LSSR NKGB Kadrų skyriaus 1946 m. vasario 2 d. pažyma apie darbuotojų sudėtį 1946 m. sausio 1 d., LVOA, f. 1771, ap. 8, b. 290, l. 19–20.

[32] Duomenys apie kiekybinę ir kokybinę 1946 m. į LSSR MVD priimtų kadrų sudėtį, LYA, f. 142, ap. 1, b. 7, l. 49.

[33] LSSR MVD Kadrų skyriaus duomenys apie kadrų komplektavimą 1946–1947 m., ibid., b. 11, l. 65.

sovietinės armijos kariai, tarp kurių nemažai buvo ir kitų respublikų gyventojų, karo tarnybą atlikusių Lietuvoje ir pasilikusių čia gyventi. Antai iš 1,8 tūkst. per 1946 m. antrąjį pusmetį MVD įsidarbinusių vietinių tik 789 buvo lietuviai, kiti – rusai[34]. Ir Valstybės saugumo, ir Vidaus reikalų ministerijoms labai pageidautini buvo gerai lietuvių kalbą mokėję vietiniai rusai.

Į Lietuvą siunčiamų MVD–MGB darbuotojų srautas nuo 1946 m. kad ir sumažėjo, tačiau niekada neišseko. MVD Kadrų skyriaus duomenimis, nuo 1944 m. liepos iki 1946 m. gegužės 1 d. šioje žinyboje buvo įdarbinta 6985 atvykusieji iš kitų respublikų ir 6820 vietinių gyventojų[35]. Remiantis tiesioginiais bei netiesioginiais šaltiniais apytikriai galima spręsti, jog 1944–1953 m. į Lietuvos SSR MVD–MGB buvo atsiųsta apie 10 tūkst. kitų respublikų, pirmiausia, žinoma, Rusijos, darbuotojų.

Kalbėdamas apie „daugiametę darbo patirtį“ turinčius saugumiečius B. Kobulovas buvo savaip teisus: į partizaninio karo apimtą Lietuvą V. Abakumovas, L. Berija ir V. Merkulovas siuntė „elitinius“, labiausiai sužvėrėjusius čekistus. Į vadovaujančius Lietuvos SSR MVD–MGB postus daugiausia buvo siunčiami toliau nurodomų kategorijų darbuotojai.

1) *Aukšto rango saugumiečiai.* Antai buvęs Čečėnijos-Ingušijos ASSR valstybės saugumo liaudies komisaras J. Rudakovas buvo paskirtas LSSR valstybės saugumo liaudies komisaro pirmuoju pavaduotoju[36]. Kitas aukštas Čečėnijos-Ingušijos pareigūnas, NKVD Slaptojo politinio (kontržvalgybos) skyriaus viršininkas valstybės saugumo pplk. A. Ševatovas, 1947–1950 m. Lietuvoje vadovavo MGB Biržų, Kelmės, Pasvalio apskričių skyriams[37]. 1944 m. rudenį NKVD Raseinių apskrities skyriaus viršininku paskirtas plk. J. Sinicynas – buvęs Turkmėnijos SSR vidaus reikalų komisaro pavaduotojas, vėliau – NKVD Penzos srities valdybos viršininkas[38]. Karelijos-Suomijos ASSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas valstybės saugumo pplk. I. Kamenovas nuo 1946 m. pavasario pradėjo vadovauti MVD Vilkaviškio apskrities skyriui[39]. Buvęs MGB Leningrado valdybos viršininko pavaduotojas G. Basovas 1947–1948 m. dirbo LSSR valstybės

[34] LSSR MVD Kadrų skyriaus ataskaita apie 1946 m. antrojo pusmečio darbą, ibid., b. 7, l. 76.

[35] LSSR MVD Kadrų skyriaus duomenys apie 1944 m. liepos 1–1946 m. gegužės 1 d. atvykusius ir žuvusius darbuotojus, ibid., b. 4, l. 34.

[36] A. Rudakovo asmens byla, LVOA, f. 1771, ap. 3, b. 950.

[37] A. Ševatovo asmens byla, ibid., b. 6129.

[38] Asmens byla, ibid., ap. 227, b. 3862; Biografinė pažyma, ibid., ap. 9, b. 156, l. 42.

[39] Asmens byla, ibid., ap. 3, b. 2120.

saugumo ministro pavaduotoju[40]. Lenkijos kariuomenės („armija ludowa") Informacijos skyriaus viršininkas sovietinis čekistas pplk. I. Judinas 1946 m. buvo paskirtas MVD Joniškio apskrities skyriaus viršininku[41]. Sovietinės kariuomenės Budapešte (8-osios ir 61-osios divizijų) vado pavaduotojas politiniam darbui plk. M. Galickis 1946–1947 m. buvo MVD Kauno apskrities skyriaus viršininkas. Plk. P. Kolomeicevas, 1944–1947 m. vykdęs specialiąsias MID (*Ministerstvo inostrannych del* – Užsienio reikalų ministerija), o iš tikrųjų, matyt, saugumo, užduotis Kinijoje, Mandžiūrijoje, Japonijoje ir Rytų Vokietijoje, 1948 m. sausio mėn. buvo paskirtas MGB Vilniaus apskrities skyriaus viršininku[42]. NKVD kariuomenės Lenkijoje štabo III skyriaus viršininkas valstybės saugumo pplk. M. Buravcevas nuo 1946 m. pabaigos – LSSR MGB kovos su partizanais valdybos (2N) 3-iojo skyriaus viršininkas[43]. Buvęs Abchazijos ASSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas valstybės saugumo plk. A. Jenukidzė 1947 m. lapkričio mėn. buvo atsiųstas į Lietuvą kaip MVD Kauno valdybos viršininkas[44]. Kitas kaukazietis, buvęs Adžarijos ASSR vidaus reikalų komisaro pavaduotojas pplk. G. Čachava, 1946 m. pavasarį tapo MVD Kėdainių, vėliau – Panevėžio apskrities skyriaus viršininku[45].

2) *Buvę SSRS GULAG'o* (*Glavnoje upravlenije lagerej* – Vyriausioji lagerių valdyba) *darbuotojai*. Antai GULAG'o viršininko pavaduotojas valstybės saugumo pplk. L. Diudinas 1945 m. pradžioje buvo paskirtas LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotoju[46]; NKVD lagerių Komijoje vyresnysis įgaliotinis kpt. G. Babkinas tapo LSSR NKVD Tardymo skyriaus poskyrio viršininku[47]; Solikamlago (Molotovo sritis) vyresnysis tardytojas A. Komendantas beveik aštuonerius metus išdirbo MVD–MGB Šakių, o vėliau – Radviliškio apskrities (rajono) skyriaus viršininku[48]. Vologdos lagerio filialo Rybinske viršininkas P. Krylovičius 1944 m. vasarą tapo NKVD Vilkaviškio apskrities skyriaus viršininku[49], o NKGB Kolymos srities po-

[40] Asmens byla, ibid., b. 3964.
[41] Asmens byla, ibid., b. 5702.
[42] Asmens byla, ibid., b. 5659.
[43] Asmens byla, ibid., b. 4792.
[44] Asmens byla, ibid., b. 5982.
[45] Asmens byla, ibid., b. 6112.
[46] Asmens byla, ibid., b. 1182.
[47] Asmens byla, ibid., b. 2091.
[48] Asmens byla, ibid., b. 6123.
[49] Asmens byla, ibid., b. 1433.

skyrio viršininkas plk. N. Vukolovas pokario laikotarpiu (1946–1950 m.) buvo MGB Varėnos apskrities skyriaus viršininku[50].

3) *Kovos su banditizmu (BB) skyrių darbuotojai.* Valstybės saugumo pplk. B. Burylinas, karo metais užėmęs aukštą postą centriniame Dagestano ir Ukrainos BB aparate, 1945 m. buvo paskirtas LSSR vidaus reikalų liaudies komisariato Kovos su banditizmu skyriaus viršininku[51]. Buvęs Krymo totorių autonominės respublikos NKVD BB skyriaus viršininko pavaduotojas valstybės saugumo pplk. A. Kerinas 1944 m. pabaigoje tapo NKVD Kauno, o po kelerių metų – Trakų apskrities skyriaus viršininku[52]. Kitas Krymo srities BB valdybos darbuotojas – poskyrio viršininkas V. Malininas 1944 m. rudenį buvo paskirtas Zarasų kovos su „banditizmu“ poskyrio viršininku[53]. Buvęs Gruzijos MVD BB skyriaus viršininkas pplk. D. Urušadzė po karo beveik ketverius metus dirbo MVD Vilniaus apskrities skyriaus viršininku[54]. Buvęs Kabardos-Balkarijos BB skyriaus viršininko pavaduotojas mjr. F. Šabanovas 1946 m. sausio mėn. tapo NKVD Joniškio apskrities skyriaus viršininku[55]. Buvęs NKVD Leningrado srities naikintojų batalionų štabo viršininko pavaduotojas saugumo pplk. I. Glazunovas-Eismontas po karo užėmė aukštus postus LSSR NKVD BB, o paskui – MGB 2N valdyboje[56]. Vienas šios valdybos skyriaus viršininko pavaduotojas valstybės saugumo pplk. O. Brujevičius – buvęs NKVD Vinicos srities (Ukraina) BB skyriaus viršininkas[57].

4) *Karinės kontržvalgybos „Smerš“ skyriaus pareigūnai.* Liūdnai pagarsėjusio „Smerš“ („*Smert' špionam*“) darbuotojai – bene gausiausia po karo iš SSRS į Lietuvą siųstų aukšto rango čekistų kategorija. LSSR vidaus reikalų ministras J. Bartašiūnas – buvęs 16-osios divizijos ypatingojo skyriaus („Smerš“) viršininkas. „Smerš“ mokyklą išėjo (karo metais dirbo SSRS NKVD kontržvalgybos viršininko pavaduotoju) ir ilgametis LSSR vidaus reikalų ir valstybės saugumo ministrų pavaduotojas valstybės saugumo gen. mjr. P. Kapralovas, vėliau tapęs ir ministru[58]. „Smeršistas“ buvo ir kitas LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas plk. A. Leonovas, karo metais užėmęs

[50] Tarnybinė kortelė, LYA.
[51] Asmens byla, LVOA, f. 1771, ap. 3, b. 3969.
[52] Asmens byla, ibid., b. 4483.
[53] Asmens byla, ibid., ap. 227, b. 1148.
[54] Asmens byla, ibid., ap. 3, b. 4815.
[55] Asmens byla, ibid., b. 1598.
[56] Asmens byla, ibid., b. 2112.
[57] Asmens byla, ibid., b. 2111.
[58] Asmens byla, ibid., ap. 10, b. 93, l. 47.

Kontržvalgybos skyriaus viršininko pavaduotojo postą Užbaikalės karinėje apygardoje[59]. SSRS NKVD kariuomenės Vokietijoje Kontržvalgybos skyriaus viršininkas pplk. N. Panasenka 1946 m. rudenį buvo paskirtas MVD Telšių[60], o buvęs Juodosios jūros karinio laivyno aviacijos kontržvalgybos viršininkas pplk. N. Pšeničnikovas – Lazdijų apskrities skyriaus (1947 m.) viršininku[61]; pastarojo pavaduotoju dirbo buvęs I Ukrainos fronto 7-ojo korpuso „Smerš“ viršininko pavaduotojas J. Nakonečnas[62]. MGB Vilkaviškio apskrities skyriaus viršininku 1947 m. buvo paskirtas buvęs 47-osios armijos „Smerš“ viršininko pavaduotojas S. Židko[63], Šakių apskrities skyriaus viršininko pavaduotoju – buvęs Uralo karinės apygardos kontržvalgybos viršininko pavaduotojas I. Baibikovas[64], MVD Prienų apskrities skyriaus viršininku – buvęs 50-osios šaulių divizijos (Ukmergėje) „Smerš“ viršininkas I. Mamajevas[65], Kupiškio apskrities skyriaus viršininku (1946 m.) – buvęs 97-osios armijos (Leningrado frontas) „Smerš“ viršininko pavaduotojas I. Muravjovas[66], MGB Tauragės apskrities skyriaus viršininko pavaduotoju (1946 m.) – 45-osios šaulių divizijos (Karelijos frontas) Kontržvalgybos skyriaus viršininkas mjr. D. Rožkovas[67], Raseinių apskrities skyriaus viršininku (1946 m.) – buvęs Smolensko karinės apygardos valdybos Kontržvalgybos skyriaus viršininkas pplk. I. Carkovas[68], Kretingos apskrities skyriaus viršininko pavaduotoju – Vokietijoje dislokuoto 129-ojo šaulių korpuso „Smerš“ viršininko padėjėjas pplk. P. Golovanovas[69], MVD Klaipėdos apskrities skyriaus viršininku – 51-osios divizijos kontržvalgybos viršininkas pplk. V. Otkinas[70], MGB Rokiškio apskrities skyriaus viršininko pavaduotoju (1946 m.) – 130-osios šaulių divizijos (IV Ukrainos frontas) „Smerš“ viršininkas A. Syčevas[71]. Apskritai maždaug pusė 1946–1947 m. į Lietuvą atsiųstų MVD–MGB apskričių skyrių viršininkų bei jų pavaduotojų – buvę vadovaujantieji „Smerš“ darbuotojai.

[59] Asmens byla, ibid., ap. 227, b. 3166.
[60] Asmens byla, ibid., ap. 3, b. 4812.
[61] Biografinė pažyma, ibid., ap. 10, b. 95, l. 118.
[62] Tarnybinė kortelė, LYA.
[63] Asmens byla, LVOA, f. 1771, ap. 3, b. 4536.
[64] Tarnybinė kortelė, LYA.
[65] Asmens byla, LVOA, f. 1771, ap. 3, b. 4115.
[66] Asmens byla, ibid., ap. 3, b. 5968.
[67] Tarnybinė kortelė, LYA.
[68] Asmens byla, LVOA, f. 1771, ap. 3, b. 2450.
[69] Asmens byla, ibid., ap. 3, b. 5743.
[70] Asmens byla, ibid., ap. 3, b. 3444.
[71] Asmens byla, ibid., b. 6126.

Tačiau čekisto duona pokario Lietuvoje nebuvo lengva. Nuo 1944 m. vasaros iki 1947 m. birželio 15 d. partizanai nukovė 358 MVD–MGB darbuotojus, 629 NKVD kariuomenės karius, 996 „liaudies gynėjus" bei 1302 sovietinius ir partinius aktyvistus[72]. Partija ir vyriausybė, tiek Maskvos, tiek Vilniaus, reikalavo kuo greičiau nuslopinti partizaninį karą, užgniaužti tautos pasipriešinimą. Tačiau visi terminai praėjo, o rezistencijos pabaigos nesimatė. Todėl masiškai buvo keičiami čekistų kadrai: siunčiami į kitą vietą, skiriami į žemesnes pareigas ir net kaip „neužtikrinę organizacinio vadovavimo", „nesusidoroję su užduotimis" išsiunčiami iš Lietuvos atgal į „plačiąją tėvynę". „Atpirkimo ožiais" dažniausiai tapdavo vidurinės ir žemesniosios grandžių pareigūnai. 1945 m. buvo pakeisti net 44 NKVD miestų ir apskričių skyrių viršininkai bei jų pavaduotojai, t. y. per 78 proc. visų; 1946 m. tokių pakeitimų buvo 28 (beveik 44 proc.), o 1947 m. – 25 (39 proc.)[73]. Tas pats dėjosi ir valstybės saugumo žinyboje. Nuo 1944 m. gruodžio iki 1945 m. pabaigos buvo pakeisti 22 NKGB miestų bei apskričių skyrių viršininkai (skyrių buvo 27), 1946 m. – 28 (skyrių–27), 1947 m. – 11 viršininkų (skyrių – 32)[74]. Neretai apskrities skyriaus viršininkas ar jo pavaduotojas buvo keičiamas net kelis kartus per metus.

Pokario metais beveik visi saugumiečiai buvo nevietiniai, atsiųsti iš SSRS. Tačiau krašte, kur dauguma gyventojų nemokėjo rusų kalbos, čekistai ir prokurorai negalėjo apsieiti be lietuvių kalbos. 1946 m. balandžio 25 d. LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas A. Kolotuškinas A. Sniečkui pranešė, jog ministerijoje nesukomplektuota vertėjų grupė, kadangi trūksta „patikrintų draugų", mokančių lietuvių kalbą[75]. 1946 m. lapkričio 25 d. LKP(b) CK Karinio skyriaus vedėjo pavaduotojas Rožanovas ir Kadrų skyriaus sektoriaus vedėjas N. Karpis Centro komitetą informavo, jog „didelė kliūtis operatyviniame žvalgybininkų darbe yra lietuvių kalbos nemokėjimas.

[72] LSSR MVD Kadrų skyriaus darbo 1946 m. sausio mėn.–1947 m. birželio 15 d. ataskaita, LYA, f. 142, ap. 1, b. 13, l. 82. Plg. M. Pocius, „Antisovietinis ginkluotas pasipriešinimas Lietuvoje 1944–1953 m.: represinių struktūrų nuostoliai ir civilių gyventojų netektys", *Lietuvos istorijos metraštis. 1997 metai,* Vilnius, 1998.

[73] Apskaičiuota remiantis vardiniais miestų ir apskričių skyrių viršininkų bei jų pavaduotojų sąrašais, kurie du kartus per metus (birželio ir gruodžio pradžioje) būdavo pateikiami LKP(b) CK, žr. LVOA, f. 1771, ap. 8, b. 296, 298; ap. 9, b. 426, 427; ap. 10, b. 531, 532.

[74] Ibid. (MGB vadovybė pateikdavo tik miestų ir apskričių skyrių viršininkų sąrašus).

[75] Ibid., ap. 9, b. 263, l. 8 (prašoma siųsti dirbti į MGB šiuos „patikrintus draugus": Šifrą Gorbaitę, Esterą Grodzenčekaitę, Emiliją Kaznicytę, Reizą Keselmanaitę, Aną Kočerginskają, Varvarą Krasnenkovą, Raisą Rafaitę, Chaną Rozmanaitę, Eleną Skulevič ir Eleną Šarmaitienę).

Apskričių [MVD ir MGB. – *L. T.*] skyriuose yra 2–3 vietiniai draugai, mokantys lietuviškai, o kiti operatyviniai darbuotojai lietuvių kalbos nemoka ir jos nesimoko. Į susitikimus su agentais eina lydimi vertėjo bei apsaugos, o tai gali išslaptinti agentūrą ir sužlugdyti operacijas“[76]. Po savo komandiruotės 1946 m. lapkričio mėn. į Alytų tą patį pranešė ir aukštas LKP(b) CK pareigūnas Goriunovas[77]. Be vertėjų negalėjo apsieiti ir valdžios organizuoti parodomieji partizanų teismai[78].

Tiesa, dar 1944 m. balandžio 26 d. LKP(b) CK įpareigojo visus LSSR darbuotojus, taigi ir represinių struktūrų, išmokti lietuvių kalbą; buvo skirtos ir lėšos, o Švietimo liaudies komisariatui pavesta organizuoti kursus[79]. Tačiau šis nutarimas iš esmės taip ir liko popieriuje.

LKP vadovai, ypač A. Sniečkus, praktiniais bei principiniais tikslais, t. y. siekdami greičiau įveikti rezistenciją ir parodyti, kad su „buržuazinių nacionalistų gaujomis“ kovoja pati lietuvių tauta, stengėsi represinės valdžios įstaigose įdarbinti daugiau lietuvių. Tokiai respublikos vadovybės politikai iki tam tikros ribos neprieštaravo ir „centras“– VKP(b) CK, SSRS vidaus reikalų bei Valstybės saugumo ministerijos, šalies generalinė prokuratūra.

1944 m. gruodžio 22 d. LKP(b) CK priėmė nutarimą stiprinti respublikos miliciją papildant ją 600 „patikrintų ir sovietų valdžiai atsidavusių“ asmenų, nusimanančių apie vietos sąlygas, pirmiausia – buvusiais partizanais, komjaunuoliais ir demobilizuotais Raudonosios armijos kariais[80]. 1945 m. rudenį žlugo sumanymas įlieti į respublikos NKVD–NKGB tūkstantį demobilizuotų 16-osios („lietuviškosios“) divizijos karių: dauguma atsiųstųjų buvo mažaraščiai ir, be to, rusai, nemokėję lietuvių kalbos[81].

[76] Ibid., b. 249, l. 167–169.

[77] Ibid., ap. 190, b. 4, l. 138.

[78] A. Anušauskas, *Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 metais*, p. 255.

[79] LKP(b) CK biuro 1944 m. balandžio 26 d. nutarimas dėl lietuvių kalbos mokymosi, LVOA, f. 1771, ap. 7, b. 27, l. 6; LSSR LKT 1944 m. gegužės 25 d. sprendimas, ibid., b. 80, l. 28. Pagal LSSR NKGB Kadrų skyriaus 1946 m. vasario 2 d. pažymą apie darbuotojų sudėtį 1946 m. pradžioje iš 1225 kitataučių NKGB darbuotojų lietuvių kalbos mokėsi 281. Kokie buvo to mokymosi rezultatai, nėra žinoma (žr. ibid., ap. 8, b. 290, l. 19–20). Geri būti jie negalėjo, nes Vidaus reikalų komisariato Kadrų skyriaus 1945 m. darbo ataskaitoje nurodyta, jog komisariato centre ir Milicijos valdyboje vieną kartą per savaitę vyko dviejų valandų trukmės lietuvių kalbos kursai (žr. LYA, f. 142, ap. 1, b. 2, l. 102). Šie kursai, matyt, greit nustojo veikti, nes vėlesnių metų dokumentuose apie juos neužsimenama.

[80] Apie LSSR milicijos organų kadrų sukomplektavimą, LVOA, f. 1771, ap. 7, b. 68, l. 5.

[81] A. Anušauskas, *Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1953 metais*, p. 255–256.

Valstybės saugumo organams buvo reikalingi lietuvių kalbą mokantys operatyviniai darbuotojai, todėl 1946 m. vasario mėn. LKP(b) CK išsiuntinėjo apskričių komitetams tokį raštą: „Vykdant VKP(b) CK 1946 m. sausio 19 d. nutarimą, siūlome jums kartu su NKGB apskričių skyrių viršininkais atrinkti pastoviam darbui Lietuvos SSR NKGB po vieną partijos narį arba kandidatą ir po vieną komjaunuolį, lietuvius, vyrus <...>. Jūsų parinkti draugai privalo turėti 7 klasių išsimokslinimą arba savo išsilavinimu atitikti jį, o pagal sveikatos stovį tikti darbui NKGB organuose“[82].

Rezistencijos slopinimu vis labiau užsiimant Valstybės saugumo ministerijai, LSSR vadovai skyrė ypatingą dėmesį šios žinybos kadrams. 1947 m. gruodžio 12 d. LKP(b) CK jau kelintą kartą MGB kritikavo, kad ši nekomplektuoja nacionalinių kadrų, ypač žemutinių savo grandžių, ir nutarė: 1) prašyti VKP(b) CK leisti suformuoti MGB vidaus kariuomenei priklausančius lietuviškus dalinius; 2) per savaitę paskirti lietuvį ministro pavaduotoją kadrų reikalams; 3) iki mėnesio pabaigos atrinkti ir pasiųsti į MGB apskričių skyrius dirbti vadovaujamojo darbo 40 komunistų, mokančių lietuvių kalbą; 4) papildyti aparatą, ypač valsčių poskyrius, patikimais vietiniais kadrais; tuo tikslu kartu su LKP miestų ir apskričių komitetais atrinkti 100 komjaunuolių bei įstaigų darbuotojų, mokančių lietuvių kalbą; 5) padidinti priėmimo į respublikinę MGB mokyklą kontingentą; 6) papildyti MGB kadrus MVD darbuotojais lietuviais[83]. Iš viso darbui Valstybės saugumo ministerijoje turėjo būti atrinkta 150 lietuvių.

Antrasis šio LKP(b) CK nutarimo punktas buvo įvykdytas (tiesa, ne per savaitę, o po trijų mėnesių): SSRS MGB vadovas V. Abakumovas neprieštaravo, kad LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotoju vietoj leningradiečio čekisto G. Basovo būtų paskirtas užkietėjęs vietinis bolševikas (už komunistinę veiklą 10 metų sėdėjęs Lietuvos Respublikos kalėjimuose), pirmuoju sovietmečiu užėmęs NKVD 3-iojo, vėliau – NKGB 3-iojo skyriaus viršininko postą, karo metais – sovietinis partizanas-diversantas vokiečių užimtoje Lietuvoje, o pokario laikotarpiu – Sąjunginės religinių kultų tarybos įgaliotinis Lietuvos SSR A. Gailevičius[84]. Tačiau Maskva nesutiko, kad sovietinė Lietuva turėtų vidaus kariuomenės dalinius.

[82] LVOA, f. 1771, ap. 9, b. 251, l. 98.

[83] LKP(b) CK biuro 1947 m. gruodžio 12 d. nutarimas „Dėl kovos su buržuaziniu nacionalistiniu pogrindžiu ir jo ginkluotomis gaujomis sustiprinimo“, ibid., ap. 190, b. 5, l. 179–187.

[84] A. Gailevičiaus asmens byla, ibid., ap. 227, b. 2455.

Kad ir kaip stengėsi LKP vadovybė, lietuviai represinėse struktūrose prigydavo sunkiai, ir jų ten daugėjo labai pamažu. Daugelis vietos gyventojų, ypač labiau išprususių, patys nenorėjo ten dirbti[85], kitiems kliudė „netinkama" biografija, „bloga" socialinė kilmė, giminaičiai Vakarų pasaulyje; ne paskutinėje vietoje buvo LSSR represinių įstaigų, ypač valstybės saugumo, rusakalbių vadovų nepasitikėjimas vietiniais kadrais, net ir komunistais[86].

Lietuvių nėjimo į MVD–MGB priežastys atskleistos Vidaus reikalų komisariato Kadrų skyriaus 1946 ir 1947 m. darbo ataskaitose: „Kadrus parinkti vietoje, respublikoje vykstant klasių kovai ir vokiškųjų-lietuviškųjų nacionalistų žiauriam terorui prieš sovietinius-partinius aktyvistus, yra labai sunku. Yra atvejų, kai lietuviams pradėjus dirbti MVD bei milicijoje jų šeimos buvo iššudytos. Be to, vokiečių okupacijos ir ankstesniaisiais, buržuazinio smetoninio režimo, metais dalis gyventojų susikompromitavo dėl ryšių su vokiškaisiais okupantais, nacionalistiniais bei fašistiniais elementais, o ką jau kalbėti apie tiesioginę išdavystę tų, kurie savanoriškai tarnavo vokiečiams arba išėjo į gaujas. Todėl yra pavojus, kad į mūsų organus gali prasiskverbti nepageidautini elementai, slepiantys savo politinę praeitį. Kita vertus, kai kurie atsidavę sovietų valdžiai žmonės, bijodami dėl savo šeimų <...>, susilaiko ir nestoja į mūsų organus"[87].

1948 m. pabaigoje naujasis LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas A. Gailevičius LKP(b) CK pranešė, jog vykdant 1947 m. gruodžio 12 d. nutarimą partijos miestų bei apskričių komitetai ir MGB apskričių skyriai rekomendavo darbui MGB 116 lietuvių, tačiau iki lapkričio 1 d. priimti tiktai du, dar 37 kandidatūros svarstomos, o net 77 kandidatai lietuviai „išbrokyti" kaip netinkami dėl sveikatos ar „kompromituojančių" biografijos duomenų[88].

Ne ką geriau buvo įgyvendintas ir LKP(b) CK 1951 m. gruodžio 28 d. nutarimas pasiųsti dirbti į MGB ne mažiau kaip 100 komunistų[89]. Praslinkus

[85] 1950 m. pradžioje LSSR MGB Geležinkelių apsaugos valdyba, LKP(b) CK aiškindama, kodėl jos sistemoje labai mažai yra lietuvių (1950 m. sausio 1 d. iš 602 darbuotojų buvo tik 29), nurodė, jog operatyviniais darbuotojais gali būti tik baigę vidurinę mokyklą asmenys, o „dauguma vietos gyventojų, parciškiančių norą dirbti MGB organuose, turi tik 3–4 klasių išsimokslinimą" (LVOA, f. 1771, ap. 92, b. 23, l. 9).

[86] LSSR MVD Kadrų skyriaus 1945 m. darbo ataskaitoje nurodyta, jog daugumai apskričių skyrių viršininkų vietiniai kadrai buvo nepriimtini, nes nemokėjo rusų kalbos ir neturėjo operatyvinio bei čekistinio darbo patirties (LYA, f. 142, ap. 1, b. 2, l. 103).

[87] Ibid., b. 7, l. 79; b. 13, l. 94–95.

[88] A. Gailevičiaus 1948 m. lapkričio 18 d. pažyma apie LSSR MGB komplektavimą vietiniais kadrais iki 1948 m. lapkričio 1 d., LVOA, f. 1771, ap. 52, b. 45, l. 189.

[89] LKP(b) CK biuro 1951 m. gruodžio 28 d. posėdžio protokolas, ibid., ap. 112, b. 133, l. 108.

daugiau kaip pusmečiui partijos Vilniaus srities komiteto Administracinio skyriaus vedėjas T. Pomorcevas pranešė, jog peržiūrėjus lietuvių komunistų asmens bylas [pirmasis „filtras". – *L. T.*] buvo atrinkti 152 kandidatai, tačiau po pirminio patikrinimo [antrasis „filtras". – *L. T.*] paaiškėjo, jog 43 iš jų netinka darbui MGB dėl sveikatos, o 58 – dėl savo biografijos (kilę iš „buožių", turi užsienyje arba tremtyje giminaičių ir pan.); liko trečiasis, paskutinis „filtras" – specialusis patikrinimas. „Iš jį perėjusių 10 asmenų, – pranešė T. Pomorcevas, – 6 pasirodė esą netinkami. Kol kas partijos Vilniaus srities komitetas rekomendavo dirbti MGB 5 asmenis"[90]. O štai kaip šis LKP(b) CK nutarimas buvo vykdomas Kauno srityje: buvo kalbėtasi su 150 asmenų, iš kurių tik 61 sutiko dirbti MGB, tačiau 20 iš jų netiko dėl sveikatos, o 7 – dėl biografijos[91].

Palyginti nesunkiai lietuviai buvo priimami į miliciją, o lengviausiai – į stribus. 1952 m. vasario 6 d. LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas G. Sokolovskis LKP(b) CK pranešė, jog vykdant 1950 m. spalio 25 d. VKP(b) CK nutarimą dėl milicijos papildymo komunistais bei komjaunuoliais respublikoje reikėjo pasiųsti į miliciją 150 komunistų ir 400 komjaunuolių; iki šiol atrinkti 452, iš kurių 198 yra lietuviai, 206 – vietiniai rusai, 5 – lenkai ir 43 – kitų tautybių asmenys[92].

Svarbiausias vaidmuo rengiant nacionalinius čekistų bei milicijos kadrus teko MVD–MGB mokykloms. LKP(b) CK 1944 m. spalio 18 d. nutarimu ir SSRS NKVD to paties mėnesio 21 d. įsakymu Vilniuje (Trakų gatvėje) buvo įsteigta 250 vietų operatyvinių darbuotojų, o Kaune – 450 vietų milicininkų rengimo vienmetės mokyklos[93]. Nuo 1945 m. pradžios Vilniuje taip pat veikė šešių mėnesių operatyvinių NKGB darbuotojų rengimo kursai, kuriuose mokėsi 60 asmenų[94]. L. Berijos 1946 m. vasario 1 d. potvarkiu vietoj šių kursų buvo atidaryta vienmetė 200 vietų respublikinė NKGB mokykla (A. Suvorovo, dabar L. Sapiegos, gatvėje) lietuvių tautybės čekistams rengti[95]. Nuo 1948 m.,

[90] Ibid., ap. 133, b. 19, l. 135–136.

[91] LKP(b) Kauno srities komiteto sekretoriaus A. Barkausko pranešimas, ibid., l. 133.

[92] Ibid., l. 89–90.

[93] LSSR NKVD Kadrų skyriaus 1945 m. darbo ataskaita, LYA, f. 142, ap. 1, b. 2, l. 103; LKP(b) CK sekretoriaus M. Junčo-Kučinsko ir vidaus reikalų liaudies komisaro J. Bartašiūno 1944 m. lapkričio 1 d. raštas partijos apskričių komitetų sekretoriams ir NKVD skyrių viršininkams, LVOA, f. 494, ap. 494, b. 62, l. 7.

[94] LKP(b) CK 1944 m. lapkričio 24 d. nutarimas „Dėl LSSR NKVD kursų klausytojų parinkimo", ibid., f. 1771, ap. 7, b. 59, l. 15.

[95] LSSR valstybės saugumo komisaro D. Jefimovo 1945 m. lapkričio 30 d. raštas A. Sniečkui, ibid., ap. 8, b. 176, l. 82.

LKP(b) CK pasiūlius, į šią mokyklą buvo priimama jau 400 asmenų. Prie visų minėtųjų mokyklų veikė MVD–MGB darbuotojų kvalifikacijos kėlimo kursai.

MVD–MGB mokyklų kursantus komplektavo partijos miestų ir apskričių komitetai kartu su vietiniais MVD–MGB skyriais. Buvo priimami komunistai, komjaunuoliai, taip pat nepartiniai, „turintys teigiamas partines-darbines charakteristikas“, kurių biografijose nebuvo „kompromituojančios medžiagos“, 20–37 metų amžiaus vyrai, nepriekaištingos sveikatos, baigę bent septynmetę mokyklą, tam tikrais atvejais – ir mažesnio išsilavinimo, tačiau raštingi ir turintys „gyvenimo patirtį“. Priimant į mokyklas pirmenybė buvo teikiama lietuviams, tačiau nebuvo uždarytos durys ir kitiems vietos gyventojams, mokėjusiems kalbėti lietuviškai (į MGB mokyklą – be akcento)[96]. LKP(b) CK kadrų sekretoriaus E. Ozarskio 1946 m. birželio 8 d. rašte miestų ir apskričių komitetų sekretoriams pažymėta, kad į kandidatų MGB mokyklai atranką „reikia žiūrėti labai rimtai, nes nacionalinių čekistų kadrų parengimas turi didelę politinę svarbą [rodo, jog su „banditais“ kovoja pati lietuvių tauta. – *L. T.*]“[97].

Nepaisant nemažų respublikos vadovybės pastangų, MVD–MGB mokyklos buvo sunkiai komplektuojamos. Minėtame E. Ozarskio rašte pažymėta, kad vykdydama LKP(b) CK 1945 m. gruodžio 12 d. įpareigojimą Kauno bei Šiaulių miestų ir Kauno, Kėdainių, Kretingos, Lazdijų, Panevėžio, Telšių, Švenčionių apskričių valdžia turėjo rekomenduoti į MGB mokyklą 83 kandidatus, tačiau iki 1946 m. birželio pradžios teatsiuntė 58, kurių, beje, pusė (29) buvo netinkami[98]. Apie kandidatų tinkamumą sprendė rusakalbė Valstybės saugumo bei Vidaus reikalų ministerijų ir pačių mokyklų vadovybė[99], įtariai žiūrėjusi į vietos gyventojus. Antai valstybės saugumo ministro pavaduotojo kadrų reikalams A. Gailevičiaus 1949 m. birželio 21 d. rašte LKP(b) CK Ad-

[96] LKP(b) CK sekretoriaus M. Junčo-Kučinsko ir vidaus reikalų liaudies komisaro J. Bartašiūno 1944 m. lapkričio 1 d. raštas partijos apskričių komitetų sekretoriams ir NKVD skyrių viršininkams, ibid., f. 494, ap. 494, b. 62, l. 7.

[97] Ibid., f. 1771, ap. 9, b. 263, l. 11–19.

[98] Ibid.

[99] Nuo 1946 m. pradžios iki 1950 m. LSSR MGB mokyklai vadovavo buvęs NKGB Gorkio (1940–1943 m.) ir Sverdlovsko (1943–1945 m.) mokyklų viršininkas valstybės saugumo pplk. J. Čiuškinas (Asmens byla, LVOA, f. 1771, ap. 3, b. 5055); pirmasis MVD Vilniaus mokyklos viršininkas – buvęs aukštas NKVD „Smerš“ Maskvoje parcigūnas valstybės saugumo pplk. V. Afoninas (Asmens byla, ibid., b. 2098); Kauno milicijos mokyklos viršininkas milicijos plk. M. Kislovas iki atvykimo į Lietuvą (1945 m. rudenį) tokį pat postą užėmė Taškente (Asmens byla, ibid., b. 4805). Nuo 1950 m. vasario MGB Vilniaus mokyklai vadovavo plk. A. Jefremenka, vėliau tapęs istoriku (žr. „Jefremenka Aleksandras“, *Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 2, p. 116–117).

ministracinio skyriaus vedėjui M. Moskvinui informuojama, kad tais metais visi partijos apskričių komitetai gerai pasidarbavo parinkdami kandidatus MGB mokyklai ir atsiuntė 375 kandidatus, tačiau respublikos MGB net 196 iš jų atmetė; specialųjį patikrinimą sėkmingai perėjo kol kas tik 109 asmenys[100]. Dėl šios priežasties MVD–MGB mokyklos nebuvo visiškai sukomplektuojamos. 1947 m. Valstybės saugumo ministerijos mokykloje mokėsi 196, MVD Vilniaus karininkų mokykloje – 134, Kauno milicijos mokykloje – 346 kursantai[101]. 1948 m. rudenį į milicijos mokyklą buvo priimti 286 lietuviai, 75 vietiniai rusai ir 5 kitų tautybių asmenys, o į MVD Vilniaus mokyklą – 134 lietuviai, 48 rusai, 4 kitų tautybių asmenys[102]. 1949 m. pastaroji buvo pertvarkyta į sąjunginę, todėl iš esmės pasikeitė tautinė jos kursantų sudėtis. 1952 m. pavasarį joje mokėsi 317 rusų, 30 ukrainiečių, 8 baltarusiai, 8 totoriai, 6 mordviai, 5 komiai, 3 armėnai, 2 azerbaidžaniečiai ir 17 „kitų“, iš viso 396 asmenys[103]; mokykloje lietuvių, matyt, nebuvo nė vieno.

Nors LSSR MVD–MGB mokyklos rengė „nacionalinius“ kadrus, tačiau dvasia jose buvo anaiptol ne lietuviška. Visi dalykai buvo dėstomi rusų kalba. Stojantieji į MVD karininkų mokyklą laikė SSRS istorijos, geografijos ir rusų kalbos bei literatūros egzaminus, o Kauno milicijos mokykloje vietoj SSRS istorijos buvo SSRS Konstitucijos egzaminas[104]. Dėstytojų ir pagalbinis personalas taip pat buvo perdėm „internacionalinis“. 1952 m. MVD Vilniaus mokykloje dirbo 93 rusai, 9 baltarusiai, 11 ukrainiečių, 10 lenkų, 2 žydai bei 4 lietuviai, iš viso 129 personalo darbuotojai[105].

Pirmoji laida – 194 karininkai ir 39 seržantai – NKVD Vilniaus mokyklą baigė 1945 m. lapkričio mėn., o milicijos mokyklą (424 milicijos karininkai bei seržantai) – 1946 m. sausio mėn. Visi jie kaip operatyviniai įgaliotiniai buvo įdarbinti MVD apskričių skyriuose ir valsčių poskyriuose[106]. Iš vidaus

[100] LVOA, f. 1771, ap. 52, b. 48, l. 309.

[101] LKP(b) CK sekretoriaus D. Šupikovo 1947 m. rugpjūčio 13 d. darbo su kadrais ataskaita, ibid., ap. 10, b. 240, l. 44.

[102] LSSR vidaus reikalų ministro pavaduotojo A. Mickevičiaus 1948 m. spalio 1 d. duomenys apie kursantų 1948 m. priėmimą į MVD mokyklas, ibid., ap. 11, b. 290, l. 113–114.

[103] Komisijos, 1952 m. kovo mėn. tikrinusios MVD Vilniaus karininkų mokyklos darbą, pažyma, ibid., ap. 133, b. 19, l. 102, 104.

[104] D. Šupikovo ir J. Bartašiūno 1948 m. raštas apskričių valdžiai dėl mokyklų komplektavimo, ibid., ap. 190, b. 6, l. 27–28.

[105] Komisijos, 1952 m. kovo mėn. tikrinusios MVD Vilniaus karininkų mokyklos darbą, pažyma, ibid., ap. 133, b. 19, l. 102, 104.

[106] LSSR NKVD Kadrų skyriaus 1945 m. darbo ataskaita, LYA, f. 142, ap. 1, b. 2, l. 103–104.

reikalų ministro P. Jefremovo 1949 m. sausio 24 d. pažymos matyti, jog 1945–1948 m. abi MVD mokyklos iš viso parengė 332 operatyvinius MVD, 728 operatyvinius bei vadovaujančiuosius milicijos darbuotojus, 151 milicijos apylinkių įgaliotinį ir 43 kalėjimų darbuotojus[107]. Be to, 1947–1948 m. 28 lietuviai baigė Maskvos aukštąją MVD karininkų mokyklą (P. Armanavičius, J. Bankauskas, S. Bišlys, J. Jankovas, Končius, B. Mitkus, G. Satkauskas, V. Voroneckas ir kt.). To paties šaltinio duomenimis, 1949 m. pradžioje Vilniaus karininkų mokykloje mokėsi 344, Kauno milicijos – 559, kitose SSRS mokyklose – 25 asmenys[108].

Išsamių duomenų apie „nacionalinių" kadrų rengimą „lietuviškojoje" MGB mokykloje trūksta. Yra žinoma, jog 1948 m. ją baigė 146 operatyviniai darbuotojai: 99 lietuviai ir 47 vietiniai, be akcento lietuviškai kalbėję rusai[109]. 1951–1952 m. MGB mokyklą baigė 190 operatyvinių lietuvių tautybės čekistų[110]. Be to, kasmet keliasdešimt aukštesniojo rango respublikos saugumiečių buvo siunčiami tobulintis į sąjungines MGB mokyklas.

Svarbus LSSR MVD–MGB kadrų komplektavimo šaltinis buvo „liaudies gynėjai". Vien 1945–1946 m. Vidaus reikalų ministerijoje (kartu su milicija) buvo įdarbinti 604, o į MVD bei milicijos mokyklas pasiųsti 829 stribai[111]. Per visą pokario laikotarpį (1944–1953 m.), A. Anušausko duomenimis, MVD–MGB sistemoje [daugiausia milicijoje. – *L. T.*] buvo įdarbinta 3,3 tūkst. stribų[112]. Nemažai jų buvo skiriami MGB valsčių poskyrių operatyviniais įgaliotiniais.

Nepaisant LSSR vadovybės pastangų bent iš dalies sulietuvinti represines respublikos institucijas, iki pat 1953 m. pavasario, iki J. Stalino mirties, jos, ypač jų vadovybė, buvo perdėm rusiška. Beveik visi „nacionaliniai kadrai", taip pat ir baigusieji MVD–MGB mokyklas, dirbo eiliniais operatyvininkais, o vadovaujančias pareigas ėjo tik vienas kitas.

[107] LVOA, f. 1771, ap. 52, b. 61, l. 33–37.

[108] Ibid., l. 37. Be to, 1949 m. pradžioje 453 LSSR MVD darbuotojai tobulinosi neakivaizdiniuose skyriuose: Vilniaus karininkų mokyklos – 190, Kauno milicijos – 229, SSRS MVD aukštojoje mokykloje – 25, kitose SSRS mokyklose – 9 asmenys.

[109] A. Gailevičiaus 1948 m. birželio 11 d. pažyma apie Lietuvos SSR MGB kadrus, ibid., b. 3, l. 25–26.

[110] A. Gailevičiaus 1952 m. gegužės 20 d. pažyma apie darbą su kadrais LSSR valstybės saugumo ministerijoje 1951–1952 m., ibid., ap. 133, b. 19, l. 70–81.

[111] LSSR MVD BB valdybos viršininko pavaduotojo J. Sinicyno 1946 m. rugpjūčio 15 d. pažyma apie LSSR naikintojų batalionų sudėties kaitą, ibid., ap. 10, b. 273, l. 37.

[112] A. Anušauskas, *Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 metais*, p. 275.

NKVD–NKGB PIRMUOJU SOVIETMEČIU (1940–1941)

Prie sovietinio saugumo Lietuvoje ištakų stovėjo naujojo, J. Paleckio 1940 m. birželio 19 d. aktu paskirtojo, Valstybės saugumo departamento direktoriaus A. Sniečkaus bendražygiai – daugiausia iš kalėjimų išėję komunistai: V. Banaitis (Agentūros skyriaus viršininko pavaduotojas), A. Gailevičius (VSD Ypatingojo skyriaus viršininkas), A. Milvydas (VSD Registracijos ir statistikos skyriaus, vykdžiusio „liaudies priešų" apskaitą, viršininkas), E. Rozauskas (VSD Kvotų skyriaus viršininkas), A. Slavinas (sekretoriato viršininkas), V. Taurinskas (sekretoriato viršininko pavaduotojas), D. Todesas (Agentūros skyriaus viršininkas ir politinės policijos viršininko pavaduotojas), J. Volfsonas (Ypatingojo skyriaus viršininko pavaduotojas), J. Zdanavičius (naujasis politinės policijos viršininkas) ir kt.[113] Į periferiją LKP nusiuntė A. Petrauską (saugumo Vilniaus apygardos viršininku; nuo birželio 26 d. jį pakeitė A. Mickevičius), F. Krastinį (saugumo Kauno apygardos viršininku), B. Baranauską (Šiaulių apygardos viršininku), K. Petriką (Marijampolės apygardos viršininku), J. Vildžiūną (Panevėžio apygardos viršininku), V. Vildžiūną (Ukmergės apygardos viršininku)[114]. Apskritai birželio pabaigoje–liepos pradžioje partija nusiuntė į saugumo įstaigą savo „elitą". Vieniems darbas saugumo sistemoje tebuvo trumpalaikis politinės jų biografijos epizodas, nes po kurio laiko partija juos perkėlė į kitus barus: J. Komodaitę (VSD Agentūros skyriaus sekretorę), A. Petrauską, J. Zdanavičių – į CK aparatą, VSD Kadrų skyriaus viršininką J. Stimburį – į profesines sąjungas (jų centro biuro pirmininku), V. Banaitį – į komunalinį ūkį (ministro pavaduotoju); kiti saugumo žinyboje pasiliko ilgesniam laikui.

Pirmieji SSRS čekistai (NKVD Užsienio žvalgybos valdybos operatyviniai darbuotojai) D. Zagarovas ir D. Švarcmanas atvyko į Lietuvą jau birželio 15-ąją kartu su V. Dekanozovu[115]. Nuo birželio pabaigos naujuosius saugumo įstaigos vadovus Kaune instruktavo bent šeši iš Maskvos atsiųsti enkavėdistai (D. Bykovas, Charitonovas, S. Choleva, Plaskobajevas, Solovjovas, D. Švarcmanas) ir

[113] Nustatyta remiantis Valstybės saugumo departamento direktoriaus 1940 m. birželio 19–liepos 25 d. įsakymais (LCVA, f. 378, ap. 10, b. 608, l. 43–49; ap. 12, b. 288, l. 24; ap. 10, b. 198, l. 8–11) ir minėtuoju I. Petravičiūtės straipsniu.

[114] Ibid.

[115] H. Šadžius, „1941-ųjų birželis: budeliai ir aukos", *Lietuvos rytas*, 1993, birželio 12.

penki – Vilniuje[116]; „svečių" atsirado ir periferijoje[117]. Lietuvai tapus sovietine respublika, SSRS čekistai išėjo į dienos šviesą. 1940 m. rugpjūčio 9 d. laikinai ėjusio VSD direktoriaus (A. Sniečkui išvykus į Maskvą) pareigas D. Zagarovo įsakymu skyrių viršininkais bei jų pavaduotojais buvo paskirta 16 pareigūnų, iš jų bent 10, sprendžiant iš pavardžių, buvo nevietiniai, o iš 20 poskyrių viršininkų – net 15[118]. Naujojo VSD vadovo tos pačios dienos įsakymu Nr. 61 iš SSRS atvykusių čekistų grupė buvo priskirta valstybės saugumo Vilniaus apygardai[119]. A. Anušausko duomenimis, tarp 254 į valstybės saugumą naujai priimtų darbuotojų buvo 118 lietuvių, 44 žydai ir 92 rusai[120]. Nuo rudens čekistai „internacionalistai" į Lietuvą plūdo masiškai, ir 1941 m. birželio mėn., kaip matyti 1 lentelėje, Vidaus reikalų bei Valstybės saugumo liaudies komisariatuose dirbo daugiau kaip 700 iš SSRS atsiųstų pareigūnų.

NKVD sistemoje atvykėlių buvo palyginti dar nedaug – apie 10 proc., tačiau ir čia jie užėmė vadovaujančius postus. Du iš trijų liaudies komisaro A. Guzevičiaus pavaduotojų buvo nevietiniai – V. Doncovas ir birželio 11 d. komunistą pogrindininką A. Mickevičių pakeitęs I. Vradijus (trečiasis pavaduotojas milicijos reikalams buvo sulietuvėjęs latvis F. Krastinis)[121].

1941 m. gegužės pabaigoje–birželio pradžioje *NKVD sekretoriato* viršininkas buvo V. Taurinskas, jo pavaduotojas – V. Kolodijus[122]. *1-ajam*

[116] I. Petravičiūtė, „Sovietinio saugumo struktūra ir funkcijos Lietuvoje (1941–1954)", *Genocidas ir rezistencija*, 1997, Nr. 1, p. 56.

[117] P. Šilas prisimena, jog B. Baranauską į Šiaulius atlydėjo tik rusiškai kalbėjęs leitenantas („Paskutinės VLIK'o dienos Lietuvoje", *Pergalė*, 1990, Nr. 7, p. 15); H. Šadžius, „1941-ųjų birželis: budeliai ir aukos", *Lietuvos rytas*, 1993, birželio 12.

[118] LCVA, f. R-756, ap. 6, b. 5, l. 94.

[119] A. Anušauskas, V. Vosyliūtė, „Represijų mechanizmas 1940–1941 metais", *Lietuvos gyventojų genocidas*, t. 1, p. XVIII.

[120] Ibid., p. XIX.

[121] L. Truska, „Lietuvos valdžios įstaigų rusifikavimas 1940–1941 m.", *Darbai*, 1996, Nr. 1, p. 15, 19.

[122] Čia ir toliau NKVD skyrių bei poskyrių vadovai nurodyti pagal šios žinybos Kadrų skyriaus parengtą dokumentą: Lietuvos TSR vidaus reikalų liaudies komisariato darbuotojai pagal užimamas pareigas 1941 m. gegužės 28 d., LYA, f. 142, ap. 1, b. 196, l. 1–9. Šį šaltinį patvirtina ir papildo kiti dokumentai: NKVD skyrių viršininkų 1941 [birželio mėn.] sąrašas, LCVA, f. R-756, ap. 6, b. 251, l. 1–2; NKVD vadovaujančiųjų darbuotojų [1941 m. gegužė–birželis] sąrašai, ibid., b. 199, l. 14–15, 57–61, 65; Laikinai okupuotos LSSR teritorijos VKP(b) CK nomenklatūrinių darbuotojų sąrašas, LVOA, f. 1771, ap. 6, b. 85, l. 17–18; LKP(b) CK biuro posėdžių 1941 m. sausio–birželio mėn. protokolai (nomenklatūrinių darbuotojų tvirtinimo eiti pareigas medžiaga), ibid., ap. 1, b. 32–136; I. Petravičiūtė, „Sovietinio saugumo struktūra ir funkcijos Lietuvoje (1941–1954)", *Genocidas ir rezistencija*, 1997, Nr. 1, p. 66–68.

1 lentelė. Vietinių ir atsiųstų iš SSRS NKGB ir NKVD darbuotojų skaičius 1941 m. birželio mėn.

Įstaigos	Etatų skaičius		Esami darbuotojai		
	užimti	neužimti	vietiniai	nevietiniai	iš viso
NKGB (centras)[a]	332[a]	119[a]	112	101	213
Vilniaus m. valdyba	157	39	12	106	118
Kauno m. skyrius	10	2	6	2	8
Apskričių skyriai	319	101	139	79	218
Iš viso NKGB:	818[a]	261[a]	269	288	557
NKVD (centras)[b]	315	69	148	98	246
Miestų ir apskričių skyriai	188	26	138	24	162
Milicijos valdyba	188	75	64	49	113
Milicijos skyriai[c]	3486[c]	530	2835	121	2956[c]
NKVD Kalėjimų skyrius	22	5	8	9	17
Kalėjimai	993	–	878	115	993
Iš viso NKVD:	5192[c]	705	4071	416	4487[c]
Iš viso NKGB ir NKVD:	6010[c]	966	4340	704	5044[c]

[a] Tai tik vieši darbuotojai *(glasnyj štat)*. Slaptų darbuotojų *(neglasnyj štat)* buvo 202 etatai: 79 dar neužimti ir 123 sukomplektuoti. Tačiau šie į vietinius ir nevietinius nesuskirstyti.

[b] Su Archyvų skyriumi, tačiau be Milicijos valdybos ir Kalėjimų skyriaus.

[c] Be pasienio policijos, kurioje buvo 600 vyrų.

Lentelė sudaryta remiantis LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro A. Guzevičiaus 1942 m. LKP CK skyriui pateiktais duomenimis, LVOA, f. 1771, ap. 5, b. 102, l. 191–192.

specialiajam skyriui, svarbiausiam NKVD centro padaliniui, vadovavo A. Mordasovas (jis kartu buvo ir 1-ojo poskyrio viršininkas; kitų poskyrių viršininkai – G. Britkinas, I. Proninas, I. Romancevas ir A. Razorionovas); iš 22 šio skyriaus darbuotojų 15 buvo rusai, 5 – žydai ir 2 – lietuviai[123]. *Kadrų skyriaus* viršininkas buvo A. Mickevičius (pavaduotojas N. Savinas), *Ypatingosios inspekcijos* – N. Belovas, *Šaukimo į Raudonąją armiją poskyrio* – Teriajevas, *Mobilizacijos inspekcijai* vadovavo D. Šmyriovas, *Pataisos darbų kolonijų skyriui* – S. Zacharovas (pavaduotojas K. Šimkus), *Archyvų skyriui* – V. Nornovas (iš aštuonių šio skyriaus darbuotojų tebuvo viena lietuvė – valytoja), *Administracijos ir ūkio skyriaus* viršininkas buvo V. Kubasovas (pavaduotojas F. Akinfijevas), *Finansų skyriaus* – V. Faktorauskas (pavaduotojas N. Jančenka),

[123] Aštuonios laisvos šio skyriaus vietos, matyt, taip pat buvo rezervuotos nevietiniams kadrams.

Vietinės priešlėktuvinės apsaugos skyriaus – M. Košelevas (pavaduotojas A. Artiomenka), *Priešgaisrinės apsaugos skyriaus* – A. Zlotnikas (pavaduotojai G. Kozlovas ir J. Šarmaitis), *NKVD komendantas* – J. Nanartonis.

1941 m. gegužės pabaigoje iš 138 LSSR NKVD centro vadovaujančiųjų darbuotojų (skyrių bei poskyrių viršininkų, jų pavaduotojų bei padėjėjų, sekretorių, instruktorių, operatyvinių įgaliotinių, tardytojų ir inspektorių) 72 buvo rusakalbiai (52,2 proc.), 43 – lietuviai (31,2 proc.) ir 23 – žydai (16,6 proc.)[124]. Tarp pačių aukščiausių pareigūnų nevietinių, iš SSRS atsiųstų darbuotojų santykis buvo dar didesnis.

1941 m. pavasarį beveik visi milicininkai, net ir Vilnijoje, buvo lietuviai[125], tačiau dauguma aukštesniųjų pareigūnų buvo nevietiniai. Respublikinės *Milicijos valdybos* viršininko F. Krastinio pavaduotojas – buvęs Krasnodaro srities Sočio miesto milicijos viršininkas I. Riabovas. Šios valdybos *Kriminalinės paieškos skyriui* vadovavo iš Riazanės atvykęs P. Guzejevas (poskyrių viršininkai – D. Gerasimovas, P. Izmailovas, D. Liubimovas ir K. Pankratjevas), *Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu skyriui (OBChSS)* – J. Volfsonas (pavaduotojas S. Ignatjevas, o poskyrių viršininkai – V. Kovalis, I. Panovas, S. Stepanovas), *Tarnybos ir kovinės parengties skyriui* – iš Krasnodaro srities atsiųstas S. Mazulovas (pavaduotojas N. Bakantjevas), *Valstybinei autoinspekcijai* – B. Budreckis, *Pasų ir registracijos skyriaus* viršininkas buvo S. Tamošiūnas (pavaduotojas A. Mironovas), *Vizų ir užsieniečių registravimo skyriaus* – N. Orechovas, *Operatyvinio skyriaus* – N. Makarovas, *Civilinės metrikacijos skyriaus* – J. Skaudys (pavaduotojas P. Suchoručkinas)[126]. Apskritai iš 30 Milicijos valdybos skyrių ir poskyrių viršininkų bei jų pavaduotojų tebuvo šeši lietuviai (kartu su F. Krastiniu)[127].

1940 m. rugsėjo mėn. sudarius *NKVD apskričių skyrius*, visų jų viršininkais buvo paskirti lietuviai, o pavaduotojais – rusai: Alytaus apskrities – V. Palevičius ir A. Močialovas, Biržų – P. Lisas ir G. Kazakovas, Kauno

[124] Apskaičiuota remiantis 122 išnašoje nurodytais šaltiniais.

[125] Milicijos valdybos 1941 m. vasario mėn. pažymoje apie tautinę ir partinę Vilniaus miesto bei apskrities milicijos sudėtį nurodyta, kad joje buvo 85 proc. lietuvių, 9 proc. rusų, 3 proc. žydų, 1,9 proc. lenkų, 1,1 proc. kitų tautybių asmenų; 1,3 proc. buvo VKP(b) nariai, 0,9 proc. – kandidatai į narius. „Rusai daugiausia dirba Milicijos valdyboje ir iš dalies milicininkais. Visi miesto skyriai sukomplektuoti daugiausia iš lietuvių“ (žr. LVOA, f. 3109, ap. 3109, b. 34, l. 23).

[126] Milicijos valdybos darbuotojų, nurodant jų pareigybes, 1941 m. gegužės 28 d. sąrašas, LYA, f. 142, ap. 1, b. 96, l. 10–14.

[127] Apskaičiuota pagal 126 išnašoje nurodytą sąrašą.

2 lentelė. LSSR NKVD apskričių skyrių vadovai 1941 m. gegužės pabaigoje

Skyrius	Viršininkas	Pavaduotojas[a]
Vilniaus[b]	Jonas Vildžiūnas	Ivanas Zelenskis
Kauno[b]	Antanas Gudžiūnas	Vladimiras Korolenka
		Stasys Balčiūnas[c]
Alytaus	Piotras Burovenkovas	Eduardas Skobas
Biržų	Jonas Jurgaitis	Mykolas Šunakevičius
Kėdainių	Aleksandras Kovaliovas	Petras Gapšys
Kretingos	Jonas Stankevičius	Petras Grigaitis
Marijampolės	Jurgis Steponaitis	Bernardas Medelis
Mažeikių	Benediktas Balsys	laisva vieta
Panevėžio	Borisas Morkovkinas	Stanislovas Daugėla
Raseinių	Juozas Janulevičius	Julius Balynas
Rokiškio	Petras Ramanauskas	Jonas Leonavičius
Seinų (Lazdijų)	Stasys Zavadskas	Jonas Pultinavičius
Šakių	Juozas Viščiulis	Aleksandras Jeriga
Šiaulių	Jokūbas Vicas	Aleksandras Večiorka
Švenčionių	Leonas Mačėnas	Vasilijus Jakimovas
Švenčionėlių	Trofimas Blinovas	laisva vieta
Tauragės	Pranas Liepa	Gustavas Grėgeris
Telšių	Mečislovas Taurinskas	Jefimas Pavlenka
Trakų	Stasys Štendelis	Petras Keršys
Ukmergės	Povilas Lisas	J. Žilaitis
Utenos	Petras Domkus	Aleksejus Malofejevas
Vilkaviškio	Jonas Bartkevičius	Viktoras Borkys[d]
Zarasų	Aleksas Gužauskas	laisva vieta

[a] NKVD apskrities skyriaus viršininko pavaduotojas kartu buvo ir milicijos skyriaus viršininkas.

[b] Miesto ir apskrities valdyba.

[c] Pavaduotojas apskričiai.

[d] 1941 m. birželio 1 d. NKVD Vilkaviškio apskrities skyriaus viršininko pavaduotoju tapo Konstantinas Morozovas, o V. Borkys – milicijos skyriaus viršininko pavaduotoju.

Lentelė sudaryta remiantis: Vidaus reikalų liaudies komisaro A. Guzevičiaus 1941 m. kovo 19 d. įsakymas dėl apskričių skyrių viršininkų bei jų pavaduotojų skyrimo, LCVA, f. R-756, ap. 6, b. 16, l. 62–64; Vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojo A. Mickevičiaus 1941 m. balandžio 1 d. pranešimas LKP(b) sekretoriui A. Gridinui apie NKVD apskričių skyrių viršininkų bei jų pavaduotojų pakeitimą; NKVD Kadrų skyriaus parengtas sąrašas „Lietuvos SSR vidaus reikalų liaudies komisariato darbuotojai pagal pareigybes 1941 m. gegužės 28 d.“, LYA, f. 142, ap. 1, b. 96, l. 16–97.

viršininko vieta buvo laisva, pavaduotojas D. Šustarevas, Kėdainių – J. Rugienis ir J. Pavlenka, Kretingos – J. Jurgaitis ir A. Romaščenka, Marijampolės – K. Petrikas ir V. Pisarevas, Mažeikių – B. Balsys ir K. Muchinas, Panevėžio – P. Murauskas ir S. Novikovas, Raseinių – J. Matulevičius (iš pradžių kelias savaites viršininku buvo S. Gylys) ir Z. Kleminas, Rokiškio – A. Blažys ir P. Zaicevas, Seinų (Lazdijų) – J. Masionis ir V. Mirošničenka, Šakių – A. Žemaitis ir A. Tiškinas, Šiaulių – K. Macevičius ir A. Petrovas, Švenčionėlių viršininko vieta buvo laisva, pavaduotojas M. Šermanas, Tauragės – P. Domkus ir P. Sokolovas, Telšių – P. Lapinskas ir P. Morozovas, Trakų – S. Štendelis ir I. Grišačiovas, Ukmergės – V. Vildžiūnas ir F. Karpačiovas, Utenos – P. Skurkis ir G. Leonovas, Vilkaviškio – J. Povilaitis ir A. Šurepovas, Zarasų – A. Kuzma ir A. Guskovas[128]. Tačiau 1941 m. kovo mėn. sudarius Valstybės saugumo liaudies komisariatą beveik visi rusakalbiai NKVD apskričių skyrių vadovai perėjo į NKGB apskričių skyrius (plg. su 3 lentelės duomenimis), todėl NKVD apskričių skyrių vadovybėje, matyt, laikinai padaugėjo vietinių kadrų. Kaip matyti 2 lentelėje, 1941 m. pavasarį iš 44 NKVD apskričių skyrių viršininkų ir jų pavaduotojų (šie buvo ir milicijos skyrių viršininkai) 1 buvo žydas (Šiaulių apskrities skyriaus viršininkas J. Vicas), 11 – rusakalbiai, o visi kiti – lietuviai, žinoma, komunistai, įstoję į partiją dar „buržuazijos valdymo metais“, aktyvūs „revoliucinio judėjimo“ dalyviai, t. y. kovotojai su Lietuvos nepriklausomybe[129]. Beje, trečiasis asmuo NKVD apskrities įstaigoje – milicijos skyriaus viršininko pavaduotojas paprastai būdavo rusas[130]. Išsimokslinimas jokios reikšmės neturėjo: dauguma NKVD viršininkų tebuvo baigę pradžios mokyklą, o kai kurie (V. Borkys, S. Štendelis) – „savamoksliai“.

Pirmuoju sovietmečiu NKVD *Kalėjimų skyriaus* viršininkas buvo LKP narys nuo 1935 m., buvęs Kauno geležinkelių dirbtuvių darbininkas A. Bo-

[128] LSSR NKVD vadovaujančiųjų darbuotojų 1940 m. rugsėjo mėn. sąrašas, LCVA, f. R-756, ap. 6, b. 479, l. 212–214; NKVD apskričių skyrių vadovų 1940 m. rugsėjo 28 d. ir 1940 m. spalio 16 d. sąrašai, LVOA, f. 1771, ap. 1, b. 307, l. 118–119, 124–125.

[129] Žr. jų biografijas *Mažojoje lietuviškojoje tarybinėje enciklopedijoje*.

[130] 1941 m. gegužės pabaigoje Alytaus apskrities milicijos viršininko pavaduotojas buvo A. Šikailovas, Biržų – I. Skvorcovas, Kretingos – P. Berezinas, Marijampolės – I. Stepinas, Mažeikių – D. Šinkarčiukas, Panevėžio – V. Tichomirovas, Raseinių – N. Safanovas, Rokiškio – Barabanovas, Seinų (Lazdijų) – A. Vorfolomejevas, Šakių – Ratnikovas, Šiaulių – I. Višniovas, Švenčionėlių – A. Litvinovas, Tauragės – P. Ručkinas, Telšių – D. Česnokovas, Trakų – I. Stolbinuchinas, Ukmergės – V. Gudasovas, Utenos – P. Petuškovas, Zarasų – D. Glazunovas. Kelių apskričių milicijos viršininkų pavaduotojų vietos buvo laisvos (NKVD apskričių skyrių darbuotojų 1941 m. gegužės 28 d. sąrašas, LYA, f. 142, ap. 1, b. 96, l. 16–97).

rodinskas, o pavaduotojas – taip pat pradžios mokyklą tebaigęs, tačiau VKP(b) narys nuo 1919 m. ir 20 metų čekisto stažą turėjęs liūdnai pagarsėjusio kalėjimo Solovkų salose (Baltojoje jūroje) buvęs viršininkas A. Čečevas (pavaduotojas politiniam darbui – daugiau kaip 13 metų už komunistinę veiklą Lietuvos kalėjimuose išsėdėjęs D. Kučinskas). Iš pradžių kalėjimų viršininkai buvo vietiniai komunistai, tačiau 1941 m. pavasarį juos imta keisti labiau patyrusiais iš Rusijos atsiųstais čekistais. 1941 m. gegužės pabaigoje dvylikai LSSR NKVD kalėjimų vadovavo[131]:

1-asis kalėjimas (Kauno) – viršininkas M. Kovaliovas, pavaduotojas A. Kuzmičevas, padėjėjas Prichodka, politinis vadovas K. Pocius[132]; abu kalėjimo operatyviniai įgaliotiniai ir visi aštuoni budintieji viršininko padėjėjai buvo rusai;

2-asis kalėjimas (Vilniaus Lukiškių) – viršininkas V. Kravcovas, pavaduotojas J. Zagurskis[133], padėjėjas I. Vyražeikinas, politinis vadovas P. Mičiūnas[134]; abu operatyviniai įgaliotiniai ir trys budintieji viršininko padėjėjai buvo rusai, ketvirtasis (A. Kazakevičius) – vietinis;

3-iasis kalėjimas (Vilniaus moterų) – viršininkas J. Žvavunas[135], pavaduotojas M. Timofejevas, politinis vadovas A. Feldmanas; operatyvinis įgaliotinis ir du budintieji viršininko padėjėjai buvo vietiniai rusai, kiti du – atsiųsti iš SSRS;

4-asis kalėjimas (Panevėžio) – viršininkas K. Pečiokas, pavaduotojas A. Pantelejevas, politinis vadovas C. Duleckis; operatyvinis įgaliotinis ir trys budintieji viršininko padėjėjai buvo rusai, ketvirtasis (A. Česonis) – lietuvis;

5-asis kalėjimas (Šiaulių) – viršininkas V. Gorochovas, pavaduotojas I. Utkinas, politinis vadovas V. Gečiauskas; vienas operatyvinis įgaliotinis buvo atsiųstas iš SSRS (V. Ovčinikovas), o kitas ir visi keturi budintieji viršininko pavaduotojai – vietiniai (S. Bišlys, J. Kisenkovas, Š. Lipšicas, I. Spranaitis, T. Šimaitis);

6-asis kalėjimas (Marijampolės) – viršininkas J. Zigmantas, pavaduotojas ir kartu operatyvinis įgaliotinis A. Beginas, politinis vadovas I. Aronavičius; vienas budintysis viršininko pavaduotojas buvo rusas, kiti trys – lietuviai;

[131] Nustatyta remiantis šaltiniais: NKVD kalėjimų darbuotojų 1941 m. gegužės 28 d. sąrašas, LYA, f. 142, ap. 1, b. 96, l. 98–123; NKVD kalėjimų vadovų 1941 m. birželio 17 d. sąrašas, LCVA, f. R-756, ap. 2, b. 79, l. 5–6; Vardinis LKP(b) narių 1941 m. birželio mėn. sąrašas, LVOA, f. 1771, ap. 2, b. 256–258.

[132] Iki 1941 m. kovo 15 d. jis buvo kalėjimo viršininkas.

[133] Iš Simferopolio atsiųstas lietuvių kilmės čekistas.

[134] 1940 m. rudenį buvo Šiaulių, o 1941 m. žiemą – Kauno kalėjimo viršininkas.

[135] Iki 1941 m. pavasario kalėjimo viršininkas buvo vietinis rusas J. Sergejevas.

7-asis kalėjimas (Ukmergės) – viršininkas M. Avdejevas, pavaduotojas ir kartu operatyvinis įgaliotinis P. Syrcovas, politinis vadovas V. Seržantovas; visi trys budintieji viršininko padėjėjai – lietuviai;

8-asis kalėjimas (Tauragės) – viršininkas M. Viršilovas, politinis vadovas P. Žalimas;

9-asis kalėjimas (Raseinių) – viršininkas V. Katkus; du korpusų vyresnieji – lietuviai, trečiasis – žydas;

10-asis kalėjimas (Utenos)– viršininkas E. Čipkus, politinis vadovas G. Jofė;

11-asis kalėjimas (Telšių)– viršininkas V. Minajevas, politinis vadovas vietinis rusas V. Reinikovas[136] (iki 1941 m. pavasario buvo kalėjimo viršininkas);

12-asis kalėjimas (Švenčionių) – viršininkas I. Malachovas, politinis vadovas Dziuba, operatyvinis įgaliotinis V. Sapožnikovas; visi keturi budintieji viršininko padėjėjai – rusai ir baltarusiai.

Aukščiau pateiktus duomenis apie NKVD kalėjimų vadovybę papildo 1941 m. pavasarį parengtas Lukiškių kalėjimo tarnautojų sąrašas[137]. Pagal šį šaltinį korpusų vyresnieji buvo 5 lietuviai ir 3 Lietuvos rusai, vyresnieji prižiūrėtojai – 7 lietuviai ir 4 rusai, I kategorijos prižiūrėtojai – 16 lietuvių, 1 žydas ir 2 rusai, eiliniai prižiūrėtojai – apie 80 lietuvių, keletas lenkų, 7 žydai ir 7 rusai; tarp kitų 30, daugiausia ūkio, darbuotojų buvo 26 lietuviai ir 4 žydai (gydytoja, vertėja, fotografas, gaisrininkas). Panaši žemesniojo personalo sudėtis (išskyrus Švenčionis, kur tarp prižiūrėtojų nebuvo nė vieno lietuvio[138]) buvo ir kituose kalėjimuose[139]. Beje, tarp kalėjimų darbuotojų, net ir žemiausiųjų, neliko nė vieno, dirbusio ten iki 1940 m. birželio 15-osios („buržuazijos valdymo metais“). Kalėjimų vadovai buvo pakeisti jau pirmo-

[136] Pasak A. Anušausko, A. Vaitkus (žr. A. Anušauskas, *Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 metais*, p. 124–125).

[137] LCVA, f. R-756, ap. 6, b. 202, l. 21–26.

[138] Švenčionių kalėjimo darbuotojų 1941 m. sausio 25 d. sąrašas, ibid., b. 170, l. 1–2.

[139] Pagal Kauno kalėjimo personalo 1941 m. sausio 20 d. vardinį sąrašą, kuriame nurodyta tarnautojų tautybė, pareigos, socialinė kilmė ir nuo kada dirba NKVD sistemoje, tarp korpusų vyresniųjų buvo 9 lietuviai, 6 rusai ir 1 žydas, tarp vyresniųjų prižiūrėtojų – 8 lietuviai, 3 rusai ir 1 žydas, tarp kitų, žemesniųjų prižiūrėtojų – 82 lietuviai, 35 rusai, daugiausia vietiniai, ir 4 žydai (LCVA, f. R-756, ap. 6, b. 82, l. 1–8); Marijampolės kalėjimo personalo 1941 m. sausio 19 d. sąrašo duomenimis, tarp 79 tarnautojų (neskaičiuojant ūkio darbuotojų) buvo 68 lietuviai, 4 rusai (operatyvinis įgaliotinis ir 3 prižiūrėtojai) ir 7 žydai (politinis vadovas ir 6 prižiūrėtojai) (ibid., ap. 6, b. 188, l. 1–7); pagal Telšių kalėjimo tarnautojų 1941 m. kovo mėn. sąrašą tarp prižiūrėtojų buvo 25 lietuviai, 1 rusas ir 1 žydas (ibid., b. 192, l. 38–39).

siomis okupacijos savaitėmis, o eiliniai prižiūrėtojai bei kiti žemesniojo personalo darbuotojai – 1940 m. rudenį. 1941 m. pavasarį prasidėjo antroji kadrų keitimo banga: vietinius vyresniuosius kalėjimų pareigūnus, net ir komunistus, keitė iš SSRS atsiųsti čekistai.

Pati rusiškiausia sovietinės Lietuvos žinyba buvo 1941 m. kovo mėn. iš NKVD sudėties išskirta Saugumo valdyba, pertvarkyta į atskirą *Valstybės saugumo liaudies komisariatą (NKGB)*. Kaip matyti 1 lentelėje, 1941 m. birželio mėn. jame atvykėlių buvo daugiau negu vietinių darbuotojų. Tačiau reikia turėti galvoje tai, kad lentelės duomenys apima visus, taip pat ir pagalbinius bei techninius, darbuotojus. Vien tarp vadovaujančiųjų darbuotojų iš SSRS atsiųstų kadrų santykis buvo kur kas didesnis.

1 lentelės duomenis papildo ir sukonkretina vardinis NKGB centro darbuotojų 1941 m. balandžio 1 d. sąrašas[140]. Šio šaltinio duomenimis, valstybės saugumo liaudies komisaro P. Gladkovo pavaduotojai buvo lietuvis komunistas B. Baranauskas, maskvietis D. Bykovas ir taip pat iš SSRS atsiųstas S. Zacharovas. Kitiems padaliniams vadovavo:

NKGB sekretoriatas – viršininkas J. Maskinas;

Žvalgybos skyrius – viršininkas J. Ryndinas;

Kontržvalgybos skyrius – viršininkas P. Černonebovas (pavaduotojas A. Milvydas, poskyrių viršininkai I. Dunkovas, B. Fuksas, A. Gavrilinas ir A. Slavinas);

Slaptasis politinis skyrius – viršininkas D. Todesas (pavaduotojas S. Cholева, o šešių poskyrių viršininkai – A. Džigalikas, F. Gerasimovičius, L. Kliučiarevas, A. Solncevas, P. Šepelevas ir I. Zaidenvurmas);

Tardymo dalis – viršininkas E. Rozauskas (pavaduotojas A. Usas, padėjėjas taip pat iš SSRS atsiųstas M. Vilenskis, vyresnieji tardytojai V. Charitončikas, F. Gorbačiovas, M. Kiričenka, I. Krymovas, M. Logunovas, B. Mikulėnas, G. Rubcovas ir K. Trinkūnas, tardytojai J. Bagdanovas, V. Belovas, M. Breneris, I. Gorodkovas, M. Telnovas, V. Švecas, A. Žarikovas, T. Žigalko ir P. Žilinskas);

1-asis poskyris – viršininkas G. Ivanovas;

2-asis skyrius – viršininkas D. Piadyševas (pavaduotojas J. Medvedevas, poskyrių viršininkai I. Kablukovas, L. Lichvincevas ir G. Potapovas);

3-iasis skyrius – viršininkas A. Gailevičius (pavaduotojas A. Syrychas, poskyrių viršininkai J. Gvildys, M. Kuzminas ir A. Valaitis);

[140] LYA, f. 141, ap. 1, b. 15, l. 20–32 (šį itin vertingą šaltinį aptiko ir maloniai nurodė kolega Juozas Starkauskas, už ką šio darbo autorius yra jam nuoširdžiai dėkingas).

4-asis skyrius – viršininkas I. Špakovas (pavaduotojas N. Meščeriakovas, poskyrio viršininkas F. Levitacas);

5-asis poskyris – viršininkas N. Michailovas;

Ypatingoji inspekcija – viršininkas A. Babskis, kuris buvo ir *Kadrų skyriaus* viršininko[141] pavaduotojas;

Administracijos, ūkio ir finansų skyrius – viršininkas N. Karpis (pavaduotojas M. Rudaitis);

NKGB komendantas – A. Vilimas.

Pagal šį sąrašą 1941 m. pavasarį NKGB centre iš viso dirbo 208 asmenys (be vidaus kalėjimo personalo), iš kurių 60 (29 proc.) buvo lietuviai, 35 (16,8 proc.) – vietiniai žydai, o kiti 113 (53,6 proc.) – rusai, ukrainiečiai, baltarusiai ir kt. Tačiau vien iš 37 skyrių ir poskyrių viršininkų bei skyrių viršininkų pavaduotojų, t. y. aukščiausiojo rango pareigūnų, lietuvių tebuvo 6 (A. Gailevičius, J. Gvildys, A. Milvydas, M. Rudaitis, A. Valaitis ir A. Vilimas), o vietinių žydų – 5 (N. Karpis, F. Levitacas, E. Rozauskas, A. Slavinas ir D. Todesas).

Dar rusiškesnė buvo *NKGB Vilniaus miesto valdyba* (viršininkas G. Šarokas, pavaduotojai – iš Stalingrado atvykęs N. Anochinas ir vietinis komunistas A. Macevičius) – antras stambiausias šios žinybos padalinys. Kaip matyti 1 lentelėje, 1941 m. birželio mėn. Vilniaus miesto valdyboje dirbo 106 atsiųsti iš SSRS darbuotojai ir tik 12 vietinių. Lentelės duomenis papildo ir sukonkretina vardinis NKGB Vilniaus miesto valdybos 1941 m. gegužės 30 d. bendradarbių sąrašas, pagal kurį 117 asmenų dirbo pačioje valdyboje ir dar 42 – vidaus kalėjime[142]. Šio šaltinio duomenimis, padaliniams vadovavo:

sekretoriatas – viršininkas G. Nikonovas;

Kontržvalgybos skyrius – viršininkas M. Dobrotvorskis;

Slaptasis politinis skyrius – viršininkas M. Zaicevas;

Tardymo dalis – viršininko vieta buvo laisva[143], pavaduotojai A. Kozlovas ir A. Abramovičius;

Administracijos ir ūkio poskyris – viršininkas P. Volkovickis.

[141] LSSR NKGB Kadrų skyriaus viršininko pareigas ėjo valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotojas S. Zacharovas.

[142] LCVA, f. R-756, ap. 6, b. 184, l. 1–9.

[143] Tačiau LKP(b) CK Kadrų skyriaus 1944 m. duomenimis, karo išvakarėse Tardymo dalies viršininkas buvo M. Dobrotvorskis, o Kontržvalgybos – Kirilovas (LVOA, f. 1771, ap. 6, b. 8, l. 17–18).

Sprendžiant iš pavardžių, Vilniaus miesto valdybos skyrių bei poskyrių viršininkai ir jų pavaduotojai (iš viso 21) buvo nevietiniai; iš 37 operatyvinių darbuotojų 4 buvo lietuviai, 2 – žydai, 2 – lenkai, kiti – rusakalbiai, iš 14 Tardymo dalies tardytojų 13 buvo rusakalbiai ir 1 – lietuvis (V. Vaičiūnas). Keliasdešimt lietuvių, lenkų, žydų dirbo pagalbinį darbą (technikai, vairuotojai, mašininkės, valytojos ir pan.). Tačiau apie tautybę sprendžiant iš pavardžių ir vardų kartais galima apsirikti, todėl nustatant tautinę NKGB Vilniaus miesto valdybos personalo sudėtį verti dėmesio yra LKP(b) Vilniaus miesto komiteto duomenys, pagal kuriuos 1941 m. gegužės 25 d. valdybos partinėje organizacijoje buvo 58 rusų, 8 ukrainiečių, 1 baltarusių, 10 žydų, 2 lietuvių ir 3 kitų tautybių komunistai[144].

NKGB Kauno vidaus kalėjimo viršininkas buvo A. Šišlakovas, o iš 10 prižiūrėtojų 6 buvo lietuviai, 3 – rusai ir 1 – žydas[145]. *NKGB Vilniaus vidaus kalėjimo* viršininkas buvo L. Komarovas, o politinis vadovas, aukščiausias pareigūnas po viršininko – I. Gruzdevas. Sprendžiant iš vardų ir pavardžių, visi keturi budintieji viršininko padėjėjai buvo rusai, o iš 32 prižiūrėtojų – 1 totorius, 1 žydas, keletas lenkų, visi kiti – rusai, baltarusiai, ukrainiečiai[146].

NKGB Transporto poskyriui prie Vilniaus geležinkelio stoties vadovavo L. Ivanovas, prie Kauno geležinkelio stoties – S. Savčenka, prie Šiaulių – N. Michlikas; penkių operatyvinių punktų prie Panevėžio, Kretingos, Tauragės, Virbalio ir Švenčionių stočių viršininkai taip pat buvo nevietiniai, o iš 24 transporto poskyrių bei punktų operatyvinių įgaliotinių 4 buvo lietuviai, 1 – žydas ir 19 – rusai[147].

Kur kas lietuviškesnis buvo NKGB apskričių skyrių personalas. Kaip rodo toliau pateikiamas vardinis jų vadovų sąrašas (3 lentelė) ir 4 lentelės duomenys, beveik pusė NKGB apskričių skyrių darbuotojų buvo vietiniai – lietuviai ir žydai. 1941 m. birželio mėn. nevietiniai darbuotojai saugumo skyrių viršininkų postus užėmė trijose apskrityse, o pavaduotojų – visose, išskyrus Kauno apskritį, kurioje rusas buvo skyriaus viršininkas. Visi iki vieno kontržvalgybos ir beveik visi slaptųjų politinių poskyrių viršininkai buvo atsiųsti iš SSRS. Jie taip pat vyravo tarp vyresniųjų operatyvinių įgaliotinių bei tardytojų. Vietiniai saugumiečiai sudarė daugumą tik tarp eilinių operatyvinių įgaliotinių.

[144] LVOA, f. 3109, ap. 3109, b. 54, l. 39–43.
[145] LYA, f. 142, ap. 1, b. 89, l. 44.
[146] Ibid., l. 42–43.
[147] Ibid., l. 45–47.

3 lentelė. LSSR NKGB apskričių skyrių vadovai 1941 m. birželio mėn.[a]

Skyrius[b]	Viršininkas	Pavaduotojas
Alytaus	laisva vieta	Fiodoras Judinas
Biržų	laisva vieta	Anatolijus Guskovas
Kauno	Dmitrijus Šustarevas	Enrikas Jurgaitis
Kėdainių	laisva vieta	Aleksejus Močialovas
Kretingos	laisva vieta	Konstantinas Petrušenka[c]
Marijampolės	Karolis Petrikas	Vasilijus Pisarevas
Mažeikių	Vincas Kulbokas	Konstantinas Muchinas
Panevėžio	Petras Murauskas	Sergejus Novikovas
Raseinių	Jonas Matulevičius	Zacharas Kleminas
Rokiškio	Petras Skurkis	Piotras Zaicevas
Seinų (Lazdijų)	Stasys Naujalis	Viktoras Mirošničenka
Šakių	Vladas Vildžiūnas	Andrejus Balamutenka
Šiaulių	Kazys Macevičius	Aleksejus Tverdochlebovas
Švenčionių[d]	Aleksandras Vasiljevas	Michailas Šermanas
Tauragės	Leonardas Martavičius	Piotras Sokolovas
Telšių	Petras Raslanas	Piotras Morozovas
Trakų	Sergejus Tiškovas	Ivanas Grišačiovas
Ukmergės	laisva vieta	Filipas Karpačiovas
Utenos	laisva vieta	Nikolajus Kuzminas
Vilkaviškio	Jonas Povilaitis	Aleksandras Šurepovas
Zarasų	Justas Rugienis	Semionas Kosolapovas

[a] Reikia turėti galvoje tai, kad 1941 m. pavasarį pertvarkant NKVD į du komisariatus, kuriant jų apskričių skyrius vadovaujančiųjų darbuotojų sudėtis dar nebuvo nusistovėjusi ir nuolat keitėsi. Dėl šios priežasties, o taip pat dėl išsamių šaltinių trūkumo paskelbtame NKGB apskričių skyrių viršininkų bei jų pavaduotojų 1941 m. birželio mėn. sąraše (žr. L. Truska, „Lietuvos valdžios įstaigų rusifikavimas 1940–1941 m.“, *Darbai*, 1996, Nr. 1, p. 23–24) įsivėlė klaidų, kurių nebeliko šiame sąraše.

[b] Valstybės saugumo funkcijas Vilniaus apskrityje vykdė NKGB Vilniaus miesto valdyba.

[c] Pasak A. Anušausko, ltn. Jermolajevas, kuris kartu su P. Raslanu 1941 m. birželio 25 d. organizavo žudynes Rainiuose ir joms vadovavo. Žr. A. Anušauskas, *Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 metais*, p. 124–125.

[d] Kartu su Švenčionėlių apskritimi.

Lentelė sudaryta remiantis: NKGB darbuotojų 1941 m. kovo pabaigos–balandžio pradžios sąrašas, LYA, f. 142, ap. 1, b. 89, l. 20–41; LKP CK Kadrų skyriaus parengtas NKGB apskričių skyrių viršininkų 1941 m. birželio mėn. sąrašas, LVOA, f. 1771, ap. 6, b. 85, l. 17–18.

4 lentelė. LSSR NKGB apskričių skyrių darbuotojų tautybė 1941 m. balandžio pradžioje[a]

Pareigos	Lietuviai[b]	Žydai[b]	Rusai[c]	Iš viso
Skyrių viršininkai	12	–	3	15
Skyrių viršininkų pavaduotojai	1	–	20	21
Sekretorės	6	6	4	16
Reikalų vedėjai	3	1	8	12
Kontržvalgybos poskyrių viršininkai	–	–	12	12
Slaptųjų politinių poskyrių viršininkai	2	–	9	11
Vyresnieji operatyviniai įgaliotiniai	8	2[d]	11	21
Operatyviniai įgaliotiniai ir jų padėjėjai	39	8	23[e]	70
Tardytojai	6	1[f]	9	16
Iš viso:	77	18	99	194

[a] Be pagalbinio personalo. Analizuojant lentelės duomenis reikia turėti galvoje tai, kad apskričių skyriai buvo dar tik kuriami, todėl nemaža dalis pareigybių buvo laisvos.

[b] Vietiniai ir atsiųsti iš SSRS.

[c] Tarp jų buvo nemažai vietinių.

[d] A. Greisas Marijampolės ir J. Skolskis Zarasų apskrities skyriuje.

[e] Iš jų bent 9 vietiniai rusai.

[f] S. Lenskis Marijampolės apskrities skyriuje.

Lentelė sudaryta remiantis: 1941 m. balandžio pradžioje LSSR NKGB Kadrų skyriaus sudarytas vardinis apskričių skyrių darbuotojų sąrašas, LYA, f. 142, ap. 1, b. 89, l. 20–41.

NKVD (MVD) PERSONALAS 1944–1953 METAIS

1944 m. liepos 14 d. Vilniuje įsikūręs LSSR NKVD centras labai sparčiai komplektavo kadrus ir gruodžio 20 d. jau turėjo 4638 darbuotojus, iš kurių 972 – buvę sovietiniai partizanai bei pogrindininkai, 300 – grįžę iš evakuacijos prieškariniai Vidaus reikalų liaudies komisariato pareigūnai, 1300 – iš „brolišk ųjų respublikų“ atsiųsti enkavėdistai, kiti – naujai priimti vietos gyventojai[148]. Pagal tautybę lietuvių buvo[149] 1161 (25,3 proc.), rusų – 2387 (51,5 proc.), lenkų[150] – 71 (1,2 proc.), žydų – 256 (5,5 proc.), kitų tautybių[151] – 763 (16,5 proc.).

[148] Vidaus reikalų komisariato Kadrų skyriaus pažyma apie LSSR NKVD sukomplektavimą 1944 m. gruodžio 20 d., LVOA, f. 1771, ap. 7, b. 249, l. 50–51.

[149] Ibid.

[150] SSRS lenkai; vietiniai nebuvo priimami.

[151] Daugiausia baltarusiai ir ukrainiečiai.

1945 m. sausio 1 d. NKVD sistemoje jau dirbo 4965 darbuotojai, o etatų buvo 9235; centrinis liaudies komisariato ir Respublikinės milicijos valdybos aparatas buvo sukomplektuotas 86 proc., kalėjimų personalas – dviem trečdaliais (1276 etatai ir 852 darbuotojai), o periferiniai organai – tik 42 proc. (6533 etatai, 2770 darbuotojų)[152]. 1946 m. pradžioje NKVD (kartu su Milicijos valdyba ir kitais padaliniais) buvo sukomplektuotas 78,2 proc. (12 729 etatai ir 9957 darbuotojai)[153], o 1947 m. sausio 1 d. – 83,7 proc. (atitinkamai 14 337 ir 12 017)[154].

1947 m. pradžioje NKVD sistemoje dirbo 3404 komunistai (28,3 proc. visų darbuotojų), 1226 komjaunuoliai (10,2 proc.) ir 7387 nepartiniai (61,5 proc.)[155]. Pastarieji – daugiausia eiliniai milicininkai, kalėjimų prižiūrėtojai, pagalbinis techninis personalas. Tik 1,27 proc. šios žinybos darbuotojų (153) turėjo aukštąjį ir 17,3 proc. (2087) – vidurinį išsilavinimą, o net 81,4 proc. (9,8 tūkst.) tebuvo baigę pradžios mokyklą arba „savamoksliai“[156]. NKVD personalas pagal tautybę buvo toks: lietuviai – 40,6 proc. (4878), rusai – 47 proc., kiti – 12,4 proc.[157] Per dvejus metus lietuvių santykis padidėjo dėl eilinių milicininkų bei pagalbinių techninių darbuotojų. Vien aukštesniųjų kategorijų personalo sudėtis buvo kitokia. 1946 m. birželio 1 d. tarp 1435 vadovaujančiųjų bei operatyvinių MVD apskričių skyrių bei valsčių poskyrių darbuotojų komunistų buvo 66 proc., o komjaunuolių – per 25 proc.; lietuviai nesudarė nė 15 proc.[158] Tačiau ir šių, aukštesniųjų, pareigūnų išsilavinimas buvo labai menkas: tik 10 turėjo aukštojo mokslo diplomus, 342 – vidurinį, 553 – nebaigtą vidurinį ir net 530 – pradinį arba dar menkesnį išsilavinimą[159]. Beje, tarp beveik 1,5 tūkst. šių darbuotojų nebuvo nė vienos moters. Tarp 70 aukščiausiosios respublikos grandies MVD darbuotojų buvo 1 moteris, o tarp 32 tokios pat grandies MGB pareigūnų – nė vienos[160]. Čekisto profesija buvo perdėm vyriška.

[152] LSSR NKVD Kadrų skyriaus 1944 m. antrojo pusmečio darbo ataskaita, LYA, f. 142, ap. 1, b. 1, l. 74; plg.: *Lietuvos partizanų kovos ir jų slopinimas MVD–MGB dokumentuose 1944–1953 metais*, p. 219–220; I. Petravičiūtė, „Sovietinio saugumo struktūra ir funkcijos Lietuvoje (1941–1954)“, *Genocidas ir rezistencija*, 1997, Nr. 1, p. 72.

[153] LSSR NKVD Kadrų skyriaus 1945 m. darbo atskaita, LYA, f. 142, ap. 1, b. 2, l. 98.

[154] LSSR NKVD Kadrų skyriaus 1946 m. antrojo pusmečio darbo ataskaita, ibid., b. 7, l. 73.

[155] Ibid., l. 81.

[156] Ibid.

[157] Ibid.

[158] LKP(b) CK Kadrų skyriaus parengta pažyma apie kokybinę represinių žinybų darbuotojų sudėtį 1946 m. birželio 1 d., LVOA, f. 1771, ap. 9, b. 416, l. 59.

[159] Ibid.

[160] Ibid., l. 44.

5 lentelė. LSSR MVD aukščiausiosios ir vidurinės grandies darbuotojai 1946 m. birželio 1 d.

Eil. Nr.	Pareigybė	Etatai	Darbuotojai	Partiškumas			Tautybė		
				komunistai	komjaunuoliai	nepartiniai	lietuviai	rusai	kiti
1.	Ministras ir jo pavaduotojai	5	5	5	–	–	2	3	–
2.	Ministerijos valdybų ir skyrių viršininkai ir jų pavaduotojai	69	65	64	–	1	4	57	4
3.	Ministerijos poskyrių viršininkai ir jų pavaduotojai	86	76	74	–	2	2	59	15
4.	Miestų ir apskričių skyrių viršininkai ir jų pavaduotojai	119	109	108	1	–	10	65	34
5.	Miestų ir apskričių skyrių poskyrių viršininkai ir jų pavaduotojai	95	72	54	14	4	4	51	16
6.	Valsčių poskyrių viršininkai ir jų pavaduotojai	614	471	390	49	32	13	368	90
7.	MVD ir milicijos operatyviniai darbuotojai	899	783	396	295	95	182	496	105
	Iš viso:	1887	1581	1091	359	131	218	1099	264

Lentelė sudaryta remiantis: LSSR MVD Kadrų skyriaus pažyma apie kokybinę MVD darbuotojų sudėtį 1946 m. birželio 1 d., LYA, f. 142, ap. 1, b. 4, l. 2.

Per visą pokarį vidaus reikalų ministras buvo daugiau kaip 30 metų Rusijoje išgyvenęs ir todėl gerokai surusėjęs, sunkiai lietuviškai kalbėjęs[161] gen. J. Bartašiūnas. Lietuvis (iš pradžių A. Mickevičius, o nuo 1950 m. pabaigos – D. Kučinskas) buvo ministro pavaduotojas kadrų reikalams. Jie ir buvo vieninteliai vietiniai kadrai tarp 53 aukščiausiųjų LSSR MVD pareigūnų, 1946 m. priklausiusių LKP(b) CK nomenklatūrai[162]. Kiti trys ministro pavaduotojai – A. Čečevas, P. Kapralovas ir G. Sokolovskis – buvo rusai.

5 lentelėje matyti, kad daugiau lietuvių buvo tik tarp operatyvinių darbuotojų. Neskaičiuojant jų, 1946 m. vasarą tarp 988 aukščiausiosios bei vidurinės grandies MVD pareigūnų buvo tik 35 lietuviai, t. y. 3,5 proc.

[161] V. Tininis, *Sovietinė Lietuva ir jos veikėjai*, p. 140–142.

[162] LKP(b) CK nomenklatūrai 1946 m. sausio 9 d. priklausiusių LSSR NKVD darbuotojų sąrašas, LVOA, f. 1771, ap. 8, b. 298, l. 20–21.

Ministerijos *sekretoriatui* iš pradžių vadovavo N. Dolbnia, o nuo 1947 m. pabaigos – M. Pavlovas (jo pavaduotojas buvo I. Goldbergas)[163]. Ministro pavaduotojas A. Mickevičius kartu buvo ir *Kadrų skyriaus* viršininkas (pavaduotojas I. Artiomovas, vėliau – G. Rodionovas). Ministerijos *Ypatingajai inspekcijai* iki 1949 m. pavasario vadovavo V. Parfionovas, po jo – D. Orlovas. Vieno svarbiausių, *Kontržvalgybos, skyriaus* viršininkas per visą pokario laikotarpį buvo plk. A. Gusevas (pavaduotojas pplk. V. Davydovas). Nevietiniai buvo ir visi šio skyriaus poskyrių viršininkai (T. Ivanuškinas, A. Kondakovas, K. Sidorenka). Kitam itin svarbiam ministerijos padaliniui, *1-ajam specialiajam skyriui*, vadovavo P. Lysenka (pavaduotojai M. Fedotovas ir G. Svečnikovas, nuo 1949 m. pradžios pastarąjį pakeitė M. Inčiūra). Iš pradžių visų keturių šio skyriaus poskyrių viršininkai buvo rusai (V. Jeršovas, A. Grišajevas, A. Kudynkinas, V. Zorkinas), tačiau nuo 1947 m. kovo 1-ajam poskyriui pradėjo vadovauti J. Kočerginskas, o 4-ajam (nuo 1948 m. pradžios) – J. Stipelis. *Pataisos darbų kolonijų skyriaus* viršininkas buvo G. Minajevas, o nuo 1948 m. gegužės – Rusijos lietuvis K. Šachovas (pavaduotojas armėnas A. Amirianas, o nuo 1948 m. rudens – buvęs Kontržvalgybos skyriaus viršininkas K. Sidorenka). 1948 m. įsteigtam *Mobilizacijos skyriui* vadovavo buvęs specialiojo skyriaus viršininko pavaduotojas G. Svečnikovas. MVD *Ūkio skyriaus* viršininkas iki 1948 m. pradžios buvo pplk. A. Tretjakovas, vėliau – I. Trošinas (pavaduotojai P. Tupicynas ir V. Kononovas; 1946 m. rugpjūčio mėn. pastarojo vietą užėmė I. Bogdanovas). *Finansų skyriaus* viršininkas per visą pokario laikotarpį buvo K. Miasnikovas (pavaduotoja L. Koviakina). Vidaus reikalų ministerijos sistemoje buvusiai *Priešgaisrinės apsaugos valdybai* vadovavo A. Kostriukovas (pavaduotojai V. Kovičas, S. Postolskis ir V. Malkojedovas), *Vietinės priešlėktuvinės gynybos skyriui* 1945–1947 m. vadovavo I. Trošinas, paskui – V. Šinkovskis, *Archyvų skyriui* iki 1947 m. spalio – V. Nornovas, paskui – A. Solovjovas. *Plentų valdyba* – vienintelis MVD padalinys, kurio viršininkas buvo lietuvis V. Martinaitis, pats gimęs ir užaugęs Rusijoje. Tiesa, *Beglobių vaikų skyriui* 1946 m. šešis mėnesius vadovavo „revoliucinio judėjimo“ dalyvis P. Liepa; jam perėjus dirbti partinio darbo, šio skyriaus viršininku tapo pplk. B. Bronskis (pavaduotojas baltarusis P. Krylovičius).

[163] Čia ir toliau aukšti MVD pareigūnai nustatyti remiantis ministerijos vadovaujančiųjų darbuotojų 1946 m. rugpjūčio 1 d., 1947 m. liepos 1 d., 1948 m. sausio 1 d., 1949 m. balandžio 15 d. sąrašais (LYA, f. 142, ap. 1, b. 5, l. 23–33; b. 11, l. 193–197; b. 36, l. 3–7, 9–14), taip pat LKP(b) CK nomenklatūrai priklausiusių darbuotojų sąrašais.

Perdėm rusiškas buvo svarbiausias NKVD skyrius – *Kovos su banditizmu (BB)*, t. y. kovos su partizanais, nuo 1946 m. balandžio 1 d. pertvarkytas į valdybą. Iki 1945 m. birželio jo viršininkas buvo N. Slepniovas, paskui – pplk. B. Burylinas (pavaduotojai mjr. M. Smirnovas ir pplk. V. Vasiljevas, padėjėjas pplk. K. Kokinas)[164]. 1946 m. vasarą tarp aštuonių BB valdybos skyrių viršininkų ir jų pavaduotojų (V. Vasiljevas[165], I. Glazunovas, M. Smirnovas[166], O. Brujevičius, M. Popovas, A. Guliajevas, J. Rožavskis, A. Zucharis) ir devynių poskyrių viršininkų (G. Babkinas, N. Bodrovas, S. Dadyka, V. Gnedinas, B. Kačialovas, G. Ščerbakovas, K. Šugurovas, G. Zacharkinas, S. Zinovjevas) nebuvo nė vieno vietinio[167]. Tokia pat padėtis buvo ir periferijoje. BB valdybos įgaliotiniai (MVD apskričių skyrių viršininkų pavaduotojai BB reikalams) apskrityse buvo[168]: Alytuje – mjr. V. Boldiusovas, Biržuose – kpt. P. Gusichinas, Joniškyje – mjr. P. Utkinas, Kaune – pplk. P. Gurejevas, Kaišiadoryse – kpt. F. Otstavnovas, Kėdainiuose – kpt. R. Baisijevas, Kupiškyje – mjr. M. Ananjevas, Klaipėdoje – kpt. S. Čendylovas, Kretingoje – mjr. N. Šuvalovas, Lazdijuose – mjr. M. Guselnikovas, Marijampolėje – mjr. A. Ošurkovas, Mažeikiuose – mjr. N. Tipkovas, Pagėgiuose – kpt. N. Dušutinas, Panevėžyje – mjr. M. Syčevas, Prienuose – kpt. A. Antonovas, Raseiniuose – kpt. G. Perekriostovas, Rokiškyje – vyr. ltn. P. Prokofjevas, Šakiuose – mjr. S. Mnacakanovas, Šiauliuose – mjr. Ch. Bandurovskis, Šilutėje – mjr. T. Burjanas, Švenčionyse – mjr. V. Carenka, Tauragėje – kpt. D. Sosnickis, Telšiuose – mjr. G. Solodovnikovas, Trakuose – ltn. P. Kostiučikas, Ukmergėje – mjr. I. Talsukovas, Utenoje – pplk. M. Loktevas, Varėnoje – mjr. L. Grišinas, Vilkaviškyje – mjr. J. Kvitko, Zarasuose – kpt. G. Melnikovas.

Iki 1946 m. pradžios MVD *Kalėjimų skyriui* vadovavo A. Čečevas, po jo – V. Nikitinas (pavaduotojai I. Zujevas ir A. Mostovojus, kurį 1947 m. liepos mėn. pakeitė K. Džiautas). 1946 m. vasarą kalėjimų viršininkai buvo[169]:

[164] LKP(b) CK nomenklatūrai 1946 m. sausio 9 d. priklausiusių NKVD darbuotojų sąrašas, LVOA, f. 1771, ap. 8, b. 298, l. 20–21.

[165] Iki 1946 m. balandžio 1 d. – BB skyriaus viršininko pavaduotojas.

[166] LVOA, f. 1771, ap. 8, b. 298, l. 20–21.

[167] Nustatyta pagal SSRS MVD nomenklatūrai 1946 m. rugpjūčio 1 d. priklausiusių LSSR MVD darbuotojų sąrašą, LYA, f. 142, ap. 1, b. 5, l. 23–24.

[168] Ibid.

[169] Nustatyta remiantis: LKP(b) CK nomenklatūrai 1946 m. sausio 9 d., 1946 m. birželio 1 d. ir 1946 m. gruodžio 1 d. priklausiusių LSSR NKVD darbuotojų sąrašai, LVOA, f. 1771, ap. 8, b. 298, l. 23; ap. 9, b. 426, l. 25; ap. 9, b. 427, l. 16; SSRS MVD nomenklatūrai 1946 m. rugpjūčio 1 d. ir 1947 m. liepos 1 d. priklausiusių LSSR MVD darbuotojų sąrašai, LYA, f. 142, ap. 1, b. 5, l. 28–29; b. 11, l. 196.

1-ojo (Vilniaus) – J. Skviro, 2-ojo (Klaipėdos) – I. Malachovas (nuo 1947 m. balandžio 20 d. – I. Samodurovas), 3-iojo (Kauno) – V. Nekrasovas, 4-ojo (Panevėžio) – N. Šatalovas (nuo 1947 m. balandžio 1 d. – G. Buldyginas), 5-ojo (Šiaulių) – I. Samodurovas (nuo 1947 m. balandžio 20 d. – N. Čižovas), 6-ojo (Marijampolės) – M. Koževnikovas, 7-ojo (Ukmergės) – K. Šertikovas (nuo 1947 m. vasario 26 d. – I. Borovkovas), 8-ojo (Šilutės) – J. Zaicevas, 9-ojo (Raseinių) – A. Solovjovas, 10-ojo (Utenos) – S. Jurovas, 11-ojo (Telšių) – I. Pajusovas, 12-ojo (Švenčionių) – P. Černovas.

Be to, 1946 m. vasarą Lietuvos teritorijoje veikė penkios karo belaisvių stovyklos[170]: 57-osios viršininkas buvo mjr. G. Marjenkinas, 184-osios – kpt. A. Žuravliovas, 195-osios – mjr. A. Čibriakovas, 294-osios – pplk. A. Svečkinas, 296-osios – mjr. V. Bakulinas.

Nors milicija pagal sudėtį buvo vienas lietuviškiausių MVD padalinių, tačiau ir jos vadovybė buvo rusiška. Ministro pavaduotojas G. Sokolovskis kartu buvo ir *Milicijos valdybos* viršininkas. Jo pavaduotojai buvo Rusijos lietuvis F. Kupčiūnas, N. Ivanovas ir A. Solovjovas[171]. Respublikinės milicijos valdybos *Pasų skyriaus* viršininkas buvo N. Makarovas (pavaduotojas B. Sadauskas), *Vizų ir užsieniečių registravimo skyriaus* – F. Sigarevas, *Valstybinės autoinspekcijos* – L. Žarkovas, *Parengties skyriaus* – I. Grišinas, *Operatyvinio skyriaus* – A. Zerdevas (pavaduotojas J. Ališauskas), *Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu skyriaus* – S. Stepanovas (nuo 1946 m. balandžio – V. Motinovas), *Kriminalinės paieškos skyriaus* – A. Diubčenka, *Civilinės metrikacijos skyriaus* – I. Baženovas (pavaduotojas K. Skerstonas). *Lietuvos geležinkelių milicijos skyriui* vadovavo I. Bazis, *Vilniaus miesto milicijos valdybai* – N. Šostackis; visi trys pastarojo pavaduotojai (N. Buškovas, G. Cychanskis, M. Kulikas) taip pat buvo nevietiniai.

Kai 1947 m. vasario mėn. Vidaus reikalų ministerija perdavė Valstybės saugumo ministerijai BB valdybą, turėjusią su savo apskričių skyriais bei valsčių poskyriais 979 darbuotojus, taip pat 287 savo valsčių poskyrių viršininkus, 475 geležinkelių milicijos darbuotojus, iš viso 1745 asmenis[172],

[170] SSRS MVD nomenklatūrai 1946 m. rugpjūčio 1 d. priklausiusių LSSR MVD darbuotojų sąrašas, LYA, f. 142, ap. 1, b. 5, l. 29–30.

[171] Čia ir toliau milicijos vadovai nustatyti remiantis LSSR MVD vadovaujančiųjų darbuotojų 1946 m. rugpjūčio 1 d., 1947 m. liepos 1 d., 1948 m. sausio 1 d. ir 1949 m. balandžio 15 d. sąrašais (ibid., l. 23–33; b. 11, l. 193–197; b. 36, l. 3–7, 9–14), taip pat LKP(b) CK nomenklatūrai priklausiusių darbuotojų sąrašais.

[172] LSSR MVD Kadrų skyriaus darbo 1946 m. sausio 1–1947 m. birželio 15 d. ataskaita, ibid., b. 13, l. 89.

sumažėjo MVD personalas, pasikeitė ir jo sudėtis. 1947 m. liepos 1 d. Vidaus reikalų ministerijos sistemoje dirbo 11 534 asmenys (žr. 6 lentelę), kurių sudėtis buvo tokia[173]:

partiškumas:
VKP(b) narių – 2744 (23,8 proc.),
komjaunuolių – 1758 (15,3 proc.),
nepartinių – 7032 (60,9 proc.);
išsimokslinimas:
aukštasis – 455 (4,0 proc.),
baigtas ir nebaigtas vidurinis – 3278 (28,4 proc.),
pradinis – 7801 (67,6 proc.);
tautybė:
lietuvių – 4734 (41,1 proc.),
rusų – 5247 (45,5 proc.),
kitos – 1553 (13,4 proc.).

Pateiktieji duomenys rodo, jog, palyginti su 1947 m. pradžia, buvo sumažėję komunistų ir šiek tiek padaugėję lietuvių. Tai paaiškinama tuo, kad Valstybės saugumo ministerijai perduotieji darbuotojai beveik visi buvo rusai, partijos nariai. 6 lentelėje matyti, kad lietuvių skaičius MVD padaliniuose ir pagal pareigybes buvo labai nevienodas. Lietuvių ir vietos gyventojų apskritai daugiausia buvo tarp eilinių milicininkų, gaisrininkų ir kalėjimų prižiūrėtojų, taip pat Plentų valdyboje ir vaikų įstaigose.

Perdavus Valstybės saugumo ministerijai BB valdybą, vidaus kariuomenę, stribus, o 1949 m. – ir miliciją (6060 etatų), taip pat 1950 m. pavasarį panaikinus Kontržvalgybos, o 1951 m. rudenį – ir Mobilizacijos skyrius, MVD vaidmuo represinių institucijų sistemoje tapo antraeilis; keleriopai sumažėjo personalas, pasikeitė ir jo sudėtis. 1950 m. vasarą perėjus prie naujo administracinio-teritorinio suskirstymo, buvo įsteigtos MVD sričių valdybos, tačiau nebeliko rajonų (apskričių) skyrių. 1950 m. pradžioje MVD su visais savo padaliniais turėjo 5,3 tūkst. darbuotojų[174], t. y. beveik pustrečio karto mažiau negu 1947 m. pradžioje; jų sudėtis buvo tokia[175]:

[173] LSSR MVD Kadrų skyriaus 1947 m. pirmojo pusmečio darbo 1947 m. liepos 19 d. ataskaita, LVOA, f. 1771, ap. 10, b. 286, l. 82–89.
[174] LSSR MVD Kadrų skyriaus 1950 m. sausio 21 d. ataskaita apie darbą su kadrais 1949 m., ibid., ap. 92, b. 24, l. 164–172; LYA, f. 142, ap. 1, b. 55, l. 9–17.
[175] Ibid.

6 lentelė. Lietuvių ir visų darbuotojų skaičius LSSR MVD padaliniuose ir pagal pareigybes 1947 m. liepos 1 d.

Eil. Nr.	MVD padalinys	Visų (a) ir tik vadovaujančiųjų (b) darbuotojų skaičius	Tarp jų lietuvių	
			skaičius	%
1.	Ministerija	a) 363	44	12,1
		b) 56	2[a]	3,6
2.	Miestų ir apskričių skyriai	a) 363	83	23,0
		b) 31	5	16,1
3.	Valsčių poskyrių viršininkai	192[b]	8[b]	4,2
4.	Milicija	a) 5673	3040	53,4
		b) 485	90	18,5
5.	Kalėjimų personalas	a) 1251	432	34,5
		b) 67	7	10,4
6.	Karo belaisvių stovyklų personalas	a) 867	41	4,7
		b) 17	1	5,9
7.	Pataisos darbų kolonijų personalas	a) 375	11	2,9
		b) 28	1	3,6
8.	Priešgaisrinė apsauga	a) 799	602	76,4
		b) 24	3	12,5
9.	Plentų valdyba	a) 285	199	69,8
		b) 28	5	18,0
10.	Vaikų įstaigų personalas	a) 200	8	40,5
		b) 10	1	10,0
11.	Archyvai	a) 124	42	33,9
		b) 16	2	12,5
12.	MVD mokyklų personalas	a) 205[c]	66[c]	32,2
		b) 6	1	16,7
13.	Kiti padaliniai	a) 837	86	10,3
	Iš viso:	a) 11 534	4735	41,1
		b) 960[d]	126[c]	13,1

[a] Ministras J. Bartašiūnas ir ministro pavaduotojas A. Mickevičius.

[b] Valsčių poskyrių viršininkų etatų buvo 370, tačiau daugumą šių pareigūnų perkėlus į naujai įsteigtus MGB valsčių poskyrius 115 vietų kol kas buvo neužimtos. Skiltyje „Iš viso" valsčių poskyrių viršininkai priskirti ir visiems, ir tik vadovaujantiesiems darbuotojams.

[c] Tarp jų 58 dėstytojai, kurių 16 buvo lietuviai.

[d] Priešlėktuvinės apsaugos, Specialiųjų vežimų ir kai kurie kiti skyriai. Šaltinyje neišskirti vadovaujantieji darbuotojai.

[e] Be skiltics „Kiti padaliniai".

Lentelė sudaryta remiantis: LSSR MVD 1947 m. liepos 19 d. pažyma apie kadrų komplektavimą ir tautinę sudėtį 1947 m. liepos 1 d., LVOA, f. 1771, ap. 10, b. 286, l. 121–126.

partiškumas:

komunistų – 1133 (21,2 proc.),

komjaunuolių – 677 (12,8 proc.),

nepartinių – 3511 (66,0 proc.);

išsimokslinimas:

aukštasis – 141 (2,6 proc.),

baigtas ir nebaigtas vidurinis – 1986 (37,4 proc.),

pradinis – 3194 (60,0 proc.);

tautybė:

lietuviai – 1696 (31,9 proc.),

kiti – 3625 (68,1 proc.).

Lietuvių sumažėjo todėl, kad MVD neteko milicijos, kurioje daugiausia buvo vietos gyventojų. Išsamesniais 1951 m. pradžios duomenimis, Vidaus reikalų ministerijos sistemoje dirbo 1709 lietuviai (33,2 proc.), 458 vietiniai rusai (8,9 proc.), 1962 nevietiniai rusai (38,2 proc.) ir 1005 kitų tautybių asmenys (19,7 proc.)[176]. Kokia buvo tautinė atskirų MVD padalinių perso-

7 lentelė. LSSR MVD padalinių darbuotojų skaičius ir jų tautinė sudėtis 1950 m. sausio 1 d.

Eil. Nr.	Padalinys	Etatų skaičius	Darbuotojų skaičius	Tarp jų lietuvių	
				skaičius	%
1.	Ministerija	561	499	75	13,5
2.	Kalėjimai	1362	1284	467	36,3
3.	Priešgaisrinė apsauga	1076	1031	581	56,3
4.	Vaikų įstaigos	326	256	66	25,8
5.	Valstybiniai archyvai	124	119	59	49,5
6.	Plentų valdyba	428	412	275	66,7
7.	Pataisos darbų kolonijos	1731	1555	164	10,5
8.	MVD Vilniaus mokykla	109	109	9	8,2
9.	Kiti[a]	58	56	–	–
	Iš viso	5775	5321	1696	31,9

[a] Priešlėktuvinė apsauga (45 darbuotojai) ir Specialiųjų vežimų poskyris (11 darbuotojų).

Lentelė sudaryta remiantis: LSSR MVD Kadrų skyriaus 1950 m. sausio 21 d. ataskaita apie darbą su kadrais 1949 m., LVOA, f. 1771, ap. 92, b. 24, l. 164–172; LYA, f. 142, ap. 1, b. 55, l. 9–17.

[176] LSSR MVD Kadrų skyriaus ataskaita apie darbą su kadrais 1950 m. antrąjį pusmetį, LYA, f. 142, ap. 1, b. 71, l. 53–54.

8 lentelė. LSSR milicijos sudėtis 1951–1952 m.

Rodikliai		1951 01 01		1952 04 01	
		skaičius	%	skaičius	%
Partiškumas:	komunistai	1082	19,1	1478	23,6
	komjaunuoliai	1458	25,8	2015	35,8
	nepartiniai	3117	55,1	2134	37,9
Išsimokslinimas:	aukštasis	22	0,4	33	0,6
	vidurinis[a]	1068	18,8	1296	23,1
	pradinis	4577	80,8	4294	76,3
Tautybė (visi):	lietuviai	3279	57,9	3148	55,9
	rusai	2069	36,5	2102	37,3
	ukrainiečiai	123	2,2	157	2,8
	baltarusiai	64	1,1	74	1,3
	žydai	54	1,0	54	1,0
	kiti	78	1,3	98	1,7
Tautybė (tik vadovaujantieji darbuotojai):					
	lietuviai	57	14,3	83	16,2
	rusai	278	69,5	345	67,4
	ukrainiečiai	31	7,9	48	9,4
	baltarusiai	9	2,3	12	2,3
	žydai	14	3,5	14	2,7
	kiti	10	2,5	10	2,0
Iš viso[b]:		5667	100,0	5627	100,0

[a] Visas ir nebaigtas. 1951 m. sausio 1 d. baigtą vidurinį išsimokslinimą turėjo 239, o 1952 m. balandžio 1 d. – 426 asmenys, nebaigtą vidurinį – atitinkamai 829 ir 870.

[b] Neteisingai susumuota originale.

Lentelė sudaryta remiantis: Milicijos valdybos viršininko G. Sokolovskio 1952 m. gegužės 21 d. pažyma LKP CK apie darbą su kadrais, LVOA, f. 1771, ap. 133, b. 19, l. 57–62.

nalo sudėtis, galima spręsti iš 7 lentelės duomenų. Tokia tautinė MVD personalo sudėtis išliko iki 1953 m. pavasario.

Penktojo ir šeštojo dešimtmečių sandūroje gerokai pakito personalinė MVD vadovybės sudėtis. Sumažėjus personalui, nuo 1950 m. liko tik dviejų ministro pavaduotojų pareigybės, kurias užėmė D. Kučinskas (vietoje A. Mickevičiaus) ir P. Jefremovas, pakeitęs 1948 m. vasarą į MGB perėjusį P. Kapralovą[177].

[177] Čia ir toliau MVD aukšti pareigūnai nustatyti remiantis LKP(b) CK nomenklatūrai 1950–1952 m. priklausiusių MVD darbuotojų sąrašais, LVOA, f. 1771, ap. 130, b. 76, 77, 97, 98, 121, 122.

Nepakeičiamas buvo tik J. Bartašiūnas. MVD *1-ojo specialiojo skyriaus* viršininku 1950 m. rugpjūčio mėn. tapo M. Jefimovas, buvęs MVD Kauno valdybos viršininko pavaduotojas, o *Pataisos darbų kolonijų skyriaus* – iš Maskvos atsiųstas A. Kuznecovas (jis kartu buvo ir ministro padėjėjas). V. Nikitiną *Kalėjimų skyriaus* viršininko poste 1950 m. liepos mėn. pakeitė V. Martynenka (iki tol buvęs MVD Kėdainių apskrities skyriaus viršininku), o *Vaikų kolonijų skyriaus* viršininku 1950 m. kovo mėn. buvo paskirtas A. Papazianas (iki tol buvęs MVD Mažeikių apskrities skyriaus viršininku). 1950 m. vasarą sudarytosioms MVD sričių valdyboms vadovavo: *Vilniaus* – V. Lisovskis (pavaduotojas I. Judinas), *Kauno* – I. Korčma (pavaduotojas V. Gontarskis), *Klaipėdos* – N. Nožnickis (pavaduotojas I. Artiomovas), *Šiaulių* – V. Voroneckas (pavaduotojas M. Ložečnikovas). Kaip pokario laikotarpiu keitėsi MVD apskričių skyrių vadovai, matyti 10 lentelėje.

Valstybės saugumo ministerijai perduotos milicijos sudėtis iš esmės nepakito. 1951 m. pradžioje milicijoje, neskaičiuojant 160 politinių darbuotojų, dirbo 5,5 tūkst. asmenų, iš kurių 2,8 tūkst. buvo vadovaujantieji ir operatyviniai darbuotojai, o 2,7 tūkst. – seržantai bei eiliniai milicininkai[178]. Tautinė ir kitokia milicijos sudėtis atsispindi 8 lentelėje. Joje pateikti duomenys rodo, kad, palyginti su pirmaisiais pokario metais, lietuvių skaičius milicijoje iš esmės nepasikeitė, o šeštojo dešimtmečio pradžioje jų netgi ėmė mažėti. Perdavus miliciją MGB, ir absoliučiai, ir santykiškai sumažėjo lietuvių, einančių vadovaujančias pareigas. 1952 m. kovo mėn. LKP(b) CK Administracinio skyriaus A. Sniečkui pateiktoje pažymoje apie LSSR miliciją nurodyta, jog 1951 m. respublikos ir sričių milicijos valdybose iš 18 vadovaujančias pareigas einančių pareigūnų tik 1 buvo lietuvis, o iš visų vadovaujančiųjų tų valdybų darbuotojų (iš viso 71) lietuvių buvo 5[179]. Išsamūs milicijos tautinės sudėties 1953 m. pavasarį duomenys pateikti 9 lentelėje.

NKGB (MGB) PERSONALAS 1944–1953 METAIS

1941 m. birželio mėn. spėję pabėgti LSSR saugumiečiai karo metais dirbo įvairiose, daugiausia vietinėse, SSRS NKVD–NKGB įstaigose. Tačiau jau

[178] LSSR MGB Milicijos valdybos viršininko G. Sokolovskio 1951 m. kovo 9 d. pranešimas LKP(b) CK apie darbą su milicijos kadrais 1949 ir 1950 m., ibid., ap. 108, b. 18, l. 24.

[179] LYA, f. K-1, ap. 10, b. 145, l. 48. Pačios MGB teigimu, LKP(b) CK duomenys netikslūs, nes 1951 m. tarp 18 pasiūlytų į vadovaujančias pareigas milicijos darbuotojų lietuvių esą buvę 2, o tarp 126 nomenklatūrinių milicijos darbuotojų lietuvių buvę 16 (ibid., l. 55).

9 lentelė. Tautinė milicijos sudėtis 1953 m. gegužės 1 d.

Eil. Nr.	Padaliniai ir pareigybės	Lietuviai	Rusai	Kiti	Iš viso
	I. Respublikinė valdyba				
1.	Valdybos viršininkas ir pavaduotojas	1	1	–	2
2.	Skyrių viršininkai ir pavaduotojai	2	20	5	27
3.	Poskyrių viršininkai	–	22	5	27
4.	Operatyviniai darbuotojai	29	98	16	143
5.	Techniniai darbuotojai	–	9	3	12
	Iš viso:	32	150	29	211
	II. Sričių valdybos				
1.	Valdybų viršininkai ir pavaduotojai	1	9	1	11
2.	Skyrių viršininkai ir pavaduotojai	13	57	16	86
3.	Poskyrių viršininkai	7	63	8	78
4.	Operatyviniai darbuotojai	175	329	52	556
5.	Techniniai darbuotojai	3	47	2	52
	Iš viso:	199	505	79	783
	III. Miestų skyriai				
1.	Viršininkai	6	11	2	19
2.	Operatyviniai darbuotojai[a]	165	202	35	402
3.	Seržantai ir eiliniai milicininkai	296	109	34	439
4.	Aptarnaujantys darbuotojai[b]	14	23	7	44
	Iš viso:	481	345	78	904
	IV. Rajonų skyriai				
1.	Viršininkai	11	67	9	87
2.	Poskyrių viršininkai	4	26	–	30
3.	Operatyviniai darbuotojai[a]	770	557	91	1418
4.	Seržantai ir eiliniai milicininkai	912	308	53	1273
5.	Aptarnaujantys darbuotojai[b]	60	72	9	141
	Iš viso:	1757	1030	152	2939
	V. Rikiuotės daliniai				
1.	Vadai ir viršininkai	11	20	8	39
2.	Seržantai ir eiliniai	536	181	33	750
3.	Pagalbiniai darbuotojai	10	8	2	20
	Iš viso:	557	209	43	809
	VI. Politiniai darbuotojai	47	86	25	158
	Iš viso:	3073	2325	406	5804

[a] Kartu su kitais vadovaujančiaisiais darbuotojais.
[b] Kartu su techniniais darbuotojais.

Lentelė sudaryta remiantis: Milicijos valdybos viršininko Aleksejevo 1953 m. gegužės 12 d. pažyma apie LSSR MVD milicijos tautinę sudėtį 1953 m. gegužės 1 d., LVOA, f. 1771, ap. 133, b. 52, l. 28–29.

10 lentelė. LSSR NKVD (MVD) apskričių skyrių vadovai 1944–1950 m.

Eil. Nr.	Apskrities skyrius	Viršininkai ir pavaduotojai[a]
1.	Alytaus: viršininkas	Piotras Černyšovas – nuo 1944 08 Vasilijus Lisovskis – nuo 1945 07
	pavaduotojas	Piotras Klimkinas – nuo 1944 08 Aleksandras Jesaulovas – nuo 1945 08 Aleksejus Lapšinas – nuo 1947 11
2.	Anykščių[b]: viršininkas	Arsenijus Kočerginas – nuo 1947 10 Stanislovas Stankus – nuo 1949 10
	pavaduotojas	Stanislovas Stankus – nuo 1947 11
3.	Biržų: viršininkas	Fiodoras Besonovas – nuo 1944 12 Fiodoras Stasenka – nuo 1945 07 Vaclovas Gontarskis – nuo 1947 09
	pavaduotojas	Vytautas Žvinakys – nuo 1944 08 Aleksejus Žerdevas – nuo 1945 11 Nikolajus Afanasjevas – nuo 1946 01
4.	Joniškio[c]: viršininkas	Fiodoras Šabanovas – nuo 1945 12 Ivanas Judinas – nuo 1946 07
	pavaduotojas	Vytautas Žvinakys – nuo 1945 08 Josifas Ostrovskis – nuo 1946 12
5.	Jurbarko[b]: viršininkas	Fiodoras Stasenka – nuo 1947 09
	pavaduotojas	Jonas Bankauskas – nuo 1947 10
6.	Kaišiadorių[d]: viršininkas	Vasilijus Šorochovas – nuo 1946 04
	pavaduotojas	Aleksejus Ivanovas – nuo 1946 04
7.	Kalvarijos[e]: viršininkas	Rufijus Rogačiovas – nuo 1949 01
8.	Kauno miesto[f]: viršininkas	Georgijus Svečnikovas – nuo 1944 08 Nikolajus Serebriakovas – nuo 1945 05 Andrejus Jenukidzė – nuo 1947 12
	pavaduotojas	Kazys Butkus – nuo 1944 08 Aleksejus Žerdevas – nuo 1945 03 Vaganas Varalovas – nuo 1945 10 Aleksandras Martynenka – nuo 1946 08 Borisas Burylinas – nuo 1947 08 Michailas Jefimovas – nuo 1947 12
9.	Kauno apskrities[f]: viršininkas	Anatolijus Kerinas – nuo 1944 12 Michailas Galickis – nuo 1946 05
	pavaduotojas	Pavelas Ručkinas – nuo 1944 08
10.	Kelmės[b]: viršininkas	Dmitrijus Čedija – nuo 1948 08
	pavaduotojas	Vladas Nartautas – nuo 1947 10
11.	Kėdainių: viršininkas	Aleksandras Kripaitis – nuo 1944 08 Georgijus Jevdokimovas – nuo 1945 03 Fiodoras Bezrukovas – nuo 1945 07 Grigorijus Čachava – nuo 1946 05 Antanas Verikas – nuo 1947 05

Eil. Nr.	Apskrities skyrius	Viršininkai ir pavaduotojai[a]
12.	Klaipėdos miesto: viršininkas	Vasilijus Martynenka – nuo 1947 11 Jevtichijus Gribovas – nuo 1944 12 Antonas Kiselis – nuo 1945 05 Borisas Bolotinas – nuo 1945 02 Nikolajus Dragunovas – nuo 1945 07 Nikolajus Nožnickis – nuo 1947 06
	pavaduotojas	Aleksejus Ivanovas – nuo 1944 12 Venjaminas Ignatovas – nuo 1945 07
13.	Klaipėdos apskrities: viršininkas	Grigorijus Nikitčenka – nuo 1945 04 Vasilijus Otkinas – nuo 1946 05 Ivanas Artiomovas – nuo 1948 11
	pavaduotojas	Alfonsas Zalepūgas – nuo 1945 m. Jevtichijus Gribovas – nuo 1946 02 Ivanas Rylejevas – nuo 1946 07 Ivanas Kirjanovas – nuo 1947 11
14.	Kretingos: viršininkas	Alfonsas Matulionis – nuo 1945 04 Fiodoras Dusis – nuo 1945 12 Viktoras Voroneckas – nuo 1947 05
	pavaduotojas	Sergejus Rubcovas – nuo 1945 01 Pranas Mockevičius – nuo 1945 10
15.	Kupiškio[d]: viršininkas	Ivanas Muravjovas – nuo 1946 05 Jonas Abukauskas – nuo 1949 03
	pavaduotojas	Jonas Abukauskas – nuo 1946 05
16.	Kuršėnų[b]: viršininkas	Pranas Mockevičius – nuo 1947 09 Alfonsas Zalepūgas – nuo 1949 09
17.	Lazdijų: viršininkas	Nikolajus Stomikovas – nuo 1945 05 Nikolajus Irašinas – nuo 1945 12 Dmitrijus Orlovas – nuo 1946 07 Bronislovas Mitkus – nuo 1947 10
	pavaduotojas	Parfenijus Trimaila – nuo 1944 10 Ivanas Ivachnenka – nuo 1945 m. pabaigos Pavelas Novikovas – nuo 1946 07
18.	Marijampolės: viršininkas	Benediktas Balsys – nuo 1944 07 Charitonas Bandurovskis – nuo 1945 01 Tarasas Kliučionokas – nuo 1945 11 Ivanas Vorošilovas – nuo 1947 05 Pavelas Ručkinas – nuo 1949 02
	pavaduotojas	Vasilijus Seliverstovas – nuo 1944 08 Kuzma Kofanovas – nuo 1946 01 Pavelas Ručkinas – nuo 1947 08
19.	Mažeikių: viršininkas	Trofimas Blinovas – nuo 1944 09 Antanas Verikas – nuo 1945 03 Tarasas Kliučionokas – nuo 1947 06 Aršokas Tapazjanas – nuo 1949 02
	pavaduotojas	Venjaminas Ignatovas – nuo 1944 m.

Eil. Nr.	Apskrities skyrius	Viršininkai ir pavaduotojai[a]
20.	Pagėgių: viršininkas	Ivanas Rubcovas – nuo 1945 07 Alfonsas Zalepūgas – nuo 1947 05
	pavaduotojas	Aleksandras Kripaitis (1945 03–1950 07) Petras Gapšys – nuo 1945 09 Sergejus Sizovas – nuo1946 02
21.	Panevėžio: viršininkas	Vasilijus Bogomolovas – nuo 1944 09 Ivanas Korčma (1946 08–1950 07)
	pavaduotojas	Vasilijus Semionovas – nuo 1944 12 Danilas Šominas – nuo 1945 07 Michailas Koroliovas – nuo 1946 07
22.	Pasvalio[b]: viršininkas	Michailas Ložečnikovas (1947 09–1950 07)
23.	Plungės[b]: viršininkas	Viktoras Malininas (1947 09–1950 07)
24.	Prienų[d]: viršininkas	Ivanas Vorošilovas – nuo 1946 05 Ivanas Mamajevas – nuo 1947 03 Fiodoras Chvatalinas (1948 11–1950 07)
	pavaduotojas	Andrejus Roščektajevas – nuo 1946 07
25.	Radviliškio[b]: viršininkas	Aleksandras Poliakovas – nuo 1947 09 Aleksandras Tereškovas (1949 09–1950 07)
	pavaduotojas	Vasilijus Klimčenkovas – nuo 1947 10
26.	Raseinių: viršininkas	Antanas Verikas – nuo 1944 09 Jakovas Sinicynas – nuo 1945 02 Vasilijus Martynenka – nuo 1946 04 Grigorijus Kačiusovas (1948 05–1950 07)
	pavaduotojas	Jevtichijus Gribovas – nuo 1945 05 Piotras Leskovas – nuo 1945 10 Grigorijus Kačiusovas – nuo 1946 01
27.	Rietavo[c]: viršininkas	Benediktas Balsys (1949 01–1950 07)
28.	Rokiškio: viršininkas	Aleksejus Nikitinas – nuo 1944 08 Aleksandras Vasiljevas – nuo 1945 09 Vasilijus Bogomolovas – nuo 1946 08 Dmitrijus Orlovas – nuo 1947 10 Ivanas Muravjovas (1949 03–1950 07)
	pavaduotojas	Aleksandras Poliakovas – nuo 1944 12
29.	Šakių: viršininkas	Azaris Komendantas – nuo 1944 12 Bronius Dimindavičius – nuo 1947 03 Vladas Nartautas (1949 06–1950 07)
	pavaduotojas	Bronius Dimindavičius – nuo 1944 08 Pranas Bendoraitis – nuo 1947 03
30.	Šiaulių: viršininkas	Grikas Statkauskas – nuo 1944 09 Ivanas Počinkovas – nuo 1945 04 Dmitrijus Česnokovas (1947 04–1950 07)
	pavaduotojas	Leontijus Lachmanas – nuo 1944 m. pabaigos Sergejus Sirota – nuo 1946 01
31.	Šilutės: viršininkas	Sergejus Zacharovas – nuo 1945 02

Eil. Nr.	Apskrities skyrius	Viršininkai ir pavaduotojai[a]
		Sergejus Liubimkovas (1946 01–1950 07)
	pavaduotojas	Aleksejus Šmelkovas – nuo 1945 02
		Ivanas Ivachnenka – nuo 1946 05
32.	Širvintų[c]: viršininkas	Vladimiras Artomonovas (1949 01–1950 07)
33.	Švenčionių: viršininkas	Piotras Berezinas – nuo 1944 08
		Jonas Jankovas (1948 09–1950 07)
	pavaduotojas	Dmitrijus Afanasjevas – nuo 1944 08
		Sergejus Zabaznovas – nuo 1946 08
34.	Tauragės: viršininkas	Piotras Ignatjevas – nuo 1944 08
		Nikolajus Nožnickis – nuo 1946 01
		Grikas Satkauskas (1947 06–1950 07)
	pavaduotojas	Pranas Mockevičius – nuo 1944 08
		Rufijus Rogačiovas – nuo 1945 10
35.	Telšių: viršininkas	Vasilijus Davydovas – nuo 1944 04
		Pranas Liepa – nuo 1945 04
		Vasilijus Ovčinikovas – nuo 1946 01
		Nikolajus Panasenka (1946 11–1950 07)
	pavaduotojas	Piotras Leskovas – nuo 1944 m. pabaigos
		Vladas Nartautas – nuo 1945 08
		Aleksejus Jelinas – nuo 1947 01
36.	Trakų: viršininkas	Jakovas Rožavskis – nuo 1945 01
		Anatolijus Kerinas – nuo 1946 05
		Aleksandras Starikovas (1949 06–1950 07)
	pavaduotojas	Michailas Chobalovas – nuo 1944 08
		Pavelas Alekscjevas – nuo 1945 07
		Michailas Makejevas – nuo 1947 03
37.	Ukmergės: viršininkas	Alfonsas Matulionis – nuo 1944 07
		Nikolajus Bodrovas – nuo 1944 12
		Ivanas Nikitinas – nuo 1945 04
		Aleksejus Sokolovas – nuo 1947 01
		Bronius Dimindavičius (1949 06–1950 07)
	pavaduotojas	Aleksejus Balandinas – nuo 1944 08
		Aršakas Papazianas – nuo 1945 10
38.	Utenos: viršininkas	Dmitrijus Česnokovas – nuo 1944 08
		Nikolajus Chiminas (1947 04–1950 07)
	pavaduotojas	Jonas Abukauskas – nuo 1944 08
		Vladimiras Artomonovas – nuo 1946 05
39.	Varėnos[d]: viršininkas	Aleksandras Gocevas – nuo 1946 05
		Michailas Sedovas (1948 04–1950 07)
	pavaduotojas	Vasilijus Gubarevas – nuo 1946 10
40.	Vilkaviškio: viršininkas	Piotras Krylovičius – nuo 1944 09
		Ivanas Kamenkovas – nuo 1946 05
		Aleksejus Chaliavinas (1946 12–1950 07)
	pavaduotojas	Aleksejus Ožigichinas – nuo 1944 12
		Ivanas Rubcovas – nuo 1947 05

Eil. Nr.	Apskrities skyrius	Viršininkai ir pavaduotojai[a]
41.	Vilkijos[c]: viršininkas	Petras Armanavičius (1949 01–1950 07)
42.	Vilniaus: viršininkas	Matvejus Fedotovas – nuo 1944 10
		Vasilijus Davydovas – nuo 1945 04
		Georgijus Kruglyševas – nuo 1945 10
	pavaduotojas	Davidas Urušadzė (1946 05–1950 01)
		Aleksejus Šmelkovas – nuo 1944 07
		Vaganas Varalovas – nuo 1945 02
		Sergejus Zabaznovas – nuo 1945 10
		Vaganas Varalovas – nuo 1946 08
43.	Zarasų: viršininkas	Nikita Michailovas – nuo 1944 09
		Michailas Ložečnikovas – nuo 1945 12
		Timofejus Ivanuškinas (1947 11–1950 07)
	pavaduotojas	Vasilijus Smirnovas – nuo 1944 11

[a] Viršininkų pavaduotojai – iki 1948 m. vidurio. Stokojant išsamių duomenų, vėlesnio laikotarpio pavaduotojų pavardės nenurodytos.

[b] Apskritis sudaryta 1947 m.

[c] Apskritis sudaryta 1945 m.

[d] Apskritis sudaryta 1946 m.

[e] Apskritis sudaryta 1948 m. pabaigoje.

[f] 1947 m. rudenį vietoj dvicjų atskirų skyrių, Kauno miesto ir Kauno apskrities, sudaryta MVD Kauno miesto ir apskrities valdyba.

Lentelė sudaryta remiantis: 1945–1950 m. LKP(b) CK nomenklatūrai priklausiusių NKVD (MVD) darbuotojų sąrašai, LVOA, f. 1771, ap. 8, b. 296, 298; ap. 9, b. 426, 427; ap. 10, b. 531, 532; ap. 11, b. 440, 441; ap. 130, b. 48, 49, 76.

1943 m. pabaigoje Pavlo Posade (prie Maskvos) pradėta kurti lietuviškąją operatyvinę grupę – būsimojo LSSR NKGB branduolį. Kadangi P. Gladkovą partija nusiuntė dirbti į laivyną[180], tai operatyvinės grupės vadovu buvo paskirtas buvęs LSSR vidaus reikalų liaudies komisaras A. Guzevičius. Pirmuoju jo pavaduotoju tapo buvęs Čečėnijos-Ingušijos ASSR valstybės saugumo liaudies komisaras J. Rudakovas, kuris, ištrėmus čečėnus bei ingušus ir panaikinus jų respubliką, buvo likęs be darbo[181]. A. Guzevičiaus pavaduotoju kadrų reikalams buvo paskirtas buvęs NKGB Chabarovsko krašto valdybos viršininko pa-

[180] V. Tininis, *Sovietinė Lietuva ir jos veikėjai*, p. 174. Tačiau pasak A. Slavino (*Gibel' Pompeji*, Tel Aviv, 1997), P. Gladkovas karo metais dirbo SSRS karinės kontržvalgybos „Smerš" viršininko pavaduotoju. Po karo į Lietuvą negrįžo.

[181] J. Rudakovo asmens byla, LVOA, f. 1771, ap. 3, b. 950 (už „Čečėnijos operaciją" J. Rudakovas buvo apdovanotas Raudonosios vėliavos ordinu ir medaliu „Už narsumą").

11 lentelė. LSSR NKGB personalas ir jo tautinė sudėtis 1946 m. sausio 1 d.

Eil. Nr.	Pareigybė	Iš viso		Iš jų		
		etatų	darbuotojų	rusų	lietuvių	kitų
1.	Liaudies komisaras ir jo pavaduotojai	4	4	3	3	–
2.	Komisariato skyrių viršininkai ir jų pavaduotojai	29	27	18	12	77
3.	Komisariato poskyrių viršininkai ir jų pavaduotojai	121	112	85	4	23
4.	Miestų bei apskričių skyrių viršininkai ir jų pavaduotojai	52	51	42	5	44
5.	Kiti darbuotojai	1811	1311	822	268	221
	Iš viso:	2017	1311	970	280	255

Lentelė sudaryta remiantis: LSSR NKGB Kadrų skyriaus 1946 m. sausio 2 d. pažyma apie kiekybinę ir kokybinę žinybos personalo sudėtį 1946 m. sausio 1 d., LVOA, f. 1771, ap. 8, b. 290, l. 19–20.

vaduotojas A. Kolotuškinas[182], Operatyvinio skyriaus viršininku – jau ir 1941 m. šias pareigas Lietuvoje ėjęs N. Michailovas, Tardymo skyriaus viršininku – taip pat nenaujokas E. Rozauskas, A skyriaus viršininku – S. Charčenka, 1940–1941 m. buvęs saugumo Vilniaus miesto valdybos 2-ojo skyriaus viršininku. Visi jie liko eiti tas pačias pareigas ir 1944 m. liepos viduryje Vilniuje pradėjusiame dirbti Lietuvos SSR valstybės saugumo liaudies komisariate.

LSSR NKGB buvo formuojamas labai sparčiai ir jau 1944 m. pabaigoje turėjo 931 darbuotoją: 35 buvusius sovietinius partizanus bei pogrindininkus, 133 – grįžusius iš evakuacijos, 604 – naujai atvykusius iš kitų respublikų saugumiečius[183]. Iš visų šių darbuotojų 50 turėjo aukštąjį išsimokslinimą, 274 – vidurinį, 352 – nebaigtą vidurinį ir 252 – pradinį[184]. Jų tautinė sudėtis buvo tokia: 192 lietuviai (20,8 proc.), 579 rusai (62,9 proc.), 1 lenkas (0,1 proc.), 96 žydai (10,4 proc.) ir 53 kitų tautybių asmenys (5,8 proc.)[185].

[182] Čia ir toliau NKGB lietuviškosios operatyvinės grupės vadovai nustatyti remiantis jų asmens bylomis.

[183] LSSR NKGB Kadrų skyriaus pažyma apie komisariato sukomplektavimą 1945 m. sausio 1d., LVOA, f. 1771, ap. 7, b. 249, l. 52–53 (1945 m. sausio 1 d. NKGB turėjo 1707 etatus, tačiau 776 pareigybės dar buvo neužimtos).

[184] Ibid.

[185] Ibid.

Vien tarp 131 vadovaujančiojo NKGB darbuotojo (komisariato skyrių bei poskyrių, taip pat apskričių skyrių viršininkų ir jų pavaduotojų) 1945 m. pradžioje buvo 97 rusai (74,8 proc.), 11 lietuvių (8,4 proc.), 10 žydų (7,6 proc.), 1 lenkas ir 11 kitų tautybių čekistų[186].

Plečiant NKGB, masiškai siunčiant į Lietuvą čekistus iš „brolišk ųjų" respublikų, lietuvių šioje žinyboje, ypač tarp vadovaujančiųjų darbuotojų, mažėjo. Taip galima spręsti iš 11 lentelės duomenų. Tarp 194 vadovaujančiųjų pareigūnų lietuvių buvo tik 12 (7 centre ir 5 apskrityse), t. y. 6,2 proc., rusų – net 148 (76,3 proc.), kitų tautybių asmenų – 34 (17,5 proc.). Čekisto profesija buvo perdėm vyriška: tarp visų vadovaujančiųjų darbuotojų tebuvo 1 moteris – komisariato poskyrio viršininkė[187].

1945 m. liepos 11 d.[188] buvo atleistas iš liaudies komisaro pareigų ir pašalintas iš saugumo žinybos A. Guzevičius. Versija, jog respublikos vyriausiasis čekistas žlugo todėl, kad atsisakė vykdyti LSSR represines institucijas kuravusio gen. I. Tkačenkos nurodymą „ieškoti stambesnių žuvų"[189] (respublikos valdžios viršūnėse ir tarp intelektualų), matyt, yra nepagrįsta. Juk išliko savo postuose LSSR vadovai ir nenukentėjo rezistencijoje nedalyvavę intelektualai ir vėlesniais metais, kai Valstybės saugumo ministerijai vadovavo gryni rusai. Matyt, teisus yra A. Anušauskas: nepatenkinta, kad žlugo planas greitai sutriuškinti Lietuvos partizanus, Maskva 1945 m. vasarą pakeitė visų NKVD (vidaus kariuomenė dar buvo jos žinioje) operatyvinių veiklos sektorių viršininkus, taip pat ir NKGB vadovą A. Guzevičių[190]. 1945 m. pabaigoje LKP(b) CK sekretoriaus kadrų reikalams M. Junčo-Kučinsko pasirašytoje A. Guzevičiaus charakteristikoje rašoma: „Respublikoje vykstant aršiai klasių kovai drg. Guzevičius nesugebėjo organizuoti operatyvinių akcijų, lietuvių nacionalistinio pogrindžio organizacijų bei jo ginkluotų gaujų vadovų ir narių likvidavimo laiku. Kaip nesusidorojęs su šiuo uždaviniu, KP(b) CK sekretoriato 1945 m. rugpjūčio 2 d. nutarimu Guzevičius buvo atleistas iš pareigų, o 1945 m. rugsėjo 14 d. LKP(b) CK biuro sprendimu paskirtas Kultūros-

[186] LSSR NKGB Kadrų skyriaus pažyma apie žinybos vadovaujančiųjų darbuotojų sukomplektavimą 1945 m. sausio 1 d., ibid.

[187] Tarp kitų darbuotojų, t. y. operatyvininkų ir pagalbinio techninio personalo, moterų buvo 302 (žr. prie 10 lentelės nurodytą šaltinį).

[188] Ši data nurodyta 1945 m. liepos 1–gruodžio 10 d. atleistų iš pareigų LKP(b) CK nomenklatūros darbuotojų sąraše, LVOA, f. 1771, ap. 8, b. 298, l. 35.

[189] E. Grunskis, „Generolai, kurių bijojo Lietuva", *Politika*, 1990, Nr. 2, p. 26–27.

[190] A. Anušauskas, *Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 metais*, p. 254.

švietimo įstaigų komiteto prie Lietuvos SSR LKT [Liaudies Komisarų Tarybos. – *L. T.*] pirmininku“[191].

Nušalinus A. Guzevičių LSSR saugumo žinybai daugiau kaip trejus metus (nuo 1945 m. liepos 11 d. iki 1949 m. vasario 14 d.) vadovavo buvęs smeršistas, NKGB Kuibyševo geležinkelių transporto skyriaus viršininkas gen. D. Jefimovas[192]. 1946 m. vasarą respublikos valstybės saugumo ministro pavaduotojai buvo L. Martavičius (nuo 1946 m. pradžios pakeitęs šiame poste į Maskvą atšauktą J. Rudakovą), A. Kolotuškinas, A. Leonovas ir S. Litkensas[193]; ministro padėjėjas ūkio reikalams ir pradžių buvo L. Mačėnas, o nuo 1945 m. pradžios – J. Vildžiūnas. MGB partinės organizacijos sekretorius iki 1949 m. pradžios buvo iš Maskvos atsiųstas B. Piščikas. Ministerijos *1-ajam skyriui* pokario metais vadovavo M. Rozanovas, po jo – N. Filimonovas, o nuo 1946 m. gruodžio – lietuvių kilmės čekistas S. Vaupšasovas (1946 m. vasarą 1-ojo skyriaus poskyrių viršininkai buvo I. Kuzminas, I. Syčevas ir V. Švecas)[194]. Ministerijos *2-ajam (miesto) skyriui* 1945–1946 m. vadovavo iš Šiaurės Kaukazo atsiųstas I. Rudyka (pavaduotojas N. Smirnovas, poskyrių viršininkai V. Babincevas, V. Belovas, M. Borovkovas, N. Lobzovas, J. Mininas ir N. Zausajevas); *2-ajam (respublikos) skyriui* kurį laiką vadovavo Z. Izotovas, o nuo 1945 m. rugpjūčio – sibirietis čekistas I. Počkajus (pavaduotojai N. Jeršovas ir D. Todesas, kurį 1945 m. gruodžio mėn. pakeitė G. Iščenka; poskyrių viršininkai P. Belousovas, L. Cečiurovas, G. Lebedevas, I. Matyščenka, I. Šulga ir A. Zeniakinas); *5-ajam skyriui* iki 1946 m. gruodžio vadovavo N. Michailovas; *Operatyviniam skyriui* 1945–1946 m. vadovavo net iš Vladivostoko į Lietuvą atsiųstas M. Peščerskis (pavaduotojas M. Čvanovas, poskyrių viršininkai S. Gomazkovas ir V. Šutjevas); *Tardymo skyriui* 1944–1946 m. vadovavo E. Rozauskas (pavaduotojai – buvęs Kabardos-Balkarijos ASSR NKGB skyriaus viršininkas A. Kozlovas ir iš Totorijos ASSR atsiųstas ukrainietis A. Abramovičius, poskyrių viršininkai V. Červiakovas, M. Leonovas, M. Seras ir iš Omsko atsiųstas B. Jefraimovičius); ministerijos *A skyriui* iki 1946 m. birželio vadovavo S. Charčenka, vėliau – iš

[191] LVOA, f. 1771, ap. 227, b. 2585 (A. Guzevičiaus asmens byla), l. 15; plg. V. Tininis, *Sovietinė Lietuva ir jos veikėjai*, p. 183–184.

[192] LVOA, f. 1771, ap. 3, b. 4414 (D. Jefimovo asmens byla). Plačiau žr. V. Tininis, *Sovietinė Lietuva ir jos veikėjai*, p. 187–189.

[193] Čia ir toliau vadovaujanticji saugumo darbuotojai nustatyti remiantis LKP(b) CK nomenklatūros sąrašais ir asmens bylomis, tarnybinėmis kortelėmis.

[194] Čia ir toliau poskyrių viršininkai nurodyti remiantis 1946 m. birželio 1 d. duomenimis, esančiais LKP(b) CK nomenklatūros darbuotojų sąraše (žr. LVOA, f. 1771, ap. 9, b. 426, l. 29–31).

Kazachstano atsiųstas P. Grišinas (pavaduotojas – iš Maskvos atvykęs J. Dorodnovas, poskyrių viršininkai M. Kornejevskis, V. Pobedonoscevas ir I. Popovas); *B skyriui* pirmaisiais pokario metais vadovavo iš Novosibirsko atsiųstas M. Štarkmanas (pavaduotojas – iš Čeliabinsko atvykęs V. Abramovas, poskyrių viršininkai K. Krivošejinas ir I. Kuricynas); 1946 m. pabaigoje įsteigtam *O skyriui* vadovavo iš Vorošilovgrado atsiųstas P. Šliapnikovas (pavaduotojas P. Raslanas); *Kadrų skyriaus* viršininkas buvo ministro pavaduotojas kadrų reikalams A. Kolotuškinas, pavaduotojai – buvęs Buriatijos-Mongolijos valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotojas N. Čižovas ir buvęs Chabarovsko krašto naikintojų batalionų instruktorius A. Malcevas, kuris buvo ir *Ypatingosios inspekcijos* viršininkas; *Ūkio ir finansų skyriui* iki 1945 m. lapkričio vadovavo C. Gamzė, paskui – iš Kuibyševo atsiųstas M. Bidinskis.

Perdėm rusiška buvo ir MGB periferinių įstaigų vadovybė. Antai *Kauno miesto skyriui* iki 1946 m. gruodžio vadovavo iš Saratovo atsiųstas saugumietis V. Voroncovas, paskui – iš Stavropolio atvykęs I. Rudyka. 1946 m. vasarą tarp 10 vadovaujančiųjų MGB Kauno skyriaus darbuotojų nebuvo nė vieno lietuvio: viršininko pavaduotojai – P. Odincovas ir D. Todesas, poskyrių viršininkai – A. Aleksejevas, L. Berkovičius, P. Bočiarovas, P. Gavrilovas, S. Kerbelis, D. Šustarevas ir P. Turkinas.

1946 m. birželio 1 d. iš 30 MGB apskričių skyrių viršininkų buvo du lietuviai: Klaipėdos – L. Mačėnas ir Marijampolės – P. Raslanas. Liepos mėn. L. Mačėną atleidus (kaip nesusidorojusį su darbu), o P. Raslaną perkėlus į ministeriją, tarp MGB apskričių skyrių viršininkų neliko nė vieno lietuvio (žr. 13 lentelę).

Po karo MGB, regis, nebuvo likę veteranų, stovėjusių prie šios įstaigos Lietuvoje lopšio 1940-ųjų vasarą. Vieni vietiniai čekistai žuvo karo metais (A. Borodinskas, A. Godliauskas, J. Gvildys, A. Macevičius, J. Matulevičius, A. Milvydas, K. Petrikas, A. Vilimas, J. Volfsonas)[195], kitus partija nusiuntė dirbti į kitas veiklos sritis (B. Baranauską, G. Grožniką, B. Fogelevičių, E. Jurgaitį, F. Levitacą, P. Lisą, K. Macevičių, P. Murauską, M. Taurinską, V. Vildžiūną)[196], o trečius išstūmė rusiškoji MVD–MGB vadovybė. 1941 m. dirbęs NKGB Zarasų, o po karo – Kėdainių apskrities skyriaus viršininku J. Rugienis 1946 m. buvo perkeltas į rezervą, o paskui visai pašalintas iš saugumo sistemos[197]. 1945 m. rudenį kaip nesusidorojęs su darbu iš Utenos apskrities skyriaus viršininko pareigų buvo atleistas J. Povilaitis (prieš karą – NKVD,

[195] Žr. apie juos straipsnius *Mažojoje tarybinėje lietuviškojoje enciklopedijoje*.
[196] Ibid.
[197] Išsamiau apie J. Rugienį žr. V. Tininis, *Sovietinė Lietuva ir jos veikėjai*, p. 243–246.

vėliau – NKGB Vilkaviškio skyriaus viršininkas)[198]. 1947 m. gegužės mėn. dėl tos pačios priežasties buvo atleistas ir ministro padėjėjas ūkio reikalams J. Vildžiūnas[199]. Dar 1945 m. pradžioje tas pats atsitiko ir vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojui milicijos reikalams F. Krastiniui.

Po karo vadovaujančiuose saugumo postuose nebeliko vietinių žydų. 1945 m. pavasarį esą dėl prastos sveikatos buvo atleistas NKGB A skyriaus viršininko pavaduotojas G. Feigelsonas[200], o 1946 m. rugsėjo mėn. „dėl neatitikimo" („po nesootvetstviju") – Tardymo skyriaus viršininkas E. Rozauskas[201]. A. Slaviną ir D. Todesą SSRS MGB pasiėmė į Maskvą ir abu 1947 m. pašalino iš saugumo: pirmąjį – „dėl kompromituojančios medžiagos", o antrąjį – „dėl neatitikimo"[202]. 1946 m. iš NKVD buvo atleistas Finansų skyriaus viršininkas V. Faktorauskas ir netgi priešgaisrinės apsaugos viršininkas A. Zlotnikas[203]. Šie atleidimai nebuvo atsitiktiniai: tai – Maskvoje prasidėjusios antisemitinės kampanijos atgarsiai Lietuvoje.

1947 m. pradžioje perėmusi iš MVD BB valdybą, vidaus kariuomenę bei stribus[204], o 1949 m. rugsėjo mėn. – ir miliciją, pasienio kariuomenę[205], MGB tapo svarbiausia rezistencijos Lietuvoje malšintoja; kartu plėtėsi ir jos personalas. Kaip matyti 12 lentelėje, 1948 m. pradžioje Valstybės saugumo ministerija turėjo per 2,3 tūkst. darbuotojų (be ūkio ir techninių darbuotojų). Perėmusi miliciją, 1949 m. pabaigoje respublikos MGB turėjo 10,5 tūkst. etatų ir 9,3 tūkst. darbuotojų[206]. Nuo 1946 m. pradžios jos personalas padidėjo daugiau kaip šešis kartus.

[198] 1945 m. pabaigoje J. Povilaitis buvo išsiųstas į NKGB aukštąją mokyklą, iš kurios grįžęs kelerius metus dirbo ministerijoje poskyrio viršininko pavaduotoju ir tik 1950 m. liepos mėn. vėl buvo paskirtas MGB Pasvalio rajono skyriaus viršininku (ibid., ap. 8, b. 58, l. 158 (Biografinė J. Povilaičio pažyma)).

[199] 1946 m. gruodžio 1–1947 m. birželio 1 d. atleistų iš pareigų LKP(b) CK nomenklatūrinių darbuotojų sąrašas, ibid., ap. 10, b. 531, l. 21.

[200] 1945 m. sausio 1–birželio 15 d. atleistų iš pareigų LKP(b) CK nomenklatūrinių darbuotojų sąrašas, ibid., ap. 8, b. 296, l. 20.

[201] E. Rozausko tarnybinė kortelė, LYA; 1946 m. birželio 1–gruodžio 1 d. atleistų iš pareigų LKP(b) CK nomenklatūrinių darbuotojų sąraše prie E. Rozausko pavardės įrašyta: „Nesant galimybių toliau panaudoti, atleistas iš MGB organų visiškai" (ibid., ap. 9, b. 427, l. 24).

[202] A. Slavino tarnybinė kortelė, LYA; D. Todeso tarnybinė kortelė, ibid.

[203] 1946 m. sausio 1–birželio 15 d. atleistų iš pareigų LKP(b) CK nomenklatūrinių darbuotojų sąrašas, LVOA, f. 1771, ap. 9, b. 426, l. 27.

[204] A. Anušauskas, *Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 metais*, p. 276.

[205] Ibid., p. 286.

[206] I. Petravičiūtė, „Sovietinio saugumo struktūra ir funkcijos Lietuvoje (1940–1954)", *Genocidas ir rezistencija*, 1997, Nr. 1, p. 77.

12 lentelė. LSSR MGB personalas[a] ir jo sudėtis 1948 m. sausio 1 d.

Eil. Nr.	Pareigybė	Darbuotojų skaičius	Partiškumas			Tautybė		
			komunistai	komjaunuoliai	nepartiniai	rusai	lietuviai	kiti
	I. Ministerija							
1.	Ministras ir jo pavaduotojai[b]	7	7	–	–	6	1	–
2.	Valdybų ir skyrių viršininkai bei jų pavaduotojai	46	46	–	–	36	2	8
3.	Poskyrių viršininkai ir jų pavaduotojai	112	112	–	–	80	6	26
4.	Operatyviniai darbuotojai	379	302	72	5	291	26	55
	Iš viso:	544	467	72	5	413	35	89
	II. Miestų ir apskričių skyriai							
1.	Skyrių viršininkai ir jų pavaduotojai	98	98	–	–	71	3	24
2.	Poskyrių viršininkai ir jų pavaduotojai	231	231	–	–	189	6	36
3.	Operatyviniai darbuotojai	601	498	87	18	431	63	107
	Iš viso:	930	825	87	18	691	72	167
	III. Valsčių poskyriai							
1.	Poskyrių viršininkai	293[d]	287	2	4	233	11	49
2.	Operatyviniai darbuotojai	550	398	112	40	377	119	54
	Iš viso:	843	685	114	44	610	130	103
Iš viso MGB[c]:		2317	1977	273	67	1714	237	359

[a] Be techninių pagalbinių darbuotojų.
[b] Kartu su ministro padėjėju ūkio reikalams.
[c] Neteisingai susumuota originale.
[d] Iš viso valsčių poskyrių buvo 322; 29 viršininkų vietos buvo laisvos.

Lentelė sudaryta remiantis: LSSR MGB Kadrų skyriaus 1948 m. sausio 28 d. pažyma apie kiekybinę bei kokybinę personalo sudėtį 1948 m. sausio 1 d., LVOA, f. 1771, ap. 11, b. 284, l. 19.

12 lentelėje matyti, kad 1948 m. pradžioje tarp 787 vadovaujančiųjų MGB darbuotojų (valdybų, skyrių, poskyrių viršininkų ir jų pavaduotojų) lietuvių buvo tik 29, t. y. 3,7 proc. Kiek daugiau lietuvių buvo tik tarp operatyvinių (13,6 proc.) ir pagalbinių techninių darbuotojų. 1949 m. žiemą pašlijus sveikatai iš ministro pareigų buvo atleistas D. Jefimovas, kurio vietą nuo balandžio 1 d. užėmė kartu su BB valdyba iš MVD į saugumą perėjęs gen. P. Kapralovas[207].

[207] Čia ir toliau vadovaujantieji MGB darbuotojai nustatyti pagal LKP(b) CK nomenklatūros sąrašus ir tarnybinę KGB kartoteką.

1947–1948 m. LSSR MGB turėjo net penkis ministro pavaduotojus: G. Basovą, A. Leonovą, S. Litkensą, L. Martavičių ir P. Kapralovą; 1948 m. kovo pabaigoje pastarąjį pakeitė A. Gailevičius[208]. P. Kapralovui tapus ministru, o S. Litkensą atšaukus į Maskvą, nuo 1949 m. pavasario liko trys ministro pavaduotojai. Ministro padėjėjas ūkio reikalams buvo nuo 1949 m. gegužės M. Štarkmaną pakeitęs N. Kučiuginas. Ministerijos partijos komiteto sekretorius buvo B. Piščikas (iki 1949 m. vasario), o po jo – M. Zverevas. Ypatingajai inspekcijai net iki 1952 m. rudens vadovavo J. Savinas. LSSR vyriausybės Apsaugos skyriui 1947–1953 m. vadovavo plk. A. Jefimovas.

Svarbiausiam ministerijos padaliniui – *2N valdybai* (kovojusiam su nacionaliniu pogrindžiu skyriui) nuo pat jos įsteigimo (1947 m. balandžio 1 d.) vadovavo I. Počkajus (pavaduotojas J. Sinicynas, kurį nuo 1948 m. birželio pakeitė I. Rudyka, o nuo 1949 m. balandžio – P. Odincovas). *2N valdybos 1-ojo skyriaus* viršininkas buvo V. Vasiljevas, paskui – I. Rudyka (1948 m. vasarą ir rudenį), iš Vakarų Ukrainos atsiųstas M. Goliakevičius (1949 m. balandis–rugpjūtis) ir A. Zeniakinas (1949 m. rugsėjis–1952 m. rugpjūtis). *2N valdybos 2-ajam skyriui* 1947–1950 m. vadovavo kartu su BB valdyba iš MVD perėjęs S. Figurinas. Tos pačios valdybos *3-iojo skyriaus* viršininkas – buvęs NKVD kariuomenės Lenkijoje štabo skyriaus viršininkas pplk. M. Buravcevas.

MGB *Tardymo daliai*, sudarytai 1947 m. balandžio 1 d. buvusio Tardymo skyriaus pagrindu, iki pat 1951 m. pabaigos vadovavo buvęs MGB Rovno srities (Ukraina) valdybos viršininko pavaduotojas P. Soloidas (pavaduotojas – iš Omsko atsiųstas čekistas M. Zacharovas). *Tardymo dalies 1-ojo skyriaus* viršininkas – taip pat iš Omsko atsiųstas A. Čelnokovas. Tos pačios dalies *2-ojo skyriaus* viršininkas – buvęs smeršistas, kurį laiką dirbęs MGB Trakų apskrities viršininku J. Rožavskis (pavaduotojas – iš Ivanovo (RSFSR) atvykęs M. Leonovas). Tardymo dalies *3-iajam skyriui* vadovavo iš Pavlodarsko (Kazachstanas) atsiųstas enkavėdistas A. Guliajevas (pavaduotojas – iš Vakarų Ukrainos atvykęs smeršistas G. Demčenka).

MGB *1-ajam skyriui* iki 1950 m. rugpjūčio vadovavo S. Vaupšasovas, *2-ajam skyriui* – iš Uzbekijos atsiųstas N. Filimonovas (1947 m. sausis–1948 m. liepa), paskui – buvęs MGB Smolensko srities valdybos skyriaus viršininkas N. Slobodskichas. Ministerijos *4-ojo skyriaus* viršininkas buvo 1947 m. iš Piatigorsko (Šiaurės Kaukazas) į Lietuvą atsiųstas G. Iščenka, paskui – V. Kalmykovas (1948 m. sausis–1949 m. liepa) ir M. Starodubcevas. MGB *A skyriaus* viršininkas

[208] Išsamiau apie A. Gailevičių žr. V. Tininis, *Sovietinė Lietuva ir jos veikėjai*, p. 163–165.

1946–1953 m. buvo P. Grišinas, *B skyriaus* – buvęs NKGB Krasnojarsko krašto valdybos skyriaus viršininkas I. Kuricynas (1947 m. birželis–1948 m. liepa) ir iš Vladivostoko atvykęs M. Peščerskis (1948 m. liepa–1953 m. gegužė), *V skyriaus* – M. Makarovas, *O skyriaus* – P. Šliapnikovas (pavaduotojas P. Raslanas).

MGB *Vilniaus miesto skyriaus* viršininkas 1948–1949 m. buvo P. Kolomeicevas. 1948 m. liepos mėn. Kauno miesto ir Kauno apskričių skyrių pagrindu sudarytai MGB *Kauno miesto ir apskrities valdybai* 1948–1950 m. vadovavo J. Sinicynas (pavaduotojai I. Počinkovas ir I. Matiušenka). Kaip matyti 13 lentelėje, 1947 m. pabaigoje tarp 37 apskričių MGB skyrių viršininkų tebuvo vienas lietuvis (Šilutės skyriaus viršininkas L. Mačėnas), o 1948 m. pabaigoje – 3 lietuviai (Pagėgių skyriaus viršininkas L. Mačėnas, Kupiškio – J. Matulaitis ir Kelmės – V. Vilemas). Išsamiau MGB apskričių skyrių bei valsčių poskyrių personalo tautinę sudėtį atskleidžia LKP(b) CK įgaliotinių, 1949 m. pabaigoje tikrinusių MGB vietinių partinių organizacijų darbą, ataskaitos[209] (jose atsispindi partinių organizacijų narių tautybė):

Biržių apskrities skyrius –16 rusų, 1 lietuvis, 6 kitų tautybių komunistai;

Joniškio apskrities skyrius – 14 rusų, 1 lietuvis (tradicinis skaičius, dažniausiai tai būdavo vertėjas), 5 kitų tautybių komunistai; *Joniškio valsčiaus poskyris* – 2 komunistai, abu rusai; *Skaisgirio valsčiaus poskyris* – tas pats; *Žagarės valsčiaus poskyris* – 4 rusai, 3 lietuviai;

Kauno miesto valdyba – tarp 145 komunistų buvo 92 rusai, 14 lietuvių, 39 kitų tautybių (be to, valdyboje dirbo 45 komjaunuoliai, kurių tautybė nenurodyta);

Pagėgių apskrities skyrius – 13 komunistų rusų, 1 lietuvis, 3 kitų tautybių;

Rietavo apskrities skyrius – 13 rusų, lietuvių nebuvo, 3 kitų tautybių;

Šakių apskrities skyrius – tarp 25 komunistų lietuvių buvo vienas (be to, 2 nepartiniai lietuviai dirbo vertėjais);

Šiaulių apskrities skyrius – 33 komunistai rusai, 3 lietuviai, 6 kitų tautybių;

Švenčionių apskrities skyrius – 21 rusas ir 3 kitų tautybių, lietuvių nebuvo;

Telšių apskrities skyrius – 27 rusai ir 1 žydas, lietuvių nebuvo;

Ukmergės apskrities skyrius – 28 atvykę iš SSRS rusai, 3 vietiniai rusai, 1 žydas, 4 kitų tautybių, lietuvių nebuvo;

Varėnos apskrities skyrius – 2 vietiniai rusai, 26 atvykę iš SSRS rusai, 1 lietuvis;

Vilkaviškio apskrities skyrius – 16 komunistų rusų, 2 lietuviai, 2 kitų tautybių. Be to, skyriuje dirbo 12 komjaunuolių, iš kurių 2 buvo lietuviai.

[209] LVOA, f. 1771, ap. 52, b. 48, l. 28–259.

1947 m. pabaigoje tarp 293 MGB valsčių poskyrių viršininkų lietuvių buvo 12: L. Augaitis – Leipalingio, B. Baliulis – Salako, J. Čeplinskas – Meškuičių, D. Jocius – Raseinių, A. Jotautas – Šunkaičių (Raseinių aps.), V. Miškinis – Papilės, L. Paulauskas – Salantų, J. Renkauskas – Zarasų, J. Stepankevičius – Veliuonos ir P. Žalimas – Varnių[210].

1950 m. vasarą, pakeitus administracinį-teritorinį LSSR suskirstymą, buvo įsteigtos keturios MGB sričių valdybos ir sudaryti 47 naujų rajonų skyriai (vietoj buvusių 40 apskričių sudaryti 87 rajonai). Dėl to gerokai išsiplėtė MGB personalas. 1952 m. balandžio mėn. ši žinyba turėjo 4000 etatų ir 3764 darbuotojus (be kariuomenės, milicijos ir stribų, tačiau su pagalbiniu techniniu personalu), iš kurių 888 dirbo ministerijoje, o kiti – sričių valdybose, miestų bei apskričių skyriuose ir valsčių poskyriuose[211]. To paties šaltinio duomenimis, iš 2427 MGB operatyvinių darbuotojų 586, t. y. 20,5 proc., buvo lietuviai. Tačiau tautinė LSSR MGB vadovybės sudėtis nuo pirmųjų pokario metų mažai tepasikeitė. 1952 m. pavasarį tarp 575 vadovaujančiųjų darbuotojų (ministro ir jo pavaduotojų, ministerijos skyrių, sričių valdybų, rajonų skyrių viršininkų bei jų pavaduotojų ir valsčių poskyrių viršininkų) buvo 46 (8 proc.) lietuviai: 2 ministro pavaduotojai, 5 ministerijos skyrių viršininkų pavaduotojai (tarp 17 skyrių viršininkų lietuvių nebuvo nė vieno), 1 srities valdybos viršininko pavaduotojas, 8 rajonų skyrių viršininkai, 18 jų pavaduotojų ir 12 valsčių poskyrių viršininkų[212].

Šeštojo dešimtmečio pradžioje gerokai pakito personalinė MGB vadovybės sudėtis. Atšaukus iš Lietuvos P. Kapralovą, 1952 m. balandžio mėn. LSSR valstybės saugumo ministru buvo paskirtas buvęs SSRS valstybės saugumo ministro pavaduotojas gen. P. Kondakovas[213]. Taip pat į Maskvą atšauktą A. Leonovą nuo 1951 m. spalio ministro pavaduotojo poste pakeitė buvęs Komijos ASSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas plk. A. Gavrilo-

[210] LKP(b) CK nomenklatūrinių darbuotojų 1947 m. gruodžio 1 d. sąrašas, ibid., ap. 10, b. 532, l. 25–49.

[211] LSSR MGB Kadrų skyriaus pažyma apie ministerijos personalą 1952 m. balandžio 10 d., LYA, ap. 10, b. 147, l. 6–8 (iš viso ministerija turėjo 4347 etatus, iš kurių 345 buvo slapti (*neglasnyje*), o 238 pareigybės buvo laisvos); plg. I. Petravičiūtė, „Sovietinio saugumo struktūra ir funkcijos Lietuvoje (1940–1954)“, *Genocidas ir rezistencija*, 1997, Nr. 1, p. 78.

[212] LYA, f. 1, ap. 10, b. 147, l. 10; A. Sniečkaus 1953 m. birželio 11 d. pranešimas LKP CK plenume, ibid., ap. 131, b. 179, l. 53. Trūksta duomenų apie perdėm rusiškų MGB sričių valdybų skyrių viršininkus ir jų pavaduotojus, todėl lietuvių santykis, palyginti su visais vadovaujančiaisiais MGB darbuotojais, iš tikrųjų buvo mažesnis.

[213] P. Kondakovo asmens byla, LVOA, f. 1771, ap. 227, b. 3010.

vas[214]. Ministro pavaduotojų postuose išliko L. Martavičius ir A. Gailevičius. Ketvirtas pavaduotojas nuo 1951 m. rudens buvo I. Počkajus, o penktas – Milicijos valdybos viršininkas G. Sokolovskis.

Ministerijos partijos komiteto sekretoriumi vietoj M. Zverevo nuo 1952 m. liepos tapo V. Zalipajevas[215], o *Ypatingosios inspekcijos* viršininko poste J. Saviną pakeitė I. Timonovas (nuo 1952 m. rugsėjo). A. Počkajui tapus ministro pavaduotoju, *2N valdybos* viršininku buvo paskirtas T. Župikovas. Pirmasis jo pavaduotojas buvo P. Odincovas, vėliau (nuo 1952 m. rugsėjo) – A. Zeniakinas, o antrasis (iki 1952 m. lapkričio pabaigos) – S. Vaupšasovas. *2N valdybos 1-ojo skyriaus* viršininkas šeštojo dešimtmečio pradžioje buvo A. Zeniakinas, o jam tapus valdybos viršininko pavaduotoju – F. Snokinas. *Valdybos 2-ajam skyriui* iki 1951 m. birželio vadovavo G. Čachava, o šį atšaukus į Gruziją – A. Sokolovas; *3-iojo skyriaus* viršininkas nuo 1949 m. rudens buvo S. Židko. P. Soloidui išvykus mokytis į MGB aukštąją mokyklą, ministerijos *Tardymo daliai* nuo 1951 m. lapkričio vadovavo iš Maskvos atsiųstas A. Marakuševas. Jo pavaduotojai buvo A. Čelnokovas ir A. Guliajevas, kurį 1952 m. rugsėjo mėn. pakeitė valstybės saugumo plk. E. Kisminas.

Ministerijos *1-ajam skyriui* šeštojo dešimtmečio pradžioje vadovavo N. Filimonovas, *2-ajam skyriui* – N. Slobodskichas, *4-ajam skyriui* – M. Starodubcevas, *5-ajam skyriui* iki 1951 m. rudens – P. Odincovas, o paskui – buvęs Lenkijos visuomenės saugumo ministerijos vyresnysis instruktorius plk. J. Špilevojus, *7-ajam skyriui* – MGB Maskvos aukštosios mokyklos absolventas M. Zaicevas. Šeštojo dešimtmečio pradžioje MGB *A skyriaus* viršininkas buvo P. Grišinas, *B skyriaus* – M. Peščerskis, *V skyriaus* – iš Latvijos atsiųstas I. Vavilovas, kurį 1952 m. liepos mėn. pakeitė MGB aukštosios mokyklos absolventas S. Šafikovas.

Perdėm rusiškos buvo ir 1950 m. vasarą sudarytos MGB sričių valdybos. *Vilniaus srities valdybos* viršininkas buvo M. Zacharovas, o nuo 1951 m. spalio pabaigos – M. Jakovlevas, pavaduotojai – S. Figurinas ir P. Šliapnikovas, kurį 1951 m. rugsėjo pradžioje pakeitė S. Duchovičius; pavaduotojas milicijos reikalams buvo N. Šostackis. MGB *Kauno srities valdybos* viršininkas buvo J. Sinicynas, pavaduotojai – A. Lapinas ir I. Počinkovas, pavaduotojas milicijos reikalams – A. Sergejevas. *Klaipėdos srities valdybai* vadovavo K. Seninas, pavaduotojai buvo N. Vukolovas ir V. Aleksejevas, kurį 1952 m. spalio mėn. pakeitė P. Raslanas, pavaduotojas milicijos reikalams – S. Kazancevas.

[214] A. Gavrilovo asmens byla, ibid., b. 2443.

[215] Čia ir toliau personalinė MGB vadovybės sudėtis nustatyta remiantis LKP(b) CK nomenklatūros sąrašais ir pareigūnų asmens bylomis.

MGB *Šiaulių srities valdybos* viršininkas iki 1951 m. spalio buvo V. Vasiljevas, o vėliau – V. Jarockis, pavaduotojai – N. Pochomičevas ir J. Matulaitis, pavaduotojas milicijos reikalams – M. Laptevas.

Savo sudėtimi labai rusiškos buvo specializuotosios MGB valdybos. Antai *Lietuvos geležinkelių apsaugos valdyboje* 1950 m. pradžioje dirbo 602 darbuotojai[216]: 442 rusai, 29 lietuviai, 27 baltarusiai, 71 ukrainietis, 33 kitų tautybių asmenys.

1953 m. rudenį sukako 10 metų, kai buvo įsteigtas LSSR partinės ir sovietų valdžios pastatų bei aukštųjų pareigūnų apsaugos skyrius. Jubiliejaus proga vidaus reikalų ministras J. Vildžiūnas (MGB jau buvo pertvarkyta į komitetą, priklausiusį Vidaus reikalų ministerijai) pasiūlė A. Sniečkui apdovanoti LSSR Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo garbės raštais 26 šio skyriaus darbuotojus: 6 pulkininkus, 8 papulkininkius, 7 majorus, 2 kapitonus, 2 leitenantus ir 1 viršilą; tarp jų nebuvo nė vieno lietuvio[217]. Keleriais metais anksčiau, 1949 m. rudenį, LSSR MGB vadovybė pristatė vyriausybiniams apdovanojimams (Lenino, Raudonosios vėliavos bei Raudonosios žvaigždės ordinais ir medaliu „Už kovinius nuopelnus“) 189 labiausiai nusipelniusius savo darbuotojus[218]. Tarp jų taip pat nebuvo nė vieno lietuvio! Tai iškalbingiausiai byloja, kas pokario metais Lietuvoje slopino rezistenciją.

1953 m. birželio 13 d. naujasis vidaus reikalų ministras J. Vildžiūnas, matyt, paveiktas L. Berijos inspiruotos kadrų lietuvinimo kampanijos, LKP CK plenume kalbėjo: „Valstybės saugumo ministerijos vadovybė daugelį metų vykdė neteisingą politiką nacionalinių kadrų atžvilgiu. Lietuvių skaičius MGB sistemoje buvo labai nedidelis, o vadovaujančiuose postuose dirbo vienetai. Senieji lietuvių čekistų kadrai išblaškyti, o naujai priimtiesiems į organus arba baigusiems operatyvines mokyklas buvo pavedamas techninis darbas arba nereikšmingi postai. <...> Tai sudarė pretekstą nacionalistinei agitacijai tvirtinti, jog rusai „okupavo“ Lietuvą“[219]. Apskritai per beveik 10 pokario metų tautinė LSSR MGB personalo sudėtis iš esmės nepakito. Radikalios permainos prasidėjo 1953 m. pavasarį, kai po J. Stalino mirties SSRS vidaus reikalų ministerijai (jai priklausė ir į komitetą pertvarkyta MGB) vadovavo L. Berija.

[216] Lietuvos geležinkelių apsaugos valdybos 1950 m. sausio 27 d. pranešimas LKP(b) CK apie darbą su kadrais 1949 m., LVOA, f. 1771, ap. 92, b. 23, l. 9.

[217] J. Vildžiūno 1953 m. spalio 10 d. raštas A. Sniečkui, ibid., ap. 133, b. 52, l. 63–64.

[218] Ibid., ap. 52, b. 48, l. 328–344.

[219] LKP CK V plenumo stenograma, ibid., ap. 131, b. 181, l. 420.

13 lentelė. LSSR NKGB (MGB) apskričių (nuo 1950 m. liepos – rajonų) skyrių viršininkai 1944–1953 m.

Eil. Nr.	Skyrius	Viršininkas
1.	Akmenės[a]	Ivanas Cyganovas – nuo1950 07 Anatolijus Setkovas – nuo 1952 04
2.	Alytaus	Vasilijus Rogožinas – nuo 1944 08 Ivanas Aleksandrovas – nuo 1945 08 Ivanas Lobkovas – nuo 1946 06 Vasilijus Bogomolovas – nuo 1949 09 Josifas Krugovcevas – nuo 1951 04
3.	Anykščių[b]	Anatolijus Grigorjevas – nuo 1947 11 Timofejus Tuajevas – nuo 1950 07 Ivanas Afilofjevas – nuo 1952 04
4.	Ariogalos[a]	Grigorijus Perekriostovas – nuo 1950 07 Jonas Stepankevičius – nuo 1951 10
5.	Biržų	Ivanas Popovas – nuo 1944 08 Nikolajus Sokolovas – nuo 1945 06 Nikolajus Kuzminovas – nuo 1946 07 Vasilijus Bogomolovas – nuo 1947 04 Nikolajus Gerasimovas – nuo 1947 06 Fiodoras Briačnevas – nuo 1950 07 Ivanas Timofejevas – nuo 1952 11
6.	Daugų[a]	Piotras Kostiučikas – nuo 1950 07 Venjaminas Novikovas – nuo 1951 11
7.	Dotnuvos[a]	Michailas Sagaidakas – nuo 1950 07
8.	Druskininkų[a]	Ivanas Kamenovas – nuo 1950 07 Ivanas Gromyka – nuo 1951 01 Konstantinas Rumiancevas – nuo 1952 04
9.	Dusetų[a]	Aleksejus Šubinas – nuo 1950 07 Bronius Baliulis – nuo 1951 10
10.	Dūkšto[a]	Piotras Olševskis – nuo 1950 07 Georgijus Andrejevas – nuo 1951 06 Valentinas Senčenka – nuo 1952 07
11.	Eišiškių[a]	Vasilijus Ulanovas – nuo 1950 07 Ivanas Bondarevas – nuo 1951 07 Vasilijus Carenka – nuo 1952 11
12.	Ignalinos[a]	Ivanas Bondarevas – nuo 1950 07 Valentinas Jeriominas – nuo 1951 08 Viktoras Kozlovas – nuo 1952 07
13.	Jiezno[a]	Stasys Matuzonis – nuo 1950 07 Michailas Kiriupinas – nuo 1952 02
14.	Jonavos[b]	Ivanas Korniuchinas – nuo 1950 07

Eil. Nr.	Skyrius	Viršininkas
15.	Joniškėlio[a]	Leonidas Kononenka – nuo 1950 07 A. Goriunovas – nuo 1952 09
16.	Joniškio[c]	Piotras Popovas – nuo 1945 07 Ivanas Filonovas – nuo 1946 07 Aleksejus Vasinas – nuo 1950 07
17.	Jurbarko[b]	Aleksejus Serebriakovas – nuo 1947 11 Julius Timinskas – nuo 1949 11 Anicetas Šmotavičius – nuo 1952 05
18.	Kaišiadorių[d]	Piotras Krasinecas – nuo 1946 06 Michailas Samošinas – nuo 1948 02 Nikolajus Makejevas – nuo 1952 09
19.	Kalvarijos[c]	Nikolajus Šuvalovas – nuo 1949 01 Dzidas Jocius – nuo 1950 07
20.	Kauno[f]	Dmitrijus Šustarevas – nuo 1945 01 Valerijanas Aleksejevas – nuo 1945 07 Jakovas Sinicynas – nuo 1948 06 Charitonas Bandurovskis – nuo 1950 07 Georgijus Kotko – nuo 1951 09
21.	Kavarsko[a]	Aleksandras Zavjalovas – nuo 1950 07 Jonas Pumputis – nuo 1951 10
22.	Kazlų Rūdos[a]	Aleksandras Šlandakovas – nuo 1950 07
23.	Kelmės[b]	Konstantinas Iljinas – nuo 1947 11 Viktoras Vilemas – nuo 1948 07 Ivanas Timofejevas – nuo 1951 11
24.	Kėdainių	Jakovas Pozdniakovas – nuo 1944 08 Justas Rugienis – nuo 1945 02 Michailas Južakovas – nuo 1946 06 Nikolajus Lebedevas – nuo 1952 02
25.	Kybartų[a]	Nikolajus Toropovas – nuo 1950 07 Nikolajus Zubkovas – nuo 1952 08
26.	Klaipėdos	Leonas Mačėnas – nuo 1945 01 Anatolijus Ovčiarovas – nuo 1946 07 Konstantinas Iljinas – nuo 1950 07 I. Pšeničkinas – nuo 1951 03
27.	Kretingos	Anatolijus Prytkovas – nuo 1944 08 Arkadijus Vichrevas – nuo 1946 05 Nikolajus Lazarevas – nuo 1949 05 Nikolajus Toropovas – nuo 1952 10
28.	Kupiškio[d]	Fedotas Potockis – nuo 1946 06 Nikiforas Pendiurinas – nuo 1947 04 Jonas Matulaitis – nuo 1948 07 Dmitrijus Rožkovas – nuo 1950 07

Eil. Nr.	Skyrius	Viršininkas
29.	Kuršėnų[b]	Fiodoras Zudinas – nuo 1952 02 Charitonas Bandurovskis – nuo 1947 11 Dmitrijus Vorona – nuo 1949 08 Alis Nadžafalijevas – nuo 1950 07 Michailas Pantiuchinas – nuo 1951 02 F. Izmailovas – nuo 1952 09
30.	Lazdijų	Stepanas Pavelkovas – nuo 1944 08 Ilja Dolženka – nuo 1945 04 Piotras Medvedevas – nuo 1946 04 Stepanas Litvinovas – nuo 1946 07 Nikolajus Pšeničnikovas – nuo 1947 04 Valerijanas Aleksejevas – nuo 1948 08 Piotras Zemelevas – nuo 1950 07 Andrejus Prilepskis – nuo 1951 04 Aleksandras Šlandakovas – nuo 1952 08
31.	Linkuvos[a]	Andrejus Leončenka – nuo 1950 07 Fiodoras Staroverovas – nuo 1951 03 Aleksejus Rojenka – nuo 1952 02
32.	Marijampolės	Ilja Dolženka – nuo 1944 07 Petras Raslanas – nuo 1945 03 Nikolajus Pochomičevas – nuo 1946 07 Ivanas Počinkovas – nuo 1947 04
33.	Mažeikių	Aleksandras Vlasovas – nuo 1948 08 Semionas Kladijenka – nuo 1950 07 Aleksandras Protopopovas – nuo 1944 08 Pavelas Samarinas – nuo 1946 01 Kapitonas Seninas – nuo 1946 07 Vladimiras Pomykalovas – nuo 1950 07
34.	Molėtų[a]	Lionginas Bakutis – nuo 1950 07
35.	Naujosios Vilnios[a]	Nikolajus Pšeničnikovas – nuo 1950 07
36.	Naumiesčio[a]	Ivanas Žuliabinas – nuo 1950 07 Nikolajus Liubčenka – nuo 1952 08
37.	Nemenčinės[a]	Nikolajus Kičiginas – nuo 1950 07 Stepanas Laptevas – nuo 1951 02
38.	Obelių[a]	Ivanas Urvancevas – nuo 1950 07 Andrejus Miasnikovas – nuo 1952 02
39.	Pabradės[a]	Sergejus Buškovas – nuo 1950 07 Konstantinas Rumiancevas – nuo 1951 01 Timofejus Tuajevas – nuo 1952 05
40.	Pagėgių	Ivanas Korniuchinas – nuo 1946 04 Leonas Mačėnas – nuo 1948 07 Grigorijus Jefremovas – nuo 1950 06

Eil. Nr.	Skyrius	Viršininkas
41.	Pakruojo[4]	Pranas Žalimas – nuo 1950 07 Inokentijus Timofejevas – nuo 1952 04
42.	Pandėlio[8]	Bernardas Juchnevičius – nuo 1950 07
43.	Panevėžio	Georgijus Barbašinas – nuo 1944 08 Stepanas Pavelkovas – nuo 1945 04 Ivanas Kudriavcevas – nuo 1945 06 Grigorijus Čachava – nuo 1947 04 Dmitrijus Malychas – nuo 1950 07 Vsevolodas Šilnikovas – nuo 1952 03
44.	Pasvalio[9]	Nikolajus Novikovas – nuo 1947 11 Aleksandras Ševatovas – nuo 1949 06 Jonas Povilaitis – nuo 1950 07 Aleksejus Kučiujevas – nuo 1952 01
45.	Plungės[6]	Patrikijus Golovanovas – nuo 1947 11 Vasilijus Kompanistovas – nuo 1951 08
46.	Priekulės[4]	Aleksejus Matvejevas – nuo 1950 07 P. Olchovojus – nuo 1952 07 Grigorijus Demidenka – nuo 1953 02
47.	Prienų[4]	Maksimas Ševčenka – nuo 1946 06 Nikolajus Sviridenka – nuo 1950 07 A. Kosinovas – nuo 1951 10 Andrejus Prilepskis – nuo 1952 08
48.	Radviliškio[9]	Vasilijus Kobelevas – nuo 1947 11 Azaris Komendantas – nuo 1950 07 Pranas Žalimas – nuo 1952 05
49.	Ramygalos[8]	Aleksandras Sadčikovas – nuo 1950 07
50.	Raseinių	Georgijus Gričmanovas – nuo 1945 01 Ivanas Carkovas – nuo 1946 07 Vasilijus Isaičevas – nuo 1950 07
51.	Rietavo[5]	Ramazanas Baisijevas – nuo 1949 06 Aleksejus Paršukovas – nuo 1952 07
52.	Rokiškio	Ivanas Aleksandrovas – nuo 1944 12 Ivanas Gonoboblevas – nuo 1945 06 Timofejus Župikovas – nuo 1946 07 Antonas Syčevas – nuo 1950 01 Borisas Rykovas – nuo 1952 07
53.	Salantų[8]	Nikolajus Novikovas – nuo 1950 07 Vladas Kličius – nuo 1952 05
54.	Sedos[4]	Vasilijus Morgunovas – nuo 1950 07 A. Lysakas – nuo 1952 10
55.	Simno[4]	Jonas Petrošius – nuo 1950 07
56.	Skaudvilės[8]	Georgijus Demidenka – nuo 1950 07

Eil. Nr.	Skyrius	Viršininkas
57.	Skuodo[a]	V. Mamzurenka – nuo 1952 02 Pavelas Vyrovas – nuo 1950 07
58.	Smėlių[b]	Vasilijus Gorskis – nuo 1950 07
59.	Šakių	Gilmutdinas Chisamutdinovas – nuo 1944 m. Ivanas Poponinas – nuo 1945 06 Nikolajus Gerasimovas – nuo 1946 07 Azaris Komendantas – nuo 1947 04 Nikolajus Zubkovas – nuo 1950 07 Nikolajus Toropovas – nuo 1952 08
60.	Šalčininkų[a]	Ivanas Galkinas – nuo 1950 07 Viktoras Kazancevas – nuo 1951 02
61.	Šeduvos[a]	Ivanas Davydovas – nuo 1950 07 Piotras Krasavcevas – nuo 1950 11
62.	Šiaulių	Viktoras Ivanovas – nuo 1944 08 Piotras Popovas – nuo 1944 10 Viačeslavas Romačevas – nuo 1945 07 Piotras Tarenkovas – nuo 1945 12 Nikolajus Bagno – nuo 1948 01 Parfentijus Babičas – nuo 1950 07 Nikolajus Čiurakovas – nuo 1951 09
63.	Šilalės[a]	Sergejus Zinovjevas – nuo 1950 07 Sergejus Šliaginas – nuo 1951 03
64.	Šilutės[d]	Nikolajus Parfionovas – nuo 1951 11 Piotras Isajevas – nuo 1946 04 Leonas Mačėnas – nuo 1947 08 Ilja Pirogovas – nuo 1948 09 Vasilijus Ušakovas – nuo 1949 12 Sergejus Paninas – nuo 1950 07 Nikolajus Spaskis – nuo 1951 03 Ivanas Sudanovas – nuo 1952 07
65.	Širvintų[c]	Borisas Melnikovas – nuo 1949 01 Sarkisas Mnacakanovas – nuo 1950 07
66.	Švenčionėlių[a]	Vasilijus Carenka – nuo 1950 07 Piotras Kostiučikas – nuo 1952 01
67.	Švenčionių	Nikolajus Jermakovas – nuo 1944 08 Jakovas Pozdniakovas – nuo 1945 02 Stepanas Malanjinas – nuo 1945 12 Michailas Beliajevas – nuo 1950 07
68.	Tauragės	Nazaris Solovjovas – nuo 1944 m. Vasilijus Ivanovas – nuo 1945 03 Andrejus Lapinas – nuo 1946 03 Piotras Popovas – nuo 1949 09

Eil. Nr.	Skyrius	Viršininkas
69.	Telšių	Aleksandras Popovas – nuo 1951 05 Michailas Savostinas – nuo 1952 01 Vasilijus Ulanovas – nuo 1944 08 Vasilijus Mamontovas – nuo 1946 01 Fiodoras Dusis – nuo 1947 04 Filipas Kozlovas – nuo 1948 06 Ivanas Sivovas – nuo 1950 07 Nikolajus Lazarevas – nuo 1952 10
70.	Tytuvėnų[a]	Nikolajus Dušutinas – nuo 1950 07 Piotras Dolgovas – nuo 1951 04 Deviatjarovas – nuo 1952 09
71.	Trakų	Pavelas Komarovas – nuo 1944 12 Grigorijus Slepovas – nuo 1945 12 Nikolajus Krainovas – nuo 1946 08 Ivanas Lobkovas – nuo 1949 09 Vasilijus Kobelevas – nuo 1951 11
72.	Troškūnų[a]	Ivanas Baibikovas – nuo 1950 07 Vitalijus Majorovas – nuo 1951 08
73.	Ukmergės	Pavelas Komarovas – nuo 1944 08 Grigorijus Nikonovas – nuo 1944 12 Viačeslavas Abramovas – nuo 1945 06 Sergejus Petrovas – nuo 1946 04 Nikolajus Pochomičevas – nuo 1947 04 Piotras Isajevas – nuo 1950 07 Aleksejus Čiubrakovas – nuo 1951 10
74.	Utenos	Jonas Povilaitis – nuo 1944 08 Pavelas Strižovas – nuo 1945 12 Dmitrijus Malychas – nuo 1946 08 Nikolajus Sokolovas – nuo 1950 07
75.	Užvenčio[a]	Ivanas Gundajevas – nuo 1950 07 Aleksandras Tereškovas – nuo 1951 04
76.	Varėnos[d]	Nikolajus Vukolovas – nuo 1946 11 Aleksandras Vasiljevas – nuo 1950 07
77.	Vabalninko[a]	Piotras Machinia – nuo 1950 07 Aleksandras Samoilovas – nuo 1950 10
78.	Varnių[a]	Dmitrijus Nesterovas – nuo 1950 07 Aleksandras Volkovas – nuo 1950 10 Vasilijus Morgunovas – nuo 1952 05
79.	Veisiejų[a]	Josifas Krugovcevas – nuo 1950 07 Levas Perevalovas – nuo 1951 05
80.	Vievio[a]	Dmitrijus Nosovas – nuo 1950 07
81.	Vilijampolės[a]	Viktoras Boldiusovas – nuo 1950 07

Eil. Nr.	Skyrius	Viršininkas
82.	Vilkaviškio	Andrejus Leončenka – nuo 1944 08 Aleksejus Serebriakovas – nuo 1946 03 Sergejus Židko – nuo 1946 07 Anatolijus Prytkovas – nuo 1949 06 Nikolajus Sviridenka – nuo 1952 01 Sergejus Veselovas – nuo 1952 09
83.	Vilkijos[c]	Igoris Tregubovas – nuo 1949 01 Sergejus Korotkovas – nuo 1952 09
84.	Vilniaus	Aleksandras Frolovas – nuo 1944 m. Ivanas Aleksandrovas – nuo 1945 03 Aleksandras Torgovkinas – nuo 1945 08 Ignatijus Aleksejevas – nuo 1946 05 Feodosijus Surmačius – nuo 1946 08 Jemeljanas Nakonečnas – nuo 1950 07 Michailas Kalininas – nuo 1951 09 Michailas Zabudskis – nuo 1952 07
85.	Zarasų	Anatolijus Grigorjevas – nuo 1944 08 Ilja Pirogovas – nuo 1946 06 Nikolajus Pšeničnikovas – nuo 1948 09 Rafkatas Sultanbekovas – nuo 1950 06
86.	Žagarės[a]	Fiodoras Zudinas – nuo 1950 07 Piotras Jurjevas – nuo 1951 01
87.	Žiežmarių[a]	Nikolajus Šuvalovas – nuo 1950 07 Grigorijus Perekriostovas – nuo 1951 11 S. Miniukas – nuo 1952 07

[a] Administracinis vienetas (rajonas), sudarytas 1950 m. liepos mėn.
[b] Apskritis sudaryta 1947 m.
[c] Apskritis sudaryta 1945 m.
[d] Apskritis sudaryta 1946 m.
[e] Apskritis sudaryta 1948 12.
[f] 1948 m. liepos mėn. atskirų Kauno miesto ir Kauno apskrities skyrių pagrindu sudaryta MGB Kauno miesto ir apskrities valdyba, veikusi iki 1950 m. liepos, kada buvo sudarytas Panemunės rajonas, kuriam priklausė buvusios Kauno apskrities teritorija.

Lentelė sudaryta remiantis: 1945–1950 m. LKP(b) CK nomenklatūrai priklausiusių NKGB(MGB) darbuotojų sąrašai, LVOA, f. 1771, ap. 8, b. 296, 298; ap. 9, b. 426, 427; ap. 10, b. 531, 532; ap. 11, b. 440, 441; ap. 130, b. 48, 49, 76; 1950 m. liepos mėn. LSSR valstybės saugumo ministerijos pateiktas LKP(b) CK rajonų skyrių viršininkų sąrašas, (LVOA, f. 1771, ap. 130, b. 74, l. 77–93); LKP sričių komitetų nomenklatūros 1950–1953 m. sąrašai, taip pat LYA saugoma NKGB(MGB) darbuotojų tarnybinė kartoteka.

Teroras ir karo nusikaltimai *Arvydas Anušauskas*

Sovietų Sąjungai grasant karine jėga, 1939 m. spalio 10 d. kartu su Vilniaus ir Vilniaus srities Lietuvos Respublikai perdavimo sutartimi buvo pasirašyta ir Lietuvos–Sovietų Sąjungos savitarpio pagalbos sutartis. Pagal šią sutartį Lietuvai atiteko tik dalis Vilniaus krašto. Daug jo lietuvių liko Sovietų Sąjungos aneksuotoje teritorijoje (Švenčionyse, Rudnioje, Gervėčiuose ir kt.) ir pirmieji patyrė komunistinio teroro baisumus. Jiems pirmiesiems buvo pritaikytas SSRS vidaus reikalų liaudies komisaro L. Berijos 1939 m. spalio 11 d. pasirašytas įsakymas Nr. 001223[1], kuriame buvo suformuluota teroro doktrina aneksuotų ir numatytų aneksuoti šalių gyventojų atžvilgiu. Čia buvo nurodyta, kurias žmonių grupes pirmiausia reikia persekioti, pagal komunistinės ideologijos reikalavimus įvertinus tų žmonių socialinę kilmę ir padėtį. Tarp jų buvo: Estijos, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos nekomunistinių organizacijų nariai, kalėjimų tarnautojai, policininkai, dvarininkai, fabrikantai, valstybinių įstaigų darbuotojai, karininkai, pabėgėliai iš Lenkijos, neišvykę vokiečių repatriantai ir šių žmonių šeimų nariai. Iš esmės jie visi turėjo būti suregistruoti ir pasmerkti pagal Sovietų Sąjungos baudžiamojo kodekso 58 straipsnį. Viskas buvo skirta vienam tikslui – numatytai okupacijai, aneksijai ir tautos potencialui naikinti.

1940 m. birželio 15 d. 150 tūkst. karių okupacinės kariuomenės kontingentui įžengus į Lietuvą, o vėliau ją aneksavus, buvo sukurtos prielaidos pradėti komunistinį terorą.

Jau pirmąją okupacijos dieną sovietiniai tankai užėmė pozicijas ir greta Lietuvos Vidaus reikalų ministerijos Valstybės saugumo departamento (toliau – VSD). Kadangi nuo okupacijos pradžios iki formalios aneksijos turėjo praeiti tam tikras laikas, sovietinei teroro politikai vykdyti buvo numatyta

[1] Nors Rusijos Federacijos valstybiniame archyve (toliau – RFVA) saugoma daugelis NKVD dokumentų, bet šio įsakymo originalas yra Rusijos federalinės saugumo tarnybos archyve (buvęs SSRS KGB centrinis archyvas).

pasinaudoti tuomet veikusiomis Lietuvos valstybės institucijomis, tarp jų ir VSD. Konkrečiai Maskvos politikai vykdyti į Lietuvą buvo atsiųstas Sovietų Sąjungos užsienio reikalų liaudies komisaro pavaduotojas V. Dekanozovas. Su juo atvyko didelė grupė paties L. Berijos atsiųstų enkavėdistų. Kaune įsitaisė pirmieji šeši NKVD darbuotojai – D. Bykovas, D. Švaremanas, Charitonovas, S. Choleva, Ploskobajevas ir Solovjovas[2], dar penki nuvyko į Vilnių. Jie turėjo senuosius VSD darbuotojus pakeisti naujais, ištikimais komunistinei ideologijai žmonėmis. Enkavėdistų užmojams įgyvendinti galėjo tikti tik tokie, kurie niekada nepripažino nepriklausomos Lietuvos valstybės ir visaip kovojo su ja, skleidė socialinio nepakantumo ideologiją. Birželio 18 d. iš kalėjimo paleistas Lietuvos komunistų partijos (LKP) sekretorius A. Sniečkus buvo paskirtas Valstybės saugumo departamento direktoriumi. Tai buvo padaryta ne tik su Maskvos emisaro V. Dekanozovo ir SSRS įgaliotojo atstovo N. Pozdniakovo žinia, bet ir su L. Berijos pritarimu. Greitai NKVD rezidentas Petrovas į Maskvą nusiuntė pranešimą: „Policijos aparatas parinktas iš neseniai išlaisvintų komunistų“[3]. Iš buvusių kalinių darbuotojus išrinko A. Sniečkus, vidaus reikalų ministras M. Gedvilas ir būsimasis NKVD viršininkas A. Guzevičius. Iki Lietuvos aneksijos pradžios, 1940 m. rugpjūčio 3 d., VSD buvo įdarbinti 105 komunistai (pirmiausia saugumo policijoje ir vietiniuose skyriuose) – būsimieji genocido politikos vykdytojai. Saugumo policijos viršininku tapo J. Zdanavičius (dirbo iki rugpjūčio 9 d.), Kvotų skyriaus – E. Rozauskas (pirmaisiais jo paval-diniais tapo 5 komunistai), Agentūros skyriaus – D. Todesas (skyriuje dirbo 19 komunistų), Ypatingojo skyriaus – A. Gailevičius (jame dirbo 45 komunistai)[4] ir kt. VSD tapo neteisėtų suėmimų ir tardymų priedanga. Kad buvęs VSD tėra laikina priedanga ir paskui bus visiškai likviduotas, neslėpė ir okupantų statytinis A. Sniečkus[5]. VSD buvo reikalingas tik iki oficialaus Lietuvos aneksavimo.

Vidaus reikalų ministras komunistas M. Gedvilas gavo labai plačius įgaliojimus, kuriais nedelsiant buvo pasinaudota toliau ruošiant dirvą so-

[2] NKVD rezidento Petrovo 1940 m. birželio 28 d. pranešimas Nr. 29, Lietuvos ypatingasis archyvas (toliau – LYA), f. K-1, ap. 49, b. 826, l. 497, 499.

[3] Ibid., l. 499.

[4] VSD direktoriaus 1940 m. rugpjūčio 5 d. ir liepos 10 d. įsakymai Nr. 23 ir 20, Lietuvos centrinis valstybės archyvas (toliau – LCVA), f. R-756, ap. 6, b. 479, l. 218–220, 246–251.

[5] A. Gailius, „Sniečkaus vizitas“, *Politika*, 1990, Nr. 6.

vietiniam terorui. Įvedama informacijos blokada. Nuo birželio 27 d. atšaukiami leidimai visiems laikraščiams ir žurnalams leisti: pagrindiniai leidiniai toliau galėjo būti leidžiami tik gavus specialų vidaus reikalų ministro leidimą. Kartu, „vadovaujantis valstybės saugumo sumetimais“[6], sustabdoma ir visų iki tol veikusių organizacijų veikla. Buvusios legalios organizacijos nustojo egzistuoti, o visą jų dokumentaciją, archyvus ir turtą pamažu perėmė Vidaus reikalų ministerija. Jų dokumentai turėjo tapti neišsenkamu kaltinamosios medžiagos (pagal Sovietų Rusijos baudžiamojo kodekso 58 straipsnį) šaltiniu. Visuomenė buvo psichologiškai rengiama būsimoms represijoms. 1940 m. birželio mėn.–liepos pradžioje Maskvos statytiniai dar leido puoselėti viltis, kad teroras palies tik nedidelę visuomenės dalį, buvusias politines viršūnes ar buvusio saugumo pareigūnus. Paleistiems kaliniams komunistams pagerbti skirtame birželio 29 d. mitinge LKP vardu M. Meškauskienė paskelbė partijos reikalavimus: „<...> tučtuojau panaikinti esamą konstituciją, turi būti suimti visi liaudies priešai ir konfiskuoti jų turtai, iš valstybės aparato ir kariuomenės turi būti nuodugniai išvalyti liaudies priešai“[7].

Teroro priedangoje veikęs, okupantų visiškai kontroliuotas vadinamasis Liaudies seimas priėmė sovietų valdžios paskelbimo ir įstojimo į Sovietų Sąjungą deklaracijas. Okupantų valia buvo visiškai įvykdyta.

PIRMIEJI MASINIAI SUĖMIMAI

Likus dešimčiai dienų iki masinių suėmimų, 1940 m. liepos 1 d. „Lietuvos aide“ išspausdintame straipsnyje „Krašto demokratizacija“ buvo paskelbti okupantų ir jų statytinių tikslai: „Krašto demokratizacija – tai kova be pasigailėjimo su visais liaudies priešais <...>. Sutriuškintos reakcijos pakalikai dar ne visai išvaryti iš valstybės aparato. Jų dar yra ir kariuomenėje. Įvairūs liaudies priešai, kurių vieta kalėjimuose, laisvai dar vaikštinėja gatvėmis. Tokiam liberalizmui turi būti padarytas galas“[8]. Įgyvendinant „naująją tvarką“, kartu turėjo būti apsaugoti inscenizuoti Seimo rinkimai. Liepos 6 d. VSD direktorius A. Sniečkus įsakė: „Destruktyvų, priešvals-

[6] L. Truska, V. Kancevičius, *Stalino ir Hitlerio sandėrių verpetuose*, Vilnius, 1990, p. 159.

[7] M. Meškauskienės kalbos rankraštis, Lietuvos visuomenės organizacijų archyvas (toliau – LVOA), f. 1771, ap. 1, b. 155, l. 11.

[8] S. Nemunaitis, „Krašto demokratizacija“, *Lietuvos aidas*, 1940, liepos 1.

tybinį elementą, agituojantį prieš liaudies vyriausybę ir ardantį rinkimų tvarką, įsakau vietoje areštuoti ir pravesti tardymą laike 3 dienų“[9]. Bet tai tebuvo fonas masiniams suėmimams, numatytiems kitame A. Sniečkaus įsakyme. Liepos 7 d. jis patvirtino „Priešvalstybinių partijų: tautininkų, voldemarininkų, liaudininkų, krikščionių demokratų, jaunalietuvių, trockininkų, socialdemokratų, eserų, šaulių ir kt. vadovaujančio sąstato likvidacijos paruošiamųjų darbų ir operatyvinės likvidacijos planą“[10]. Plane numatyta iki liepos 10 d. parengti suimtinų asmenų sąrašus ir, pasitelkus SSRS NKVD pasienio kariuomenės dalinius, neleisti nė vienam persekiojamam asmeniui pabėgti į Vokietiją. Operaciją organizavo vien VSD įdarbinti okupantų parankiniai komunistai I. Demba, A. Gailevičius, J. Kornodaitė, F. Krastinis, A. Macevičius, E. Rozauskas, A. Slavinas, A. Sniečkus, D. Todesas, J. Zdanavičius. Jų veiksmus kontroliavo ir slapta reguliavo Sovietų Sąjungos instruktoriai.

Vien Kauno kalėjime buvo numatyta naujiems kaliniams paruošti 200 vietų. Lietuvos kalėjimuose vietų skaičius buvo ribotas (dar nesilaikyta sovietinių jų talpumo standartų), tad buvo nutarta į laisvę paleisti dalį kriminalinių nusikaltėlių, ir tokių iš septynių kalėjimų buvo paleista 525. Kai kurie iš jų tapo naujais kalėjimų prižiūrėtojais. Nepaisant kriminalinės praeities, jie buvo patikimesni enkavėdistų parankiniai.

Nuo liepos 9 d. SSRS NKVD pasienio kariuomenės daliniai sustiprino pasienio apsaugą, o liepos 11–16 d. visiškai uždarė Vokietijos sieną. Būtent tuo metu kiekvieną naktį nuo liepos 10–17 d. naujieji VSD darbuotojai kartu su ginkluotais milicininkais (kai kada į šias grupes būdavo prievarta įtraukiami policininkai ar kriminalinės policijos valdininkai) ir NKVD instruktoriais vykdė pirmuosius masinius areštus. Žmonės paprastai buvo suimami naktį, pirma atlikus jų butų ir namų kratą. Suimtųjų artimiesiems pranešdavo, kad vėliausiai po kelių dienų visi bus paleisti. Bet tos apgaulės enkavėdistai dažnai griebdavosi siekdami, kad aukos pirm laiko nesužinotų, koks likimas jų laukia.

1940 m. liepos 5 d. NKVD rezidentas iš Kauno į Maskvą pranešė pirmuosius suėmimų rezultatus: liepos 11–14 d. suimti 373 žmonės, daugiausia suimta liepos 10–12 d. – 250. Naktį iš liepos 12-osios į 13-ąją į kalėjimus įkištas dar 91 žmogus (Vilniaus valstybės saugumo apygardoje – 42 žmonės, Šiaulių – 33, Ukmergės – 9, Marijampolės – 4, Panevėžio – 2, Kauno – 1 žmogus), naktį iš

[9] VSD direktoriaus 1940 m. liepos 6 d. įsakymas Nr. 1, LCVA, f. R-756, ap. 6, b. 479, l. 217.

[10] Ibid., f. 378, ap. 10, b. 23, l. 259.

13-osios į 14-ąją – 32 žmonės[11], ir vėliau kasnakt buvo suimama po keliasdešimt žmonių. Taip buvo iki liepos 19 d. Šios akcijos eigą ne tik L. Berija kontroliavo – apie suėmimų rezultatus buvo informuoti J. Stalinas ir V. Molotovas. Jiems pranešta, kad liepos 10–17 d. suimti 504 žmonės, tarp kurių yra „158 tautininkų partijos nariai, 31 Voldemaro šalininkas, 7 krikščionys demokratai, 8 šauliai, 4 liaudininkai, 148 lenkų karininkai ir asmenys, dalyvavę lenkų kontrrevoliucinėse organizacijose, 12 baltagvardiečių, 17 politinės policijos agentų, 14 trockininkų, 7 užsienio žvalgybų agentai ir 73 kiti kontrrevoliuciniai elementai“[12]. Kiekviena suimtųjų grupė iškart buvo apibūdinta pagal enkavėdistų žodyną. Daugiausia suimta lietuvių visuomenės veikėjų – buvusių organizacijų vadovų ir narių, uždraustų laikraščių redaktorių, žurnalistų, buvusių ministrų, karininkų ir t. t. Suimtuosius nedidelėmis grupelėmis buvo pradėta gabenti į Maskvą. Tiesioginiu NKVD emisarų nurodymu vidaus reikalų ministras M. Gedvilas parašė raštą J. Paleckiui, kuriame pasiūlė išsiųsti iš Lietuvos buvusį ministrą pirmininką A. Merkį ir buvusį užsienio reikalų ministrą J. Urbšį. Liepos 17 d. minėti asmenys su šeimomis buvo ištremti į SSRS[13]: A. Merkys su šeima išvežtas į Saratovą, o J. Urbšys – į Tambovą. Nuo tada jie atsidūrė visiškoje NKVD žinioje. Tuo pačiu metu ir tokiomis pat sąlygomis į Sovietų Sąjungą su šeimomis buvo ištremti buvęs Estijos kariuomenės vadas gen. J. Laidoneris ir buvęs Latvijos užsienio reikalų ministras V. Munteris[14]. Į Maskvos kalėjimus buvo vežami Lietuvos saugumo ir karinės žvalgybos tarnybų pareigūnai. Jau liepos 23 d. enkavėdistas Charitonovas į Lubiankos kalėjimą išvežė vienuolika suimtųjų: buvusius vidaus reikalų ministrus J. Čapliką, S. Leoną ir K. Skučą, buvusius VSD direktorius A. Povilaitį ir J. Statkų, buvusį saugumo policijos darbuotoją P. Lašą-Spiridonovą, valstybės saugumo ir kriminalinės policijos apygardos viršininką J. Kazlauską, žvalgybos karininkus K. Dulksnį, P. Kirlį, J. Matusaitį[15] bei buvusį Lenkijos ministrą pirmininką A. Prystorą. Ir vėl sinchroniškai tokie pat veiksmai buvo atlikti Estijoje ir Latvijoje. Estijoje buvo suimta arba numatyta suimti ir liepos 22–23 d. išsiųsti į

[11] NKVD rezidento Jefimovo 1940 m. liepos 14 ir 15 d. pranešimai Nr. 47 ir 50, LYA, f. K-1, ap. 49, b. 828, l. 82, 84.

[12] Ibid., l. 85.

[13] *Lietuvių archyvas*, t. 2, Kaunas, 1942, p. 16; J. Urbšys, *Lietuva ir Tarybų Sąjunga lemtingais Lietuvai 1939–1940 m.*, Vilnius, 1988, p. 33.

[14] NKVD rezidento Petrovo 1940 m. liepos 21 d. pranešimas Nr. 68, LYA, f. K-1, ap. 49, b. 826, l. 533.

[15] *Lietuvių archyvas*, t. 2, p. 268; NKVD rezidento Jefimovo 1940 m. liepos 23 d. pranešimas Nr. 52, ibid., b. 828, l. 92.

Maskvą 18 žmonių. Iš Latvijos į Maskvą buvo išsiųsti 7 suimtieji ir ruoštasi suimti dar 6 karininkus[16]. Estijos, Latvijos ir Lietuvos žmonių naikinimo planai buvo labai panašūs.

Kiek žmonių 1940 m. liepos mėn. buvo suimta, iki šiol tiksliai nežinoma. Visi sudaromi vardynai pateikia žinių tik apie kelis šimtus suimtųjų. Dar 1940 m. liepos mėn. krikdemai spėjo, kad galėjo būti suimta apie tūkstantis įvairių įsitikinimų žmonių[17]. Vėliau išleistuose straipsniuose ir studijose įsitvirtino nuomonė, kad liepos 11–14 ir 18–19 d. buvo suimta du tūkstančiai žmonių. Pagal A. Sniečkaus planą (sąrašus) liepos 10–17 d. buvo suimti 504 asmenys, bet negalima pamiršti, kad buvo ir neplaninių, nesąrašinių suėmimų. Jie vyko ir iki liepos 10 d. (pavyzdžiui, liepos 6 d. buvo suimtas visuomenės veikėjas J. Indrišiūnas), ir po liepos 17 d. (pavyzdžiui, liepos 30 d. buvo suimti broliai Pranas, Simas ir Steponas Trakimai, liepos 31 d. – buvęs finansų ministras V. Petrulis ir t. t.). Suimtųjų tikrai buvo apie tūkstantis žmonių (tai iš dalies patvirtina ir genocido aukų vardynas). Iki 1940 m. rugsėjo 11 d. jų dukart padaugėjo. Tai tebuvo teroro, sukrėtusio visą Lietuvos visuomenę, pradžia.

A. Sniečkui išvykus į Maskvą dalyvauti Lietuvos aneksijai skirtose iškilmėse, VSD direktoriumi laikinai tapo NKVD instruktorius D. Zagarovas (rugpjūčio antrojoje pusėje D. Zagarovą laikinai pavadavo dar birželio mėn. į Lietuvą atvykęs D. Švarcmanas)[18]. Jo įsakymu 61 NKVD darbuotojas (tarp jų ir valstybės saugumo mjr. P. Gladkovas) buvo oficialiai nuo rugpjūčio 1 d. priimtas dirbti VSD. Jie sudarė nelegalią NKVD struktūrą, kuri savarankiškai veikė VSD priedangoje. Tai buvo 2-asis skyrius (iš viso 11 darbuotojų), Kvotų skyrius (10 darbuotojų), 3-iasis specialusis skyrius (2 darbuotojai), 1-asis specialusis skyrius (2 darbuotojai)[19] ir t. t. Jie turėjo sudaryti sąlygas NKVD plačiau veikti. Jau vėliau vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas P. Gladkovas 1940 m. birželio–rugsėjo mėn. laikotarpį pavadino NKVD centrinio aparato organizavimo periodu[20]. Lietuvių tautai tai buvo jos naikinimo pradžia.

[16] LYA, f. K-1, ap. 49, b. 826, l. 533–534.

[17] *VSD 1940 m. liepos 20 d. biuletenis Nr. 209*, ibid., f. R-754, ap. 3, b. 311, l. 19.

[18] VSD direktoriaus D. Zagarovo 1940 m. liepos 31 d. telefonograma, LCVA, f. 378, ap. 10, b. 610, l. 31; VSD direktoriaus D. Zagarovo 1940 m. rugpjūčio 9 d. įsakymas Nr. 31, ibid., f. R-756, ap. 6, b. 5, l. 87; VSD laikinojo direktoriaus D. Švarcmano 1940 m. rugpjūčio 22 d. įsakymas Nr. 25, ibid., l. 95.

[19] VSD direktoriaus 1940 m. rugpjūčio 9 d. įsakymas Nr. 27, ibid., f. R-756, ap. 6, b. 5, l. 83.

[20] Valstybės saugumo mjr. P. Gladkovo 1940 m. lapkričio 16 d. įsakymas Nr. 0046, ibid., b. 13, l. 95.

„BAIMĖS MINISTERIJA“

Likvidavus Lietuvos Respubliką ir inkorporavus ją į Sovietų Sąjungą buvo imtasi kurti kokybiškai naują represinį aparatą, kurį visiškai pagrįstai galima pavadinti „baimės ministerija“. Lietuvos VSD priedangos nebereikėjo. VSD struktūra ir jo veiklos mastas neatitiko atvežtinės „klasių“ ar „liaudies priešų“ naikinimo technologijos. 1940 m. liepos mėn. suimti žmonės kalėjimuose laukė savo likimo sprendimo.

1940 m. rugpjūčio 26 d. vidaus reikalų liaudies komisaru buvo paskirtas A. Guzevičius. Rugsėjo 3 d. L. Berijai patvirtinus visą Lietuvos SSR NKVD vadovybės sudėtį, pagrindinius postus užėmė atvykėliai iš Sovietų Sąjungos. Iš 20 skyrių (poskyrių) viršininkų net 14 buvo Sovietų Sąjungos NKVD darbuotojai. Lietuvos SSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotoju tapo buvęs Baltarusijos SSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas ir NKVD Balstogės srities valdybos viršininkas valstybės saugumo mjr. P. Gladkovas, 2-ojo skyriaus viršininku – vietinis komunistas D. Todesas, 3-iojo skyriaus – atvykėlis D. Švarcmanas ir t. t. P. Gladkovas NKVD vadovybei pranešė, kad „žmonių išdėstymas pagal naujus LSSR NKVD etatus iš esmės baigtas. Nuo rugsėjo 10 d. gavo paskyrimus ne tik žmonės, paimti į darbą NKVD vietoje, bet ir NKVD darbuotojai, kurie buvo čia komandiruoti <...>. Komisariatas daugiausia sukomplektuotas iš vietinių žmonių, anksčiau buvusių kalėjimuose ir be darbo <...>“[21].

NKVD Lietuvos piliečiams pradėjo taikyti formaliai dar neįvestus Sovietų Rusijos įstatymus. Būtent jos Baudžiamojo kodekso 58 straipsnyje buvo numatyta galimybė kiekvieną nepriklausomos valstybės veikėją teisti už „antisovietinę veiklą“, kadangi tariamoji kaltė buvo siejama su anksčiau eitomis pareigomis. Ir toks požiūris įsigalėjo nuo pat pirmų suėmimų.

Būtina sovietinės teroro politikos vykdymo grandis buvo specialūs teismai ir neteisminiai organai. Pirmiausia – ypatingasis pasitarimas. 1934 m. lapkričio 5 d. įsteigtame SSRS NKVD Ypatingajame pasitarime buvo keletas narių: SSRS vidaus reikalų liaudies komisaras, jo pavaduotojas, NKVD įgaliotinis RSFSR, NKVD Vyriausiosios darbininkų ir valstiečių milicijos valdybos viršininkas ir tos respublikos, kurios teritorijoje sudaryta byla, vidaus reikalų liaudies komi-

[21] Ibid., ap. 2, b. 11, l. 56–59.

saras. Tokie ypatingieji pasitarimai veikė iki 1953 m. rugsėjo 1 d. 1940–1941 m. būtent ypatingieji pasitarimai „teisė“ daugelį Lietuvoje enkavėdistų suimtų žmonių. Kiti specialūs teismai – tai SSRS Aukščiausiojo Teismo karinė kolegija ir apygardos karo tribunolas (nuo 1934 m. liepos 10 d. jie turėjo teisę nagrinėti „tėvynės išdavimo, šnipinėjimo, teroro, diversijų bylas ir karių kontrrevoliucinių nusikaltimų bylas“), geležinkelių ir vandens transporto teismai (įsteigti atitinkamai 1930 m. lapkričio 27 d. ir 1934 m. birželio 7 d., nagrinėję transporto srityje įvykdytų valstybinių nusikaltimų bylas; jie panaikinti 1957 m. vasario 12 d.), NKVD kariuomenės karo tribunolai (įsteigti 1932 m., panaikinti 1953 m. rugsėjo 11 d.)[22] tuo laikotarpiu Lietuvoje nagrinėjo mažiau bylų. Buvo taikomas RSFSR baudžiamasis kodeksas. 1940 m. lapkričio 30 d. Lietuvos SSR Aukščiausiosios Tarybos prezidiumas paskelbė įsaką „Dėl laikino RSFSR baudžiamųjų, civilinių ir darbo įstatymų taikymo Lietuvos SSR teritorijoje“[23]. Tuomet Lietuvoje oficialiai pradėjo galioti garsusis RSFSR baudžiamojo kodekso 58 straipsnis. 1940 m. gruodžio 9 d. įsteigus Lietuvos SSR NKVD karo tribunolą[24] buvo galutinai baigta suėmimų vykdymo ir įforminimo grandinė. Nuo tada Lietuvos NKVD keitėsi pagal Maskvos nustatytus standartus, vienodus visoms okupuotoms teritorijoms.

Vadovaujantis SSRS Aukščiausiosios Tarybos 1941 m. vasario 4 d. įsaku NKVD buvo perskirtas į du specializuotus komisariatus – Vidaus reikalų ir Valstybės saugumo. Naujajame komisariate beveik visus svarbiausius postus užėmė iš įvairių SSRS vietų atsiųsti saugumo darbuotojai, o Vidaus reikalų komisariate daugiausia jų dirbo centriniuose skyriuose.

Dar 1940 m. liepos mėn. buvo imtasi „antisovietinių elementų“ apskaitos. Iš pradžių buvo sudaryti suimtinų lietuvių, o paskui – ir lenkų sąrašai. Rudenį apskaita jau buvo vykdoma remiantis SSRS vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojo V. Merkulovo išleistu specialiu įsakymu. Vietoje sąrašų kiekvienam žmogui turėjo būti sudaromos bylos. Byloms sudaryti buvo panaudoti ir likviduotų organizacijų archyvai, atsidūrę enkavėdistų rankose. Visi uždraustų organizacijų narių sąrašai turėjo nedelsiant patekti į „antisovietinių elementų“ apskaitą. Potencialių okupacinio režimo priešininkų apskaita vis plėtėsi pradėjus nuosekliai įgyvendinti SSRS NKVD 1939 m. spalio 11 d. įsakymą Nr. 001223. 1940 m. lapkričio 28 d. A. Guzevičius išleido įsakymą Nr. 0054

[22] *Repressii 30–40-ch g. v Tomskom krae*, Tomsk, 1991, s. 5–7.

[23] LSSR teisingumo liaudies komisaro P. Pakarklio instrukcija, LCVA, f. R-761, ap. 1, b. 1, l. 26.

[24] LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro įsakymas Nr. 82, ibid, b. 5, l. 25.

(„Apie apsileidimą antisovietinio ir socialiai svetimo elemento apskaitoje"), kuriuo minėtą 1939 m. įsakymą pritaikė vietos sąlygoms. Į sąrašinę apskaitą turėjo būti įtraukti visi asmenys, kurie „dėl savo socialinės ir politinės praeities, tautinių-šovinistinių nuotaikų, religinių įsitikinimų, moralinio ir politinio nepatvarumo yra priešingi socialistinei santvarkai ir todėl gali būti <...> išnaudoti antisovietiniams tikslams"[25]. Tokie pirmiausia tapo arba turėjo tapti visi Lietuvos policininkai (saugumo ir kriminalinės policijos, geležinkelio, viešosios ir pasienio policijos pareigūnai), teismų ir prokuratūros darbuotojai, žymūs valstybės valdininkai (buvę ministrai ir pan.), apskričių viršininkai ir komendantai, visi Lietuvos kariuomenės Generalinio štabo II skyriaus karininkai, Tautininkų sąjungos ir jaunalietuvių vadovai (pradedant apylinkių komitetais), tautininkų ir jaunalietuvių spaudos bendradarbiai, studentų korporacijų („Neo-Lithuania", „Lietuva", „Vilnija", „Romuva" ir kt.) nariai, atsargos karininkai, Verslininkų sąjungos, Darbo rūmų, Šaulių sąjungos (pradedant būrių vadais) vadovai. Visi šie žmonės slapta buvo paskelbti esą už įstatymo ribų ir juos pirmuosius buvo numatyta suimti.

P. Gladkovas nuo 1940 m. liepos mėn. pats rūpinosi okupacinio režimo potencialių priešų sąrašų sudarymu. Jo pavaldinys valstybės saugumo ltn. Zaidenvurmas 1940 m. sausio 8 d. numatė sąlyginį registruotinų žmonių skaičių – 320 tūkst. buvusių partijų ir organizacijų narių. Kas septintas lietuvis turėjo patekti į šiuos sąrašus, tarp jų turėjo būti 16 tūkst. tautininkų, 80–100 tūkst. šaulių, 38–40 tūkst. jaunalietuvių, 2 tūkst. voldemarininkų, 160 tūkst. įvairių katalikų organizacijų narių[26]. Nors šie skaičiai kartais neatitiko tikrojo organizacijos narių skaičiaus (vien šaulių skaičius padidintas pusantro karto), bet jie įtikinamai patvirtino NKVD darbuotojų norą į apskaitą įtraukti kuo daugiau lietuvių. Okupacinio režimo priešu laikytas kiekvienas nepriklausomoje Lietuvoje politinį ar visuomeninį aktyvumą parodęs lietuvis. Totalinis sekimas turėjo apimti kiekvieną socialinę grupę, visų profesijų žmones.

KALĖJIMAI IR TARDYMAI

Dauguma Lietuvoje suimtų žmonių bent jau 1940 m. tebebuvo laikomi vietos kalėjimuose, bet patys kalėjimai buvo pertvarkyti pagal NKVD stan-

[25] V. Radzevičius, „Pirmieji bolševikų žingsniai", *Lietuvių archyvas*, t. 1, Kaunas, 1942, p. 20.

[26] NKVD Vyriausiosios valstybės saugumo valdybos 2-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininko ltn. Zaidenvurmo pažyma, LVOA, f. 1771, ap. 2, b. 225, l. 1.

dartus. Pagal SSRS NKVD Kalėjimų valdybos rugpjūčio 31 d. įsakymą Lietuvos kalėjimuose atsirado daugiau prižiūrėtojų ir kitų kalėjimų darbuotojų. Kuo daugiau prižiūrėtojų, tuo griežtesnė turėjo būti kalinių priežiūra pagal NKVD taisykles. Pirmiausia ant kamerų langų buvo pritvirtinti mediniai skydai arba dėžės. Pasak to meto kalinių, tai turėjo „atimti kiemo vaizdą, didesnę dalį saulės spindulių ir žymią dalį šviežio oro“[27]. Enkavėdistai mėgo dirbtinai prastinti kalinimo sąlygas, pavyzdžiui, kalėjimai būdavo perpildomi, ir tai buvo dar viena kalinių kankinimo priemonė.

Iš kamerų būdavo išnešami stalai, taburetės, spintelės. Kaliniai ilgai nesulaukdavo medicinos pagalbos. Visa tai, kaip ir antisanitarinės sąlygos, oro ir šviesos trūkumas, buvo papildomos kalinių fizinio ir psichologinio spaudimo priemonės. Tai patvirtindami galime pasiremti ir Sovietų Sąjungos NKVD Kalėjimų valdybos Sanitarijos inspekcijos 1941 m. pranešimu, kuriame ji mėgino aprašyti savo darbo „laimėjimus“: „Dėl kalėjimų perpildymo daugelyje kalėjimų kaliniai miega ant grindų, ant dviejų aukštų gultų ir netgi ant grindų po gultais. <...> Bendrose kamerose dėl ankštumo dažniausiai nebuvo stalų, dėl to buvo maitinamasi antisanitarinėmis sąlygomis. Netinkami vartoti (be dangčių) „parašy“ [Lietuvių kalboje sunku rasti žodį, kuris apibūdintų kibirą, kaliniams atstojusį tualetą. – *A. A.*], dėl to teršiamos kamerų grindys <...>. Kai kur po mėnesį ir ilgiau nebuvo muilo, kalinių drabužiai buvo skalbiami nereguliariai arba visai neskalbiami. Dėl perpildytų kamerų nešvaros kaliniai utėlėti. Daugelyje kalėjimų nesilaikoma maitinimo normų, neduodama cukraus, nereguliariai duodama mėsos ir žuvies, produktai gaunami prastos kokybės. Maistui naudojami moliniai arba mediniai dubenėliai, todėl jų sanitarinė būklė prasta. Daugelyje kalėjimų indai neplaunami. Maistas arba verdamas du kartus, arba tirštai išvirtas atskiedžiamas virintu vandeniu“[28].

Iš tikrųjų žmonės kalinti daug baisesnėmis sąlygomis. Kas buvo enkavėdistinė „sanitarija“, patyrė daugybė kalinių. „Pirtis – tikra lavoninė, – rašoma A. Tolio atsiminimuose. – Ant betoninių grindų – storas ledo sluoksnis. Ledinis vanduo smarkia srove pylėsi iš dušų, kurių lyg tyčia buvo įtaisyta tiek daug, kad nebuvo nė mažiausios vietelės, kur nuo tų ledinių vandens srovių galėtum pasišalinti. Tokioje pirtyje užrakintus laiko jau virš dviejų valandų <...>. Kūnai pamėlynavo, lyg iš jų būtų išsunktas paskutinis kraujo

[27] A. Valuckas, *Kolektyvinė tironija*, Kaunas, 1943, p. 45.

[28] A. I. Kokurin, *Evakuacija zaključennych iz tjurem Zapadnoi Ukrainy, Zapadnoi Belorussii i Litvy v 1941 g.*, s. 3 (rankraštis saugomas autoriaus archyve).

lašas. Beldėmės į duris maldaudami išleisti, bet iš anapus geležinių durų niekas į mūsų beldimąsi neatsakė“[29].

1940 m. rudenį suėmimų mastas greitai pranoko NKVD tardymo galimybes. Uždelsus sudaryti suklastotas bylas, kalėjimuose daugėjo ne nuteistų, o tardomų kalinių. Rugsėjo 11 d. Lietuvos kalėjimuose kalėjo 4125 kaliniai, iš jų 2047 – nuteisti, 2070 – tardomi[30]. Iš pastarųjų dauguma buvo kaltinami pagal RSFSR baudžiamojo kodekso 58 straipsnį – „už kontrrevoliucinius nusikaltimus“.

Kas mėnesį suėmimų mastas vis plėtėsi. 1941 m. sausio 1 d. tardomų kalinių buvo padaugėję iki 3075 (rugsėjo 26 d. buvo 2467), o vasario 1 d. jų jau buvo 3481[31].

Bendras kalinių skaičius, 1941 m. balandžio 1 d. pasiekęs 6200 skaičių (3892 tardomi ir 2308 nuteisti), birželio 10 d. dėl kalinių išvežimų sumažėjo iki 5900 (4149 tardomi ir 1751 nuteistas).

Nors suimtųjų buvo tūkstančiai, Lietuvos SSR NKGB (be Vilniaus miesto valdybos) iki 1941 m. gegužės 19 d. baigė ir perdavė sovietiniams teismams (ir ypatingiesiems pasitarimams) 703 bylas (763 žmonių). Iš jų NKGB Tardymo skyrius baigė 368 bylas (427 žmonių), kiti NKGB centriniai skyriai – 60 bylų (100 žmonių) ir apskričių skyriai – 275 bylas (305 žmonių). Tardymo skyrius baigė 35 grupines bylas (94 žmonių): pagal RSFRS baudžiamojo kodekso 58 straipsnio skirsnius („tėvynės išdavimas“, „šnipinėjimas“, „kontrrevoliucinė propaganda ir agitacija“, „kova su revoliuciniu judėjimu“) buvo apkaltinti 26, pagal 59 straipsnį – 2, pagal 84 straipsnį – 66 žmonės. Buvo dar 332 bylos pavieniams žmonėms: 208 žmonės kaltinti pagal 58 straipsnio skirsnius („tėvynės išdavimas“, „pagalbos tarptautinei buržuazijai teikimas“, „šnipinėjimas“, „terorizmas“, „diversijos“, „kontrrevoliucinė propaganda ir agitacija“, „nepranešimas“, „kova su revoliuciniu judėjimu“), dar 7 žmonės kaltinti pagal 59, 109 ir 193 straipsnius, 118 – pagal 84 straipsnį. Pastarasis straipsnis buvo taikomas už nelegalų sienos perėjimą. 1940–1941 metams būdinga tai, kad žmonės turėjo kur bėgti nuo komunistinio teroro, dėl to minėtu laikotarpiu už nelegalų sienos perėjimą buvo nuteista ir teisiama ne mažiau žmonių negu pagal garsųjį 58 straipsnį. Iš visų tais metais baigtų bylų 42 proc. buvo sudaryta sulaikytiems pasienyje

[29] A. Tolis, *Mirties kolona*, Chicago, 1947, p. 48.

[30] 1940 m. rugsėjo 11 d. duomenys apie kalinių skaičių, LCVA, f. R-756, ap. 6, b. 38, l. 1.

[31] LSSR NKVD Kalėjimų skyriaus 1941 m. sausio mėn. pranešimas, LYA, f. 139, ap. 1, b. 1, l. 34, 51.

žmonėms, 22 proc. – buvusiems policininkams ir saugumo policijos agentams, 10 proc. – uždraustų organizacijų vadovams.

Dauguma kalinių patirdavo „būtinų tardymo veiksmų" poveikį. Tuomet NKVD ir NKGB tardytojai daugiausia rėmėsi plataus agentūros tinklo darbu ir fizine bei psichine prievarta. Viena ir kita buvo tiesiog neatsiejama. Ko nepavykdavo gauti pasitelkus slaptuosius agentus, ko suimtasis savo noru nepasakydavo, tai buvo išplėšiama kankinimais. NKVD ir NKGB sistemoje tai dangstyta žodžiais „fizinis poveikis", „aktyvus tardymas" ir pan. Kankinimai buvo sankcionuoti pačiu aukščiausiu lygiu. Visasąjunginės komunistų partijos (bolševikų) Centro komitetas (VKP(b) CK) 1937 m. oficialiai leido taikyti „fizinį poveikį". 1939 m. sausio 10–20 d. VKP(b) CK dar kartą patvirtino, kad „fizinio poveikio metodą, kaip išimtį, būtina ir ateityje taikyti aiškių bei nepalūžusių liaudies priešų atžvilgiu kaip visiškai teisingą ir tikslingą metodą"[32]. Tik NKVD ir NKGB centriniai, o pirmiausia – kvotų (tardymo) skyrių darbuotojai turėjo monopolines teises tardomiesiems skirti kankinimus (tereikėjo gauti viršininkų leidimą). Tai, ką jie išdarinėjo kalėjimuose ar savo grotuotuose kabinetuose, turėjo likti paslaptis.

Taigi kad ir kokia buvo suėmimo priežastis, visi kaliniai žiauriausiai tardyti. Kalinį V. Gulbiną mušė guminėmis lazdomis ir daužė kumščiais, B. Bartininkui revolverio vamzdžiu subadė krūtinę ir pečius[33], A. Palaitį lazdomis mušė per sprandą ir kojų blauzdas iki nualpimo, kunigą J. Čekavičių tardė išrengtą, revolveriu daužė veidą, galvą trankė į sieną ir t. t. Tokius pavyzdžius būtų galima vardyti be galo. Kankinimai nenutrūkdavo net pasibaigus tardymams: per naktį iškankintiems kaliniams drausdavo kamerose atsigulti ir miegoti, juos įgrūsdavo į kameras, kur tebuvo galima stovėti, laikydavo vienutėse ir karceriuose be maisto ir vandens. Kalinimo sąlygos buvo neregėtai žiaurios. Kaliniai dėl maisto ir oro stokos, antisanitarinių sąlygų sutindavo, pamėlynuodavo, susirgdavo užkrečiamosiomis ligomis. Tiems, kuriems kankindami sulaužydavo rankas, pirštus ar šonkaulius, niekas nesuteikdavo gydytojo pagalbos. Kankinimo metodų NKVD ir NKGB tardytojai buvo mokomi iš Sovietų Sąjungos atsiųstų instruktorių. Jokių dokumentų apie kankinimus, apie kalinių nukankinimą ar sušaudymą nebuvo paliekama. Tik 1941 m. birželio pabaigoje Petrašiūnų kapinėse buvo surastas 41 kovo–birželio mėn. nužudyto kalinio lavonas, 21 iš jų liko neatpažintas. Visi jie

[32] O. F. Suvenirov, „Narkomat oborony i NKVD v predvoennye gody", *Voprosy istorii*, 1991, No 6, s. 32.

[33] *Lietuva bolševikų okupacijoje*, Chicago, 1979, p. 48.

buvo sužaloti, surištomis rankomis ir kojomis. Nė vienas nebuvo nužudytas tik šūviu. Aukos muštos ir badytos įvairiais įrankiais. Kiekvienam padaryta po 4–12 žaizdų. Kai kurios kūno dalys (nosis, liežuvis, pirštai ir lyties organai) visai nupjautos. Kaukolės, rankų ir kojų kaulai dažnai sulaužyti[34]. Nors kai kurios iš atpažintų aukų buvo nuteistos mirties bausme sušaudant (žinoma, kad 1941 m. kovo 26 d. sušaudytas 1 kalinys, balandžio 10 d. – 9, balandžio 23 d. – 2, gegužės 19 d. – 12, birželio 2 d. – 2, birželio 10 d. – 11, birželio 22 d. – 6 kaliniai)[35], iš tikrųjų matėsi, kad iki paskutinės gyvenimo akimirkos kaliniai buvo kankinami. Tai tebuvo pirmųjų žudynių pėdsakai. Masinės žudynės pradėtos 1941 m. birželio mėn.

Iki didžiųjų 1941 m. trėmimų nemažai lietuvių Ypatingojo pasitarimo nuosprendžiu jau buvo atsidūrę toli nuo Lietuvos. NKVD ir NKGB tardytojų baigtos bylos būdavo siunčiamos į Maskvą, kur kiekviename Ypatingojo pasitarimo posėdyje buvo sprendžiamas šimtų žmonių likimas. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro duomenimis, iš 1671 bylos, kuriose įrašyti vienokių ar kitokių institucijų nuosprendžiai, net 1020 bylų nuosprendžius paskyrė Ypatingasis pasitarimas. Daugumai lietuvių kalinių nuosprendžiai buvo paskirti 1941 m. sausio mėn. ir tik per penkias kovo–balandžio mėn. dienas (kovo 1, 8, 22, balandžio 19 ir 23 d.). Paskui jų laukė etapai į lagerius. 1940 m. rugpjūčio 17 d. Maskvos kalėjimuose jau buvo 42 kaliniai iš Lietuvos ir dar du kaliniai atsidūrė Minske. 1941 m. buvo išsiųsta gerokai daugiau kalinių. Didžiausios kalinių grupės iš Lietuvos į GULAG'o lagerius buvo išgabentos 1941 m. balandžio 20–30, birželio 6 ir 16 d. Balandžio mėn. NKVD iš Lietuvos išgabeno pirmą tikrai didelę kalinių grupę – ne mažiau kaip 777 žmones (tikslus skaičius nežinomas). Birželio 6 d. buvo išsiųsti dar 628 kaliniai, o birželio 16 d. – 747. 1941 m. iki karo pradžios į Sovietų Sąjungos gilumą buvo išvežta ne mažiau kaip 2200 kalinių. GULAG'o statistikoje lietuviams skirtoje skiltyje skaičiai iki tol nelabai keitėsi (1939 m. sausio 1 d. buvo įkalinta 1050 lietuvių, 1940 m. sausio 1 d.–1344, 1941 m. sausio 1 d.–1245 lietuviai).

BIRŽELIO TRĖMIMAI

Pasirengimo masiniams trėmimams baigiamasis etapas prasidėjo 1941 m. gegužės 21 d. Tą dieną Lietuvos SSR NKGB sušauktame pasitarime kartu su

[34] V. Braziulis, „Kankinių kūnai Petrašiūnų kapinėse", ibid., p. 87, 89.

[35] S. Vaitiekus, „Kaip Lietuvos žmonės buvo naikinami 1941 metų pavasarį", *Respublika*, 1998, kovo 10.

NKGB apskričių skyrių viršininkais ir jų pavaduotojais, kelių transporto poskyrių ir pasienio būrių 5-ųjų poskyrių viršininkais buvo aptartas pasirengimas masiniams trėmimams ir areštams[36]. Jau po dviejų dienų (gegužės 23 d.) Lietuvos SSR valstybės saugumo liaudies komisaras P. Gladkovas išleido visiškai slaptą įsakymą Nr. 0037 dėl išvežimo operacijos parengimo.

1941 m. birželio 4 d. V. Merkulovo pavaduotojas I. Serovas NKGB apskričių skyrių viršininkams išleido slaptą instrukciją, kaip organizuoti galutinę tremiamų žmonių apskaitą ir patį trėmimą. Šį kartą turėjo būti tremiami tik tie, kurių apskaitos bylose spėta sukaupti kokios nors „kompromituojančios medžiagos“: apie dalyvavimą Nepriklausomybės kovose, aukštų valstybinių pareigų ėjimą, priklausymą Šaulių sąjungai ir pan.

Taip numatytų suimti žmonių gerokai sumažėjo – nuo 19 610 (jiems gegužės 12 d. dar nebuvo sudaryta bylų) iki 8598 (jiems jau buvo sudarytos apskaitos bylos), o suimamų šeimos narių padaugėjo nuo 2954 iki 13 652. Dėl tokių pasikeitimų bendras skaičius nedaug sumažėjo – nuo 22 564 iki 22 252. NKGB visą mėnesį kuo stropiausiai registravo moteris, vaikus, kurie turėjo išvykti kartu su savo vyrais, tėvais. Pasikeitimas aiškus: dabar dėmesys buvo sutelkiamas ne į atskirų žmonių, o į šeimų naikinimą. Sunaikinus ištisas šeimas, turėjo išnykti ir dešimtmečiais kaupta jų patirtis, visuomeninė-kultūrinė įtaka. Turėjo išnykti geriausia dalis du dešimtmečius ugdytų profesinių grupių: karininkų, policininkų, mokytojų, žurnalistų ir kt.

Trėmimai prasidėjo 1941 m. birželio 14 d. 3 val. ryto. Kadangi dauguma tremiamų žmonių gyveno kaimuose, atvykusios trėmimų vykdytojų operatyvinės grupės užmegzdavo ryšį su vietos aktyvistais ir nustatydavo tikslią ištremti numatytų šeimų gyvenamąją vietą. Grupei įsiveržus į tremiamųjų butus ir namus, jos vyresnysis pirmiausia pagal sąrašus patikrindavo šeimos sudėtį, paskui pradėdavo kratą – „ginklams surasti“. Padarius kratą, tremiamiesiems būdavo pareiškiama, kad vyriausybės nutarimu jie bus išvežti „į kitas Sovietų Sąjungos sritis“. Jeigu kas nors mėgindavo bėgti, būdavo šaudoma. Vienas svarbiausių trėmimų tikslų buvo aprūpinti Sibiro ir šiaurines SSRS sritis nemokama darbo jėga, todėl pagal I. Serovo instrukciją tremtiniams buvo leidžiama pasiimti ne daugiau kaip 100 kg per visą savo gyvenimą užgyvento turto: drabužių, avalynės, indų, patalynės, maisto, o kaimo gyventojams – dar ir kirvių, pjūklų bei kitokio smulkaus inventoriaus. Viskas priklausė nuo trėmimų vykdytojų grupės narių ir vietinių kolaborantų

[36] P. Gladkovo 1941 m. gegužės 28 d. pranešimas V. Merkulovui, LYA, f. K-1, ap. 10, b. 5, l. 201.

malonės. Tremtinių atsiminimų apie tai detalės kiek skiriasi, tačiau akivaizdu, kad enkavėdistai ir kolaborantai visur elgėsi nežmoniškai.

Rugsėjo–spalio mėn. oficialiose SSRS NKVD ataskaitose buvo suskaičiuojami 12 682 tremtiniai lietuviai (be tų, kurie buvo suimti ir išvežti į lagerius). Kadangi ne daugiau kaip 488 žmonės, iš Lietuvos išvežti į Kazachijos SSR Gurjevo sritį, buvo priskirti prie latvių tremtinių, bendras lietuvių tremtinių skaičius buvo 13 170, o pridėjus suimtus žmones – 18 093. Tikrąjį trėmimų mastą padeda atskleisti genocido aukų vardynas. Bendras birželio 14–18 d. iš Lietuvos išvežtų žmonių skaičius siektų apie 18 500. Bet šio skaičiaus patvirtinimo neverta ieškoti NKVD ir NKGB dokumentuose. Anksčiau minėtoje P. Gladkovo ataskaitoje buvo rašoma apie 17 485 žmonių ištrėmimą. Tokiu tariamu ataskaitos tikslumu buvo siekiama maskuoti tikrąjį tremtinių skaičių. Be to, viršijus planą turėjo būti kompensuotos visos tremtinių netektys, o į Sibirą atgabenta tiek XX a. vergų, kiek reikėjo. Tai ir buvo padaryta.

LIETUVIŲ NAIKINIMAS PIRMOSIOMIS KARO DIENOMIS

Kilęs Vokietijos–Sovietų Sąjungos karas sovietiniams okupantams ir juos rėmusiems kolaborantams sutrukdė įgyvendinti tolesnius lietuvių tautos naikinimo planus. NKVD ir NKGB iš karto susirūpino savo nusikaltimų slėpimu, o ypač kalinių ir archyvų išgabenimu.

Pirmąją karo dieną SSRS Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo įsaku pafrontės vietovėse, taigi ir Lietuvoje, buvo paskelbta karo padėtis. Kitu įsaku nustatyta, kad valstybės saugumo ir gynybos funkcijos pereina karinių apygardų, frontų ir armijų karo taryboms. Visos politinių kalinių bylos perduodamos karo tribunolams, kurie tuomet dažniausiai pasmerkdavo kalinius aukščiausiajai bausmei – sušaudymui. Tokia buvo oficialioji politika. Iš tikrųjų visiška laisvė buvo suteikta vietinėms NKVD ir NKGB įstaigoms ir kalinių apsaugos (konvojinės kariuomenės) kariams. NKVD ir NKGB darbuotojai sušaudymą laikė kalinių evakavimo būdu. Dokumentuose tai vadinama evakuacija pagal I kategoriją.

Dar negavęs nurodymų iš Maskvos, Lietuvos SSR NKGB Tardymo skyriaus viršininkas E. Rozauskas kreipėsi į valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotoją D. Bykovą ir pasiūlė: „Neturint galimybių evakuoti kalinių iš

Kauno kalėjimo Nr. 1, išskirti iš jų pavojingiausius ir prieš atsitraukiant sušaudyti“[37]. E. Rozausko apskaičiavimu, tokių kalinių buvo net 400 (kas penktas kalinys). Bet sparčiai keičiantis fronto padėčiai okupantai ir kolaborantai buvo priversti bėgti.

Į Rusijos gilumą iki liepos 20 d. buvo nuvežta mažiau kaip 25 proc. Lietuvoje kalintų žmonių (1363 kaliniai). Jie buvo pasmerkti lėtai mirčiai nuo alinančio darbo sovietiniuose lageriuose. Kitų kalinių likimas buvo dvejopas: vieni išsivadavo, o kiti buvo iššudyti.

Kaip aiškėja iš anksčiau minėtų dokumentų, pirmiausia buvo numatyta iššudyti kalintus „kontrrevoliucionierius“. Kalinio statusas – nuteistas ar tik tardomas – neturėjo reikšmės. Apie Lietuvoje vykusias žudynes NKVD dokumentuose yra bene mažiausiai žinių.

P. Gladkovas savo ataskaitose užsiminė tik apie 15 žmonių sušaudymą Panevėžyje, 4 – Zarasuose ir apie 15 mirtininkų iš Kauno kalėjimo sušaudymą evakuacijos metu. Apie Pravieniškių ir Rainių žudynes NKVD ir NKGB dokumentuose nėra nė užuominos. Tik po egzekucijų likę gyvi kaliniai ir nužudytųjų ekshumavimas galėjo paliudyti NKVD bei NKGB darbuotojų ir vietinių kolaborantų žvėriškumą.

Červenio žudynės vienintelės atitiko „I kategorijos evakuacijos“ schemą. P. Gladkovo teigimu, iš Kauno kalėjimo 1941 m. birželio 23 d. naktį buvo išvežta 90 kalinių. Liudytojų atsiminimuose minima, kad iš 4-ojo skyriaus buvo išvesta 118 kalinių[38]. Juos nugabeno į Minsko kalėjimą. Čia buvo atskirti ir sušaudyti mirtininkai B. Kantauskas (nuteistas sušaudyti 1941 m. birželio 11 d.), V. Pranckonienė, ats. plk. S. Rusteika, kpt. Švarplaitis (nuteistas sušaudyti 1941 m. birželio 18 d.) ir kt. Birželio 25 d. visi kiti kaliniai buvo išvaryti iš Minsko kalėjimo kartu su kitais dviem tūkstančiais kalinių. Ešelonų išvykimo ir judėjimo žiniaraštyje (čia pateikti kalinių evakavimo duomenys) apie šiuos kalinius yra parašyta tik keletas eilučių: „Iš Minsko išvesti pėsčiomis 2 tūkst. kalinių. Atvesti į Červenį, kur apie 500 kalinių kontrrevoliucionierių išvyko pagal I kategoriją“[39] (t. y. buvo sušaudyti).

Iš Kauno kalėjimo kalinių, kurie buvo išvaryti iš Minsko kalėjimo (apie 100 kalinių, nes 15 ar 17[40] mirtininkų buvo sušaudyti dar anksčiau), gyvų liko apie 40 (J. Dambrauskas, kpt. S. Jasiunskas, V. Kaušas, prof. I. Končius, P. Lašas,

[37] E. Rozausko 1941 m. rugsėjo 7 d. raštas A. Sniečkui, LVOA, f. 1771, ap. 2, b. 167, l. 1.
[38] A. Valuckas, *Kolektyvinė tironija*, p. 217–222.
[39] Ešelonų išvykimo ir judėjimo žiniaraštis, RFVA, f. 9413, ap. 1v, b. 9, l. 49.
[40] J. Petruitis, *Kaip jie mus sušaudė*, Kaunas, 1990, p. 139.

plk. J. Petruitis, plk. A. Šova, plk. J. Tumas, plk. G. Urbonas, kpt. O. Žadvydas, A. Žebrauskas, J. Žickus, P. Žickus ir kt). Visi kiti buvo nužudyti, tarp jų – plk. B. Giedraitis, mjr. V. Opulskis, plk. J. Šarauskas, mjr. J. Špokevičius ir dešimtys kitų žymių lietuvių veikėjų ar paprastų ūkininkų, darbininkų, tarnautojų. Iš Kauno kalėjimo buvo išvežtas ir vienas iš Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų K. Bizauskas. Bet ir jis Minsko kalėjimo nepasiekė. Nežinia kokiomis aplinkybėmis su dar 13 kalinių atsidūrė Baltarusijoje, Polocko rajone, ir netoli Bigosovo geležinkelio stoties buvo nušautas.

Telšių kalėjime iš 162 kalinių buvo 76 kagėbistų tardyti kaliniai. Vėliau P. Raslanas teigė: „Aš esu įsitikinęs, jog ten nebuvo nė vieno nekalto“[41]. Raudonarmiečiai iš kamerų kalinius išvedė į sargybos būstinę, paskui juos vieną ant kito suguldė sunkvežimuose. Jau švintant birželio 25-ajai mašinos su kaliniais nuvažiavo Luokės link, į Rainių miškelį. Kas vyko toliau, gerai nežinoma. Lietuvoje tai buvo bene vienintelės žudynės, po kurių neliko nė vieno gyvo liudytojo. Liudijo tik egzekucijos vykdytojai. D. Rocius teigė: „Sušaudymą vykdė raudonarmiečiai. Iš mūsų ten buvo: NKGB viršininkas Raslanas Petras, oper. įgaliotinis Galkinas ir kalėjimo prižiūrėtojas Pocevičius“[42]. Tik birželio 28 d. suradus ir atkasus duobes paaiškėjo, kad visi žmonės buvo kuo žiauriausiai nukankinti. Kai kuriems jų nupjautos ausys, išbadytos akys, beveik pusei (35) sužaloti lyties organai. Dauguma galutinai nužudyta sutriuškinus galvas arba subadžius durtuvais. Tik 10 kalinių buvo sušaudyti. Dėl sužalojimų 46 lavonai taip ir liko neatpažinti. Rainių miškelyje rasti 73 kalinių palaikai. Dar trys mėginę pabėgti kaliniai buvo nužudyti ir užkasti ties Džiuginėnais[43].

Kita genocido akcija buvo įvykdyta Pravieniškių lageryje. Nuo kitų žudynių ji skyrėsi ne tik masiškumu, bet ir tuo, kad buvo žudomi visi be išimties kaliniai ir netgi jų prižiūrėtojai su šeimomis. Čia buvo kalinami jau nuteisti kaliniai, kurių bausmės laikas buvo neilgas, daugiausia 2–4 metai. Birželio 26 d. į lagerį atvyko raudonarmiečių būrys su šarvuočiu. Kauno miesto komendantūros karininko M. Valeikos 1941 m. birželio 28 d. raporte minima, jog „buvo išžudyta 230 žmonių ir taip pat iššaudyti prižiūrėtojai su šeimomis. Tai dienai maitinimo sarašuose – 444 žmonės. Reiškia, 214 pabėgo. Jų tarpe 50 sužeistų. Dalis jų evakuojant mirė“[44]. Kitose Lietuvos vietose

[41] P. Raslano 1942 m. spalio 7 d. paaiškinimas A. Sniečkui, LVOA, f. 16895, ap. 2, b. 185, l. 82.

[42] D. Rociaus 1942 m. spalio 7 d. paaiškinimas A. Sniečkui, ibid., l. 85.

[43] *Žemaičių kankiniai. Rainių miškelio tragedija 1941.VI.24–25*. Telšiai, 1942, p. 6.

[44] *Lietuvos gyventojų genocidas 1939–1941 m.*, Vilnius, 1992, t. 1, p. XXXVIII.

nedidelės kalinių grupės buvo žudomos kartu su civiliais gyventojais. Juos savo iniciatyva žudė ne tik NKVD ir NKGB darbuotojai ar raudonarmiečiai, bet ir sovietiniai bei partiniai aktyvistai. Po keliolika žmonių buvo nužudyta kiekvienoje Lietuvos apskrityje vien įtarus, kad jie rėmė partizanus, arba pagal komunistų skundus. Iš 672 nužudytų žmonių net 518 nužudė raudonarmiečiai. Rastas šaulio ženklas, iškabinta tautinė ar balta vėliava, radijo klausymasis tapdavo pagrindu paskelbti mirties nuosprendį. Pagaliau bėgę raudonarmiečiai daug gyventojų nužudė mėgindami pagrobti dviračius, arklius, drabužius. Bet dauguma šių žmonių buvo nužudyta kolaborantų (sovietinių ir partinių aktyvistų) tiesioginiu nurodymu kaip nelojalūs ar priešiški sovietų valdžiai asmenys. Antai birželio 22 d. Tauragės apskrities Vainuto valsčiaus Girininkų kaime buvo nukankinta 14 žmonių, Trakų apskrities Kaišiadorių valsčiaus Krušonių kaime – 5. Iš viso būta beveik keturių dešimčių grupinių žudynių.

Po kelių savaičių P. Gladkovas, rašydamas savo ataskaitą, nepamiršo paminėti, kad Zarasuose sušaudyti 4 suimtieji (ir 4 liko nesušaudyti)[45]. Paminėjo ir 15 žmonių, suimtų likviduojant partizanų būrį, sušaudymą Panevėžyje. Iš tikrųjų čia buvo sušaudyta 19 žmonių. Ne taip, kaip kitur, čia liko žudynių liudytojų. Vienas jų papasakojo, kad į egzekucijos vietą atvažiavo „kalėjimo mašina ir sunkvežimis, pilnas ginkluotų kareivių <...> mašinos sustojusios prie iškastos duobės <...>. Paskui du čekistai atidarę kalėjimo mašiną, į ją įšokę ir iš jos mėtę į duobę žmones. Į metamuosius iš pistoletų šaudę čekistai ir vyresnieji politrukai. <...> Tą darbą atlikę labai greitai, maždaug per 10–15 minučių“[46]. Žudynės įvyko birželio 25 d. už 300–400 metrų nuo cukraus fabriko. Tarp nužudytųjų buvo 15 kupiškėnų (dar dviejų dėl sužalojimų nepavyko atpažinti), išvakarėse suimtų Kupiškio valsčiuje ir atgabentų į Panevėžį.

Panevėžyje žudynės nesibaigė iki pat Raudonosios armijos pasitraukimo. Birželio 26 d. šiame mieste, Raudonosios armijos dalinio štabo rūsyje, buvo ypač žiauriai nukankinti trys Panevėžio apskrities gydytojai: A. Gudonis, S. Mačiulis, ats. plk. J. Zemgulys. Tame pačiame rūsyje nukankinta ir ligoninės gailestingoji sesuo Z. Kanevičienė, dar trys panevėžiečiai.

Kaip matyti iš pateiktų pavyzdžių, komunistai pasinaudojo tuo, kad prasidėjo karas, ir naikino kitokių pažiūrų žmones, buvusių lietuviškų tautinių

[45] RFVA, f. 9413, ap. 1, b. 22, l. 323.

[46] *Bėgančiųjų kerštas. Lietuvos policijos 1942 metų protokolai* (rotaprintinis leidinys), p. 68.

organizacijų narius. Kas laukė lietuvių, jei Raudonoji armija būtų ilgiau išsilaikiusi okupuotoje Lietuvoje, parodė Estijos pavyzdys. Beveik visi kaliniai iš ten buvo išvežti lėtai mirčiai į Sovietų Sąjungos lagerius, o Tartu kalėjime buvo sušaudyti 205 kaliniai. Bet Talino kalėjimas vis vien buvo pilnas. 1941 m. liepos 4 d. ten buvo laikoma 1200 žmonių, kuriuos NKVD ir NKGB suėmė pirmosiomis karo dienomis ir taip pat ketino išgabenti į lagerius[47]. Tuo tarpu Lietuvoje iš 6 tūkst. žmonių, kuriuos komunistinė valdžia kalino dvylikoje kalėjimų, devyniuose vidaus kalėjimuose ir Pravieniškių lageryje, pasinaudoję sukilimu ir pereinamojo iš vienos okupacijos į kitą laikotarpio sąmyšiu, išsivadavo mažiausiai 3336 kaliniai, tarp kurių buvo apie 2500 lietuvių, 718 lenkų, 168 žydai, 81 rusas (tai apytikliai duomenys, nes kalinių buvo daugiau). NKVD ir NKGB pareigūnai ir kariai nužudė apie 400 ir išvežė į Rusiją 1365 kalinius.

Taip baigėsi paskutinė ir pati kraupiausia sovietinės okupacijos savaitė. Palikę 1,1 tūkst. nužudytų (be žuvusių partizanų) lietuvių, vieni okupantai užleido vietą kitiems.

1940–1941 m. paliko vieną tragiškiausių pėdsakų Lietuvos istorijoje. Sovietiniai okupantai ir vietiniai kolaborantai naikino viską, kas Lietuvos valstybės buvo sukurta. Lietuvių tautos kultūra, švietimas, ūkis atsidūrė komunistinės ideologijos gniaužtuose. Vietinių kolaborantų sluoksnis nebuvo didelis, bet, su okupantų parama suėmęs visus valdžios (ir prievartos) svertus, galėjo jėga vykdyti Maskvos planus. Pradėta nuo lietuvių tautos politinio ir karinio elito naikinimo 1940 m. liepos mėn. ir baigta masiniu tam tikrų gyventojų sluoksnių naikinimu 1941 m. birželio mėn.

Apie 23 tūkst. žmonių (tai šiek tiek daugiau negu suregistruota Savitarpio pagalbos žinių biuro sąrašuose) atsidūrė toli nuo Lietuvos kaip tremtiniai ir kaliniai. Labiausiai nukentėjo ūkininkai, tarnautojai ir darbininkai. Jie sudarė 60 proc. visų aukų. Vien tai, kad tarp teroro aukų atsidūrė 1187 mokytojai ir 79 kunigai, rodo, jog buvo numatyta planingai naikinti lietuvių kultūrą, švietimą, Bažnyčią. Turėjo išnykti keletas tūkstančių iš Lietuvos visuomenės prievarta išplėštų kultūringiausių, labiausiai apsišvietusių šeimų. Baigti naikinti ir Lietuvos kariuomenės likučiai. Lietuvių tauta, kaip pagrindinė savo nepriklausomos valstybės kūrėja, nukentėjo labiausiai, tačiau ir tautinės mažumos buvo neatskiriama Lietuvos visuomenės dalis. Iš tautinių mažumų

[47] Valstybės saugumo mjr. Baštakovo 1941 m. liepos 4 d. pranešimas valstybės saugumo mjr. M. Nikolskiui, RFVA, f. 9413, ap. 1, b. 22, l. 341; Estijos SSR NKVD Kalėjimų skyriaus 1941 m. liepos 21 d. pranešimas, ibid., l. 344.

sovietinis teroras labiau palietė lenkus ir žydus. Tarp jų buvo nemažai karo pabėgėlių iš Lenkijos. Be lietuvių, sovietinio teroro aukomis tapo apie 4 tūkst. lenkų, 2,5 tūkst. žydų ir t. t.

Kalbant apie bendrą gyventojų nuostolį kol kas galima pasakyti, kad 1940–1941 m. sovietinio genocido aukomis tapo per 31 tūkst. žmonių, iš jų beveik 2 tūkst. žuvo arba buvo nužudyti Lietuvoje (partizanai, kariai ir kaliniai bei civiliai gyventojai). Totalitarinėms valstybėms perkeliant gyventojus (organizuojant repatriacijas) Lietuva neteko dar dešimčių tūkstančių savo žmonių. Prasidėjęs karas nutraukė lietuvių tautos naikinimo akciją. Jos organizatoriai ir dauguma genocido vykdytojų pabėgo į Sovietų Sąjungos gilumą.

LIETUVIŲ NAIKINIMAS LAGERIUOSE IR TREMTYJE 1941–1944 METAIS

Į lagerius ir tremtį 1939–1941 m. pateko apie 23 tūkst. Lietuvos gyventojų. Tremtinių niekas neskirstė pagal tautybes, visi buvo priskirti „tremtinių iš Lietuvos“ kategorijai. Tik prasidėjęs karas šiek tiek pakoregavo tremtinių tautinę sudėtį.

Lenkijos vyriausybė (Londone) ir Sovietų Sąjunga 1941 m. liepos 30 d. sudarė sutartį, pagal kurią rugpjūčio 12 d. buvo paskelbta Lenkijos piliečių amnestija. Pabėgėliai iš buvusios Lenkijos (lenkai ir žydai), suimti ir ištremti kartu su lietuviais, taip pat buvo paleidžiami. Taip sumažėjus lenkų ir žydų tremtinių bei kalinių skaičiui, nuo 1941 m. rugsėjo mėn. lietuviai jau sudarė didesnę iš Lietuvos išvežtų žmonių dalį negu pirmosiomis trėmimų dienomis. Jų kelias į Golgotą dar tik prasidėjo.

Į Altajaus kraštą atvežtus žmones dar kartą apiplėšdavo vietiniai enkavėdistai. Jie susirinkdavo pinigus, fotoaparatus ir kitus vertingesnius daiktus. 7,5 tūkst. Bijske ir Barnaule išlaipintų tremtinių lietuvių pasidalijo statybų ir gamyklų atstovai. Tremtinių prisiminimai apie tenykštį gyvenimą labai įvairūs. Net NKVD dokumentuose pažymėta, kad „specialiųjų tremtinių gyvenimo ir buities sąlygos kiekviename rajone labai skirtingos“[48]. Dauguma tremtinių buvo apgyvendinti bendruose barakuose ir žeminėse, nors juose buvo galima gyventi tik vasarą. Dėl antisanitarinių sąlygų, tymų epidemijos, bado sirgo ir mirė vaikai. Tremtinės A. Vederaitės liudijimu, „pradėjo plisti

[48] SSRS NKVD Altajaus krašto valdybos viršininko Vološenkos 1941 m. rugsėjo 15 d. pranešimas, *Lietuvos gyventojų trėmimai 1941, 1945–1952 m.*, Vilnius, 1994, p. 77.

dizenterija ir maliarija <...>. Išgulė pusė žmonių <...>. Mirė daug mažų vaikų. Beveik kasdien ką nors laidojom“[49]. Kitaip ir negalėjo būti. Kelis kartus apiplėšti, likę be jokio turto, tremtiniai turėjo tenkintis menku, ne visada duodamu duonos (ji buvo kepama iš prosų miltų ir pelų) daviniu. Tačiau tuo kančios nesibaigė. Jau 1942 m. birželio mėn. beveik pusė lietuvių iš Altajaus krašto buvo išvežta tikrai žūčiai į Jakutijos ASSR. Žinomos ten patekusių 2785 lietuvių pavardės.

Atvežti lietuviai buvo išskirstyti į Tit Arų salą (Lenos upės žiotyse), Bykovo pusiasalį (prie Laptevų jūros), Janos upės žiotis ir kitur. Tundroje lietuviams išgyventi buvo labai sunku. Tremtinys K. Svitkauskas prisimena: „Tų maisto produktų, kuriuos mums skyrė pagal korteles, neturėjom už ką nusipirkti. Mes nieko neuždirbdavom. Duonos normą gaudavom, bet ir tai ne visada ją kepdavo. <...> Prasidėjo badas. Mirti pradėjo ne tik seni, bet ir jauni“[50].

Novosibirsko srityje tremtinių lietuvių buvo įkurdinta beveik 4 tūkst., apie 40 proc. jų – vaikai. Visus tremties sunkumus jie turėjo pakelti kartu su suaugusiaisiais. Vyrų tarp tremtinių buvo apie dešimtadalis, daugelis jų – seneliai. Visa šeimos išlaikymo našta teko moterims.

Bet sunkesnė buvo iš Lietuvos išvežtų kalinių ir nuo šeimų atskirtų vyrų padėtis. Per vienerius okupacijos metus Sovietų Sąjunga savo mirties lagerius papildė apie 8,5 tūkst. (apytikris skaičius) Lietuvos gyventojų.

1941 m. birželio 14–19 d. pagal Lietuvos NKVD sąrašus išvežti 1274 žmonės pateko į Bellagą (Karelija) ir Oneglagą (Archangelsko sr.). Koks buvo jų likimas, beveik nežinoma. Prasidėjus karui daugelis lagerių (ir minėtieji) buvo likviduojami, o kaliniai šimtus kilometrų pėsčiomis varomi į kitus lagerius. Šimtai kalinių nepasiekė naujų kalinimo vietų ir pakeliui mirė.

Apie nuo šeimų atskirtus vyrus duomenų išliko daugiau. Pirmiausia jie pateko į Starobelsko ir Juchnovo (čia kalėjo lietuvių kariai) karo belaisvių lagerius. Prasidėjus karui iš Starobelsko lagerio lietuviai buvo išskirstyti į įvairius lagerius – Karlagą, Vorkutlagą (Komijos ASSR), Siblagą (Kemerovo sr.), Sevurallagą (tuomet – Sverdlovsko sr.) ir Kraslagą (Krasnojarsko kr., Rešotų m.).

Kiek kitaip klostėsi 1941 m. birželio 19 d. Juchnovo lageryje atsidūrusių karių likimas. NKVD dokumentuose nurodyta, jog ešelonas į Babynino

[49] A. Vederaitė, „Kaip jie mus vežė“, *„Tautų tėvo“ karalystėje*, Kaunas, 1991, p. 103.
[50] K. Svitkauskas, „Laimės vaikai“, ibid., p. 41–42.

geležinkelio stotį (šalia Juchnovo lagerio) vežė 256 žmones, tačiau liudytojai teigia (remiamasi ir įkalintų karių sąrašu), kad lageryje buvo įkalinta apie 340 karių (dar 14 prisidėjo Kraslage). Prasidėjus karui, Juchnovo lageryje kalinti estų, latvių ir lietuvių kariai (apie tūkstantis žmonių) buvo nugabenti į Sibirą. 1941 m. liepos 15 d. lietuvių kariai buvo nuvežti į Kraslagą. Liepos 28 d. į baržą sugrūsti lietuvių karininkai atsidūrė Dudinkoje. Iš čia rugpjūčio 10 d. jie pateko į Norilsko lagerį (į 7-ąjį lagerio punktą). Naujieji kaliniai čia gavo „lagerininkų drabužius, čiužinio užvalkalą, pagalviukui užvalkalą, antklodę, medinį šaukštą ir tokį pat dubenėlį“[51]. Kaliniai dirbo Norilsko gamyklų rajone. Išsekinti lietuvių kariai greitai pradėjo mirti. Toliau į rytus nuo Norilsko, ties Lamos ežeru, buvo įkalinti į „tobulinimosi kursus“ išvežti aukštesnieji karininkai: 14 lietuvių, 13 latvių ir 15 estų. 1940 m. pradėtas Lietuvos kariuomenės naikinimas buvo baigtas Norilsko lageriuose.

Įkalinti lietuviai dar sparčiau buvo naikinami 1942 m. žiemą. Dauguma 1941 m. Sovietų Sąjungos lageriuose ir kalėjimuose įkalintų lietuvių formaliai tebebuvo tardomieji, jiems dar nebuvo pritaikytas joks Sovietų Rusijos baudžiamojo kodekso straipsnis. Šie formalumai atlikti 1941–1942 m. žiemą. Toli nuo tėvynės įkalintų lietuvių kančios dar labiau padidėjo prasidėjus tardymams. Atgaline data sudarytos bylos buvo nusiųstos SSRS NKVD Ypatingajam pasitarimui. Visi kaliniai buvo apkaltinti pagal RSFSR baudžiamojo kodekso 58 straipsnio skirsnius, už akių nuteisti ir jiems paskirta bausmė – laisvės atėmimas 5–25 metams, kai kuriems paskirta aukščiausioji bausmė – sušaudymas. Norilske buvo sušaudyti ltn. Bakšys, kpt. S. Gromnickas, j. ltn. Jasinskas, ltn. A. Kvedaras, plk. ltn. J. Lavinskas, ltn. A. Levinas, j. ltn. V. Pukys-Pukelevičius, kpt. B. Salikas, plk. A. Sidabras, ltn. R. Žikorius, eiliniai K. Bartkevičius, S. Mikalavičius ir A. Švirinas[52]. Iš 604 kalinių, 1941 m. liepos 3 d. patekusių į Gorkio kalėjimą (iš pradžių – į paskirstymo punktą, liepos 15 d. – į kalėjimą), tik 114 buvo nuteisti Lietuvoje. Visi kiti dar buvo tardomi. O juk vien dėl kalinimo sąlygų kaliniai patirdavo daugybę fizinių kančių. Ten kalėjęs K. Umbražiūnas prisimena: „Kamera buvo skirta 27 žmonėms, o joje gulėjo, sėdėjo ir stovėjo 50 kalinių. Naktį žmonės gulėdavo ant gultų ir po gultais, ant takelio prie kampe stovinčio kubilo „parašos“, kiti ant jos ir sėdėdavo. Nebuvo jokio patalo. <...> Visus kankino alkis. <...> Kai kurie kaliniai alkį malšindavo sūdytu vandeniu, nuo kurio baisiai

[51] A. Navaitis, „Lietuvos kariai Norilsko lageriuose“, *Norilsko Vyčiai*, Vilnius, 1992, p. 282.

[52] Ibid., p. 294–303.

ištino“[53]. Po tardymų Maskvos karinės apygardos karo tribunolas mirties bausmę skyrė gen. št. mjr. V. Bulvičiui, Pavilnio geležinkelio stoties viršininkui J. Gobiui, teisininkui ats. ltn. A. Kamantauskui, kpt. J. Kiliui, mokytojui S. Mockaičiui, ltn. J. Sadzevičiui, mokytojui ir rašytojui A. Skripkauskui, karo lakūnui L. Žemkalniui. Visi pasmerktieji iki suėmimo mėgino suorganizuoti pasipriešinimą okupantams, už tai jiems ir buvo žiauriai atkeršyta. 1941 m. gruodžio 18 d. jie visi buvo sušaudyti Gorkio kalėjime. Be minėtų lietuvių kalinių, dar buvo sušaudyti: M. Adlieris (Sol Ilecke), A. Paltarokas (Gorkio kalėjime), kpt. A. Petruškevičius, V. Pliuškevičius-Pliuškonis (Sverdlovsko sr.), J. Rėklaitis (Archangelsko sr.), S. Riautas (Sverdlovsko sr.), buvęs valstybės kontrolierius Z. Starkus (Sverdlovske), D. Virkutienė (Gorkio kalėjime)[54] ir kt. Lageriuose nuteisti lietuviai sudarė didelę 1941–1944 m. nuteistų kalinių dalį. 1941–1944 m. SSRS NKVD Ypatingasis pasitarimas iš viso nuteisė 96 006 lageriuose kalėjusius žmones, iš jų 10 087 – mirties bausme[55]. Lietuvių buvo nuteista apie 5 tūkst., iš jų apie 500 – sušaudyta (apie 500 Lietuvoje įkalintų lenkų atsidūrė tarp paleistų iš lagerių 43 tūkst. lenkų).

Vis dėlto ne visi lietuviai buvo iš karto nuteisti – kai kurie daugelį metų laukė SSRS NKVD Ypatingojo pasitarimo nuosprendžio. Išskirtine tapo buvusio Lietuvos Respublikos prezidento A. Stulginskio byla, kurioje kaltinta net 18 žmonių. Visi jie nuo 1941 m. birželio mėn. buvo laikomi Kraslage, bet dauguma nuosprendžio taip ir nesulaukė, nes SSRS MGB Ypatingasis pasitarimas savo bausmes nekaltiems žmonėms paskyrė tik 1952 m. vasario 27 d. Beveik 11 metų kalintiems plk. A. Pošiūnui, mjr. J. Pranculiui, A. Stulginskiui, buvusiam teisingumo ministrui S. Šilingui, buvusiam švietimo ministrui J. Tonkūnui, buvusiam pasienio policininkui P. Vizgirdui buvo pridėta dar po 25 metus[56]. Net 10 žmonių nesulaukė 1952 m. ir fiktyvios bylos formalaus sudarymo.

GULAG'o dokumentuose toks žmonių naikinimas buvo vadinamas:

„a) kalinių izoliavimo stiprinimu ir kova su antisovietinėmis apraiškomis;

[53] D. Sadzevičienė-Vabalienė, „Byla Nr. 34229, arba rekviem Tėvui ir jo draugams“, *Sukilimas 1941 m. birželio 22–25 d.*, Vilnius, 1994, p. 48–49.

[54] *Lietuvos gyventojų genocidas 1939–1941 m.*, t. 1, p. 7, 479, 501, 509, 549, 551, 611, 739.

[55] GULAG'o viršininko valstybės saugumo III rango komisaro Nasedkino 1944 m. rugpjūčio 17 d. pranešimas apie GULAG'o darbą 1941–1944 m., RFVA, f. 9414, ap. 1, b. 68, l. 35.

[56] Krasnojarsko krašto valdybos vyr. tardytojo kpt. Melnikovo 1961 m. rugsėjo 16 d. išvada. LYA, f. K-1, b. 42880/3 (A. Stulginskio baudžiamoji byla), t. 5, l. 261–266. 1954 m. birželio 2 d. minėti nuteistieji SSRS Aukščiausiojo Teismo karinės kolegijos sprendimu buvo paleisti.

b) kalinių fizinės būklės išlaikymu ir visišku darbiniu jų panaudojimu“[57].

Kalinių fizinio naikinimo rezultatai jau 1942 m. buvo ryškūs. NKVD vertinimu, 1940 m. 35,6 proc. kalinių tiko sunkiam darbui, 25,2 proc. – vidutiniam, 15,6 proc. – lengvam ir 23,6 proc. buvo invalidai. 1942 m. visų šių kategorijų kalinių buvo atitinkamai 19,2 proc., 17 proc., 38,2 proc. ir 25,5 proc.

Į lagerius dažniausiai patekdavo sveiki žmonės. Per vienerius ar dvejus metus jie pereidavo visas minėtas kategorijas ir tik retas lageriuose išgyveno 1941–1944 m. Tuomet per trejus metus lageriuose buvo įkalinta daugiau kaip 4 mln. žmonių (karo pradžioje buvo 2,3 mln., 1944 m. liepos 1 d. – 1,2 mln. kalinių), bet daugiau kaip ketvirtadalis atgulė šimtuose GULAG'o lagerių ir kolonijų kapinynų. Kiek tarp jų buvo lietuvių, NKVD dokumentai nenurodo.

Dokumentai slėpė tikrąjį žudynių mastą. 1941 m. sausio–birželio mėn. į NKVD lagerius, kalėjimus ir kolonijas, kur jau kalėjo 1245 lietuviai (1941 m. sausio 1 d. duomenimis), buvo išgabenta ne mažiau kaip 8,5 tūkst. Lietuvos gyventojų. Bet 1942 m. sausio 1 d. lageriuose buvo tik 3074 lietuviai (daugiau kaip tūkstantis žmonių galėjo būti įkalinta Gorkio ir Sol Ilecko kalėjimuose, o keletas šimtų – kolonijose). Net jei turėsime galvoje Lietuvoje įkalintų lenkų amnestavimą (apie 500 žmonių 1941 m. rugpjūčio–rugsėjo mėn.) ir tai, kad žydai ar kitų tautybių kaliniai iš Lietuvos NKVD ataskaitose atsidūrė atitinkamų tautybių skiltyse (apie 500 žmonių), vis tiek išeina, kad iš 1941 m. 8,7 tūkst. kalintų lietuvių tautybės žmonių apie 4 tūkst. buvo sunaikinta.

Kai kuriuose iš minėtų lagerių mirtingumas buvo toks didelis, kad per metus išmirdavo visi kaliniai. Didžiausias mirtingumas būdavo balandžio–gegužės mėn. Kaliniai mirdavo nuo įvairių ligų, bet daugiausia – iš bado ir nuo sekinančio darbo sukeltos pelagros. Pasak buvusio tremtinio, gerai pažinojusio ir kalinių gyvenimą, A. Šerėno, „lagerių medikai šią ligą apibūdindavo trumpai – trys D: distrofija, diarėja (viduriavimas), demencija (silpnaprotystė)“. Nors karo metais tremtiniai maitinosi panašiai kaip kaliniai, bet nuo pelagros mirdavo retai. Jie galėdavo maitintis dilgėlėmis, grybais, uogomis. Kaliniai tokių galimybių neturėjo[58].

Beje, negalima pamiršti, kad lagerių ir kalėjimų sanitarijos skyriai dažnai surašydavo fiktyvius mirties liudijimus. Taip buvo nuslepiamos tikrosios mirties priežastys (pavyzdžiui, tai, kad enkavėdistai nukankino kalinį) ir siekia-

[57] GULAG'o viršininko valstybės saugumo III rango komisaro Nasedkino 1944 m. rugpjūčio 17 d. pranešimas apie GULAG'o darbą 1941–1944 m., RFVA, f. 9414, ap. 1, b. 68, l. 2.

[58] A. Šerėno atsiminimų rankraštis, t. 2, p. 3 (saugomas Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro archyve).

ma, kad lageris ar kalėjimas labai neviršytų nustatyto mirtingumo vidurkio. Pavyzdžiui, 1941 m. mirtingumo vidurkis kalėjimuose buvo 0,21 proc., 1942 m. – 1 proc., 1943 m. – 0,8 proc.[59], bet šie procentai reiškia, kad buvo sunaikinti tūkstančiai žmonių. Ir pirmiausia tai pasakytina apie lietuvius (taip pat estus ir latvius). Mat pagal NKVD nustatytas žmogaus atsparumo formules net penktadalis kalėjimuose mirusių žmonių buvo kalinta mažiau kaip mėnesį[60]. Dauguma mirdavo nepakėlę NKVD kalėjimuose ir metų. O lietuviai patekdavo į kalėjimus būtent tada, kai sąlygos būdavo pačios sunkiausios. 1942 m. kalinių mirtingumas net oficialiuose NKVD dokumentuose pažymėtas dešimteriopai didesnis negu 1940 m.

1941–1944 m. žuvusių lietuvių kalinių laidojimo vietos taip ir liko nežinomos. Viename NKVD pranešime nurodomas toks kalinių laidojimo būdas: „Visi mirę kaliniai iš ligoninės dviejų sanitarų nešami neštuvais į morgą. <...> Morge lavonai užpilami 20 % kalkių tirpalu. Iš viso 24 kapai, 128 palaidoti žm. – po 5–6 vienoje duobėje“[61]. Žuvę kaliniai iš sausakimšų kamerų ar barakų atsidurdavo ir bendruose kapuose. Enkavėdistai vengė smulkiai aprašyti, kaip išniekinamos jų aukos. Juk dažnai mirusiuosius užkasdavo bet kur arba visai neužkasdavo (šiaurės ir Sibiro lageriuose), ir taip dar kartą būdavo pasityčiojama iš kalinių. Geležinkelių ar gamyklų statybose, akmenų skaldyklose ar miško kirtimuose išsekinti ir mirę kaliniai komunizmo kūrėjams ir enkavėdistams tebuvo darbiniai gyvuliai.

MASINIAI TRĖMIMAI

Vos tik prasidėjus antrajai sovietinei okupacijai ir kilus pasyviajam bei aktyviajam lietuvių tautos pasipriešinimui, NKVD, NKGB ir sovietinės prokuratūros vadovai mėgino pagrįsti masinių trėmimų būtinybę. Pirmiausia dėmesys buvo sutelktas į tas priemones, kurios turėjo padėti užgniaužti karinės mobilizacijos boikotą. Kiekvienas be ginklo ar su ginklu besislapstąs vyras buvo paskelbtas esąs „banditas“, o jų šeimos – „banditų šeimos“. 1944 m.

[59] SSRS NKVD Kalėjimų valdybos viršininko M. Nikolskio sudarytos kalinių sergamumo ir mirtingumo 1941–1945 m. apžvalgos, RFVA, f. 9413, ap. 1, b. 73, l. 55, 100.

[60] SSRS MVD Kalėjimų valdybos Sanitarijos skyriaus viršininko medicinos plk. Dostovalovo 1946 m. gegužės 17 d. ataskaita, ibid., l. 130.

[61] Pranešimas (nepasirašytas) S. Kruglovui apie palaidojimą Nr. 11 Totorijos ASSR Vasiljevo k., ibid., b. 73, l. 89.

spalio 20 d. pasienio apygardos viršininkas gen. mjr. M. Byčkovskis, pasiūlęs terorą „pakelti į aukštesnį lygį“ ir imtis reikiamų „represinių priemonių banditų šeimų“ atžvilgiu, netrukus sulaukė pritarėjų. Teroro organizatoriai ir vykdytojai siuntė į Maskvą prašymus sankcionuoti trėmimų pradžią. Vienas pirmųjų savo nuomonę pareiškė Lietuvos SSR laikinasis prokuroras F. Girka: „Esant dabartinei padėčiai reikalingos energingos, ryžtingos priemonės – bauginimo ir negailestingo slopinimo priemonės <...>, kad būtų represuojami aktyvių banditų šeimų nariai <...>“ [62].

Kaip ir 1941 m., buvo pradėta registruoti „antisovietinius elementus“, tačiau 1944 m. gruodžio 4 d. atvykęs čečėnų, ingušų ir Krymo totorių „problemos“ sprendimo „specialistas“ S. Kruglovas ragino kol kas naudoti kitas „negailestingo slopinimo priemones“. L. Berijai jis siūlė sankcionuoti „ginkluotų būrių aktyvių dalyvių, tėvynės išdavikų ir vokiečių tautybės asmenų trėmimą“, tačiau kol kas tūkstančiai žmonių buvo suimami, fiziškai naikinami, o partizanų šeimų ir jų rėmėjų ūkiai konfiskuojami. Be to, tebevyko karas, dėl to nebuvo atėjęs palankus metas masiniams trėmimams, kurie galėjo sukelti tik dar didesnį lietuvių pasipriešinimą sovietinės kariuomenės užnugaryje.

Pirmiausia ketinta ištremti Lietuvoje gyvenusius vokiečius. Kadangi visi Sovietų Sąjungos vokiečiai dar 1941 m. buvo išvežti į Sibirą ir Kazachiją, 1944 m. gruodžio 16 d. pradėta ruoštis ištremti visus Lietuvos vokiečius – „nesvarbu, kokia jų visuomeninė padėtis, veikla, amžius ir lytis“[63]. Numatyta iškeldinti ir visus su vokiečių šeimomis susijusius ne vokiečių tautybės asmenis – žmonas, vyrus, augintinius, giminaičius. Taip į tremtinių sąrašus pateko turėję giminaičių Vokietijoje, dėstę vokiečių kalbą, liuteronų tikybos žmonės[64].

Prieš pat karo pabaigą, 1945 m. balandžio viduryje, 14-oje Lietuvos apskričių pradėta gaudyti tremiamas šeimas. Pats trėmimų būdas mažai skyrėsi nuo 1941 m. taikytųjų: tos pačios apgaulingos NKVD ir NKGB instrukcijos, ta pati savivalė ir prievarta. Visas tremtinių turtas atimamas, leidžiama pasiimti nustatytą kiekį maisto ir drabužių. Visą pasirengimą trėmimams kontroliavo Lietuvos SSR NKVD Kalėjimų skyriaus viršininkas valstybės saugumo plk. A. Čečevas.

[62] LSSR laikinojo prokuroro F. Girkos 1944 m. lapkričio 13 d. raštas SSRS prokurorui K. Gorščninui ir LKP(b) CK sekretoriui A. Sniečkui, LVOA, f. 1771, ap. 7, b. 92, l. 42.

[63] J. Bartašiūno ir A. Guzevičiaus 1944 m. gruodžio 16 d. įsakymas, *Lietuvos gyventojų trėmimai 1941, 1945–1952 m.*, p. 96.

[64] V. Tarasonis, A. Bajoriūnas, D. Gediminskas, *Lietuvos tremtiniai Tadžikijoje*, Vilnius, 1992, p. 15.

Oficialiais duomenimis, 1945 m. Tadžikijoje (Vachšo upės slėnyje) atsidūrė 854 žmonės (219 vyrų, 372 moterys ir 263 vaikai), nors buvo pasirengta ištremti ir ištremta ne mažiau kaip tūkstantis žmonių (tarp jų buvo 313 vaikų). Viename dokumente ir rašoma apie išvežtus 1048 žmones[65].

1945 m. gegužės 24 d. VKP(b) CK Lietuvos biuro posėdyje, kuriam vadovavo M. Suslovas, buvo nuspręsta prašyti L. Berijos pritarimo masiniam trėmimui – po 50–60 šeimų iš kiekvienos apskrities – organizuoti. Tuo metu NKVD sudarytuose „antisovietinių" šeimų sąrašuose buvo įrašytos (neišsamiais duomenimis) 9603 šeimos (31 696 žmonės). Iš jų buvo parenkami kandidatai į naujus tremtinius. Jų bylas sudarinėjo NKVD Kovos su banditizmu (BB) skyriaus viršininkas pplk. B. Burylinas. Kai parengiamasis darbas buvo baigtas, į Vilnių atvykę generolai pulkininkai B. Kobulovas ir A. Apolonovas atsivežė L. Berijos leidimą tremti žmones ir pasirašė trėmimų instrukciją. Patys trėmimai truko net pusantro mėnesio ir buvo priderinti prie kovos su lietuvių rezistencija bei besislapsčiusių vyrų legalizavimosi. Kai kurios šeimos laikinai nebuvo ištremtos besislapsčiusiems vyrams atėjus į NKVD skyrius legalizuotis. Vietoje šių šeimų buvo ištremtos kitos – iš papildomų sąrašų.

Trėmimams vykdyti ir jų apsaugai buvo pasitelkti visi NKVD kariuomenės daliniai ir stribai. Jie suformavo penkeriopas kovines grupes: trėmimų vykdymo, tremtinių sodybų apsupimo (jas vadino operacijos objekto priedangos grupėmis), tremtinių išvežimo kelio iki geležinkelio stoties apsaugos (jas vadino tremtinių evakuacijos trasos apsaugos grupėmis), geležinkelio stočių (vadinamųjų surinkimo punktų) ir tremtinių ešelonų apsaugos[66]. Trėmimus vykdė NKVD, NKGB darbuotojai ir NKVD kariuomenės (visų rūšių) kareiviai (iš viso po keturis žmones kiekvienoje grupėje). 50–70 proc. apsupimo, kelių ir geležinkelio stočių apsaugos grupių narių buvo stribai. Pačius tremtinių ešelonus jau saugojo tik NKVD kariuomenė (geležinkelių apsaugos 211-asis pulkas).

Prie tremtinių sąrašų sudarymo ir trėmimų vykdymo aktyviai prisidėjo vietiniai kolaborantai – stribai, LKP(b) apskričių komitetų pirmieji sekretoriai, vykdomųjų komitetų pirmininkai, Liaudies Komisarų Tarybos (LKT) įgaliotiniai. Didžiausias pastarųjų rūpestis buvo organizuoti tremtinių

[65] N. Kairiūkštytė, „Lietuvos vokiečiai – pirmieji pokario metų tremtiniai", *Lietuvos istorijos metraštis*, Vilnius, 1993, p. 98.

[66] LSSR NKVD ir NKGB Kauno operatyvinio sektoriaus viršininko plk. I. Veselovo 1945 m. liepos 8 d. planas, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos archyvas (toliau – VRMA), f. 139, ap. 1, b. 6, l. 2–3.

apiplėšimą ir panaudoti iš jų atimtą turtą (gyvulius, grūdus ir kt.), tačiau ir jie kartu su NKVD kariais geležinkelio stotyse tikrindavo tremtinių sąrašus.

Šiems trėmimams būdinga tai, kad žmonės buvo tremiami kaip partizanų šeimų nariai ir rėmėjai, o jų ūkiai (ne visi) dar iki trėmimų buvo konfiskuoti. Tad ko vertas demagogiškas leidimas „pasiimti iki 1,5 tonos daiktų“ ir LKT įgaliotinio K. Didžiulio stebėjimasis, kad „visos iškeldinamos šeimos dažniausiai turėjo labai mažai vertingų daiktų ir produktų, todėl mažai ir pasiėmė“[67]. Komunistiniai veikėjai puikiai žinojo ir suprato, kokiam likimui pasmerkia šiuos žmones. Remiantis SSRS NKVD 1945 m. birželio 16 d. sprendimu Nr. 326 (dokumentas vadinamas „telegrafiniu sprendimu“) į Komijos ASSR, Molotovo (dab. Permės) ir Sverdlovsko sritis iš viso buvo ištremta 6320 žmonių (be vokiečių)[68].

Tik dėl to, kad labiau paplitusi teroro forma buvo lietuvių įkalinimas ir siuntimas į lagerius (byloms sudaryti), vėl tremti žmones pradėta 1946 m. pradžioje. Iki tol vyko parengiamieji darbai. Vasario 2 d. visose apskrityse iš trėmimams pasiūlytų 907 šeimų buvo atrinktos 573 šeimos (1305 suaugusieji ir 561 vaikas). Kaip ir 1945 m., daugelis šeimų jau neturėjo jokio turto, jų ūkiai buvo konfiskuoti.

Kai trėmimams jau buvo pasirengta, 1946 m. vasario 15 d. vidaus reikalų liaudies komisaras gen. mjr. J. Bartašiūnas paskelbė pirmą ir paskutinį viešą įsakymą: „Banditų ir buržuazinių nacionalistinių dalyvių, nepasidavusių Vidaus reikalų liaudies komisariato įstaigoms, šeimas suimti ir ištremti <...>“[69].

NKVD kuo glaudžiausiai bendradarbiavo su LSSR LKT ir LKP(b) CK. Vieni ruošėsi surinkti ir išvežti tremtinius, kiti – konfiskuoti ir išdalyti jų paliktą turtą.

SSRS vidaus reikalų ministras S. Kruglovas direktyvą Nr. 5672 ir įsakymą Nr. 001164 dėl lietuvių partizanų ir kitų „antisovietinių elementų“ šeimų bylų sudarymo (trėmimams) pasirašė 1946 m. gruodžio 10 ir 18 d.[70], bet tikrai masiškai tremti žmones pradėta 1947 m. pabaigoje, kai daugelį MVD funkcijų perėmė MGB.

1947 m. rugsėjo 29 d. SSRS Ministrų Taryba priėmė nutarimą dėl išaiškintų partizanų ir jų rėmėjų šeimų ištrėmimo į tolimuosius SSRS rajonus. Vykdant

[67] *Lietuvos gyventojų trėmimai 1941, 1945–1952 m.*, p. 108.

[68] SSRS MGB pranešimas apie darbą su specialiaisiais tremtiniais 1950 m., RFVA, f. 9479, ap. 1, b. 641, l. 367.

[69] LYA, f. K-1, ap. 3, b. 121, l. 3.

[70] RFVA, f. 9479, ap.1, b. 641, l. 65–66.

šį nutarimą SSRS valstybės saugumo ministras gen. plk. V. Abakumovas 1947 m. spalio 16 d. pasirašė potvarkį dėl minėtų šeimų ištrėmimo. Nekantrių balsų girdėjosi ir LKP(b) CK biure. Gruodžio 12 d. biuras nutarė, kad Lietuvoje, atsakant į partizanų antpuolius, rezistencijos rėmėjų atžvilgiu „represinės priemonės (ištrėmimai) naudojamos neryžtingai". Tą pačią dieną prasidėjo masiniai trėmimai.

1947 m. gruodžio mėn. buvo ištremtos 736 šeimos (2782 žmonės[71], 1948 m. sausio–vasario mėn. – 284 šeimos (1134 žmonės). Nukentėjo visos Lietuvos apskritys: iš kiekvienos buvo ištremta po 129–363 žmones[72]. Iki 1948 m. balandžio 15 d. ištremtų šeimų padaugėjo iki 1022, o tremtinių – iki 3938[73]. Iki 1948 m. didžiojo trėmimo per pustrečių metų buvo ištremta 12 304 žmonės. Nors trėmimų pretekstas buvo kova su pasipriešinimo sąjūdžiu, jo rėmėjais, vėlesniuose dokumentuose iš šių tremtinių buvo išskirti 3785 (1945 m. – 1678, 1947–1948 m. – 2107) vadinamieji buožės.

1948–1951 m. didžiausi lietuvių trėmimai įvykdyti vadovaujantis SSRS Ministrų Tarybos nutarimais: 1948 m. vasario 21 d. Nr. 447-160-ss, 1949 m. sausio 29 d. Nr. 390-138-ss, 1951 m. rugsėjo 5 d. Nr. 3309-1568-ss[74]. Pirmieji du trėmimai oficialiai buvo nukreipti prieš surastų partizanų ir besislapsčiusių žmonių, žuvusių partizanų ir nuteistųjų šeimas, taip pat prieš rezistencijos rėmėjus (pagal komunistinę ideologiją antisovietinio pasipriešinimo rėmėjai galėjo būti tik „buožės"). 1951 m. trėmimai buvo nukreipti prieš kolektyvizacijos bangą atlaikiusius ir savo individualių ūkių neatsisakiusius valstiečius bei „prieš kolūkius veikiančius buožes"[75]. Lietuvos SSR Ministrų Taryba ir vietinis MGB filialas savo instrukcijose ir įsakymuose detalizuodavo visus SSRS Ministrų Tarybos ir MGB nutarimus. Sprendimus dėl vadinamųjų buožių trėmimo galutinai tvirtindavo Lietuvos SSR Ministrų Taryba, o dėl partizanų ir jų rėmėjų šeimų trėmimo – SSRS MGB Ypatingasis pasitarimas.

[71] Gen. mjr. P. Kapralovo 1948 m. sausio 30 d. pažyma, LYA, f. K-1, ap. 3, b. 274, l. 21.

[72] Pažyma apie operatyvinę padėtį ir MGB darbą 1947 m. lapkričio 15–1948 m. sausio 19 d., ibid., l. 87.

[73] E. Grunskis, „Lietuvos gyventojų deportacijos", *1941–1952 metų Lietuvos tremtiniai*, t. 1, Vilnius, 1993, p. 11.

[74] RFVA, f. 9479, ap. 1, b. 641, l. 367–368. Skelbta: *Lietuvos gyventojų trėmimai 1941, 1945–1952 m.*, p. 155, 303, 392.

[75] E. Grunskis, „Lietuvos gyventojų deportacijos", *1941–1952 metų Lietuvos tremtiniai*, t. 1, p. 18.

Trėmimų parengimu, tremtinų žmonių bylų sudarymu užsiėmė MGB apskričių (rajonų) skyriai, o būsimųjų tremtinių sąrašus tvirtindavo LKP(b) apskričių komitetų sekretoriai ir vykdomųjų komitetų pirmininkai. Išskirtiniai buvo 1951 m. trėmimai, kai sąrašus sudarydavo vietinės sovietinės įstaigos.

Didiesiems trėmimams buvo rengiamasi slaptai. Juos vykdydavo MGB ir MVD vidaus (4-oji šaulių divizija, o vėliau ir 2-oji), pasienio, geležinkelių apsaugos (211-asis pulkas) kariuomenės, padedamos milicijos ir stribų. Buvo pasitelkiama ir papildomų pajėgų iš Rusijos ir Baltarusijos, čia būdavo atsiunčiama po 2,5 tūkst. ir daugiau MGB darbuotojų. Vien 1948 m. gegužės mėn. trėmimams vykdyti buvo sutelkta 30 118 MGB, MVD darbuotojų, kareivių, karininkų ir stribų. Jiems padėjo 11 446 partiniai ir sovietiniai aktyvistai[76]. Iš Maskvos atvykdavo SSRS MGB įgaliotiniai. Su jų pagalba šios genocido akcijos buvo kruopščiai suplanuotos ir kontroliuojamos.

1948–1949 m. buvo įvykdytos dvi didelės trėmimų operacijos: pirmoji, koduotai pavadinta „Vesna“ („Pavasaris“), vyko 1948 m. gegužės 22–23 d., antroji operacija, „Priboj“ („Bangų mūša“), vyko 1949 m. kovo 25–28 d. Per trėmimų operaciją „Vesna“ Maskvos buvo numatyta į Jakutiją (vėliau pakeista – į Buriatijos-Mongolijos ASSR) ir Krasnojarsko kraštą ištremti 12 134 šeimas, t. y. 48 tūkst. žmonių. Emgėbistams ir jų pagalbininkams iki gegužės 23 d. 14 val. į ešelonus pavyko sugrūsti 10 665 šeimas, t. y. 36 932 žmones (10 615 vaikų, 14 888 moteris, 11 429 vyrus). Laikinai pasislėpti pavyko 11 068 žmonėms[77]. Nesurinkus sąrašuose įrašytų šeimų, į ešelonus buvo gabenamos saugumiečių ir kolaborantų iniciatyva atrinktos kitos šeimos. Net sąrašai dažnai būdavo sudaromi geležinkelio stotyse, jau atvežus šeimas. Veždavo visus žmones, kuriuos tik rasdavo apsuptose sodybose: vaikus be tėvų, tėvus be vaikų. Labai aktualus atrodė gen. ltn. S. Ogolcovo pasiūlymas: „Leisti priimti į perkeldinamųjų ešelonus lietuvius, kurie pateiks pareiškimus savo noru išvykti iš Lietuvos kartu su perkeldinamaisiais“[78].

Kai ešelonai pajudėjo į tremties vietas, juose jau buvo sugrūsta 40 002 žmonės[79]. 8679 šių tremtinių šeimų nariai nebuvo sugauti ir liko Lietuvoje.

[76] SSRS valstybės saugumo ministro pavaduotojo S. Ogolcovo ir LSSR valstybės saugumo ministro D. Jefimovo 1948 m. gegužės mėn. pranešimas SSRS valstybės saugumo ministrui V. Abakumovui, *Lietuvos gyventojų trėmimai 1941, 1945–1952 m.*, p. 210.

[77] Gen. ltn. V. Bočkovo ir gen. mjr. J. Bartašiūno telegramos S. Kruglovui, RFVA, f. 9479, ap. 1, b. 427, l. 60.

[78] *Lietuvos gyventojų trėmimai 1941, 1945–1952 m.*, p. 179.

[79] E. Grunskis, „Lietuvos gyventojų deportacijos“, *1941–1952 metų Lietuvos tremtiniai*, t. 1, p. 16.

MGB ir MVD darbuotojai, kareiviai ir stribai mėginusius pabėgti žmones šaudė. Taip buvo nušauti penki žmonės[80].

Kiekviename į tremties vietas išvykusiame ešelone buvo vežama po 304–443 šeimas, 915–1656 žmones (tarp jų buvo po 280–586 vaikus). Dar vežami gyvuliniuose vagonuose tremtiniai pradėjo mirti. Kiekviename ešelone taip ir nepasiekę tremties vietų mirė po 1–5 žmones. Negalutiniais duomenimis, tremiant ir vežant į tremties vietas žuvo ne mažiau kaip 50 lietuvių.

Per antrąjį didelį trėmimą, MGB kodinę operaciją „Priboj" (tuo pačiu metu trėmimai buvo organizuoti Latvijoje ir Estijoje) 1949 m. kovo 25–28 d. iš Lietuvos planuota ištremti 8,5 tūkst. šeimų (25,5 tūkst. žmonių). Šį kartą Lietuvoje planai buvo iš karto viršyti. 13 785 MVD ir MGB darbuotojai, kareiviai ir karininkai, 7166 stribai ir 9500 sovietinių bei partinių aktyvistų, sudarę trėmimų vykdymo grupes (kiekvienoje grupėje buvo po vieną MGB ar MVD darbuotoją, 2 kareivius, 2 stribus ir 3 sovietinius bei partinius aktyvistus), iki kovo 31 d. į gyvulinius vagonus sugrūdo ir išsiuntė į tremtį 8765 šeimas (28 981 žmogų – 8357 vaikus, 11 541 moterį, 9083 vyrus)[81]. Tremiant buvo nušauti penki žmonės.

Per pirmąją trėmimų bangą MGB nepasisekė rasti 3236 šeimų ir 3912 pavienių žmonių. Iš viso 1949 m. kovo mėn. trėmimo išvengė 13 777 žmonės[82]. Vietoje jų 5235 žmonės[83] buvo surinkti pagal MGB ir sovietinių bei partinių aktyvistų sudarytus papildomus sąrašus.

„Popierinės" instrukcijos dėl tremtinių maitinimo, aprūpinimo medicinos pagalba turėjo slėpti trėmimų nežmoniškumą. Pakeliui į tremties vietas mirė ne mažiau kaip 50 žmonių, tarp jų – daug kūdikių.

1949 m. balandžio 10–20 d. buvo organizuotos trėmimo išvengusių šeimų gaudynės ir Gubernijos (Šiauliai) geležinkelio stotyje suformuoti dar du ešelonai su tremiamais žmonėmis. Juos SSRS vidaus reikalų ministro pavaduotojas V. Riasnojus vertino kaip „ypač pavojingą kontingentą, kuriam vagonai turi

[80] A. Sniečkaus 1948 m. birželio mėn. pranešimas VKP(b) CK sekretoriui A. Ždanovui, *Lietuvos gyventojų trėmimai 1941, 1945–1952 m.*, p. 259.

[81] Plk. P. Jefremovo 1949 m. balandžio 3 d. pranešimas SSRS vidaus reikalų ministro pavaduotojui gen. ltn. V. Riasnojui, RFVA, f. 9479, ap. 1, b. 475, l. 157; *Lietuvos gyventojų trėmimai 1941, 1945–1952 m.*, p. 337–338. Patikslintais duomenimis, buvo ištremta 29 180 žmonių (8817 šeimų). Žr.: Gen. mjr. P. Kapralovo 1949 m. balandžio 16 d. pažyma, LYA, f. K-1, ap. 10, b. 30, l. 259.

[82] E. Grunskis, „Lietuvos gyventojų deportacijos", *1941–1952 metų Lietuvos tremtiniai*, t. 1, p. 18.

[83] Plk. M. Zacharovo 1945 m. balandžio 5 d. pažyma, *Lietuvos gyventojų trėmimai 1941, 1945–1952 m.*, p. 358–359.

būti įrengti kaip kaliniams“. Taip pat buvo išgabenti 2927 žmonės (680 vaikų, 926 moterys ir 1321 vyras), skirti Bodaibo tresto „Lenzoloto“[84] (patikslintais duomenimis, iš viso buvo išvežta 3090 žmonių[85]) aukso kasykloms.

Nuo 1949 m. birželio iki 1952 m. rugpjūčio Lietuvoje MGB organizavo keletą didesnių ir mažesnių trėmimo akcijų: 1949 m. birželio 6, liepos 7, 1950 m. balandžio 14, rugsėjo 1–2, 19, 1951 m. kovo 31–balandžio 1, rugsėjo 19–20, spalio 2–3, lapkričio 30, 1952 m. sausio 23, rugpjūčio 6 d.[86] Šiems trėmimams būdinga tai, kad prie sąrašų sudarymo ypač aktyviai prisidėjo sovietiniai ir partiniai aktyvistai: įvairaus rango LKP(b) sekretoriai, komitetų nariai, vykdomųjų komitetų pirmininkai bei sekretoriai ir kt. Dauguma šių „aktyvistų“ buvo atvykę iš Rusijos. Teroras vis smarkėjo. 1951 m. rudenį masiniai trėmimai įvykdyti tik Lietuvoje. Estijoje ir Latvijoje trėmimų nebuvo.

Kaip ir anksčiau, MGB sudarė 2600 „operatyvinių grupių“ trėmimams vykdyti. Buvo pasitelkti 15 088 MGB darbuotojai, kareiviai, karininkai, milicininkai ir stribai, 8000 sovietinių komunistinių aktyvistų[87]. Trėmimo akcija pavadinta „Osen'“ („Ruduo“).

Genocido akcijų – trėmimų aukomis 1945–1952 m. tapo mažiausiai apie 118 tūkst. žmonių[88]. Dar daugiau lietuvių buvo išvežta į GULAG'o lagerius ir kolonijas.

Lietuviai visada sudarė didelę komunistinio genocido aukų dalį. 1946–1952 m. į tremties vietas Sovietų Sąjungoje buvo išsiųsti 676 835 žmonės[89], MVD ir MGB dokumentuose pavadinti „specialiai perkeltais asmenimis“. Beveik kas šeštas tremtinys buvo lietuvis, o kai kuriais metais lietuviai sudarydavo net pusę visų tremtinių: 1948 m. Sovietų Sąjungoje buvo ištremta 89 261 žmogus, tarp kurių buvo 43 940 lietuvių, arba 49,2 proc., 1948 m. ištremti 45 483 žmonės, tarp jų – 21 177 lietuviai, arba 46,5 proc. Čia vertėtų priminti, kad okupuotoje Lietuvoje gyventojų buvo 75 kartus mažiau negu visoje Sovietų Sąjungoje.

[84] V. Riasnojaus raštas SSRS MVD Irkutsko srities valdybos viršininkui M. Došlovui, RFVA, f. 9479, ap. 1, b. 475, l. 198.

[85] E. Grunskis, „Lietuvos gyventojų deportacijos“, *1941–1952 metų Lietuvos tremtiniai*, t. 1, p. 18.

[86] 1952 m. rugpjūčio 22 d. pažyma apie trėmimus 1951 m. rugpjūčio mėn.–1952 m. rugpjūčio 1 d., LYA, f. K-1, ap. 3, b. 392, l. 194–195.

[87] *Lietuvos gyventojų trėmimai 1941, 1945–1952 m.*, p. 398.

[88] Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijoje yra duomenys tik apie 113 tūkst. 1945–1952 m. ištremtų žmonių.

[89] Šis skaičius nėra tikslus, nes visiškai nebuvo atsižvelgta į nedidelių trėmimų aukas.

1941–1950 m. Sovietų Sąjungoje iš tremties buvo paleidžiami rusai, kaip „buožės" ištremti 1930–1933 m. (paleista 864 tūkst. žmonių). Lietuvių atžvilgiu vykdyta kitokia politika: jie buvo pavadinti „buožėmis" (net trims ketvirtadaliams visų tremtinių taikytas šis komunistinis epitetas) ir išvežti į vietas, kur gyvenimo sąlygos buvo daug sunkesnės. Lietuvių tautos genocido organizatorių nuostatas ypač aiškiai atskleidė jų požiūris į tremtinių vaikus. 1945–1952 m. į tremtį buvo išvežta daugiau kaip 32 tūkst. lietuvių vaikų. Kaip teigiama MVD dokumentuose, buvo nurodymas „ištremti visus nurodytų tautybių [Kaukazo tautų, Pavolgio vokiečių. – *A. A.*] asmenis, tarp jų ir vaikus. Analogiški nurodymai duoti ir vėlesniuose vyriausybės sprendimuose"[90]. Tremties vietose į šeimų galvoms sudarytas „šeimos įskaitos korteles" buvo įrašomi visi šeimos nariai (nepriklausomai nuo amžiaus). Į šią įskaitą buvo įrašomi ir tremtyje gimę vaikai. Kai jiems sukakdavo šešiolika metų, būdavo pradedamos asmeninės įskaitos bylos kaip ir visiems suaugusiems tremtiniams. Taigi ir jauno, ir seno padėtis buvo vienoda. Bet tremtinius vienijo ne tik giminystės ryšiai. Estų, latvių ar lietuvių tautybė dokumentuose nebuvo nurodoma ir tik iš enkavėdistų požiūrio į vaikus aiškiai matėsi jų antiestiškos, antilatviškos ir antilietuviškos nuostatos. Naikinti tremtyje buvo pasmerkti tik tam tikrų tautybių žmonės. Kadangi vaiko tautybė buvo nustatoma pagal tėvo tautybę, tai tremtiniais galėjo tapti ir ką tik gimę kūdikiai. 1946 m. sausio 6 d. SSRS NKVD Specialiųjų tremtinių skyriaus viršininkas savo atsakyme NKVD Molotovo srities valdybos Specialiųjų tremtinių skyriaus viršininkui paaiškino, kad į „tremtinių įskaitą reikia įrašyti vaikus, kurie gimė tremtinių vyrų ir netremtinių moterų šeimose. Į įskaitą neįrašyti vaikų, gimusių tremtinių moterų ir netremtinių vyrų šeimose"[91]. Būtent pokario tremtinių vaikai, sulaukę 16 metų, buvo įrašomi į tremtinių sąrašus, tremtiniams (tik tam tikrų tautybių) ir jų vaikams buvo taikytas SSRS Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo 1948 m. lapkričio 26 d. drakoniškas įsakas dėl pabėgusių tremtinių baudimo (20 metų katorgos), o paskui buvo panaikinti trėmimo terminai, ir tremtiniai turėjo amžinai likti Sibire.

Emus griežtinti tremtinių laikymo režimą, 1949 m. rugsėjo mėn. buvo dar labiau sukonkretinta prieš lietuvius ir kitas „nepatikimas" tautas (čečėnus, estus, latvius ir kt.) nukreipta politika. Sovietų Sąjungos vidaus reikalų ministras S. Kruglovas ir generalinis prokuroras Safonovas nustatė tremtinių vaikų (nuo 16 metų) įrašymo į bendrą tremtinių įskaitą (t. y. amžinai tremčiai)

[90] Pplk. V. Alidino 1954 m. kovo 13 d. pažyma apie specialiųjų tremtinių vaikus, RFVA, f. 9479, ap. 1, b. 836, l. 217.

[91] Ibid., b. 388, l. 175.

tvarką. Mišriose tremtinių ir netremtinių šeimose gimę ir sulaukę 16 metų vaikai gavo teisę pasirinkti tėvo arba motinos tautybę. Vaikai, pasirinkdavę tėvo tremtinio arba motinos tremtinės tautybę, buvo įrašomi į tremtinių įskaitą, o vaikai, pasirinkę netremtinių tautybę, – neįrašomi[92]. Taip buvo skatinamas nutautėjimas. Jaunoji karta, atsisakiusi savo tautybės, kalbos, kultūros, galėjo išvengti tėvų likimo. Lietuvius, tarp kurių mišrių šeimų nebuvo daug, labiau lietė minėto įsakymo dvyliktas punktas: „Pabėgę iš tremties vietų šešiolikos metų nesulaukę vaikai, juos suradus, bus siunčiami į tėvų tremties vietas. Jeigu tėvų nebebūtų [t. y. jeigu jie tremtyje mirtų. – *A. A.*], surastus nepilnamečius tremtinių vaikus siųsti į vaikų namus“[93]. Šešiolikmečiai ir vyresni bėgliai buvo baudžiami 20 metų katorgos, o kad nebūtų norinčiųjų slapstyti tremtinių vaikus, numatyta 5 metams atimti laisvę tremtinių ir jų vaikų globotojams (ar tiems žmonėms, kurie padės įsikurti gimtinėje). Šiuo atžvilgiu lietuvių tremtinių slapstytojai buvo sulyginti su rezistencijos dalyvių rėmėjais, kurie už partizanų slapstymą taip pat buvo grūdami į kalėjimus ir lagerius.

Palyginti su kitų tautybių tremtiniais, lietuviai dažniausiai pabėgdavo: 1945–1947 m. iš Komijoje buvusių 908 tremtinių lietuvių (1948 m. vasario 1 d. duomenys) pabėgo 113 (44 buvo sulaikyti), iš Molotovo srities 2438 tremtinių pabėgo 599 (204 sulaikyti), iš Sverdlovsko srities 1042 tremtinių – 253 (114 sulaikyta), iš Tiumenės srities 453 tremtinių – 11 (1 sulaikytas). Bandančių grįžti į tėvynę lietuvių laukė specialūs tremtinių gaudymo būriai, o Lietuvoje juos nuolat persekiojo MGB. Pagauti tremtiniai būdavo nuteisiami ir gaudavo bausmę – trejus metus dirbti „pataisos darbus“ lageriuose arba grąžinami į tremties vietas. Kartais pabėgusios šeimos būdavo išskiriamos – tėvai įkalinami, o vaikai išvežami į buvusią tremties vietą. Tačiau visa tai neatbaidė vis bandžiusių grįžti į tėvynę tremtinių. Ir 1948 m. vasario 1 d. MGB vis dar ieškojo 603 lietuvių, t. y. 11,78 proc. 1945–1948 m. tremtinių lietuvių (tuo pačiu metu buvo ieškoma 3,28 proc. ukrainiečių, 2,06 proc. rusų (vlasovininkų) tremtinių)[94].

Nuo 1948 m., prasidėjus masiniams lietuvių trėmimams, tremtinių padėtį dar labiau suvaržė ir reglamentavo SSRS vyriausybės nutarimai (1948 m. vasario 21 d. „Dėl trėmimo, prievartinio ir specialiojo perkėlimo“, lapkričio 24 d. – „Dėl prievarta apgyvendintųjų“) ir MVD bei MGB įsakymai (MVD 1948 m. kovo 8 d. įsakymas Nr. 00246, MVD 1948 m. gruodžio 7 d. įsakymas

[92] Ibid., l. 176–177.
[93] Ibid., l. 178.
[94] Plk. Šijano 1948 m. kovo 8 d. pažyma, ibid., b. 435, l. 6, 9–11.

Nr. 001145 ir MGB 1950 m. lapkričio 16 d. įsakymas Nr. 00552)[95]. Tremtinių teisinė padėtis buvo tokia:

1) tremtiniai neturėjo teisės be MVD leidimo išvažiuoti iš tremties vietos;

2) pasuose milicija darė žymas apie gyvenamosios vietos apribojimą (tremties rajonu), bet pasai buvo atimti ir išduoti tik 1955 m.;

3) ne rečiau kaip kartą per mėnesį tremtiniai buvo kontroliuojami, suaugusieji privalėjo registruotis specialiosiose komendantūrose, kurios turėjo teisę reikalauti dažniau registruotis priklausomai nuo tremtinio „pavojingumo“, „aprūpinimo darbu ir gyvenamuoju plotu“; komendantai patys ar siųsdami prižiūrėtojus ne rečiau kaip du kartus per mėnesį turėjo patikrinti suaugusius tremtinius jų gyvenamosiose vietose;

4) Sovietų Sąjungos Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo 1948 m. lapkričio 25 d. įsaku „Dėl baudžiamosios atsakomybės už pabėgimą iš tremties vietų“ kiekvienas pagautas bėglys buvo baudžiamas 20 metų katorgos (oficialiai įsakas buvo skirtas tik karo metais ištremtiems čečėnams, vokiečiams, Krymo totoriams ir kitų tautybių tremtiniams, bet jis buvo pritaikytas ir estams, latviams, lietuviams bei ukrainiečiams);

5) Sovietų Sąjungos Ministrų Tarybos 1948 m. birželio 3 d. sprendimu kiekvienas tremtinys už „darbo vengimą“ galėjo būti įkalintas[96].

Vienu iš sovietinės genocido politikos metodų – „tremtimi“ – lietuvių tautai padaryti nuostoliai prilygsta kalinių naikinimo mirties stovyklose padariniams. Iš 132 tūkst. žmonių, 1941–1952 m. išvežtų į „amžinąją tremtį“[97], net 28 tūkst. žuvo nuo ligų, bado, nepakeliamo darbo. Dar apie 50 tūkst. žmonių ilgai negalėjo grįžti arba visiškai negrįžo į Lietuvą. Tai – tik minimalūs nuostoliai, nes sovietinio genocido organizatorių ir vykdytojų dokumentai netikslūs, o mirčių statistika – labai paviršutiniška. Vis dėlto būtent tokia buvo Sovietų Sąjungos okupuotos ir ilgai komunistų valdytos Lietuvos išlikimo kaina.

BAUDŽIAMOSIOS OPERACIJOS IR JŲ AUKOS

NKVD kariuomenės daliniai (pavaldūs frontų užnugario apsaugai, pasienio kariuomenei ir geležinkelių apsaugos bei vidaus kariuomenei) savo

[95] Ibid., b. 836, l. 215.

[96] Ibid., l. 215–216.

[97] Neįskaitant 1941 m. nuo šeimų atskirtų ir į lagerius išvežtų vyrų (jie įrašyti kitur). Archyviniai dokumentai ir vardynai patvirtina, kad buvo ištremta daugiau kaip 128 tūkst. žmonių.

baudžiamąsias operacijas prieš ginkluotojo pasipriešinimo dalyvius ar bent kokiu pasipriešinimu įtariamus asmenis pradėjo jau 1944 m. liepos mėn., bet didžiausią mastą tokios baudžiamosios akcijos (vadintos karinėmis-čekistinėmis operacijomis) įgijo nuo 1944 m. gruodžio mėn., kai buvo sutelkta ne mažiau kaip 16 NKVD kariuomenės pulkų (be pagalbinių dalinių)[98].

Per visą 1944–1953 m. laikotarpį Lietuvoje veikę NKVD, MVD ar MGB pavaldūs pulkai – 12-asis, 13-asis, 25-asis, 31-asis, 32-asis, 33-iasis, 34-asis, 86-asis, 130-asis, 132-asis, 137-asis, 216-asis, 217-asis, 220-asis, 261-asis, 262-asis, 266-asis, 273-iasis, 285-asis, 298-asis, 331-asis, 338-asis, 353-iasis šaulių pulkai, 23-iasis, 94-asis, 95-asis, 97-asis ir 113-asis pasienio būriai buvo pagrindiniai baudžiamųjų operacijų vykdytojai. Ne visi minimi daliniai Lietuvoje užsibuvo visą dešimtmetį, bet 32-asis, 34-asis, 261-asis, 298-asis ir 353-iasis pulkai baudžiamąsias operacijas vykdė iki pat 1953 m. (tik 1951 m. rugpjūčio mėn. jie buvo pavadinti atitinkamai 4-uoju, 5-uoju, 6-uoju, 7-uoju ir 8-uoju vidaus apsaugos būriais). Lietuvoje visą tą laikotarpį veikė ir pasienio būriai bei dažniausiai trėmimų operacijose dalyvavę geležinkelių apsaugos ir konvojinės kariuomenės pulkai. Pirmaisiais metais NKVD daliniai baudžiamosioms operacijoms Lietuvoje sutelkdavo ištisas divizijas, apsiaus-davo po kelis valsčius, ten vykdydavo masines kratas, žmonių suėmimus, o paskui juos išsiųsdavo į vadinamuosius filtravimo lagerius. Visa tai lydėjo masiniai plėšikavimai, partizanų šeimų arba jų rėmimu įtariamų žmonių sodybų ir ištisų kaimų deginimas. Savo pranešimuose NKVD kariai galėjo užrašyti, kad sudegintas ne namas, o tvartas ar daržinė, bet visada buvo pažymima: „nužudyti per ginkluotą susirėmimą“. Žudynės vyko visose Lietuvos apskrityse. Vien 1944 m. gruodžio mėn. dešimtyje valsčių sudeginti 144 lietuvių ūkiai ir sudeginti (nušauti) 265 lietuviai. Pavyzdžiui, 1944 m. gruodžio 17–21 d. 13-ojo pasienio pulko batalionas Čekiškės valsčiaus (Kauno aps.) Butkiškių, Vosbutų, Baukių, Juodaičių kaimuose sudegino 46 sodybas ir nužudė 56 žmones, o gruodžio 22 d. 5 km į rytus nuo Vilkijos (Bubių, Ligainių, Padaugavės ir kituose kaimuose) sudegino 9 sodybas, nušovė 16 ir sudegino 4 žmones [99]. Ypač pagarsėjo Alytaus apskrities Merkinės valsčiaus

[98] SSRS NKVD ir NKGB įgaliotinio Lietuvoje I. Tkačenkos 1944 m. gruodžio 24 d. pranešimas VKP(b) CK Lietuvos biuro pirmininkui M. Suslovui, LYA, f. 10, b. 4/10, l. 15–16.

[99] SSRS NKVD ir NKGB operatyvinės grupės (veikusios Kauno apskrityje) viršininko valstybės saugumo pplk. Terentjevo 1945 m. sausio 20 d. informacinis pranešimas, ibid., b. 7/27, l. 33–34; Valstybės saugumo I rango komisaro D. Rodionovo 1944 m. gruodžio 23 d. pranešimas, ibid., b. 16/6, l. 85.

ūkininkų žudynės. Gruodžio 24 d. kelių kilometrų spinduliu buvo sudeginta iki 48 sodybų. Kadangi vienkiemiai buvo toli vienas nuo kito, visos žudynių aplinkybės nežinomos. Kai kurie valstiečiai buvo sudeginti savo namuose. Prieš degindami sodybas baudėjai jas išplėšdavo, gyvulius išvarydavo į Merkinę. Likę gyvi vyrai buvo vietoje kankinami, tardomi, paskui išvaromi į Merkinę arba Alytų. Klepočių kaime nužudyti 22 žmonės, Lizdų – 10 (iš jų dvi moterys), Ryliškių – 5, Druskininkų, Taručionių, Krikštonių, Pieriškių, Vertelkų kaimuose nužudyta po 1–3 žmones. Iš viso nužudyti 48 žmonės. NKVD dokumentuose žudynės turėjo atitikti okupacinės administracijos politines-socialines schemas. Ir visi NKVD dokumentai buvo tvarkomi pagal komunistinės ideologijos reikalavimus bei vartojant specifinį teroro sistemos žodyną. Tai padarydavo sovietinės saugumo ir vidaus reikalų sistemos teritorinių struktūrų operatyviniai darbuotojai, kurie taip pat privalėjo dalyvauti baudžiamosiose operacijose.

Kaip minėta, iš baudžiamųjų dalinių labiausiai siautėjo NKVD vidaus kariuomenės 4-oji divizija. Vien per savo operacijas šios divizijos kareiviai 1944 m. gruodžio 13–1945 m. kovo 31 d. nužudė 1817 žmonių (25-asis pulkas – 423, 137-asis – 355, 261-asis – 620, 298-asis – 419). Tarp 4-osios divizijos nužudytų žmonių buvo apie 550 partizanų, o visi kiti – beginkliai gyventojai (dažniausiai nuo prievartinės mobilizacijos į Raudonąją armiją besislapstę vyrai). Ir vėliau 4-osios divizijos daliniai pasižymėjo išskirtiniu žiaurumu. Jos 137-asis šaulių pulkas 1945 m. balandžio–birželio mėn. vien Utenos apskrityje nužudė 441 žmogų, daugelį iš jų sudegino[100]. Taip savo operacijas vykdė ir kiti daliniai. Lietuvos pasienio apygardos NKVD kariuomenės daliniai (23-iasis, 95-asis, 94-asis ir 97-asis pasienio būriai) 1945 m. sausio 1–22 d. nužudė 336 žmones (Šiaulių, Panevėžio, Rokiškio, Trakų, Raseinių apskrityse), kurių trečdalis buvo nušauti, kai „mėgino pasislėpti“[101]. NKVD ataskaitose atsirado specialus nužudytų žmonių apibūdinimas: „pavienis banditas“[102]. Net Kontržvalgybos „Smerš“ skyrius turėjo konstatuoti, kad „kai kurie [karininkai. – *A. A.*], bandydami pridengti neveiklumą kovoje su banditizmu, imasi žudyti taikius gyventojus“[103]. Visiškai

[100] A. Anušauskas, *Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 metais*, Vilnius, 1996, p. 240–241.

[101] Ibid., p. 234.

[102] Kauno operatyvinio sektoriaus 1945 m. birželio 1–rugpjūčio 20 d. veikimo pažyma, LYA, f. 18, b. 2/62, l. 98, 104, 107.

[103] NKVD Kontržvalgybos „Smerš“ skyriaus pranešimas, VRMA, f. 18, ap. 1, b. 7, l. 25.

slaptai, tik Maskvos vietininkui Lietuvoje (VKP(b) CK Lietuvos biuro vadovui) M. Suslovui buvo pranešta, kad per aštuonis 1945 m. mėnesius (neišsamiais duomenimis) buvo „neteisėtai nužudyti" 132 žmonės, sužeistas 41 žmogus, sumušti 167 žmonės, apiplėšta 300 šeimų[104]. Bet tai – tik maža fizinio žmonių naikinimo aukų dalis. 1944–1945 m. baudėjai nužudė 12 226 žmones (pagal oficialius dokumentus), iš jų 1944 m. gruodžio mėn. – 2056, 1945 m. sausio mėn. – 1252, vasario mėn. – 1301, kovo mėn. – 1030, balandžio mėn.–gegužės 15 d. – 1613, birželio mėn. – 1135, liepos mėn. – 1436, rugpjūčio mėn. – 710, rugsėjo mėn. – 416, spalio mėn. – 238, lapkričio mėn. – 249, gruodžio mėn. – 351 žmogų. 1944 m. tik apie dešimtadalis žmonių žuvo ginkluotojo pasipriešinimo dalyvių gretose su ginklu rankose kovodami dėl Lietuvos nepriklausomybės, visi kiti buvo nužudyti – nukankinti, sudeginti – civiliai. Išnagrinėjus NKVD kariuomenės dalinių pranešimus aiškėja, kad ir 1945 m. prie žuvusių partizanų buvo priskirta ne mažiau kai 3 tūkst. nužudytų beginklių žmonių (4-oji šaulių divizija sausio–kovo mėn. nužudė apie 900 tokių žmonių, jungtinis pasienio kariuomenės būrys kovo 28–gegužės 18 d. – apie 270, pasienio būriai sausio 1–22 d. – apie 110 ir t. t.). Tai patvirtina ir statistikos duomenų suvestinė, kuri buvo „užmiršta" ir vėlesnėse suvestinėse ja nebebuvo remiamasi. Joje pažymėta, kad 1945 m. buvo nužudyti 8527 partizanai ir 1080 „pavienių žmonių"[105]. Iš viso prie 1944–1945 m. žuvusių partizanų buvo priskaičiuota ir apie 5 tūkst. nužudytų beginklių žmonių. Tie, kurie nebuvo žudomi iš karto, bet buvo įtariami lietuvių ginkluotojo pasipriešinimo rėmimu arba sovietų valdžios įsakymų sabotavimu (buvo dar dešimtys priežasčių, dėl kurių galėdavo suimti ir įkalinti), patekdavo į dešimtis karinių dalinių areštinių arba NKVD kalėjimų. Visi į NKVD (MVD) ir NKGB (MGB, KGB) rankas patekę žmonės iš pradžių buvo vadinami „sulaikytaisiais", o atlikus numatytus formalumus (atgaline data išrašius suėmimo orderį) tapdavo „suimtaisiais". Ir sulaikytieji, ir suimtieji buvo kalinami ir tardomi vienodomis sąlygomis, bet dokumentų, iš kurių būtų galima sužinoti, kiek žmonių buvo sukišta į NKVD ir NKGB pastatų rūsius („vidaus kalėjimus"), liko nedaug.

Užgniaužti bet kokius lietuvių nepriklausomos valstybės siekius buvo būtina, kad galėtų tęstis Lietuvos sovietizavimo procesas. Nepasisekus greitai sutriuškinti lietuvių antisovietinio pasipriešinimo, nuo 1945 m. rudens

[104] Pranešimas apie NKVD kariuomenės ir NKGB pažeidimus, Rusijos naujausiosios istorijos dokumentų tyrimo centras (toliau – RNIDTC), f. 597, ap. 1, b. 17, l. 125.

[105] 1945 m. kovos su nacionalistiniu pogrindžiu statistikos duomenų suvestinė, LYA, f. K-1, ap. 10, b. 16/96, l. 39–40.

lietuvių fizinio naikinimo organizatoriai buvo priversti ieškoti naujų būdų. Visa Lietuva apipinama NKVD kariuomenės nuolatinių įgulų tinklu. 1944–1945 m. ji buvo mėtoma iš vienos vietos į kitą, o 1946 m. 165 miesteliuose ir miestuose įsikūrė vidutiniškai po 150 kareivių turinčios įgulos. Nuolatiniai reidai, o prireikus – kelių šimtų ar tūkstančių kareivių judrių būrių vykdomos didelės baudžiamosios akcijos turėjo galutinai nuslopinti lietuvių ginkluotąjį pasipriešinimą. Ir nepriklausomai nuo besipriešinusių lietuvių rezistentų aktyvumo genocidas neaplenkė nė vienos Lietuvos dalies. 1944–1949 m. Alytaus apskrityje (prieškarinio dydžio) per pasipriešinimo kovas buvo nužudyta ar žuvo 1554 žmonės (čia pateikiami duomenys neapima 1946 m. ir 1948 m. birželio–gruodžio mėn.), Panevėžio – 1544, Utenos – 1431, Ukmergės – 1379, Trakų – 931, Rokiškio – 905, Marijampolės – 888, Biržų – 870, Kauno – 808, Šiaulių – 797, Švenčionių – 569, Kėdainių – 547, Raseinių – 472, Lazdijų – 392, Telšių – 383, Vilniaus – 357, Šakių – 321, Zarasų – 319, Tauragės – 291, Kretingos – 259, Mažeikių – 182, Vilkaviškio – 110, Klaipėdos – 33, Šilutės – 13, Pagėgių – 5 žmonės. Bendras 1944–1953 m. nužudytų paprastų žmonių ir žuvusių partizanų skaičius viršija 20 tūkst. Pagrįsta išvada galėtų būti viena: 1944–1953 m. NKVD (MVD) ir MGB vykdytos karinės baudžiamosios operacijos (nesvarbu, kas jas vykdė – divizijos, pulkai, kuopos, komandos ar karinės-čekistinės grupės) buvo vienas svarbiausių teroro vykdymo būdų. MVD, MGB ir jų kariuomenė buvo pagrindinė visų teroro ir genocido akcijų vykdytoja.

TERORO METODAI

Prasidėjus antrajai sovietinei okupacijai per 1944 m. antrąjį pusmetį Lietuva buvo apraizgyta kalėjimų, areštinių, kolonijų, lagerių tinklu.

NKVD (MVD) ir MGB bendruosiuose bei vidaus kalėjimuose kalinių laikymo sąlygos buvo baisios. Stengiantis nuslėpti, kad suimti žmonės yra slapta kankinami, vidaus kalėjimai buvo įrengiami NKVD (MVD) ir MGB skyrių rūsiuose. Nuo 1945 m. sausio 1 d. kalėjimuose oficialiai buvo 6790, o vidaus kalėjimuose – 1290 (1949 m. vasario 20 d. duomenimis) vietų[106]. Nepriklausomos Lietuvos laikais statytuose kalėjimuose didindami sąlyginį vietų skaičių ar kitaip prastindami kalinių laikymo sąlygas, enkavėdistai siekė fiziškai ir

[106] LSSR MGB Kalėjimų poskyrio viršininko pplk. S. Zinovjevo 1949 m. vasario 21 d. pažyma, ibid., b. 83, l. 49.

psichiškai palaužti juos. Lietuvoje NKVD ir NKGB įkalintiems žmonėms sudarytos sąlygos buvo baisios net palyginti su Sovietų Sąjungos kalėjimais. 1945 m. Sovietų Sąjungoje buvo 5 specialiosios paskirties, 494 bendrieji ir 2 centriniai vidaus kalėjimai, 2 kalėjimai-ligoninės[107]. Dvylika Lietuvos kalėjimų sudarė tik mažą visų kalėjimų dalį, bet čia mirdavo, žūdavo ar būdavo nukankinama daugiausia žmonių. 1945 m. visos Sovietų Sąjungos kalėjimuose mirė 6834 kaliniai[108], o visoje Lietuvoje – 490 kalinių. Epidemijos, psichinės ligos, savižudybės tapo gana įprastu dalyku. Kiek žmonių didžiuosiuose kalėjimuose žuvo 1946–1947 m., nėra tiksliai žinoma. 1944–1945 ir 1948–1952 m. bendruosiuose kalėjimuose Lietuvos SSR NKVD (MVD) ir MGB aukomis tapo 718 žmonių (KGB archyve yra išlikusios 765 mirusių kalinių bylos). Mirusiojo artimieji gaudavo mirties liudijimą, o apie laidojimo vietą jiems niekas nepranešdavo. Manoma, kad Vilniaus kalėjimuose mirę kaliniai buvo vežami į Antakalnio kapinių patvorį: „<...> laidojimai prasidėjo po karo. Viskas buvo daroma slapta ir tamsoje. Dengtos mašinos atvažiuodavo nuo Šilo gatvės naktį, dar prieš šviesą. <...> Lavonus laidodavo be karstų, duobes užkasdavo nuteistieji <...>“[109]. MVD ir MGB aukos turėjo dingti be pėdsakų.

Kiek kalinių žuvo vidaus kalėjimuose, tiksliai nežinoma, bet kur aukos buvo kalinamos, tardomos ir kankinamos, vietos gyventojai gerai žinojo. Tokius vidaus kalėjimus, kaip Tauragės Šubartinė, pereidavo tūkstančiai žmonių. Vien 1944–1945 m. buvo sulaikyta ir suimta 133 tūkst. žmonių. Vieni būdavo sulaikomi ir tardomi kelias dienas ar mėnesius, kiti taip ir neišvysdavo laisvės.

Artėjant Sovietų Sąjungos–Vokietijos karo pabaigai dvylikoje kalėjimų kalinių buvo daugiausia per visus 1944–1953 m., t. y. 16 591[110] (1945 m. vasario 1 d. duomenys).

Priklausomai nuo karinių baudžiamųjų operacijų rezultatų pilnėjo regioniniai kalėjimai. Į vieno kalinio vietą buvo sugrūdama po 3, 6, 9 arba 13 žmonių.

[107] 1945 m. birželio mėn. pažyma apie SSRS NKVD veikiančius kalėjimus, RFVA, f. 9413, ap. 1, b. 62, l. 37.

[108] SSRS MVD Kalėjimų skyriaus sanitarijos skyriaus viršininko medicinos tarnybos plk. Dostovalovo 1946 m. gegužės 17 d. pažyma, ibid., b. 73, l. 130.

[109] I. Liutkevičienė, „Vilniaus Antakalnio kapinės: ar bus atskleista politinių kalinių laidojimo paslaptis?“, *Lietuvos rytas*, 1992, balandžio 14.

[110] Dar keli tūkstančiai žmonių buvo laikomi vidaus kalėjimuose. Nors tikslus tokių kalinių skaičius nežinomas, bet vidutiniškai jų būdavo 25 proc. didžiųjų kalėjimų kalinių. Žr. SSRS NKVD kalėjimų kalinių skaičiaus 1945 m. suvestinė, RFVA, f. 9413, ap. 1, b. 63, l. 27–28.

Okupuotose Baltijos valstybėse Sovietų Sąjunga vykdė beveik vienodą žmonių naikinimo politiką, tik Lietuvoje buvo itin daug karinių baudžiamųjų operacijų, areštų ir trėmimų. Tą patį galima pasakyti net palyginus su tokiu regionu kaip Vakarų Ukraina, kurioje antisovietinis pasipriešinimas buvo ypač smarkus.

Kasmet tūkstančiai ir dešimtys tūkstančių kalinių iš Lietuvos buvo siunčiami į GULAG'o lagerius. Kaliniai buvo vežami etapais – iš kalėjimo į kalėjimą arba tiesiai į numatytą lagerį. Didžiausi etapai buvo 1945 m.: vasario 1–10 d. buvo išvežti 2603 kaliniai, vasario 10–20 d. – 2503, birželio 20–30 d. – 2552, rugpjūčio 1–10 d. – 2528, lapkričio 20–30 d. – 2436 kaliniai. Iš viso 1945–1952 m. buvo 54 etapai, tuomet iš Lietuvos buvo išvežta po tūkstantį ir daugiau kalinių. Etapus lydėjo sargybos ir kriminalinių nusikaltėlių patyčios bei plėšikavimas. „Tikrieji šeimininkai kai kuriuose kalėjimuose kol kas yra ne administracija, o įkalinti recidyvistai"[111], – pripažino ir vienas iš SSRS MVD Kalėjimų skyriaus vadovų plk. Iljinas. Viską išgyvenusių politinių kalinių liudijimu, kriminalinių nusikaltėlių siautėjimai buvo sąmoningai skatinami ir nukreipiami prieš politinius kalinius. Buvęs kalinys A. Stabingis prisimena: „Išvesti iš kalėjimo kiemo, staugiančių šunų lydimi, apstoti sargybinių su paruoštais šauti ginklais <...> pajudėjome <...> geležinkelio stoties link. <...> Geležinkelio stotyje buvome suklupdyti ant kelių prie ilgo sąstato gyvulinių vagonų. Paskui pagal skaitomą sąrašą mus sugrūdo po 40 žmonių į vagonus <...>. Kaip vėliau sužinojome, kituose vagonuose žmonės buvo žiauriai apiplėšti, nes juose buvo po 3–4 rusų banditus, kurie atimdavo iš lietuvių daiktus, turimą maistą. Daiktus per langelį atiduodavo sargybiniams, kurie juos iškeisdavo į samagoną su gyventojais ir jo dalį duodavo kriminaliniams kaliniams <...>"[112]. Kito buvusio kalinio, A. Statkevičiaus, liudijimu, „kas dieną sargybiniai, įėję į vagoną, mušdavo medinėmis „šlėgomis". Kriminaliniai vagone plėšikavo: išrengdavo žmones, atimdavo drabužius ir gaunamą maistą"[113]. Tokios vežimo tvarkos aprašymo jokiuose NKVD (MVD) dokumentuose neaptiktume. Gerai parengtos instrukcijos slėpė enkavėdistų ir jiems „socialiai artimų" kriminalinių nusikaltėlių nusikaltimus.

[111] LSSR MVD kalėjimų darbuotojų 1950 m. rugsėjo 5–7 d. pasitarimo protokolas, ibid, b. 105, l. 75.

[112] A. Stabingis, *Tryliktas vagonas*, Kaunas, 1993, p. 7, 11.

[113] A. Statkevičius, „Okupantų ir kolaborantų valdomoje Lietuvoje", *Laisvės kovų archyvas*, 1992, Nr. 5, p. 106.

1945 m. iš Lietuvos išvežti sulaikyti ir suimti žmonės pateko į dvejopus lagerius – SSRS NKVD specialiuosius patikrinimo ir filtravimo (PFL) ir GULAG'o lagerius. Pirmuosiuose buvo laikomi per karines baudžiamąsias operacijas, gaudynes arba pagal sąrašus sulaikyti žmonės. Jiems bylos nebuvo sudaromos. Kaip nemokama darbo jėga jie dirbdavo specialiose NKVD statybose, šachtose. Jeigu likdavo gyvi, po vienerių ar trejų metų juos paleisdavo. 1945 m. į tokius lagerius iš Lietuvos buvo išsiųsti 6487 žmonės. Dažniausiai buvo vežami į Jelgavos (Latvija) PFL Nr. 266, Medvežja Goros (Karelija) PFL Nr. 0313, Bresto (Baltarusija) PFL Nr. 284[114], Archangelsko ir Kalinino (dab. Tverės) sritis ir kt. Į GULAG'o lagerius taip pat buvo siunčiami žmonės, kuriems bylos nebuvo sudarytos, bet oficialiai jie jau buvo priskirti suimtųjų kategorijai. Tai buvo per karines baudžiamąsias operacijas suimti kaimų gyventojai, kuriuos įtardavo remiant rezistenciją. Jie negalėjo suteikti enkavėdistams jokių žinių apie pasipriešinimo sąjūdžio dalyvius. Kad sumažėtų Lietuvoje laikomų kalinių (ir galimybės jiems pabėgti) ir būtų galima pasinaudoti jų darbo jėga, tokie kaliniai „byloms sudaryti" buvo siunčiami į GULAG'o lagerius. Anksčiau ar vėliau šiuos kalinius lagerių „operatyviniai čekistiniai skyriai" ištardydavo, o SSRS MVD ar MGB Ypatingasis pasitarimas jiems paskirdavo bausmę – 10 ar 25 metus tremties.

Kiek 1944–1952 m. iš Lietuvos kalėjimų į GULAG'o lagerius buvo išvežta žmonių, matyti toliau pateikiamoje lentelėje.

Į GULAG'o lagerius išvežtų kalinių skaičius

Metai	Išvežta kalinių
1944	1 338
1945	32 661
1946	16 182
1947	19 324
1948	20 837
1949	14 948
1950	12 948
1951	12 763
1952	12 332
Iš viso:	142 579

Lentelė sudaryta remiantis: SSRS MVD kalėjimų kalinių 1944–1952 m. suvestinės, RFVA, f. 9413, ap. 1, b. 58, l. 104-284; b. 63, l. 3–284; b. 71, l. 1–284; b. 90, l. 1–185; b. 100, l. 1–188; b. 118, l. 1–327.

[114] E. Grunskis, „Lietuvos gyventojų deportacijos", *1941–1952 metų Lietuvos tremtiniai*, t. 1, p. 9.

Dalis šių kalinių pateko į Lietuvoje įsteigtą GULAG'o filialą – Vilniaus lagerio 1-ajį skyrių (jis buvo suskirstytas į lagerio punktus [*LP* – rus. *lagernyj punkt*]: Rasų lageris LP-1, Danilevičiaus ir Gudų gatvėse įsikūręs moterų lageris LP-2, Riešėje – žemės ūkio lageris „Liubovo LP-3"), Pravieniškių lagerį (2-asis lagerio skyrius), Šilutės (Macikų) lagerį (3-iasis lagerio skyrius ir Rusnės LP-5), Klaipėdos ir Akmenės pataisos darbų kolonijas (4-oji ir 9-oji), Vilniaus persiuntimo kalėjimą (į lagerius siunčiamų kalinių sutelkimo vieta) ir kalėjimo ligoninę. Šie lageriai ir kolonijos Lietuvoje buvo įsteigti 1944–1951 m.

Oficialiai šie lageriai buvo skirti kriminaliniams nusikaltėliams, bet, kaip matyti, į juos patekdavo ir nubaustų už „kontrrevoliucinius nusikaltimus" žmonių, kiti buvo teisti už vadinamuosius buitinius nusikaltimus, valstybinių mokesčių nemokėjimą, pyliavų nevykdymą. Tarp kalinių buvo daug moterų – 2026 (1952 m. balandžio 1 d. duomenys). Išskirtinis buvo Šilutės lageris, kuriame 1946–1952 m. kalėjo 1–3 tūkst. kalinių. Šioje nedidelėje 160 m pločio ir 180 m ilgio teritorijoje tilpo visi sovietinio lagerio atributai: barakai, sanitarijos dalis, karceris („izoliatorius") ir kt. Nedidelis lageris pamažu virto didele mirtį nešančia GULAG'o dalimi. Už trijų metrų aukščio dviejų eilių spygliuotosios vielos tvoros (tarp tvorų – spiralė „Bruno") nuo bado, ligų, sunkaus darbo mirė šimtai žmonių.

Visi be išimties susidurdavo su NKVD (MVD) ir MGB tardytojais. Sovietinėje teroro vykdymo sistemoje itin daug dėmesio buvo skiriama suimtų žmonių tardymui. Tardymo būdų arsenale kankinimai buvo pagrindinis metodas, kuriuo sovietiniai saugumiečiai ne tik išgaudavo reikalingas žinias kryptingai prievartai vykdyti, bet ir moraliai palaužd avo tardomuosius.

1944–1953 m. Sovietų Sąjungos vidaus reikalų ir saugumo tarnybos sudarė organizuotą teroro vykdymo sistemą. Joje niekas neturėjo būti daroma be leidimo. Kankinimai tardymo metu buvo įslaptinti, negalėjo likti jokių dokumentų apie tai. Oficialiai jie vadinti „fizinio poveikio priemonėmis", „aktyviu tardymu" ir pan. Nors NKVD, NKGB ir kontržvalgybos „Smerš" tardymo skyrių (ir ne tik jų) darbuotojams kankinimai buvo įprastas tardymo būdas, bet tik vienas kitas atvejis iškildavo viešumon. Buvo vadinamieji nesankcionuoti ir sankcionuoti kankinimai. „Sankcionuoti" kankinimai – tai tie, kuriems buvo duodami MVD ar MGB vadovų leidimai, o „nesankcionuoti" – kankinimai be leidimų, jų taikyti nebuvo būtino reikalo. Jų būdavo griebiamasi tuomet, kai tardomasis būdavo suimtas oficialiai, tardymo nereikėdavo skubiai atlikti, o gaunama informacija neturėjo didelės reikšmės

kovojant su rezistencija. „Nesankcionuoti“ kankinimai, kai būdavo išgaunama, saugumiečių manymu, bevertė informacija, MVD ir MGB buvo vertinami kaip nemokėjimas dirbti, o už tai buvo baudžiami net teroro vykdymo sistemos darbuotojai. Štai būdingas atvejis. 1946 m. gegužės mėn. karo tribunolas nuteisė MVD Joniškio skyriaus darbuotojus I. Sulajevą ir P. Isajevą. Jie buvo nubausti ne už tai, kad 1946 m. kovo 13 d. tris valandas gumine lazda mušė tardomąjį Kuliavą, kuris kitą dieną mirė, ir ne už tai, kad vertėjo padedami gumine lazda mušė Geležiūtę[115]: MVD darbuotojai buvo nubausti už tai, kad kankino žmones nesudarę jokios bylos.

Kas gi naudojosi vidaus reikalų ir valstybės saugumo ministrų bei jų pavaduotojų leidimais taikyti „fizinio poveikio priemones“? 1944 m.–1946 m. kovo 15 d. tokia instancija buvo NKVD BB skyrius. Iki 1946 m. kovo 15 d. šio skyriaus viršininkui pplk. B. Burylinui reikėdavo prašyti ministro arba jo pavaduotojo leidimo taikyti kankinimus („aktyvaus tardymo priemones“). Skyrių reorganizavus į valdybą, valdybos viršininkas tapo ir ministro pavaduotoju, turėjusiu teisę sankcionuoti kankinimų – „fizinio poveikio priemonių“ – taikymą. Šias pareigas ėjo gen. mjr. P. Kapralovas. Tie ginkluotojo pasipriešinimo dalyviai, kurie patekdavo į šios valdybos tardytojų rankas, susidurdavo su 1-ojo skyriaus viršininku pplk. V. Vasiljevu, jo pavaduotojais M. Smirnovu ir I. Glazunovu-Eismontu (visi trys buvo NKVD BB skyriaus viršininko pavaduotojai), 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotoju A. Guliajevu ir kitais enkavėdistais[116].

Galima sakyti, kad nežmoniškų metodų griebdavosi visi teroro vykdytojai ir jų talkininkai. MVD kariuomenės karinis prokuroras plk. S. Grimovičius formaliai prižiūrėjo tardymą, o iš tikrųjų vien rašė kaltinamuosius aktus „specialaus teismingumo“ byloms. Kova su okupantais buvo vadinama „tėvynės išdavimu, šnipinėjimu, teroro aktų ir diversijų vykdymu“. Nors „nagrinėjant“ daugumą „specialaus teismingumo“ bylų nebuvo apsieita be tardomųjų mušimo ir kankinimo, vis dėlto 1948 m. nepavyko baigti nė ketvirtadalio jų (1949 m. buvo nebaigta 10 proc. bylų, 1950 m. – 7,1 proc.)[117]. Nei LKP(b) CK, nei MVD ir MGB vadovybės tokia padėtis netenkino. 1948–1950 m. aktyviai tebeveikė antisovietinio pasipriešinimo organizacijos, o MVD ir MGB darbuotojai buvo priversti vėl tardyti tuos pačius tardomuosius. Bet

[115] LVOA, f. 1771, ap. 9, b. 269, l. 49.

[116] Ibid., b. 264, l. 131.

[117] MVD kariuomenės karinio prokuroro S. Grimovičiaus 1951 m. kovo 8 d. pranešimas, ibid., ap. 108, b. 2, l. 192.

totalitarinio režimo prievartos aparato veikla buvo taip sutvarkyta, kad tūkstančiai žmonių į kalėjimus patekdavo vien dėl neatsargiai ištarto žodžio, o būdavo tardomi kaip aktyviausi pasipriešinimo organizatoriai. Plk. S. Grimovičius 1951 m. kovo 8 d. buvo priverstas pažymėti: „<...> daugelis prisipažįstančiųjų parodymų <...> gauta naudojant fizinio poveikio priemones“[118]. Pusė 1951 m. suimtų žmonių iš pradžių buvo sulaikyti ir priversti „prisipažinti“, o paskui pagal tuos „prisipažinimus“ suimti, t. y. „prisipažįstančiųjų“ parodymai atstodavo kitus įkalčius, ir kankinusiųjų MVD ir MGB darbuotojų laukė paaukštinimas tarnyboje arba apdovanojimai. Kalinių skundai buvo atmetami kaip „šmeižikiški“. Pagaliau retas kalinys išdrįsdavo skųstis, nes galėdavo vėl patekti į tų pačių tardytojų rankas „papildomam tardymui“. Apie kankinimus tardant komunistinė Lietuvos SSR vadovybė kuo puikiausiai žinojo, bet tik suėmus L. Beriją 1953 m. vasarą A. Sniečkus lyg niekur nieko pasidomėjo kai kuriomis kankinimų smulkmenomis. 1953 m. rugpjūčio 8 d. plk. S. Grimovičius pateikė tokią informaciją: „Kaip LKP(b) CK žinoma, buvusioje SSRS valstybės saugumo ministerijoje buvo specialūs nurodymai, kuriais remiantis kai kuriais atvejais tardant suimtus už valstybinius nusikaltimus žmones buvo leidžiama naudoti fizinio poveikio priemones. Remdamiesi šiais nurodymais, buvęs valstybės saugumo ministras generolas majoras Kondakovas ir jo pavaduotojas plk. Počkajus tardymo darbuotojams duodavo leidimą suimtųjų atžvilgiu naudoti aktyvaus tardymo priemones“[119].

Tik 1953 m. sausio–kovo mėn. valstybės saugumo ministras ir jo pavaduotojas leido plk. A. Čelnokovui, plk. V. Jarockiui, pplk. A. Marakuševui, plk. N. Pochomičevui ir jiems pavaldiems darbuotojams kankinti septynis suimtuosius: J. Cibulskį, V. Česnauskaitę, K. Diržį, I. Prapuolenį ir kt. Taip tardytas K. Diržys kankintojams pasakė: „Jei jūs mane ir toliau mušite, tai aš pasakysiu, kad į organizaciją „Aušros tėvūnija“ užverbavau visus Panevėžio miesto gyventojus“[120]. Suimtojo J. Cibulskio teigimu, Panevėžyje jį „mušė guminiu rimbu, o Vilniuje papulkininkis mušė gumine lazda“[121].

Baigiant tardymo metodų aprašymą galima padaryti tokią išvadą: kankinimai pagal SSRS MVD ir MGB instrukcijas plačiai taikyti tardant kaltintus

[118] Ibid., l. 194.

[119] MVD kariuomenės karinio prokuroro S. Grimovičiaus 1953 m. rugpjūčio 8 d. raštas A. Sniečkui, LVOA, f. 1771, ap. 133, b. 57, l. 135, 136.

[120] Ibid., l. 178.

[121] Ibid.

„valstybiniais nusikaltimais“ žmones, t. y. už aktyvų ar pasyvų pasipriešinimą okupacinei valdžiai. Tardydami sulaikytus ir suimtus žmones nežmoniškus metodus taikė NKVD–MVD–MGB centrinių (dažniausiai BB, 2N, Tardymo ir kt.) skyrių, apskričių (rajonų) ir valsčių skyrių darbuotojai, NKVD–MVD–MGB kariuomenės dalinių žvalgybos ir kontržvalgybos „Smerš“ skyrių karininkai. Vykdydami įsakymus arba savo iniciatyva kankindavo ir milicininkai, MVD, MGB vertėjai bei stribai (naikintojai, „liaudies gynėjai“).

Negalutiniais duomenimis, 1944–1952 m. MVD suėmė (be rezistencijos dalyvių, jų rėmėjų ir kitų, apkaltintų kontrrevoliucine ar antisovietine veikla) dar apie 80 tūkst. žmonių[122]. Bendras NKVD–MVD–MGB suimtų žmonių (ir vėliau išsiųstų į lagerius arba paleistų, 1952 m. gruodžio 1 d. kalėjusių kalėjimuose, mirusių, nukankintų ar sušaudytų) skaičius būtų apie 186 tūkst.

Be tardymo, buvo dar viena sovietinio saugumo veiklos „sritis“ – sulaikytų ir suimtų žmonių bei jų šeimų plėšimas. Suimtųjų, kurie buvo kalinami pagal Baudžiamojo kodekso straipsnius, numatančius turto konfiskavimą, turtas būdavo areštuojamas. Karo tribunolui ar ypatingajam pasitarimui priėmus nuosprendį, šis turtas iš karto būdavo konfiskuojamas. Taip buvo nustatyta SSRS NKVD įsakymuose ir Sovietų Sąjungos baudžiamojo proceso kodekse. Okupuotoje Lietuvoje, pirmiausia 1944–1945 m., NKVD ir NKGB įvedė kitas taisykles. Tūkstančiai žmonių buvo sulaikyta ir išsiųsta į NKVD patikrinimo ir filtravimo lagerius, dar daugiau žmonių suimta ir įkalinta GULAG'o lageriuose. Jų turtas atsidūrė NKVD ir NKGB žinioje, ir šių įstaigų darbuotojai jį (taip pat ir butus Vilniuje) paimdavo „laikinai naudoti“. Net SSRS NKGB A skyriaus viršininkas gen. mjr. A. Gercovskis 1945 m. balandžio mėn. tai pavadino grobstymu. Turėtas galvoje tik išsiųstųjų į PFL turto plėšimas. Šiaip jau nė vienas NKGB viršininkas nevengė pasinaudoti į jų rankas patekusių ir nužudytų žmonių turtu. Ir gen. mjr. A. Gercovskis gavo Lietuvos SSR MGB dovaną – „už kontrrevoliucinį nusikaltimą“ sušaudytam žmogui priklausiusią 26 tomų enciklopediją italų kalba. Kalėjimuose mirusių, nukankintų ar sušaudytų žmonių turtą, kaip likusį be šeimininkų, pirmiausia pasidalydavo genocido vykdytojai. Tokiu atveju nereikėdavo pasisavinto turto maskuoti „laikinu naudojimu“.

[122] 1944–1946 m. liepos 1 d. MVD darbuotojai suėmė 11 102 žmones, iš jų 1254 – už mobilizacijos vengimą ir dezertyravimą, 1947 m. suėmė apie 19 187 žmones, 1948 m. – 18 228, 1949 m. – 14 670, 1950 m. – 14 136, 1951 m. – 12 764. Tai neišsamūs duomenys, apimantys tik patrauktus baudžiamojon atsakomybėn arba nuteistus (pagal kriminalinius straipsnius) žmones. Žr. LVOA, f. 1771, ap. 108, b. 21, l. 125; Mjr. P. Lysenkos 1946 m. liepos 5 d. pažyma, LYA, f. K-1, ap. 3, b. 217, l. 79.

Genocido vykdymo grandinę baigdavo specialūs teismai – karo tribunolai ir ypatingieji pasitarimai. 1944–1953 m. NKVD kariuomenės karo tribunolai nuosprendžius paskelbė ne mažiau kaip 29 052 žmonėms (16 763 bylos), o NKVD–MVD ir MGB ypatingieji pasitarimai – ne mažiau kaip 15 887 žmonėms (9892 bylos). Dauguma buvo baudžiama pagal RSFSR baudžiamojo kodekso 58 straipsnio 1 dalį („tėvynės išdavimas"). Vien 1945 m. 468 politiniams kaliniams buvo paskirtos mirties bausmės. Maskvos į Lietuvą atsiųstas M. Suslovas tuo nepasitenkino. Jo nuomone, „atsižvelgiant į politinę padėtį, šios baudžiamosios politikos <...> anaiptol negalima laikyti griežta – greičiau atvirkščiai"[123].

Politinių kalinių žudymas buvo vienas iš lietuvių fizinio naikinimo būdų. Lietuvos kalėjimuose jau 1944 m. rugsėjo 1 d. buvo 31 mirtininkas, 1945 m. sausio 20 d. – 331. Būtent tada buvo pradėta šaudyti dideles pasmerktųjų grupes. Nuosprendžius vykdė „specialioji grupė". NKGB Vilniaus vidaus kalėjimo rūsyje, specialioje kameroje, šaudyta tik po vieną mirtininką. Dažniausiai buvo žudoma šūviu į galvą (pakaušį). Antruoju, „kontroliniu" šūviu jau gulinti auka būdavo visiškai pribaigiama. Vienas iš budelių buvo 1944 m. liepos mėn. iš Kurgano srities atsiųstas ir NKGB vidaus kalėjimo viršininku paskirtas V. Dolgirevas[124]. Sušaudytų kalinių lavonai buvo vežami į NKVD žinioje buvusį Tuskulėnų dvarą dešiniajame Neries krante. Čia dvylikos sekcijų garaže sušaudyti žmonės ir buvo užkasami. Į vieną duobę (4m ilgio, 2 m pločio ir 4 m gylio) buvo sumestos net 154, į kitą – 89, į trečią – 48 enkavėdistų aukos[125]. Iš viso buvo sušaudyta apie 760 žmonių, trečdalis jų – pokario lietuvių rezistencijos dalyviai ir rėmėjai.

1947 m. gegužės 26 d. Sovietų Sąjungoje panaikinus mirties bausmę trejus metus kaliniai nebuvo šaudomi, bet 1950 m. vėl buvo imta fiziškai naikinti „kontrrevoliucionierius" nelaukiant, kol tai padarys lageriai. Nuo sausio 12 d. „tėvynės išdavikai, šnipai ir diversantai" vėl buvo šaudomi. 1950 m. spalio–1953 m. birželio mėn. Lietuvoje mirties bausmė buvo paskirta ne mažiau kaip 250 žmonių[126]. Nuo 1952 m. rugpjūčio pasmerkti sušaudyti ka-

[123] M. Suslovo 1946 m. pranešimas G. Malenkovui, RNIDTC, f. 597, ap. 1, b. 24, l. 8.

[124] E. Simanaitis, „Vilniaus budelis profesionalas", *Tremtinys*, 1995, Nr. 3.

[125] 1994 m. iš viso garaže rastos 32 duobės, kuriose buvo 593 sušaudytų žmonių palaikai. Žr. V. Urbanavičius, „Tuskulėnai – kagėbistų kruvinų nusikaltimų liudininkas", *Kardas*, 1995, Nr. 1–2, p. 38–39, 46.

[126] N. Gaškaitė, „Lietuvos okupacija: suėmimai ir kalėjimai", *Lietuvos aidas*, 1994, birželio 17.

liniai buvo vežami į Maskvos Butyrkų kalėjimą. Čia 1954 m. lapkričio 26 d. buvo sušaudytas visos Lietuvos partizanų vadas, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos prezidiumo pirmininkas, partizanų generolas J. Žemaitis. Žinoma viena sušaudytųjų užkasimo vieta – Tuskulėnai (Vilniuje), bet kiek tokių vietų buvo iš viso – nežinia. NKVD ir MGB–KGB stropiai sergėjo šią paslaptį. Už sušaudytų žmonių užkasimo vietų priežiūrą buvo atsakingas Lietuvos SSR MGB A skyriaus viršininkas. Atsiradus KGB, tai perėjo KGB Archyvinio apskaitos skyriaus viršininko žinion.

Vidaus reikalų ir valstybės saugumo organų sistema visą laiką buvo patikimas komunistinio teroro vykdymo įrankis. Kiekvienas NKVD ir MGB–KGB darbuotojas buvo pasirašęs atitinkamą įsipareigojimą saugoti paslaptį: „Aš, žemiau pasirašęs, būdamas tarnyboje arba atleistas iš tarnybos, įsipareigoju saugoti griežčiausioje paslaptyje visas žinias ir duomenis apie NKVD ir jo organų darbą, jokiomis priemonėmis neskelbti ir nieko nepasakoti net savo artimiausiems giminaičiams ir draugams <...>“[127]. Sovietinių saugumiečių tylėjimo įžadai, kaip ir ant sušaudytų ar kitaip nužudytų žmonių lavonų beriamos kalkės ar pilama sieros rūgštis, turėjo visam laikui paslėpti nusikaltimų pėdsakus. Daugelis šioje sistemoje dirbusių žmonių vienaip ir kitaip prisidėdavo prie genocido ir karo nusikaltimų vykdymo. Bet laikas tapo šių nusikaltėlių sąjungininku, nuslėpdamas jų nusikaltimų pėdsakus, sunaikindamas daugelį dokumentinių liudijimų, pasiglemždamas iš gyvenimo nusikaltimų liudytojus, aukas ir pačius nusikaltėlius.

[127] NKVD darbuotojo 1944 m. rugpjūčio 4 d. įsipareigojimas (saugomas Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro archyve).

MVD–MGB VADOVAUJANČIŲJŲ DARBUOTOJŲ BIOGRAFINIAI DUOMENYS

www.atmintiesknygos.lt

www.atmin.it

Įvadas

Šioje knygos dalyje pateikiami beveik 700 aukščiausiosios ir vidurinės grandžių 1940–1953 m., t. y. stalininio laikotarpio, Lietuvos SSR MVD (NKVD) ir MGB (NKGB) darbuotojų (ministerijų valdybų, skyrių, poskyrių, taip pat apskričių (rajonų) ir miestų skyrių viršininkų bei jų pavaduotojų) biografiniai duomenys. Čia įtraukti ir kai kurie žemesnes pareigas ėję vietinės kilmės čekistai, visų pirma žuvę kovose su partizanais arba vėlesniu, postalininiu laikotarpiu iškilę tarnyboje. Antra vertus, neišlikus duomenų arba jų neaptikus, neįtraukti kai kurie aukštesniosios grandies pareigūnai; neįrašyti taip pat MVD–MGB sistemos vidaus kariuomenės ir stribų formuočių viršininkai.

Partiškumas (priklausymas komunistų partijai) nurodytas tik vietinių darbuotojų; iš SSRS atvykusieji visi buvo partiečiai. Tautybė įrašyta tokia, kokią jie patys nurodydavo savo dokumentuose. Išsimokslinimas nurodytas civilinis, kuris ne visada sutapo su čekistiniu.

Svarbiausias šaltinis buvo LKP CK nomenklatūrai priklausiusių darbuotojų vardiniai sąrašai bei asmens bylos[1], jų tvirtinimo CK medžiaga (gyvenimo aprašymai, anketos, charakteristikos)[2], taip pat Lietuvos centriniame valstybės ir Ypatingajame archyvuose saugomi MVD–KGB, ypač jų kadrų skyrių, fondai[3], asmens bylos bei tarnybinės kortelės[4]; kaip pagalbinis šaltinis panaudoti sovietinių enciklopedijų straipsniai[5].

Ne apie visus saugumiečius pavyko surinkti visus reikalingus duomenis, dėl to esama spragų.

Liudas Truska

[1] Lietuvos visuomenės organizacijų archyvas, f. 1771, ap. 8, b. 296, 298; ap. 9, b. 426, 427; ap. 10, b. 531, 532; ap. 11, b. 440, 441; ap. 130, b. 48, 49, 76, 77, 97, 98, 121, 122; ap. 3, b. 227.

[2] Ibid., f. 1771, ap. 1, 2, 7, 8, 9, 10, 11, 51, 90, 112, 131.

[3] Lietuvos centrinis valstybės archyvas, f. R-756, R-759; Lietuvos ypatingasis archyvas, f. 142, ap. 1.

[4] Lietuvos ypatingasis archyvas, f. K-1, ap. 61; f. 4.

[5] *Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija*, t. 1–3, Vilnius, 1966–1971; *Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 1–4, Vilnius, 1985–1988.

Sutrumpinimai

aps. – apskritis
a/s – apskrities skyrius
BB – kovos su banditizmu valdyba, skyrius, poskyris
b-vė – bendrovė
GPU – Vyriausioji politinė valdyba (rus. *Glavnoje političeskoje upravlenije*)
gub. – gubernija
j. – jaunesnysis
KP – komunistų partija
kr. – kraštas
KŽS – Kontržvalgybos „Smerš" skyrius
LKJS – Lietuvos komunistinio jaunimo sąjunga
LKP – Lietuvos komunistų partija
m. – miestas
m-kla – mokykla
m/s – miesto skyrius
MOPR – Tarptautinė pagalbos revoliucionieriams teikimo organizacija (rus. *Meždunarodnaja organizacija pomošči revoliucioneram*)
MT – Ministrų Taryba
pab. – pabaigoje
pr. – pradžioje
r. – rajonas
RA – Raudonoji armija
r/s – rajono skyrius
spec. – specialusis, -ioji
sr. – sritis
UGB – Valstybės saugumo valdyba (rus. *Upravlenije gosudarstvennoj bezopasnosti*)
vid. – viduryje
vyr. – vyresnysis
vls. – valsčius
v/p – valsčiaus poskyris
v/s – valstybės saugumas
VSD – Valstybės saugumo departamentas

www.lgma.lt

ABRAMOVAS Viačeslavas Ivanovičius

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Čeliabinsko sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1945 06–1946 03 – LSSR NKGB Ukmergės a/s viršininkas;
1946 03–1946 09 – MGB BB skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 09 išsiųstas į MGB Čeliabinsko sr. valdybą.

ABRAMOVIČIUS Antonas Pavlovičius

Gimė 1908 m. Donecke. V/s papulkininkis, ukrainietis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi NKVD Maskvos aukštojoje m-kloje.
1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 07–1943 06 – Totorijos ASSR NKVD KŽS poskyrio viršininkas;
1943 06–1944 07 – Totorijos ASSR NKGB Tardymo skyriaus poskyrio viršininkas;
1944 07–1946 12 – LSSR NKGB Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 12 dėl žmonos suėmimo pašalintas iš MGB.

ABUKAUSKAS Jonas

Gimė 1914 m. Utenos aps. Milicijos majoras, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1937 m.

Iki 1940 06: nuo 1937 m. dalyvavo komunistinėje veikloje.
1940 07–1940 10 – Vyžuonų žemės reformos komisijos pirmininkas;
1940 11–1941 06 – LSSR NKVD Utenos aps. milicijos skyriaus politinis vadovas;
1941 07–1942 – NKVD Gorkio lagerio politinis vadovas; gamyklos darbininkas; RA 16-osios divizijos komendanto kuopos viršila;
1942–1944 07 – sovietinių partizanų būrio „Audra“ ypatingojo skyriaus viršininkas;
1944 07–1946 05 – LSSR NKVD Utenos a/s viršininko pavaduotojas;

1946 05–1949 03 – MVD Kupiškio a/s viršininko pavaduotojas;
1949 03–1950 08 – MVD Kupiškio a/s viršininkas;
1950 09–1953 07 – MGB Tauragės aps. milicijos viršininkas.
Po 1953 07 dirbo LSSR MVD sistemoje.

AFANASJEVAS Dmitrijus Fiodorovičius

Milicijos vyr. leitenantas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

1940–1941 06 – LSSR NKVD Švenčionių a/s operatyvinis įgaliotinis;
1941 07–1944 07 – NKVD Gorkio sr. milicijos operatyvinis įgaliotinis; NKVD Smolensko r/s viršininko pavaduotojas;
1944 07–1946 – LSSR NKVD Švenčionių a/s viršininko pavaduotojas.

AFONINAS Vladimiras Fiodorovičius

V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1928 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Sverdlovsko m-klos viršininkas.
1944 10–1946 – LSSR NKVD Vilniaus m-klos viršininkas.

AKIMOVAS-AFANASJEVAS Fiodoras Petrovičius

Gimė 1915 m. Simbirsko gub. V/s pulkininkas, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Saratovo sr. valdybos Tardymo skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas.
1944 08–1946 02 – LSSR NKGB Tardymo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1946 02–1946 07 – MGB Vilniaus m-klos dėstytojas;
1946 07–1948 04 –MGB A skyriaus poskyrio viršininkas;
1948 04–1950 05 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1950 05–1952 09 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1952 09–1953 07 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus viršininkas.
Iki 1976 02 dirbo LSSR KGB.

ALEKSANDROVAS Ivanas Michailovičius

Gimė 1904 m. Saratovo gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Novosibirsko sr. valdybos skyriaus viršininko pavaduotojas.
1944 08–1944 12 – LSSR NKGB Rokiškio a/s poskyrio viršininkas;
1944 12–1945 02 – NKGB Rokiškio a/s viršininkas;
1945 02–1945 08 – NKGB Vilniaus a/s viršininkas;
1945 08–1946 07 – MGB Alytaus a/s viršininkas;
1946 07–1946 12 – MGB Kauno a/s 2-ojo poskyrio viršininkas;
1946 12–1947 11 – MGB Kauno a/s Kontrolės ir paieškos poskyrio viršininkas.
1947 11 išsiųstas į Tiumenės sr.

ALEKSEJEVAS Aleksandras Dorofejevičius

Gimė 1908 m. V/s majoras, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

1944 10–1945 10 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 6-ojo poskyrio viršininkas;
1945 11–1946 12 – MGB Kauno m/s 4-ojo poskyrio viršininkas;
1946 12–1948 05 – MGB Kauno m/s Paieškos poskyrio viršininkas;
1948 05–1948 07 – rezerve;
1948 09–1949 05 – MGB Šiaulių a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininkas.
1949 05 atleistas iš MGB, „dėl neatitikimo".

ALEKSEJEVAS Ignatijus Porfirjevičius

Gimė 1904 m. Maskvos gub. V/s pulkininkas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Maskvos sr. Pavlo Posado skyriaus viršininkas.
1946 05–1946 08 – LSSR MGB Vilniaus a/s viršininkas;
1946 08–1948 01 – MGB Vilniaus a/s viršininko pavaduotojas;
1948 01–1948 06 – MGB Utenos a/s viršininko pavaduotojas.
1948 06 atleistas dėl sveikatos.

ALEKSEJEVAS Pavelas Vasiljevičius

Milicijos kapitonas, totorius, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Taganrogo (Rostovo sr.) milicijos viršininko pavaduotojas.
1944 11–1945 07 – LSSR NKVD Trakų a/s milicijos kriminalinės paieškos viršininkas;
1945 07–1947 03 – MVD Trakų a/s viršininko pavaduotojas.
1947 03 atleistas dėl prasto darbo ir girtavimo.

ALEKSEJEVAS Valerijanas Fiodorovičius

Gimė 1914 m. Kursko gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Anžero Sudženska m. (Kemerovo sr.) skyriaus viršininkas.
1945 06–1948 08 – LSSR MGB Kauno a/s viršininkas;
1948 08–1950 07 – MGB Lazdijų a/s viršininkas;
1950 07–1952 11 – MGB Klaipėdos sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
1953 04 išsiųstas į MVD Penzos sr. valdybą.

ALIŠAUSKAS Juozas

Lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1945 m.

Iki 1940 06 – Lietuvos karo aviacijos fotomechanikas.
1940 07–1941 06 – LSSR NKVD Kauno a/s operatyvinis įgaliotinis;
1941 07–1941 11 – NKVD Gorkio spec. lageryje;
1942–1944 07 – tarnavo RA 16-ojoje divizijoje;
1944 07–1946 – LSSR NKVD Milicijos valdybos Operatyvinio skyriaus viršininko pavaduotojas.

ALTGOLCAS Aleksandras Jakovlevičius

Milicijos kapitonas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Gorkio sr. milicijos valdybos viršininkas.
1940 08 pab. – LSSR NKVD Milicijos valdybos laikinasis viršininkas;
1940 09–1941 01 – LSSR NKVD Milicijos valdybos viršininko pavaduotojas.
1941 01 23 atšauktas į SSRS NKVD.

AMIRIANAS Azatas

Gimė 1911 m. Kapitonas, armėnas, aukštasis išsimokslinimas.

1945 11–1948 10 – LSSR MVD Pataisos darbų kolonijų skyriaus viršininko pavaduotojas.

ANANJEVAS Michailas Iljičius

Gimė 1910 m. V/s majoras. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

1946–1947 04 – LSSR MVD Kupiškio a/s BB poskyrio viršininkas;
1947 04–1947 07 – MGB Kupiškio a/s viršininko pavaduotojas.
1947 07 perkeltas į MGB Lietuvos geležinkelių transporto skyrių.

ANOCHINAS Nikolajus Aleksandrovičius

V/s vyr. leitenantas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Stalingrado sr. valdybos darbuotojas.
1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos Ekonomikos skyriaus viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Ukmergės aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

ANTONOVAS Aleksandras Antonovičius

Gimė 1918 m. Novgorodo gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Leningrado fronto kariuomenės KŽS viršininkas.
1946 04–1946 10 – LSSR MVD Prienų a/s BB poskyrio viršininkas;
1946 10–1947 04 – MVD Kaišiadorių a/s BB poskyrio viršininkas;
1947 04–1948 12 – MGB Kaišiadorių a/s viršininko pavaduotojas;
1948 12–1950 03 – MGB Marijampolės a/s viršininko pavaduotojas.
1950 03 atleistas iš MGB ir patrauktas baudžiamojon atsakomybėn.

ARMANAVIČIUS Petras

Gimė 1913 m. Trakų aps. Vyr. leitenantas, lietuvis.

1949 01–1950 10 – LSSR MVD Vilkijos a/s viršininkas;
1950 10–1952 08 – MVD 4-osios pataisos darbų kolonijos viršininkas;
1952 08–1953 05 – MVD Klaipėdos sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
Po 1953 05 dirbo LSSR MVD.

ARTIOMOVAS Ivanas Afanasjevičius

Gimė 1907 m. Maskvos gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Turkmėnijos SSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas (1941–1944), NKVD Nikopolio m. (Dnepropetrovsko sr.) skyriaus viršininkas (1944–1946).
1946 07–1946 09 – LSSR MVD Kadrų skyriaus viršininkas;
1946 10–1948 – MVD Klaipėdos m/s viršininko padėjėjas;
1948–1950 07 – MVD Klaipėdos a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 04 – MVD Klaipėdos sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
1952 11 išsiųstas į SSRS MVD Kadrų valdybą.

ARTOMONOVAS Vladimiras Petrovičius

Milicijos kapitonas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Ivanovo sr. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1944 12–1946 05 – LSSR NKVD Utenos a/s BB poskyrio viršininkas;
1946 05–1948 12 – MVD Utenos a/s viršininko pavaduotojas;
1949 01–1950 07 – MVD Širvintų a/s viršininkas;
1950 09–1952 02 – LSSR milicijos valdybos poskyrio viršininkas;
1952 02–1952 11 – MGB Kėdainių r/s viršininko pavaduotojas.

BABIČIUS Parfentijus Lukjanovičius

Gimė 1913 m. Vinicos gub. V/s papulkininkis, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Pabaltijo karinės apygardos Ypatingojo skyriaus operatyvinio įgaliotinio padėjėjas.
1941 04–1941 06 – LSSR NKVD Telšių a/s operatyvinis įgaliotinis;
1945 09–1946 08 – MGB Smolensko sr. valdybos poskyrio viršininkas;
1946 08–1946 11 – LSSR MGB operatyvinio įgaliotinio padėjėjas;
1946 12–1948 07 – MGB 5-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1948 07–1949 06 – MGB Vilniaus m/s viršininko pavaduotojas;
1949 06–1950 07 – MGB Šiaulių a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 09 – MGB Šiaulių r/s viršininkas;
1951 11–1952 01 – MGB Varėnos r/s viršininko pavaduotojas;
1952 01–1953 07 – MGB Vilniaus sr. valdybos 5-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Jaroslavlio sr. valdybą.

BABINCEVAS Vasilijus Makarovičius

Gimė 1912 m. Viatkos gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Kirovo sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1945 12–1946 04 – LSSR NKGB 2-ojo (miestų) skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1946 04–1948 08 – MGB 5-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1948 08–1950 08 – MGB partijos komiteto sekretoriaus pavaduotojas;
1950 08–1952 09 – MGB Ypatingosios inspekcijos viršininko padėjėjas;
1952 09–1953 02 – MGB Ypatingosios inspekcijos viršininko pavaduotojas;
1953 02–1953 05 – MGB Ypatingosios inspekcijos viršininkas.
Iki 1964 m. dirbo LSSR MVD–KGB.

BABKINAS Grigorijus Ivanovičius

Gimė 1902 m. Vologdos gub. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1928 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Komijos ASSR NKVD Lagerių valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.

1945 02–1946 04 – LSSR NKVD Tardymo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1946 04–1947 04 – MVD BB valdybos 1-ojo poskyrio viršininkas;
1947 04–1948 01 – MGB Tardymo dalies 1-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1948 01–1949 06 – MGB Vilniaus m/s poskyrio viršininkas;
1949 06–1950 07 – MGB Administracijos ir ūkio skyriaus viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 07 – MGB Klaipėdos sr. valdybos Administracijos ir ūkio skyriaus viršininkas.
1953 09 atleistas dėl sveikatos.

BABSKIS Aleksandras Filipovičius

V/s vyr. leitenantas, rusas.
1940 08 – VSD Kadrų skyriaus viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD ypatingasis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – LSSR NKGB Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas ir Ypatingosios inspekcijos viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Telšių aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

BABSKIS Piotras Grigorjevičius

Gimė 1908 m. Nikolajevo gub. V/s majoras, ukrainietis, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD kariuomenės karininkas.
1946 06–1947 03 – LSSR MVD BB valdybos 2-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1950 07 – MGB 2N valdybos sekretoriato viršininkas;
1950 07–1952 08 – MGB Šiaulių sr. valdybos sekretoriato viršininkas.
1952 08 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

BAGNO Nikolajus Jemeljanovičius

Gimė 1906 m. Dnepropetrovsko gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1928 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Feodosijos m/s (Krymo sr.) viršininko pavaduotojas.
1947 05–1948 01 – LSSR MGB Kauno m/s viršininko pavaduotojas;
1948 01–1950 07 – MGB Šiaulių a/s viršininkas;
1950 07–1951 11 – MGB Šiaulių sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas.
1951 11 išsiųstas į MGB Oriolo sr. valdybą.

BAIBIKOVAS Ivanas Nikolajevičius

Gimė 1903 m. Nikolajevo sr. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Uralo karinės apygardos KŽS viršininko pavaduotojas.
1947 04–1949 05 – LSSR MGB Šakių a/s viršininko pavaduotojas;
1949 05–1950 07 – MGB Anykščių a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 06 – MGB Troškūnų r/s viršininkas;
1951 06–1952 05 – MGB Šiaulių sr. valdybos Administracijos ir ūkio poskyrio viršininkas;
1952 05–1953 07 – MGB Šiaulių sr. valdybos 5-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas.
1953 08 atleistas dėl etatų mažinimo.

BAISIJEVAS Ramazanas Umetovičius

Gimė 1916 m. Kabardoje-Balkarijoje. V/s majoras, kabardinas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – 22-osios šaulių divizijos KŽS viršininko pavaduotojas.
1946 04–1947 02 – LSSR MVD Kėdainių a/s viršininko pavaduotojas kovai su banditizmu;
1947 02–1947 11 – MGB Kėdainių a/s viršininko pavaduotojas;
1947 11–1949 06 – MGB Plungės a/s viršininko pavaduotojas;
1949 06–1952 08 – MGB Rietavo r/s viršininkas;
1952 09–1952 11 – MGB Biržų r/s viršininkas;

1952 11–1953 07 – MGB Kelmės r/s viršininkas.
1953 07 išsiųstas į Kabardos-Balkarijos MVD.
Lietuvoje 441 dieną dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

BAKULINAS Ivanas Grigorjevičius

V/s kapitonas.

1941 04–06 – LSSR NKGB Žvalgybos skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo respublikinio štabo narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

BAKUTIS Lionginas

Gimė 1920 m. Zarasų aps. V/s papulkininkis, lietuvis. nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1942 m.

1940–1941 06 – LKJS Antazavės vls. (Zarasų aps.) komiteto sekretorius;
1941 pab.–1942 – Maskvos specialiosios karo mokyklos kursantas;
1942–1944 07 – sovietinių partizanų būrio „Audra“ ypatingojo skyriaus viršininko pavaduotojas; LKJS Utenos aps. pogrindinio komiteto sekretorius;
1944 07–1946 – LKJS Utenos aps. komiteto sekretorius;
1946–1947 – mokėsi respublikinėje partinėje m-kloje;
1947–1949 – LKP Utenos aps. komiteto sekretorius;
1949 02–1950 07 – LSSR MGB Utenos a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 05 – MGB Molėtų r/s viršininkas.
Iki 1967 01 dirbo LSSR MVD–KGB.

BALAMUTENKA Andrejus

V/s j. leitenantas, ukrainietis.

1940 07 pab.–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Panevėžio apygardos valdybos darbuotojas;
1940 09–1940 10 – LSSR NKVD Panevėžio a/s vyr. tardytojas;
1940 11–1941 03 – NKVD Šakių a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – LSSR NKGB Šakių a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Šakių aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

BALIULIS Bronius

Gimė 1921 m. Zarasų aps. V/s vyr. leitenantas (1951), lietuvis.

1940 08–1941 06 – sovietinės administracijos darbuotojas;
1942 01–1944 06 – tarnavo RA;
1944 06–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinių čekistinių kursų Pavlo Posade kursantas;
1944 08–1945 02 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus žvalgas;
1945 02–1946 08 – NKGB Operatyvinio skyriaus žvalgas;
1946 09–1947 03 – MGB Zarasų a/s operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1948 09 – MGB Salako v/p viršininkas;
1948 10–1950 04 – MGB Zarasų a/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 04–1950 07 – MGB Zarasų a/s 2N poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 10 – MGB Zarasų r/s viršininko pavaduotojas;
1951 10–1953 04 – MGB Dusetų r/s viršininkas.
Iki 1966 08 dirbo LSSR MVD–KGB.

BALSYS Benediktas

Gimė 1908 m. Rygoje. Kapitonas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1925 m.

Iki 1940 06: nuo 1924 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; baustas administracine tvarka.
1940 07–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Šiaulių apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 06 – LSSR NKVD Mažeikių a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Mažeikių aps. operatyvinio trejeto narys;
1942–1944 07 – RA 16-osios divizijos j. vadas;
1944 07–1944 12 – LSSR NKVD Marijampolės a/s viršininkas;
1945 01–1945 05 – NKVD BB skyriaus viršininko padėjėjas;
1945 05–1948 08 – MVD Plungės v/s viršininkas;
1948 09–1949 01 – mokėsi MVD Vilniaus karininkų m-kloje;
1949 01–1950 07 – MVD Rietavo a/s viršininkas;
1950 07–1953 05 – MVD Klaipėdos sr. valdybos Vyriausybinio ryšio poskyrio viršininkas.
Iki 1968 m. dirbo LSSR MVD.

BANAITIS Vladas

Gimė 1899 m. Radviliškio vls. Lietuvis, vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1927 m.

Iki 1940 06: nuo 1927 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; 1939–1940 m. kalėjo Dimitravo priverčiamojo darbo stovykloje.
1940 06 20–1940 08 – VSD Agentūros skyriaus viršininko pavaduotojas;
1940 09–1941 06 – LSSR komunalinio ūkio liaudies komisaro pavaduotojas.
Po karo – partinis, sovietinis darbuotojas.

BANDUROVSKIS Charitonas Jefimovičius

Gimė 1900 m. Kijevo gub. V/s papulkininkis, ukrainietis, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1924 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Taganrogo m/s (Rostovo sr.) poskyrio viršininkas.
1945 01–1946 01 – LSSR NKVD Marijampolės a/s viršininkas;
1946 01–1946 04 – NKVD Šiaulių a/s BB poskyrio viršininkas;
1946 04–1947 04 – NKVD Šiaulių a/s BB poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1947 12 – MGB Šiaulių a/s viršininko pavaduotojas;
1947 12–1949 08 – MGB Kuršėnų a/s viršininkas;
1949 10–1949 12 – MGB Vilkijos a/s viršininko pavaduotojas;
1949 12–1950 07 – MGB Šiaulių a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 05 – MGB Panemunės r/s viršininkas;
1951 05–1951 12 – MGB Žiežmarių r/s viršininko pavaduotojas.
1951 11 atleistas dėl sveikatos.

BANKAUSKAS Jonas

Gimė 1913 m. Babtų vls. Leitenantas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1943 m.

Iki 1940 06 – statybų darbininkas Kaune.
1940 07–1941 06 – milicininkas Kaune;
1942–1944 07 – RA 16-osios divizijos skyriaus vadas;
1944 07–1945 – LSSR NKVD Šiaulių a/s BB poskyrio operatyvinio įgaliotinio padėjėjas;
1945–1946 – NKVD Kuršėnų v/s (Šiaulių aps.) viršininkas;
1946–1947 – mokėsi SSRS MVD aukštojoje karininkų m-kloje;
1947 08–1948 07 – MVD Jonavos v/s viršininkas;

1948 07–1950 07 – MGB Kuršėnų a/s 2N poskyrio viršininkas, Kuršėnų a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 03 – MGB Akmenės r/s viršininko pavaduotojas;
1951 03–1952 01 – MGB Užvenčio r/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1952 01–1952 07 – MGB Pakruojo r/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1952 07–1953 07 – MGB Pakruojo r/s vyr. operatyvinis įgaliotinis.
Iki 1954 04 dirbo LSSR MVD.

BARANAUSKAS Boleslovas

Gimė 1902 m. Ukmergės aps. Lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1921 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą daugiau kaip 11 metų kalėjo.
1940 06 25–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Šiaulių apygardos viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas;
1941 04–1941 12 – LSSR valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotojas;
1942 01–1942 03 – spec. komandiruotė Frunzėje (Kirgizija);
1942 03–1942 12 – mokėsi SSRS NKVD Maskvos aukštojoje m-kloje;
1942 12–1943 07 – sovietinių Lietuvos partizanų štabo viršininko padėjėjas;
1943 07–1944 08 – sovietinių Lietuvos partizanų štabo žvalgymo skyriaus viršininkas.
Po karo – partinis, sovietinis darbuotojas.

BARBAŠINAS Georgijus Aleksandrovičius

Gimė 1907 m. Voronežo gub. V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Tambovo sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1944 08–1945 05 – LSSR NKGB Panevėžio a/s viršininkas;
1945 08–1946 07 – NKGB Tauragės a/s viršininko pavaduotojas;
1946 12–1948 08 – MGB Kauno m. skyriaus O poskyrio viršininko pavaduotojas;
1948 08–1950 07 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos 5-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1950 12 – MGB Kauno sr. valdybos 5-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 12–1951 04 – LSSR MGB 2N skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1951 04–1951 06 – MGB Kauno sr. valdybos 2N skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1951 06–1953 07 – MGB Vilijampolės r/s viršininko pavaduotojas.
1953 08 išsiųstas į MVD Tiumenės sr. valdybą.

BARONAS Vladas

1940 06 20–1940 08 – VSD Agentūros skyriaus darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 2-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas.
1941 07 pab. – kartu su A. Milvydo žvalgybine grupe atvyko iš užfrontės į Kauną, kur buvo suimtas ir sušaudytas.

BARTAŠIŪNAS Josifas (Juozas)

Gimė 1895 m. Šiaulių aps. V/s generolas majoras, lietuvis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1918 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Baltarusijos SSR GPU, NKVD darbuotojas (iki 1938), Baltarusijos SSR miškų liaudies komisariato Kadrų skyriaus ir Mokymo įstaigų valdybos viršininkas (1938–1940 05), Ypatingosios Pabaltijo karinės apygardos Politinės valdybos skyriaus viršininkas (1940 05–09).
1940 10–1941 09 – RA 29-ojo šaulių korpuso ypatingojo skyriaus viršininkas;
1941 pab.–1944 03 – RA 16-osios divizijos KŽS viršininkas;
1944 04–1953 04 – LSSR vidaus reikalų ministras.
1953 04 išleistas į pensiją.

BARTKEVIČIUS Jonas

Gimė 1909 m. Kaune. Lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1933 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 5 metus (1935 05–1940 06) kalėjo.
1940 06 pab.–1940 08 – VSD darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKVD Vilkaviškio a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Vilkaviškio aps. operatyvinio trejeto narys;
1941 10–1942 05 – lagerio punkto Krasnojarsko kr. viršininkas;
1942 07–1945 – RA 16-osios divizijos karys.
Po karo – sovietinis darbuotojas.

BASOVAS Georgijus Ivanovičius

Ukrainietis, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Leningrado valdybos viršininko pavaduotojas.
1947 01–1948 04 – LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas.
1948 04 atšauktas į SSRS MGB.

BAŽENOVAS Ivanas Nikolajevičius

Gimė 1900 m. Milicijos majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas

1945 05–1948 07 – LSSR MVD Civilinės metrikacijos skyriaus viršininkas.

BELIAJEVAS Michailas Matvejevičius

Gimė 1904 m. Tverės gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Uralo karinės apygardos KŽS viršininkas.
1947 04–1950 07 – LSSR MGB Tauragės a/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1950 07–1953 05 – MGB Švenčionių r/s viršininkas.
1953 05 išleistas į pensiją.
Lietuvoje 319 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

BELOVAS Nikolajus Vasiljevičius

V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Saratovo sr. milicijos valdybos Ypatingosios inspekcijos viršininkas.
1940–1941 06 – LSSR NKVD Milicijos valdybos Ypatingosios inspekcijos viršininkas;
1941 07–1944 02 – NKVD Saratovo sr. valdybos vyr. tardytojas;

1944 02–1946 04 – LSSR NKVD Ypatingosios inspekcijos viršininkas ir Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas;
1946 04–1948 02 – MVD partijos komiteto sekretorius.
1948 04 išsiųstas į MVD Saratovo sr. valdybą.

BELOVAS Vladimiras Ivanovičius

Gimė 1910 m. Ivanovo gub. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD–NKGB Kinešmos m/s (Ivanovo sr.) viršininkas.
1944 07–1944 09 – LSSR NKGB Kauno m/s viršininko pavaduotojas;
1944 10–1945 09 – NKGB 2-ojo (miestų) skyriaus 7-ojo poskyrio viršininkas;
1945 10–1946 12 – NKGB 2-ojo (miestų) skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1946 12–1950 08 – NKGB 2-ojo (miestų) skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1950 08–1953 06 – MGB Vilniaus sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1953 06 išsiųstas į MVD Kalinino sr. valdybą.

BELOVAS Vladimiras Vasiljevičius

V/s j. leitenantas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Tardymo dalies tardytojas;
1941 04 – NKGB Tardymo dalies tardytojas;
1941 05–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos Slaptojo politinio skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Vilniaus m. ir aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

BEREZINAS Piotras Michailovičius

Milicijos majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1928 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Kalinino sr. valdybos Milicijos poskyrio viršininkas.
1940 09–1941 06 – LSSR NKVD Kretingos a/s milicijos viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Kretingos aps. operatyvinio trejeto narys;
1942–1944 07 – NKVD Tulos m. r/s viršininkas;
1944 07–1948 08 – LSSR MVD Švenčionių a/s viršininkas.
1948 08 atleistas kaip nesusidorojęs su pareigomis.

BEREZINAS Stepanas Ivanovičius

Gimė 1906 m. V/s majoras, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

1947 04–1949 01 – LSSR MGB Kupiškio a/s viršininkas.
1949 02 išsiųstas į MGB Jaroslavlio sr. valdybą.

BERKOVIČIUS Levas Lazarevičius

Gimė 1908 m. Baltarusijoje. V/s papulkininkis, žydas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Čeliabinsko sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1946 03–1946 12 – LSSR MGB Kauno m/s 1-ojo poskyrio viršininkas;
1946 12–1947 04 – MGB Kauno m/s Kovos su nacionalistiniu pogrindžiu poskyrio viršininkas;
1947 04–1948 08 – MGB Kauno m/s 2N poskyrio viršininkas;
1948 08–1949 07– MGB Kauno valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas;
1949 07–1950 01 – MGB Vilniaus m/s viršininko pavaduotojas;
1950 01–1950 07 – MGB 5-ojo skyriaus 5-ojo poskyrio viršininkas;
1950 07–1950 11 – MGB Vilniaus sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1950 11 atleistas „dėl neatitikimo“.

BEZRUKOVAS Fiodoras Fiodorovičius

V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1921 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Jeisko m/s (Krasnodaro kr.) viršininkas.
1945 07–1946 04 – LSSR NKVD Kėdainių a/s viršininkas.
1946 04 atleistas kaip „neįstengęs sutriuškinti banditų formuočių“.

BIDINSKIS Michailas Grigorjevičius

Gimė 1900 m. Kijeve. V/s kapitonas, žydas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Kijevo sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1946 01–1946 12 – LSSR MGB Administracijos ir ūkio skyriaus viršininkas;
1946 12–1947 04 – MGB A skyriaus viršininko pavaduotojas.
1947 04 išsiųstas į SSRS MGB.

BYKOVAS Davidas Romanovičius

V/s majoras.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD Vyriausiosios saugumo valdybos skyriaus viršininkas.
1940 06 pab.–1940 07 – VSD vadovų konsultantas;
1940 08–1941 03 – NKVD Vilniaus m. valdybos viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – LSSR valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo respublikinio štabo viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

BLINOVAS Trofimas Borisovičius

1940 08–1940 09 – LSSR NKVD Biržų a/s operatyvinis įgaliotinis;
1940 10–1941 03 – NKVD Valstybės saugumo valdybos operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKVD Švenčionių a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Švenčionių aps. operatyvinio trejeto narys;
1944 08–1945 05 – NKVD Mažeikių a/s viršininkas;
1945 05 – NKVD Keturvalakių–Kalvarijos v/p (Marijampolės aps.) viršininkas.

BLOCHAS Gilelis

Gimė 1908 m. Varėnoje. V/s majoras, žydas, vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1927 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1932–1937 ir 1939–1940 m. kalėjo.
1940 06 20–1940 08 – VSD Agentūros skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Ekonomikos skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus 4-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1941 07–1942 04 – NKVD Kuibyševo sr. valdybos darbuotojas;
1942 04–1943 02 – mokėsi NKVD aukštojoje m-kloje;
1943 02–1944 03 – NKVD Ivanovo ir Smolensko sr. valdybų darbuotojas;
1944 03–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade 2-ojo skyriaus Operatyvinio poskyrio viršininko pavaduotojas;
1944 08–1946 12 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus Operatyvinio poskyrio viršininko pavaduotojas;
1946 12–1953 07 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas, poskyrio viršininkas.
Iki 1961 12 dirbo LSSR MVD–KGB.

BODROVAS Nikolajus Aleksandrovičius

Gimė 1908 m. Vladimiro gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD kariuomenės KŽS Kazanės skyriaus viršininko pavaduotojas.
1944 10–1945 04 – LSSR NKVD Ukmergės a/s viršininkas;
1945 04–1947 04 – NKVD BB valdybos 1-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1947 04–1950 07 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1950 07–1953 07 – MGB Vilniaus sr. valdybos 2N skyriaus viršininko pavaduotojas.
Iki 1960 05 dirbo LSSR MVD–KGB.

BOGATOVAS Afanasijus Semionovičius

V/s leitenantas.

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09 –1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos 3-iojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos KŽS viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Vilniaus m. ir aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

BOGDANOVAS Jonas Makarovičius

Gimė 1918 m. Maskvoje. Rusas. LKP narys nuo 1936 m.

Iki 1940 06: nuo 1934 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; baustas administracine tvarka.
1940 08 – VSD darbuotojas;
1940 09–1941 03 – NKVD Valstybės saugumo valdybos Ekonomikos skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKGB Tardymo dalies tardytojas.
Po karo – partinis, sovietinis darbuotojas.

BOGODUCHAS Michailas Pavlovičius

V/s seržantas.

1941 01–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKGB KŽS 3-iojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Marijampolės aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

BOGOMOLOVAS Vasilijus Vasiljevičius

Gimė 1911 m. Baškirijoje. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Soročinsko r/s (Čkalovo sr.) viršininkas.

1944 07–1946 08 – LSSR NKVD Panevėžio a/s viršininkas;
1946 08–1947 04 – NKVD Rokiškio a/s viršininkas;
1947 04–1947 08 – MGB Biržų a/s viršininkas;
1947 08–1949 09 – MGB Alytaus a/s viršininko pavaduotojas;
1949 09–1951 06 – MGB Alytaus a/s viršininkas;
1951 06–1953 05 – LSSR milicijos valdybos Operatyvinio skyriaus viršininko pavaduotojas.

Iki 1956 07 dirbo LSSR MVD.

„Moka organizuoti agentūrinę-operatyvinę veiklą, atskleisti ir likviduoti banditų formuotes. Jam tiesiogiai vadovaujant įvykdyta ne viena čekistinė-karinė operacija ir likviduota keletas banditų grupių bei kt. kontrrevoliucinių grupuočių" (iš J. Bartašiūno 1945 06 03 pasirašytos charakteristikos).

BOLDIUSOVAS Viktoras Fiodorovičius

Gimė 1911 m. Saratove. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Astrachanės sr. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.

1946 03–1947 04 – LSSR NKVD Alytaus a/s BB poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1950 07 – MGB Alytaus a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 04 – MGB Vilijampolės r/s viršininkas.

1953 08 išsiųstas į MVD Astrachanės sr. valdybą.

BONDAREVAS Ivanas Petrovičius

Gimė 1917 m. Velikije Lukuose. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Riazanės sr. valdybos poskyrio viršininkas.

1947 12–1949 01 – LSSR MGB 2-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1949 01–1949 11 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1949 11–1950 07 – MGB Kaišiadorių a/s viršininko pavaduotojas;

1950 07–1951 07 – MGB Ignalinos r/s viršininkas;
1951 08–1952 11 – MGB Eišiškių r/s viršininkas;
1953 01–1953 07 – MGB 5-ojo skyriaus 6-ojo poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1953 08 išsiųstas į MVD Primorės kr. valdybą.

BORKYS Viktoras

Gimė 1908 m. Vilkaviškio aps. Lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1933 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1934 m. nuteistas 8 metus kalėti.
1940 07–1940 12 – LKP Pilviškių vls. (Vilkaviškio aps.) organizacijos sekretorius;
1940 12–1941 03 – LSSR NKVD UGB darbuotojas;
1941 04–1941 06 – NKVD Vilkaviškio a/s viršininko pavaduotojas.
1941 06 pab. nužudytas sukilėlių.

BORODINSKAS Alfonsas

Gimė 1901 m. Pasvalio vls. Lietuvis. LKP narys nuo 1935 m.

Iki 1940 06: 1940 04 už komunistinę veiklą išsiųstas į Pabradės priverčiamojo darbo stovyklą.
1940 08–1941 06 – LSSR NKVD Kalėjimų skyriaus viršininkas.
1943 m. žuvo fronte.

BOROVKOVAS Michailas Semionovičius

Rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Vologdos sr. valdybos 1-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1944 07–1945 07 – LSSR NKVD 1-ojo spec. skyriaus viršininkas.
1945 07 atšauktas į SSRS NKVD.

BREIVA Jonas

Gimė 1919 m. Radviliškyje. V/s vyr. leitenantas (nuo 1957 m. majoras), lietuvis, vidurinis išsimokslinimas,

Iki 1943 12 tarnavo SSRS NKVD kariuomenėje.
1943 12–1944 04 – NKGB kursų Pabaltijo respublikoms Pavlo Posade kursantas;
1944 04–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade vyr. technikas;

1944 08–1945 03 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1945 03–1947 03 – NKGB B skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1949 06 – MGB B skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1949 07–1953 05 – MGB B skyriaus viršininko pavaduotojas.
Iki 1970 08 dirbo LSSR MVD–KGB.

BRENERIS Moisiejus

Gimė 1909 m. Utenoje. Žydas.
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Utenos a/s operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – LSSR NKGB Tardymo skyriaus tardytojas;
1948 – LSSR MGB Tardymo skyriaus tardytojas.

BRIAČNEVAS Fiodoras Ivanovičius

Gimė 1909 m. Novgorodo gub. V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1948 m.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi SSRS MGB aukštojoje m-kloje.
1950 06–1952 03 – LSSR MGB Biržų r/s viršininkas;
1952 03–1953 07 – MGB Kaišiadorių r/s viršininko pavaduotojas.
1953 07 išsiųstas į Turkmėnijos SSR MVD.

BRUJEVIČIUS Olegas Grigorjevičius

Gimė 1904 m. Maskvoje. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1922 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Vinicos sr. valdybos (Ukraina) BB skyriaus viršininkas.
1946 05–1947 04 – LSSR MVD BB valdybos 1-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1947 05–1952 09 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1952 09–1953 07 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1953 09 išleistas į pensiją.

BULDYGINAS Georgijus Michailovičius

Gimė 1910 m. Oriolo gub. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Maskvos Butyrkų kalėjimo garažo viršininkas.
1941 04–1941 06 – LSSR NKVD Kalėjimų skyriaus vyr. inspektorius;

1941 07–1944 07 – dirbo įvairiuose SSRS kalėjimuose;
1944 07–1945 04 – LSSR NKVD 2-ojo kalėjimo viršininkas;
1945 04–1948 05 – NKVD Panevėžio kalėjimo viršininkas;
1948 05–1950 02 – NKVD Kauno kalėjimo viršininkas;
1950 02–1954 04 – NKVD Vilniaus kalėjimo viršininko padėjėjas.

BURAVCEVAS Matvejus Sergejevičius

Gimė 1902 m. Riazanės gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD kariuomenės Lenkijoje štabo 3-iojo skyriaus viršininkas.
1946 12–1949 09 – LSSR MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus viršininkas;
1949 09–1950 06 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 07 – MGB Vilniaus sr. valdybos sekretoriato viršininkas.
1954 01 atleistas dėl sveikatos.

BURYLINAS Borisas Georgijevičius

Gimė 1902 m. V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1920 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Dagestano ASSR NKVD BB skyriaus viršininkas (1941–1943). Ukrainos SSR NKVD BB skyriaus viršininko pavaduotojas (1943–1945).
1945 06–1946 03 – LSSR NKVD BB skyriaus viršininkas;
1946 03–1947 02 – NKVD BB valdybos viršininko pavaduotojas;
1947 03–1947 07 – MVD rezerve;
1947 08–<...> – MVD Kauno valdybos viršininko pavaduotojas milicijai.

BURJANAS Timofejus Ustinovičius

Gimė 1912 m. Poltavos gub. V/s majoras, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Pabaltijo fronto KŽS poskyrio viršininkas.
1946 04–1946 11 – LSSR MVD Šilutės a/s BB poskyrio viršininko pavaduotojas;
1946 11–1947 04 – MVD Šilutės v/p viršininkas;
1947 04–1949 10 – MGB Šilutės a/s Tardymo poskyrio viršininkas;
1949 10–1952 09 – MGB Tardymo dalies 3-iojo skyriaus vyr. tardytojas;
1952 09–1953 06 – MGB A skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas.
Iki 1959 06 dirbo LSSR MVD–KGB.

BUROVENKOVAS Piotras Grigorjevičius

Milicijos vyr. leitenantas.

1941 04–1941 06 – LSSR NKVD Alytaus a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Alytaus aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

BUŠKOVAS Sergejus Andrejevičius

Gimė 1906 m. Ufoje. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Udmurtijos ASSR MGB valdybos viršininkas.
1946 04–1950 07 – LSSR MGB Švenčionių a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 01 – MGB Pabradės r/s viršininkas;
1951 01–1952 09 – MGB Vilniaus sr. valdybos A skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1952 09–1953 07 – MGB Vilniaus sr. valdybos A skyriaus 4-ojo poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1954 05 išleistas į pensiją.

BUTOVAS Sergejus Jefimovičius

Gimė 1918 m. Irkutsko gub. V/s kapitonas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD pasienio kariuomenės Budapešte (1944 08–1945 07) ir Vienoje (1945 07–1946 04) viršininko padėjėjas.
1946 04–1946 06 – LSSR MVD kariuomenės 285-ojo šaulių pulko žvalgas;
1946 06–1946 08 – MVD Rokiškio v/p vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1946 08–1947 04 – MVD Panemunėlio v/p (Rokiškio aps.) viršininkas;
1947 04–1948 04 – MGB Rokiškio v/p viršininkas;
1948 04–1950 07 – MGB Rokiškio a/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 02 – MGB Pasvalio r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1952 02–1953 07 – LSSR MGB 2N valdybos įvairių poskyrių viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Čitos sr. valdybą.
Lietuvoje 918 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

CARAPKINAS Sergejus Vasiljevičius

Gimė 1908 m. Maskvos gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Maskvos m. 2-osios valdybos vyr. žvalgas.
1945 03–1946 04 – LSSR NKGB Kauno m/s Tardymo poskyrio viršininkas;
1946 04–1948 08 – NKGB Kauno m/s Tardymo poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1948 08–1950 07 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos 5-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1950 07–1952 02 – MGB Kauno sr. valdybos 7-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1952 02–1953 07 – MGB Kauno sr. valdybos 7-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
Iki 1959 10 dirbo LSSR MVD–KGB.
Lietuvoje 1 metus ir 18 dienų tiesiogiai dalyvavo kovoje su partizanais.

CARENKA Vasilijus Fiodorovičius

Gimė 1904 m. Sumuose (Ukraina). V/s papulkininkis, ukrainietis, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 84-ojo šaulių korpuso KŽS viršininko pavaduotojas.
1946 04–1947 04 – LSSR MVD Švenčionių a/s BB poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1950 07 – MGB Švenčionių a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 09 – MGB Švenčionėlių r/s viršininkas;
1951 10–1952 11 – MGB Anykščių r/s viršininko pavaduotojas;
1952 11–1953 05 – MGB Eišiškių r/s viršininkas.
1954 04 išleistas į atsargą.
Lietuvoje 849 dienas tiesiogiai dalyvavo kovoje su partizanais.

CARKOVAS Ivanas Dmitrijevičius

Gimė 1902 m. Tverės gub. V/s pulkininkas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1924 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Smolensko karinės apygardos Kontržvalgybos valdybos skyriaus viršininkas.
1946 07–1950 07 – LSSR MGB Raseinių a/s viršininkas.
1950 07 išsiųstas į SSRS MGB.

„Jo darbo Raseinių apskrityje laikotarpiu suduotas stiprus smūgis nacionalistiniam pogrindžiui ir jo ginkluotoms gaujoms. <...> 1947 m. Jurbarko valsčiuje

sutriuškinta Povilaičio brigada. 1948 m. sausį sutriuškintas Čeponio brigados štabas, nukautas Čeponis ir jo padėjėjai, paimta „Kęstučio" apygardos spaustuvė. Vėliau sutriuškinta Raseinių valsčiuje veikusi Venclausko gauja. Be to, 1947–1948 m. susektos ir likviduotos Betygalos, Girkalnio, Raseinių, Šimkaičių bei Nemakščių valsčių pogrindinės OS organizacijos" (iš LKP Raseinių aps. komiteto 1948 06 15 charakteristikos).

CHALIAVINAS Aleksejus Aleksandrovičius

Gimė 1904 m. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS MVD Vyriausiosios kovos su banditizmu valdybos 4-ojo skyriaus poskyrio viršininkas.

1946 12–1950 03 – LSSR MVD Vilkaviškio a/s viršininkas;

1950 03–1953 – MVD sekretoriato viršininkas.

CHARČENKA Stepanas Makarovičius

Gimė 1904 m. V/s papulkininkis, ukrainietis. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Stalingrado sr. valdybos KŽS poskyrio viršininkas.

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;

1940 09 –1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos 1-ojo spec. skyriaus viršininkas;

1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos 2-ojo poskyrio viršininkas;

1941 06 – žmonių trėmimo Vilniaus m. ir aps. operatyvinio trejeto narys;

1941 07–1942 – Serpuchovo m. (Maskvos sr.) naikintojų bataliono vado pavaduotojas;

1942–1943 – NKVD Maskvos aukštosios m-klos klausytojas;

1943 12–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade A skyriaus viršininkas;

1944 07–1946 01 – LSSR NKGB A skyriaus viršininkas.

1946 01 išsiųstas į NKGB Rostovo sr. valdybą.

CHIMINAS Nikolajus Aleksejevičius

Gimė 1913 m. Kursko gub. V/s vyr. leitenantas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Sverdlovsko m-klos kursantas.
1945 01–1947 03 – LSSR NKVD Musninkų v/p (Ukmergės aps.) viršininkas;
1947 04–1950 05 – MVD Utenos a/s viršininkas;
1950 05–1953 – MVD Pataisos darbų kolonijų skyriaus persiunčiamojo kalėjimo viršininkas.

CHISAMUTDINOVAS Gilmutdinas

Gimė 1904 m. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

1944 08–1945 05 – LSSR NKGB Šakių a/s viršininkas.
1945 05 dėl sveikatos išleistas į pensiją.

CHOLEVA Semionas Ivanovičius

V/s leitenantas, baltarusis.

1940 06 pab.–1940 08 – SSRS čekistų grupės Lietuvoje narys;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD UGB 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo respublikinio štabo narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

CHVATALINAS Fiodoras Lavrentjevičius

Gimė 1915 m. Saratovo gub. V/s kapitonas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Sverdlovsko m-klos kursantas.
1944 09–1945 01 – LSSR NKVD Vilkaviškio a/s operatyvinis įgaliotinis;
1945 01–1946 11 – NKVD Pilviškių v/p (Vilkaviškio aps.) viršininkas;
1946 11–1947 10 – MVD Naujosios Vilnios v/p viršininkas;
1947 10–1948 07 – MVD Vilniaus karininkų m-klos perkvalifikavimo kursų klausytojas;

1948 07–1948 11 – MVD Joniškio a/s viršininkas;
1948 11–1950 07 – MVD Prienų a/s viršininkas;
1950 07–<...> – MVD Kauno sr. valdybos Kalėjimų skyriaus viršininkas.

CYCHANSKIS Georgijus Isajevičius

Milicijos papulkininkis, žydas, aukštasis išsimokslinimas. Milicijoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą tarnavo RA.
1944 12–1948 03 – LSSR MVD Vilniaus m. milicijos valdybos viršininko pavaduotojas.

CYGANOVAS Ivanas Nefedovičius

Gimė 1905 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Stalingrado sr. r/s viršininkas.
1946 04–1946 07 – LSSR MGB Šiaulių a/s 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1946 07–1946 12 – MGB Šiaulių a/s Tardymo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1946 12–1950 07 – MGB Šiaulių a/s Tardymo poskyrio viršininkas;
1950 07–1952 06 – MGB Akmenės r/s viršininkas;
1952 07–1953 04 – MGB Silutės r/s viršininkas.
1954 05 išleistas į atsargą.

ČACHAVA Grigorijus

Gimė 1901 m. Tbilisyje. V/s papulkininkis, gruzinas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Adžarijos ASSR vidaus reikalų ministro pavaduotojas.
1946 05–1947 04 – LSSR MVD Kėdainių a/s viršininkas;
1947 04–1950 07 – MGB Panevėžio a/s viršininkas;
1950 08–1951 06 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas.
1951 06 išsiųstas į Gruzijos SSR MGB.

„Į Lietuvą aš atvykau savo noru“ (iš G. Čachavos 1948 04 02 gyvenimo aprašymo).
„Lietuvoje dirba gerai, išmano operatyvinį-agentūrinį ir tardytojo darbą“ (iš J. Bartašiūno pasirašytos 1946 07 24 charakteristikos).

ČEČEVAS Aleksandras Aleksandrovičius

Gimė 1899 m. Jekaterinburge. V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1920 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD–UGB kalėjimų Zlatouste (Čeliabinsko sr.) ir Solovkų salose viršininkas (1937–1939), SSRS NKVD Vyriausiosios kalėjimų valdybos poskyrio viršininkas (1940 01–08).

1940 08–1941 06 – LSSR NKVD Kalėjimų skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 07–1942 – NKVD spec. paskirties Tomsko ir Molotovo kalėjimų viršininkas;
1942–1943 11 – Tadžikijos SSR NKVD Kalėjimų skyriaus viršininkas;
1943 11–1945 12 – LSSR NKVD Kalėjimų skyriaus viršininkas;
1945 12–1948 02 – LSSR vidaus reikalų ministro pavaduotojas.
1948 02 išsiųstas į SSRS MVD.

„Dirbdamas LSSR NKVD Kalėjimų skyriaus viršininku, greitai, rodydamas asmeninę inciatyvą, atkūrė 12 kalėjimų <...>. Agentūrinio-operatyvinio darbo srityje baigtos 20 tėvynės išdavikų ir gestapo agentų tardymo bylos“ (iš J. Bartašiūno pasirašytos 1945 03 19 charakteristikos).

ČEČIUROVAS Leonidas Grigorjevičius

Gimė 1917 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Saratovo sr. valdybos 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas.

1946 03–1947 12 – LSSR MGB 2-ojo (apskričių) skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1947 12–1950 01 – MGB O skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1950 01–1950 07 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos 5-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 07 – MGB Kauno sr. valdybos 5-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1953 07 išsiųstas į MVD Krasnodaro kr. valdybą.

ČEDIJA Dmitrijus

Gimė 1909 m. Gruzijoje. V/s majoras, gruzinas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą tarnavo RA.
1947 03–1948 06 – LSSR MVD Šeduvos v/p viršininkas;

1948 06–1950 07 – MVD Kelmės a/s viršininkas;
1950 07 – <...> – MVD Pataisos darbų kolonijų skyriaus Režimo ir tarnybos priežiūros poskyrio viršininkas.

ČELNOKOVAS Aristionas Nikolajevičius

Gimė 1906 m. Sankt Peterburge. V/s pulkininkas, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Omsko sr. valdybos tardytojas, poskyrio viršininkas.
1946 10–1946 12 – LSSR MGB Tardymo skyriaus poskyrio viršininkas;
1946 12–1947 04 – MGB Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1947 04–1950 08 – MGB Tardymo dalies 1-ojo skyriaus viršininkas;
1950 08–1953 06 – MGB Tardymo dalies viršininko pavaduotojas.
Iki 1961 10 dirbo LSSR MVD–KGB.

ČENDYLOVAS Sergejus Nikitičius

Gimė 1915 m. Ulan Udėje (Buriatija-Mongolija). V/s kapitonas, rusas, vidurinis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą – Kijevo karinės apygardos KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1946 04–1947 06 – LSSR MGB Klaipėdos a/s viršininko pavaduotojas.
1947 06 atleistas iš MGB dėl sveikatos.

ČERNIKOVAS Grigorijus Stepanovičius

Gimė 1907 m. Oriolo gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS oro ir jūrų laivyno liaudies komisariato mokymo įstaigų KŽS viršininko pavaduotojas.
1946 12–1948 06 – LSSR MGB 4-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1948 06–1950 07 – MGB 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 06 – MGB Kauno sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas.
Iki 1958 10 dirbo LSSR MVD–KGB.

ČERNOGUBOVAS Aleksandras Nikolajevičius

Gimė 1903 m. Rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Mordovijos ASSR NKGB Administracijos ir ūkio skyriaus poskyrio viršininkas.
1944 07–1946 08 – LSSR NKGB Administracijos ir ūkio skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 08 išsiųstas į SSRS MGB.

ČERNONEBOVAS Pavelas Ivanovičius

V/s kapitonas, rusas.

1941 01–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo skyriaus viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB KŽS viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

ČERNOVAS Pavelas Terentjevičius

V/s leitenantas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.
Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Butyrkų kalėjimo (Maskva) korpuso vyresnysis.
1940 pab.–1941 06 – LSSR NKVD Švenčionių kalėjimo viršininko padėjėjas;
1941 07–1944 07 – dirbo Kirovo ir Smolensko sr. kalėjimuose;
1944 08–1948 02 – LSSR MVD Švenčionių kalėjimo viršininkas;
1948 02–1950 02 – MVD Ukmergės kalėjimo viršininkas;
1950 02–1953 02 – MVD Panevėžio kalėjimo viršininkas;
1953 02–1953 08 – MVD Ukmergės kalėjimo viršininkas.

ČERVIAKOVAS Vladimiras Jevsejevičius

Gimė 1914 m. Irkutsko gub. V/s kapitonas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.
Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Sverdlovsko sr. valdybos vyr. tardytojas, poskyrio viršininkas.
1944 12–1945 07 – LSSR NKGB Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1945 07–1946 09 – NKGB Tardymo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas.
1946 10 išsiųstas į SSRS MGB.
Lietuvoje 2 mėnesius ir 26 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

ČESNOKOVAS Dmitrijus Aleksandrovičius

V/s majoras, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.
Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Vinicos sr. (Ukrainos SSR) valdybos operatyvinis įgaliotinis.
1941 02–1941 06 – LSSR NKVD Telšių a/s viršininko pavaduotojas;
1941 07–1944 07 – dirbo Tulos milicijoje;
1944 07–1947 03 – LSSR NKVD Utenos a/s viršininkas;

1947 03–1950 01 – MVD Šiaulių a/s viršininkas.
1950 01 mirė.

ČIUŠKINAS Jegoras Fiodorovičius

Gimė 1905 m. Maskvos gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Sverdlovsko m-klos viršininkas.
1946 02–1950 02 – LSSR MGB Vilniaus m-klos viršininkas.
1950 02 atšauktas į SSRS MGB.

ČIŽOVAS Nikolajus Sergejevičius

Gimė 1904 m. Tuloje. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Buriatijos-Mongolijos ASSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas.
1945 12–1949 07 – LSSR MGB Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas.
1949 07 išsiųstas į SSRS MGB.

ČVANOVAS Michailas Osipovičius

V/s majoras, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD Vyriausiosios saugumo valdybos Ypatingojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis.
1940 08 – VSD 3-iojo skyriaus poskyrio viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo skyriaus Kovos su politiniu banditizmu poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB KŽS 4-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1941 07–1944 07 – NKGB Maskvos–Kursko geležinkelių transporto skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1944 08–1945 01 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1945 01–1946 11 – NKGB Operatyvinio skyriaus viršininko pavaduotojas;
1946 12–1947 01 – MGB 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1947 01 išsiųstas į SSRS MGB.

DANILOVAS Anatolijus Vasiljevičius

Gimė 1911 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Jaroslavlio sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1944 07–1945 01 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 5-ojo poskyrio viršininkas;
1945 01–1945 06 – NKGB 2-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1945 06–1946 12 – NKGB 2-ojo skyriaus poskyrio viršininkas;
1946 12–1947 04 – MGB Kovos su antisovietiniu nacionalistiniu pogrindžiu skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1953 07 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas.
Iki 1969 01 dirbo LSSR MVD–KGB.

DAVYDOVAS Ivanas Osipovičius

Gimė 1906 m. Samaros gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1928 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Turkmėnijos SSR NKGB skyriaus viršininkas.
1947 12–1950 07 – LSSR MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1950 11 – MGB Šeduvos r/s viršininkas;
1950 11–1952 08 – MGB Biržų r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas.
1952 08 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

DAVYDOVAS Vasilijus Vasiljevičius

Gimė 1902 m. Maskvos gub. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą – Armėnijos SSR NKVD Kalėjimų skyriaus viršininkas.
1944 12–1945 04 – LSSR NKVD Telšių a/s viršininkas;
1945 04–1945 10 – NKVD Vilniaus a/s viršininkas;
1945 10–1952 01 – MVD KŽS viršininko pavaduotojas;
1952 03–1952 08 – MGB Ypatingosios inspekcijos viršininko pavaduotojas;
1952 08–1953 09 – MGB Milicijos valdybos Tardymo skyriaus viršininkas.
1954 08 atleistas dėl sveikatos.

DEMBA Icikas

Gimė 1901 m. Pumpėnuose. V/s kapitonas, žydas, vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1932 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1928 m. nuteistas 6 metus kalėti (kalėjo 3), 1934 m. – vėl 6 metus.
1940 06 20–1940 08 – VSD Agentūros skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1940 07 pr. – grupės, parengusios suimtinų voldemarininkų sąrašą, vadovas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1941 06–1942 01 – NKGB Penzos sr. valdybos operatyvinis įgaliotinis;
1942 01–1944 03 – tarnavo RA 16-ojoje divizijoje;
1944 03–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade operatyvinis įgaliotinis;
1944 07–1945 01 – NKGB 2-ojo skyriaus poskyrio viršininkas;
1945 01–1946 03 – NKGB 2-ojo skyriaus 6-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas.
1946 03 išleistas į atsargą.

DEMČENKA Grigorijus Stepanovičius

Gimė 1908 m. Charkovo gub. V/s papulkininkis, ukrainietis, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Pakarpatės karinės apygardos KŽS rezerve.
1946 08–1946 12 – LSSR MGB 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1946 12–1947 04 – MGB Tardymo skyriaus 5-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1950 08 – MGB 3-iojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1950 08–1952 09 – MGB Vilniaus sr. valdybos Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1952 09–1953 07 – MGB Kauno sr. valdybos Tardymo skyriaus viršininkas.
Iki 1955 08 dirbo LSSR MVD–KGB.

DEMIDENKA Georgijus Jemeljanovičius

Gimė 1912 m. Kijeve. V/s majoras, ukrainietis, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Pabaltijo fronto KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1946 07–1946 09 – LSSR MGB Kauno m/s Kontržvalgybos poskyrio operatyvinis įgaliotinis;

1946 09–1946 12 – MGB Raseinių a/s operatyvinis įgaliotinis;
1946 12–1947 04 – MGB Raseinių a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1947 04–1949 10 – MGB Jurbarko v/p viršininkas;
1949 10–1950 07 – MGB Jurbarko a/s 2N poskyrio viršininkas;
1950 07–1952 02 – MGB Skaudvilės r/s viršininkas;
1952 02–1953 02 – MGB Priekulės r/s viršininko pavaduotojas;
1953 02–1953 04 – MGB Priekulės r/s viršininkas.
1953 05 atleistas dėl etatų mažinimo.
Lietuvoje 1 metus 6 mėnesius ir 25 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

DESIATNIKOVAS Vasilijus Vasiljevičius

Gimė 1901 m. Nižnij Novgorode. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Gorkio sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1944 07–1944 10 – LSSR NKGB sekretoriato viršininkas;
1944 10–1946 03 – LSSR NKGB 6-ojo poskyrio viršininkas;
1946 03–1946 12 – MGB 2-ojo skyriaus poskyrio viršininkas;
1946 12–1949 01 – MGB V skyriaus Tarptautinio pašto kontrolės poskyrio viršininkas;
1949 03–1950 07 – MGB 2N valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1950 07–1953 05 – MGB Vilniaus sr. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1953 08 išleistas į pensiją.

DIMINDAVIČIUS Bronius

Gimė 1906 m. Kauno aps. Kapitonas, lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1944 m.

Iki 1940 06 – statybų darbininkas Kaune.
1940 09–1941 06 – Kauno m. milicijos 4-ojo poskyrio viršininkas;
1941 pab.–1944 07 – tarnavo RA 16-ojoje divizijoje;
1944 07–1947 03 – LSSR MVD Šakių a/s viršininko pavaduotojas;
1947 03–1948 05 – MVD Šakių a/s viršininkas;
1948 05–1950 07 – MVD Ukmergės a/s viršininkas;
1950 07–1950 11 – MVD Šilutės lagerio viršininkas;
1950 11–<...> – MVD Kauno sr. valdybos Ūkio ir administracijos skyriaus viršinkas.

DITKEVIČIUS Viktoras

Gimė 1917 m. Meteliuose (Alytaus aps.). V/s vyr. leitenantas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1935 m.

Iki 1940 06: nuo 1935 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; 1936–1938 m. – LKP Simno kuopelės sekretorius.
1940 07–1940 10 – Lietuvos liaudies kariuomenės bataliono politinis vadovas;
1940 12–1941 07 – SSRS NKVD Maskvos aukštosios m-klos kursantas;
1941 08–1942 02 – tarnavo NKVD kariuomenėje Maskvoje;
1942 03–1943 06 – SSRS NKVD 4-osios valdybos žinioje;
1943 07–1944 02 – NKGB Ivanovo sr. valdybos operatyvinio įgaliotinio padėjėjas;
1944 03–1944 07 – LSSRS NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade operatyvinis įgaliotinis;
1944 08–1945 02 – NKGB 2-ojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1945 03–1946 11 – NKGB Klaipėdos skyriaus poskyrio viršininkas;
1946 12–1953 06 – MGB 1-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas.
Iki 1957 m. dirbo LSSR ir SSRS MVD–KGB sistemoje.
Lietuvoje 2 metus 2 mėnesius ir 9 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

DIUBČENKA Aleksandras Lukičius

Gimė 1909 m. Milicijos majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas.

1946 12–1950 – LSSR MVD Milicijos valdybos Kriminalinės paieškos skyriaus viršininkas.

DIUDINAS Leonidas Matvejevičius

Gimė 1900 m. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1919 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD Vyriausiosios lagerių valdybos viršininko pavaduotojas.
1945 02–1946 01 – LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas.
1946 01 išsiųstas į SSRS NKVD (LKP(b) CK 1945 12 28 sprendimu atleistas iš pareigų kaip nesusidorojęs su darbu).

DOBROTVORSKIS Michailas Aleksandrovičius

V/s leitenantas.

1941 01 – LSSR NKVD Tardymo dalies viršininkas;
1941 02–1941 03 – NKVD Vilniaus m. valdybos Tardymo skyriaus viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos KŽS viršininkas;

1941 06 – žmonių trėmimo Panevėžio aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

DOLBNIA Nikolajus Vasiljevičius

Gimė 1905 m. V/s papulkininkis.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Vorošilovo sr. valdybos Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas.
1944 07–1947 12 – LSSR MVD sekretoriato viršininkas.

DOLGIREVAS Vasilijus Kirilovičius

Gimė 1896 m. Viatkos gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Kurgano sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1944 08–1945 05 – LSSR NKGB Vilniaus vidaus kalėjimo viršininkas;
1945 05–1947 01 – NKGB Vilniaus vidaus kalėjimo viršininko pavaduotojas;
1947 01–1948 07 – MGB Administracijos ir ūkio skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas;
1948 07–1950 01 – MGB Administracijos ir ūkio skyriaus poskyrio viršininkas;
1950 04–1950 08 – MGB Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu skyriaus viršininkas;
1950 08–1951 12 – MGB Vilniaus sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1952 04 išleistas į atsargą.

DOLŽENKA Ilja Aleksejevičius

V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Maršansko m/s (Tambovo sr.) viršininkas.
1944 07–1945 03 – LSSR NKGB Marijampolės a/s viršininkas;
1945 04–1946 04 – NKGB Lazdijų a/s viršininkas;
1946 05–1947 – MGB Prienų a/s viršininko pavaduotojas.

DOMKUS Petras

Gimė 1900 m. Šiaulių aps. Lietuvis. LKP narys nuo 1932 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1933–1936 m. kalėjo.
1940 06 pab.–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Šiaulių apygardos Tauragės rajono viršininkas;

1940 09–1941 03 – NKVD Tauragės a/s viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKVD Utenos a/s viršininkas.
1943 m. atsiųstas iš užfrontės į Lietuvą kaip sovietinis partizanas; žuvo kautynėse.

DONCOVAS Vasilijus Vasiljevičius

V/s kapitonas.

1941 04–1941 06 – LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

DORODNOVAS Jevgenijus Vasiljevičius

Gimė 1914 m. V/s kapitonas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKGB A skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1945 06–1947 01 – LSSR NKGB A skyriaus viršininko pavaduotojas.
1947 01 išsiųstas į SSRS MGB.

DOROŠENKA Ivanas Demidovičius

Gimė 1912 m. Charkovo gub. V/s vyr. leitenantas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Maskvos kalėjimo budintysis viršininko padėjėjas.
1946 08–1946 12 – MGB Vilniaus vidaus kalėjimo budintis viršininko padėjėjas;
1946 12–1947 01 – MGB Vilniaus vidaus kalėjimo viršininko pavaduotojas;
1947 01–1949 10 – MGB Vilniaus vidaus kalėjimo viršininkas;
1949 12–1950 06 – MGB 7-ojo skyriaus slaptos sudėties įskaitos grupės vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1950 06 23 mirė.

DRAGUNOVAS Nikolajus Fiodorovičius

V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1926 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Kuibyševo m-klos viršininkas.
1945 06–1946 06 – LSSR NKVD Klaipėdos m/s viršininkas.
1946 06 atleistas dėl sveikatos.

DROZDOVAS Andrejus Klimovičius

Gimė 1906 m. V/s kapitonas, baltarusis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Baltarusijos SSR NKVD Ašmenos r/s operatyvinis įgaliotinis.
1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 06 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos sekretoriato viršininkas;
1941 07–1944 07 – NKVD–NKGB Ivanovo ir Smolensko sr. valdybų darbuotojas;
1944 07–1946 03 – LSSR NKGB A skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas.
1946 04 išsiųstas į SSRS MGB.

DUCHOVIČIUS Sergejus Grigorjevičius

Gimė 1903 m. Vitebske. V/s generolas majoras, baltarusis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1920 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Briansko sr. valdybos viršininkas.
1951 09–1953 04 – LSSR MGB Vilniaus sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
1953 10 išleistas į pensiją.

DUDINAS Grigorijus Gerasimovičius

Gimė 1906 m. Vologdos gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MVD Kalinino sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1947 04–1949 09 – LSSR MGB Rokiškio a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininkas;
1949 09–1950 07 – MGB Šiaulių a/s 2N poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 04 – MGB Šiaulių r/s viršininko pavaduotojas.
1951 04 išsiųstas į MGB Oriolo sr. valdybą.

DUNKOVAS Ivanas Danilovičius

V/s leitenantas.

1940 08 – VSD Kvotų skyriaus viršininko padėjėjas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Tardymo dalies viršininko padėjėjas;

1941 04–1941 06 – NKGB KŽS 4-ojo poskyrio viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Kretingos aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

DUSIS Fiodoras Charlamovičius

Gimė 1906 m. Černigovo gub. V/s papulkininkis, ukrainietis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.
Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Ošo sr. (Kirgizija) valdybos viršininkas.
1945 12–1947 03 – LSSR NKVD Kretingos a/s viršininkas;
1947 04–1950 07 – MGB Telšių a/s viršininkas;
1950 07–1951 02 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 5-ojo skyriaus viršininkas;
1951 04–1953 07 – MGB Klaipėdos sr. valdybos Administracijos ir ūkio skyriaus poskyrio viršininkas.
1954 08 išleistas į pensiją.

DUŠANSKIS Nachmanas

Gimė 1919 m. Šiauliuose. V/s majoras (1952 03), žydas, aukštasis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1940 m.
Iki 1940 06: nuo 1934 m. – LKJS narys; 1936–1940 m. už komunistinę veiklą kalėjo.
1940 06–1940 08 – LKJS Šiaulių aps. komiteto sekretorius;
1940 08 – Valstybės saugumo policijos Šiaulių apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 03 – NKVD Telšių a/s operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKGB Telšių a/s operatyvinis įgaliotinis;
1941 11–1942 04 – SSRS NKVD Lagerių valdybos operatyvinis įgaliotinis;
1942 04–1943 02 – NKVD aukštosios m-klos klausytojas;
1943 02–1943 10 – NKVD Jaroslavlio sr. valdybos tardytojas;
1943 11–1944 07 – NKVD Smolensko sr. valdybos tardytojas;
1944 08–1945 11 – LSSR NKGB Kauno m/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1945 11–1946 11 – NKGB Kauno m/s 1-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1946 12–1948 05 – NKGB Kauno m/s Kovos su nacionalistiniu pogrindžiu poskyrio viršininko pavaduotojas;
1948 05–1948 07 – NKGB Kauno m/s 2N poskyrio viršininkas;
1948 08–1950 07 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos 2N skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 05 – MGB Kauno sr. valdybos 2N skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1951 05–1953 05 – MGB Kauno sr. valdybos 2N skyriaus viršininko pavaduotojas.
Iki 1971 08 dirbo LSSR MVD–KGB.

DUŠUTINAS Nikolajus Ivanovičius

Gimė 1913 m. Penzos gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – KŽS darbuotojas įvairiose RA dalyse.
1946 05–1947 11 – LSSR MGB Pagėgių a/s viršininko pavaduotojas;
1947 12–1950 07 – MGB Kelmės a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 07 – MGB Tytuvėnų r/s viršininkas;
1951 07–1953 01 – MGB Kauno sr. valdybos 5-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1953 06 išsiųstas į Udmurtijos ASSR MVD.

DŽIAUTAS Kazimieras

Gimė 1912 m. Ukmergės aps. V/s majoras, lietuvis, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas.

1947 07–1951 02 – LSSR MVD Kalėjimų skyriaus viršininko pavaduotojas;
1951 03–1951 12 – MVD Vilniaus sr. valdybos viršininko pavaduotojas.

DŽIGALIKAS Aleksandras Ivanovičius

V/s seržantas.

1940 08 – VSD 2-ojo skyriaus poskyrio viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 2-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

FAKTORAUSKAS Volfas

Gimė 1899 m. V/s majoras, žydas, aukštasis išsimokslinimas. KP narys nuo 1944 m.

Iki 1940 06: Kauno akcinės b-vės „Bekara-kartonažas“ vyr. buhalteris.
1940 07–1940 09 – nacionalizuotos akcinės b-vės „Bekara-kartonažas“ komisaras;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Administracijos ir ūkio skyriaus viršininkas;

1941 04–1941 06 – NKVD Finansų skyriaus viršininkas;
1942–1944 02 – tarnavo RA 16-ojoje divizijoje;
1944 03–1946 03 – LSSR NKVD Finansų skyriaus viršininkas.
1946 03 atleistas iš NKVD.

FEDOTOVAS Matvejus Vasiljevičius

Gimė 1903 m. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas.

1944 pab.–1945 03 – LSSR NKVD Vilniaus a/s viršininkas;
1945 04–1949 – MVD 1-ojo spec. skyriaus viršininko pavaduotojas.

FEDOTOVAS Piotras Vasiljevičius

Gimė 1914 m. Maskvos gub. V/s leitenantas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1942 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Maskvos m. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1946 04–1946 10 – LSSR MGB Vilkaviškio a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1946 10 03 žuvo per kovinę operaciją.

FEIGELSONAS Grigorijus

Gimė 1908 m. Sankt Peterburge. Žydas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1939 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1929–1938 ir 1940 m. kalėjo.
Nuo 1940 06 20 – Valstybės saugumo policijos Kauno apygardos tardytojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Tardymo skyriaus tardytojas; laikinai dirbo SSRS NKVD Vyriausiojoje saugumo valdyboje, vertėjavo tardant iš Lietuvos į Maskvą atvežtus politinius kalinius;
1941 04–1941 06 – NKVD 1-ojo spec. skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 pab.–1944 06 – dirbo SSRS NKVD–NKGB sistemoje;
1944 07–1945 06 – LSSR NKGB A skyriaus viršininko pavaduotojas.
Nuo 1945 06 dirbo ideologinį darbą.

FIGURINAS Stepanas Aleksandrovičius

Gimė 1904 m. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD Vyriausiosios kovos su banditizmu valdybos poskyrio viršininkas.
1946 12–1947 04 – LSSR MVD BB valdybos 1-ojo skyriaus viršininkas;
1947 04–1950 07 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas;
1950 07–1953 07 – MGB Vilniaus sr. valdybos viršininko pavaduotojas ir 2N skyriaus viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Kalinino sr. valdybą.

FILIMONOVAS Nikolajus

Gimė 1901 m. Viatkos gub. V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1921 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Uzbekijos SSR NKGB 1-ojo skyriaus viršininkas.
1946 05–1946 12 – LSSR MGB 1-ojo skyriaus viršininkas;
1947 01–1948 07 – MGB 2-ojo skyriaus viršininkas;
1948 08–1950 07 – MGB inspekcijos viršininkas;
1950 08–1953 01 – MGB 1-ojo skyriaus viršininkas.
1953 01 atleistas dėl prasto darbo.

FILONOVAS Ivanas Borisovičius

V/s pulkininkas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Estijos SSR MGB Geležinkelių transporto skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 07–1950 01 – LSSR MGB Joniškio a/s viršininkas.
1950 01 išsiųstas į SSRS MGB.

FINKELŠTEINAS Leonas

Gimė 1922 m. Kaune. Žydas, vidurinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1944 m.

Iki 1940 06: nuo 1936 m. buvo komjaunuolis.
Nuo 1940 06 20 –Valstybės saugumo policijos Kauno apygardos vyr. valdininkas;
1940 07 pr. – parengė suimtinų trockininkų ir eserų sąrašą;
1940 09–1941 03 – NKVD UGB Ekonomikos skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKGB KŽS operatyvinis įgaliotinis;
1941 pab.–1949 – tarnavo sovietinėje armijoje.
Nuo 1950 m. – žurnalistas.

FIODOROVAS Glebas Ivanovičius

Gimė 1909 m. Pskovo gub. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Dagestano sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1945 06–1948 03 – LSSR MGB Šiaulių a/s viršininko pavaduotojas;
1948 03–1948 07 – MGB Kauno m/s 2N poskyrio viršininkas;
1948 07–1950 01 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos poskyrio viršininkas;
1950 01–1950 07 – MGB Kauno m. ir aps. 5-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 07 – MGB Kauno sr. valdybos 5-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1951 09–1951 11 – MGB Kauno sr. valdybos Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1951 11–1953 07 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 5-ojo skyriaus viršininkas.
Iki 1959 12 dirbo LSSR MVD–KGB.

FOMINAS Danilas Fomičius

Gimė 1912 m. Oriolo gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Tolimųjų Rytų laivyno (Vladivostoke) KŽS darbuotojas.
1946 12–1947 08 – LSSR MGB Kauno m/s Operatyvinio poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 08–1948 04 – MGB Kauno m/s Paieškų poskyrio viršininko pavaduotojas;
1948 06–1948 10 – MGB Merkinės v/p viršininkas.
1948 10 29 žuvo eidamas tarnybines pareigas.

FRENKELIS Chaimas

Gimė 1921 m. Kybartuose. V/s vyr. leitenantas, žydas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1943 m.

1941 pab.–1945 08 – tarnavo RA 16-ojoje divizijoje;
1945 09–1947 04 – LSSR MVD Šiaulių a/s naikintojų batalionų vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1947 12 – MGB Šiaulių a/s 2N poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 12–1950 07 – MGB Kuršėnų a/s 2N poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1950 07–1950 10 – MGB Šiaulių sr. valdybos 2-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;

1950 10–1951 07 – MGB Dotnuvos r/s 2N poskyrio operatyvinis įgaliotinis.
1951 07 12 žuvo eidamas tarnybines pareigas.

FROLOVAS Aleksandras Nikolajevičius

Gimė1908 m. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Ivanovo sr. Aleksandrovo m/s viršininkas.
1944 07–1944 10 – LSSR NKGB Vilniaus m/s viršininko pavaduotojas;
1944 10–1945 03 – NKGB Vilniaus a/s viršininkas;
1945 03–1945 12 – NKGB 2-ojo (miestų) skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1945 12–1947 05 – MGB Klaipėdos m/s viršininko pavaduotojas;
1947 06 – MGB Panevėžio geležinkelio stoties skyriaus viršininkas.

FUKSAS Borisas Josifovičius

V/s vyr. leitenantas.
1941 02–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB KŽS 2-ojo poskyrio viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

GAILEVIČIUS Alfonsas

Gimė 1910 m. Rygoje. V/s pulkininkas, lietuvis, vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1929 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1930 m. buvo nuteistas kalėti 4, o 1936 m. – 8 metus.
Nuo 1940 06 20 – VSD Ypatingojo skyriaus viršininkas;
1940 07 pr. – dalyvavo rengiant masinio Lietuvos Respublikos politikos veikėjų suėmimo planą;
1940 08 – VSD 3-iojo spec. skyriaus viršininko pavaduotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo spec. skyriaus viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB 3-iojo skyriaus viršininkas;
1941 07–1943 – SSRS NKGB 4-osios valdybos bendradarbis;
1943–1944 07 – spec. sovietinių partizanų grupės Lietuvoje vadas;

1944 08–1948 03 – Religinių kultų tarybos prie SSRS Ministrų Tarybos įgaliotinis Lietuvos SSR;
1948 03–1953 05 – LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas kadrų reikalams.
Iki 1969 01 dirbo LSSR MVD–KGB.

„Darbe save pateisino" (iš LKP(b) CK Kadrų skyriaus vedėjo D. Šupikovo pasirašytos 1948 03 02 charakteristikos).

GALICKIS Michailas Aleksandrovičius

V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1920 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – 61-osios ir 8-osios divizijų Budapešte (1945) ir Grozne (1946) vado pavaduotojas.
1946 05–1947 09 – LSSR MVD Kauno a/s viršininkas.
1947 09 išsiųstas į SSRS MVD.

GALKINAS Ivanas Andrejevičius

Gimė 1905 m. Ivanovo gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Altajaus kr. valdybos viršininko pavaduotojas.
1949 10–1950 07 – LSSR MGB Kretingos a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 05 – MGB Šalčininkų r/s viršininkas;
1951 05–1952 07 – MGB Šalčininkų r/s viršininko pavaduotojas.
1952 07 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

GAMZĖ Chanonas

Gimė 1911 m. Daugpilyje. V/s kapitonas, žydas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1943 m.

Iki 1940 06: kino filmų nuomos kontoros „Ostrauskaitė" (Kaunas) vedėjas.
1940 07–1940 10 – RA 29-ojo teritorinio korpuso politinis vadovas;
1940 11–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKGB KŽS įgaliotinis;
1941 07–1942 – NKVD Kirovo sr. valdybos operatyvinis įgaliotinis;
1942–1943 – kanceliarinis darbas RA 16-ojoje divizijoje;
1944 01–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1944 07–1945 03 – NKGB Materialinio-techninio aprūpinimo poskyrio viršininkas;
1945 03–1946 03 – NKGB Administracijos ir ūkio skyriaus viršininkas;
1946 03–1947 06 – MGB Administracijos ir ūkio skyriaus viršininko pavaduotojas;
1947 06–1948 03 – MGB Administracijos ir ūkio skyriaus viršininkas;

1948 03–1949 01 – MGB Administracijos ir ūkio skyriaus viršininko pavaduotojas.
1949 01 atleistas „dėl neatitikimo".

GAVRILOVAS Aleksandras Grigorjevičius

1902 m. Orenburgo gub. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1922 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Komijos ASSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas.
1951 10–1953 04 – LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas.
1953 04 išsiųstas į Estijos MVD.

GAVRILOVAS Pavelas Aleksandrovičius

Gimė 1917 m. V/s majoras, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Rostovo sr. valdybos Tardymo skyriaus poskyrio viršininkas.
1945 12–1946 04 – spec. komandiruotė NKGB Panevėžio a/s;
1946 04–1946 07 – MGB Kauno m/s Tardymo poskyrio viršininkas.
1946 07 išsiųstas į MGB Rostovo sr. valdybą.
Lietuvoje 40 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

GERASIMOVAS Nikolajus Petrovičius

Gimė 1906 m. Baltarusijoje. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Ordžonikidzės geležinkelių transporto skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 07–1947 03 – LSSR MGB Šakių a/s viršininkas;
1947 04–1950 07 – MGB Biržų a/s viršininkas;
1950 07–1953 06 – MGB Šiaulių sr. valdybos Tardymo skyriaus viršininkas.
Iki 1957 10 dirbo LSSR MVD–KGB.

GERASIMOVIČIUS Fiodoras Stepanovičius

V/s j. leitenantas.

1940 12–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo respublikinio štabo narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

GLADKOVAS Piotras Andrejevičius

V/s majoras.

Iki atvykimo į Lietuvą: 1939 09 iš Lenkijos užgrobtos ir Baltarusijos SSR perduotos Balstogės NKVD sr. valdybos viršininkas, pasižymėjęs represuojant vietinius, daugiausia lenkų tautybės, gyventojus; nuo 1940 05 13 – kartu ir Baltarusijos SSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas.

1940 07 pab. – kaip L. Berijos ir V. Merkulovo parankinis atvyko į Kauną, kad Lietuvoje pagal sovietinį modelį įkurtų saugumo įstaigą;

1940 09–1941 03 08 – LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro pirmasis pavaduotojas;

1941 03 08–1941 06 – LSSR valstybės saugumo liaudies komisaras;

1941 04 25 – išleido įsakymą „Dėl išvežtinų asmenų bylų atrankos ir įforminimo paspartinimo“;

1941 05 23– vykdydamas SSRS valstybės saugumo liaudies komisaro V. Merkulovo direktyvą, pasirašė įsakymą sudaryti centrinį (respublikinį) ir vietinius (apskričių) gyventojų trėmimo štabus (operatyvinius trejetus);

1941 05 26 – A. Sniečkui pranešė, kad peržiūrėjus tik nedidelę „buržuazinės“ Lietuvos įstaigų bei politinių-visuomeninių organizacijų archyvų dalį jau rasta 28,6 tūkst. „antisovietinio ir nusikalstamo elemento“;

1941 06 15–22 – svarbiausias Lietuvos gyventojų trėmimo akcijos organizatorius ir vykdytojas.

Po karo Lietuvoje nedirbo.

GLAZUNOVAS-EISMONTAS Ignatijus Rafailovičius

Gimė 1898 m. Baltarusijoje. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1922 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Leningrado sr. valdybos naikintojų batalionų štabo viršininko pavaduotojas.

1945 01–1946 03 – LSSR NKVD BB skyriaus viršininko pavaduotojas ir to paties skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;

1946 04–1947 04 – MVD BB valdybos 1-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;

1947 04–1947 09 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus poskyrio viršininkas.

1947 09 atleistas dėl sveikatos.

GNEDINAS Vasilijus Dmitrijevičius

Gimė 1900 m. Smolensko gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Smolensko sr. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1944 12–1947 02 – LSSR NKVD BB skyriaus Žvalgybos poskyrio viršininkas;
1947 08–1952 05 – MGB Lietuvos geležinkelių apsaugos skyriaus viršininkas;
1952 05–1952 07 – MGB 7-ojo skyriaus poskyrio viršininkas.
1952 07 perkeltas į MGB Lietuvos geležinkelių apsaugos skyrių.

GOCEVAS Aleksandras Pavlovičius

Gimė 1911 m. Maskvos gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Uzbekijos SSR NKVD Namangansko sr. valdybos viršininkas.
1946 05–1948 03 – LSSR MVD Varėnos a/s viršininkas.
1948 03 atšauktas į SSR MVD.
1954 06–1962 10 – LSSR vidaus reikalų ministro pavaduotojas.

GODLIAUSKAS Adomas

Gimė 1911 m. Ukmergėje. Lietuvis. LKP narys nuo 1933 m.
Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 3 kartus buvo tėistas arba baustas administracine tvarka; apie 5 metus kalėjo.
Nuo 1940 06 20 – VSD Agentūros skyriaus darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 2-ojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1941 04 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1941 05–1941 06 – NKGB centrinio aparato partijos komiteto sekretorius.
1941 08 kaip sovietinių partizanų grupės vadovas atvyko iš užfrontės į Kauną; spalio mėn. buvo suimtas ir sušaudytas.

GOLDBERGAS Isakas

Gimė 1900 m. Vilniuje. V/s kapitonas, žydas, vidurinis išsimokslinimas.
1945 01–1950 07 – LSSR MVD sekretoriato viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 05 – MVD Vilniaus sr. valdybos sekretoriato viršininkas.

GOLIAKEVIČIUS Michailas Osipovičius

Gimė 1908 m. Altajaus kr. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Stanislavsko sr. (Ukraina) valdybos skyriaus viršininkas.
1949 08–1950 07 – LSSR MGB Kauno m. ir aps. valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas;
1950 07–1953 01 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas.
Iki 1956 01 dirbo LSSR MVD–KGB.

GOLOSOVAS Ivanas Fiodorovičius

Gimė 1905 m. Tverės gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi NKVD Maskvos aukštojoje m-kloje.
1940 08 – Valstybės saugumo policijos Kauno apygardos 1-ojo poskyrio viršininkas;
1940 09 – 1941 03 – LSSR NKVD poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1944 08–1945 01 – NKGB 2-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1945 01–1945 10 – NKGB 2-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1945 10–1946 02 – NKGB B skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1946 02–1947 04 – MVD Vilniaus m-klos viršininkas.
1947 04 mirė.

GOLOVANOVAS Patrikijus Fiodorovičius

Gimė 1909 m. Jaroslavlio gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 129-ojo šaulių korpuso (Vokietijoje) KŽS viršininko padėjėjas.
1946 07–1947 10 – LSSR MGB Kretingos a/s viršininko pavaduotojas;
1947 10–1951 08 – MGB Plungės r/s viršininkas;
1951 11–1952 08 – MGB Šiaulių sr. valdybos 5-ojo skyriaus viršininkas;
1952 08–1953 05 – MGB Šiaulių sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
1953 07 išsiųstas į MVD Uljanovsko sr. valdybą.

GOMAZKOVAS Sergejus Fiodorovičius

Gimė 1916 m. Caricyno gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Armėnijos SSR NKGB vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1944 03–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade poskyrio viršininko pavaduotojas;
1944 07–1945 01 – NKGB 2-ojo skyriaus 8-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;

1945 01–1946 12 – MGB Operatyvinio skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1946 12–1950 01 – MGB 5-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1950 01–1950 08 – MGB 7-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1950 08–1952 08 – MGB Vilniaus sr. valdybos 7-ojo skyriaus poskyrio viršininkas.
1952 08 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

GONČIAROVAS Stepanas Romanovičius

Gimė 1920 m. Odesos sr. V/s kapitonas, ukrainietis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi MVD m-kloje.
1945 12–1947 03 – LSSR MVD Marcinkonių v/p viršininkas;
1947 04–1948 07 – MGB Marcinkonių v/p viršininkas;
1948 08–1952 04 – MGB Kuršėnų a/s Operatyvinio poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1952 04–1953 07 – MGB Šiaulių sr. valdybos Kadrų skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1953 08 išsiųstas į MVD Oriolo sr. valdybą.
Lietuvoje 9 mėnesius ir 20 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

GONOBOBLEVAS Ivanas Vasiljevičius

Gimė 1910 m. Ivanovo gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Pavlovo m/s (Gorkio sr.) viršininkas.
1945 06–1946 07 – LSSR NKGB Rokiškio a/s viršininkas;
1946 07–1946 10 – NKGB Rokiškio a/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1946 10–1950 07 – MGB Panevėžio a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 03 – MGB Panevėžio m/s viršininko pavaduotojas;
1952 03–1953 05 – MGB Radviliškio r/s viršininko pavaduotojas.
Iki 1954 04 dirbo LSSR MVD.

GONTARSKIS Vaclovas

Gimė 1920 m. Kelmėje. V/s leitenantas, lietuvis.

<...>–1947 10 – MVD Šiaulių v/p viršininkas;
1947 10–1950 11 – MVD Biržų a/s viršininkas;
1950 11–1953 05 – MVD Kauno sr. valdybos viršininko pavaduotojas.

GORLINSKIS Nikolajus Dmitrijevičius

Gimė 1907 m. V/s generolas leitenantas, rusas.

1949 02 25–1949 04 27 – LSSR valstybės saugumo ministras.
1949 04 27 atšauktas į SSRS MGB.

GORODNOVAS Ivanas Fadejevičius

Gimė 1908 m. Maskvos gub. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

1944 12–1945 02 – LSSR NKVD Ukmergės aps. naikintojų bataliono instruktorius;
1945 02–1946 02 – NKVD Ukmergės a/s BB poskyrio viršininkas;
1946 02–1946 05 – MVD Šilutės a/s BB poskyrio viršininkas;
1946 05–1947 11 – MVD Šilutės a/s BB poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 12–1950 07 – MGB Radviliškio a/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 06 – MGB Šiaulių sr. valdybos 2N skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1951 06–1952 10 – MGB Šiaulių sr. valdybos A skyriaus poskyrio viršininkas.
1952 10 išsiųstas iš Lietuvos.
Lietuvoje 459 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

GORSKIS Vasilijus Afanasjevičius

Gimė 1917 m. Jaroslavlio gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Molotovo sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1946 01–1946 07 – LSSR MGB Ukmergės a/s viršininko pavaduotojas;
1946 07–1947 07 – MGB Ukmergės a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1947 07–1950 07 – MGB Joniškio a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 05 – MGB Smėlių r/s viršininkas.
1953 08 išsiųstas į MVD Novosibirsko sr. valdybą.
Lietuvoje 465 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

GRAKAUSKAS Alfonsas

Gimė 1928 m. Žagarėje. V/s leitenantas, lietuvis.

Civilinė veikla – Šiaulių gimnazijos komjaunimo organizacijos sekretorius.
1946 09–1948 02 – MGB m-klos kursantas;

1948 02–1949 08 – MGB Kretingos v/p operatyvinis įgaliotinis;
1949 08–1949 12 – MGB Kretingos v/p tardytojas;
1949 12–1953 01 – LSSR MGB D poskyrio ekspertas;
1953 01–1953 05 – MGB D poskyrio viršininkas.
Iki 1988 05 dirbo LSSR KGB.

GRENADOVAS Sergejus Grigorjevičius

V/s j. leitenantas.

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos 3-iojo spec. poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos 3-iojo poskyrio viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

GRIBOVAS Jevtichijus Semionovičius

Milicijos majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1926 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Čiapajevsko m/s (Kuibyševo sr.) Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu skyriaus viršininkas.
1944 12–1945 07 – LSSR NKVD Kėdainių a/s viršininko pavaduotojas;
1945 07–1946 02 – NKVD Raseinių a/s viršininko pavaduotojas;
1946 02–1946 08 – MVD Klaipėdos a/s viršininko pavaduotojas.

GRIČMANOVAS Georgijus Semionovičius

Gimė 1906 m. Sankt Peterburge. V/s kapitonas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Tambovo sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1944 08–1944 11 – LSSR NKGB Šakių a/s viršininko pavaduotojas;
1944 11–1945 01 – NKGB 1-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1945 01–1946 07 – MGB Raseinių a/s viršininkas.
1946 10 atleistas iš MGB „dėl neatitikimo“.

GRIGORJEVAS Anatolijus Fiodorovičius

Gimė 1914 m. Smolensko gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKGB aukštosios m-klos kursantas.
1944 12–1946 06 – LSSR NKGB Zarasų a/s viršininkas;
1946 06–1947 11 – NKGB Zarasų a/s viršininko pavaduotojas;
1947 11–1950 07 – MGB Anykščių a/s viršininkas;
1950 07–1952 12 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1952 12–1953 06 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas.
Iki 1959 03 dirbo LSSR MVD–KGB.

GRIGORJEVAS Ivanas Aleksandrovičius

Gimė 1913 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Rostovo sr. valdybos naikintojų batalionų štabo viršininko pavaduotojas.
1944 08–1946 03 – LSSR MVD BB valdybos naikintojų batalionų štabo viršininko pavaduotojas;
1946 04–1947 03 – MVD BB valdybos 1-ojo skyriaus 5-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1949 09 – MGB 2N valdybos Naikintojų batalionų skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas;
1949 09–1950 07 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1950 08–1951 12 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1951 12–1952 08 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1952 09–1953 02 – MGB 5-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1953 02 perkeltas į MGB Stavropolio kr. valdybą.

GRIŠAČIOVAS Ivanas Rodionovičius

V/s seržantas.

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Trakų a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Trakų a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Trakų aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

GRIŠAJEVAS Aleksejus Andrejevičius

V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1920 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Čkalovo sr. valdybos spec. skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis.

1944 07–1947 03 – LSSR NKVD 1-ojo spec. skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas.

GRIŠEČKINAS Aleksandras Dmitrijevičius

Gimė 1924 m. Penzos sr. V/s kapitonas, rusas, aukštasis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą – KŽS operatyvinis įgaliotinis.

1946 12–1948 10 – LSSR MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis, vyr. operatyvinis įgaliotinis;

1948 10–1950 07 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus 6-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;

1950 08–1952 02 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;

1952 02–1953 07 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis.

Iki 1988 m. pabaigos dirbo SSRS ir LSSR KGB.

GRIŠINAS Ivanas Vasiljevičius

Gimė 1902 m. Rusas, vidurinis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą – Saratovo sr. milicijos valdybos viršininko pavaduotojas.

1944 07–1950 – LSSR milicijos valdybos Parengties skyriaus viršininkas.

GRIŠINAS Levas Ivanovičius

Gimė 1909 m. Odesoje. V/s majoras, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Kijevo karinės apygardos KŽS viršininko padėjėjas.

1946 04–1947 04 – LSSR MVD Varėnos a/s viršininko pavaduotojas;

1947 04–1948 05 – MGB Varėnos a/s viršininko pavaduotojas;

1948 06–1948 10 – MGB Prienų a/s viršininko pavaduotojas.

1948 10 mirė.

GRIŠINAS Pavelas Ivanovičius

Gimė 1907 m. V/s papulkininkis, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Kazachijos SSR NKGB A skyriaus viršininkas.
1946 01–1953 05 – LSSR MGB A skyriaus viršininkas.

GROMYKA Ivanas Ivanovičius

Gimė 1914 m. Novosibirsko gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Omsko sr. valdybos operatyvinis įgaliotinis.
1944 07–1945 01 – LSSR NKGB Vilniaus a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1945 01–1947 03 – MGB Vilniaus a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1949 07 – MGB Nemenčinės v/p viršininkas;
1949 07–1950 07 – MGB Vilniaus a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 01 – MGB Vilniaus r/s viršininko pavaduotojas;
1951 01–1952 05 – MGB Druskininkų r/s viršininkas;
1952 07–1953 07 – MGB Prienų r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas.
1955 04 atleistas „dėl neatitikimo“.

GROŽNIKAS Giršas

Gimė 1918 m. Trakų aps. Žydas. LKP narys nuo 1936 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 3 kartus buvo suimtas ir kalinamas.
Nuo 1940 06 20 – Valstybės saugumo policijos Kauno apygardos vyr. valdininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 2-ojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus 4-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas.
1941–1953 m. tarnavo sovietinėje armijoje.

GULIAJEVAS Aleksandras Andrejevičius

Gimė 1902 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s pulkininkas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Pavlodaro sr. (Kazachstanas) valdybos poskyrio viršininkas.
1944 11–1946 03 – LSSR NKVD Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1946 04–1947 04 – NKVD BB valdybos Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1947 04–1950 07 – MGB Tardymo dalies 3-iojo skyriaus viršininkas;
1950 08–1952 09 – MGB Tardymo dalies viršininko pavaduotojas;
1952 09–1953 07 – MGB Vilniaus sr. valdybos Tardymo skyriaus viršininkas.
1953 09 išsiųstas į Kazachijos MVD.

GULOVAS Jakovas Ivanovičius

Gimė 1909 m. V/s majoras, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

1944 08–1944 12 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1944 12–1945 05 – NKGB 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1945 05 atšauktas į SSRS NKGB.

GUNDAJEVAS Ivanas Vasiljevičius

Gimė 1907 m. Maskvos gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Šiaurės Osetijos ASSR MGB valdybos darbuotojas.
1948 01–1950 07 – LSSR MGB Kelmės a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininkas;
1950 07–1952 07 – MGB Užvenčio r/s viršininkas.
1952 07 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

GUREJEVAS Pavelas Jermolajevičius

Gimė 1901 m. Baltarusijoje. V/s pulkininkas, baltarusis, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1924 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD Lietuvos apygardos pasienio kariuomenės valdybos viršininko padėjėjas.
1946 04–1947 04 – LSSR MVD Kauno a/s BB poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1948 08 – MGB Kauno a/s viršininko pavaduotojas;
1948 08–1949 09 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos 2N skyriaus viršininko pavaduotojas;
1949 11–1950 01 – MGB inspekcijos viršininko padėjėjas;
1950 01–1953 07 – MGB 7-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1953 09 atleistas dėl sveikatos.
Lietuvoje 1 metus dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

GUSELNIKOVAS Michailas Nikandrovičius

Gimė 1911 m. Altajaus kr. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Vinicos sr. (Ukraina) valdybos skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 05–1947 04 – LSSR MVD Lazdijų a/s BB poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1947 11 – MGB Kupiškio a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1947 11–1949 10 – MGB Šilutės a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1949 10–1950 07 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininko pavaduotojas;

1950 07–1952 04 – MGB Vilniaus sr. valdybos 2N skyriaus poskyrio viršininkas;
1952 04–1952 06 – MGB Vilniaus sr. valdybos Kadrų skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1952 06 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

GUSEVAS Aleksandras Vasiljevičius

Gimė 1898 m. V/s pulkininkas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1920 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Smolensko sr. valdybos BB skyriaus viršininkas.
1944 10–1945 06 – LSSR NKVD BB skyriaus viršininkas;
1945 07–1950 04 – MVD KŽS viršininkas.
Likvidavus KŽS, 1950 04 atleistas.

GUSEVAS Michailas Dmitrijevičius

Gimė 1919 m. Samaros gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Maskvos sr. valdybos poskyrio viršininko padėjėjas.
1948 02–1948 07 – LSSR MGB Kauno m/s Operatyvinio poskyrio viršininko pavaduotojas;
1948 08–1950 07 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos 2N skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1950 07–1950 12 – MGB Kauno sr. valdybos 2N skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1950 12–1953 06 – MGB Kauno sr. valdybos 2N skyriaus viršininko pavaduotojas.
1953 07 išsiųstas į MVD Čeliabinsko sr. valdybą.
Lietuvoje 210 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

GUSEVAS Piotras Iljičius

Gimė 1916 m. Maskvos gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Leningrado sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1949 08–1952 04 – LSSR MGB Vyriausybinio ryšio (VČ) skyriaus viršininkas.
1952 04 išsiųstas į SSRS MGB.

GUSICHINAS Pavelas Stepanovičius

Gimė 1909 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s kapitonas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Kurgano sr. valdybos skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 02–1946 04 – LSSR NKVD Biržų a/s BB poskyrio viršininkas;

1946 04–1947 04 – NKVD Biržų a/s BB poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1947 12 – MGB Vilkaviškio a/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 12–1948 11 – MGB Jurbarko a/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1948 11–1952 08 – MGB Prienų a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1952 08–1953 03 – MGB Skuodo r/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1953 03–1953 07 – MGB Šilutės r/s 2N poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1954 05 atleistas dėl etatų mažinimo.

GUSKOVAS Anatolijus Michailovičius

V/s leitenantas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Zarasų a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Biržų a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Biržų aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

GUZEJEVAS Pavelas Archipovičius

Milicijos vyr. leitenantas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Riazanės sr. milicijos valdybos viršininko padėjėjas ir Kriminalinės paieškos skyriaus viršininkas.
1940 09–1941 01 – LSSR NKVD Milicijos valdybos Kriminalinės paieškos skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 02–1941 06 – NKVD Milicijos valdybos Kriminalinės paieškos skyriaus viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo respublikinio štabo narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

GUZEVIČIUS Aleksandras

Gimė 1908 m. Maskvoje. V/s majoras, lietuvis, vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1927 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1931–1938 m. kalėjo; baustas administracine tvarka.
1940 06 26–1940 08 26 – Vidaus reikalų ministerijos generalinis sekretorius;
1940 09–1941 10 – LSSR vidaus reikalų liaudies komisaras;
1940 11 28 – vykdydamas SSRS NKVD direktyvą pasirašė įsakymą Nr. 0054, kuriuo liepė suregistruoti visą „antisovietinį ir socialiai svetimą elementą“: nuo tautininkų, jaunalietuvių, krikščionių demokratų, valstiečių liaudininkų partijų narių, Šaulių sąjungos bei studentų korporacijų aktyvistų, aukštesniųjų Lie-

tuvos Respublikos tarnautojų iki esperantininkų bei filatelistų, iš viso 63 kategorijų asmenis;
1941 10–1942 06 – SSRS NKVD 2-osios valdybos Kadrų skyriaus žinioje;
1942 06–1943 04 – SSRS NKVD 4-osios valdybos 1-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1943 04–1943 10 – SSRS NKGB 4-osios valdybos 2-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1943 11–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade viršininkas;
1944 07–1945 08 02 – LSSR valstybės saugumo liaudies komisaras;
1944 10 04 – kad būtų nuslopintas partizaninis karas, SSRS valstybės saugumo liaudies komisarui V. Merkulovui pasiūlė organizuoti Lietuvoje specialiąsias agentų smogikų grupes.
1945 08 02 atleistas iš pareigų ir pašalintas iš NKGB.

GUŽAUSKAS Aleksas

Gimė 1903 m. Biržų vls. Lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1927 m.

Iki 1941 06: už komunistinę veiklą 1932 m. nuteistas 12 metų kalėti.
1940 07–1941 02 – LSSR NKVD Biržų aps. milicijos skyriaus viršininkas;
1941 03–1941 06 – NKVD Zarasų a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Zarasų aps. operatyvinio trejeto narys;
1941 07–1941 10 – spec. paskirties (lagerių priežiūros) būrio politinis vadovas (Gorkyje);
1941 10–1942 08 – NKVD kariuomenėje;
1942 08–1943 10 – SSRS NKGB 4-osios valdybos (Maskvoje) bendradarbis;
1943 10–1943 12 – NKGB Gorkio m-klos kursantas;
1943 12–1944 03 – Pabaltijo respublikų operatyvinių darbuotojų rengimo kursų Pavlo Posade kursantas;
1944 03–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade operatyvinis įgaliotinis;
1944 08–1944 09 – LSSR NKGB Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas;
1944 09–1945 05 – NKGB V skyriaus viršininko pavaduotojas.
1945 05 25 žuvo eidamas tarnybines pareigas.

GVILDYS Juozas

Gimė 1912 m. Šakių aps. Lietuvis. LKP narys nuo 1935 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1935 m. suimtas ir nuteistas 8 metus kalėti.

1940 07–1940 08 – VSD Ypatingojo skyriaus tardytojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo spec. skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB 3-iojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas.
1941 07 kaip sovietinis partizanas iš užfrontės nuvyko į Rokiškio aps. ir per kautynes žuvo.

IGNATJEVAS Piotras Ivanovičius

Gimė 1905 m. Samaros gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Čkalovo sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1940 10–1941 06 – LSSR NKVD Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu skyriaus viršininko pavaduotojas;
1943 02–1944 08 – RA KŽS darbuotojas;
1944 08–1946 01 – LSSR NKVD Tauragės a/s viršininkas;
1946 01–1946 06 – NKVD Žaslių v/p (Trakų aps.) viršininkas;
1946 06–1947 04 –NKVD BB valdybos 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1950 07 – MGB Tardymo dalies 1-ojo skyriaus poskyrio viršininkas;
1950 07–1952 04 – MGB Vilniaus sr. valdybos Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1952 04–1953 05 – MGB A skyriaus poskyrio viršininkas.
Iki 1955 05 dirbo LSSR KGB.

IGNATOVAS Venjaminas Petrovičius

Gimė 1908 m. Rusas, vidurinis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Abakano m. (Krasnojarsko kr.) milicijos skyriaus Pasų poskyrio viršininkas.
1944 10–1945 01 – LSSR NKVD Milicijos valdybos Civilinės metrikacijos skyriaus viršininkas;
1945 01–1945 07 – NKVD Mažeikių a/s viršininko pavaduotojas;
1945 07–1948 04 – MVD Klaipėdos m/s viršininko pavaduotojas;
1948 05–1949 – MVD Milicijos valdybos Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas.

ILJINAS Konstantinas Nikolajevičius

Gimė 1906 m. Ivanovo gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Ivanovo sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1946 06–1947 04 – LSSR MGB Klaipėdos m/s viršininko pavaduotojas;
1947 04–1947 12 – MGB Klaipėdos a/s viršininko pavaduotojas;
1947 12–1948 08 – MGB Kelmės a/s viršininkas;

1948 08–1950 07 – MGB Klaipėdos a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1950 12 – MGB Klaipėdos r/s viršininkas;
1950 12–1953 02 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 2N skyriaus poskyrio viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Novgorodo sr. valdybą.

IRAŠINAS Nikolajus Vasiljevičius

V/s papulkininkis, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1923 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Saratovo sr. milicijos valdybos viršininkas.
1945 12–1946 07 – LSSR MVD Lazdijų a/s viršininkas.
1946 07 išsiųstas į MVD Saratovo sr. valdybą.

ISAJEVAS Piotras Fiodorovičius

Gimė 1905 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Gorkio sr. valdybos Kalėjimų skyriaus Operatyvinio poskyrio viršininkas.
1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos vyr. tardytojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Tardymo skyriaus vyr. tardytojas;
1943 m. – RA 40-osios artilerijos brigados KŽS viršininkas;
1944 07–1946 03 – LSSR NKGB Tardymo skyriaus poskyrio viršininkas;
1946 04–1947 07 – MGB Šilutės a/s viršininkas;
1947 08–1950 07 – MGB Ukmergės a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 01 – MGB Ukmergės r/s viršininkas;
1951 01–1952 09 – MGB Vilniaus sr. valdybos 2N skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas.
1952 09 atleistas dėl etatų mažinimo.

IŠČENKA Georgijus Aksentjevičius

Gimė 1910 m. Krasnodaro kr. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Piatigorsko m/s (Stavropolio kr.) viršininkas.
1946 01–1946 11 – LSSR MGB 2-ojo (apskričių) skyriaus viršininko pavaduotojas;
1946 12–1948 01 – MGB 4-ojo skyriaus viršininkas.

1948 01 išsiųstas į SSRS MGB.
Lietuvoje 7 mėnesius ir 23 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

IVANOVAS Grigorijus Antonovičius

Gimė 1920 m. Kursko sr. V/s leitenantas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD pasienio kariuomenės būrio vado padėjėjas.
1946 10–1947 03 – LSSR MVD BB valdybos 3-iojo skyriaus viršininkas;
1947 04–1948 11 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus viršininkas;
1948 12–1949 11 – MGB vyr. radijo operatorius.
1949 12 atleistas „dėl neatitikimo".

IVANOVAS Grigorijus Fiodorovičius

V/s leitenantas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 1-ojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB 1-ojo skyriaus viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

IVANOVAS Nikolajus Stepanovičius

Gimė 1901 m. Maskvoje. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1920 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MVD kariuomenės 16-osios divizijos Politinio skyriaus partinės komisijos sekretorius.
1946 07–1948 11 – LSSR MVD Milicijos valdybos viršininko pavaduotojas politiniam darbui.
1948 m. pab. atšauktas į SSRS MVD.

IVANOVAS Vasilijus Aleksejevičius

Gimė 1905 m. Peterburgo gub. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Leningrado sr. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1945 01–1945 03 – LSSR NKGB Kretingos a/s viršininko pavaduotojas;
1945 03–1946 03 – NKGB Tauragės a/s viršininkas;
1946 03–1946 04 – MGB Panevėžio a/s viršininko pavaduotojas.
1946 04 atiduotas karo teismui.

IVANOVAS Viktoras Ivanovičius

Gimė 1911 m. V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi operatyvinių darbuotojų tobulinimosi prie NKGB aukštosios m-klos kursuose.
1944 08–1944 10 – LSSR NKGB Šiaulių a/s viršininkas;
1944 10–1945 06 – NKGB Šiaulių a/s viršininko pavaduotojas;
1945 06–1945 10 – NKGB 2-ojo (miestų) skyriaus 5-ojo poskyrio viršininkas;
1945 10–1946 03 – NKGB 2-ojo (miestų) skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas.
1946 03 išsiųstas į NKGB Aktiubinsko sr. valdybą.

IVANUŠKINAS Timofejus Pavlovičius

Gimė 1919 m. Omsko gub. V/s leitenantas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD KŽS kursų Novosibirske klausytojas.
1944 07–1944 09 – KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis prie NKVD Panevėžio a/s;
1944 10–1945 04 – KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis prie NKVD Vilniaus m/s;
1945 04–1947 10 – LSSR MVD KŽS 1-ojo poskyrio viršininkas;
1947 10–1950 07 – MVD Zarasų a/s viršininkas;
1950 08–<...> – MVD Kadrų skyriaus viršininko padėjėjas.

JAKIMOVAS Vasilijus Ivanovičius

Gimė 1902 m. Rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Archangelsko sr. valdybos KŽS viršininkas.
1941 01–1941 03 – LSSR NKVD Kėdainių a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKVD Švenčionių a/s viršininko pavaduotojas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

JAKOVLEVAS Michailas Michailovičius

Gimė 1907 m. Vologdos gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1928 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Estijos SSR MGB 2-ojo skyriaus viršininkas.
1951 10–1953 03 – LSSR MGB Vilniaus sr. valdybos viršininkas.
1953 03–1953 07 – MVD Vilniaus sr. valdybos viršininkas.
1953 07 išsiųstas į SSRS MVD.

JANKOVAS Jonas Jevdokimovičius

Gimė 1914 m. Kemerovo gub. V/s majoras, Lietuvos rusas, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1934 m.

Iki 1940 06: nuo 1929 m. dalyvavo komunistinėje veikloje.
1940 06–1941 06 – LKP Kauno aps. komiteto Kadrų skyriaus vedėjas;
1941 pab. – 1945 05 – RA 16-osios divizijos kuopos politinis vadovas, bataliono vado pavaduotojas politiniam darbui;
1945 05–1946 01 – LSSR NKVD Tauragės a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1946 01–1948 08 – MVD Maskvos aukštosios m-klos kursantas;
1948 08–1950 07 – MVD Švenčionių a/s viršininkas;
1950 07–1951 09 – MVD rezerve;
1951 09–1952 01 – MVD Šiaulių sr. valdybos Kadrų skyriaus viršininkas;
1952 01–1953 05 – MGB Kupiškio r/s viršininko pavaduotojas.
Iki 1961 m. dirbo LSSR MVD–KGB.

JANULEVIČIUS Juozas

Gimė 1919 m. Alytuje. Lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1939 m.

Iki 1940 06: nuo 1937 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; baustas administracine tvarka.
Nuo 1940 07 01 – VSD Registracijos ir statistikos skyriaus darbuotojas;
1940 pab. – 1941 03 – NKVD Alytaus a/s operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKVD Raseinių a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Raseinių aps. operatyvinio trejeto narys.
1941 m. vasarą nužudytas.

JAROCKIS Vladimiras Ivanovičius

Gimė 1913 m. Vinicoje (Ukraina). V/s pulkininkas, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Oriolo sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
1951 10–1953 03 – LSSR MGB Šiaulių sr. valdybos viršininkas;
1953 03–1953 06 – MVD Šiaulių sr. valdybos viršininkas.
1953 07 išsiųstas į Ukrainos SSR MVD.

JEFIMOVAS Aleksandras Aleksandrovičius

Gimė 1902 m. Ivanovo gub. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS MGB Vyriausybės apsaugos valdybos poskyrio viršininko pavaduotojas.
1947 04–1948 06 – LSSR MGB Vyriausybės apsaugos skyriaus viršininko pavaduotojas;
1948 07–1953 05 – MGB Vyriausybės apsaugos skyriaus viršininkas.
1954 05 išleistas į atsargą.

JEFIMOVAS Dmitrijus Ardaljonovičius

Gimė 1904 m. Rostovo gub. V/s generolas majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1928 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Kuibyševo geležinkelių transporto skyriaus viršininkas.
1945 08 04–1949 02 14 – LSSR valstybės saugumo ministras.
1949 02 atšauktas į SSRS MGB.

JEFIMOVAS Michailas Nikolajevičius

Gimė 1909 m. Sankt Peterburge. V/s papulkininkis, rusas.

1947 12–1950 07 – LSSR MVD Kauno valdybos viršininko pavaduotojas;
1950 08–1953 05 – MVD 1-ojo spec. skyriaus viršininkas.

JEFREMENKA Aleksandras Pavlovičius

Gimė 1910 m. Kursko gub. V/s pulkininkas, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Gorkio m-klos viršininko pavaduotojas.
1950 02–1960 05 – LSSR MGB Vilniaus m-klos viršininkas.
1960 07 atleistas dėl sveikatos (1960–1982 m. – LSSR mokslų akademijos Istorijos instituto mokslinis bendradarbis).

JEFREMOVAS Grigorijus Ivanovičius

Gimė 1913 m. Tambovo gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1948 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS MGB aukštosios m-klos kursantas.
1950 07–1953 04 – LSSR MGB Pagėgių r/s viršininkas.
1953 08 išsiųstas į Ukrainos SSR MVD.

JEFREMOVAS Piotras Georgijevičius

Gimė 1900 m. Vitebske. V/s pulkininkas, baltarusis, vidurinis išsimokslinimas.

1948 06–1953 05 – LSSR vidaus reikalų ministro pavaduotojas.

JENUKIDZĖ Andrejus Georgijevičius

Gimė 1906 m. V/s pulkininkas, gruzinas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1928 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – 45-osios armijos (Jerevane) KŽS viršininko pavaduotojas (1943–1944), Abchazijos ASSR vidaus reikalų ministro pavaduotojas (1944–1945), Gruzijos MVD Kutaisio m/s viršininkas (1945–1947).
1947 11–1950 11 – LSSR MVD Kauno m. ir aps. valdybos viršininkas.
1951 01 išsiųstas į SSRS MVD.

JERIOMINAS Valentinas Vasiljevičius

Gimė 1918 m. Altajaus kr. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Altajaus kr. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1944 08–1945 04 – LSSR NKGB Trakų a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1945 04–1950 07 – NKGB Trakų a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 08 – MGB Ignalinos r/s viršininko pavaduotojas;
1951 08–1952 08 – MGB Ignalinos r/s viršininkas;
1952 08–1953 05 – MGB Utenos r/s viršininko pavaduotojas.
1953 10 išsiųstas į MVD Krasnojarsko kr. valdybą.

JERMAKOVAS Nikolajus Ivanovičius

Gimė 1911 m. Oriolo gub. V/s pulkininkas, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Maskvos aukštosios m-klos kursantas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis;

1941 04–1941 06 – LSSR NKGB Žvalgybos skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;

1941 06 – žmonių trėmimo Tauragės aps. operatyvinio trejeto narys;

1941 07–1944 03 – Totorijos ASSR NKVD KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis;

1944 04–1944 05 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade operatyvinis įgaliotinis;

1944 05–1944 07 – NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade rezervo poskyrio viršininko pavaduotojas;

1944 07–1945 01 – LSSR NKGB Švenčionių a/s viršininkas;

1945 01–1946 04 – NKGB 2-ojo skyriaus poskyrio viršininkas;

1946 04–1953 05 – LSSR MGB sekretoriato viršininkas.

Iki 1964 12 dirbo LSSR MVD–KGB.

JERSOVAS Nikolajus Fiodorovičius

Gimė 1913 m. V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Irkutsko sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas.

1944 07–1945 01 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus viršininkas;

1945 01–1946 11 – NKGB 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;

1946 12–1948 01 – MGB Vilniaus m. skyriaus viršininkas.

1948 02 išsiųstas į SSRS MGB.

JERŠOVAS Venjaminas Aleksejevičius

V/s kapitonas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Uzbekijos SSR NKVD spec. skyriaus poskyrio viršininkas.

1944 07–1945 06 – LSSR NKVD 1-ojo spec. skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;

1945 06–1947 – NKVD 1-ojo spec. skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas.

JESAULOVAS Aleksandras Aleksandrovičius

V/s kapitonas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Kuibyševo m-klos kursantas.
1945 06–1945 08 – LSSR NKVD Jankų (Šakių aps.) v/p viršininkas;
1945 08–1947 06 – MVD Alytaus a/s viršininko pavaduotojas.
1947 06 atleistas dėl prasto darbo.

JEVGENIJEVAS Nikolajus Borisovičius

Gimė 1918 m. Petrograde. V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi MGB aukštojoje m-kloje.
1950 06–1952 09 – LSSR MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1952 09–1953 07 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1953 07 išsiųstas į MVD Leningrado sr. valdybą.
Lietuvoje 3 mėnesius ir 15 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

JOCIUS Dzidas

Gimė 1909 m. Raseinių aps. V/s vyr. leitenantas, lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1943 m.

Iki 1940 06: nuo 1936 m. palaikė ryšius su komunistais pogrindininkais.
1940 08–1940 10 – Girkalnio vls. (Raseinių aps.) žemės reformos komisijos pirmininkas;
1940 10–1941 06 – dirbo NKVD sistemoje;
1941 07–1944 07 – RA 16-osios divizijos karys; sovietinių partizanų būrio Lietuvoje ypatingojo skyriaus viršininkas;
1944 07–1949 04 – LSSR MGB Raseinių a/s operatyvinis įgaliotinis;
1949 04–1950 07 – MGB Raseinių a/s poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 04 – MGB Kalvarijos r/s viršininkas.

JOCIUS Jonas

Gimė 1917 m. Raseinių aps. V/s vyr. leitenantas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas.

1941 01–1941 06 – NKVD Betygalos vls. (Raseinių aps.) Milicijos poskyrio viršininko pavaduotojas;
1941 07–1944 08 – sovietinis partizanas;
1944 08–1945 02 – NKVD Raseinių aps. milicininkas;
1945 02–1945 11 – NKVD Vilniaus karininkų m-klos kursantas;
1945 11–1947 04 – NKVD Kauno a/s operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1948 09 – MGB Kauno v/p vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1948 09–1950 07 – MGB Veisiejų v/p viršininkas;
1950 07–1951 06 – MGB Veisiejų r/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;

1951 06–1951 11 – MGB Kauno sr. valdybos 2N skyriaus 4-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1951 11–1952 05 – MGB Kauno sr. valdybos 2N skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas.
1952 05 31 žuvo suimant partizaną Karaliūną.

JUCHNEVIČIUS Bernardas

Gimė 1920 m. Švenčionių aps. V/s vyr. leitenantas, lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1946 m.

1941 pab.–1944 08 – RA 16-osios divizijos skyriaus vadas;
1944 08–1945 06 – 50-osios atsargos divizijos bataliono komjaunimo organizacijos sekretorius; areštinės viršininkas;
1945 06–1945 09 – LSSR NKGB sekretoriato vertėjas;
1945 09–1946 12 – NKGB Klaipėdos m/s operatyvinis įgaliotinis;
1946 12–1949 02 – MGB Klaipėdos a/s operatyvinis įgaliotinis;
1949 02–1949 07 – MGB Klaipėdos a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininko pavaduotojas;
1949 07–1950 07 – MGB Varėnos a/s Tardymo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 01 – MGB Pandėlio r/s viršininkas.
1953 01 20 žuvo eidamas tarnybines pareigas.

JUDINAS Fiodoras Stepanovičius

V/s leitenantas, rusas.

1941 03 – LSSR NKVD Alytaus a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Alytaus a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Alytaus aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

JUDINAS Ivanas Aleksejevičius

Gimė 1907 m. Jaroslavlio gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 6-osios oro armijos KŽS viršininko pavaduotojas (1944), Lenkijos liaudies armijos Informacijos skyriaus viršininkas (1945).
1946 07–1950 07 – LSSR MVD Joniškio a/s viršininkas;
1950 11–1951 02 – MVD Vilniaus sr. valdybos viršininko pavaduotojas;
1951 02–1953 – MVD Kalėjimų skyriaus viršininko pavaduotojas.

JURGAITIS Enrikas

Gimė 1912 m. Mosėdyje. Lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1932 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1934–1938 ir 1940 m. kalėjo.
1940 07–1940 08 – VSD Registracijos ir statistikos skyriaus darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD kadrų vyr. inspektorius;
1941 04–1941 06 – NKGB Kauno a/s viršininko pavaduotojas;
1941 m. pab. –1944 07 – tarnavo RA 16-ojoje divizijoje;
1944 07–1945 m. – LSSR NKGB Klaipėdos a/s operatyvinis įgaliotinis.
Nuo 1945 m. pab. – sovietinis darbuotojas.

JUŽAKOVAS Michailas Timofejevičius

Gimė 1903 m. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Stalingrado geležinkelių transporto skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 06–1950 07 – LSSR MGB Kėdainių a/s viršininkas;
1950 07–1953 04 – MGB Kėdainių r/s viršininkas.

KAČIALOVAS Borisas Vasiljevičius

Gimė 1917 m. Saratovo gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1944 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Krymo ASSR NKVD Radijo ryšio poskyrio viršininkas.
1944 12–1946 04 – LSSR NKVD BB skyriaus Radijo ryšio poskyrio viršininkas;
1946 04–1947 04 – MVD BB valdybos 3-iojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1947 04–1949 09 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1949 09–1950 03 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus Operatyvinės technikos poskyrio viršininkas;
1950 03–1953 07 – MGB Vyriausybinio ryšio skyriaus poskyrio viršininkas.
Iki 1971 02 dirbo LSSR MVD–KGB.

KAČIUSOVAS Grigorijus Matvejevičius

Gimė 1905 m. Milicijos majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Pervouralsko m/s (Sverdlovsko sr.) viršininko pavaduotojas.
1946 01–1948 05 – LSSR MVD Raseinių a/s viršininko pavaduotojas;
1948 05–1950 07 – MVD Raseinių a/s viršininkas.

KALININAS Michailas Ivanovičius

Gimė 1918 m. Tambovo gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Sverdlovsko m-klos kursantas.
1944 11–1946 04 – LSSR NKVD BB skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1946 04–1947 03 – MVD BB valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1950 05 – MGB 2N valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1950 05–1951 09 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus poskyrio viršininkas;
1951 09–1953 04 – MGB Vilniaus r/s viršininkas.
1954 04 atleistas dėl etatų mažinimo.

KALMYKOVAS Vladimiras Grigorjevičius

Gimė 1905 m. Plocko gub. (Lenkija). V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Krasnodaro kr. valdybos KŽS viršininkas.
1944 08–1945 05 – LSSR NKGB 4-ojo skyriaus viršininkas;
1945 05–1946 01 – Jungtinės kontrolės komisijos Austrijoje skyriaus viršininko pavaduotojas;
1946 01–1948 01 – Tadžikijos SSR MGB skyriaus viršininkas;
1948 01–1949 07 – LSSR MGB 4-ojo skyriaus viršininkas;
1949 07–1949 08 – MGB 2N valdybos viršininko pavaduotojas.
1949 08 perkeltas į MGB Leningrado sr. valdybą.

KAMENOVAS Ivanas Vasiljevičius

Gimė 1901 m. Maskvos gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1920 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Karelijos-Suomijos ASSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas.

1946 05–1947 01 – LSSR MVD Vilkaviškio a/s viršininkas;
1947 01–1947 04 – MVD BB valdybos 1-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1948 10 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1948 10–1950 07 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 02 – MGB Druskininkų r/s viršininkas;
1951 02–1953 07 – MGB A skyriaus 4-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas.
1953 10 išleistas į pensiją.

KAPLANAS Maksas

Gimė 1915 m. Bobruiske (Baltarusija). V/s majoras, žydas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Smolensko sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1947 04–1948 08 – LSSR MGB Kauno m/s vyr. tardytojas;
1948 08–1949 09 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos Tardymo skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas;
1949 10–1951 08 – MGB Tardymo dalies 1-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1951 08–1953 06 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos Tardymo dalies 1-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas.
Iki 1964 04 dirbo LSSR MVD–KGB.

KAPRALOVAS Piotras Michailovičius

Gimė 1906 m. Simbirsko gub. V/s generolas majoras, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1928 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD KŽS viršininko pavaduotojas.
1944 08–1947 03 – LSSR vidaus reikalų ministro pavaduotojas;
1947 04–1949 04 – LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas;
1949 04–1952 04 – LSSR valstybės saugumo ministras.
1952 04 išsiųstas į MGB Primorės kr. valdybą.

KARIAGINAS I. M.

V/s leitenantas.

1941 04–1941 06 – LSSR NKGB sekretoriato operatyvinis įgaliotinis;
1941 06 – žmonių trėmimo Alytaus aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

KARIAKINAS Pavelas Stepanovičius

Gimė 1911 m. Kazachijoje. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Kirgizijos SSR NKGB poskyrio viršininkas.
1947 04–1948 12 – LSSR MGB Alytaus a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininkas;
1949 01–1949 12 – MGB 2-ojo skyriaus 5-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1949 12–1950 10 – MGB 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 10–1952 11 – MGB 1-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1952 11–1953 07 – MGB 1-ojo skyriaus viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Astrachanės sr. valdybą.

KARPAČIOVAS Filipas Afanasjevičius

V/s leitenantas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Ukmergės a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Ukmergės a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Ukmergės aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

KARPIS Nachemija

Gimė 1902 m. Merkinėje. Žydas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1943 m.

Iki 1940 06: vertėjas į lietuvių kalbą; nuo 1927 m. – MOPR'o narys; padėjo LKP ir MOPR'ui spausdinti atsišaukimus.
1940 07–1940 08 – VSD sekretoriato darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD vertėjas;
1941 04–1941 10 – NKVD Administracijos ir ūkio skyriaus viršininkas;
1941 10–1942 02 – karinės cenzūros darbuotojas;
1942 02–1943 02 – tobulinimosi kursų prie SSRS NKVD aukštosios m-klos klausytojas;
1943 07–1944 07 – sovietinių Lietuvos partizanų štabo skyriaus viršininko pavaduotojas.
Nuo 1945 01 dirbo LKP(b) CK, nuo 1949 02 – Partijos istorijos instituto prie LKP CK vyr. mokslinis bendradarbis (K. Markso, F. Engelso, V. Lenino raštų vertėjas).

KAŠINAS Piotras Afanasjevičius

Gimė 1910 m. V/s kapitonas, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

1944 07–1945 01 – LSSR NKGB Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas.
1945 01 26 žuvo eidamas tarnybines pareigas Juodupės vls.

KAZANCEVAS Viktoras Semionovičius

Gimė 1913 m. Udmurtijoje. V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi SSRS MGB Maskvos aukštosios m-klos vadovaujančiųjų operatyvinių darbuotojų kursuose.
1950 06–1951 04 –LSSR MGB Anykščių r/s viršininko pavaduotojas;
1951 04–1953 04 – MGB Valkininkų r/s viršininkas.
Iki 1958 12 dirbo LSSR MVD–KGB.

KAZLAUSKAS Kostas

Gimė 1898 m. Telšių aps. Lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1927 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1928–1939 m. kalėjo; 1940 06 01 vėl nuteistas 6 metus kalėti.
1940 06 19–1940 08 – VSD tardytojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Tardymo dalies tardytojas;
1941 04–1941 06 – NKGB 2-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis.
Po karo – partinis darbuotojas.

KAŽDANAS Grigorijus Markovičius

V/s leitenantas.

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09–1940 11 – LSSR NKVD 3-iojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1940 12–1941 03 – NKVD Vilniaus m. valdybos 3-iojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos KŽS viršininko pavaduotojas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

KERBELIS Samuilas Abramovičius

Gimė 1903 m. Odesoje. V/s papulkininkis, žydas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1928 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Uljanovsko sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1944 07–1944 10 – LSSR NKGB poskyrio viršininkas;

1944 10–1945 11 – NKGB A skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1945 12–1948 08 – MGB Kauno m/s A poskyrio viršininkas;
1948 08–1950 03 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos A skyriaus viršininkas.
1950 05 patraukus baudžiamojon atsakomybėn buvo atleistas.

KERINAS Anatolijus Georgijevičius

Gimė 1909 m. Krasnojarske. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Krymo ASSR NKVD BB skyriaus viršininko pavaduotojas.
1944 12–1946 05 – LSSR NKVD Kauno a/s viršininkas;
1946 06–1949 06 – MVD Trakų a/s viršininkas;
1949 06–1949 11 – MVD BB skyriaus viršininko pavaduotojas;
1949 11–1951 11 – MGB 2N valdybos skyriaus viršininko pavaduotojas;
1951 11–1952 06 – MGB Vilniaus sr. valdybos 2N skyriaus viršininko pavaduotojas;
1952 06–1953 06 – MGB Vilniaus sr. valdybos 2N skyriaus viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Vologdos sr. valdybą.
Lietuvoje 461 dieną dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

KERŠYS Petras

Gimė 1915 m. Varėnos vls. Lietuvis. LKP narys nuo 1933 m.

Iki 1940 06: administracine tvarka baustas už komunistinę veiklą.
1940 07–1941 03 – LSSR NKVD Alytaus a/s operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKVD Trakų a/s viršininko pavaduotojas.
1943 03 žuvo fronte.

KIČIGINAS Nikolajus Fiodorovičius

Gimė 1910 m. Maskvoje. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS MGB 5-osios valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1949 05–1950 06 – LSSR MGB 5-ojo skyriaus 7-ojo, paskui – 3-iojo poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 02 – MGB Nemenčinės r/s viršininkas;
1951 02–1952 08 – MGB Kauno sr. valdybos 5-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1952 08 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

KIRIČENKA Makaras Trofimovičius

V/s j. leitenantas.

1940 12–1941 03 – LSSR NKVD Tardymo skyriaus vyr. tardytojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Tardymo skyriaus vyr. tardytojas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

KIRIUPINAS Michailas Frolovičius

Gimė 1920 m. Kursko sr. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MVD Sverdlovsko m-klos kursantas.
1945 11–1947 03 – LSSR MVD Veliuonos v/p viršininkas;
1947 04–1948 08 – MGB Seredžiaus v/p viršininkas;
1948 09–1950 07 – MGB Lazdijų a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1950 07–1952 01 – MGB Veisiejų r/s viršininko pavaduotojas;
1952 02–1953 03 – MGB Jiezno r/s viršininkas.
Iki 1954 04 dirbo LSSR MVD.
1954 04 išsiųstas į Moldavijos SSR MVD.

KISELIOVAS Vladimiras Grigorjevičius

Gimė 1907 m. Mogiliovo gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Kursko sr. valdybos tardytojas.
1941 04–1941 06 – LSSR NKGB Kauno m/s vyr. tardytojas;
1941 07–1944 01 – Totorijos ASSR NKVD KŽS vyr. tardytojas;
1944 10–1946 05 – LSSR NKGB Kauno m/s Tardymo poskyrio viršininkas;
1946 05–1950 08 – MGB Kaišiadorių a/s Tardymo poskyrio viršininkas;
1950 08–1952 07 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 5-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas.
1952 07 atleistas dėl karininko vardo diskreditavimo.

KISLOVAS Matvejus Stepanovičius

Milicijos pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1922 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Taškento milicijos m-klos viršininkas.
1945 11–1950 03 – LSSR MVD Kauno milicijos m-klos viršininkas.
1950 03 išleistas į pensiją.

KISMINAS Eduardas

Gimė 1917 m. Latvijoje. V/s pulkininkas, lietuvis, vidurinis išsimokslinimas.

1940 08–1940 11 – LSSR NKVD Mažeikių a/s operatyvinis įgaliotinis;
1940 11–1941 07 – SSRS NKVD aukštosios m-klos kursantas;
1941 07–1943 05 – NKVD ypatingosios paskirties dalinių pulko Maskvoje poskyrio vadas;
1943 10–1943 12 – mokėsi NKGB Gorkio m-kloje;
1943 12–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade operatyvinis įgaliotinis;
1944 08–1946 01 – LSSR NKGB Tardymo skyriaus tardytojas, vyr. tardytojas;
1946 01–1946 12 – mokėsi SSRS MGB aukštojoje m-kloje;
1946 12–1947 04 – LSSR MGB Tardymo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1948 01 – MGB Tardymo dalies 1-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1948 01–1950 08 – MGB Tardymo dalies 1-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1950 08–1952 09 – MGB Tardymo dalies viršininko padėjėjas;
1952 09–1953 05 – MGB Tardymo dalies viršininko pavaduotojas.
Iki 1981 05 dirbo LSSR MVD–KGB.

KLADIJENKA Semionas Nikolajevičius

Gimė 1914 m. Rostovo gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MVD Rostovo sr. r/s viršininkas.
1948 03–1950 07 – LSSR MGB Ukmergės a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 04 – MGB Marijampolės r/s viršininkas.
1954 04 išsiųstas į MVD Kamensko sr. valdybą.
Lietuvoje 309 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

KLEMINAS Zacharas Aleksandrovičius

V/s seržantas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Raseinių a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Raseinių a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Raseinių aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

KLIČIUS Vladas

Gimė 1916 m. Taline. V/s kapitonas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas.

Iki 1940 06 dirbo Šiaulių radijo mazge.
1940 07–1941 06 – LSSR NKVD vyr. operatyvinis įgaliotinis (Raseiniai);
1941 07–1941 11 – NKVD Gorkio spec. lagerio vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 12–1945 08 – RA 16-osios divizijos būrio vadas;
1945 08–1945 12 – mokėsi NKGB operatyvinių čekistų kursuose Vilniuje;
1946 01–1946 02 – NKGB Kauno m/s operatyvinio įgaliotinio padėjėjas;
1946 02–1947 04 – MGB Klaipėdos a/s operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1947 12 – MGB Sendvario v/p (Klaipėdos aps.) viršininkas;
1947 12–1949 10 – MGB Plungės a/s Operatyvinio poskyrio viršininko pavaduotojas;
1949 10–1950 07 – MGB Plungės a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1950 07–1952 05 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 5-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1952 05–1953 04 – MGB Salantų r/s viršininkas.
1955 01 atleistas iš KGB „dėl neatitikimo".

KLIPAITĖ-LIVINZONAITĖ Šeina

Žydė, vidurinis išsimokslinimas.

Iki 1940 06: už komunistinės literatūros platinimą 1937 m. nuteista 5 metus kalėti.
Nuo 1940 07 01 – VSD Ypatingojo skyriaus sekretorė;
1940 10–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 2-ojo skyriaus operatyvinė įgaliotinė;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus operatyvinė įgaliotinė.

KLIUČIAREVAS Leonidas Leonidovičius

V/s seržantas.

1940 11–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

KLIUČIONOKAS Tarasas Aleksandrovičius

Gimė 1901 m. Vitebsko gub. V/s papulkininkis, baltarusis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1922 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA politinis darbuotojas.
1945 12–1947 06 – LSSR MVD Marijampolės a/s viršininkas;
1947 06–1949 02 – MVD Mažeikių a/s viršininkas;

1949 02–1950 07 – LSSR MVD Mobilizacijos skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1950 07–1953 – MVD sekretoriato viršininkas.

KOBELEVAS Vasilijus Vasiljevičius

Gimė 1904 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – 10-osios armijos KŽS viršininkas.
1946 04–1947 12 – LSSR MGB Panevėžio a/s viršininkas;
1947 12–1950 07 – MGB Radviliškio a/s viršininkas;
1950 07–1951 10 – MGB Šiaulių sr. valdybos 5-ojo skyriaus viršininkas;
1951 11–1953 05 – MGB Trakų r/s viršininkas.
1954 05 išleistas į atsargą.

KOČERGINAS Arsenijus Vasiljevičius

V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Pabaltijo fronto KŽS operatyvinis įgaliotinis.
1944 08–1946 11 – NKVD Lietuvos pasienio apygardos KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1946 11–1947 10 – LSSR MVD Ukmergės a/s viršininko padėjėjas;
1947 10–1949 10 – MVD Anykščių a/s viršininkas.
1949 10 išsiųstas į MVD Penzos sr. valdybą.

KOČERGINSKAS Jankelis

Gimė 1912 m. Žydas, pradinis išsimokslinimas.

1947 03–1949 – LSSR MVD 1-ojo spec. skyriaus poskyrio viršininkas.

KOLOMEICEVAS Pavelas Ivanovičius

Gimė 1902 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS konsulato Šanchajuje sekretorius (1938–1942), spec. komandiruotė Kinijoje (1944–1945), MGB Kontržvalgybos Rytų Vokietijoje skyriaus viršininkas (1945–1947).
1948 02–1950 01 – LSSR MGB Vilniaus m/s viršininkas.
1951 08 išleistas į atsargą.

KOLOTUŠKINAS Aleksandras Aleksejevičius

Gimė 1908 m. Jaroslavlio gub. V/s pulkininkas, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Chabarovsko kr. valdybos viršininko pavaduotojas kadrams.

1944 04–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade viršininko pavaduotojas kadrams;

1944 07–1947 01 – LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas kadrams.

1947 01 išsiųstas į Moldavijos MGB.

KOMAROVAS Leonidas Semionovičius

Iki atvykimo į Lietuvą tarnavo RA.

1940 12–1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos vidaus kalėjimo viršininko pavaduotojas;

1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos vidaus kalėjimo viršininko pavaduotojas (ėjo viršininko pareigas).

Po karo Lietuvoje nedirbo.

KOMAROVAS Pavelas Sergejevičius

Gimė 1904 m. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Rybinsko m/s (Jaroslavlio sr.) viršininko pavaduotojas.

1944 08–1944 12 – LSSR NKGB Ukmergės a/s viršininkas;

1944 12–1945 11 – NKGB Trakų a/s viršininkas.

1945 11 perduotas karo tribunolui.

KOMENDANTAS Azaris Fiodorovičius

Gimė 1911 m. Černigovo gub. V/s majoras, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Solikamlago (Molotovo sr.) vyr. tardytojas.

1944 12–1947 03 – LSSR NKVD Šakių a/s viršininkas;

1947 04–1950 07 – MGB Šakių a/s viršininkas;

1950 07–1952 04 – MGB Radviliškio r/s viršininkas;
1952 04–1953 07 – MGB Šiaulių sr. valdybos Aministracijos ir ūkio skyriaus viršininkas.
1953 07 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

KOMKOVAS Aleksandras Michailovičius

Gimė 1907 m. Čitoje. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1943 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Rostovo sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1952 04–1953 05 – LSSR MGB Vyriausybinio ryšio skyriaus viršininkas.
1954 12 išsiųstas į SSRS KGB.

KOMODAITĖ Judita

Gimė 1906 m. Kėdainių aps. Žydė, vidurinis išsimokslinimas. LKP narė nuo 1930 m.

Iki 1940 06: viena iš Lietuvos MOPR'o vadovių; už komunistinę veiklą buvo 5 kartus suimta, kelis kartus bausta administracine tvarka; 1934 m. nuteista 8 metus kalėti.
1940 06 20–1940 08 31 – VSD Agentūros skyriaus sekretorė;
1940 07 pr. – grupės, parengusios suimtinų krikščionių demokratų veikėjų sąrašą, vadovė;
nuo 1940 09 01 – LKP(b) CK Propagandos ir agitacijos skyriaus instruktorė.
Po karo – ideologinė darbuotoja.

KOMPANISTOVAS Vasilijus Jefremovičius

Gimė 1907 m. Omsko gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Novosibirsko sr. r/s viršininkas.
1951 08–1953 04 – LSSR MGB Plungės r/s viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Riazanės sr. valdybą.
Lietuvoje 24 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

KONDAKOVAS Aleksandras Akimovičius

Gimė 1922 m. Novosibirsko gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą tarnavo NKVD kariuomenės konvojiniame dalinyje.
1944 07–1945 03 – LSSR NKGB KŽS operatyvinis įgaliotinis;
1945 03–1948 01 – MVD KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1948 01–1950 01 – MVD KŽS 1-ojo poskyrio viršininkas;
1950 01–1952 01 – MGB KŽS poskyrio viršininkas;
1952 01–1953 07 – MGB 5-ojo skyriaus 6-ojo, vėliau – 4-ojo poskyrio viršininkas.
Iki 1978 07 dirbo LSSR MVD–KGB.
Lietuvoje 3 mėnesius dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

KONDAKOVAS Piotras Pavlovičius

Gimė 1902 m. Briansko gub. V/s generolas majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1925 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Novosibirsko sr. valdybos viršininkas (1944–1948), MGB Krymo sr. valdybos viršininkas (1948–1951), SSRS valstybės saugumo ministro pavaduotojas (1951–1952).
1952 04 11–1953 03 – LSSR valstybės saugumo ministras;
1953 04–1953 07 – LSSR vidaus reikalų ministras.
1953 07 atšauktas į SSRS MVD.

KONONENKA Leonidas Petrovičius

Gimė 1911 m. Ukrainoje. V/s papulkininkis, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą MGB Vorošilovgrado sr. valdybos skyriaus viršininko pavaduotojas.
1950 07–1952 10 – LSSR MGB Joniškėlio r/s viršininkas;
1952 10–1952 12 – MGB Obelių r/s viršininko pavaduotojas.
1953 01 išsiųstas į Ukrainos SSR MGB.

KORČMA Ivanas Jakovlevičius

Gimė 1916 m. Krasnodaro kr. V/s papulkininkis, ukrainietis.

Iki atvykimo į Lietuvą tarnavo RA 4-ojoje šaulių divizijoje.
1946 07–1950 07 – LSSR MVD Panevėžio a/s viršininkas;
1950 11–1953 05 – MVD Kauno sr. valdybos viršininkas.

KORNIUCHINAS Ivanas Sergejevičius

Gimė 1905 m. Oriolo sr. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Volodarsko r/s (Uljanovsko sr.) viršininko pavaduotojas.
1946 04–1948 09 – LSSR MGB Pagėgių a/s viršininkas;
1948 11–1950 07 – MGB Prienų a/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1950 07–1952 03 – MGB Jonavos r/s viršininkas;
1952 03–1952 09 – MGB Kauno sr. valdybos A skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas.
1952 09 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

KOROBKINAS Nikolajus Nikolajevičius

Gimė 1914 m. Caricyne. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Leningrado sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1952 11–1953 03 – LSSR MGB Klaipėdos sr. valdybos viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Sverdlovsko sr. valdybą.

KOROLENKA Vladimiras Prokofjevičius

Gimė 1898 m. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1919 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Tiumenės m/s (Omsko sr.) viršininkas.
1941 04–1941 06 – LSSR NKVD Kauno m. ir aps. skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Kauno m. ir aps. operatyvinio trejeto narys;
1943–1944 – 93-iosios karo belaisvių stovyklos (Tiumenė) Operatyvinio skyriaus viršininkas;
1945 01–1946 – LSSR NKVD Karo belaisvių ir internuotųjų reikalų skyriaus sviršininko pavaduotojas.

KOSOLAPOVAS Semionas Petrovičius

V/s seržantas.

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Švenčionėlių a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 –NKGB Zarasų a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Zarasų aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

KOSTIUČIKAS Piotras Pavlovičius

Gimė 1913 m. Bresto sr. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Archangelsko sr. valdybos vyr. tardytojas.
1944 12–1946 04 – LSSR NKVD Trakų a/s BB poskyrio viršininkas;
1946 04–1947 04 – MVD Trakų a/s viršininko pavaduotojas;
1947 04–1950 07 – MGB Trakų a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 11 – MGB Daugų r/s viršininkas;
1952 01–1953 04 – MGB Švenčionėlių r/s viršininkas.
1954 04 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

KOSTOMAROVAS Stepanas Vasiljevičius

Gimė 1904 m. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1923 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD pasienio kariuomenės aviabrigados vado pavaduotojas ir Politinio skyriaus viršininkas (Maskvos sr.).
1946 10–1948 09 – LSSR MVD karo belaisvių lagerio politinio skyriaus viršininkas;
1948 09–1950 01 – MVD Milicijos valdybos Politinio skyriaus viršininkas;
1950 01–1953 05 – MGB Milicijos valdybos viršininko pavaduotojas ir Politinio skyriaus viršininkas.
1953 09 išvyko iš Lietuvos.

KOSTRIUKOVAS Aleksejus Maksimovičius

Gimė 1898 m. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas.

1946 03–1950 – LSSR MVD Priešgaisrinės apsaugos valdybos viršininkas.

KOTKO Georgijus Dmitrijevičius

Gimė 1914 m. Sevastopolyje. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Smolensko sr. valdybos poskyrio viršininko pavaduotojas.
1948 02–1951 09 – LSSR MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas;
1951 09–1953 04 – MGB Panemunės r/s viršininkas.
1954 04 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

KOVALIOVAS Aleksandras Jakovlevičius

Gimė 1895 m. Milicijos leitenantas, rusas, pradinis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Kureneco r/s (Vileikos sr., Baltarusija) milicijos viršininkas.
1940 10–1941 03 – LSSR NKVD Švenčionių a/s viršininko pavaduotojas milicijai;
1941 04–1941 06 – NKVD Kėdainių a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Kėdainių aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

KOVNERIS Jakovas Markovičius

Gimė 1902 m. Briansko gub. V/s majoras, žydas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Archangelsko sr. valdybos poskyrio viršininko pavaduotojas.
1945 06–1945 08 – LSSR NKGB V skyriaus Tarptautinės korespondencijos kontrolės poskyrio viršininkas;
1945 08–1946 03 – NKGB 2-ojo (miestų) skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas;
1946 03–1946 12 – MGB A skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1946 12–1947 04 – MGB 5-ojo skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 07–1949 11 – MGB sekretoriato vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1949 11 mirė.

KOZLOVAS Aleksandras Aleksandrovičius

Gimė 1904 m. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD 16-ojo šaulių korpuso ypatingojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos tardytojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos Tardymo dalies viršininko pavaduotojas;

1941 07–1944 – Kabardos-Balkarijos ASSR NKVD KŽS, paskui – Tardymo skyriaus viršininkas;
1944 07–1947 02 – LSSR NKGB Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1947 02 išsiųstas į SSRS MGB.
Lietuvoje nuo 1945 06 iki 1946 12 dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

KOZLOVAS Filipas Ivanovičius

Gimė 1905 m. Penzos gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Saratovo sr. valdybos skyriaus viršininko pavaduotojas.
1947 12–1948 06 – LSSR MGB Kelmės a/s viršininko pavaduotojas;
1948 06–1950 02 – MGB Telšių a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1950 02–1950 07 – MGB Telšių a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 08 – MGB Troškūnų r/s viršininkas;
1951 10–1952 09 – MGB Utenos r/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas.
1952 09 atleistas dėl etatų mažinimo.

KOZLOVAS Viktoras Petrovičius

Gimė 1919 m. Maskvos sr. V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB aukštosios m-klos klausytojas.
1952 07–1953 04 – LSSR MGB Ignalinos r/s viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Riazanės sr. valdybą.

KOŽEVNIKOVAS Michailas Sergejevičius

Gimė 1916 m. Saratovo gub. V/s leitenantas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

Iki atvykimo į Lietuvą tarnavo NKVD kariuomenėje.
1940 pab.–1941 06 – LSSR NKVD (NKGB) Vilniaus m. valdybos vidaus kalėjimo ūkio vedėjas;
1941 07–1944 07 – NKVD Syzranės, paskui – Smolensko kalėjimų operatyvinio įgaliotinio padėjėjas;
1944 08–1946 – LSSR NKVD Marijampolės kalėjimo viršininkas.

KRAINOVAS Nikolajus Petrovičius

V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1926 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Karagandos geležinkelių transporto skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 07–1949 08 – LSSR MGB Trakų a/s viršininkas.
1949 09 išleistas į pensiją.

KRASAVCEVAS Piotras Ivanovičius

Gimė 1920 m. Maskvos sr. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1944 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD aukštosios m-klos kursantas.
1945 12–1947 03 – LSSR MVD Raseinių v/p viršininkas;
1947 04–1947 12 – MGB Raseinių v/p viršininkas;
1947 12–1949 04 – MGB Kelmės v/p viršininkas;
1949 04–1950 07 – MGB Kelmės a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1950 07–1950 11 – MGB Joniškio r/s viršininko pavaduotojas;
1950 11–1953 04 – MGB Šeduvos r/s viršininkas.
1954 04 atleistas dėl etatų mažinimo.

KRASINECAS Piotras Ivanovičius

Gimė 1909 m. Smolensko gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1928 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Kaukazo geležinkelių apygardos Transporto skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 06–1947 10 – LSSR MGB Kaišiadorių a/s viršininkas.
1947 10 išsiųstas į SSRS MGB.

KRASTINIS Fridis

Gimė 1908 m. Gruzdžių vls. (Šiaulių aps.). Latvis, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1926 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1929–1936 ir 1939–1940 m. kalėjo; 1938–1941 m. – LKP CK narys.
1940 06 20–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Kauno apygardos viršininkas;
1940 07 pr. – grupės, parengusios suimtinų Tautininkų partijos veikėjų sąrašą, vadovas;

1940 09–1941 03 – LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro padėjėjas;
1941 03–1941 10 – vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas ir Milicijos valdybos viršininkas;
1941 10–1944 01 – SSRS NKGB 4-osios valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1944 01–1945 02 – LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas.
Nuo 1945 02 – partinis, sovietinis darbuotojas (LSSR vyr. įgaliotinio evakuacijos reikalams Lenkijoje pavaduotojas (1945 02–05), Kauno m. vykdomojo komiteto pirmininkas (1945 05–1946 08)).

KRESTJANOVAS Vladas

Gimė 1914 m. Petrokove (Lenkija). Lietuvis, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1935 m.

Iki 1940 06: dalyvavo Kauno studentų komunistinėje veikloje; 1937–1938 m. kalėjo.
1940 07–1940 09 – Lietuvos liaudies kariuomenės karo aviacijos politinis vadovas;
1940 09–1941 07 – RA 29-ojo teritorinio korpuso 179-osios divizijos NKVD ypatingojo skyriaus viršininkas (Vilnius);
1941 10–1942 03 – NKVD ypatingojo skyriaus Čeliabinsko įguloje operatyvinis įgaliotinis;
1942 03–1946 10 – RA 16-osios divizijos KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis.
Nuo 1947 m. – partinis, sovietinis darbuotojas.

KRYLOVIČIUS Piotras Vikentjevičius

V/s kapitonas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1920 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Vologdos lagerio Rybinsko skyriaus viršininkas.
1944 09–1946 05 – LSSR NKVD Vilkaviškio a/s viršininkas.
1946 06 dėl sveikatos išleistas į atsargą.

KRYMOVAS Ivanas Sergejevičius

V/s j. leitenantas.

1941 02–1941 03 – LSSR NKVD Ekonomikos skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKGB Tardymo dalies vyr. tardytojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Mažeikių aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

KRIPAITIS Aleksandras

Gimė 1898 m. Mažeikiuose. V/s majoras, lietuvis, pradinis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą – Azerbaidžano SSR milicijos valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1944 08–1945 03 – LSSR NKVD Kėdainių a/s viršininkas;
1945 03–1950 07 – MVD Pagėgių a/s viršininkas;
1950 08–1951 – MVD Pataisos darbų kolonijų skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas.

KRIVOŠEJEVAS Piotras Ivanovičius

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Molotovo sr. valdybos darbuotojas.
1945 09–1946 – LSSR NKVD Tardymo skyriaus viršininkas.

KRIVOŠEJINAS Konstantinas Ignatjevičius

Gimė 1909 m. Rostove prie Dono. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Rostovo sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1944 05–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade 2-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1944 08–1945 02 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 6-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1945 02–1953 06 – MGB B skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas.
Iki 1959 11 dirbo LSSR MVD–KGB.

KRUGLYŠEVAS Georgijus Ivanovičius

V/s kapitonas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1925 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Tadžikijos SSR NKVD Karo belaisvių ir internuotųjų reikalų skyriaus viršininkas.
1945 10–1946 05 – LSSR NKVD Vilniaus a/s viršininkas.
1946 06 atleistas dėl sveikatos.

KRUGOVCEVAS Josifas Stepanovičius

Gimė 1914 m. Kursko gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938m.

Iki atvykimo į Lietuvą – valdybos „Dalstroj" KŽS viršininko pavaduotojas.

1946 06–1947 04 – LSSR MVD Vilkaviškio a/s viršininko pavaduotojas;
1947 04–1950 05 – MGB Vilkaviškio a/s viršininko pavaduotojas;
1950 05–1950 07 – MGB Marijampolės a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 04 – MGB Veisiejų r/s viršininkas;
1951 04–1952 11 – MGB Alytaus r/s viršininkas.
Iki 1960 06 dirbo LSSR MVD–KGB.

KUBASOVAS Vladimiras Dmitrijevičius

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Kauno apygardos viršininko pavaduotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Tardymo dalies viršininko padėjėjas;
1941 04–1941 06 – NKVD Administracijos ir ūkio skyriaus viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

KUČINSKAS Domas

Gimė 1902 m. Utenos vls. V/s kapitonas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1926 m.

Iki 1940 06: nuo 1923 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; už ją 1928 m. buvo suimtas ir nuteistas sušaudyti, tačiau mirties bausmė buvo pakeista kalėjimu iki gyvos galvos.
1940 06 pab. – 1940 09 – Kauno sunkiųjų darbų kalėjimo viršininkas;
1940 09–1941 06 – LSSR NKVD Kalėjimų skyriaus viršininko pavaduotojas;
1942–1943 – Uzbekijos SSR NKVD spec. skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1944 01–1944 11 – LSSR NKVD Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas;
1944 11–1950 10 – MVD Vilniaus karininkų m-klos viršininko pavaduotojas politiniams reikalams;
1950 10–1953 05 – LSSR vidaus reikalų ministro pavaduotojas.
Iki 1960 07 dirbo LSSR MVD–KGB.

KUČIUGINAS Nikolajus Petrovičius

Gimė 1902 Pavolgyje. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1919 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS MGB Ūkio valdybos poskyrio viršininko pavaduotojas.
1948 03–1949 04 – LSSR MGB Administracijos ir ūkio skyriaus viršininkas;
1949 05–1952 10 – LSSR valstybės saugumo ministro padėjėjas ūkio reikalams;

1952 10–1954 01 – dirbo LSSR milicijos valdyboje.
1954 01 išsiųstas į Kirgizijos SSR MVD.

KUDINKINAS Aleksandras Petrovičius

Gimė 1906 m. V/s majoras, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Riazanės sr. valdybos 1-ojo spec. skyriaus poskyrio viršininkas.
1944 08–1949 – LSSR MVD 1-ojo spec. skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas.

KUDRIAVCEVAS Ivanas Abramovičius

Gimė 1904 m. V/s papulkininkis. Saugumo sistemoje nuo 1928 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Leningrado m. Petrograd r/s viršininkas.
1945 06–1947 04 – LSSR NKGB Panevėžio a/s viršininkas.
1947 04 dėl sveikatos išleistas į atsargą.

KULBOKAS Vincas

Gimė 1910 m. Marijampolėje. Lietuvis. LKP narys nuo 1939 m.

Iki 1940 06 dalyvavo komunistinėje veikloje.
1940 07–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Marijampolės apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 01 – LSSR NKVD Vilkaviškio a/s operatyvinis įgaliotinis;
1941 02–1941 03 – NKVD Mažeikių a/s viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKVD Mažeikių aps. milicijos viršininkas.
1943 09 žuvo kaip sovietinis partizanas.

KULIABINAS Ivanas Ivanovičius

Gimė 1908 m. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

1949 03–1950 07 – LSSR MGB Šakių v/p viršininkas;
1950 07–1952 08 – MGB Naumiesčio r/s viršininkas.

KULIKAS Markas Klimovičius

Gimė 1903 m. Chersono gub. Milicijos papulkininkis, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Murmansko sr. milicijos valdybos skyriaus viršininkas.

1945 03–1950 07 – LSSR MVD Vilniaus m. milicijos valdybos viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 – Vilniaus sr. milicijos valdybos viršininko pavaduotojas.

KUPČIŪNAS Feliksas

Gimė 1892 m. Radviliškio vls. Milicijos III rango komisaras, Rusijos lietuvis. Saugumo sistemoje nuo 1923 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Baškirijos ASSR NKVD darbuotojas.
1944 07–1953 05 – LSSR milicijos valdybos viršininko pavaduotojas.
Iki 1958 07 dirbo LSSR milicijos valdybos viršininko pavaduotoju.

KURICYNAS Ivanas Andrejevičius

Gimė 1911 m. Riazanės gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Krasnojarsko r/s viršininkas.
1944 08–1944 10 – LSSR NKGB Alytaus a/s viršininkas;
1944 10–1946 03 – NKGB Vilkaviškio a/s viršininko pavaduotojas;
1946 03–1946 06 – MGB B skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1946 06–1947 06 – MGB B skyriaus viršininko pavaduotojas;
1947 06–1948 06 – MGB B skyriaus viršininkas.
1948 06 – atleistas dėl nedrausmingumo.

KUROVAS Ilja Vasiljevičius

V/s pulkininkas.

1945 12–1946 06 – LSSR valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotojas.
1946 06 atšauktas į SSRS MGB.

KUZMINAS Ivanas Dmitrijevičius

Gimė 1917 m. Ivanovo gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Chabarovsko kr. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1944 07–1945 05 – LSSR NKGB 1-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1945 05–1946 12 – NKGB 1-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1946 12–1949 07 – NKGB 1-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;

1949 08–1950 09 – MGB 2-ojo skyriaus 7-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 11–1951 01 – MGB 2-ojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1951 01–1951 11 – MGB Vilniaus sr. valdybos Administracijos ir ūkio skyriaus vyr. inspektorius.
1951 11 atleistas „dėl neatitikimo".

KUZMINAS Michailas Ivanovičius

V/s seržantas.
1940 08 – VSD Ekonomikos skyriaus poskyrio viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo spec. skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB 3-iojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

KUZMINAS Nikolajus

V/s j. leitenantas.

1941 04–1941 06 – LSSR NKGB Utenos a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Utenos aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

KUZMINOVAS Nikolajus Michailovičius

Gimė 1909 m. Maskvos gub. Rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Estijos SSR MGB Geležinkelių transporto skyriaus viršininkas.
1946 07–1947 08 – LSSR MGB Biržų a/s viršininkas;
1947 08–1947 11 – MGB Kaišiadorių a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininkas.
1947 11 atleistas ir perduotas karo tribunolui.

KUZNECOVAS Aleksandras Vasiljevičius

Gimė 1903 m. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Buriatijos-Mongolijos ASSR MVD Pataisos darbų lagerių valdybos viršininkas.
1950 11–1953 03 – LSSR vidaus reikalų ministro padėjėjas ir Pataisos darbų kolonijų skyriaus viršininkas.
Iki 1956 12 dirbo LSSR MVD.

KVITKO Jakovas Michailovičius

Gimė 1914 m. Dnepropetrovsko gub. V/s majoras, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – III Baltarusijos fronto 4-osios brigados KŽS viršininkas.
1946 04–1946 11 – LSSR MVD Vilniaus a/s viršininko pavaduotojas;
1946 11–1947 04 – MVD Rokiškio a/s viršininko pavaduotojas;
1947 04–1947 06 – MGB Rokiškio a/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas.
1947 06 mirė.

LAPINAS Andrejus Stepanovičius

Gimė 1901 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1921 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Saratovo sr. valdybos Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 03–1949 09 – LSSR MGB Tauragės a/s viršininkas;
1949 09–1950 07 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos 2N skyriaus viršininkas;
1950 07–1953 07 – MGB Kauno sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
1953 08 išsiųstas į SSRS MVD.

LAPTEVAS Stepanas Ivanovičius

Gimė 1916 m. Omsko gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Kijevo karinės apygardos KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1946 04–1947 04 – LSSR MVD Švenčionių a/s BB poskyrio vyr. tardytojas;
1947 04–1950 07 – MGB Švenčionių a/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 01 – MGB Švenčionių r/s viršininko pavaduotojas;
1951 01–1953 04 – MGB Nemenčinės r/s viršininkas.
1953 07 atleistas dėl etatų mažinimo.

LATYŠEVAS Vasilijus Panteleimonovičius

V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Latvijos SSR NKVD a/s viršininkas.
1944 08–1945 09 – LSSR NKVD KŽS viršininko pavaduotojas.
1945 09 22 žuvo eidamas tarnybines pareigas.

LAZAREVAS Nikolajus Petrovičius

Gimė 1906 m. Permės gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Kurgano sr. valdybos skyriaus viršininko pavaduotojas.
1949 05–1952 10 – LSSR MGB Kretingos a/s (r/s) viršininkas;
1952 10–1953 05 – MGB Telšių r/s viršininkas.
1954 04 išsiųstas į KGB Balašovo sr. skyrių.

LEBEDEVAS Georgijus Georgijevičius

Gimė 1914 m. Nižnij Novgorode. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Balachnos m/s (Gorkio sr.) viršininkas.
1946 03–1947 03 – LSSR MGB 2-ojo (apskričių) skyriaus 7-ojo poskyrio viršininkas;
1947 04–1950 08 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1950 08–1960 03 – MGB Vilniaus m-klos darbuotojas.

LEBEDEVAS Nikolajus Aleksandrovičius

Gimė 1910 m. Kostromos gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MVD Sverdlovsko sr. r/s viršininkas.
1952 02–1953 03 – LSSR MGB Kėdainių r/s viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Sverdlovsko sr. valdybą.

LEONAVIČIUS Jonas

Gimė 1896 Rokiškio vls. Lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1919 m.

Iki 1940 06: nuo 1918 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; 1923–1926 m. kalėjo.
1940 07–1940 09 – Rokiškio aps. žemės reformos komisijos pirmininkas;
1940 10–1940 12 – LSSR NKVD Rokiškio aps. milicijos viršininkas;
1940 12–1941 03 – LSSR milicijos valdybos Politinio skyriaus viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKVD Rokiškio a/s viršininko pavaduotojas;
1942 01–1943 – RA 16-osios divizijos komisaras.
Po karo – partinis, sovietinis darbuotojas.

LEONČENKA Andrejus Naumovičius

Gimė 1901 m. Kijevo gub. V/s papulkininkis, ukrainietis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Uljanovsko sr. r/s viršininkas.
1944 08–1946 04 – LSSR NKGB Vilkaviškio a/s viršininkas;
1946 05–1950 01 – MGB Kaišiadorių a/s viršininko pavaduotojas;
1950 02–1950 07 – MGB Joniškio a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 05 – MGB Linkuvos r/s viršininkas.
Iki 1957 05 dirbo LSSR MVD–KGB.

LEONOVAS Andrejus Pavlovičius

Gimė 1904 m. Riazanės gub. V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Vakarų apygardos priešlėktuvinės apsaugos KŽS viršininko pavaduotojas.
1946 06–1951 10 – LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas.
1951 10 atšauktas į SSRS MGB.

LEONOVAS Matvejus Ivanovičius

Gimė 1910 m. Smolensko gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Vladimiro sr. valdybos Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1945 10–1946 01 – operatyvinės grupės prie LSSR NKGB viršininkas;
1946 01–1946 05 – NKGB Tardymo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1946 05–1947 03 – NKGB Tardymo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1947 04–1950 06 – MGB Tardymo dalies 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1950 08 išsiųstas į Ukrainos SSR MGB.

LESKOVAS Piotras Fiodorovičius

V/s vyr. leitenantas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Maskvos sr. milicijos valdybos skyriaus viršininkas.
1944 12–1945 05 – LSSR NKVD Raseinių a/s viršininko pavaduotojas;
1945 05–1946 08 – NKVD Telšių a/s viršininko pavaduotojas;
1946 08–<...> – MVD Milicijos valdybos Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis.

LEŠČINSKIS Isakas

Gimė 1900 m. Dnepropetrovsko gub. V/s majoras, žydas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Penzos sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1945 04–1946 08 – LSSR NKVD spec. prekybos viršininko pavaduotojas;
1946 08–1946 12 – MGB Administracijos ir ūkio skyriaus Materialinio-techninio aprūpinimo poskyrio viršininkas;
1946 12–1949 08 – MGB Administracijos ir ūkio skyriaus Karinio-ūkinio aprūpinimo poskyrio viršininkas;
1949 08–1952 10 – MGB Administracijos ir ūkio skyriaus viršininko pavaduotojas;
1952 11–1953 05 – MGB Administracijos ir ūkio skyriaus viršininkas.
Iki 1959 02 dirbo LSSR MVD–KGB.

LEVITACAS Faivas

Gimė 1913 m. Žagarėje. Žydas, aukštasis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1933 m.

Iki 1941 06: nuo 1931 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; ne kartą baustas administracine tvarka.
Nuo 1940 06 20 – VSD Ypatingojo skyriaus agentūros vedėjas;
1940 07–1940 08 – VSD 2-ojo spec. skyriaus viršininko pavaduotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 2-ojo spec. skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB 4-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1941 07–1941 11 – NKVD Vologdos sr. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1942–1943 07 – RA 16-osios divizijos bataliono komisaras;
1943 07–1944 10 – RA 16-osios divizijos pulko agitatorius;
1944 10–1945 12 – RA 16-osios divizijos pulko vado pavaduotojas politiniam darbui;
1945 12–1946 08 – RA 16-osios divizijos diviziono vado pavaduotojas.
Nuo 1946 09 – Vilniaus universiteto, vėliau – Vilniaus pedagoginio instituto Marksizmo-leninizmo katedros vyr. dėstytojas.

LICHVINCEVAS Levas Nikolajevičius

Gimė 1912 m. Oriole. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Maskvos m. valdybos operatyvinis įgaliotinis.

1940 08 – VSD Ekonomikos skyriaus viršininko pavaduotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Ekonomikos skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB 2-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Zarasų aps. operatyvinio trejeto narys;
1941 07–1944 07 – RA KŽS;
1944 07–1945 03 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 5-ojo poskyrio viršininkas;
1945 03–1946 03 – NKGB 2-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1946 03–1946 12 – MGB 6-ojo poskyrio viršininkas;
1946 12–1948 08 – MGB Apsaugos skyriaus poskyrio viršininkas;
1948 08–1951 10 – MGB Apsaugos skyriaus viršininko pavaduotojas.
1951 10 išsiųstas į MGB Kursko sr. valdybą.

LIEPA Pranas

Gimė 1910 m. Skuodo aps. V/s kapitonas, lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1931 m.

Iki 1940 06 dalyvavo komunistinėje veikloje, buvo baustas administracine tvarka.

1940 07–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Šiaulių apygardos Telšių r. viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Telšių a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKVD Tauragės a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Tauragės aps. operatyvinio trejeto narys;
1941 12–1945 04 – RA 16-osios divizijos 156-ojo šaulių pulko KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1945 04–1946 03 – LSSR NKVD Telšių a/s viršininkas;
1946 03–1946 12 – MVD Beglobių vaikų skyriaus viršininkas.
Nuo 1947 m. pradžios – sovietinis darbuotojas.

LISAS Povilas

Gimė 1897 m. Kupiškio vls. Lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1933 m.

Iki 1940 06: nuo 1918 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; ne kartą baustas administracine tvarka, 1934 m. nuteistas 8 metus kalėti.
1940 07–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Panevėžio apygardos Biržų r. viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Biržų a/s viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKVD Ukmergės a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Ukmergės aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo (iki 1958 m.) – liaudies teisėjas Panevėžyje.

LYSENKA Piotras Dmitrijevičius

Gimė 1909 m. Čeliabinsko gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Kurgano m. (Čeliabinsko sr.) kalėjimo viršininkas (1938–1939), NKVD Čeliabinsko sr. valdybos skyriaus viršininkas (1939–1944), NKVD Stavropolio kr. valdybos 1-ojo spec. skyriaus viršininkas.
1945 07–1949 12 – LSSR MVD 1-ojo spec. skyriaus viršininkas;
1950 01–1952 08 – MGB A skyriaus viršininko pavaduotojas;
1952 08–1953 07 – MGB Klaipėdos sr. valdybos A skyriaus viršininkas.
1954 01 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

LISOVSKIS Vasilijus Mitrofanovičius

Gimė 1900 m. Irkutske. V/s pulkininkas, rusas.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS MVD Kadrų valdybos darbuotojas.
1945 07–1950 07 – LSSR MVD Alytaus a/s viršininkas;
1950 11–1953 05 – MVD Vilniaus sr. valdybos viršininkas.

LITKENSAS Sergejus Jefgrafovičius

Gimė 1912 m. Sankt Peterburge. V/s pulkininkas, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD skyriaus viršininkas.
1946 06–1949 02 – LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas.
1949 03 01 atšauktas į SSRS MGB.

LITVINOVAS Stepanas Timofejevičius

Gimė 1900 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1924 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Maskvos–Kijevo geležinkelių transporto skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 07–1947 08 – LSSR MGB Lazdijų a/s viršininkas;
1947 08–1947 10 – MGB Biržų a/s viršininko pavaduotojas.
1947 10 atleistas dėl sveikatos.

LIUBIMKOVAS Sergejus Fiodorovičius

Gimė 1906 m. Archangelsko gub. Milicijos majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Vologdos sr. milicijos valdybos viršininko pavaduotojas.
1946 01–1950 07 – LSSR MVD Šilutės a/s viršininkas;
1950 07–1950 11 – MVD Pataisos darbų kolonijų skyriaus Kadrų poskyrio viršininkas;
1950 11–1952 – MVD Mobilizacijos skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis.

„Jam vadovaujant buvo atskleista ir likviduota keletas banditų formuočių“ (iš LKP Šilutės aps. komiteto 1948 06 10 charakteristikos).

LIUSTIKAS Apolinaras

Gimė 1921 m. Novosibirsko sr. V/s vyr. leitenantas, lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą tarnavo RA 16-ojoje divizijoje.
1944 04–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade operatyvinis įgaliotinis;
1944 08–1947 03 – NKGB Kadrų skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1947 10 – MGB Kauno m/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 11–1950 07 – MGB Kadrų skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1950 07–1952 09 – MGB Vilniaus sr. valdybos Kadrų skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas, viršininkas;
1952 09–1953 05 – MGB Vilniaus sr. valdybos inspekcijos viršininkas.

LOBANOVAS Nikolajus Aleksandrovičius

Gimė1905 m. Ivanove. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Čiuvašijos ASSR NKVD r/s viršininkas.

1944 12–1945 08 – LSSR NKVD Šiaulių a/s BB poskyrio viršininkas;
1945 08–1947 03 – NKVD Šiaulių a/s BB poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1949 08 – MGB Šiaulių a/s 2N poskyrio operatyvinis įgaliotinis;
1949 09–1951 06 – MGB Tauragės a/s (r/s) operatyvinis įgaliotinis.
1951 06 atleistas „dėl neatitikimo".
Lietuvoje 416 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

LOBKOVAS Ivanas Semionovičius

Gimė 1902 m. Samaros gub. V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1926 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Jaroslavlio geležinkelių transporto skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 06–1949 08 – LSSR MGB Alytaus a/s viršininkas;
1949 09–1951 11 – MGB Trakų a/s (r/s) viršininkas;
1951 12–1952 09 – MGB Ypatingosios inspekcijos viršininko padėjėjas;
1952 09–1953 07 – MGB Ypatingosios inspekcijos vyr. inspektorius.
1954 09 atleistas dėl sveikatos.

„Ištikimas Lenino–Stalino reikalui <...>. Jis sėkmingai kovojo su priešo pogrindžiu. <...> buvo susektos ir likviduotos 4 kontrrevoliucinės organizacijos, tačiau per mažai į jas buvo diegiama agentūra" (iš LSSR valstybės saugumo liaudies komisaro D. Jefimovo pasirašytos 1946 11 10 charakteristikos).

LOBZOVAS Nikolajus Aleksandrovičius

Gimė 1914 m. Vologdos gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Vologdos sr. valdybos 2-ojo skyriaus poskyrio viršininkas.
1946 03–1946 12 – LSSR MGB 2-ojo (miestų) skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1946 12–1950 02 – MGB 4-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1950 02–1952 06 – MGB 4-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas.
1952 06 išsiųstas į MGB Krasnodaro kr. valdybą.
Lietuvoje 235 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

LOKTEVAS Ivanas Vasiljevičius

Gimė 1905 m. Nižnij Novgorodo gub. Rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Gorkio sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1944 07–1944 12 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 9-ojo poskyrio viršininkas;
1945 01–1945 11 – NKGB partijos komiteto sekretorius;

1945 11–1946 03 – NKGB Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas ir Ypatingosios inspekcijos viršininkas.
1946 03 išleistas į atsargą.

LOPAJEVAS Safronijus Semionovičius

Gimė 1911 m. Musninkų vls. Rusas, vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1938 m.

Iki 1940 06 – komunistinė veikla tarp Dotnuvos žemės ūkio akademijos studentų.
1940 07–1940 09 – Lietuvos liaudies kariuomenės inžinerijos bataliono politinis vadovas;
1940 09–1941 04 – NKVD ypatingojo skyriaus RA 29-ajame teritoriniame korpuse vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKVD ypatingojo skyriaus RA 29-ojo korpuso 184-ojoje divizijoje viršininkas;
1941 10–1942 07 – NKVD ypatingojo skyriaus 34-ojoje armijoje operatyvinis įgaliotinis;
1942 07–1945 12 – RA 245-osios divizijos KŽS viršininkas.
Nuo 1945 12 – partinis, sovietinis darbuotojas (1945–1946 ir 1948–1951 m. – LSSR švietimo ministro pavaduotojas).

LOŽEČNIKOVAS Michailas Matvejevičius

Gimė 1904 m. Zaporožės sr. V/s papulkininkis, rusas.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 55-osios divizijos KŽS darbuotojas.
1945 12–1947 07 – LSSR MVD Zarasų a/s viršininkas;
1947 08–1950 07 – MVD Pasvalio a/s viršininkas;
1950 11–1953 05 – MVD Šiaulių sr. valdybos viršininko pavaduotojas.

MACEVIČIUS Anupras

Gimė 1911 m. Kėdainių aps. V/s leitenantas, lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1939 m.

Iki 1940 06: dalyvavo komunistinėje veikloje; nuo 1927 m. – LKJS narys, ne kartą buvo suimtas, kalintas.
Nuo 1940 06 20 – VSD skyriaus viršininko pavaduotojas;
nuo 1940 07 01 – Valstybės saugumo policijos Kauno apygardos viršininko pavaduotojas;
1940 08 – VSD 3-iojo spec. skyriaus poskyrio viršininkas;
1940 09–1941 03 – NKVD Ekonomikos skyriaus viršininkas;

1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos viršininko pavaduotojas.
1941 09 žuvo kaip sovietinis partizanas.

MACEVIČIUS Kazys

Gimė 1907 m. Anglijoje. Lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1927 m.

Iki 1940 06: dalyvavo komunistinėje veikloje; 1935 m. nuteistas 8 metus kalėti.
Nuo 1940 06 20 – VSD Kvotų skyriaus tardytojas;
1940 07 pr. – grupės, parengusios suimtinų valstiečių liaudininkų ir socialdemokratų veikėjų sąrašą, vadovas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Šiaulių a/s viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Šiaulių a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Šiaulių aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo dirbo žemės ūkyje (nuo 1947 m. – K. Požėlos kolūkio (Kėdainių r.) pirmininkas).

MACHINIA Piotras Leontjevičius

Gimė 1904 m. Lugansko aps. (Ukraina). V/s majoras, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Voronežo karinės apygardos KŽS rezerve.
1946 07–1949 10 – LSSR MGB Kupiškio a/s viršininko pavaduotojas;
1949 10–1950 07 – MGB Pasvalio a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1950 11 – MGB Vabalninko r/s viršininkas.
1950 11 dėl sveikatos atleistas iš MGB.

MAČĖNAS Leonas

Gimė 1906 m. Ignalinos vls. Pulkininkas, lietuvis. KP narys nuo 1942 m.

Iki 1940 06: dalyvavo komunistinėje veikloje lenkų okupuotoje Vilnijoje: nuo 1937 m. kalėjo.
1940 07–1941 06 – mokytojavo; nuo 1941 01 – SSRS Aukščiausiosios Tarybos deputatas;
1941 07–1944 07 – Maskvoje baigė aukštąją karo m-klą ir tarnavo RA;
1944 07–1944 12 – LSSR valstybės saugumo liaudies komisaro padėjėjas;
1945 01–1946 06 – NKGB Klaipėdos a/s viršininkas;
1946 07–1947 08 – MGB Kadrų skyriaus rezervo viršininkas;
1947 08–1948 09 – MGB Šilutės a/s viršininkas;
1948 09–1950 06 – MGB Pagėgių a/s viršininkas;
1950 06–1951 11 – MGB Kauno sr. valdybos 2N skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1952 02–1952 09 – MGB 2N valdybos Operatyvinės technikos poskyrio viršininkas;
1952 09–1953 05 – MGB 2S poskyrio viršininkas.
Iki 1959 11 dirbo LSSR MVD–KGB.

MAININAS Andrejus Vasiljevičius

Gimė 1909 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Uljanovsko sr. valdybos 2-ojo skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas.
1944 07–1944 12 – LSSR NKGB Vilniaus a/s 2-ojo poskyrio viršininkas;
1944 12–1945 02 – NKGB Šakių a/s viršininko pavaduotojas;
1945 02–1945 10 – NKGB 2-ojo skyriaus 9-ojo poskyrio viršininkas;
1945 10–1946 01 – NKGB 2-ojo skyriaus 6-ojo poskyrio viršininkas;
1946 01–1950 08 – MGB Vilniaus m-klos viršininko padėjėjas.
1950 08 išsiųstas į SSRS MGB.

MAJOROVAS Vitalijus Sergejevičius

Gimė 1916 m. Jaroslavlio gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Maskvos aukštosios m-klos kursantas.
1945 12–1947 04 – LSSR MVD Grinkiškio v/p (Kėdainių aps.) viršininkas;
1947 05–1949 07 – MGB Kėdainių a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1949 07–1950 07 – MGB Kėdainių a/s poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 08 – MGB Dotnuvos r/s viršininko pavaduotojas;
1951 08–1953 04 – MGB Troškūnų r/s viršininkas.
1954 06 išsiųstas į SSRS MVD.

MAKAROVAS Michailas Fiodorovičius

Gimė 1902 m. Tulos gub. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1926 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Turkmėnijos SSR NKGB V skyriaus viršininkas.
1945 05–1950 05 – LSSR MGB V skyriaus viršininkas;
1950 05–1950 12 – MGB partijos komiteto sekretorius;
1950 12–1951 01 – MGB Vilniaus sr. valdybos poskyrio viršininkas;
1951 01–1951 03 – MGB Vilniaus sr. valdybos A skyriaus viršininkas.
1951 03 išsiųstas į SSRS MGB.

MAKAROVAS Nikolajus Nikolajevičius

Gimė 1901 m. Totorijoje. Milicijos pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1920 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Totorijos ASSR milicijos valdybos spec. skyriaus viršininkas.

1940 08–1941 06 – LSSR NKVD Milicijos valdybos Operatyvinio skyriaus viršininkas;
1941 07–1944 07 – Totorijos ASSR milicijos valdybos spec. skyriaus viršininkas;
1944 07–1950 04 – LSSR MVD Milicijos valdybos Pasų skyriaus viršininkas.

MAKOVAS Igoris Aleksejevičius

Gimė 1910 m. Tambovo gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas.
1945 07–1946 11 – LSSR NKGB 2-ojo (miestų) skyriaus viršininko pavaduotojas;
1946 12–1947 03 – MGB inspekcijos prie ministro padėjėjas;
1947 04–1948 04 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1948 06 išsiųstas į SSRS MGB.

MAKSIMOVAS Lavrentijus Maksimovičius

Gimė 1923 m. Ukmergėje. V/s kapitonas, rusas, vidurinis išsimokslinimas.

Iki 1940 06: nuo 1937 m. – LKJS narys, platino komunistinę spaudą.
1940 08 – LKJS Ukmergės aps. komiteto sekretorius;
1940 09–1941 06 – LSSR NKVD Ukmergės a/s operatyvinio įgaliotinio padėjėjas;
1941 08–1941 12 – NKVD Čkalovo sr. valdybos operatyvinis įgaliotinis;
1942 01–1944 03 – RA 16-osios divizijos kariškis;
1944 03–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade operatyvinis įgaliotinis, rezervo Lietuvai poskyrio viršininkas;
1944 08–1946 06 – LSSR NKGB Švenčionių a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1946 07–1946 11 – MGB Alytaus a/s 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1946 12–1947 10 – LSSR MGB 2N skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 11–1948 06 – MGB Ukmergės a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininko pavaduotojas;
1948 07–1949 08 – LSSR MGB O skyriaus 1-ojo poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1949 08–1953 06 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis.
Iki 1974 10 23 dirbo LSSR MVD–KGB.

MAKSIMOVAS Timofejus Nikolajevičius

Gimė 1916 m. Voronežo gub. V/s kapitonas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Pietų Uralo karinės apygardos KŽS tardytojas.

1946 04–1947 04 – LSSR MVD Alytaus a/s vyr. tardytojas;
1947 04–1949 10 – MGB Alytaus a/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1949 10–1950 07 – MGB Alytaus a/s 2N poskyrio viršininkas;
1950 07–1953 07 – MGB Kauno sr. valdybos 5-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1953 07 išsiųstas į MVD Irkutsko sr. valdybą.

MALACHOVAS Ivanas Akimovičius

Gimė 1912 m. Riazanės gub. V/s kapitonas, rusas.
1944 pab.–1945 03 – LSSR NKVD Panevėžio kalėjimo viršininkas;
1945 03–1946 01 – NKVD Kalėjimų skyriaus vyr. inspektorius;
1946 01–1947 04 – MVD Klaipėdos kalėjimo viršininkas;
1950–1951 – MVD Kauno kalėjimo viršininko pavaduotojas.

MALANJINAS Stepanas Ivanovičius

Gimė 1902 m. Samaros gub. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Leningrado m. r/s viršininkas.
1945 12–1950 07 – LSSR MGB Švenčionių a/s viršininkas;
1950 07–1951 03 – MGB Šiaulių sr. valdybos A skyriaus viršininkas.
1951 03 išsiųstas į Šiaurės Osetijos ASSR MGB.

MALCEVAS Aleksejus Nikolajevičius

Gimė 1903 m. Jekaterinburge. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Chabarovsko kr. valdybos Kadrų skyriaus poskyrio viršininkas.
1944 09–1945 10 – LSSR NKGB Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas ir Ypatingosios inspekcijos viršininkas;
1945 10–1946 04 – NKGB partijos komiteto sekretorius;
1946 04–1949 05 – MGB Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas ir Ypatingosios inspekcijos viršininkas.
1949 06 atšauktas į SSRS MGB.

MALCEVAS Ivanas Petrovičius

Gimė 1913 m. Ivanovo gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Gorkio sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1947 04–1948 10 – LSSR MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1948 10–1950 05 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1950 05–1952 01 – MGB 2N valdybos Operatyvinės technikos poskyrio viršininkas;
1952 01–1952 09 – MGB 5-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1952 09–1953 07 – MGB spec. poskyrio viršininko pavaduotojas, viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Gorkio sr. valdybą.
Lietuvoje 230 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

MALYCHAS Dmitrijus Sergejevičius

Gimė 1906 m. Ufoje. V/s pulkininkas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1926 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA KŽS darbuotojas.
1946 10–1950 07 – LSSR MGB Utenos a/s viršininkas;
1950 07–1952 04 – MGB Panevėžio a/s viršininkas.
1952 06 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

MALININAS Viktoras Polektovičius

Gimė 1911 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s kapitonas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Krymo sr. valdybos BB skyriaus poskyrio viršininkas.
1944 08–1946 07 – LSSR NKVD Zarasų a/s BB poskyrio viršininkas;
1946 07–1947 07 – MVD Priekulės v/p (Klaipėdos aps.) viršininkas;
1947 07–1950 07 – MVD Plungės a/s viršininkas.
1950 09 atleistas iš MVD dėl piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi; perėjo dirbti partinį darbą.

MALOFEJEVAS Aleksandras Grigorjevičius

Gimė 1922 m. Stalingrade. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1944 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD kariuomenės pulko vado pavaduotojas.
1946 07–1947 03 – LSSR MVD BB valdybos 1-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1949 12 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas.
1949 12 išsiųstas į MGB Briansko sr. valdybą.

MALOFEJEVAS Aleksejus Nikolajevičius

V/s leitenantas, rusas.

1941 04–1941 06 – LSSR NKVD Utenos a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Utenos aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

MAMAJEVAS Ivanas Maksimovičius

Gimė 1908 m. Viatkos gub. V/s kapitonas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 50-osios šaulių divizijos KŽS viršininko padėjėjas.
1946 09–1947 05 – LSSR MVD Kauno kalėjimo vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 05–1948 12 – MVD Prienų a/s viršininkas.
1948 12 išsiųstas į MVD Kirovo sr. valdybą.

MAMONTOVAS Vasilijus Nikolajevičius

Gimė 1910 m. Vladikaukaze. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Novočerkasko m/s (Rostovo sr.) viršininkas.
1946 01–1947 01 – LSSR MGB Telšių a/s viršininkas;
1947 01–1947 04 – MGB 2N skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas.
1947 04 išsiųstas į MGB Grozno sr. valdybą.

MANILOVAS Michailas Aleksandrovičius

Gimė 1912 m. Kazanės gub. V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi SSRS MGB aukštojoje m-kloje.
1950 06–1951 10 – LSSR MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1951 10–1952 09 – MGB Kadrų skyriaus viršininko padėjėjas;
1952 09–1953 05 – MGB Mokymo reikalų poskyrio viršininkas.
1953 05 išsiųstas į MVD Čeliabinsko sr. valdybą.

MARAKUŠEVAS Aleksejus Aleksandrovičius

Gimė 1914 m. Vladimiro gub. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS MGB 5-osios valdybos 6-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1951 11–1953 05 – LSSR MGB Tardymo dalies viršininkas.
Iki 1955 06 dirbo LSSR MVD–KGB.
1955 06 išsiųstas į SSRS KGB.

MARČIUKOVAS N.

Gimė 1913 m. Voronežo gub. V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1948 m.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi MGB aukštojoje m-kloje.
1950 06–1950 07 – LSSR MGB Kauno m. ir aps. valdybos 5-ojo skyriaus viršininkas;
1950 07–1952 07 – MGB Kauno sr. valdybos 5-ojo skyriaus viršininkas.
1952 08 atšauktas į SSRS MGB.

MARTAVIČIUS Leonardas

Gimė 1920 m. Švenčionėliuose. V/s pulkininkas, lietuvis, savamokslis. LKP narys nuo 1939 m.

Iki 1940 06: dalyvavo komunistinėje veikloje; 1939–1940 m. kalėjo Dimitravo priverčiamojo darbo stovykloje.
1940 06 20–1940 08 – VSD Agentūros skyriaus darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 2-ojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKGB Tauragės a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Tauragės aps. operatyvinio trejeto narys;
1941 07–1942 05 – Kalmukijos ASSR NKVD operatyvinis įgaliotinis;
1942 05–1942 09 – NKVD Abynės spec. lagerio (Krasnojarsko kr.) spec. skyriaus tardytojas;
1942 10–1943 12 – 261-ojo spec. lagerio (Armavyras, Šiaurės Kaukazas) vyr. tardytojas;
1944 01–1944 03 – LSSR NKGB vyr. operatyvinis įgaliotinis (Maskva);
1944 03–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinių darbuotojų rengimo kursų Pavlo Posade dėstytojas;
1944 07–1944 12 – LSSR NKGB Kauno m/s 2-ojo poskyrio viršininkas;
1945 01–1945 12 – NKGB Kauno m/s viršininko pavaduotojas;
1945 12 03–1953 05 08 – LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas.
Iki 1959 11 dirbo LSSR MVD–KGB.

„Drg. Martavičius gerai išmano čekisto darbą, mėgsta jį ir turi pakankamai gabumų vadovauti jam respublikos mastu; asmeniškai dirba su agentūra, tar-

do suimtuosius, dalyvauja vykdant atsakingiausias priemones" (iš vidaus reikalų ministro K. Liaudžio pasirašytos 1953 12 17 charakteristikos); „Būdingas drg. Martavičiaus bruožas yra tai, kad jis, tapęs svarbiu čekistinės įstaigos vadovu, tebemėgsta praktinį darbą ir sistemingai dalyvauja darbe su agentūra, tardant suimtuosius" (iš KGB pirmininko K. Liaudžio pasirašytos 1958 01 14 charakteristikos).

MARTYNENKA Aleksandras Ivanovičius

Gimė 1908 m. Charkovo gub. Milicijos majoras, ukrainietis, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MVD Grozno sr. milicijos valdybos viršininko pavaduotojas.
1946 08–1947 06 – LSSR MVD Kauno m/s viršininko pavaduotojas.
1947 06 atleistas dėl piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi.

MARTYNENKA Vasilijus Iljičius

Gimė 1902 m. Taškente. V/s pulkininkas.

Iki atvykimo į Lietuvą dirbo SSRS MVD.
1946 04–1948 03 – LSSR MVD Raseinių a/s viršininkas;
1948 03–1950 07 – MVD Kėdainių a/s viršininkas;
1950 07–1951 – LSSR MVD Kalėjimų skyriaus viršininkas.

MASKINAS Josifas Michailovičius

V/s j. leitenantas.

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD sekretoriato viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB sekretoriato viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

MATIUŠENKA Ivanas Jakovlevičius

Gimė 1903 m. Krasnodaro kr. V/s papulkininkis, ukrainietis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1921 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Archangelsko karinės apygardos Ypatingojo skyriaus Tardymo dalies viršininko pavaduotojas (1942–1943), paskui – KŽS viršininkas.
1946 02–1946 11 – LSSR MGB 2-ojo (apskričių) skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;

1946 12–1947 03 – MGB 2N skyriaus viršininko pavaduotojas;
1947 04–1948 06 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1948 07–1949 10 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos viršininko pavaduotojas;
1949 10–1950 08 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos 2N skyriaus viršininko pavaduotojas;
1951 04–1951 11 – MGB Vilniaus sr. valdybos A skyriaus viršininko pavaduotojas.
1952 01 atleistas „dėl neatitikimo".

„1947 m. [J. Matiušenka] įvykdė keletą gerai parengtų operatyvinių kovos su nacionalistiniu Lietuvos pogrindžiu priemonių; dėl jo atkaklaus ir nuoseklaus darbo buvo likviduotos aktyvios Didžiosios Kovos apygardos gaujos, o pati apygarda išformuota" (iš valstybės saugumo ministro pavaduotojo A. Gailevičiaus pasirašytos 1948 11 06 charakteristikos).

MATULAITIS Jonas

Gimė 1912 m. Marijampolėje. V/s majoras, lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1933 m.

Iki 1940 06: už dalyvavimą komunistinėje veikloje 1934 m. nuteistas 8 metus kalėti.
1940 07–1940 08 – VSD Ypatingojo skyriaus darbuotojas;
1940 09–1941 06 – LSSR NKVD operatyvinio įgaliotinio padėjėjas;
1941 09–1942 02 – NKVD Astrachanės kalėjimo vyr. prižiūrėtojas;
1942 03–1943 03 – NKVD Maskvos aukštosios m-klos kursantas;
1943 03–1944 08 – NKVD–NKGB operatyvinis įgaliotinis Ivanovo, paskui – Smolensko sr.
1944 08–1945 03 – LSSR NKGB Kauno m/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1945 03–1948 07 – NKGB Kauno a/s viršininko pavaduotojas;
1948 07–1950 07 – MGB Kupiškio a/s viršininkas;
1950 07–1953 05 – MGB Šiaulių sr. valdybos viršininko pavaduotojas ir Kadrų skyriaus viršininkas.
Iki 1972 05 dirbo LSSR MVD–KGB.

„Jam vadovaujant likviduota nemažai lietuviškojo nacionalistinio pogrindžio vadovaujančiųjų grandžių ir kt. svarbių valstybinių nusikaltėlių" (iš valstybės saugumo ministro pavaduotojo A. Gailevičiaus pasirašytos 1951 03 10 charakteristikos).

MATULEVIČIUS Jonas

Gimė 1909 m. Alytuje. Lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1935 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1935–1940 m. kalėjo.
1940 07 01–1940 09 – VSD Ypatingojo skyriaus darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Raseinių a/s viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Raseinių a/s viršininkas.
1941 07 žuvo kaip sovietinis partizanas.

MATULIONIS Alfonsas

Gimė 1916 m. Petrograde. V/s kapitonas, lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1934 m.

Iki 1940 06: nuo 1932 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; buvo baustas administracine tvarka.
1940 07–1940 10 – Lietuvos liaudies kariuomenės I divizijos politinis vadovas;
1941 10–1944 07 – tarnavo RA;
1944 07–1944 11 – LSSR NKVD Ukmergės a/s viršininkas;
1945 02–1945 05 – NKVD BB skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1945 05–1945 12 – NKVD Kretingos a/s viršininkas.
Nuo 1946 01 – partinis, ūkinis darbuotojas.

MATUZONIS Stasys

Gimė 1925 m. Leningrade. V/s pulkininkas, lietuvis, vidurinis išsimokslinimas.

1945 08–1946 01 – LSSR NKGB 2-ojo (apskričių) skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1946 01–1947 04 – MGB Ukmergės a/s operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1949 01 – MGB Ukmergės a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1949 01–1949 05 – MGB Ukmergės a/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1949 05–1950 07 – mokėsi MGB Gorkio operatyvinių darbuotojų rengimo m-kloje;
1950 07–1952 01 – MGB Jiezno r/s viršininkas;
1952 03–1953 05 – MGB Alytaus r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas.
Iki 1988 08 dirbo LSSR MVD–KGB.
274 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš Lietuvos partizanus.

MATVEJEVAS Aleksejus Ivanovičius

Gimė 1908 m. Jaroslavlio gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Krasnodaro kr. valdybos skyriaus viršininkas.
1947 04–1948 11 – LSSR MGB Pagėgių a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1948 11–1950 07 – MGB Pagėgių a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 07 – MGB Priekulės r/s viršininkas;
1952 07–1953 05 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
Iki 1956 04 dirbo LSSR MVD–KGB.

MAZULOVAS Semionas Afinogenovičius

Milicijos leitenantas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Krasnodaro kr. milicijos valdybos Kadrų skyriaus viršininkas.
1941 01–1941 06 – LSSR NKVD Tarnybos ir kovinės parengties skyriaus viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

MEDVEDEVAS Jakovas Grigorjevičius

V/s leitenantas.

1940 08 – VSD Ekonomikos skyriaus poskyrio viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Ekonomikos skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo respublikinio štabo narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

MEDVEDEVAS Piotras Ivanovičius

Gimė 1915 m. Rostovo gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Orechovo-Zujevo m/s (Maskvos sr.) viršininko pavaduotojas.
1946 03–1946 07 – LSSR MGB Lazdijų a/s viršininkas;
1946 12–1948 11 – MGB 2-ojo skyriaus 5-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1948 11–1949 02 – MGB Prienų a/s Operatyvinio poskyrio viršininko pavaduotojas;
1949 02–1949 11 – MGB Prienų a/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas.
1949 11 išsiųstas į MGB Rostovo sr. valdybą.

MELNIKOVAS Borisas Ivanovičius

Gimė 1912 m. Jekaterinburgo gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 29-osios šaulių divizijos KŽS viršininkas.
1946 07–1947 04 – LSSR MVD Vilniaus a/s viršininko pavaduotojas;
1947 04–1949 01 – MGB Vilniaus a/s viršininko pavaduotojas;
1949 01–1950 07 – MGB Širvintų a/s viršininkas;
1950 08–1952 09 – MGB 5-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1952 09–1953 07 – MGB 5-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Riazanės sr. valdybą.

MEŠALKINAS Vasilijus Jakovlevičius

V/s leitenantas.

1940 08 – VSD 3-iojo skyriaus poskyrio viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB KŽS 1-ojo poskyrio viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

MEŠČERIAKOVAS Nikolajus Karpovičius

V/s seržantas.

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos 2-osios spec. dalies viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB 4-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

METELKINAS Ivanas Ivanovičius

V/s seržantas.

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos KŽS operatyvinis įgaliotinis;
1941 06 – žmonių trėmimo Utenos aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

MIASNIKOVAS Andrejus Aleksandrovičius

Gimė 1917 m. Jekaterinburgo gub. V/s kapitonas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1942 m.

1952 02–1953 04 – LSSR MGB Obelių r/s viršininkas.
1953 12 išsiųstas į MVD Sverdlovsko sr. valdybą.

MIASNIKOVAS Konstantinas Petrovičius

Gimė 1912 m. V/s kapitonas, rusas, vidurinis išsimokslinimas.

1946 01–1950 – LSSR MVD Finansų skyriaus viršininkas.

MICHAILOVAS Nikita Abramovičius

V/s majoras.

Iki atvykimo į Lietuvą dirbo Uzbekijos SSR NKVD sistemoje.
1944 09–1945 10 – LSSR NKVD Zarasų a/s viršininkas;
1945 10–1947 – NKVD Karo belaisvių lagerių valdybos viršininko pavaduotojas.

MICHAILOVAS Nikolajus Nikolajevičius

Gimė 1914 m. Tbilisyje. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD 16-ojo šaulių korpuso ypatingojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis.
1940 08 – VSD 7-ojo poskyrio viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 7-ojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB 5-ojo skyriaus viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Švenčionių aps. operatyvinio trejeto narys;
1941 07–1944 01 – NKVD, NKGB tardytojas, poskyrio viršininkas Maskvoje;
1944 01–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade operatyvinio skyriaus viršininkas;
1944 08–1946 11 – LSSR NKGB 5-ojo skyriaus viršininkas;
1946 12–1953 05 – MGB V skyriaus viršininko pavaduotojas.
Iki 1959 11 dirbo LSSR MVD–KGB.

MICKEVIČIUS Antanas

Gimė 1906 m. Kupiškio aps. Lietuvis, vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1927 m.

Iki 1940 06: nuo 1921 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; 1928 m. nuteistas 8, o 1934 m. – 15 metų kalėti.

1940 06 26–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos viršininkas;
1940 09–1941 11 – LSSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas;
1941 11–1942 01 – Armėnijos SSR NKVD skyriaus viršininkas;
1942 01–1942 04 – SSRS NKVD Kadrų valdybos darbuotojas;
1942 04–1943 05 – SSRS NKVD Maskvos aukštosios m-klos kursantas;
1943 05–1943 08 – NKGB Jaroslavlio sr. valdybos darbuotojas;
1943 08–1950 07 – LSSR vidaus reikalų ministro pavaduotojas kadrų reikalams.
Nuo 1950 07 – sovietinis darbuotojas.

MIKALAUSKAS Julijonas

Gimė 1922 m. Kėdainių aps. Lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1944 01.

Iki 1940 06: nuo 1939 m. dalyvavo MOPR'o veikloje, platino komunistinę literatūrą.
1940 07–1940 08 – VSD Agentūros skyriaus valdininkas;
1940 09–1941 06 – LSSR NKVD operatyvinis įgaliotinis (Kaunas);
1941 07–1941 10 – Totorijos ASSR NKVD operatyvinis įgaliotinis;
1941 12–1942 01 – Stalinabado viešbučio direktorius;
1942 01–1944 03 – tarnavo RA 16-ojoje divizijoje;
1944 03–1944 10 – LSSR NKGB skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas, Vilniaus m/s viršininko pavaduotojas;
1944 10–1945 02 – LSSR vyriausiojo įgaliotinio evakuacijos reikalams viršininko pavaduotojas Lenkijos teritorijoje.
Nuo 1945 02 – partinis, sovietinis darbuotojas.

MIKULĖNAS Bronius

Gimė 1906 m. Utenos aps. Lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1926 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1930 m. nuteistas 12 metų kalėti.
1940 06 20–1940 08 – VSD Kvotų skyriaus tardytojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Tardymo dalies vyr. tardytojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Tardymo dalies vyr. tardytojas.
1941 08 žuvo kaip sovietinis partizanas.

MYLNIKOVAS Aleksejus Ivanovičius

Gimė 1917 m. Tulos gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

1946 05–1947 03 – LSSR MVD Kauno a/s BB poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1948 07 – MGB Kauno a/s Tardymo poskyrio viršininkas;

1948 08–1950 06 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos Tardymo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1950 07–1953 07 – MGB Kauno sr. valdybos A skyriaus viršininkas.
Iki 1970 07 dirbo LSSR MVD–KGB.

MILVYDAS Antanas

Gimė 1911 m. Skuodo vls. Lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1931 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 5 kartus kalintas; 1940 m. nuteistas 6 metus kalėti.
1940 06 18–1940 07 – VSD Registracijos ir statistikos skyriaus, vykdžiusio „liaudies priešų" apskaitą, viršininkas;
1940 08 – VSD Kvotų skyriaus viršininko pavaduotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 3-iojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB KŽS viršininko pavaduotojas.
1941 07 – A. Guzevičiaus ir P. Gladkovo atsiųstos į Kauną žvalgybinės grupės vadovas; suimtas ir sušaudytas.

MINAJEVAS Georgijus Jefimovičius

Gimė 1912 m. V/s papulkininkis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą tarnavo RA.
1945 01–1948 05 – LSSR MVD Pataisos darbų kolonijų skyriaus viršininkas.

MININAS Jakovas Aleksandrovičius

Gimė 1913 m. Archangelsko gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB operatyvinių darbuotojų tobulinimosi kursų klausytojas.
1944 06–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1944 08–1945 06 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1945 06–1946 03 – NKGB 2-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1946 03–1946 12 – NKGB 2-ojo skyriaus 6-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1946 12–1953 05 – MGB sekretoriato viršininko pavaduotojas.
Iki 1960 08 dirbo LSSR MVD–KGB.

MIROŠNIČENKA Viktoras Grigorjevičius

V/s seržantas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Seinų a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Seinų a/s viršininko pavaduotojas;
1940 06 – žmonių trėmimo Seinų aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

MIRSKIS Josifas

Gimė 1906 m. Vilniuje. Žydas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. KP narys nuo 1942 m.

Iki 1940 06: nuo 1933 m. dalyvavo komunistinėje veikloje.
1940 07–1940 08 – VSD sekretoriato reikalų vedėjas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD sekretoriato I kategorijos vertėjas;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 06 – žmonių trėmimo Biržų aps. operatyvinio trejeto narys;
1941 08–1941 12 – NKVD Kuibyševo geležinkelių transporto skyriaus tardytojas;
1942 02–1943 02 – SSRS NKVD Maskvos aukštosios m-klos kursantas;
1943 02–1943 05 – NKVD Ivanovo sr. valdybos operatyvinis darbuotojas;
1943 05–1944 02 – NKGB Omsko sr. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1944 03–1944 10 – Lietuvos partizaninio judėjimo štabo 8-ojo (slaptojo) poskyrio viršininkas.
Nuo 1945 m. – leidinio „TSRS Aukščiausiosios Tarybos žinios" (lietuvių kalba) redaktorius.

MITKUS Bronislovas

Gimė 1914 m. Šiaulių aps. Kapitonas, lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1945 m.

Iki 1940 06 – Linkuvos miestelio (Joniškio aps.) kalvis.
1940 07–1941 06 – LSSR NKVD Linkuvos valsčiaus milicijos poskyrio viršininkas;
1942–1944 08 – RA 16-osios divizijos būrio vadas;
1944 08–1945 01 – LSSR NKVD Kretingos a/s viršininko pavaduotojas;
1945 01–1946 02 – LSSR NKVD Milicijos valdybos viršininko padėjėjas;
1946 03–1947 08 – MVD aukštosios karininkų m-klos kursantas;
1947 08–1950 07 – MVD Lazdijų a/s viršininkas;
1950 07–1953 05 – MVD Vilniaus sr. valdybos Ūkio poskyrio viršininkas.

„Neturi organizatoriaus gabumų, tačiau Lenino–Stalino reikalui ištikimas" (iš LKP Lazdijų aps. komiteto parengtos 1948 06 02 charakteristikos).

MNACAKANOVAS Sarkisas

Gimė 1904 m. Azerbaidžane. V/s papulkininkis, armėnas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Gorkio karinės apygardos KŽS poskyrio viršininkas.
1946 04–1947 04 – LSSR MVD Šakių a/s viršininko pavaduotojas kovai su banditizmu;
1947 04–1948 11 – MGB Lazdijų a/s viršininko pavaduotojas;
1949 01–1950 07 – MGB Širvintų a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 04 – MGB Širvintų r/s viršininkas.
1953 07 išsiųstas į Armėnijos SSR MVD.
Lietuvoje 570 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

MOCKEVIČIUS Pranas

Gimė 1912 m. Alytaus aps. V/s majoras, lietuvis, vidurinis išsimokslinimas.

Iki 1940 06 – Alytaus gamyklos darbininkas.
1940 09–1941 06 – LSSR NKVD–NKGB Alytaus a/s vyr. tardytojas;
1941 07–1942 04 – NKVD operatyvinis įgaliotinis Molotovo ir Novosibirsko sr.;
1942 04–1943 02 – NKVD aukštosios m-klos klausytojas;
1943 02–1944 04 – NKVD–NKGB operatyvinis įgaliotinis Ivanovo ir Smolensko sr.;
1944 04–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinis grupės Pavlo Posade vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1944 08–1947 03 – LSSR NKGB Tardymo dalies vyr. tardytojas;
1947 04–1951 04 – NKGB Tardymo dalies poskyrio viršininko pavaduotojas;
1951 04–1953 05 – NKGB Tardymo dalies poskyrio viršininkas.
Iki 1968 05 dirbo LSSR MVD–KGB.

MOCKEVIČIUS Pranas

Gimė 1912 m. Šakių aps. Milicijos kapitonas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1943 m.

Iki 1940 06 – statybų darbininkas Marijampolėje.
1940 07–1941 06 – LSSR NKVD Marijampolės a/s operatyvinis įgaliotinis;
1942–1944 08 – tarnavo RA 16-ojoje divizijoje;
1944 08–1945 10 – LSSR MVD Tauragės a/s viršininko pavaduotojas;
1945 10–1947 10 – MVD Kretingos a/s viršininko pavaduotojas;
1947 10–1949 07 – MVD Kuršėnų a/s viršininkas.
1949 07 pašalintas dėl girtavimo ir prasto darbo.

MOČIALOVAS Aleksejus Aleksandrovičius

V/s seržantas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Alytaus a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Kėdainių a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Kėdainių aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

MORDASOVAS Aleksejus Nikolajevičius

1940 08 – VSD spec. skyriaus viršininko pavaduotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 1-ojo spec. skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKVD 1-ojo spec. skyriaus viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

MORGUNOVAS Vasilijus Ivanovičius

Gimė 1911 m. Jaroslavlio gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Jaroslavlio sr. r/s viršininkas.
1946 07–1946 12 – LSSR MGB Zarasų a/s Tardymo poskyrio viršininkas;
1946 12–1948 10 – MGB Zarasų a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininkas;
1948 10–1949 05 – MGB Zarasų a/s viršininko pavaduotojas;
1949 05–1950 07 – MGB Rietavo a/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1950 08–1952 05 – MGB Sedos r/s viršininkas;
1952 05–1953 04 – MGB Varnių r/s viršininkas.
Iki 1960 03 dirbo LSSR MVD–KGB.

MORKOVKINAS Borisas Michailovičius

V/s leitenantas.

1941 04–1941 06 – LSSR NKVD Panevėžio a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Panevėžio aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

MOROZOVAS Nikolajus Ivanovičius

Gimė 1909 m. Riazanės gub. V/s kapitonas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

1944 08–1945 05 – LSSR NKGB Kauno m/s 1-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;

1945 06–1946 04 – NKGB Kauno m/s 1-ojo poskyrio viršininkas;
1946 04–1946 09 – NKGB Kauno m/s 3-iojo poskyrio viršininko pavaduotojas.
Nuo 1946 m. pab. – LSSR partinis, sovietinis darbuotojas.

MOROZOVAS Piotras Ivanovičius

V/s j. leitenantas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Telšių a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Telšių a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Telšių aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

MOSTOVOJUS Aleksandras Ivanovičius

Gimė 1901 m. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Azerbaidžano SSR NKVD Operatyvinio skyriaus viršininkas.
1944 07–1947 – LSSR MVD Kalėjimų skyriaus viršininko pavaduotojas.

MOTINOVAS Vasilijus Konstantinovičius

Gimė 1904 m. Milicijos majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas.
1946 04–1949 – LSSR milicijos valdybos Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu skyriaus viršininkas.

MUCHINAS Konstantinas Vladimirovičius

V/s j. leitenantas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Mažeikių a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Mažeikių a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Mažeikių aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

MURAUSKAS Petras

Gimė 1913 m. Sankt Peterburge. Lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1932 m.

Iki 1940 06: nuo 1928 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; 1933–1938 m. kalėjo.
1940 07–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Rokiškio rajono viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Rokiškio a/s viršininkas;

1941 04–1941 06 – NKGB Panevėžio a/s viršininkas;
1941–1942 – SSRS NKVD Maskvos aukštosios m-klos kursantas;
1942–1943 – tarnavo RA 16-ojoje divizijoje.
Po karo – partinis, sovietinis darbuotojas.

MURAVJOVAS Ivanas Pavlovičius

Gimė 1908 m. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – 97-osios armijos KŽS viršininko pavaduotojas.
1946 04–1949 03 – LSSR MVD Kupiškio a/s viršininkas;
1949 03–1950 07 – MVD Rokiškio a/s viršininkas.
1950 11 išsiųstas į SSRS MVD.

MUZALEVAS Dmitrijus Michailovičius

Gimė 1893 m. Tuloje. Milicijos papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1918 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Riazanės sr. milicijos valdybos Politinio skyriaus viršininkas.
1944 07–1946 06 – LSSR NKVD Milicijos valdybos Politinio skyriaus viršininkas.
1946 06 dėl sveikatos išleistas į atsargą.

NADŽAFALIJEVAS Ali Machmudas

Gimė 1910 m. Azerbaidžane. V/s majoras, azerbaidžanietis, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi MGB aukštojoje m-kloje.
1950 06–1950 12 – LSSR MGB Kuršėnų r/s viršininkas.
1950 12 išsiųstas į Azerbaidžano SSR MGB.

NAIMAVIČIUS Stasys

Gimė 1914 m. Gelvonuose. Lietuvis. LKP narys nuo 1932 m.

Iki 1940 06: nuo 1929 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; ne kartą baustas administracine tvarka; 1932–1934 ir 1939–1940 m. kalėjo.
1940 06 20–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Kauno apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 2-ojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus operatyvinis įgaliotinis;

1942–1946 – RA 16-osios divizijos kuopos politinis vadovas, bataliono partinės organizacijos sekretorius, pulko propagandistas.
Po karo – partinis, sovietinis darbuotojas.

NAKONEČNAS Jemeljanas Fiodorovičius

Gimė 1904 m. Vinicos gub. V/s pulkininkas, ukrainietis, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 7-ojo korpuso KŽS viršininko pavaduotojas.
1946 07–1948 07 – LSSR MGB Lazdijų a/s viršininko pavaduotojas;
1948 07–1949 02 – MGB Utenos a/s viršininko pavaduotojas;
1949 02–1950 07 – MGB Vilniaus a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 07 – MGB Vilniaus r/s viršininkas.
1952 09 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

NARTAUTAS Vladas

Gimė 1914 m. Šiaulių aps. Milicijos vyr. leitenantas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1943 m.

Iki 1940 06 – padienis darbininkas Kaune.
1940 07–1941 06 – LSSR NKVD Raseinių a/s operatyvinis įgaliotinis;
1942–1944 07 – tarnavo RA 16-ojoje divizijoje;
1944 07–1944 08 – LSSR NKVD Alytaus a/s viršininko pavaduotojas;
1944 09–1945 – NKVD Telšių a/s Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu poskyrio viršininkas;
1945–1946 – MVD Telšių a/s viršininko pavaduotojas;
1946–1948 02 – MVD Tytuvėnų v/p viršininkas;
1948 02–1949 05 – MVD Kelmės a/s viršininko pavaduotojas;
1949 05–1950 07 – MVD Šakių a/s viršininkas;
1950 08–1953 05 – MVD 8-ojo kalėjimo viršininkas.
Iki 1955 10 dirbo LSSR MVD Kalėjimų skyriaus viršininku.

NAUJALIS Stasys

Gimė 1914 m. Prienų aps. Lietuvis. LKP narys nuo 1934 m.

Iki 1940 06: nuo 1931 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; 1934–1938 m. kalėjo.
1940 07–1941 01 – LSSR NKVD Seinų (Lazdijų) a/s operatyvinis įgaliotinis;
1941 01–1941 03 – NKVD Seinų a/s viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Seinų a/s viršininkas;
1941–1944 07 – sovietinio pogrindžio Lietuvoje dalyvis, partizanas.
Po karo – partinis, sovietinis veikėjas.

NEKRASOVAS Vasilijus Trofimovičius

V/s kapitonas, rusas.

1944 07–1944 09 – LSSR NKVD Vilniaus kalėjimo viršininko pavaduotojas;
1944 10–1946 – NKVD Kauno kalėjimo viršininkas.

NESTEROVAS Dmitrijus Michailovičius

Gimė 1916 m. Samaros gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Taškento sr. valdybos Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 07–1948 07 – LSSR MGB Prienų a/s viršininko pavaduotojas;
1948 07–1950 02 – MGB Kuršėnų a/s viršininko pavaduotojas;
1950 02–1950 06 – MGB Telšių a/s 2N poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 11 – MGB Varnių r/s viršininkas;
1951 11–1953 07 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 2N skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas.
1953 08 išsiųstas į Tadžikijos SSR MVD.

NIKITČENKA Grigorijus Kirilovičius

1944 pab.–1945 04 – LSSR NKVD Rudaminos v/p (Lazdijų aps.) viršininkas;
1945 04–1946 05 – NKVD Klaipėdos a/s viršininkas.

NIKITINAS Ivanas Pavlovičius

Gimė 1910 m. Viatkos gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Kirovo sr. valdybos BB skyriaus poskyrio viršininkas.
1944 08–1945 03 – LSSR NKVD BB skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1945 04–1947 02 – MVD Ukmergės a/s viršininkas.
1947 02 atleistas iš MVD.

„Drg. Nikitinas <...> sistemingai pažeidinėjo socialistinį teisėtumą, vykdė neteisėtus piliečių areštus, be prokuroro sankcijos laikė juos suimtus. <...> Tardant areštuotuosius naudojo fizinio poveikio priemones“ (iš vidaus reikalų ministro J. Bartašiūno pasirašytas 1947 02 24 charakteristikos).

NIKITINAS Vladimiras Ustinovičius

Gimė 1898 m. V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1923 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Stavropolio kr. valdybos Kalėjimų skyriaus viršininkas.
1946 01–1950 – LSSR MVD Kalėjimų skyriaus viršininkas.

NIKONOVAS Grigorijus Stepanovičius

Gimė 1905 m. V/s majoras, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

1944 10–1944 11 – LSSR NKVD Ukmergės a/s viršininko pavaduotojas;
1944 11–1945 07 – NKVD Ukmergės a/s skyriaus viršininkas.
1945 07 išsiųstas į SSRS NKGB.
Lietuvoje 45 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

NORMANTAS Antanas

Gimė 1925 m. Sedoje. V/s vyr. leitenantas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas.

1944 11–1945 06 – LSSR NKVD Mažeikių aps. apylinkės įgaliotinis;
1945 07–1947 08 – MVD Mažeikių a/s operatyvinis įgaliotinis;
1947 09–1948 08 – MVD Mažeikių v/p. viršininko pavaduotojas;
1948 08–1949 03 – MGB Mažeikių v/p vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1949 03–1950 08 – MGB Akmenės v/p vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1950 08–1951 07 – MGB Mažeikių r/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1951 10–1953 02 – MGB Šilutės r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1953 02–1953 05 – MGB Šilalės r/s viršininko pavaduotojas.
Iki 1955 12 dirbo LSSR MVD–KGB.
1949–1951 m. 150 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

NORNOVAS Vasilijus Nikolajevičius

V/s kapitonas.

1940 09–1941 06 – LSSR NKVD Archyvų skyriaus viršininkas;
1944 07 01–1947 10 – NKVD Archyvų skyriaus viršininkas.

NOSOVAS Dmitrijus Aleksandrovičius

Gimė 1914 m. Jaroslavlio gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

1946 07–1950 07 – LSSR MGB Šilutės a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 04 – MGB Vievio r/s viršininkas.

NOVIKOVAS Nikolajus Ivanovičius

Gimė 1907 m. Permės gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – 63-iojo korpuso (Uralo karinė apygarda) KŽS viršininko pavaduotojas.
1947 03–1947 12 – LSSR MGB Biržų a/s viršininko pavaduotojas;
1947 12–1949 06 – MGB Pasvalio a/s viršininkas;
1949 06–1950 07 – MGB Plungės a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 05 – MGB Salantų r/s viršininkas.
Patraukus baudžiamojon atsakomybėn, 1952 05 atleistas iš MGB.

NOVIKOVAS Pavelas Petrovičius

Gimė 1900 m. Rusas, pradinis išsimokslinimas.

1948–1949 – LSSR MVD Milicijos valdybos Tardymo skyriaus viršininkas.

NOVIKOVAS Sergejus Ivanovičius

V/s seržantas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Panevėžio a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Panevėžio a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Panevėžio aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

NOVIKOVAS Venjaminas Jakovlevičius

Gimė 1914 m. Petrogrado gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Moldavijos SSR MGB skyriaus viršininko pavaduotojas.
1951 11–1953 04 – LSSR MGB Daugų r/s viršininkas.
1954 04 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

NOŽNICKIS Nikolajus Leontjevičius

Gimė 1894 m. Sankt Peterburge. V/s pulkininkas, rusas.

1946 01–1947 06 – LSSR MVD Tauragės a/s viršininkas;
1947 06–1950 07 – MVD Klaipėdos m/s viršininkas;
1950 10–1953 05 – MVD Klaipėdos sr. valdybos viršininkas.

OBUKAUSKAS Juozas

Gimė 1916 m. Utenos aps. V/s pulkininkas, lietuvis, vidurinis išsimokslinimas.

Iki 1940 06 tarnavo Lietuvos kariuomenėje.
1940 09–1941 05 – mokėsi SSRS NKVD aukštojoje m-kloje;
1941 07–1944 02 – NKVD Smolensko sr. valdybos operatyvinis įgaliotinis;

1944 03–1944 08 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade operatyvinis įgaliotinis;
1944 08–1945 02 – LSSR NKGB Kauno m/s operatyvinis įgaliotinis;
1945 02–1945 03 – NKGB Kauno a/s operatyvinis įgaliotinis;
1945 03–1946 12 – MGB B skyriaus ekspertas;
1946 12–1949 09 – MGB B skyriaus vyr. ekspertas;
1949 09–1953 01 – MGB D poskyrio viršininkas;
1953 01–1953 05 – MGB 5-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
Iki 1971 09 dirbo LSSR MVD–KGB.

ODINCOVAS Pavelas Aleksandrovičius

Gimė 1911 m. Sankt Peterburge. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Leningrado m. valdybos 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1945 06–1948 07 – LSSR MGB Kauno m/s viršininko pavaduotojas;
1948 07–1949 04 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus viršininkas;
1949 04–1950 07 – MGB 2N valdybos viršininko pavaduotojas ir 1-ojo skyriaus viršininkas;
1950 08–1951 11 – MGB 5-ojo skyriaus viršininkas;
1952 01–1952 12 – MGB 2N valdybos viršininko pavaduotojas.
1953 02 atleistas iš MGB dėl girtavimo.

OLEINIKAS Stepanas Grigorjevičius

Gimė 1912 m. Vinicoje (Ukraina). V/s papulkininkis, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1948 m.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi MGB Maskvos aukštojoje m-kloje.
1950 06–1950 07 – LSSR MGB Kauno m. ir aps. valdybos 2N skyriaus viršininkas;
1950 07–1953 06 – MGB Kauno sr. valdybos 2N skyriaus viršininkas.
1953 09 išsiųstas į Ukrainos MVD.
Lietuvoje 174 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

OLŠEVSKIS Piotras Nikolajevičius

Gimė 1902 m. Kijeve. V/s papulkininkis, ukrainietis, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 13-ojo gvardijos šaulių korpuso KŽS viršininkas.

1946 12–1948 09 – LSSR MGB Šiaulių a/s viršininko pavaduotojas;
1948 09–1950 07 – MGB Zarasų a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 03 – MGB Dūkšto r/s viršininkas;
1951 03–1952 07 – MGB Nemenčinės r/s viršininko pavaduotojas.
1952 07 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

ONIŠČENKA Grigorijus Iljičius

Gimė 1920 m. Kustanajaus sr. V/s kapitonas, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1943 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Oriolo sr. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1947 12–1949 05 – LSSR MGB Tardymo dalies 3-iojo skyriaus 2-ojo poskyrio vyr. tardytojas;
1949 05–1949 12 – MGB Kadrų skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1949 12–1950 07 – MGB 1-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 03 – MGB Šiaulių sr. valdybos Kadrų skyriaus poskyrio viršininkas;
1952 03–1952 06 – MGB Šiaulių sr. valdybos Kadrų skyriaus viršininkas.
1952 06 išsiųstas į MGB Tiumenės sr. valdybą.

ORECHOVAS Nikolajus Sergejevičius

Milicijos seržantas, rusas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Voronežo sr. milicijos valdybos Vizų ir užsieniečių registravimo skyriaus viršininkas.
1940 12–1941 06 – LSSR NKVD Vizų ir užsieniečių registravimo skyriaus viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

ORLOVAS Dmitrijus Fiodorovičius

Gimė 1907 m. Tulos gub. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą tarnavo RA 4-ojoje šaulių divizijoje.
1946 08–1947 10 – LSSR MVD Lazdijų a/s viršininkas;
1947 10–1949 02 – MVD Rokiškio a/s viršininkas;
1949 02–1951 – MVD Ypatingosios inspekcijos viršininkas.

OSIPČIKAS Nikolajus Ignatjevičius

Gimė 1913 m. Minsko gub. V/s pulkininkas, baltarusis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

1947 03–1948 04 – LSSR MGB skyriaus viršininko pavaduotojas;
1948 04–1949 02 – MGB 1-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1949 02–1951 11 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;

1951 11–1952 09 – MGB Vilniaus sr. valdybos 5-ojo skyriaus viršininkas.
1952 09 išsiųstas į Baltarusijos SSR MGB.
Lietuvoje 996 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

OSTROVSKIS Abas Borisovičius

Gimė 1895 m. Justicijos pulkininkas, žydas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1920 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Maskvos sr. valdybos BB skyriaus Tardymo poskyrio viršininkas.
1944 12–1945 08 – LSSR NKVD Tardymo skyriaus viršininkas.
1945 08 atšauktas į SSRS NKVD.

„Drg. Ostrovskis organizavo ir mobilizavo tardymo aparatą aktyviam darbui demaskuojant Lietuvos SSR teritorijoje veikiančias kontrrevoliucines-nacionalistines gaujas“ (iš 1945 03 16 partinės organizacijos charakteristikos).

OTKINAS Vasilijus Nikolajevičius

Gimė 1904 m. Baškirijoje. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 51-osios šaulių divizijos KŽS viršininkas.
1946 05–1948 11 – LSSR MVD Klaipėdos a/s viršininkas.
1948 12 pašalintas dėl piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi.

OVČIAROVAS Anatolijus Nikolajevičius

Gimė 1908 m. Penzoje. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Tomsko geležinkelių transporto skyriaus viršininkas.
1946 07–1950 05 – LSSR MGB Klaipėdos a/s viršininkas;
1950 05 atleistas iš pareigų dėl socialistinio teisėtumo pažeidimo (paaiškėjo, kad 1948 12 22 užmušė areštinėje laikytą valstietį Gležį);
1950 08–1953 04 – LSSR MGB 5-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1953 07 išsiųstas į Tadžikijos SSR MVD.

OVČINIKOVAS Vasilijus Grigorjevičius

Gimė 1901 m. Omsko gub. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Bresto ir Bobruisko sr. valdybų viršininkas.
1946 01–1946 11 – LSSR MVD Telšių a/s viršininkas.
1946 11 atleistas dėl prasto darbo ir išsiųstas į SSRS MVD.

OVČINIKOVAS Vasilijus Petrovičius

Gimė 1913 m. Ivanovo gub. V/s kapitonas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Maskvos sr. valdybos 1-ojo kalėjimo Operatyvinio poskyrio viršininkas.
1944 08–1945 02 – LSSR NKVD Šiaulių kalėjimo viršininko pavaduotojas;
1945 02–1951 – MVD Kalėjimų skyriaus Operatyvinio poskyrio viršininkas.

OVSEJENKA Dmitrijus Michailovičius

V/s j. leitenantas.

1941 02–1941 03 – LSSR NKVD Ekonomikos skyriaus 3-iojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus 6-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Kėdainių aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

OŽIGICHINAS Aleksejus Fiodorovičius

Milicijos vyr. leitenantas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Kirovo sr. milicijos valdybos poskyrio viršininkas.
1944 12–1947 02 – LSSR NKVD Vilkaviškio a/s viršininko pavaduotojas;
1947 02–1950 – MVD Kauno m. milicijos valdybos Kriminalinės paieškos skyriaus viršininkas.

PANASENKA Nikolajus Ivanovičius

Gimė 1910 m. Ukrainoje. V/s papulkininkis, ukrainietis, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MVD vidaus kariuomenės Vokietijoje KŽS viršininkas.
1946 11–1949 12 – LSSR MVD Telšių a/s viršininkas.
1950 01 išsiųstas į SSRS MVD.

PANINAS Sergejus Ivanovičius

Gimė 1912 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1948 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Maskvos aukštosios m-klos kursantas.
1950 06–1951 03 – LSSR MGB Šilutės r/s viršininkas;
1951 03–1953 04 – MGB Klaipėdos sr. valdybos A skyriaus viršininko pavaduotojas;
1953 10–1954 04 – MVD Vilniaus m-klos dėstytojas.
1954 04 išsiųstas į SSRS MVD.

PAPAZIANAS Aršakas Georgijevičius

Gimė 1912 m. Abchazijoje. V/s majoras.

1944 pab.–1945 09 – LSSR NKVD Milicijos valdybos Kriminalinės paieškos skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1945 10–1949 02 – MVD Ukmergės a/s viršininko pavaduotojas;
1949 02–1950 01 – MVD Mažeikių a/s viršininkas;
1950 01–1953 05 – MVD Vaikų kolonijų skyriaus viršininkas.

PARFIONOVAS Nikolajus Gavrilovičius

Gimė 1911 m. Smolensko gub. Rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Rostovo m/s viršininko pavaduotojas.
1951 11–1953 04 – LSSR MGB Šilalės r/s viršininkas.
1953 08 išsiųstas į MVD Tomsko sr. valdybą.

PARFIONOVAS Vasilijus Dmitrijevičius

Gimė 1895 m. Ivanovo gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Molotovo sr. valdybos Kadrų skyriaus viršininkas.
1946 05–1949 01 – LSSR MVD Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas ir Ypatingosios inspekcijos viršininkas.
1949 01 išsiųstas į SSRS MVD.

PARFIONOVAS Vladimiras Jelizarovičius

Gimė 1902 m. Varšuvoje. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1924 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS MVD Maskvos m-klos viršininkas.
1946 12–1948 12 – LSSR MVD Vilniaus karininkų m-klos viršininkas.
1949 02 atšauktas į SSRS MVD.

PARŠUKOVAS Aleksejus Antonovičius

Gimė 1918 m. Novosibirsko gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1950 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS MGB aukštosios m-klos kursantas.
1952 07–1953 04 – LSSR MGB Rietavo r/s viršininkas.
1953 09 atleistas dėl karininko vardo diskreditavimo.

PAVELKOVAS Stepanas Petrovičius

Gimė 1916 m. Baltarusijoje. V/s kapitonas, baltarusis, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Stavropolio kr. r/s viršininkas.
1944 08–1945 04 – LSSR NKGB Seinų (Lazdijų) a/s viršininkas;
1945 04–1945 06 – NKGB Panevėžio a/s viršininkas;
1945 07–1946 01 – NKGB Pagėgių a/s viršininkas;
1946 02–1946 08 – MGB Vilniaus a/s viršininko pavaduotojas.
1946 12 išsiųstas į MGB Uljanovsko sr. valdybą.

PAVLOVAS Michailas Petrovičius

Gimė 1909 m. Maskvoje. V/s majoras, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas.

1947 12–1950 07 – LSSR MVD sekretoriato viršininkas;
1950 07–1953 05 – MVD Vilniaus sr. valdybos Kadrų skyriaus viršininkas.

PENDIURINAS Nikiforas Aleksandrovičius

Gimė 1903 m. Voronežo gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Kostromos sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1947 04–1948 07 – LSSR MGB Kupiškio a/s viršininkas;
1948 07–1949 12 – MGB Tardymo dalies poskyrio viršininkas;
1950 01–1950 08 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1950 08–1951 12 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1951 12–1953 07 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus viršininkas.
1953 08 išleistas į atsargą.

PEREKRIOSTOVAS Grigorijus Ivanovičius

Gimė 1916 m. Odesoje. V/s majoras, ukrainietis, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Krymo sr. valdybos BB skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1945 01–1946 07 – LSSR NKVD Raseinių a/s BB poskyrio viršininkas;
1946 07–1947 03 – NKVD Raseinių a/s BB poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1950 07 – MGB Raseinių a/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 10 – MGB Ariogalos r/s viršininkas;
1951 10–1952 07 – MGB Žiežmarių r/s viršininkas.
1952 09 atleistas dėl etatų mažinimo.

PEŠČERSKIS Michailas Matvejevičius

Gimė 1902 m. Baškirijoje. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Primorės kr. (Vladivostokas) valdybos skyriaus viršininkas.
1944 07–1945 01 – LSSR NKGB V skyriaus viršininkas;
1945 01–1946 12 – NKGB Operatyvinio skyriaus viršininkas;
1946 12–1948 07 – MGB 5-ojo skyriaus viršininkas;
1948 07–1953 05 – MGB B skyriaus viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Kuibyševo sr. valdybą.

PETKEVIČIUS Juozas

Gimė 1915 m. Alytaus aps. V/s leitenantas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1938 m.

Iki 1940 06: nuo 1934 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; kelis kartus buvo baustas administracine tvarka.

1940 07–1941 06 – LSSR NKVD Alytaus a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;

1941–1942 – NKVD Vologdos sr. valdybos operatyvinis įgaliotinis;

1942–1943 – vadovaujančiųjų operatyvinių darbuotojų rengimo kursų prie SSRS NKVD Maskvos aukštosios m-klos dalyvis;

1943 pab.–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade vyr. operatyvinis įgaliotinis;

1944 07–1945 01 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;

1945 01–1946 03 – NKGB 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas.

1946 03 05 žuvo eidamas tarnybines pareigas Vilniuje.

PETRIKAS Karolis

Gimė 1906 m. Seinų aps. Lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1927 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą ne kartą baustas administracine tvarka; 1927–1931 ir 1934–1940 m. kalėjo.

1940 06 25–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Marijampolės apygardos viršininko pavaduotojas, viršininkas;

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Marijampolės a/s viršininkas;

1941 04–1941 06 – NKGB Marijampolės a/s viršininkas;

1941 06 – žmonių trėmimo Marijampolės aps. operatyvinio trejeto narys.

1941 09 žuvo kaip sovietinis partizanas.

PETRYLA Danielius

Gimė 1908 m. Kupiškio vls. Lietuvis, vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1934 m.

Iki 1940 06: nuo 1932 m. gyvendamas Telšiuose platino komunistinę spaudą, padėjo M. Gedvilui leisti „Žemaitį", „Žibintą", „Darbo žemaitį".

1940 06 pab.–1940 08 – Vidaus reikalų ministerijos Administracijos departamento direktorius;

1940 09–1941 05 09 – LSSR NKVD Milicijos valdybos viršininkas;

1941 05 09–1941 06 – LSSR Liaudies Komisarų Tarybos reikalų valdytojo pavaduotojas.

Po karo – LSSR MT reikalų valdytojas.

PETROŠIUS Jonas

Gimė 1916 m. Utenos aps. V/s vyr. leitenantas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1947 m.

Iki 1940 06: žemės ūkio darbininkas Utenos aps.
1940 09–1941 06 – LSSR NKVD Utenos a/s milicininkas, Milicijos poskyrio įgaliotinis;
1941 07–1941 12 – Gorkio gamyklos „Dvigatel revoliucii" darbininkas;
1942 01–1942 06 – RA centrinio sovietinių partizanų štabo žvalgybininkų kursų klausytojas;
1942 06–1944 10 – centrinio, paskui – Lietuvos sovietinių partizanų štabo žvalgas;
1944 10–1945 02 – LSSR NKGB Kadrų skyriaus operatyvinio įgaliotinio padėjėjas;
1945 02–1948 04 – MGB Lazdijų a/s operatyvinis įgaliotinis;
1948 04–1949 09 – MGB Lazdijų v/p viršininkas;
1949 09–1950 07 – MGB Lazdijų a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 04 – MGB Simno r/s viršininkas.
Iki 1956 01 dirbo LSSR MVD–KGB.
Septynis mėnesius dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

PETROVAS Borisas Michailovičius

Gimė 1902 m. Tverėje. V/s kapitonas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1918 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Maskvos autobazės poskyrio viršininkas.
1944 01–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade administracijos ir ūkio grupės viršininkas;
1944 08–1945 03 – LSSR NKGB Administracijos ir ūkio skyriaus viršininkas.
1945 03 išsiųstas į SSRS NKGB.

PETROVAS Sergejus Petrovičius

Gimė 1902 m. Sankt Peterburge. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1924 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Leningrado sr. valdybos B skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 04–1947 04 – LSSR MGB Ukmergės a/s viršininkas;
1947 04–1948 11 – MGB Kadrų skyriaus viršininko padėjėjas;
1948 11–1950 02 – MGB Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas.
1950 02 išsiųstas į SSRS MGB.

PETRUŠENKA Konstantinas

V/s. leitenantas.

1941 04–1941 06 – LSSR NKGB Kretingos a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Kretingos aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

PIADYŠEVAS Dmitrijus Ivanovičius

V/s vyr. leitenantas, rusas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 1-ojo spec. skyriaus viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB 2-ojo skyriaus viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

PIMENOVAS Timofejus Vasiljevičius

Gimė 1909 m. V/s pulkininkas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Kemerovo sr. valdybos Administracijos ir ūkio skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 08–1946 12 – LSSR MGB Administracijos ir ūkio skyriaus viršininko pavaduotojas;
1946 12–1953 05 – MGB Finansų skyriaus viršininkas.
Iki 1962 10 dirbo LSSR MVD–KGB.

PIROGOVAS Ilja Vasiljevičius

Gimė 1906 m. Pskovo gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Rostovo sr. valdybos Transporto skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 06–1948 09 – LSSR MGB Zarasų a/s viršininkas;
1948 09–1949 12 – MGB Šilutės a/s viršininkas.
1949 12 išsiųstas į SSRS MGB.

PIŠČIKAS Borisas Jakovlevičius

Gimė 1917 m. Oriolo gub. V/s kapitonas, žydas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Maskvos valdybos 2-ojo skyriaus poskyrio viršininkas.
1945 11–1946 04 – LSSR NKGB sekretoriato viršininkas;

1946 04–1949 02 – MGB partijos komiteto sekretorius.
1949 03 išsiųstas į SSRS MGB.

PIVČENKA Ipolitas Makarovičius

Rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Krasnodaro kr. valdybos BB skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1944 08–1945 09 – LSSR NKVD BB skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1945 10–1945 12 – NKVD Zarasų a/s viršininkas.

PLOTKINAS Leivikas Movševičius

V/s leitenantas. Rusijos žydas.

1941 01–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 2-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 06 – žmonių trėmimo Vilkaviškio aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

POBEDONOSCEVAS Vitalijus Petrovičius

Gimė 1912 m. V/s majoras, ukrainietis, aukštasis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi SSRS NKVD Maskvos aukštojoje m-kloje.
1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos tardytojas;
1940 09–1941 06 – NKVD (NKGB) Vilniaus valdybos tardytojas;
1941 07–1944 07 – Kazachijos SSR NKVD (NKGB) tardytojas;
1944 07–1946 11 – LSSR NKGB A skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1946 12–1950 01 – NKGB A skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas.
1950 03 išleistas į atsargą.

POCHOMIČEVAS Nikolajus Fiodorovičius

Gimė 1901 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s pulkininkas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1924 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Azerbaidžano geležinkelių transporto skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 07–1947 03 – LSSR MGB Marijampolės a/s viršininkas;

1947 04–1950 07 – MGB Ukmergės a/s viršininkas;
1950 07–1953 05 – MGB Šiaulių sr. valdybos viršininko pavaduotojas ir 2N skyriaus viršininkas.
1953 12 išleistas į atsargą.

POČINKOVAS Ivanas Akimovičius

Gimė 1904 m. Voroneže. V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1921 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Voronežo sr. valdybos BB skyriaus viršininkas.
1945 04–1947 03 – LSSR NKVD Šiaulių a/s viršininkas;
1947 04–1948 08 – MGB Marijampolės a/s viršininkas;
1948 08–1950 07 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 04 – MGB Kauno sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
1953 11 išleistas į atsargą.

Gerai triuškino „nacionalistinį pogrindį ir jo ginkluotąsias gaujas" Marijampolės aps., todėl pakeliamas į atsakingesnes pareigas (iš LSSR valstybės saugumo ministro pasirašytas 1948 08 03 charakteristikos).

POČKAJUS Ilja Borisovičius

Gimė 1910 m. Buriatijoje-Mongolijoje. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – GPU Ačinsko m/s (Krasnojarsko kr.) operatyvinis įgaliotinis (1931–1932), GPU Tomsko sektoriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis (1932–1935), NKVD Stalinsko m/s (Vakarų Sibiras) viršininko pavaduotojas (1936 –1939), NKVD–NKGB Novosibirsko sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas (1939–1945).
1945 08 01–1946 11 – LSSR NKGB 2-ojo (apskričių) skyriaus viršininkas;
1946 12 01–1947 03 – MGB Kovos su antisovietiniu nacionalistiniu pogrindžiu skyriaus viršininkas;
1947 04 01–1948 10 – MGB 2N valdybos viršininko pavaduotojas;
1948 10 04–1951 10 – MGB 2N valdybos viršininkas;
1951 10 20–1953 05 – LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas ir 2N valdybos (iki 1951 10) viršininkas.
1953 05 išsiųstas į SSRS MVD.

„Drg. Počkajus GPU–KVD–MGB sistemoje dirba nuo 1931 m. <...> Jis atvyko į Lietuvą turėdamas nemažą agentūrinio-operatyvinio darbo ir tardymo patirtį. Dirbdamas Lietuvoje išaugo ir tapo kvalifikuotu agentūriniu ir patyrusiu čekistinio aparato vadovu. Jis pats ir jo vadovaujamas aparatas daug nuveikė triuškindami Lietuvoje nacionalistinį pogrindį bei jo ginkluotąsias gaujas. Energingas, iniciatyvus <...>, drausmingas pats ir reiklus valdiniams“ (iš buvusio LSSR valstybės saugumo ministro P. Kapralovo pasirašytos 1950 08 03 charakteristikos).

POGULIAJEVAS Piotras Fiodorovičius

Gimė 1903 m. Omsko gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Uzbekijos SSR MGB A skyriaus viršininkas.
1947 12–1948 05 – LSSR MGB Radviliškio a/s viršininko pavaduotojas;
1948 05–1950 07 – MGB Varėnos a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 09 – MGB Klaipėdos sr. valdybos A skyriaus viršininkas;
1952 09–1953 06 – MGB Klaipėdos sr. valdybos Administracijos ir ūkio skyriaus viršininko pavaduotojas.
1953 10 išleistas į atsargą dėl etatų mažinimo.

POLIAKOVAS Aleksandras Ivanovičius

Gimė 1903 m. Riazanės gub. V/s kapitonas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Riazanės sr. r/s viršininkas.
1944 12–1947 05 – LSSR NKVD Rokiškio a/s viršininko pavaduotojas;
1947 05–1949 09 – MVD Radviliškio a/s viršininkas;
1949 09–1950 07 – MVD Radviliškio v/p viršininkas.

POMYKALOVAS Vladimiras Danilovičius

Gimė 1915 m. Čeliabinsko gub. V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1948 m.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi MVD aukštosios milicijos m-klos vadovaujančiųjų operatyvinių darbuotojų kursuose.
1950 06–1953 04 – LSSR MGB Mažeikių r/s viršininkas.
1953 08 išsiųstas į MVD Sverdlovsko sr. valdybą.
Lietuvoje 15 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

POPONINAS Ivanas Archipovičius

Gimė 1908 m. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Čiusovojaus m/s (Molotovo sr.) viršininkas.
1945 06–1946 07 – LSSR NKGB Šakių a/s viršininkas;
1946 07–1947 05 – NKGB Šakių a/s viršininko pavaduotojas.
1947 05 atleistas dėl prasto darbo.

POPOVAS Aleksandras Vasiljevičius

Gimė 1917 m. Stavropolio kr. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Šiaurės Osetijos ASSR MGB 4-ojo skyriaus viršininkas.
1951 05–1952 01 – LSSR MGB Tauragės r/s viršininkas;
1952 03–1952 04 – MGB Panevėžio m. Operatyvinio poskyrio viršininkas.
1952 04 atleistas dėl darbo drausmės pažeidimo.

POPOVAS Ivanas Filatovičius

Gimė 1904 m. Rostovo gub. V/s majoras, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1923 m.

1944 08–1945 06 – LSSR NKGB Biržų a/s viršininkas;
1945 06–1945 10 – NKGB Kadrų skyriaus rezerve;
1945 11–1947 01 – MGB A skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas.
1947 01 dėl sveikatos atleistas iš MGB.

POPOVAS Michailas Ivanovičius

Gimė 1901 m. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Baltarusijos SSR NKVD Tardymo skyriaus viršininkas.
1946 04–1946 10 – LSSR MVD 2-ojo skyriaus viršininkas.
1946 10 išleistas į pensiją.

POPOVAS Piotras Nikolajevičius

Gimė 1907 m. Permės gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD 125-osios šaulių divizijos ypatingojo skyriaus viršininko pavaduotojas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 3-iojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB KŽS 2-ojo poskyrio viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo respublikinio štabo narys;
1941 07–1944 07 – NKVD–NKGB Molotovo sr. r/s viršininkas;
1944 07–1944 09 – LSSR NKGB Marijampolės a/s viršininko pavaduotojas;
1944 10–1945 07 – NKGB Šiaulių a/s viršininkas;
1945 07–1946 07 – NKGB Joniškio a/s viršininkas;
1946 07–1947 03 – NKGB Joniškio a/s viršininko pavaduotojas;
1947 04–1949 09 – MGB Tauragės a/s viršininko pavaduotojas;
1949 09–1950 07 – MGB Tauragės a/s viršininkas;
1950 07–1951 05 – MGB Tauragės r/s viršininkas;
1951 07–1952 09 – MGB Šiaulių sr. valdybos 2N skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1952 09–1953 05 – MGB Šiaulių sr. valdybos 1-ojo poskyrio viršininkas.
Iki 1955 07 dirbo LSSR MVD–KGB.

POTOCKIS Fedotas Ivanovičius

Gimė 1901 m. V/s papulkininkis, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1925 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Kalinino geležinkelių transporto skyriaus viršininko pavaduotojas.

1946 07–1947 04 – LSSR MGB Kupiškio a/s viršininkas.
1947 06 paleistas į atsargą kaip nesusidorojęs su pareigomis.

POVILAITIS Jonas

Gimė 1907 m. Vilkaviškio aps. Majoras, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1928 m.

Iki 1940 06: nuo 1926 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; daugiau kaip 5 metus kalėjo.

1940 07–1940 08 – VSD darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Vilkaviškio a/s viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilkaviškio a/s viršininkas;

1942 02–1942 05 – RA 16-osios divizijos politinis vadovas;
1942 06–1943 12 – SSRS NKGB darbuotojas;
1943 12–1944 06 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade operatyvinis įgaliotinis;
1944 07–1945 11 – LSSR NKGB Utenos a/s viršininkas;
1945 11–1946 11 – SSRS NKGB Maskvos aukštosios m-klos kursantas;
1946 12–1947 03 – LSSR MGB 5-ojo skyriaus 5-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1950 07 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 03 – MGB Pasvalio r/s viršininkas;
1951 03–1953 05 – MGB Rokiškio r/s viršininko pavaduotojas.
Iki 1972 m. dirbo LSSR milicijoje.
1945–1951 m. 21 mėnesį ir 24 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

POZDNIAKOVAS Jakovas Averjanovičius

Gimė 1907 m. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Belovo m/s (Kemerovo sr.) viršininkas.
1944 08–1945 02 – LSSR NKGB Kėdainių a/s viršininkas;
1945 02–1946 01 – NKGB Švenčionių a/s viršininkas;
1946 01–1946 04 – NKGB Švenčionių a/s viršininko pavaduotojas.
1946 04 išsiųstas į MGB Kemerovo sr. valdybą.

PRESNIAKOVAS Vasilijus Fiodorovičius

Gimė 1897 m. Voronežo gub. Milicijos pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1919 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MVD Tambovo sr. milicijos valdybos viršininkas.
1949 03–1949 12 – LSSR MVD Kauno valdybos viršininko pavaduotojas milicijai.

PRIKAZČIKOVAS Borisas Michailovičius

Gimė 1907 m. V/s kapitonas, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

1944 pab.–1945 05 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 5-ojo poskyrio viršininkas;
1945 05–1946 12 – NKGB vidaus kalėjimo viršininkas;
1946 12–1947 10 – MGB Kalėjimų poskyrio viršininkas;
1947 11–1948 11 – MGB A skyriaus 2-ojo poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1948 11 atleistas iš MGB.

PRILEPSKIS Andrejus Andrejevičius

Gimė 1915 m. Oriolo gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 269-osios šaulių divizijos KŽS viršininko pavaduotojas.
1946 09–1947 12 – LSSR MGB Šiaulių a/s poskyrio viršininkas;
1947 12–1950 03 – MGB Radviliškio a/s viršininko pavaduotojas;
1950 04–1950 07 – MGB Alytaus a/s 2N poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 04 – MGB Alytaus r/s viršininko pavaduotojas;
1951 04–1952 07 – MGB Lazdijų r/s viršininkas;
1952 08–1953 03 – MGB Prienų r/s viršinikas.
Iki 1956 11 dirbo LSSR MVD–KGB.
Lietuvoje 30 mėnesių ir 5 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

PRYTKOVAS Anatolijus Ivanovičius

Gimė 1909 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Gorkio sr. r/s viršininkas.
1944 08–1946 02 – LSSR NKGB Kretingos a/s viršininkas;
1946 03–1949 06 – MGB Vilkaviškio a/s viršininko pavaduotojas;
1949 06–1951 07 – MGB Vilkaviškio a/s (r/s) viršininkas;
1951 07–1951 12 – LSSR MGB Kadrų skyriaus žinioje;
1952 01–1953 07 – MGB Kupiškio r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas.
1953 07 atleistas dėl sovietinio teisėtumo pažeidimo.

„Drg. Prytkovas operatyvinį ir tardymo darbą išmano. Pats dalyvauja čekistinėse-karinėse operacijose. Jam dirbant MGB Vilkaviškio apskrities skyriuje buvo suduoti smūgiai ginkluotosioms nacionalistinio pogrindžio gaujoms bei jų vadovaujantiems organams“ (iš LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojo A. Gailevičiaus pasirašytas 1949 06 22 charakteristikos).

PROTOPOPOVAS Aleksandras Ivanovičius

Gimė 1903 m. Tambovo gub. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1919 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Pavlovo m/s (Gorkio sr.) viršininkas.

1944 08–1946 02 – LSSR NKGB Mažeikių a/s viršininkas;
1946 03–1947 01 – MGB Administracijos ir ūkio skyriaus poskyrio viršininkas.
1947 03 išsiųstas į MGB Tambovo sr. valdybą.

PŠENIČNIKOVAS Nikolajus Nikolajevičius

Gimė 1908 m. Maskvos gub. V/s pulkininkas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Šiaurės laivyno karinių oro pajėgų KŽS viršininkas (1943–1945). Juodosios jūros laivyno karinių oro pajėgų KŽS viršininkas (1945–1947).
1947 04–1948 09 – LSSR MGB Lazdijų a/s viršininkas;
1948 09–1950 07 – MGB Zarasų a/s viršininkas;
1950 07–1953 04 – MGB Naujosios Vilnios r/s viršininkas.
1954 07 išleistas į atsargą.
Lietuvoje 299 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

PUMPUTIS Jonas

Gimė 1917 m. JAV. V/s kapitonas, lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas.

1940 10–1941 06 – LSSR NKVD–NKGB Utenos a/s tardytojas;
1942 01–1944 01 – RA 16-osios divizijos būrio vado padėjėjas, vadas;
1944 03–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade operatyvinis įgaliotinis, tardytojas;
1944 08–1945 12 – NKGB Tardymo skyriaus tardytojas;
1945 12–1946 12 – MGB Utenos a/s vyr. tardytojas;
1946 12–1950 07 – MGB Utenos a/s Tardymo poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 07 – MGB Utenos r/s viršininko pavaduotojas;
1951 08–1953 04 – MGB Kavarsko r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas.
Iki 1955 09 dirbo LSSR MVD–KGB.

RABKINAS Jurijus Lvovičius

Gimė 1909 m. Vitebske. V/s papulkininkis, žydas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Maskvos valdybos Operatyvinio skyriaus viršininko pavaduotojas.
1945 12–1946 01 – LSSR NKGB Panevėžio a/s viršininko pavaduotojas;
1946 01–1946 12 – MGB operatyvinės grupės prie ministro viršininkas;
1946 12–1947 07 – MGB inspekcijos prie ministro viršininko padėjėjas;
1947 07–1950 07 – MGB inspekcijos prie ministro viršininko pavaduotojas.
1950 07 atleistas iš MGB „nesant galimybių toliau panaudoti".

RAMANAUSKAS Petras

Gimė 1914 m. Alytuje. V/s leitenantas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1935 m.

Iki 1940 06: nuo 1933 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; buvo baustas administracine tvarka.

1940 07–1940 09 – Alytaus aps. žemės reformos komisijos pirmininkas;
1940 10–1941 03 – NKVD Alytaus a/s milicijos viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKVD Rokiškio a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Rokiškio aps. operatyvinio trejeto narys;
1941 07–1942 01 – dirbo NKVD Gorkio sr. valdyboje;
1942 01–1944 07 – tarnavo RA 16-ojoje divizijoje;
1944 07–1945 08 – LSSR NKVD spec. skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1945 08–1950 11 – MVD Alytaus a/s spec. grupės operatyvinis įgaliotinis;
1950 11–1953 05 – MVD Kauno sr. vaikų kolonijų skyriaus viršininkas.
Nuo 1954 m. – ūkinis darbuotojas.

RASLANAS Petras

Gimė 1914 m. Rygoje. V/s majoras (iki 1955 m.), lietuvis, savamokslis (1960 m. baigė Vilniaus valstybinio universiteto Teisės fakultetą). LKP narys nuo 1938 m.

Iki 1940 06: nuo 1931 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; 1932–1938 m. kalėjo.

Nuo 1940 06 20 – Valstybės saugumo policijos Kauno apygardos tardytojas;
1940 09–1940 12 – LSSR NKVD Kėdainių a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 01–1941 03 – NKVD Telšių a/s viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Telšių a/s viršininkas;
1941 06 25 – kartu su kitais vietos NKVD–NKGB pareigūnais vadovavo politinių kalinių žudynėms Rainiuose, apie kurias vėliau A. Sniečkui rašė: „Aš esu įsitikinęs, jog ten nebuvo nė vieno nekalto.“;
1941 08–1942 – NKVD–NKGB Bereznikų 9-osios pataisos darbų kolonijos (Molotovo sr.) operatyvinis įgaliotinis;
1942–1943 – SSRS NKVD aukštosios m-klos (Kuibyševas–Maskva) kursantas;
1943 – NKVD–NKGB Liubino m/s (Jaroslavlio sr.) operatyvinis įgaliotinis;
1943 06–1943 12 – SSRS NKGB 4-osios valdybos (Maskva) operatyvinis įgaliotinis;
1944 01–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade 4-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1944 08–1945 03 – LSSR NKGB Kauno m/s viršininko pavaduotojas;

1945 03–1946 07 – NKGB Marijampolės a/s viršininkas;
1946 11–1950 01 – MGB O skyriaus viršininko pavaduotojas;
1950 01–1950 06 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas ir 2-ojo poskyrio viršininkas;
1950 06–1951 10 – MGB partijos komiteto sekretoriaus pavaduotojas;
1951 10–1952 10 – MGB 2N valdybos skyriaus viršininko pavaduotojas;
1952 10–1953 05 – MGB Klaipėdos sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
Iki 1969 08 dirbo LSSR MVD–KGB.
1944–1948 m. 230 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

REPINAS Ivanas Vasiljevičius

Milicijos pulkininkas, rusas.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD Milicijos valdybos Transporto skyriaus viršininko pavaduotojas.
1944 12–1945 06 – LSSR NKVD Vilniaus m. milicijos valdybos viršininkas.
1945 06 atšauktas į SSRS NKVD.

RIABOVAS Ivanas Lavrentjevičius

Milicijos vyr. leitenantas.

Iki atvykimo į Lietuvą – Sočio m. (Krasnodaro kr.) milicijos viršininkas.
1941 01–1941 06 – LSSR NKVD Milicijos valdybos viršininko pavaduotojas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

RYKOVAS Borisas Iljičius

Gimė 1914 m. Caricyne. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1950 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Maskvos aukštosios m-klos kursantas.
1952 07–1953 06 – LSSR MGB Rokiškio r/s viršininkas.
1954 05 išsiųstas į KGB Lipecko sr. komitetą.

RYNDINAS Jurijus Grigorjevičius

V/s vyr. leitenantas.

1940 08 – VSD 3-iojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 3-iojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Žvalgybos skyriaus viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

RODIONOVAS Grigorijus Dmitrijevičius

Gimė 1905 m. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Lvovo sr. valdybos Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas.

1946 10–1948 03 – LSSR MVD Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas;

1948 03–1951 11 – MVD partijos komiteto sekretorius;

1951 12–1953 07 – MVD Vilniaus sr. valdybos viršininko pavaduotojas.

1953 11 išleistas į atsargą.

RODIONOVAS Ivanas Jegorovičius

V/s leitenantas.

1941 02–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 3-iojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;

1941 04–1941 06 – NKGB KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis;

1941 06 – žmonių trėmimo Rokiškio aps. operatyvinio trejeto narys.

Po karo Lietuvoje nedirbo.

ROGAČIOVAS Rufijus Vasiljevičius

Gimė 1911 m. V/s kapitonas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Onono r/s (Čitos sr.) viršininkas.

1945 06–1945 10 – LSSR NKVD Žygaičių v/p (Tauragės aps.) viršininkas;

1945 10–1948 12 – MVD Tauragės a/s viršininko pavaduotojas;

1949 01–1950 07 – MVD Kalvarijos a/s viršininkas.

ROGOŽINAS Vasilijus Ivanovičius

Gimė 1913 m. Maskvos gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Maskvos m. Pervomaisko r/s viršininko pavaduotojas.

1944 08–1945 08 – LSSR NKGB Alytaus a/s viršininkas;

1945 09–1946 07 – NKGB Kėdainių a/s viršininko pavaduotojas;

1946 07–1948 04 – MGB Kėdainių a/s Tardymo poskyrio viršininkas;
1948 04–1950 09 – MGB Kėdainių a/s viršininko pavaduotojas;
1950 09–1953 05 – MGB Šiaulių sr. valdybos 2N skyriaus viršininko pavaduotojas.
1954 04 išsiųstas į KGB Oriolo sr. komitetą.
Lietuvoje 1 metus 8 mėnesius ir 5 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

ROJENKA Aleksejus Antonovičius

Gimė 1919 m. Altajaus kr. V/s majoras, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Buzuluko m/s (Čkalovo sr.) viršininkas.
1952 02–1953 04 – LSSR MGB Linkuvos r/s viršininkas.
1953 08 išsiųstas į MVD Čkalovo sr. valdybą.

ROMAČEVAS Viačeslavas Aleksejevičius

Gimė 1909 m. Maskvoje. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Maskvos m. Tagankos r/s viršininkas.
1945 07–1945 12 – LSSR NKGB Šiaulių a/s viršininkas;
1946 01–1946 05 – MGB Panevėžio a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1946 05–1946 12 – MGB Kupiškio a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1946 12–1947 06 – MGB Kupiškio a/s poskyrio viršininkas;
1947 06–1949 07 – LSSR MGB 2-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1949 07–1950 01 – MGB Vilniaus m/s viršininkas;
1950 01–1950 06 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1950 07–1952 06 – MGB Vilniaus sr. valdybos 2-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas.
1952 06 išsiųstas į MGB Maskvos sr. valdybą.
Lietuvoje 7 mėnesius dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

ROMANOVAS Aleksandras Aleksejevičius

Gimė 1912 m. V/s majoras, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Archangelsko sr. valdybos Tardymo skyriaus viršininkas.
1946 12–1947 11 – LSSR MGB Kauno m/s viršininko pavaduotojas;
1947 12–1948 03 – MGB Radviliškio a/s Tardymo poskyrio viršininkas.
1948 03 atleistas iš MGB kaip netinkamas.

ROZANOVAS Michailas Polikarpovičius

1945 08–1946 05 – LSSR NKGB 1-ojo skyriaus viršininkas.
1946 05 išsiųstas į SSRS MGB.

ROZAUSKAS Eusiejus

Gimė 1907 m. Kijeve. V/s papulkininkis, žydas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1935 m.

Iki 1940 06: nuo 1931 m. – MOPR'o narys; 1936–1940 m. kalėjo.

1940 06 20–1940 08 – VSD Kvotų skyriaus viršininkas ir Valstybės saugumo policijos viršininko padėjėjas;

1940 07 pr. – prisidėjo prie pirmojo masinio Lietuvos Respublikos politikos veikėjų suėmimo plano parengimo;

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Tardymo skyriaus viršininkas;

1941 04–1941 06 – NKGB Tardymo skyriaus viršininkas;

1941 06 22 – labiau už kitus stengėsi, kad būtų evakuoti Kauno kalėjimo politiniai kaliniai. „Aš pasiūliau [LSSR valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotojui D. Bykovui. – *L. T.*], kad tuo atveju, jeigu nebūtų galimybės suimtuosius evakuoti, išskirti iš jų pavojingiausius ir prieš išvykstant juos sušaudyti.Tokių, mano apskaičiavimu, buvo iki 400 žmonių. Tačiau drg. Bykovas nedavė man jokių nurodymų“ (iš E. Rozausko 1941 09 07 rašto A. Sniečkui);

1941 07–1942 – NKGB Gorkio sr. valdybos operatyvinės-tardymo grupės viršininkas;

1942–1943 – SSRS NKGB Maskvos aukštosios m-klos kursantas, paskui – dėstytojas;

1943–1944 07 – SSRS NKGB ypač svarbių bylų tardytojas (Maskva);

1944 07–1946 08 – LSSR NKGB Tardymo skyriaus viršininkas.

1946 10 pašalintas iš MGB kaip netinkamas.

1946 m. buvo represuotas; nuo 1954 m. – LSSR bibliotekų kolektoriaus direktorius; 1957–1973 m. – Archyvų skyriaus (nuo 1960 m. – valdybos) viršininkas.

ROŽAVSKIS Jakovas Jefimovičius

Gimė 1902 m. Bobruiske. V/s pulkininkas, žydas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1920 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD KŽS poskyrio viršininkas.

1945 01–1946 04 – LSSR NKVD Trakų a/s viršininkas;

1946 04–1947 04 – MVD BB valdybos 2-ojo (Tardymo) skyriaus viršininko pavaduotojas;

1947 04–1949 08 – MGB Tardymo dalies 2-ojo skyriaus viršininkas.

1949 08 dėl sveikatos išleistas į atsargą.

ROŽKOVAS Dmitrijus Sergejevičius

Gimė 1913 m. Smolensko gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 45-osios šaulių divizijos KŽS viršininkas.
1946 07–1947 07 – LSSR MGB Tauragės a/s viršininko pavaduotojas;
1947 07–1950 07 – MGB Kupiškio a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 02 – MGB Kupiškio r/s viršininkas;
1952 03 – už prastą agentūrinį, operatyvinį bei tardymo darbą ir nuolatinį girtavimą pažemintas laipsniu (iki majoro) ir pareigomis;
1952 04–1952 09 – MGB Varėnos r/s viršininko pavaduotojas.
1952 09 išleistas į atsargą.

RUBCOVAS Ivanas Nikolajevičius

Gimė 1918 m. Novosibirsko gub. Milicijos vyr. leitenantas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Omsko milicijos m-klos kursantas.
1945 02–1945 07 – LSSR NKVD Šiaulių a/s Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu poskyrio viršininkas;
1945 07–1947 05 – NKVD Mažeikių a/s viršininko pavaduotojas;
1947 05–1948 – MVD Vilkaviškio a/s viršininko pavaduotojas.

RUČKINAS Pavelas Ivanovičius

Gimė 1901 m. Kalugos gub. Milicijos papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1925 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Smolensko sr. Gžatsko r. milicijos viršininkas.
1941 01–1941 06 – LSSR NKVD Tauragės a/s viršininko pavaduotojas;
1942–1944 07 – NKVD Gorkio sr. r/s viršininkas;
1944 08–1947 06 – LSSR MVD Kauno a/s viršininko pavaduotojas;
1947 07–1949 02 – MVD Marijampolės a/s viršininko pavaduotojas;
1949 02–1950 09 – MVD Marijampolės a/s viršininkas;
1950 09–1951 01 – Klaipėdos sr. milicijos valdybos viršininko pavaduotojas;
1951 01–1952 – Šiaulių sr. milicijos valdybos viršininko pavaduotojas.

RUDAKOVAS Jevgenijus Vasiljevičius

Gimė 1905 m. Sankt Peterburge. V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1926 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Čečėnijos-Ingušijos ASSR valstybės saugumo liaudies komisaras (1943–1944).

1944 03–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade viršininko pavaduotojas;
1944 07–1945 05 – LSSR valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotojas.
1945 05 atšauktas į SSRS NKGB.

RUDYKA Ivanas Sergejevičius

Gimė 1906 m. Voronežo gub. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1928 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Stavropolio kr. valdybos poskyrio viršininkas.
1944 07–1944 10 – LSSR NKGB Vilniaus m/s viršininkas;
1944 10–1945 01 – NKGB 1-ojo skyriaus viršininkas;
1945 01–1946 06 – NKGB 2-ojo (miestų) skyriaus viršininkas;
1946 06–1948 06 – MGB Kauno m/s viršininkas;
1948 06–1948 09 – MGB 2N valdybos viršininko pavaduotojas.
1948 09 atšauktas į SSRS MGB.

RUGIENIS Justas

Gimė 1909 m. Vilkaviškyje. V/s kapitonas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1930 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1927–1930, 1931–1937, 1938–1939 ir 1939–1940 m. kalėjo.
Nuo 1940 06 20 – Valstybės saugumo policijos Kauno apygardos darbuotojas;
1940 08 – Valstybės saugumo policijos Kėdainių rajono viršininkas;
1940 09–1941 02 – LSSR NKVD Kretingos, vėliau – Kėdainių a/s viršininkas;
1941 03–1941 06 – NKGB Zarasų a/s viršininkas;
1941 07–1941 12 – NKVD Kuibyševo sr. valdybos darbuotojas;
1944 03–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade 2-ojo skyriaus viršininkas;
1944 07–1944 11 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1944 11–1945 02 – NKGB Kadrų skyriaus Rezervo poskyrio viršininkas;
1945 02–1946 06 – NKGB Kėdainių a/s viršininkas;
1946–1949 – LSSR MVD karo tribunolo narys.
Nuo 1949 m. dirbo kitose veiklos srityse.

SADAUSKAS Bronius

Gimė 1912 m. Lietuvis, vidurinis išsimokslinimas.

Iki 1940 06 – Finansų ministerijos Prekybos departamento registratorius.

1940 08–1941 06 – Mažeikių aps. milicijos skyriaus pasų stalo viršininkas;
1941 07–1941 11 – NKVD milicijos Gorkio spec. lageryje;
1942 01–1944 07 – RA 16-osios divizijos būrio vadas;
1944 07–1945 07 – LSSR milicijos valdybos Pasų skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1945 07–1953 05 – Milicijos valdybos Pasų skyriaus viršininko pavaduotojas.

SADČIKOVAS Aleksandras Andrejevičius

Gimė 1914 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s papulkininkis, ukrainietis, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

Iki atvykimo į Lietuvą tarnavo RA.
1947 03–1950 07 – LSSR MGB Panevėžio v/p viršininkas;
1950 07–1953 04 – MGB Ramygalos r/s viršininkas.
Iki 1955 10 dirbo LSSR MVD–KGB.

SADOVNIKOVAS Michailas Vladimirovičius

Gimė 1914 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s leitenantas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Uralo karinės apygardos KŽS rezervo operatyvinis įgaliotinis.
1946 04–1947 04 – LSSR MVD Vilkaviškio v/p viršininkas;
1947 04–1948 09 – MGB Vilkaviškio v/p viršininkas;
1948 09–1950 07 – MGB Pilviškių v/p (Vilkaviškio aps.) vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1950 07–1953 02 – MGB Alytaus r/s vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1953 02 14 žuvo eidamas tarnybines pareigas.

SAFRONOVAS Jurijus Fiodorovičius

Gimė 1911 m. Saratove. V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi SSRS MGB aukštojoje m-kloje.
1950 06–1950 07 – LSSR MGB Tardymo dalies 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 07 – MGB Vilniaus sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Čeliabinsko sr. valdybą.

SAFRONOVAS Nikolajus Andrejevičius

Gimė 1913 m. Sankt Peterburge. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Leningrado sr. valdybos skyriaus viršininko pavaduotojas.
1951 08–1952 07 – LSSR MGB Kauno sr. valdybos 7-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;

1952 07–1953 08 – MGB Kauno sr. valdybos 7-ojo skyriaus viršininkas.
1953 08 išsiųstas į MVD Stalingrado sr. valdybą.

SAGAIDAKAS Michailas Michailovičius

Gimė 1921 m. Telšių aps. V/s kapitonas, rusas, pradinis išsimokslinimas.

1940 07–1941 06 – Telšių aps. komjaunimo komiteto reikalų vedėjas;
1941 07–1944 09 – sovietinis partizanas Žemaitijoje;
1944 10–1946 01 – LSSR NKVD Telšių vls. apylinkės įgaliotinis;
1946 01–1946 10 – Telšių vls. milicijos viršininko pavaduotojas;
1946 10–1947 09 – MVD Telšių a/s operatyvinis įgaliotinis;
1947 09–1948 06 – mokėsi MVD Kauno m-kloje;
1948 06–1950 07 – MGB Telšių a/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 04 – MGB Dotnuvos r/s viršininkas.
Iki 1960 03 dirbo LSSR MVD–KGB.

SAMARINAS Pavelas Jemeljanovičius

Gimė 1903 m. V/s papulkininkis. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Kapeisko m/s (Čeliabinsko sr.) viršininkas.
1946 01–1946 06 – LSSR MGB Mažeikių a/s viršininkas;
1946 07–1946 12 – MGB Mažeikių a/s viršininko pavaduotojas.
1946 12 išsiųstas į MGB Čeliabinsko sr. valdybą.

SAMODUROVAS Ivanas Aleksandrovičius

Gimė 1911 m. Vologdos gub. V/s kapitonas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Vologdos sr. valdybos Kalėjimų skyriaus viršininkas.
1945 05–1946 05 – LSSR NKVD Vilniaus kalėjimo viršininkas;
1946 05–1947 – MVD Šiaulių kalėjimo viršininkas;
1948–1950 – MVD 2-ojo kalėjimo (Vilniaus) viršininkas.

SAMOILOVAS Aleksandras Michailovičius

Gimė 1902 m. Jaroslavlio gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MVD Leningrado sr. r/s poskyrio viršininkas.
1950 10–1953 04 – LSSR MGB Vabalninko r/s viršininkas.
1954 06 išleistas į pensiją.

SAMOŠINAS Michailas Jakovlevičius

Gimė 1900 m. Tulos gub. V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Čerepoveco m/s (Vologdos sr.) viršininkas.

1948 02–1952 07 – LSSR MGB Kaišiadorių a/s (r/s) viršininkas.

1952 10 išsiųstas į Moldavijos SSR MGB.

SATKAUSKAS Grigas

Gimė 1916 m. Samaroje. V/s majoras, lietuvis. LKP narys nuo 1935 m.

Iki 1940 06 tarnavo Lietuvos kariuomenėje.

1940 07–1941 06 – Lietuvos liaudies kariuomenės politinis vadovas; NKVD Maskvos aukštosios m-klos kursantas;

1941 07–1944 07 – NKVD darbuotojas Novosibirske, Archangelske, Smolenske;

1944 08–1945 04 – LSSR NKVD Šiaulių a/s viršininkas;

1945 05–1947 05 – LSSR Milicijos valdybos viršininko pavaduotojas;

1947 06–1950 07 – MVD Tauragės a/s viršininkas;

1950 07–1953 05 – MVD Pataisos darbų kolonijų skyriaus viršininko pavaduotojas.

Po 1953 05 dirbo LSSR milicijoje.

SAVINAS Grigorijus Maksimovičius

Milicijos leitenantas, rusas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Kuibyševo sr. milicijos valdybos Politinio skyriaus viršininko pavaduotojas.

1941 02–1941 06 – LSSR NKVD Milicijos valdybos Politinio skyriaus viršininko pavaduotojas.

Po karo Lietuvoje nedirbo.

SAVINAS Jakovas Konstantinovičius

Gimė 1908 m. Jekaterinburgo gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Kazachijos SSR NKGB Ypatingosios inspekcijos viršininkas.

1949 06–1952 09 – LSSR MGB Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas ir Ypatingosios inspekcijos viršininkas;

1952 09–1953 04 – MGB Vilniaus sr. valdybos 4-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1953 04 išleistas į atsargą dėl nuolatinio girtavimo.

SAVINAS Nikolajus Grigorjevičius

Milicijos j. leitenantas, rusas.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD Vyriausiosios milicijos valdybos vyr. inspektorius.
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Milicijos valdybos Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKVD Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

SAVOSTINAS Michailas Aleksejevičius

Gimė 1920 m. Riazanės sr. V/s vyr. leitenantas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1943 m.

1944 12–1945 08 – LSSR NKVD Alytaus a/s BB poskyrio operatyvinio įgaliotinio padėjėjas;
1945 08–1947 03 – MVD Simno v/p (Alytaus aps.) viršininkas;
1947 04–1948 11 – MGB Simno v/p viršininkas;
1948 11–1949 10 – MGB Alovės v/p (Alytaus aps.) viršininkas;
1949 10–1950 07 – MGB Alytaus a/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 01 – MGB Alytaus r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1952 01–1953 05 – MGB Tauragės r/s viršininkas.
Iki 1960 06 dirbo LSSR MVD–KGB.

SEDOVAS Michailas Timofejevičius

Gimė 1900 m. Samaroje. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Gorkio sr. r/s viršininkas.
1946 02–1948 03 – LSSR MVD Ūkio skyriaus komendantas;
1948 03–1950 07 – MVD Varėnos a/s viršininkas.
1950 11 išsiųstas į SSRS MVD.

SELIVERSTOVAS Vasilijus Pavlovičius

V/s vyr. leitenantas, rusas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Saratovo sr. valdybos operatyvinis įgaliotinis.
1944 08–1946 01 – LSSR NKVD Marijampolės a/s viršininko pavaduotojas.
1946 01–<...> – Klaipėdos m. 3-iojo milicijos poskyrio viršininkas.

SEMIONOVAS Jurijus Grigorjevičius

Gimė 1925 m. Maskvoje. V/s j. leitenantas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Maskvos valdybos operatyvinio įgaliotinio padėjėjas.
1945 06–1945 08 – LSSR NKGB Kauno a/s operatyvinis įgaliotinis.
1945 08 17 žuvo eidamas tarnybines pareigas.

SENINAS Kapitonas Ivanovičius

Gimė 1903 m. Rostovo gub. V/s pulkininkas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1925 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Vakarų geležinkelių transporto skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 07–1950 07 – LSSR MGB Mažeikių a/s viršininkas;
1950 07–1952 10 – MGB Klaipėdos sr. valdybos viršininkas;
1952 11–1953 03 – LSSR MGB Kadrų skyriaus rezerve.
1954 01 išleistas į pensiją.
Lietuvoje 1138 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

SEREBRIAKOVAS Aleksejus Ivanovičius

Gimė 1908 m. Sankt Peterburgo gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Kursko sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 03–1946 06 – LSSR NKGB Vilkaviškio a/s viršininkas;
1946 07–1947 11 – MGB Raseinių a/s viršininko pavaduotojas;
1947 11–1949 11 – MGB Jurbarko a/s viršininkas;
1949 12–1950 07 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 09 – MGB Kauno sr. valdybos 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1951 09–1952 09 – MGB Kauno sr. valdybos 2-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1952 09–1953 07 – MGB Kauno sr. valdybos 2-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas.
1953 10 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

SEREBRIAKOVAS Dmitrijus Timofejevičius

Gimė 1915 m. Altajaus kr. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Novosibirsko m/s poskyrio viršininkas.
1944 07–1946 07 – LSSR NKGB Rokiškio a/s viršininko pavaduotojas;
1946 07–1946 12 – NKGB Rokiškio a/s Tardymo poskyrio viršininkas;
1946 12–1947 07 – NKGB Rokiškio a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;

1947 07–1950 07 – NKGB Rokiškio a/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1950 07–1953 06 – MGB Šiaulių sr. valdybos 2N skyriaus viršininko pavaduotojas.
Iki 1960 06 dirbo LSSR MVD–KGB.

SEREBRIAKOVAS Nikolajus Vasiljevičius

Gimė 1922 m. Vladimiro gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1926 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Stavropolio sr. valdybos Operatyvinio skyriaus viršininkas.
1945 05–1947 08 – LSSR NKVD Kauno m/s viršininkas.

SYČEVAS Antonas Kirilovičius

Gimė 1906 m. Oriolo gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 130-osios šaulių divizijos KŽS viršininkas.
1946 09–1950 01 – LSSR MGB Rokiškio a/s viršininko pavaduotojas;
1950 01–1952 01 – MGB Rokiškio r/s viršininkas.
1952 01 išsiųstas į MGB Voronežo sr. valdybą.

SYČEVAS Ivanas Fiodorovičius

Gimė 1915 m. Smolensko gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Tadžikijos SSR NKGB 1-ojo skyriaus poskyrio viršininkas.
1945 01–1945 05 – LSSR NKGB 1-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1945 05–1948 06 – NKGB 1-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1948 06–1950 06 – MGB 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1950 07 išsiųstas į SSRS MGB.
Lietuvoje 63 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

SIDORENKA Konstantinas Fiodorovičius

Gimė 1909 m. Kazachijoje. V/s papulkininkis, ukrainietis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas.

1946 04–1948 09 – LSSR MVD KŽS 2-ojo poskyrio viršininkas;
1948 10–1950 07 – MVD Pataisos darbų kolonijų skyriaus viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 05 – MVD 2-ojo spec. poskyrio viršininkas.

SIDORENKA Timofejus Vladimirovičius

V/s leitenantas.

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos tardytojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus valdybos darbuotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus valdybos vyr. tardytojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Raseinių aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

SIDOROVAS Aleksandras Ivanovičius

Gimė 1915 m. Ivanovo gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Ivanovo sr. valdybos vyr. tardytojas.
1944 07–1944 10 – LSSR NKGB Tardymo skyriaus poskyrio viršininkas;
1944 10–1945 10 – NKGB sekretoriato viršininkas;
1945 10–1946 04 – NKGB Kadrų skyriaus inspekcijos viršininkas;
1946 04–1949 10 – MGB Vilniaus m-klos dėstytojas.
1949 10 išsiųstas į SSRS MGB.
Lietuvoje 80 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

SIGAREVAS Fiodoras Michailovičius

Gimė 1902 m. Milicijos papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Rostovo sr. milicijos valdybos Vizų ir užsieniečių registravimo skyriaus viršininkas.
1944 07–1950 – LSSR MVD Milicijos valdybos Vizų ir užsieniečių registravimo skyriaus viršininkas.

SINICYNAS Jakovas Fiodorovičius

Gimė 1905 m. V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Turkmėnijos SSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas (1939–1940), NKVD Penzos sr. valdybos viršininkas.

1944 07–1944 12 – LSSR NKVD operatyvinės grupės viršininkas;
1944 12–1946 03 – NKVD Raseinių a/s viršininkas;
1946 04–1947 03 – MVD BB valdybos viršininko pavaduotojas;
1947 04–1948 06 – MGB 2N valdybos viršininko pavaduotojas;
1948 07–1950 07 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos viršininkas;
1950 07–1953 05 – MGB Kauno sr. valdybos viršininkas.
Iki 1961 07 dirbo LSSR MVD–KGB.

„Drg. Sinicynas gerai nusimano apie MVD organų darbo Lietuvos SSR sąlygomis ypatumus. Jis yra patyręs operatyvinio ir tardomojo darbo organizatorius. Jam vadovaujant ir pačiam dalyvaujant likviduota daug rimtų banditų formuočių bei nacionalistinių organizacijų“ (iš 1953 08 partinės organizacijos charakteristikos).

SINICYNAS Piotras Semionovičius

Gimė 1918 m. Mogiliovo gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Maskvos sr. naikintojų bataliono vadas.
1944 08–1947 03 – LSSR MVD 1-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1949 09 – MGB 2N valdybos Vadovavimo liaudies gynėjų būriams poskyrio viršininko pavaduotojas;
1949 09–1950 07 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 04 – MGB Vilniaus sr. valdybos 2N skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1951 04–1952 03 – MGB Eišiškių r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1952 03–1953 06 – MGB Vilniaus sr. valdybos 2N skyriaus poskyrio viršininkas.
1954 05 atleistas dėl sveikatos.
Lietuvoje 285 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

SYRYCHAS Aleksejus Georgijevičius

V/s vyr. leitenantas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo spec. skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB 3-iojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1944 07–1945 04 – NKGB Kauno m/s viršininko pavaduotojas.
1945 05 atšauktas į SSRS NKGB.

SIVOVAS Ivanas Trofimovičius

Gimė 1910 m. Samaros gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA IV Ukrainos fronto 140-osios šaulių divizijos KŽS viršininkas.
1946 08–1948 03 – LSSR MGB Ukmergės a/s viršininko pavaduotojas;
1948 03–1950 07 – MGB Telšių a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 10 – MGB Telšių r/s viršininkas.
1952 10 išsiųstas į Turkmėnijos SSR MGB.

SIZOVAS Sergejus Glebovičius

Milicijos kapitonas, rusas, savamokslis. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Smolensko sr. milicijos valdybos vyr. inspektorius.
1944 07–1944 10 – LSSR NKVD Vilniaus m. milicijos valdybos vyr. inspektorius;
1944 10–1946 01 – NKVD Šiaulių a/s viršininko pavaduotojas;
1946 02–1948 – MVD Pagėgių a/s viršininko pavaduotojas.

SKERSTONAS Kazys

Gimė 1902 m. Lietuvis, vidurinis išsimokslinimas.
1946 05–1948 06 – LSSR MVD Milicijos valdybos Civilinės metrikacijos skyriaus viršininko pavaduotojas;
1948–1950 – MVD Milicijos valdybos Civilinės metrikacijos skyriaus viršininkas.

SLAPŠYS Albertas

Gimė 1907 m. Sankt Peterburge. Lietuvis. LKP narys nuo 1926 m.

Iki 1940 06: statybų darbininkas Kaune; už komunistinę veiklą 1936–1940 m. kalėjo.
1940 09–1941 06 – LSSR NKGB (iki 1941 04 – NKVD) operatyvinis įgaliotinis.
1941 12 nužudytas Kaune kaip sovietinis žvalgas-diversantas.

SLAVINAS Aleksandras

Gimė 1916 m. Maskvoje. V/s papulkininkis, žydas, aukštasis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1934 m.

Iki 1940 06: nuo 1932 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; 1938–1940 m. – Kauno firmos „Technoimportas“ tarnautojas.
1940 06 20–1940 08 – VSD sekretoriato viršininkas;

1940 07 pr. – prisidėjo prie masinio Lietuvos Respublikos politikos veikėjų suėmimų plano rengimo;
1940 08 – VSD Administracijos ir ūkio skyriaus ir sekretoriato viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB KŽS 1-ojo poskyrio viršininkas;
1941 07–1941 10 – NKGB Gorkio sr. valdybos poskyrio viršininkas;
1941 11–1943 08 – Armėnijos SSR NKVD KŽS poskyrio viršininkas;
1943 08–1945 04 – SSRS NKGB 1-osios valdybos operatyvinis įgaliotinis;
1945 04–1946 04 – LSSR NKGB 1-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas ir to paties skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1946 04–1947 pr. – iškviestas į SSRS MGB ir išsiųstas į spec. komandiruotę užsienyje;
1947 pr. – dėl kompromituojančios medžiagos atleistas iš MGB.
1947–1953 06 – Repatriacijos skyriaus prie LSSR MT viršininkas, „Tėvynės balso" redaktorius.

SLEPOVAS Grigorijus Ivanovičius

Gimė 1913 m. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Mogiliovo sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
1945 12–1946 10 – LSSR NKGB Trakų a/s viršininkas;
1947 02–1947 04 – MGB Mažeikių a/s viršininko pavaduotojas;
1947 04–1948 08 – MGB Klaipėdos a/s viršininko pavaduotojas;
1948 09–1948 11 – MGB Šilutės a/s viršininko pavaduotojas.
1948 11 išsiųstas į SSRS MGB.
Lietuvoje 126 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

SLOBODSKICHAS Nikolajus Klimentovičius

Gimė 1906 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Smolensko sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas.
1948 04–1953 05 – LSSR MGB 2-ojo skyriaus viršininkas.
1953 09 išsiųstas į MVD Astrachanės sr. valdybą.

SMIRNOVAS Borisas Aleksandrovičius

Gimė 1918 m. Jaroslavlio gub. V/s kapitonas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Murmansko sr. valdybos BB skyriaus viršininko pavaduotojas.

1945 08–1946 08 – LSSR NKVD Vilkaviškio a/s BB poskyrio viršininkas;
1946 10–1947 03 – MVD BB valdybos 1-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1947 09 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1947 09 13 atleistas dėl suėmimo.
Lietuvoje 165 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

SMIRNOVAS Michailas Sergejevičius

Gimė 1913 m. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Stavropolio kr. valdybos Ypatingosios inspekcijos viršininkas.
1944 12–1946 04 – LSSR MVD BB skyriaus viršininko pavaduotojas;
1946 04–1947 03 – MVD BB valdybos 1-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.

SMIRNOVAS Nikolajus Vasiljevičius

Gimė 1913 m. Maskvos gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Maskvos m. Stalino r/s viršininkas.
1945 06–1946 11 – LSSR NKGB 2-ojo (miestų) skyriaus viršininko pavaduotojas;
1946 12–1948 12 – MGB 5-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1948 12–1950 01 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos 5-ojo skyriaus viršininkas;
1950 01–1950 07 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos 7-ojo skyriaus viršininkas;
1950 07–1952 07 – MGB Kauno sr. valdybos 7-ojo skyriaus viršininkas;
1952 07–1953 07 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 7-ojo skyriaus viršininkas.
1953 10 išsiųstas į MVD Maskvos sr. valdybą.

SMIRNOVAS Vasilijus Ivanovičius

Milicijos kapitonas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Jaroslavlio sr. r/s viršininko pavaduotojas.
1944 08–1944 11 – LSSR milicijos valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1944 11–1948 – MVD Zarasų a/s viršininko pavaduotojas.

SMOLKINAS Jakovas Davidovičius

V/s kapitonas, žydas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 26-osios divizijos (Šiaurės Kaukazo karinė apygarda) KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1944 10–1946 03 – LSSR NKVD BB skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas.

SNAKINAS Fiodoras Michailovičius

Gimė 1917 m. Jaroslavlio gub. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1943 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Vladimiro sr. valdybos 2-ojo skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas.
1945 06–1945 08 – LSSR NKGB 2-ojo (miestų) skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1945 08–1945 09 – NKGB 2-ojo (apskričių) skyriaus 5-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1945 09–1946 12 – NKGB 2-ojo (apskričių) skyriaus 7-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1946 12–1947 04 – MGB 2N skyriaus 1-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 04–1948 10 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas;
1948 10–1949 06 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1949 06–1950 08 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus 5-ojo poskyrio viršininkas;
1950 08–1953 05 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas.
Iki 1973 08 dirbo LSSR MVD–KGB.

SNIEČKUS Antanas

Gimė 1903 m. Šakių aps. Lietuvis, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1920 m.

Iki 1940 06: nuo 1917 m. dalyvavo komunistinėje veikloje: 1936–1939 m. – LKP CK pirmasis sekretorius; 1930–1933 ir 1939–1940 m. kalėjo.
1940 06 18 – „Liaudies“ vyriausybės teisingumo ministro P. Pakarklio potvarkiu iš Kauno sunkiųjų darbų kalėjimo paleistas politinis kalinys A. Sniečkus;
1940 06 19 – einančio Respublikos Prezidento pareigas J. Paleckio aktu paskirtas VSD direktoriumi;
nuo 1940 06 19 – konsultuojamas V. Dekanozovo, D. Zagarovo, D. Švarcmano, kitų iš SSRS atvykusių čekistų pradėjo SSRS NKVD UGB pavyzdžiu pertvarkyti VSD; kartu masiškai keičiami kadrai: atleidžiami senieji darbuotojai, į jų vietą skiriami vietiniai komunistai;
1940 06 28 – A. Sniečkaus įsakymu VSD Žinių, Kvotų, Ypatingajame, Agentūros skyriuose, taip pat Valstybės saugumo policijos Kauno apygardoje nustatytas

darbo laikas 8–15 ir 17–22 val., t. y. įvesta 12 val. darbo diena (vietoj 5,5 val.);
1940 06 pab. – politinė policija pradėjo suiminėti „liaudies priešus“;
1940 07 06 – paskelbus naujojo („Liaudies“) seimo rinkimus įsakė: „Sukoncentruoti visą Saugumo departamento saugumo policijos ir kriminalinės policijos organų darbą tvarkingam rinkimų įvykdymui užtikrinti <...>. Sėkmingam seimo rinkimų įvykdymui ir tvarkos palaikymui saugumo policijos organai privalo susirišti ir palaikyti glaudų ryšį su Komunistų partijos vietos organizacijomis <...>. Destruktyvų, priešvalstybinį elementą, agituojantį prieš Liaudies vyriausybę ar ardantį rinkimų tvarką, įsakau vietoje areštuoti ir per tris dienas ištardyti“;
1940 07 07 – patvirtino „Priešvalstybinių partijų: tautininkų, voldemarininkų, liaudininkų, krikščionių demokratų, jaunalietuvių, trockistų, socialdemokratų, eserų, šaulių ir kt. vadovaujančio sąstato likvidacijos paruošiamųjų darbų ir operatyvinės likvidacijos planą“, numačiusį iki liepos 10 d. parengti suimtinų asmenų sąrašus (atsakingi asmenys – I. Demba, L. Finkelšteinas, J. Komodaitė, F. Krastinis, K. Macevičius ir D. Todesas);
1940 07 10 – VSD direktoriaus įsakymu atšaukė iš atostogų visus departamentų ir saugumo policijos apygardų darbuotojus;
1940 07 12 – naktį iš liepos 11 į 12 d. saugumo darbuotojai pradėjo vykdyti pirmąją masinę Lietuvos gyventojų areštų akciją; Kaune, Vilniuje ir kitose vietose buvo suimta apie 500 tautininkų, krikščionių demokratų, liaudininkų ir kitų „priešvalstybinių“ partijų bei organizacijų (lietuvių ir lenkų) vadovų ir aktyvių narių;
1940 07 30 – pavedęs VSD direktoriaus pareigas D. Zagarovui, kartu su „Liaudies“ seimo delegacija išvyko į Maskvą.
1940 08 15 – VKP (b) CK Politiniam biurui patvirtinus A. Sniečkų LKP CK pirmuoju sekretoriumi, baigėsi jo tiesioginė veikla saugumo įstaigoje.

„1940 m., išėjus iš kalėjimo, buvau paskirtas Valstybės saugumo departamento direktoriumi ir išdirbau iki 1940 m. rugpjūčio <...>. Per tą laiką pagal savo jėgas ir sugebėjimus vykdžiau Lenino–Stalino partijos liniją“ (iš 1940 12 15 autobiografijos).

SOKOLOVAS Aleksejus Aleksejevičius

Gimė 1903 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

1947 01–1949 06 – LSSR MVD Ukmergės a/s viršininkas;
1949 06–1950 08– MVD Kriminalinės paieškos ir operatyvinio skyriaus viršininkas;
1950 09–1951 03 – MGB Operatyvinės paieškos skyriaus viršininkas;
1951 12–1953 05 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas.
Iki 1954 07 dirbo LSSR MVD.

SOKOLOVAS Nikolajus Aleksandrovičius

Gimė 1912 m. Čeliabinsko gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Sverdlovsko sr. Karpinsko m/s viršininkas.
1945 06–1946 08 – LSSR NKGB Biržų a/s viršininkas;
1946 09–1949 05 – MGB Telšių a/s viršininko pavaduotojas;
1949 05–1950 07 – MGB Utenos a/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1950 07–1953 04 – MGB Utenos r/s viršininkas.
1953 08 išsiųstas į MVD Primorės kr. valdyba.

SOKOLOVSKIS Georgijus Viktorovičius

Gimė 1904 m. III rango milicijos komisaras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1920 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Smolensko sr. milicijos valdybos kriminalinės paieškos viršininkas (1938–1940), Latvijos SSR milicijos valdybos Kriminalinės paieškos skyriaus viršininkas (1940–1941), Novosibirsko sr. milicijos valdybos viršininko pavaduotojas (1941–1945).
1945 02–1950 08 – LSSR vidaus reikalų ministro pavaduotojas milicijai; Milicijos valdybos viršininkas;
1950 08–1953 04 – LSSR valstybės saugumo ministro pavaduotojas milicijai; Milicijos valdybos viršininkas.
1953 05 išsiųstas į SSRS MVD.

SOLODOVNIKOVAS Dmitrijus Iljičius

Gimė 1915 m. Kursko gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Kursko sr. valdybos Tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1949 01–1950 07 – LSSR MGB Kauno m. ir aps. valdybos Tardymo skyriaus viršininkas;
1950 07–1952 10 – MGB Kauno sr. valdybos Tardymo skyriaus viršininkas.
1952 10 05 mirė.

SOLODOVNIKOVAS Grigorijus Jakovlevičius

Gimė 1906 m. Ukrainoje. V/s majoras, ukrainietis, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 19-ojo gvardijos šaulių korpuso KŽS viršininko padėjėjas.
1946 05–1947 04 – LSSR MVD Telšių a/s viršininko pavaduotojas BB reikalams;
1947 04–1947 12 – MGB Telšių a/s viršininko pavaduotojas;
1947 12–1950 07 – MGB Plungės a/s viršininko pavaduotojas;
1950 08–1953 07 – MGB Kauno sr. valdybos sekretoriato viršininkas.
1954 07 išleistas į atsargą.

SOLOIDAS Piotras Fiodorovičius

Gimė 1907 m. Odesos gub. V/s papulkininkis, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Rovno sr. valdybos (Ukraina) viršininko pavaduotojas.
1946 12–1951 11 – LSSR MGB Tardymo skyriaus (nuo 1947 04 – dalies) viršininkas.
1951 11 išsiųstas į SSRS MGB aukštąją m-klą.

SOLOVJOVAS Aleksandras Ivanovičius

Gimė 1901 m. Milicijos papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1925 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Voronežo sr. milicijos valdybos Operatyvinio skyriaus viršininkas.
1944 08–1946 02 – LSSR NKVD Milicijos valdybos Operatyvinio skyriaus viršininkas;
1946 02–1948 09 – LSSR milicijos valdybos viršininko pavaduotojas.
1948 10 atšauktas į SSRS MVD.

SOLOVJOVAS Anatolijus Jefimovičius

Gimė 1911 m. Rusas, aukštasis išsimokslinimas.

1947 10–1949 – LSSR MVD Archyvų skyriaus viršininkas.

SOLOVJOVAS Nazaras Rodionovičius

Gimė 1896 m. V/s majoras. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

1944 08–1945 03 – LSSR NKGB Tauragės a/s viršininkas.
1945 03 perduotas karo tribunolui.

SPASKIS Nikolajus Aleksandrovičius

Gimė 1914 m. Nižnij Novgorodo gub. Rusas, aukštasis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi SSRS MGB aukštojoje m-kloje.
1950 07–1951 03 – LSSR MGB Telšių r/s viršininkas;

1951 03–1952 07 – MGB Šilutės r/s viršininkas;
1952 09 –1953 02 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 5-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1953 02–1953 07 – MGB Vilniaus sr. valdybos 4-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1953 10 išsiųstas į SSRS MVD Kadrų valdybą.
Lietuvoje 3 mėnesius ir 10 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

STANKUS Stanislovas

Gimė 1924 m. Šeduvoje (Novosibirsko sr.). Milicijos pulkininkas, lietuvis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1945 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Podolsko pėstininkų karo m-klos kursantas.
1945 07–1947 12 – LSSR MVD Utenos v/p operatyvinis įgaliotinis, v/p viršininkas;
1947 12–1949 10 – MVD Anykščių a/s viršininko pavaduotojas;
1949 10–1950 07 – MVD Anykščių a/s viršininkas;
1950 08–1953 04 – Vilniaus m. milicijos poskyrio viršininkas.
Po 1953 04 dirbo LSSR milicijoje (1957–1970 m. – Vilniaus m. milicijos valdybos viršininkas, nuo 1970 m. – LSSR vidaus reikalų ministro pavaduotojas).

STARIKOVAS Aleksandras Konstantinovičius

Gimė 1917 m. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Sverdlovsko m-klos kursantas.
1944 08–1946 03 – LSSR NKVD Vilkaviškio a/s BB poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1946 04–1947 03 – MVD BB valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1948 12 –MVD KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1949 02–1949 05 – MVD Specialiųjų gyvenviečių poskyrio viršininkas;
1949 05–1950 07 – MVD Trakų a/s viršininkas;
1950 08–<...> – LSSR MVD Kurjerinio ryšio poskyrio viršininkas.

STARODUBCEVAS Michailas Vladimirovičius

Gimė 1905 m. Krasnojarsko gub. V/s pulkininkas, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Omsko sr. valdybos skyriaus viršininkas.

1948 10–1949 07 – LSSR MGB 5-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1949 07–1953 05 – LSSR MGB 4-ojo skyriaus viršininkas.
1953 07 perkeltas į SSRS MVD.
Lietuvoje 2 mėnesius ir 20 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

STAROVEROVAS Fiodoras Grigorjevičius

Gimė 1913 m. Novgorodo gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Totorijos ASSR MGB r/s viršininkas.
1951 03–1952 03 – LSSR MGB Linkuvos r/s viršininkas;
1952 05–1953 06 – MGB Panevėžio m/s viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Čkalovo sr. valdybą.

STASENKA Fiodoras Ivanovičius

Gimė 1911 m. Rostove prie Dono. Milicijos majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Alma Atos sr. milicijos valdybos skyriaus viršininkas.
1944 07–1944 12 – LSSR NKVD Vilniaus m. milicijos skyriaus viršininkas;
1944 12–1945 07 – NKVD Vilniaus m. milicijos skyriaus viršininko pavaduotojas;
1945 07–1947 05 – MVD Biržų a/s viršininkas;
1947 05–1950 07 – MVD Jurbarko a/s viršininkas;
1950 07–<...> – LSSR MVD Mobilizacijos poskyrio viršininko pavaduotojas.

STATNOVAS Michailas Grigorjevičius

V/s papulkininkis.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Stalingrado sr. valdybos Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas.
1944 07–1946 04 – LSSR NKVD Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 04 atšauktas į SSRS MVD.

STEGANCEVAS Nikolajus Jefimovičius

Gimė 1904 m. Kazachijoje. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Kursko sr. valdybos poskyrio viršininkas.

1950 12–1952 09 – MGB Šiaulių sr. valdybos 2-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1952 09–1952 10 – MGB Šiaulių sr. valdybos 4-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1952 10–1953 07 – MGB Šiaulių sr. valdybos 4-ojo skyriaus viršininkas.
1954 06 atleistas dėl etatų mažinimo.

STEPANJANAS Andrejus Sergejevičius

V/s leitenantas.

1941 02–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKGB KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 06 – žmonių trėmimo Seinų (Lazdijų) aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

STEPANKEVIČIUS Jonas

Gimė 1914 m. Jiezne. V/s majoras, lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas.

1940 11–1941 07 – SSRS NKVD aukštosios m-klos kursantas;
1942 05–1943 02 – kursuose;
1943 12–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade operatyvinis įgaliotinis;
1944 08–1945 02 – NKGB Kauno m/s 2-ojo poskyrio operatyvinis įgaliotinis;
1945 02–1947 04 – NKGB Kauno a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1948 12 – MGB Veliuonos v/p viršininkas;
1948 12–1951 06 – MGB Jurbarko a/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1951 06–1951 10 – MGB Vilkaviškio r/s viršininko pavaduotojas;
1951 10–1953 04 – MGB Ariogalos r/s viršininkas.
Iki 1960 06 dirbo LSSR MVD–KGB.

STEPINAS Ivanas Fiodorovičus

Milicijos leitenantas, rusas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Smolensko sr. rajono milicijos skyriaus viršininkas.
1940 09–1941 06 – LSSR NKVD Marijampolės a/s milicijos viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Marijampolės aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

STEPONAITIS Jurgis

Gimė 1914 m. Škotijoje. Lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1934 m.

Iki 1940 06: nuo 1931 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; 1935–1940 m. kalėjo.

1940 07–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Kybartų rajono viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Marijampolės a/s Ekonomikos poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKVD Marijampolės a/s viršininkas.
Nuo 1942 m. pr. – RA politinis darbuotojas.

STIMBURYS Juozas

Gimė 1889 m. Ukmergės aps. Lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1924 m.

Iki 1940 06: nuo 1919 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; 1930–1938 m. kalėjo.
1940 06 20–1940 08 pr. – VSD direktoriaus pavaduotojas ir kadrų grupės viršininkas.
Nuo 1940 08 – profesinių sąjungų, partinis darbuotojas.

STOKAS Vladas

Gimė 1917 m. Samaroje. V/s leitenantas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1944 m.

Iki 1940 06 – geležinkelio darbininkas.
1940 09–1941 05 – NKVD Maskvos aukštosios m-klos kursantas;
1941 05–1944 07 – Ypatingosios paskirties motorizuotojo šaulių bataliono karys; sovietinis partizanas Lietuvoje;
1944 07–1945 01 – LSSR NKGB Kauno m/s operatyvinis įgaliotinis;
1945 01–1946 09 – NKGB Kauno m/s vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1946 09 28 žuvo eidamas tarnybines pareigas.

STOMIKOVAS Nikolajus Kirilovičius

V/s vyr. leitenantas, rusas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Kuibyševo m-klos kursantas.
1945 05–1945 10 – LSSR NKVD Seinų (Lazdijų) a/s viršininkas.
1945 10 išsiųstas į NKVD Kemerovo sr. valdybą.

STORČIAJUS Michailas Sergejevičius

Gimė 1909 m. Dnepropetrovsko gub. V/s majoras, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – 57-osios šaulių divizijos KŽS viršininko pavaduotojas.
1945 12–1946 04 – LSSR NKVD Zarasų a/s BB poskyrio viršininkas;
1946 05–1947 03 – MVD Dusetų v/p (Zarasų aps.) viršininkas;
1947 04–1950 07 – MGB Rimšiškių v/p (Zarasų aps.) viršininkas;

1950 07–1951 09 – MGB Dūkšto r/s 2N poskyrio viršininkas;
1951 09–1953 07 – MGB Ignalinos r/s viršininko pavaduotojas.
1953 07 atleistas dėl etatų mažinimo.

STRANKAUSKAS Balys

Gimė 1926 m. Kėdainių aps. V/s j. leitenantas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas.

1939–1945 – žemės ūkio darbininkas, kalvio mokinys;
1945 10–1946 01 – LSSR NKGB operatyvinių darbuotojų rengimo kursų kursantas;
1946 01–1946 03 – NKGB Kėdainių a/s operatyvinis įgaliotinis.
1946 03 30 žuvo eidamas tarnybines pareigas.

STRIŽOVAS Pavelas Nikolajevičius

Rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Kemerovo sr. Prokofjevo m/s viršininko pavaduotojas.
1945 12–1946 09 – LSSR NKGB Utenos a/s viršininkas.
1946 09 išsiųstas į MGB Kemerovo sr. valdybą.

SUCHAREVAS Vsevolodas Vasiljevičius

Gimė 1911 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – 81-osios gvardijos divizijos KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1946 07–1948 05 – LSSR MGB Kaišiadorių a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininko pavaduotojas;
1948 05–1949 04 – MGB Varėnos a/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1949 05–1952 09 – MGB Vilkijos r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas.
1952 09 atleistas dėl etatų mažinimo.

SULTANBEKOVAS Rafkatas

Gimė 1916 m. Baškirijoje. V/s majoras, totorius, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi MGB aukštojoje m-kloje.
1950 06–1953 04 – LSSR MGB Zarasų r/s viršininkas.
1953 07 išsiųstas į Baškirijos ASSR MVD.

SUNELAITIS Antanas

Gimė 1916 m. Kaune. V/s leitenantas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas, nepartinis.

1944 08–1947 04 – LSSR NKGB Kauno a/s operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1947 07 – MGB Garliavos v/p viršininkas.
1947 07 27 žuvo eidamas tarnybines pareigas.

SURMAČIUS Feodosijus Kirilovičius

Gimė 1904 m. Ukrainoje. V/s pulkininkas, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – 20-osios oro armijos KŽS viršininko pavaduotojas.
1946 07–1950 07 – LSSR MGB Vilniaus a/s viršininkas;
1950 07–1951 01 – MGB Vilniaus sr. valdybos A skyriaus viršininkas.
1953 03 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

SURMAČIUS Nikolajus Jemeljanovičius

V/s leitenantas, ukrainietis.

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos Slaptojo politinio skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1940 06 – žmonių trėmimo Šakių aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

SVEČNIKOVAS Georgijus Vladimirovičius

Gimė 1905 m. Sankt Peterburge. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Stalinabado sr. (Tadžikija) valdybos viršininkas.
1944 08–1945 05 – LSSR NKVD Kauno m/s viršininkas;
1945 06–1948 11 – MVD 1-ojo spec. skyriaus viršininko pavaduotojas;
1948 11–1951 08 – MVD Mobilizacijos skyriaus viršininkas.
1951 08 išsiųstas į MVD Kuibyševo sr. valdybą.

SVIRIDENKA Nikolajus Jakovlevičius

Gimė 1910 m. Saratovo gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Penzos sr. valdybos operatyvinis įgaliotinis.
1944 08–1947 04 – LSSR NKVD BB valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1950 07 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1950 07–1951 11 – MGB Prienų r/s viršininkas;
1952 01–1952 07 – MGB Vilkaviškio r/s viršininkas.
1952 08 atleistas kaip diskreditavęs karininko vardą.

ŠABANOVAS Fiodoras Nikitovičius

Gimė 1902 m. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1921 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Kabardos-Balkarijos ASSR NKVD BB skyriaus viršininko pavaduotojas.
1945 12–1946 07 – LSSR NKVD Joniškio a/s viršininkas.
1946 07 dėl prasto darbo išsiųstas į SSRS MVD.

ŠACHOVAS-LANKOVSKIS Kazimieras

Gimė 1896 m. Vyžuonose. V/s pulkininkas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1922 m.

1948 05–1950 – LSSR vidaus reikalų ministro padėjėjas ir Pataisos darbų kolonijų skyriaus viršininkas.
1950 m. išleistas į pensiją.

ŠAFIKOVAS Samatas

Gimė 1913 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s majoras, totorius, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1950 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS MGB aukštosios m-klos kursantas.
1952 07–1953 07 – LSSR MGB V skyriaus viršininkas.
1953 07 išsiųstas į SSRS MVD.

ŠAKALYS Marijonas

Gimė 1919 m. Zarasų aps. V/s leitenantas, lietuvis, vidurinis išsimokslinimas.

Iki 1952 05 – komjaunimo ir partinis darbuotojas.
1952 05–1952 08 – MGB Žiežmarių r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;

1952 08–1953 06 – MGB Jonavos r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas.
Iki 1960 05 dirbo LSSR MVD–KGB.

ŠAROKAS Grigorijus Fiodorovičius

V/s majoras.

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Vilniaus m. ir aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

ŠČERBAKOVAS Grigorijus Michailovičius

Gimė 1913 m. Vitebsko gub. V/s majoras, baltarusis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD Vyriausiosios kovos su banditizmu valdybos operatyvinis įgaliotinis.
1945 09–1947 04 – LSSR NKVD BB valdybos Apskaitos ir informacijos poskyrio viršininkas;
1947 04–1951 09 – MGB 2N valdybos Apskaitos ir informacijos poskyrio viršininkas;
1951 09–1952 08 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus poskyrio viršininkas.
1952 08 perkeltas į MGB Lietuvos geležinkelių apsaugos skyrių.

ŠEPELEVAS Piotras Vasiljevičius

V/s leitenantas.

1940 08 – VSD 3-iojo skyriaus poskyrio viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 2-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus 6-ojo poskyrio viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

ŠEVACHAITĖ Chana

Gimė 1914 m. Anykščiuose. Žydė, pradinis išsimokslinimas. LKP narė nuo 1933 m.

Iki 1940 06: nuo 1927 m. – komjaunuolė; 1934 m. už komunistinę veiklą nuteista 8 metus kalėti.
1940 08 – VSD Kvotų skyriaus darbuotoja;
1940 09–1941 03 – NKVD Tardymo dalies sekretorė;
1941 04–1941 06 – NKGB Tardymo dalies sekretorė.

ŠEVATOVAS Aleksandras Stepanovičius

Gimė 1908 m. Ivanovo gub. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Čečėnijos-Ingušijos ASSR NKVD Slaptojo politinio skyriaus poskyrio viršininkas (1941–1943 05), MGB Gomelio sr. valdybos viršininko pavaduotojas (1943–1947).
1947 11–1949 01 – LSSR MGB Biržų a/s viršininko pavaduotojas;
1949 01–1949 06 – MGB Kelmės a/s viršininko pavaduotojas;
1949 06–1950 07 – MGB Pasvalio a/s viršininkas;
1950 07–1953 06 – MGB Šiaulių sr. valdybos 7-ojo skyriaus viršininkas.
1954 04 išsiųstas į SSRS KGB.

ŠEVČENKA Maksimas Vasiljevičius

Gimė 1904 m. Poltavos gub. V/s papulkininkis, ukrainietis, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Šiaurės Donecko geležinkelių transporto skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 06–1950 07 – LSSR MGB Prienų a/s viršininkas.
1950 08 išsiųstas į SSRS MGB.

ŠLANDAKOVAS Aleksandras Aleksejevičius

Gimė 1915 m. Primorės kr. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD aukštosios m-klos kursantas.
1945 12–1947 04 – LSSR MVD Vilkaviškio v/p viršininkas;
1947 04–1947 12 – MGB Vilkaviškio a/s viršininkas;
1947 12–1949 09 – MGB Vilkaviškio a/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1949 09–1950 07 – MGB Vilkaviškio a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 08 – MGB Kazlų Rūdos r/s viršininkas;
1952 08–1953 05 – MGB Lazdijų r/s viršininkas.
1953 12 išsiųstas į MVD Primorės kr. valdybą.
Lietuvoje 357 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

ŠLIAGINAS Sergejus Grigorjevičius

Gimė 1918 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s kapitonas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Sverdlovsko m-klos kursantas.
1944 12–1946 01 – LSSR NKVD Girkalnio v/p (Raseinių aps.) viršininkas;
1946 01–1947 04 – MGB Jurbarko v/p viršininkas;
1947 04–1950 07 – MGB Raseinių a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 03 – MGB Šilalės r/s viršininko pavaduotojas;
1951 03–1952 01 – MGB Šilalės r/s viršininkas;
1952 01–1952 09 – MGB Mažeikių r/s viršininko pavaduotojas;
1952 09–1953 07 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 2-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas.
Iki 1957 12 dirbo LSSR MVD–KGB.

ŠLIAPNIKOVAS Piotras Andrejevičius

Gimė 1905 m. Saratove. V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Vorošilovgrado sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
1946 12–1950 01 – LSSR MGB O skyriaus viršininkas;
1950 01–1950 07 – MGB Tardymo dalies 2-ojo skyriaus viršininkas;
1950 07–1951 07 – MGB Vilniaus sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
1951 09 išsiųstas į SSRS MGB.

ŠMELKOVAS Aleksejus Georgijevičius

Gimė 1908 m. Simbirsko gub. Rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Smolensko sr. r/s viršininko pavaduotojas.
1944 07–1945 03 – LSSR NKVD Vilniaus a/s viršininko pavaduotojas;
1945 03–1946 05 – NKVD Šilutės a/s viršininko pavaduotojas;
1946 05–<...> – MVD Plungės v/p viršininkas.

ŠMOTAVIČIUS Anicetas

1949 02–1950 07 – MGB Prienų aps. Balbieriškio v/p viršininkas;
1950 07–1952 04 – MGB Lazdijų r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1952 05–1953 04 – MGB Jurbarko r/s viršininkas.
Iki 1955 03 24 dirbo LSSR MVD–MGB.
Lietuvoje 173 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

ŠOMINAS Danilas Michailovičius

Gimė 1902 m. Saratovo gub. Milicijos kapitonas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Čkalovo m. milicijos valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1944 08–1945 07 – NKVD Vilniaus m. milicijos valdybos Operatyvinio skyriaus viršininkas;
1945 07–1946 07 – NKVD Panevėžio a/s viršininko pavaduotojas;
1946 07–<...> – LSSR milicijos valdybos poskyrio viršininkas.

ŠOROCHOVAS Vasilijus Petrovičius

Gimė 1914 m. V/s papulkininkis, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.
Iki atvykimo į Lietuvą – RA 177-osios šaulių divizijos KŽS viršininko pavaduotojas.
1946 04–1950 07 – LSSR MVD Kaišiadorių a/s viršininkas.
1950 07 išsiųstas į Komijos ASSR MVD.

ŠOSTACKIS Nikolajus Aleksandrovičius

Gimė 1900 m. Milicijos pulkininkas, rusas.

1945 07–1950 – Vilniaus m. milicijos valdybos viršininkas.

ŠPAKOVAS Ivanas Antonovičius

V/s kapitonas, rusas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 2-ojo spec. skyriaus viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB 4-ojo skyriaus viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

ŠPILEVOJUS Jakovas Ivanovičius

Gimė 1913 m. Charkovo gub. V/s pulkininkas, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB patarėjo prie Lenkijos vyriausybės aparato vyr. inspektorius.
1951 10–1953 07 – LSSR MGB 5-ojo skyriaus viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Chersono sr. valdybą.

ŠTARKMANAS Markas

Gimė 1902 m. Odesoje. V/s papulkininkis, žydas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Novosibirsko sr. valdybos B skyriaus viršininkas.
1945 07–1947 05 – LSSR MGB B skyriaus viršininkas;
1947 05–1949 05 – LSSR valstybės saugumo ministro padėjėjas ūkio reikalams.
1949 05 atleistas iš MGB kaip netinkamas darbui.

ŠTENDELIS Stasys

Gimė 1903 m. Ukmergės aps. Lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1936 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1937–1940 m. kalėjo.
1940 07–1940 09 – VSD Ypatingojo skyriaus valdininkas;
1940 10–1941 06 – NKVD Trakų a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Trakų aps. operatyvinio trejeto narys.
1943 m. žuvo fronte.

ŠUBINAS Aleksejus Ivanovičius

Gimė 1909 m. Baškirijoje. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Vologdos sr. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1947 12–1948 04 – LSSR MGB Rokiškio a/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1948 04–1949 10 – MGB Rokiškio a/s Operatyvinio poskyrio viršininko pavaduotojas;
1949 10–1950 07 – MGB Rokiškio a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininkas;
1950 07–1951 11 – MGB Dusetų r/s viršininkas;
1952 01–1952 07 – MGB Varėnos r/s viršininko pavaduotojas;
1952 07–1953 06 – MGB Smėlių r/s viršininko pavaduotojas.
1953 06 išleistas į atsargą dėl etatų mažinimo.

ŠUGUROVAS Konstantinas Ivanovičius

Gimė 1902 m. Penzos gub. V/s kapitonas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Penzos sr. valdybos BB skyriaus Tardymo poskyrio viršininkas.

1946 02–1946 04 – LSSR NKVD KŽS 1-ojo poskyrio viršininkas;
1946 04–1947 04 – MVD BB valdybos 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1947 04–1950 07 – MGB Tardymo dalies 3-iojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 03 – MGB Vilniaus sr. valdybos Tardymo skyriaus poskyrio viršininkas.
1952 03 išsiųstas į MGB Kursko sr. valdybą.

ŠULGA Isakas

Gimė 1914 m. Odesoje. V/s papulkininkis, žydas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA III Baltarusijos fronto KŽS poskyrio viršininko pavaduotojas.
1945 11–1946 03 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1946 03–1946 12 – NKGB 2-ojo skyriaus 5-ojo poskyrio viršininkas;
1946 12–1949 02 – MGB 4-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1949 02–1952 03 – MGB 5-ojo skyriaus 6-ojo poskyrio viršininkas.
1952 04 išsiųstas į Moldavijos SSR MGB.

ŠULIAKAS Sergejus Timofejevičius

1940 08 – VSD Kvotų skyriaus viršininko pavaduotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Tardymo dalies viršininko pavaduotojas.

ŠUREPOVAS Aleksandras Aleksejevičius

V/s leitenantas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Vilkaviškio a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilkaviškio a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Vilkaviškio aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

ŠUSTAREVAS Dmitrijus Viktorovičius

Gimė 1910 m. V/s kapitonas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Maskvos sr. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Kauno a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Kauno a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Kauno aps. operatyvinio trejeto narys;
1944 10–1945 01 – NKGB Marijampolės a/s viršininko pavaduotojas;

1945 01–1945 07 – NKGB Kauno a/s viršininkas;
1945 07–<...> – NKGB Kauno m/s poskyrio viršininkas.

ŠUTJEVAS Vasilijus Vasiljevičius

Gimė 1907 m. Mordovijoje. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Riazanės sr. r/s viršininkas.
1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09–1941 06 – LSSR NKVD (NKGB) Vilniaus m. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1944 08–1945 01 – NKGB 2-ojo skyriaus poskyrio viršininkas;
1945 01–1946 12 – MGB operatyvinio skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1946 12–1948 12 – MGB 5-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1948 12 pašalintas iš MGB ir patrauktas baudžiamojon atsakomybėn.

ŠUTOVAS Nikolajus Ivanovičius

Gimė 1922 m. V/s kapitonas, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1944 m.

1946 01–1947 05 – LSSR MGB Vilniaus a/s operatyvinis įgaliotinis;
1947 05–1947 09 – MGB Kauno m/s operatyvinis įgaliotinis.
1947 09 22 žuvo eidamas tarnybines pareigas.

ŠUVALOVAS Nikolajus Ivanovičius

Gimė 1905 m. Archangelsko gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą tarnavo NKVD kariuomenėje Altajaus kr.
1946 07–1947 04 – LSSR MVD Kretingos a/s viršininko pavaduotojas;
1947 04–1949 01 – MGB Kretingos a/s viršininko pavaduotojas;
1949 01–1950 07 – MGB Kalvarijos a/s viršininkas;
1950 07–1951 11 – MGB Žiežmarių r/s viršininkas;
1951 11–1952 10 – MGB Kauno sr. valdybos 2-ojo skyriaus 6-ojo poskyrio viršininkas;
1952 10–1953 06 – MGB Kauno sr. valdybos 4-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1954 05 išleistas į atsargą.

ŠVARCMANAS Danilas Semionovičius

V/s leitenantas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Užsienio žvalgybos valdybos operatyvinis darbuotojas.
1940 06 pab.–1940 07 – VSD direktoriaus A. Sniečkaus patarėjas;
1940 08 – VSD 3-iojo skyriaus viršininkas; mėnesio antroje pusėje laikinai ėjo VSD direktoriaus pareigas;
1940 09–1941 01 – LSSR NKVD Valstybės saugumo valdybos 3-iojo skyriaus viršininkas.
1941 01 pab. atšauktas į Maskvą.

ŠVECAS Vasilijus Silovičius

Gimė 1919 m. Dnepropetrovske. V/s majoras, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Charkovo m-klos kursantas.
1939 10–1940 09 – Baltarusijos NKGB Švenčionių r/s operatyvinis įgaliotinis;
1940 10–1941 03 – LSSR NKVD Tardymo dalies tardytojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Tardymo dalies tardytojas;
1944 08–1944 11 – NKGB 6-ojo poskyrio viršininkas;
1944 11–1945 05 – NKGB 1-ojo skyriaus viršininkas;
1945 05–1946 12 – NKGB 1-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas;
1946 12–1949 06 – NKGB 1-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1949 06–1953 07 – NKGB 1-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas.
Iki 1963 06 dirbo LSSR MVD–KGB.

ŠVĖGŽDA Jonas

Gimė 1919 m. Šeduvos vls. V/s leitenantas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1944 m.

Iki 1940 06 – kalvis Šeduvos vls.
1940 07–1941 06 – RA statybinių medžiagų sandėlio Šeduvos vls. vedėjas;
1941 07–1944 03 – dirbo žemės ūkyje (Šeduvos vls.);
1944 03–1944 07 – sovietinių partizanų būrio „Gražina“ narys;
1944 12–1945 04 – Šeduvos milicininkas;
1945 05–1945 11 – LSSR NKVD m-klos kursantas;
1945 11–1951 09 – MGB Marijampolės a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1951 09 23 žuvo eidamas tarnybines pareigas.

TAFINCEVAS Sergejus Grigorjevičius

Gimė 1913 m. Stavropolio kr. V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB aukštosios m-klos vadovaujančiųjų operatyvinių darbuotojų rengimo kursų klausytojas.
1950 06–1952 12 – LSSR MGB 5-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1952 12–1953 06 – MGB Vilniaus sr. valdybos Kadrų skyriaus viršininkas.
1953 10 išsiųstas į SSRS MVD.

TARENKOVAS Piotras Fiodorovičius

Gimė 1906 m. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Sverdlovsko sr. Naujojo Tagilo m/s viršininkas.
1945 12–1947 12 – LSSR MGB Šiaulių a/s viršininkas;
1948 03–1948 05 – Inspekcijos prie LSSR valstybės saugumo ministro viršininko padėjėjas.
1948 01 kaip susikompromitavęs išsiųstas į SSRS MGB.

TAURINSKAS Mečislovas

Gimė 1913 m. Mažeikių aps. Lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1936 m.

Iki 1940 06: nuo 1930 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; 1931–1936 ir 1937–1940 m. kalėjo.
Nuo 1941 06 pab. – VSD Registracijos ir statistikos skyriaus reikalų vedėjas;
1940 08 – VSD 1-ojo spec. skyriaus poskyrio viršininkas;
1940 09–1941 03 – NKVD 1-ojo spec. skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1941 04–1941 06 – NKVD Telšių a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Telšių aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo – partinis darbuotojas.

TAURINSKAS Vladas

Gimė 1912 m. Mažeikių aps. Lietuvis, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1933 m.

Iki 1940 06: nuo 1927 m. komjaunuolis, dalyvavo komunistinėje veikloje.

Nuo 1940 06 20 – VSD sekretoriato viršininko pavaduotojas;
1940 08 – VSD Finansų poskyrio viršininkas;
1940 09–1941 03 – NKVD sekretoriato viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKVD sekretoriato viršininkas.
Po karo – partinis, sovietinis darbuotojas.

TEREŠKOVAS Aleksandras Michailovičius

Gimė 1922 m. Maskvoje. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1944 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD 159-ojo lagerio (Odesa) viršininkas (1944–1945), MVD Sverdlovsko m-klos kursantas (1945 12–1947 04).
1947 04–1947 09 – LSSR MVD Lentvario v/p (Trakų aps.) viršininkas;
1947 09–1949 01 – LSSR milicijos valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1949 01–1949 09 – Milicijos valdybos poskyrio viršininkas;
1949 09–1950 04 – MVD Radviliškio a/s viršininkas;
1950 04–1951 04 – MVD Operatyvinės paieškos skyriaus poskyrio viršininkas;
1951 04–1953 05 – MGB Užvenčio r/s viršininkas.
1954 05 išleistas į atsargą.

TIMINSKAS Julius

Gimė 1912 m. Latvijoje. V/s kapitonas, lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1943 m.

Iki 1940 06 tarnavo Lietuvos kariuomenėje.
1940 08–1941 03 – LSSR NKVD komendantūros sandėlio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Kauno m/s komendanto padėjėjas;
1942–1944 03 – RA 16-osios divizijos būrio vadas;
1944 03–1944 05 – operatyvinių darbuotojų perkvalifikavimo kursų prie LSSR NKGB grupės Pavlo Posade dalyvis;
1944 05–1944 07 – NKGB grupės RA 16-ojoje divizijoje aparato operatyvinis įgaliotinis;
1944 07–1946 12 – NKGB Švenčionių a/s operatyvinis įgaliotinis;
1946 12–1947 12 – NKGB Švenčionių a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1947 12–1949 11 – MGB Anykščių a/s viršininko pavaduotojas;
1949 11–1950 12 – MGB Jurbarko a/s viršininkas.
1950 12 12 žuvo eidamas tarnybines pareigas.

TIMOFEJEVAS Ivanas Semionovičius

Gimė 1913 m. Sankt Peterburgo gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – 86-osios zenitinės artilerijos divizijos MGB skyriaus viršininkas.
1951 11–1952 11 – LSSR MGB Kelmės r/s viršininkas;
1952 11–1953 04 – MGB Biržų r/s viršininkas.
1955 07 atleistas dėl etatų mažinimo.

TIMONOVAS Igoris Nikolajevičius

Gimė 1915 m. Rostove prie Dono. V/s papulkininkis, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1942 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Kabardos-Balkarijos ASSR NKGB poskyrio viršininkas.
1946 05–1946 12 – LSSR MGB 2-ojo skyriaus 6-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1946 12–1951 02 – MGB Kadrų skyriaus Ypatingosios inspekcijos viršininko padėjėjas;
1951 02–1952 09 – MGB Kadrų skyriaus Ypatingosios inspekcijos viršininko pavaduotojas;
1952 09–1953 05 – MGB Kadrų skyriaus viršininkas ir Ypatingosios inspekcijos viršininkas.
Iki 1982 05 dirbo LSSR KGB.
Lietuvoje 60 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

TIPKOVAS Nikolajus Michailovičius

Gimė 1914 m. V/s majoras, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

1946–1947 03 – LSSR MVD Mažeikių a/s viršininko pavaduotojas BB reikalams;
1947 04–1947 10 – MGB Mažeikių a/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas.
Patraukus baudžiamojon atsakomybėn, 1947 10 pašalintas iš MGB.

TIŠKOVAS Sergejus Fiodorovičius

Gimė 1906 m. Viduklėje. Rusas, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1940 06.
Iki 1940 06: nuo 1932 m. dalyvavo komunistinėje veikloje.
1940 07–1941 01 – NKVD Raseinių a/s viršininko pavaduotojas;
1941 01–1941 03 – NKVD Trakų a/s viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Trakų a/s viršininkas;
1941 07–1941 10 – naikintojų batalionų kuopos vado pavaduotojas (Maskva);
1942–1944 06 – tarnavo RA 16-ojoje divizijoje;

1944 06–1946 02 – 50-osios ir 5-osios atsargos divizijų KŽS operatyvinis įgaliotinis.
Nuo 1946 03 – sovietinis darbuotojas.

TODESAS Danielius

Gimė 1910 m. Rygoje. V/s papulkininkis, žydas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1932 m.

Iki 1940 06: nuo 1930 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; 1934–1940 m. kalėjo.
Nuo 1940 06 20 – VSD Agentūros skyriaus viršininkas ir Valstybės saugumo policijos viršininko pavaduotojas;
1940 07 pr. – prisidėjo prie masinio politinių partijų veikėjų suėmimo plano parengimo;
1940 08 – VSD 2-ojo skyriaus poskyrio viršininkas;
1940 09–1941 03 – NKVD UGB 2-ojo skyriaus viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus viršininkas;
1941 07–1942 01 – RA 29-osios armijos štabo Žvalgybos skyriaus viršininko padėjėjas;
1942–1943 – SSRS NKVD 4-osios valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1943–1944 08 – SSRS NKVD 4-osios valdybos poskyrio viršininko pavaduotojas;
1944 09–1945 05 – LSSR NKGB 2-ojo (apskričių) skyriaus viršininko pavaduotojas;
1945 06–1946 01 – NKVD–NKGB operatyvinės grupės Kėdainių aps. viršininkas;
1946 01–1947 01 – MGB Kauno m/s viršininko pavaduotojas;
1947 01–1947 08 – SSRS MGB poskyrio viršininko pavaduotojas (Maskva).
1947 08 atleistas iš MGB kaip netinkamas darbui.
1944–1945 m. 84 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

TOKERIS Ruvinas

Gimė 1917 m. Utenos aps. V/s leitenantas, žydas, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1937 m.

Iki 1940 06: nuo 1933 m. dalyvavo komunistinėje veikloje.
1940 08–1941 06 – LSSR NKVD 3-iojo spec. skyriaus žvalgas;
1941 10–1942 04 – SSRS NKVD Astrachanės kalėjimo vyr. prižiūrėtojas;
1942 04–1943 02 – mokėsi SSRS NKVD aukštojoje m-kloje;
1943 02–1944 07 – dirbo NKVD Jaroslavlio sr. valdyboje;
1944 07–1944 09 – LSSR NKGB Vilniaus m/s operatyvinis įgaliotinis;
1944 09–1944 12 – NKGB Kėdainių a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1944 12 07 žuvo eidamas tarnybines pareigas.

TOPORKOVAS Piotras Vasiljevičius

Gimė 1903 m. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Mordovijos ASSR NKVD r/s viršininkas.
1945 03–1945 07 – LSSR NKVD Krakių v/p (Kėdainių aps.) viršininkas;
1945 07–1946 01 – NKVD Joniškio a/s viršininkas;
1946 01–<...> – NKVD Marijampolės a/s viršininko padėjėjas.

TORGOVKINAS Aleksandras Vasiljevičius

Gimė 1906 m. Maskvos gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Sverdlovsko sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1944 08–1944 11 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1944 11–1945 08 – NKGB 2-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1945 08–1946 04 – NKGB Vilniaus a/s viršininkas;
1946 04–1947 02 – LSSR MGB m-klos Mokymo skyriaus viršininkas;
1947 02–1948 – MGB m-klos Mokymo skyriaus viršininko padėjėjas.

TOROPOVAS Nikolajus Gavrilovičius

Gimė 1909 m. Archangelsko gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1948 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS MGB aukštosios m-klos kursantas.
1950 06–1950 07 – LSSR MGB Vilkaviškio a/s viršininkas;
1950 07–1952 08 – MGB Kybartų r/s viršininkas;
1952 08–1952 10 – MGB Šakių r/s viršininkas;
1952 10–1953 05 – MGB Kretingos r/s viršininkas.
1954 12 išsiųstas į KGB Kemerovo sr. valdybą.

TREGUBOVAS Igoris Pavlovičius

Gimė 1903 m. Kursko gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 107-osios šaulių divizijos KŽS viršininko pavaduotojas.
1946 08–1949 01 – LSSR MGB Kėdainių a/s viršininko pavaduotojas;
1949 01–1952 05 – MGB Vilkijos r/s viršininkas;
1952 10–1953 05 – MGB Kauno sr. valdybos 5-ojo skyriaus 4-ojo poskyrio viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Novgorodo sr. valdybą.

TRINKŪNAS Kazys

Gimė 1915 m. Jekaterinoslave (Ukraina). Lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1934 m.

Iki 1940 06: nuo 1931 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; buvo baustas administracine tvarka.
1940 07–1940 08 – VSD Kvotų skyriaus j. tardytojas;
1940 09–1941 03 – NKVD Tardymo dalies vyr. tardytojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Tardymo dalies vyr. tardytojas.
1942 05 žuvo Lietuvoje kaip sovietinis partizanas.

TROŠINAS Ivanas Jakovlevičius

Gimė 1896 m. Jaltoje. V/s pulkininkas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Tambovo sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
1944 07–1945 02 – LSSR NKVD Vilniaus a/s viršininkas;
1945 02–1947 12 – NKVD Karo belaisvių ir internuotųjų reikalų skyriaus viršininkas;
1948 01–1951 – MVD Ūkio skyriaus viršininkas.

TUAJEVAS Timofejus Temirkanovičius

Gimė 1903 m. Šiaurės Osetijoje. V/s papulkininkis, osetinas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Uralo karinės apygardos KŽS viršininko pavaduotojas.
1947 04–1949 02 – LSSR MGB Rokiškio a/s Tardymo poskyrio viršininkas;
1949 02–1950 07 – MGB Rietavo a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 04 – MGB Anykščių r/s viršininkas;
1952 05–1953 05 – MGB Pabradės r/s viršininkas.
1953 06 išsiųstas į Šiaurės Osetijos MVD.

TURKINAS Pavelas Petrovičius

Gimė 1904 m. Saratovo gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1932 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Saratovo sr. valdybos operatyvinis įgaliotinis.
1946 04–1948 08 – LSSR MGB Kauno m/s B poskyrio viršininkas;
1948 08–1950 08 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos B skyriaus viršininkas;
1950 08–1953 07 – MGB Kauno m. ir aps. valdybos 2N skyriaus viršininkas.
1953 09 išsiųstas į MVD Primorės kr. valdybą.

ULANOVAS Vasilijus Artomonovičius

Gimė 1905 m. Nižnij Novgorodo gub. V/s majoras, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Gorkio sr. r/s viršininkas.
1944 08–1946 01 – LSSR NKGB Telšių a/s viršininkas;
1946 01–1946 07 – NKGB Kretingos a/s viršininko pavaduotojas;
1946 07–1948 05 – NKGB Kretingos a/s Tardymo poskyrio viršininkas;
1948 05–1949 09 – MGB Kretingos a/s viršininko pavaduotojas;
1949 09–1950 07 – MGB Trakų a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 08 – MGB Eišiškių r/s viršininkas;
1951 10–1952 07 – MGB Ukmergės r/s Tardymo poskyrio viršininkas.
1952 07 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

ULYBINAS Ivanas Archipovičius

Gimė 1921 m. Maskvos sr. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD kariuomenės Austrijoje jaunesnysis viršininko padėjėjas.
1946 06–1947 03 – LSSR MVD BB valdybos 1-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1950 08 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis, vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1950 08–1952 05 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1952 05–1953 05 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus 3-iojo (nuo 1952 09 01) poskyrio viršininkas.
1953 05 išsiųstas į MVD Riazanės sr. valdybą.
Lietuvoje 4 mėnesius dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

URUŠADZĖ Davidas

Gimė 1896 m. V/s papulkininkis, gruzinas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1921 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Gruzijos SSR MVD BB skyriaus viršininkas.
1946 05–1949 12 – LSSR MVD Vilniaus a/s viršininkas.
1949 12 atšauktas į SSRS MVD.

URVANCEVAS Ivanas Michailovičius

Gimė 1917 m. Kijevo gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1942 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 279-osios šaulių divizijos KŽS tardytojas.
1945 07–1945 11 – LSSR NKVD–NKGB Panevėžio operatyvinio sektoriaus vyr. tardytojas;
1945 11–1946 04 – NKGB Kauno m/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1946 04–1946 12 – MGB Rokiškio a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1946 12–1947 09 – MGB Rokiškio a/s Operatyvinio poskyrio viršininko pavaduotojas;
1947 09–1950 01 – MGB Rokiškio a/s Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1950 01–1950 07 – MGB Rokiškio a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1950 11 – MGB Obelių r/s viršininkas;
1950 11–1951 03 – MGB Šiaulių sr. valdybos 2N skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1951 03–1952 09 – MGB Kuršėnų r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas.
1952 09 atleistas dėl etatų mažinimo.

USAS Aleksandras Jemeljanovičius

V/s vyr. leitenantas, baltarusis.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Smolensko sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1940 07–1940 08 – VSD Ekonomikos skyriaus viršininko pavaduotojas;
1940 09–1941 03 – NKVD Ekonomikos skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Tardymo dalies viršininko pavaduotojas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

UŠAKOVAS Vasilijus Trofimovičius

Gimė 1918 m. Viatkos gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Sverdlovo sr. r/s viršininkas.
1944 07–1944 09 – LSSR NKGB Vilniaus m/s poskyrio viršininko pavaduotojas;
1944 09–1945 03 – NKGB Marijampolės a/s viršininko pavaduotojas;
1945 03–1946 09 – NKGB Telšių a/s viršininko pavaduotojas;
1946 09–1948 02 – MGB Kauno m/s poskyrio viršininkas;
1948 02–1949 12 – MGB Šiaulių a/s viršininko pavaduotojas;
1949 12–1950 06 – MGB Šilutės a/s viršininkas;
1950 07–1952 07 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 7-ojo skyriaus viršininkas;
1952 09–1953 07 – MGB Vilniaus sr. valdybos 2N skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas.
1953 07 išsiųstas į MVD Altajaus kr. valdybą.
Lietuvoje 247 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

UTKINAS Pavelas Michailovičius

Gimė 1909 m. Ivanovo gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 44-osios inžinerinės brigados KŽS viršininkas.
1946 04–1946 12 – LSSR MVD Joniškio a/s viršininko pavaduotojas;
1946 12–1947 04 – MVD Kruopių v/p (Šiaulių aps.) viršininkas;
1947 04–1947 12 – MGB Radviliškio v/p viršininkas;
1947 12–1948 07 – MGB Vilniaus m/s operatyvinis įgaliotinis;
1948 08–1949 02 – LSSR MGB 5-ojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis;
1949 02–1949 07 – MGB Vilniaus m/s operatyvinis įgaliotinis;
1949 07–1950 08 – MGB A skyriaus operatyvinis įgaliotinis.
1950 09 perkeltas į Lietuvos geležinkelių apsaugos skyrių.

VAIGAUSKAS Henrikas

Gimė 1928 m. Luokėje (Telšių aps.). V/s leitenantas (nuo 1975 m. – generolas majoras), lietuvis, aukštasis išsimokslinimas.

Iki 1946 10 – Kintų miestelio (Šilutės aps.) vykdomojo komiteto sekretorius.
1946 10–1948 02 – MGB Vilniaus m-klos kursantas;
1948 02–1950 07 – MGB Klaipėdos v/p operatyvinis įgaliotinis;
1950 07–1952 07 – MGB Klaipėdos r/s 2N poskyrio operatyvinis įgaliotinis;
1952 07–1952 09 – MGB Klaipėdos r/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1952 09–1953 02 – MGB Klaipėdos r/s 2N poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1953 02–1953 05 – MGB Šilutės r/s 2N poskyrio viršininkas.
Iki 1991 08 pab. dirbo LSSR KGB.

VALAITIS Antanas

Gimė 1897 m. Marijampolės aps. Lietuvis, nepartinis.

1940 07 – VSD Ypatingojo skyriaus tardytojas;
1940 08 – VSD Administracijos ir ūkio skyriaus poskyrio viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 3-iojo spec. skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB 3-iojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas.
1942 04, kaip sovietinis partizanas diversantas, buvo atsiųstas į Lietuvą ir po dviejų mėnesių nukautas policijos.

VARALOVAS Vaganas

Gimė 1899 m. Abchazijoje. Milicijos majoras, armėnas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Abchazijos ASSR milicijos valdybos vyr. inspektorius.

1944 12–1945 01 – LSSR respublikinės milicijos valdybos Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu skyriaus poskyrio viršininkas;
1945 02–1945 10 – NKVD Vilniaus a/s viršininko pavaduotojas;
1945 10–1946 08 – MVD Kauno m/s viršininko pavaduotojas;
1946 08–1948 03 – MVD Vilniaus a/s viršininko pavaduotojas.
1948 03 atleistas kaip nesusidorojęs su darbu.

VASEVAS Michailas Andrejevičius

Gimė 1909 m. V/s majoras, rusas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.
Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Kirovo sr. valdybos darbuotojas.
1945 02–1945 06 – LSSR NKGB Tardymo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1945 06–1946 05 – NKGB Tardymo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1946 05–1948 03 – NKGB Tardymo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1948 03–1950 12 – MGB A skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1950 12–1953 05 – MGB A skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas.

VASILJEVAS Aleksandras Makarovičius

Gimė 1903 m. V/s papulkininkis, čiuvašas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.
Iki atvykimo į Lietuvą – Estijos SSR NKVD darbuotojas.
1941 04–1941 06 – LSSR NKGB Švenčionių a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Švenčionių aps. operatyvinio trejeto narys;
1942–1943 – mokėsi NKVD Maskvos aukštojoje m-kloje;
1943–1944 – NKVD Stalingrado karo belaisvių stovyklų valdybos Operatyvinio skyriaus viršininkas;
1944–1945 08 – I Pabaltijo fronto Karo belaisvių skyriaus viršininko pavaduotojas;
1945 09–1946 08 – LSSR NKVD Rokiškio a/s viršininkas;
1946 08–1946 12 – NKVD Rokiškio a/s viršininko pavaduotojas (pažemintas dėl „politinio budrumo atbukimo“);
1946 12–1947 02 – MVD operatyvinės grupės Panevėžyje viršininkas;
1947 02–1948 01 – nedirbo (dėl ligos);
1948 01–1949 07 – Varėnos aps. vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas.
1949 06 30 žuvo kovoje su partizanais Varėnos aps. Pilvingių k.

VASILJEVAS Aleksandras Michailovičius

Gimė 1909 m. Kemerovo gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Baltarusijos fronto kariuomenės KŽS viršininko pavaduotojas.

1947 04–1950 07 – LSSR MGB Mažeikių a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 04 – MGB Varėnos r/s viršininkas.
1954 04 išsiųstas į MVD Arzamaso sr. valdybą.

VASILJEVAS Jemeljanas Vasiljevičius

Gimė 1911 m. Velikije Lukuose. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Latvijos SSR valstybės saugumo ministro padėjėjas.
1950 07–1952 09 – LSSR MGB Administracijos ir ūkio skyriaus viršininkas.
1952 09 atleistas dėl etatų mažinimo.

VASILJEVAS Jevgenijus Michailovičius

Gimė 1910 m. Rostove prie Dono. V/s majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Krasnodaro sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1945 04–1946 01 – LSSR NKGB Kadrų skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1946 01–1949 07 – NKGB Kadrų skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas.
1949 07 išsiųstas į MGB Rostovo sr. valdybą.

VASILJEVAS Nikolajus Pavlovičius

Gimė 1916 m. Irkutsko gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Novgorodo sr. valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1948 04–1949 02 – LSSR MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1949 02–1951 10 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus Įskaitos ir informacijos poskyrio viršininko pavaduotojas;
1951 10–1953 05 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus Įskaitos ir informacijos poskyrio viršininkas.
1954 05 išleistas į atsargą.

VASILJEVAS Vladimiras Nikolajevičius

Gimė 1902 m. Maskvos gub. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1925 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD BB skyriaus poskyrio viršininkas.
1945 04–1947 03 – LSSR MVD BB skyriaus viršininko pavaduotojas;
1947 04–1948 07 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus viršininkas;
1948 07–1950 07 – MGB 5-ojo skyriaus viršininkas;

1950 07–1951 10 – MGB Šiaulių sr. valdybos viršininkas.
1951 10 išsiųstas į SSRS MGB.

VASINAS Aleksejus Aleksejevičius

Gimė 1914 m. Tuloje. V/s majoras, rusas, aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1948 m.

Iki atvykimo į Lietuvą mokėsi MGB aukštojoje m-kloje.
1950 07–1953 04 – LSSR MGB Joniškio r/s viršininkas.
1953 09 išsiųstas į MVD Oriolo sr. valdybą.
Lietuvoje 25 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

VAUPŠASOVAS Stanislavas

Gimė 1899 m. Gruzdžiuose (Šiaulių aps.). V/s papulkininkis, lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1918 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS MGB 1-osios vyriausiosios valdybos poskyrio viršininko pavaduotojas.
1946 12–1950 08 – LSSR MGB 1-ojo skyriaus viršininkas;
1950 08–1952 09 – MGB 2N valdybos viršininko pavaduotojas;
1952 09–1953 05 – MGB Vilniaus sr. valdybos 4-ojo skyriaus viršininkas.
1954 02 išleistas į pensiją.

VAVILOVAS Ivanas Filipovičius

Gimė 1904 m. Smolensko gub. V/s pulkininkas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1937 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Latvijos SSR MGB skyriaus viršininko pavaduotojas.
1950 08–1952 07 – LSSR MGB B skyriaus viršininkas;
1952 07–1952 12 – MGB rezerve.
1952 12 atleistas dėl sveikatos.

VERIKAS Antanas

Gimė 1917 m. Kavarsko vls. V/s vyr. leitenantas, lietuvis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki 1940 06 tarnavo Lietuvos kariuomenėje.
1940–1941 06 – LSSR NKVD Ukmergės a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1942–1943 – RA 16-osios divizijos kuopos vadas;
1943–1944 – Ordžonikidzės (Šiaurės Osetija) darbo rezervų m-klos komendantas;
1944 – mokėsi NKVD Maskvos aukštojoje m-kloje;
1944 07–1945 03 – SSRS NKVD Raseinių a/s viršininkas;

1945 03–1947 05 – MVD Mažeikių a/s viršininkas;
1947 04–1947 10 – MVD Kėdainių a/s viršininkas.
1947 10 suimtas dėl „revoliucinio teisėtumo" pažeidimo.

VESELOVAS Ivanas Mefodovičius

Gimė 1903 m. Tverės gub. V/s pulkininkas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Gorkio sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
1945 04–1945 12 – LSSR valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotojas.
1946 01 išsiųstas į NKGB Penzos sr. valdybą.

VICAS Jokūbas (Jakovas)

Gimė 1907 m. Saratove. Pulkininkas, žydas. LKP narys nuo 1930 m.

Iki 1940 06: vienas pionierių ir komjaunimo organizacijų Lietuvoje organizatorių; už komunistinę veiklą 8 metus kalėjo.
1940 06 25–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Šiaulių apygardos tardytojas;
1940 09–1941 03 – NKVD Šiaulių a/s 2-ojo poskyrio viršininkas;
1941 03 24–1941 06 – NKVD Šiaulių a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Šiaulių aps. operatyvinio trejeto narys.

VICHREVAS Arkadijus Makarovičius

Gimė 1912 m. Tbilisyje. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Briansko sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 04–1949 05 – LSSR MGB Kretingos a/s viršininkas;
1949 09–1950 07 – MGB Kauno valdybos 2N skyriaus viršininko pavaduotojas;
1950 07–1950 12 – MGB Kauno sr. valdybos 2N skyriaus viršininko pavaduotojas.
1950 12 išsiųstas į MGB Grozno sr. (Čečėnija) valdybą.

VILDIKANAS Kasrielis

Gimė 1911 m. Vilniuje. Žydas. LKP narys nuo 1932 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą nuo 1934 m. kalėjo.
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD 2-ojo skyriaus operatyvinio įgaliotinio padėjėjas;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus operatyvinio įgaliotinio padėjėjas.
1943 02 žuvo fronte.

VILDŽIŪNAS Jonas

Gimė 1907 m. Anykščių vls. V/s majoras, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1928 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą buvo 3 kartus suimtas; nuo 1936 m. kalėjo.
1940 06 25–1940 08 – Valstybės saugumo ir kriminalinės policijos Panevėžio apygardos viršininkas;
1940 09–1941 06 – NKVD Vilniaus m. valdybos viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Vilniaus m. ir aps. operatyvinio trejeto narys;
1941 07–1942 09 – dirbo NKGB sistemoje Gorkyje ir Maskvoje;
1942 09–1944 07 – sovietinių partizanų spec. būrio „Bičiuliai“ viršininkas;
1944 09–1944 12 – LSSR NKGB partijos komiteto sekretorius;
1945 01–1947 06 – LSSR valstybės saugumo ministro padėjėjas ūkio reikalams.
Nuo 1947 06 – partinis, sovietinis darbuotojas.

VILDŽIŪNAS Vladas

Gimė 1909 m. Sankt Peterburge. Lietuvis, savamokslis. LKP narys nuo 1928 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 1933–1935 ir 1936–1940 m. kalėjo.
1940 06 28–1940 08 – Valstybės saugumo ir kriminalinės policijos Ukmergės apygardos viršininkas;
1940 09–1941 06 – NKVD Ukmergės ir Šakių a/s viršininkas;
1941 08–1944 07 – sovietinių partizanų būrio „Patvarieji“ vadas.
Po karo – partinis, sovietinis darbuotojas.

VILEMAS Viktoras

Gimė 1900 m. Latvijoje. V/s kapitonas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1931 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą nuo 1932 m. kalėjo.
1940 07–1941 06 – LSSR NKVD Panevėžio a/s tardytojas;

1943 11–1944 07 – NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade operatyvinis įgaliotinis;
1944 08–1944 09 – NKGB Kretingos v/p viršininkas;
1944 09–1945 02 – NKGB Zarasų v/p viršininkas;
1945 03–1945 06 – NKGB Kretingos v/p viršininkas;
1945 06–1946 09 – NKGB Šilutės v/p viršininkas;
1946 09–1947 04 – MGB Šilutės a/s Tardymo poskyrio viršininkas;
1947 04–1948 07 – MGB Šilutės a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininkas;
1948 07–1951 11 – MGB Kelmės a/s viršininkas;
1951 12–1952 09 – MGB Pasvalio r/s viršininko pavaduotojas.
1952 09 atleistas dėl etatų mažinimo.

VILENSKIS Moisejus

V/s vyr. leitenantas. Rusijos žydas.

1940 12–1941 03 – LSSR NKVD Tardymo dalies vyr. tardytojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Tardymo dalies viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Šiaulių aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

VILIMAS Alfonsas

Gimė 1909 m. Rokiškio aps. Lietuvis. LKP narys nuo 1932 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą 9 kartus baustas administracine tvarka, 3 metus kalėjo.
Nuo 1940 06 20 – VSD Agentūros skyriaus vyr. valdininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD komendantas;
1941 04–1941 06 – NKGB komendantas.
1941 07 pab. su A. Milvydo žvalgybine grupe atvyko iš užfrontės į Kauną; buvo gestapo suimtas ir nužudytas.

VINOKUROVAS Pavelas Akimovičius

Gimė 1917 m. Irkutsko gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1942 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – KŽS vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1946 04–1947 03 – LSSR MVD Alvito v/p (Vilkaviškio aps.) viršininkas;
1947 04–1948 03 – MGB Vilkaviškio v/p viršininkas;
1948 04–1949 10 – MGB Vilkaviškio a/s Kontržvalgybos poskyrio viršininko pavaduotojas;
1949 10–1950 07 – MGB Vilkaviškio a/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 06 – MGB Kybartų r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;

1951 07–1952 04 – MGB Kaišiadorių r/s 2N poskyrio viršininko pavaduotojas;
1952 04–1953 06 – MGB Prienų r/s viršininko pavaduotojas.
Iki 1956 11 dirbo LSSR MVD–KGB.
Lietuvoje 12 mėnesių ir 19 dienų dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

VYROVAS Pavelas Michailovičius

Gimė 1913 m. Jekaterinburgo gub. V/s majoras, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Uralo karinės apygardos KŽS operatyvinis įgaliotinis.
1946 04–1947 04 – LSSR MGB Kretingos a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1947 09 – MGB Skuodo v/p viršininkas;
1947 09–1950 07 – MGB Palangos v/p viršininkas;
1950 07–1953 05 – MGB Skuodo r/s viršininkas.
1954 07 atleistas dėl etatų mažinimo.
Lietuvoje 4 mėnesius ir 26 dienas dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

VIŠČIULIS Juozas

Gimė 1908 m. Marijampolėje. Lietuvis. LKP narys nuo 1935 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą buvo 4 kartus suimtas.
1940 07–1940 08 – Valstybės saugumo policijos Marijampolės rajono viršininkas;
1940 09–1941 01 – LSSR NKVD Marijampolės a/s operatyvinis įgaliotinis;
1941 01 21–1941 06 – NKVD Šakių a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Šakių aps. operatyvinio trejeto narys.
1943 m. žuvo fronte.

VLASOVAS Aleksandras Grigorjevičius

Gimė 1918 m. Ivanovo gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 48-osios armijos (Kazanės karinė apygarda) KŽS viršininko pavaduotojas.
1946 06–1946 07 – LSSR MGB Raseinių a/s viršininkas;
1946 08–1948 08 – MGB Marijampolės a/s viršininko pavaduotojas;
1948 08–1950 07 – MGB Marijampolės a/s viršininkas;
1950 07–1951 11 – MGB Vilniaus sr. valdybos 5-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas.
1951 11 išsiųstas į MGB Smolensko sr. valdybą.
Lietuvoje 9 mėnesius dalyvavo kovinėse operacijose prieš partizanus.

VOLFSONAS Joselis

Gimė 1910 m. Krakėse (Kėdainių aps.). Žydas. LKP narys nuo 1931 m.

Iki 1940 06: vienas iš pogrindinės LKJS vadovų; už komunistinę veiklą nuo 1937 m. kalėjo.
Nuo 1940 06 20 – VSD Ypatingojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Ekonomikos skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas; kaip vertėjas laikinai dirbo SSRS NKVD Vyriausiojoje saugumo valdyboje, dalyvaudavo tardant iš Lietuvos į Maskvą atvežtus politinius kalinius;
1941 04–1941 06 – NKVD Kovos su socialistinės nuosavybės grobstymu skyriaus viršininkas.
1943 02 žuvo fronte.

VOLKOVICKIS Pavelas Arkadjevičius

V/s j. leitenantas.

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Vilniaus apygardos darbuotojas;
1940 09 –1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos Administracijos ir ūkio skyriaus viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos Administracijos ir ūkio skyriaus viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Trakų aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

VORONA Dmitrijus Mitrofanovičius

Gimė 1909 m. Černigovo gub. V/s papulkininkis, ukrainietis, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą dirbo KŽS sistemoje Mongolijoje (1942–1945), buvo Užbaikalės karinės apygardos KŽS viršininkas (1946), MGB Sverdlovsko m/s viršininkas (1946–1947).
1948 01–1949 07 – LSSR MGB Telšių a/s viršininko pavaduotojas;
1949 08–1950 06 – MGB Kuršėnų a/s viršininkas;
1950 06–1953 05 – MGB Klaipėdos sr. valdybos 2N skyriaus viršininko pavaduotojas.
Iki 1958 04 dirbo LSSR MVD–KGB.

VORONCOVAS Vasilijus Ivanovičius

Gimė 1899 m. Tulos gub. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1929 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – RA 11-osios armijos ypatingojo skyriaus viršininkas (1939–1941; nuo 1940 06 pab. – Kaune),

Šiaurės vakarų fronto KŽS viršininko pavaduotojas (1942), NKGB Saratovo sr. valdybos skyriaus viršininkas (1943).
1944 01–1944 07 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade 2-ojo skyriaus viršininkas;
1944 08–1946 07 – NKGB Kauno m/s viršininkas.
1946 07 išleistas į atsargą.

VORONECKAS Viktoras

Gimė 1916 m. Petrograde. V/s kapitonas, lietuvis.

1947 05–1950 11 – LSSR MVD Kretingos a/s viršininkas;
1950 11–1953 05 – MVD Šiaulių sr. valdybos viršininkas.

VOROŠILOVAS Ivanas Vasiljevičius

Gimė 1900 m. V/s pulkininkas, rusas.

1946 04–1947 05 – LSSR MVD Prienų a/s viršininkas;
1947 05–1948 12 – MVD Marijampolės a/s viršininkas;
1949 01–1953 – MVD Vilniaus karininkų m-klos viršininkas.

VUKOLOVAS Nikolajus Pavlovičius

Gimė 1915 m. Petrograde. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKGB Kalinino sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1946 05–1950 07 – LSSR MGB Varėnos a/s viršininkas;
1950 07–1952 07 – MGB Klaipėdos sr. valdybos viršininko pavaduotojas ir 2N skyriaus viršininkas;
1952 07–1953 05 – MGB Klaipėdos m/s viršininko pavaduotojas.
Iki 1974 07 dirbo LSSR MVD–KGB.

„Jam vadovaujant ir tiesiogiai dalyvaujant buvo suduoti rimti smūgiai nacionalistiniam pogrindžiui bei jo ginkluotosioms gaujoms buvusioje Varėnos apskrityje, labiausiai tuo metu [partizanų] apniktame respublikos rajone. Vukolovui panaudojus tinkamas operatyvines-čekistines priemones, <...> apskrities teritorija iš esmės buvo apvalyta nuo ginkluotųjų gaujų <...>. Aktyviai dalyvaujant Vukolovui 1950–1953 m. [Klaipėdos] srityje buvo likviduota keletas buržuazinių-nacionalistinių organizacijų ir vadovaujančiųjų banditų centrų, tarp jų – „Jūros“ srities štabas“ (iš A. Sniečkaus 1953 09 26 pasirašytos charakteristikos).

ZABAZNOVAS Sergejus Borisovičius

Gimė 1899 m. Caricyno aps. Milicijos kapitonas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Kamyšino m. (Volgogrado sr.) milicijos Pasų skyriaus viršininkas.

1944 08–1945 10 – LSSR NKVD Vilniaus a/s milicijos Pasų poskyrio viršininkas;

1945 10–1946 08 – MVD Vilniaus a/s viršininko pavaduotojas;

1946 08–1948 – MVD Švenčionių a/s viršininko pavaduotojas.

ZACHARENKA Vladimiras Prochorovičius

Gimė 1922 m. Novosibirsko sr. V/s leitenantas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą tarnavo RA.

1945 02–1946 04 – LSSR MVD BB skyriaus radijo stoties viršininkas;

1946 05–1946 06 – MVD BB valdybos 3-iojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;

1946 07–1947 03 – MVD BB valdybos 3-iojo skyriaus perdavimo taško viršininkas;

1947 04–1947 12 – MGB 2N valdybos radijo stoties viršininkas;

1948 01–1948 04 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus racijos viršininkas;

1948 04–1949 06 – MGB Anykščių a/s vyr. radijo operatorius;

1949 06–1949 08 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus vyr. radijo operatorius;

1949 08–1951 04 – MGB Ukmergės a/s operatyvinis įgaliotinis.

ZACHARKINAS Georgijus Ivanovičius

Gimė 1903 m. Čiuvašijoje. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1934 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Ukrainos fronto kariuomenės KŽS viršininko pavaduotojas.

1946 05–1947 04 – LSSR NKVD BB valdybos 1-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;

1947 04–1948 06 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;

1948 06–1948 10 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;

1948 10–1949 11 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;

1949 11–1950 03 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;

1950 03–1952 09 – MGB inspekcijos viršininko pavaduotojas;

1952 09–1953 05 – MGB Kauno sr. valdybos 4-ojo skyriaus viršininkas.

1953 08 išsiųstas į MVD Kurgano sr. valdybą.

ZACHAROVAS Michailas Jegorovičius

Gimė 1908 m. Maskvos gub. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Omsko sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1946 11–1947 03 – LSSR MVD BB valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas;
1947 04–1950 07 – MGB Tardymo dalies viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 10 – MGB Vilniaus sr. valdybos viršininkas.
1951 10 išsiųstas į SSRS MGB.

ZACHAROVAS Sergejus Ignatjevičius

V/s vyr. leitenantas.

1940 08 – Valstybės saugumo policijos Kauno apygardos 2-ojo poskyrio viršininkas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Kadrų skyriaus viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – LSSR valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotojas ir Kadrų skyriaus viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

ZAGAROVAS Dmitrijus

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD žvalgybos valdybos operatyvinis darbuotojas.
1940 06 15 – kartu su V. Dekanozovu atvyko į Kauną ir tapo vienu iš naujojo VSD direktoriaus A. Sniečkaus patarėjų.
1940 08 – A. Sniečkui išvykus į Maskvą, laikinai ėjo VSD direktoriaus pareigas.
1940 09 atšauktas į SSRS NKVD.

ZAICEVAS Jevdokimas Vasiljevičius

Gimė 1905 m. Rostovo gub. V/s kapitonas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD Vladimiro kalėjimų vadovaujančiųjų darbuotojų m-klos kursantas.
1944 09–1947 04 – LSSR NKVD 5-ojo kalėjimo (Šiauliai) viršininkas;
1950 07–1953 05 – MVD Klaipėdos sr. valdybos Kalėjimų skyriaus viršininkas.

ZAICEVAS Michailas Andrejevičius

Gimė 1903 m. Poltavos gub. V/s pulkininkas, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1927 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD Vyriausiosios saugumo valdybos poskyrio viršininko pavaduotojas.

1941 01 26–1941 03 – LSSR NKVD Vilniaus m. valdybos 2-ojo skyriaus viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Vilniaus m. valdybos Slaptojo politinio skyriaus viršininkas;
1941–1944 – NKVD Šiaurės vakarų fronto kariuomenės Ypatingojo skyriaus darbuotojas;
1945 09–1947 04 – Lenkijos kariuomenės Informacijos skyriaus viršininkas;
1947 05–1947 09 – MGB Molotovo sr. valdybos skyriaus viršininkas;
1947 09–1948 09 – MGB Maskvos aukštosios m-klos kursantas;
1950 01–1950 08 – LSSR MGB 7-ojo skyriaus viršininkas;
1950 08–1953 05 – MGB Vilniaus sr. valdybos 7-ojo skyriaus viršininkas.
Iki 1955 07 dirbo LSSR MVD–KGB.

ZAICEVAS Piotras Maksimovičius

V/s seržantas.

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Rokiškio a/s viršininko pavaduotojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Rokiškio a/s viršininko pavaduotojas;
1941 06 – žmonių trėmimo Rokiškio aps. operatyvinio trejeto narys.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

ZAIDENVURMAS Izrailis Lazarevičius

V/s leitenantas. Rusijos žydas.

1940 09–1940 10 – LSSR NKVD Transporto skyriaus Vandenų poskyrio viršininkas;
1940 11 –1941 03 – NKVD Valstybės saugumo valdybos 2-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKGB Slaptojo politinio skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

ZALEPŪGAS Alfonsas

Gimė 1918 m. Ukrainoje. V/s leitenantas, lietuvis.

1944 08–1945 10 – LSSR NKVD Vilkaviškio a/s BB poskyrio operatyvinis įgaliotinis;
1945 10–1947 05 – NKVD Klaipėdos a/s viršininko pavaduotojas;

1947 05–1949 09 – MVD Mažeikių a/s viršininko pavaduotojas;
1949 09–1950 11 – MVD Kuršėnų a/s viršininkas;
1950 11–<...> – MVD Šiaulių sr. valdybos Ūkio poskyrio viršininkas.

ZALIPAJEVAS Vasilijus Vasiljevičius

Gimė 1910 m. Maskvos gub. V/s majoras, rusas, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1948 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS MGB aukštosios m-klos klausytojas.
1950 06–1950 08 – LSSR MGB 1-ojo skyriaus poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 08–1952 07 – MGB Vilniaus sr. valdybos 1-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1952 07–1953 05 – MGB partijos komiteto sekretorius.
1953 05 išsiųstas į MVD Leningrado sr. valdybą.

ZAUSAJEVAS Nikolajus Nikolajevičius

Gimė 1909 m. Archangelsko gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Kirovo sr. valdybos skyriaus viršininkas.
1944 07–1949 09 – LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 6-ojo poskyrio viršininkas;
1949 09–1950 07 – MGB Kauno valdybos 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1950 07–1953 06 – MGB Vilniaus sr. valdybos 2-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas.
Iki 1958 07 dirbo LSSR MVD–KGB.

ZAVADSKAS Stasys

Gimė 1900 m. Kupiškio vls. LKP narys nuo 1930 m.

Iki 1940 06: nuo 1926 m. dalyvavo komunistinėje veikloje; buvo baustas administracine tvarka.
1940 07–1941 03 – LSSR NKVD Šakių aps. milicijos viršininkas;
1941 04–1941 06 – NKVD Seinų (Lazdijų) a/s viršininkas;
1941 06 – žmonių trėmimo Seinų aps. operatyvinio trejeto narys.
1941 07, nespėjęs pasitraukti, buvo nužudytas.

ZAVJALOVAS Aleksandras Andrejevičius

Gimė 1906 m. Kostromos gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1931 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Pabaltijo fronto kariuomenės KŽS 2-ojo skyriaus poskyrio viršininkas.
1947 02–1950 07 – LSSR MGB Ypatingosios inspekcijos viršininko padėjėjas;

1950 07–1951 09 – MGB Kavarsko r/s viršininkas;
1951 11–1953 05 – MGB Zarasų r/s viršininko pavaduotojas.
1953 08 atleistas dėl etatų mažinimo.

ZAVOLODKA Ivanas Zacharovičius

Gimė 1914 m. Lugansko aps. (Ukraina). V/s kapitonas, ukrainietis, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Dagestano ASSR NKVD valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis.
1944 08–1944 12 – LSSR NKVD BB skyriaus vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1944 12–1945 08 – NKVD Vilniaus a/s BB poskyrio viršininkas;
1945 09–1946 05 – NKVD Kėdainių a/s BB poskyrio viršininkas;
1946 05–1946 11 – MVD Kėdainių v/p viršininkas;
1946 11–1947 03 – MVD Lazdijų a/s vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1950 07 – MGB Lazdijų a/s 2N poskyrio vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1950 07–1951 12 – MGB Kauno sr. valdybos 5-ojo skyriaus operatyvinis įgaliotinis.
1951 12 išsiųstas į MGB Rostovo sr. valdybą.

ZDANAVIČIUS Jonas

Gimė 1907 m. Jurbarko aps. Nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. LKP narys nuo 1932 m.

Iki 1940 06: už komunistinę veiklą tarp studentų ir kareivių buvo baustas administracine tvarka.
1940 06 20–1940 08 08 – VSD politinės policijos viršininkas;
1940 07 pr. – vadovavo politinių partijų „vadovaujančųjų darbuotojų [apie 500 asmenų] likvidavimo plano“ parengimui;
1940 09 09–1940 11 – LKP(b) CK Finansų ir ūkio sektoriaus vedėjas;
1940 11–1941 06 – LKP(b) CK Mokyklų skyriaus vedėjas.
1943 07 žuvo fronte.

ZEMELEVAS Piotras Gerasimovičius

Gimė 1909 m. Ukrainoje. V/s papulkininkis, ukrainietis, nebaigtas aukštasis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – SSRS NKVD kariuomenės 2-osios armijos operatyvinės grupės darbuotojas.
1945 06–1945 11 – LSSR NKGB Operatyvinio sektoriaus Tauragėje darbuotojas;
1945 12–1948 07 – MGB Vilniaus m-klos dėstytojas;
1948 07–1950 07 – MGB Lazdijų a/s viršininko pavaduotojas;

1950 07–1951 05 – MGB Lazdijų r/s viršininkas;
1951 05–1952 08 – MGB Kėdainių r/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas.
1952 08 perkeltas į LSSR milicijos valdybą.

ZENIAKINAS Aleksejus Vasiljevičius

Gimė 1911 m. Maskvos gub. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Tulos sr. valdybos poskyrio viršininkas.
1944 07–1945 01 – LSSR NKGB 2-ojo (apskričių) skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1945 01–1946 02 – NKGB 2-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1946 03–1946 12 – NKGB 2-ojo skyriaus 3-iojo poskyrio viršininkas;
1946 12–1947 04 – MGB Kovos su nacionalistiniu pogrindžiu skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas;
1947 04–1948 10 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1948 10–1949 09 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1949 09–1952 09 – MGB 2N valdybos 1-ojo skyriaus viršininkas;
1952 09–1953 05 – MGB 2N valdybos viršininko pavaduotojas.
Iki 1971 06 dirbo LSSR MVD–KGB.

ZIABLINCEVAS Ivanas Fiodorovičius

Gimė 1913 m. Viatkos gub. V/s leitenantas, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1935 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Čeliabinsko sr. valdybos operatyvinis įgaliotinis.
1945 10–1947 03 – LSSR MVD Rokiškio v/p vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1948 10 – MGB Rokiškio v/p vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1948 10–1951 10 – MGB Alytaus vidaus kalėjimo viršininkas.
1951 10 išsiųstas į MGB Čeliabinsko sr. valdybą.

ZINENKA Viktoras Saveljevičius

Gimė 1922 m. Rostovo sr. V/s leitenantas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1941 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Kokando m-klos (Uzbekija) kursantas.
1945 03–1947 03 – LSSR MVD BB valdybos radijo stoties viršininkas;
1947 04–1948 12 – MGB 2N valdybos radijo stoties viršininkas;
1948 12–1949 08 – MGB 2N valdybos vyr. radijo operatorius;

1949 08–1950 07 – MGB Alytaus kalėjimo vyr. operatorius;
1950 07–1951 10 – MGB Kauno sr. valdybos šifravimo grupės operatyvinis įgaliotinis;
1951 10–1952 08 – MGB Alytaus r. komendantas.
1952 08 atleistas dėl etatų mažinimo.

ZINOVJEVAS Maksimas Filipovičius

Gimė 1905 m. Milicijos komisaras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1926 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MVD Sverdlovsko sr. valdybos viršininko pavaduotojas.
1948 09–1950 07 – LSSR milicijos valdybos viršininko pavaduotojas.
1950 07 išsiųstas į SSRS MGB.

ZINOVJEVAS Sergejus Ivanovičius

Gimė 1913 m. Maskvos gub. V/s papulkininkis, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – I Pabaltijo fronto 176-ojo šaulių pulko KŽS viršininkas.
1946 05–1947 04 – LSSR MVD BB valdybos 1-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1947 04–1947 10 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininkas;
1947 10–1950 06 – MGB Kalėjimų poskyrio viršininkas;
1950 08–1951 03 – MGB Šilalės r/s viršininkas.
1951 05 atleistas „dėl neatitikimo“.

ZUBKOVAS Nikolajus Jevlampjevičius

Gimė 1913 m. Ivanovo gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1940 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – Pabaltijo karinės apygardos KŽS viršininkas.
1946 07–1948 11 – LSSR MGB Šakių a/s Tardymo poskyrio viršininkas;
1948 11–1950 07 – MGB Šakių a/s viršininko pavaduotojas ir 2N poskyrio viršininkas;
1950 07–1952 08 – MGB Šakių r/s viršininkas;
1952 08–1953 05 – MGB Kybartų r/s viršininkas.
Iki 1959 10 dirbo LSSR MVD–KGB.

ZUCHARIS Aleksandras Petrovičius

Gimė 1907 m. Kijeve. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD pasienio kariuomenės vyriausiosios valdybos Ryšių poskyrio viršininko padėjėjas.
1946 05–1947 03 – LSSR MVD BB valdybos 3-iojo skyriaus viršininko pavaduotojas;

1947 04–1949 09 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus viršininko pavaduotojas;
1949 09–1950 01 – MGB 2N valdybos 4-ojo poskyrio viršininkas.
1950 03 išsiųstas į Uzbekijos MGB.

ZUDINAS Fiodoras Antonovičius

Gimė 1908 m. Tambovo gub. V/s papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1933 m.

1941 04–1941 06 – LSSR NKGB Tauragės a/s operatyvinis įgaliotinis;
1941–1946 – RA KŽS darbuotojas;
1947 04–1948 06 – LSSR MGB Varėnos a/s viršininko pavaduotojas;
1948 06–1950 07 – MGB Mažeikių a/s viršininko pavaduotojas;
1950 07–1952 02 – MGB Žagarės r/s viršininkas;
1952 02–1953 05 – MGB Kupiškio r/s viršininkas.
1953 07 atleistas dėl etatų mažinimo.

ZUJEVAS Ivanas Grigorjevičius

Gimė 1902 m. Maskvos gub. V/s papulkininkis, rusas, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1921 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Čeliabinsko sr. valdybos Kalėjimų skyriaus viršininkas.
1944 07–1945 02 – LSSR NKVD Kalėjimų skyriaus Operatyvinio poskyrio viršininkas;
1945 02–1951 – MVD Kalėjimų skyriaus viršininko pavaduotojas.

ZVEREVAS Michailas Grigorjevičius

Gimė 1914 m. Maskvos gub. V/s pulkininkas, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1936 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD kariuomenės Austrijoje valdybos Žvalgybos skyriaus viršininko padėjėjas.
1946 06–1947 04 – LSSR MVD BB valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1949 02 – MGB 2N valdybos 2-ojo skyriaus 1-ojo poskyrio viršininko pavaduotojas;
1949 02–1952 07 – MGB partijos komiteto sekretorius;
1952 07–1952 12 – MGB inspekcijos prie ministro viršininko pavaduotojas;
1952 12–1953 05 – MGB 2N valdybos viršininko pavaduotojas.
Iki 1958 01 dirbo LSSR MVD–KGB.

ŽABSKIS Piotras Grigorjevičius

Gimė 1908 m. Nikolajevo gub. V/s majoras, ukrainietis, pradinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1939 m.

Iki atvykimo į Lietuvą tarnavo NKVD kariuomenėje.
1946 06–1947 03 – LSSR MVD BB valdybos vyr. operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1950 07 – MGB 2N valdybos sekretoriato viršininkas;
1950 07–1952 08 – MGB Šiaulių sr. valdybos sekretoriato viršininkas.
1952 08 perkeltas į Šiaulių sr. milicijos valdybą.

ŽALIMAS Pranas

Gimė 1915 m. Telšių aps. Kapitonas, lietuvis, pradinis išsimokslinimas.

Iki 1940 06 – statybų darbininkas Telšiuose.
1940 09–1941 06 – LSSR NKVD Telšių a/s milicininkas;
1941 07–1941 10 – NKVD Gorkio sr. valdybos darbuotojas;
1942 02–1943 10 – NKVD kariuomenės karys;
1943 12–1944 06 – LSSR NKGB operatyvinės grupės Pavlo Posade operatyvinio įgaliotinio padėjėjas;
1944 08–1947 04 – LSSR MGB Telšių a/s operatyvinis įgaliotinis;
1947 04–1948 01 – MGB Telšių v/p viršininkas;
1948 01–1950 03 – MGB Varnių v/p viršininkas;
1950 03–1950 07 – MGB Telšių a/s Operatyvinio poskyrio viršininko pavaduotojas;
1950 07–1951 09 – MGB Pakruojo r/s viršininkas;
1951 09–1952 04 – mokėsi Leningrade MGB vadovaujančiųjų darbuotojų perkvalifikavimo m-kloje;
1952 05–1953 04 – MGB Radviliškio r/s viršininkas.
1956 07 žuvo aptikus Vilkijos r. užsilikusį partizanų ginklų sandėlį.

ŽARIKOVAS Aleksandras Ivanovičius

V/s seržantas.

1941 01–1941 03 – LSSR NKVD Tardymo dalies tardytojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Tardymo dalies tardytojas.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

ŽARKOVAS Leonidas Ivanovičius

Gimė 1911 m. Milicijos majoras, rusas, nebaigtas vidurinis išsimokslinimas.

1944 10–1950 – LSSR milicijos valdybos Valstybinės autoinspekcijos viršininkas.

ŽERDEVAS Aleksejus Sergejevičius

Gimė 1896 m. Milicijos papulkininkis, rusas, vidurinis išsimokslinimas.

Iki atvykimo į Lietuvą – NKVD Voronežo sr. valdybos skyriaus viršininko pavaduotojas.

1944 12–1945 10 – LSSR NKVD Kauno m/s viršininko pavaduotojas;
1945 11–1946 02 – NKVD Biržų a/s viršininko pavaduotojas;
1946 02–1949 11 – MVD Operatyvinio skyriaus viršininkas.

ŽIDKO Sergejus Petrovičius

Gimė 1904 m. Poltavos gub. V/s papulkininkis, ukrainietis, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1930 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – 47-osios armijos KŽS viršininko pavaduotojas.
1946 08–1948 09 – LSSR MGB Vilkaviškio a/s viršininkas;
1948 11–1949 09 – MGB 2N valdybos naikintojų batalionų vadovybės poskyrio viršininkas;
1949 09–1953 05 – MGB 2N valdybos 3-iojo skyriaus viršininkas.
1953 05 išleistas į atsargą.

ŽIGALKO Tatjana Josifovna

1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Tardymo skyriaus j. tardytoja;
1941 04–1941 06 – NKGB Tardymo dalies tardytoja.
Po karo Lietuvoje nedirbo.

ŽILINSKAS Povilas

1940 08 – VSD Tardymo skyriaus tardytojas;
1940 09–1941 03 – LSSR NKVD Tardymo skyriaus tardytojas;
1941 04–1941 06 – NKGB Tardymo skyriaus tardytojas.
1941 07 kaip sovietinis partizanas atvyko iš užfrontės į Rokiškio aps., žuvo per kautynes.

ŽUPIKOVAS Timofejus Nikolajevičius

Gimė 1918 m. Jaroslavlio gub. V/s pulkininkas, rusas, vidurinis išsimokslinimas. Saugumo sistemoje nuo 1938 m.

Iki atvykimo į Lietuvą – MGB Lvovo sr. valdybos skyriaus viršininko pavaduotojas.
1946 07–1950 01 – LSSR MGB Rokiškio a/s viršininkas;
1950 01–1951 10 – MGB 2N valdybos viršininko pavaduotojas;
1951 10–1953 05 – MGB 2N valdybos viršininkas.
Iki 1964 04 dirbo LSSR MVD–KGB.

ŽVINAKYS Vytautas

Gimė 1918 m. Alytaus aps. Leitenantas, lietuvis, vidurinis išsimokslinimas. KP narys nuo 1944 m.

Iki 1940 06 – autobuso vairuotojas Kaune; komjaunuolis nuo 1934 m.
1940 07–1940 11 – Lietuvos liaudies kariuomenės politinis vadovas; „Karių tiesos" administratorius;
1940 11–1941 06 – Vilniaus 6-ojo milicijos skyriaus viršininkas;
1941–1944 07 – tarnavo RA 16-ojoje divizijoje;
1944 08–1945 08 – LSSR NKVD Biržų a/s viršininko pavaduotojas;
1945 08–1946 12 – MVD Joniškio a/s viršininko pavaduotojas.
1947 01 pašalintas dėl girtavimo ir prasto darbo.

www.atmintiesknygos.lt

Asmenvardžių rodyklė

Abakumov Viktor 48, 78, 84, 165, 166
Abramov Viačeslav 122, 135, 189
Abramovič Anton 99, 121, 189
Abukauskas Jonas 115, 117, 189
Adlieris Motiejus 159
Afanasjev Dmitrij 117, 190
Afanasjev Nikolaj 114
Afilofjev Ivan 130
Afonin Vladimir 190
Akimov-Afanasjev Fiodor 190
Akinfijev Fiodor 92
Aleksandrov Ivan 130, 133, 136, 190
Aleksejev 113
Aleksejev Aleksandr 122, 191
Aleksejev Ignatij 136, 191
Aleksejev Pavel 117, 191
Aleksejev Valerijan 128, 131, 132, 192
Alidin V. 169
Ališauskas Juozas 107, 192
Altgolc Aleksandr 192
Amirian Azat 105, 192
Ananjev Michail 106, 192
Andrejev Georgij 130
Anochin Nikolaj 99, 193
Antonov Aleksandr 106, 193
Anušauskas Arvydas 8, 15, 26, 31, 73, 83, 89, 91, 97, 101, 120, 123, 137, 138, 173
Apolonov Arkadij 163
Armanavičius Petras 89, 118, 193
Aronavičius Isakas 96
Artiomenko Aleksandr 93
Artiomov Ivan 105, 112, 115, 193
Artomonov Vladimir 117, 194
Augaitis Leonas 127
Avdejev Makar 97

Babič Parfentij 134, 194
Babincev Vasilij 121, 194
Babkin Grigorij 79, 106, 195
Babskij Aleksandr 99, 195
Babskij Piotr 195
Bacharov 73
Bagdanovas Jonas 98
Bagno Nikolaj 134, 196
Baibikov Ivan 81, 135, 196
Baisijev Ramazan 106, 133, 196
Bajoriūnas Antanas 162
Bakantjev N. 93
Bakšys 158
Bakulin Ivan 197
Bakulin Vasilij 107
Bakutis Lionginas 132, 197
Balamutenko Andrej 101, 197
Balandin Aleksej 117
Balčiūnas Stasys 94
Balynas Julius 94
Baliulis Bronius 127, 130, 198
Balsys Benediktas 94, 95, 115, 116, 198
Banaitis Vladas 90, 199
Bandurovskij Chariton 106, 115, 131, 132, 199
Bankauskas Jonas 89, 114, 199

Barabanov 95
Baranauskas Boleslovas 14, 73, 90, 91, 98, 122, 200
Barbašin Georgij 133, 200
Barkauskas A. 86
Baronas Vladas 201
Bartašiūnas Josifas (Juozas) 26, 28, 33, 47, 73, 76, 80, 86, 88, 104, 109, 112, 162, 164, 166, 201, 207, 215, 216, 312
Bartininkas B. 148
Bartkevičius Jonas 94, 201
Bartkevičius Kazimieras 158
Basov Georgij 78, 84, 123, 202
Baštakov 155
Bazij Ivan 107
Baženov Ivan 107, 202
Beginas A. 96
Beliajev Michail 134, 202
Belousov Piotr 121
Belov I. 14
Belov Nikolaj 92, 202
Belov Vladimir 98, 203
Belov Vladimir 121, 203
Bendoraitis Pranas 116
Berezin Piotr 95, 117, 203
Berezin Stepan 204
Berija Lavrentij 24, 48, 76, 78, 86, 129, 137, 138, 141, 143, 162, 163, 181, 235
Berkovič Lev 122, 204
Bessonov Fiodor 114
Bezrukov Fiodor 114, 204
Byčkovskij Michail 162
Bidinskij Michail 122, 204
Bykov David 72, 90, 98, 138, 151, 205, 337
Bišlys S. 89, 96
Bizauskas Kazys 153
Blažys Antanas 95
Blinov Trofim 94, 115, 205
Blochas Gilelis 205
Bočiarov Piotr 122
Bočkov Viktor 166
Bodrov Nikolaj 106, 117, 206
Bogatov Afanasij 206
Bogdanovas Jonas 105, 206
Bogoduch Michail 206
Bogomolov Vasilij 116, 130, 207
Boldiusov Viktor 106, 135, 207
Bolotin Boris 115
Bondarev Ivan 130, 207
Borkys Viktoras 94, 95, 208
Borodinskas Aleksandras 95, 96
Borodinskas Alfonsas 122, 208
Borovkov Ivan 107
Borovkov Michail 121, 208
Braziulis V. 149
Breiva Jonas 208
Breneris Moisiejus 98, 209
Briačnev Fiodor 130, 209
Britkin Gavriil 92
Bronskij Boris 105
Brujevič Oleg 80, 106, 209
Bubnys Arūnas 9
Budreckis B. 93
Buldygin Georgij 107, 209
Bulvičius Vytautas 159
Buravcev Matvej 79, 125, 210
Burylin Boris 80, 106, 114, 163, 180, 210
Burjan Timofej 106, 210
Burovenkov Piotr 94, 211
Buškov Nikolaj 107
Buškov Sergej 132, 211
Butkus Kazys 114
Butov Sergej 211

Carapkin Sergej 211
Carenko Vasilij 106, 130, 134, 212
Carkov Ivan 81, 133, 212

Chaliavin Aleksej 117, 213
Charčenko Stepan 119, 121, 213
Charitončik Vladimir 98
Charitonov 90, 138, 141
Chimin Nikolaj 117, 214
Chisamutdinov Gilmutdin 134, 214
Chobalov Michail 117
Cholevo Semion 90, 98, 138, 214
Chvatalin Fiodor 116, 214
Cibulskis Jonas 181
Cychanskij Georgij 107, 215
Cyganov Ivan 130, 215

Čachava Grigorij 79, 114, 128, 133, 215
Čaplikas Julius 141
Čečev Aleksandr 96, 104, 106, 162, 216
Čečiurov Leonid 121, 216
Čedija Dmitrij 114, 216
Čekavičius Juozas 148
Čelnokov Aristion 125, 128, 181, 217
Čendylov Sergej 106, 217
Čeplinskas Juozas 127
Čeponis 213
Černiakov Vladimir 121
Černikov Grigorij 217
Černyšov Piotr 114
Černogubov Aleksandr 217
Černonebov Pavel 98, 218
Černov Pavel 107, 218
Červiakov Vladimir 218
Česnauskaitė V. 181
Česnokov Dmitrij 95, 116, 117, 218
Česonis A. 96
Čibriakov Aleksandr 107
Čiobotov Michail 24
Čipkus Edvardas 97
Čiubrakov Aleksej 135
Čiurakov Nikolaj 134
Čiuškin Jegor 219
Čižov Nikita 107
Čižov Nikolaj 122, 219
Čvanov Michail 121, 219

Dadyko Stepan 106
Dambrauskas J. 152
Danilov Anatolij 220
Daugėla Stanislovas 94
Davydov Ivan 134, 220
Davydov Vasilij 105, 117, 118, 220
Dekanozov Vladimir 90, 138, 351, 388
Demba Icikas 140, 221, 352
Demčenko Grigorij 125, 221
Demidenko Georgij 133, 221
Desiatnikov Vasilij 222
Deviatjarov 135
Didžiulis Karolis 164
Dimindavičius Bronius 116, 117, 222
Diržys Kęstutis 181
Ditkevičius Viktoras 223
Diubčenko Aleksandr 107, 223
Diudin Leonid 79, 223
Dobrotvorskij Michail 99, 223
Dolbnia Nikolaj 105, 224
Dolgirev Vasilij 183, 224
Dolgov Piotr 135
Dolženko Ilja 132, 224
Domkus Petras 94, 95, 224
Doncov Vasilij 91, 225
Dorodnov Jevgenij 122, 225
Dorošenko Ivan 225
Dostovalov 161, 176
Došlov M. 168
Dragunov Nikolaj 115, 225
Drozdov Andrej 226
Duchovič Sergej 128, 226
Dudin Grigorij 226
Duleckis Calkė 96

Dulksnys Konstantinas 141
Dunkov Ivan 98, 226
Dus Fiodor 115, 135, 227
Dušanskij Nachman 227
Dušutin Nikolaj 106, 135, 228
Dziuba 97
Džiautas Kazimieras 106, 228
Džigalik Aleksandr 98, 228

Engels Friedrich 261

Faktorauskas Volfas 92, 123, 228
Fedotov Matvej 105, 118, 229
Fedotov Piotr 229
Feigelsonas Grigorijus 123, 229
Feldmanas Abramas 96
Figurin Stepan 125, 128, 229
Filimonov Nikolaj 121, 125, 128, 230
Filonov Ivan 131, 230
Finkelšteinas Leonas 230, 352
Fiodorov Gleb 231
Fogelevičius Benjaminas 122
Fomin Daniil 231
Frenkelis Chaimas 231
Frolov Aleksandr 136, 232
Fuks Boris 98, 232

Gailevičius Alfonsas 73, 84, 85, 87, 89, 90, 98, 99, 125, 128, 138, 140, 232
Gailius A. 10, 138
Galickij Michail 79, 114, 233
Galkin 153
Galkin Ivan 134, 233
Gamzė Chanonas 122, 233
Gapšys Petras 94, 116
Gaškaitė-Žemaitienė Nijolė 8, 73, 183
Gavrilin Aleksandr 14, 98
Gavrilov Aleksandr 127, 128, 234
Gavrilov Pavel 122, 234
Gečiauskas Vaclovas 96
Gediminskas Donatas 162
Gedvilas Mečislovas 11, 138, 141, 322
Geležiūtė 180
Gerasimov D. 93
Gerasimov Nikolaj 130, 134, 234
Gerasimovič Fiodor 98, 234
Gercovskij Arkadij 182
Giedraitis Balys 153
Gylys Samuilas 95
Girko Fiodor 162
Gladkov Piotr 72, 73, 98, 118, 142, 143, 145, 150–152, 154, 235, 305
Glazunov D. 95
Glazunov-Eismont Ignatij 28, 80, 106, 180, 235
Gležys 317
Gnedin Vasilij 106, 236
Gobys Jurgis 159
Gocev Aleksandr 117, 236
Godliauskas Adomas 122, 236
Goldbergas Isakas 105, 236
Goliakevič Michail 125, 236
Golosov Ivan 237
Golovanov Patrikij 81, 133, 237
Gomazkov Sergej 121, 237
Gončiarov Stepan 238
Gonoboblev Ivan 133, 238
Gontarskis Vaclovas 112, 114, 238
Gorbačiov Fiodor 98
Gorbaitė Šifra 82
Goriunov 83
Goriunov A. 131
Gorlinskij Nikolaj 239
Gorochov Vitalij 96
Gorodkov Igor 98
Gorodnov Ivan 239
Gorskij Vasilij 134, 239

Goršenin K. 162
Grakauskas Alfonsas 239
Grėgeris Gustavas 94
Greisas Aronas 102
Grenadov Sergej 240
Gribov Jevtichij 115, 116, 240
Gričmanov Georgij 133, 240
Gridin A. 94
Grigaitis Petras 94
Grigorjev Anatolij 130, 136, 241
Grigorjev Ivan 241
Grimovič S. 180, 181
Grišačiov Ivan 95, 101, 241
Grišajev Aleksej 105, 242
Grišečkin Aleksandr 242
Grišin Ivan 107, 242
Grišin Lev 106, 242
Grišin Pavel 122, 126, 128, 243
Grodzenčekaitė Estera 82
Gromyko Ivan 130, 243
Gromnickas Stasys 158
Grožnikas Giršas 122, 243
Grunskis Eugenijus 72, 120, 165–168, 178
Gruzdev Ivan 100
Gubarev Vasilij 117
Gudasov V. 95
Gudonis Antanas 154
Gudžiūnas Antanas 94
Gulbinas V. 148
Guliajev Aleksandr 106, 125, 128, 180, 243
Gulov Jakov 244
Gundajev Ivan 135, 244
Gurejev Pavel 106, 244
Guselnikov Michail 106, 244
Gusev Aleksandr 105, 245
Gusev Michail 245
Gusev Piotr 245
Gusichin Pavel 106, 245
Guskov Anatolij 95, 101, 246
Guzejev Pavel 93, 246
Guzevičius Aleksandras 11, 13, 21–23, 73, 76, 91, 92, 94, 118, 120, 121, 138, 143, 144, 162, 246, 305
Gužauskas Aleksas 94, 247
Gvildys Juozas 98, 99, 122, 247

Ignatjev Piotr 117, 248
Ignatjev S. 93
Ignatov Venjamin 115, 248
Iljin Ilja 177
Iljin Konstantin 131, 248
Inčiūra Mykolas 105
Indrišiūnas Julius 142
Irašin Nikolaj 115, 249
Isaičev Vasilij 133
Isajev Piotr 134, 135, 180, 249
Iščenko Georgij 121, 125, 249
Ivachnenko Ivan 115, 117
Ivanov Aleksej 114
Ivanov Grigorij 98, 250
Ivanov Grigorij 250
Ivanov Luka 100
Ivanov Nikolaj 107, 115, 250
Ivanov Vasilij 134, 250
Ivanov Viktor 134, 251
Ivanuškin Timofej 105, 118, 251
Izmailov F. 132
Izmailov P. 93
Izotov Zachar 121

Jakimov Vasilij 94, 251
Jakovlev Michail 128, 252
Jančenko Nikolaj 92
Jankovas Jonas 89, 117, 252
Janulevičius Juozas 94, 252
Jarockij Vladimir 129, 181, 253

Jasinskas 158
Jasiunskas Stasys 152
Jefimov 141
Jefimov Aleksandr 125, 253
Jefimov Dmitrij 41, 72, 73, 121, 124, 166, 253, 289
Jefimov Michail 112, 114, 253
Jefraimovič Boris 121
Jefremenko Aleksandr 253
Jefremov Grigorij 132, 254
Jefremov Piotr 89, 111, 167, 254
Jelin Aleksej 117
Jenukidzė Andrej 79, 114, 254
Jerigo Aleksandr 94
Jeriomin Valentin 130, 254
Jermakov Nikolaj 134, 255
Jermolajev 101
Jeršov Nikolaj 121, 255
Jeršov Venjamin 105, 255
Jesaulov Aleksandr 114, 255
Jevdokimov Georgij 114
Jevgenijev Nikolaj 256
Jocius Dzidas 127, 131, 256
Jocius Jonas 256
Joffė Geršonas 97
Jotautas Algirdas 127
Juchnevičius Bernardas 133, 257
Judin Fiodor 101, 257
Judin Ivan 79, 112, 114, 257
Junčas-Kučinskas Mykolas 86, 120
Jurgaitis Enrikas 101, 122, 258
Jurgaitis Jonas 94, 95
Jurjev Piotr 136
Jurov Spiridon 107
Južakov Michail 131, 258

Kablukov Ivan 98
Kačialov Boris 106, 258
Kačiusov Grigorij 116, 259
Kairiūkštytė Nastazija 163
Kalinin Michail 136, 259
Kalmykov Vladimir 125, 259
Kamantauskas Aleksandras 159
Kamenkov Ivan 117
Kamennov Ivan 78, 130, 259
Kancevičius Vytautas 139
Kanevičienė Zinaida 154
Kanišauskas J. 14
Kantauskas B. 152
Kaplan Maks 260
Kapralov Piotr 43, 72, 80, 104, 111, 124, 125, 127, 165, 167, 180, 260, 327
Karaliūnas 257
Kariagin I. 260
Kariakin Pavel 261
Karpačiov Filip 95, 101, 261
Karpis Nachemija 82, 99, 261
Kašauskienė Vanda 8
Kašėta Algis 8, 37
Kašin Piotr 261
Katkus Vladas 97
Kaušas Vaclovas 152
Kazakevičius A. 96
Kazakov Grigorij 93
Kazancev Stepan 128
Kazancev Viktor 134, 262
Kazlauskas J. 141
Kazlauskas Kostas 262
Kaznicytė Emilija 82
Každan Grigorij 262
Kedys Jonas Petras 8
Kerbel Samuil 122, 262
Kerin Anatolij 80, 114, 117, 263
Keršys Petras 94, 263
Keselmanaitė Reiza 82
Kičigin Nikolaj 132, 263
Kilius Juozas 159
Kiričenko Makar 98, 264
Kirilov 99

Kiriupin Michail 130, 264
Kirjanov Ivan 115
Kirlys Petras 141
Kisel Anton 115
Kiseliov Vladimir 264
Kisenkov J. 96
Kislov Matvej 264
Kisminas Eduardas 23, 128, 265
Kladijenko Semion 132, 265
Klemin Zachar 95, 101, 265
Kličius Vladas 133, 265
Klimčenkov Vasilij 116
Klimkin Piotr 114
Klipaitė-Livinzonaitė Šeina 266
Kliučiarev Leonid 98, 266
Kliučionok Taras 115, 266
Kobelev Vasilij 133, 135, 267
Kobulov Bogdan 37, 76, 78, 163
Kočergin Arsenij 114, 267
Kočerginskaja Ana 82
Kočerginskas Jankelis 105, 267
Kofanov Kuzma 115
Kokin Konstantin 106
Kokurin Aleksandr 9, 146
Kolodij Vladimir 91
Kolomeicev Pavel 79, 126, 267
Kolotuškin Aleksandr 82, 119, 122, 127, 268
Komarov Leonid 100, 268
Komarov Pavel 135, 268
Komendant Azar 79, 116, 133, 134, 268
Komkov Aleksandr 269
Komodaitė Judita 90, 140, 269, 352
Kompanistov Vasilij 133, 269
Končius 89
Končius Ignas 152
Kondakov Aleksandr 105, 269
Kondakov Piotr 47, 127, 181, 270
Kononenko Leonid 131, 270
Kononov Vladimir 105
Korčma Ivan 112, 116, 270
Kornejevskij Melentij 122
Korniuchin Ivan 130, 132, 271
Korobkin Nikolaj 271
Korolenko Vladimir 94, 271
Koroliov Michail 116
Korotkov Sergej 136
Kosinov A. 133
Kosolapov Semion 101, 271
Kostiučik Piotr 106, 130, 134, 272
Kostomarov Stepan 272
Kostriukov Aleksej 105, 272
Košelev Michail 93
Kotko Georgij 131, 272
Kovaliov Aleksandr 94, 273
Kovaliov Michail 96
Kovalis V. 93
Koviakina Liubov 105
Kovič Vasilij 105
Kovner Jakov 273
Kozlov Aleksandr 99, 121, 273
Kozlov Filip 135, 274
Kozlov G. 93
Kozlov Viktor 130, 274
Koževnikov Michail 107, 274
Krainov Nikolaj 135, 275
Krasavcev Piotr 134, 275
Krasinec Piotr 131, 275
Krasnenkova Varvara 82
Krastinis Fridis 90, 91, 93, 123, 140, 275, 352
Kravcov Vladimir 96
Krestjanovas Vladas 276
Krylovič Piotr 79, 105, 117, 276
Krymov Ivan 98, 276
Kripaitis Aleksandras 114, 116, 277
Krivošejev Piotr 277
Krivošejin Konstantin 122, 277
Kruglyšev Georgij 118, 277

Kruglov Sergej 28, 48, 161, 162, 164, 166, 169
Krugovcev Josif 130, 135, 277
Kubasov Vladimir 92, 278
Kučinskas Domas 96, 104, 111, 278
Kučiugin Nikolaj 125, 278
Kučiujev Aleksej 133
Kudinkin Aleksandr 105, 279
Kudriavcev Ivan 133, 279
Kulbokas Vincas 101, 279
Kuliabin Ivan 279
Kuliava 180
Kulik Mark 107, 279
Kuodytė Dalia 8
Kupčiūnas Feliksas 107, 280
Kuricyn Ivan 122, 126, 280
Kurov Ilja 280
Kuzma Antanas 95
Kuzmičev Andrej 96
Kuzmin Ivan 121, 280
Kuzmin Michail 98, 281
Kuzmin Nikolaj 101, 281
Kuzminov Nikolaj 130, 281
Kuznecov Aleksandr 112, 281
Kvedaras Antanas 158
Kvitko Jakov 106, 282

Lachman Leontij 116
Laidoner Johan 141
Lapin Andrej 128, 134, 282
Lapinskas Petras 95
Lapšin Aleksej 114
Laptev Michail 129
Laptev Stepan 132, 282
Lašas-Spiridonovas Pavelas 141, 152
Latyšev Vasilij 282
Lavinskas Juozas 158
Lazarev Nikolaj 131, 135, 283
Lebedev Georgij 121, 283
Lebedev Nikolaj 131, 283
Lenin Vladimir 261, 289, 306, 352
Lenskis Samuelis 102
Leonas Silvestras 141
Leonavičius Jonas 94, 283
Leončenko Andrej 132, 136, 283
Leonov Andrej 80, 121, 125, 127, 284
Leonov Grigorij 95
Leonov Matvej 121, 125, 284
Leontjev A. 26
Leskov Piotr 116, 117, 284
Leščinskij Isaak 285
Levikov Boris 24
Levinas Antanas 158
Levitacas Faivas 99, 122, 285
Liaudis Kazimieras 298
Lichvincev Lev 14, 98, 286
Liepa Pranas 94, 105, 117, 286
Lipšicas Š. 96
Lysak A. 133
Lisas Povilas 93, 94, 122, 286
Lysenko Piotr 105, 182, 287
Lisovskij Vasilij 112, 114, 287
Litkens Sergej 121, 125, 287
Litvinov A. 95
Litvinov Stepan 132, 288
Liubčenko Nikolaj 132
Liubimkov Sergej 117, 288
Liubimov D. 93
Liustikas Apolinaras 288
Liutkevičienė Inga 176
Lobanov Nikolaj 288
Lobkov Ivan 130, 135, 289
Lobzov Nikolaj 121, 289
Logunov Michail 98
Loktev Ivan 289
Loktev Michail 106
Lopajev Safronij 290
Ložečnikov Michail 112, 116, 118, 290

Macevičius Anupras 99, 122, 140, 290
Macevičius Kazys 95, 101, 122, 291
Machinia Piotr 135, 291
Mačėnas Leonas 94, 121, 122, 126, 131, 132, 134, 291
Mačiulis S. 154
Mainin Andrej 292
Majorov Vitalij 135, 292
Makarov Michail 126, 292
Makarov Nikolaj 93, 107, 292
Makejev Michail 117
Makejev Nikolaj 131
Makov Igor 293
Maksimov Lavrentij 293
Maksimov Timofej 293
Malachov Ivan 97, 107, 294
Malanjin Stepan 134, 294
Malcev Aleksej 122, 294
Malcev Ivan 42, 294
Malenkov Georgij 183
Malych Dmitrij 133, 135, 295
Malinin Viktor 80, 116, 295
Malkojedov Vasilij 105
Malofejev Aleksandr 295
Malofejev Aleksej 94, 296
Mamajev Ivan 81, 116, 296
Mamontov Vasilij 135, 296
Mamzurenko V. 134
Manilov Michail 296
Marakušev Aleksej 128, 181, 296
Marčiukov N. 297
Marjenkin Gavriil 107
Martavičius Leonardas 72, 101, 121, 125, 128, 297, 298
Martinaitis Vladislavas 105
Martynenko Aleksandr 298
Martynenko Vasilij 112, 114–116, 298
Marx Karl 261
Masionis Juozas 95
Maskin Josif 98, 298
Matyščenko Ivan 121
Matiušenko Ivan 126, 298
Matulaitis Jonas 126, 129, 131, 299
Matulevičius Jonas 95, 101, 122, 300
Matulionis Alfonsas 115, 117, 300
Matusaitis Juozas 141
Matuzonis Stasys 130, 300
Matvejev Aleksej 133, 300
Mazulov Semion 93, 301
Medelis Bernardas 94
Medvedev Jakov 98, 301
Medvedev Piotr 132, 301
Melnikov 159
Melnikov Boris 134, 302
Melnikov Georgij 106
Merkys Antanas 141
Merkulov Vsevolod 22, 48, 78, 144, 150, 235, 247
Mešalkin Vasilij 302
Meščeriakov Nikolaj 99, 302
Meškauskienė Michalina 139
Metelkin Ivan 302
Miasnikov Andrej 132, 302
Miasnikov Konstantin 105, 303
Michailov Nikita 119, 303
Michailov Nikolaj 99, 121, 303
Michlik Nikolaj 100
Mickevičius Antanas 77, 88, 90, 91, 92, 94, 104, 105, 109, 111, 303
Mičiūnas Petras 96
Mikalauskas Julijonas 304
Mikalavičius Stasys 158
Mikulėnas Bronius 98, 304
Mylnikov Aleksej 304
Milvydas Antanas 72, 90, 98, 99, 122, 201, 305, 384
Minajev Georgij 105, 305
Minajev V. 97
Minin Jakov 121, 305
Miniukas S. 136

Mironov A. 93
Mirošničenko Viktor 95, 101, 306
Mirskis Josifas 306
Miškinis Vladas 127
Mitkus Bronislovas 89, 115, 306
Mnacakanov Sarkis 106, 134, 307
Mockaitis S. 159
Mockevičius Pranas 115, 117, 307
Mockevičius Pranas 307
Močialov Aleksej 93, 101, 308
Molotov Viačeslav 6, 141
Mordasov Aleksej 92, 308
Morgunov Vasilij 133, 135, 308
Morkovkin Boris 94, 308
Morozov Konstantin 94
Morozov Nikolaj 308
Morozov Piotr 95, 101, 309
Moskvin M. 88
Mostovoj Aleksandr 106, 309
Motinov Vasilij 107, 309
Muchin Konstantin 95, 101, 309
Munters Vilhelms 141
Murauskas Petras 95, 101, 122, 309
Muravjov Ivan 81, 115, 116, 310
Muzalev Dmitrij 310

Nadžafalijev Ali 132, 310
Naimavičius Stasys 310
Nakonečnyj Jemeljan 81, 136, 311
Nanartonis Jonas 93
Nartautas Vladas 114, 116, 117, 311
Nasedkin 160
Naujalis Stasys 101, 311
Navaitis Antanas 158
Nekrasov Vasilij 107, 312
Nemunaitis S. 139
Nesterov Dmitrij 135, 312
Nikitčenko Grigorij 115, 312
Nikitin Aleksej 116
Nikitin Ivan 117, 312
Nikitin Vladimir 106, 112, 312
Nikolskij M. 155, 161
Nikonov Grigorij 99, 135, 313
Normantas Antanas 313
Nornov Vasilij 92, 105, 313
Nosov Dmitrij 135, 313
Novikov Nikolaj 133, 313
Novikov Pavel 115, 314
Novikov Sergej 95, 101, 314
Novikov Venjamin 130, 314
Nožnickij Nikolaj 112, 115, 117, 314

Obukauskas Juozas 28, 314
Odincov Pavel 42, 122, 125, 128, 315
Ogolcov Sergej 166
Olchovoj P. 133
Oleinik Stepan 315
Olševskij Piotr 130, 315
Oniščenko Grigorij 316
Opulskis Vladas 153
Orechov Nikolaj 93, 316
Orlov Dmitrij 105, 115, 116, 316
Osipčik Nikolaj 316
Ostrovskij Abo 317
Ostrovskij Josif 114
Ošurkov Anton 106
Otkin Vasilij 81, 115, 317
Otstavnov Fiodor 106
Ovčiarov Anatolij 131, 317
Ovčinnikov Vasilij 96, 318
Ovčinnikov Vasilij 117, 318
Ovsejenko Dmitrij 318
Ozarskis Eduardas 87
Ožigichin Aleksej 117, 318

Pajusov Ilja 107
Pakarklis Povilas 144, 351

Palaitis Adolfas 148
Paleckis Justas 90, 141, 351
Palevičius Vincas 93
Paltarokas Augustinas 159
Panasenko Nikolaj 81, 117, 318
Panin Sergej 134, 319
Pankratjev K. 93
Panov I. 93
Pantelejev A. 96
Pantiuchin Michail 132
Papazian Aršak 112, 117, 319
Parfionov Nikolaj 134, 319
Parfionov Vasilij 105, 319
Parfionov Vladimir 320
Paršukov Aleksej 133, 320
Paulauskas Leonas 127
Pavelkov Stepan 132, 133, 320
Pavlenko Jefim 94, 95
Pavlov Michail 105, 320
Pečiokas Kazys 96
Pendiurin Nikifor 131, 321
Perekriostov Grigorij 106, 130, 136, 321
Perevalov Lev 135
Peščerskij Michail 121, 126, 128, 321
Petkevičius Juozas 321
Petrauskas Antanas 90
Petravičiūtė Inga 7, 73, 76, 77, 90, 91, 103, 123, 127
Petrikas Karolis 90, 95, 101, 122, 322
Petryla Danielius 322
Petrošius Jonas 133, 323
Petrov 138, 141
Petrov Aleksej 95
Petrov Boris 323
Petrov Nikita 9
Petrov Sergej 135, 323
Petruitis Jonas 153
Petrulis Vytautas 142
Petrušenko Konstantin 101, 324
Petruškevičius Antanas 159
Petuškov P. 95
Piadyšev Dmitrij 98, 324
Pimenov Timofej 324
Pirogov Ilja 134, 136, 324
Pisarev Vasilij 95, 101
Piščik Boris 121, 125, 324
Pivčenko Ipolit 325
Plaskobajev 90, 138
Pliuškevičius-Pliuškonis Vytautas 159
Plotkin Leivik 325
Pobedonoscev Vitalij 122, 325
Pocevičius 153
Pochomičev Nikolaj 129, 132, 135, 181, 325
Pocius Kazys 96
Pocius Mindaugas 8, 9, 44, 82
Počinkov Ivan 116, 126, 128, 132, 326
Počkaj Ilja 42, 72, 121, 125, 128, 181, 326, 327
Poguliajev Piotr 327
Poliakov Aleksandr 116, 327
Pomykalov Vladimir 132, 327
Pomorcev T. 86
Poponin Ivan 134, 328
Popov Aleksandr 135, 328
Popov Ivan 122, 130, 328
Popov Michail 106, 328
Popov Piotr 131, 134, 329
Postolskij Sergej 105
Pošiūnas Antanas 159
Potapcev Sergej 33
Potapov Grigorij 98
Potockij Fedot 131, 329
Povilaitis 213
Povilaitis Augustinas 141
Povilaitis Jonas 95, 101, 122, 123, 133, 135, 329
Pozdniakov Jakov 131, 134, 330
Pozdniakov Nikolaj 10, 138

Pranckonienė Vanda 152
Pranculis Jonas 159
Prapuolenis I. 181
Presniakov Vasilij 330
Prichodko 96
Prikazčikov Boris 330
Prilepskij Andrej 132, 133, 331
Prystor Aleksander 141
Prytkov Anatolij 131, 136, 331
Prokofjev Piotr 106
Pronin Ivan 92
Protopopov Aleksandr 132, 331
Pšeničkin I. 131
Pšeničnikov Nikolaj 81, 132, 136, 332
Pukys-Pukelevičius Vladas 158
Pultinavičius Jonas 94
Pumputis Jonas 131, 332

Rabkin Jurij 332
Radzevičius V. 145
Rafaitė Raisa 82
Ramanauskas Petras 94, 333
Raslanas Petras 72, 101, 122, 126, 128, 132, 153, 333
Ratnikov 95
Razorionov A. 92
Reinikov Vasilij 97
Rėklaitis Juozas 159
Renkauskas Jonas 127
Repin Ivan 334
Riabov Ivan 93, 334
Riasnoj Vasilij 167, 168
Riautas Stasys 159
von Ribbentrop Joachim 6
Rykov Boris 133, 334
Rylejev Ivan 115
Ryndin Jurij 98, 334
Rocius Domas 153
Rodionov Dmitrij 172
Rodionov Grigorij 105, 335
Rodionov Ivan 335
Rogačiov Rufij 114, 117, 335
Rogožin Vasilij 130, 335
Rojenko Aleksej 132, 336
Romačev Viačeslav 134, 336
Romancev Ilja 92
Romanov Aleksandr 336
Romaščenko Aleksandr 95
Roščektajev Andrej 116
Rozanov Michail 121, 336
Rozauskas Eusiejus 72, 90, 98, 99, 119, 121, 123, 138, 140, 151, 152, 337
Rozmanaitė Chana 82
Rožanov 82
Rožavskij Jakov 106, 117, 125, 337
Rožkov Dmitrij 81, 131, 337
Rubcov Grigorij 98
Rubcov Ivan 116, 117, 338
Rubcov Sergej 115
Ručkin Pavel 95, 114, 115, 338
Rudaitis Marijonas 99
Rudakov Jevgenij 23, 24, 78, 118, 121, 338
Rudyko Ivan 121, 122, 125, 339
Rugienis Justas 73, 95, 101, 122, 131, 339
Rumiancev Konstantin 130, 132
Rusteika Steponas 152

Sadauskas Bronius 107, 339
Sadčikov Aleksandr 133, 340
Sadovnikov Michail 340
Sadzevičienė-Vabalienė Dalia 159
Sadzevičius Juozas 159
Safanov N. 95
Safonov 169
Safronov Jurij 340
Safronov Nikolaj 340

Sagaidak Michail 130, 341
Salikas Bronius 158
Samarin Pavel 132, 341
Samodurov Ivan 107, 341
Samoilov Aleksandr 135, 341
Samošin Michail 131, 342
Sapožnikov V. 97
Satkauskas Grigas 89, 342
Savčenko Stepan 100
Savin Grigorij 342
Savin Jakov 125, 128, 342
Savin Nikolaj 92, 343
Savostin Michail 135, 343
Sedov Michail 117, 343
Seliverstov Vasilij 115, 343
Semionov Jurij 344
Semionov Vasilij 116
Senčenko Valentin 130
Senin Kapiton 128, 132, 344
Serebriakov Aleksej 131, 136, 344
Serebriakov Dmitrij 344
Serebriakov Nikolaj 114, 345
Sergejev Aleksej 128
Sergejevas Jonas 96
Seryj Michail 121
Serov Ivan 27, 150
Seržantov Viktor 97
Setkov Anatolij 130
Syčev Anton 81, 133, 345
Syčev Ivan 121, 345
Syčev Michail 106
Sidabras Antanas 158
Sidorenko Konstantin 105, 346
Sidorenko Timofej 346
Sidorov Aleksandr 346
Sigarev Fiodor 107, 346
Simanaitis Edmundas 183
Sinicyn Jakov 78, 89, 116, 125, 126, 128, 131, 347
Sinicyn Piotr 347
Syrcov P. 97
Syrych Aleksej 24, 98, 347
Sirota Sergej 116
Sivov Ivan 135, 348
Sizov Sergej 116, 348
Skaudys J. 93
Skerstonas Kazys 107, 348
Skobas Eduardas 94
Skolskij Jakov 102
Skripkauskas A. 159
Skučas Kazys 141
Skulevič Elena 82
Skurkis Petras 95, 101
Skviro Jakov 107
Skvorcov I. 95
Slapšys Albertas 348
Slavinas Aleksandras 36, 72, 90, 98, 99, 118, 123, 140, 348
Slepniov N. 106
Slepov Grigorij 135, 349
Slobodskich Nikolaj 125, 128, 349
Smirnov Boris 349
Smirnov Michail 106, 180, 350
Smirnov Nikolaj 121, 350
Smirnov Vasilij 118, 350
Smolkin Jakov 350
Snakin Fiodor 351
Sniečkus Antanas 10, 75, 76, 82, 83, 86, 90, 91, 112, 127, 129, 138–140, 142, 153, 162, 167, 181, 235, 333, 351, 352, 368, 387, 388
Snokin Fiodor 128
Sokolov Aleksej 44, 117, 128, 352
Sokolov Nikolaj 130, 135, 353
Sokolov Piotr 95, 101
Sokolovskij Georgij 86, 104, 107, 111, 112, 128, 353
Solncev Aleksandr 98
Solodovnikov Dmitrij 353
Solodovnikov Grigorij 106, 353

Soloid Piotr 125, 128, 354
Solovjov 90, 138
Solovjov Aleksandr 107, 354
Solovjov Anatolij 105, 354
Solovjov Anton 107
Solovjov Nazar 134, 354
Sosnickij Daniil 106
Spasskij Nikolaj 134, 354
Spranaitis I. 96
Stabingis Alfonsas 177
Stalin Josif 7, 49, 89, 129, 141, 289, 306, 352
Stankevičius Jonas 94
Stankus Stanislovas 114, 355
Starikov Aleksandr 117, 355
Starkauskas Juozas 8, 9, 73, 98
Starkus Zigmas 159
Starodubcev Michail 125, 128, 355
Staroverov Fiodor 132, 356
Stasenko Fiodor 114, 356
Statkauskas Grikas 116, 117
Statkevičius Algirdas 177
Statkus Jonas 141
Statnov Michail 356
Stegancev Nikolaj 356
Stepanjan Andrej 357
Stepankevičius Jonas 127, 130, 357
Stepanov Sergej 93, 107
Stepin Ivan 95, 357
Steponaitis Jurgis 94, 357
Stimburys Juozas 90, 358
Stipelis Juozas 105
Stokas Vladas 358
Stolbinuchin I. 95
Stomikov Nikolaj 115, 358
Storčiaj Michail 358
Strankauskas Balys 359
Streikus Arūnas 8, 9
Strižov Pavel 135, 359
Stulginskis Aleksandras 159
Sucharev Vsevolod 359
Suchoručkin Piotr 93
Sudanov Ivan 134
Sudoplatov P. 21, 22
Sulajev I. 180
Sultanbekov Rafkat 136, 359
Sunelaitis Antanas 360
Surmač Feodosij 136, 360
Surmač Nikolaj 360
Suslov Michail 76, 163, 172, 174, 183
Suvenirov O. F. 148
Svečkin Aleksandr 107
Svečnikov Georgij 105, 114, 360
Sviridenko Nikolaj 133, 136, 361
Svitkauskas K. 157

Šabanov Fiodor 80, 114, 361
Šachovas-Lankovskis Kazimieras 105, 361
Šadžius Henrikas 8, 72, 90, 91
Šafikov Samat 128, 361
Šakalys Marijonas 361
Šarauskas Juozas 153
Šarmaitienė Elena 82
Šarmaitis Juozas 93
Šarok Grigorij 99, 362
Šatalov Nikolaj 107
Ščerbakov Grigorij 106, 362
Šepelev Piotr 98, 362
Šerėnas Algirdas 160
Šerman Michail 95, 101
Šertikov Konstantin 107
Ševachaitė Chana 362
Ševatov Aleksandr 78, 133, 363
Ševčenko Maksim 133, 363
Šijan 170
Šikailov A. 95
Šilas Povilas 91

Šilingas Stasys 159
Šilnikov Vsevolod 133
Šimaitis T. 96
Šimkus Kazys 92
Šinkarčiukas D. 95
Šinkovskij Vladimir 105
Šišlakov Andrej 100
Šlandakov Aleksandr 131, 132, 363
Šliagin Sergej 134, 363
Šliapnikov Piotr 122, 126, 128, 364
Šmelkov Aleksej 117, 118, 364
Šmyriov Dmitrij 92
Šmotavičius Anicetas 131, 364
Šomin Daniil 116, 365
Šorochov Vasilij 114, 365
Šostackij Nikolaj 107, 128, 365
Šova Antanas 153
Špakov Ivan 99, 365
Špilevoj Jakov 128, 365
Špokevičius Jonas 153
Štarkman Mark 122, 125, 366
Štendelis Stasys 94, 95, 366
Šubin Aleksej 130, 366
Šugurov Konstantin 106, 366
Šulga Isaak 121, 367
Šuliak Sergej 367
Šunakevičius Mykolas 94
Šupikov Daniil 88, 233
Šurepov Aleksandr 95, 101, 367
Šustarev Dmitrij 95, 101, 122, 131, 367
Šutjev Vasilij 121, 368
Šutov Nikolaj 368
Šuvalov Nikolaj 106, 131, 136, 368
Švarcman Daniil 11, 90, 138, 142, 143, 351, 369
Švarplaitis 152
Švec Vasilij 98, 121, 369
Švėgžda Jonas 369
Švirinas A. 158
Tafincev Sergej 370
Talsukov Ivan 106
Tamošiūnas S. 93
Tapazjan Aršok 115
Tarasonis Vytautas 162
Tarenkov Piotr 134, 370
Taurinskas Mečislovas 94, 122, 370
Taurinskas Vladas 90, 91, 370
Telnov Michail 98
Terentjev 172
Tereškov Aleksandr 116, 135, 371
Teriajev 92
Tichomirov V. 95
Timinskas Julius 131, 371
Timofejev Inokentij 133
Timofejev Ivan 130, 131, 372
Timofejev M. 96
Timonov Igor 128, 372
Tininis Vytautas 46, 72, 73, 77, 104, 118, 121, 122, 125
Tipkov Nikolaj 106, 372
Tiškin Andrej 95
Tiškov Sergej 101, 372
Tkačenko Ivan 24, 28, 40, 73, 120, 172
Todesas Danielius 90, 98, 99, 121–123, 138, 140, 143, 352, 373
Tokeris Ruvinas 373
Tolis Antanas 146, 147
Tonkūnas Juozas 159
Toporkov Piotr 374
Torgovkin Aleksandr 136, 374
Toropov Nikolaj 131, 134, 374
Trakimas Pranas 142
Trakimas Simas 142
Trakimas Steponas 142
Tregubov Igor 136, 374
Tretjakov Aleksej 105
Trimailo Parfenij 115
Trinkūnas Kazys 98, 375
Trošin Ivan 105, 375

Truska Liudas 8, 72, 73, 77, 91, 101, 139, 187
Tuajev Timofej 130, 132, 375
Tumas Juozas 153
Tupicyn Piotr 105
Turkin Pavel 122, 375
Tverdochlebov Aleksej 101

Ulanov Vasilij 130, 135, 376
Ulybin Ivan 376
Umbražiūnas Kazimieras 158
Urbanavičius Vytautas 183
Urbonas Giliaras 153
Urbšys Juozas 141
Urušadzė David 80, 118, 376
Urvancev Ivan 132, 377
Us Aleksandr 98, 377
Ušakov Vasilij 134, 377
Utkin Ivan 96
Utkin Pavel 106, 378

Vaičiūnas Valerijus 100
Vaigauskas Henrikas 378
Vaitiekus Severinas 149
Vaitkus A. 97
Valaitis Antanas 98, 99, 378
Valeika M. 153
Valuckas Andrius 146
Varalov Vagan 114, 118, 378
Vasev Michail 379
Vasiljev Aleksandr 101, 116, 379
Vasiljev Aleksandr 135, 379
Vasiljev Jemeljan 380
Vasiljev Jevgenij 380
Vasiljev Nikolaj 380
Vasiljev Vladimir 106, 125, 129, 180, 380
Vasin Aleksej 131, 381
Vaupšasovas Stanislavas 121, 125, 128, 381
Vavilov Ivan 128, 381
Večiorko Aleksandr 94
Vederaitė Aldona 156, 157
Venclauskas 213
Verikas Antanas 114–116, 381
Veselov Ivan 37, 163, 382
Veselov Sergej 136
Vetrov Pavel 73
Vicas Jokūbas (Jakovas) 94, 95, 382
Vichrev Arkadij 131, 382
Vildikanas Kasrielis 382
Vildžiūnas Jonas 72, 90, 94, 121, 123, 129, 383
Vildžiūnas Vladas 72, 90, 95, 101, 122, 383
Vilemas Viktoras 126, 131, 383
Vilenskij Moisej 98, 384
Vilimas Alfonsas 99, 384
Vinokurov Pavel 384
Vyražeikin I. 96
Vyrov Pavel 134, 385
Virkutienė Domicėlė 159
Viršilovas Mikas 97
Viščiulis Juozas 94, 385
Višniov I. 95
Vizgirdas P. 159
Vlasov Aleksandr 132, 385
Voldemaras Augustinas 141
Volfsonas Joselis 90, 93, 122, 386
Volkov Aleksandr 135
Volkovickij Pavel 99, 386
Vološenko 156
Vorfolomejev A. 95
Vorobjov Michail 39
Vorona Dmitrij 132, 386
Voroncov Vasilij 122, 386
Voroneckas Viktoras 89, 112, 115, 387
Vorošilov Ivan 115, 116, 387
Vosyliūtė Virginija 73, 91

Vradij I. 91
Vukolov Nikolaj 80, 128, 135, 387

Zabaznov Sergej 117, 118, 388
Zabudskij Michail 136
Zacharenko Vladimir 388
Zacharkin Georgij 106, 388
Zacharov M. 167
Zacharov Michail 125, 128, 389
Zacharov Sergej 92, 98, 99, 116, 389
Zagarov Dmitrij 90, 91, 142, 350, 352, 389
Zagurskij Jakov 96
Zaicev Jevdokim 107, 389
Zaicev Michail 99, 128, 390
Zaicev Piotr 95, 101, 390
Zaidenvurm Izrail 98, 145, 390
Zalepūgas Alfonsas 115, 116, 390
Zalipajev Vasilij 128, 391
Zausajev Nikolaj 121, 391
Zavadskas Stasys 94, 391
Zavjalov Aleksandr 131, 391
Zavolodko Ivan 392
Zdanavičius Jonas 90, 138, 140, 392
Zelenskij Ivan 94
Zemelev Piotr 132, 392
Zeniakin Aleksej 121, 125, 128, 393
Ziablincev Ivan 393
Zigmantas Jonas 96
Zinenko Viktor 393
Zinovjev Maksim 394
Zinovjev Sergej 106, 134, 175, 394
Zlotnikas Ancelis 93, 123
Zorkin Vasilij 105
Zubkov Nikolaj 131, 134, 394
Zuchar Aleksandr 106, 394
Zudin Fiodor 132, 136, 395
Zujev Ivan 106, 395
Zverev Michail 125, 128, 395

Žabskij Piotr 395
Žadvydas Osvaldas 153
Žalimas Pranas 97, 127, 133, 396
Žarikov Aleksandr 98, 396
Žarkov Leonid 107, 396
Ždanov Andrej 167
Žebrauskas Antanas 153
Žemaitis Albinas 95
Žemaitis Jonas 184
Žemgulys Juozas 154
Žemkalnis Leonas 159
Žerdev Aleksej 107, 114, 396
Žickus Juozas 153
Žickus Petras 153
Židko Sergej 81, 128, 136, 397
Žigalko Tatjana 98, 397
Žikorius Romas 158
Žilaitis J. 94
Žilinskas Povilas 98, 397
Žuliabin Ivan 132
Župikov Timofej 128, 133, 397
Žuravliov Aleksej 107
Žvavun Jefim 96
Žvinakys Vytautas 114, 398

www.lietuva.lt

Liudas Truska, Arvydas Anušauskas, Inga Petravičiūtė

Sovietinis saugumas Lietuvoje 1940–1953 metais

MVD–MGB organizacinė struktūra, personalas ir veikla

Dailininkas *Alfonsas Žvilius*
Redaktorė *Rima Mekaitė*
Tekstą rinko *Rūta Rutkauskaitė*
Maketavo *Mykolas Žvilius*

SL 2015. 1999 12 14. 26 sp. l. Užs. Nr. 197
Išleido Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, Didžioji g. 17/1, LT-2001 Vilnius
Spausdino BĮ UAB „Litimo“ spaustuvė,
Liepkalnio g. 97, Vilnius
Kaina sutartinė

www.genocidas.lt